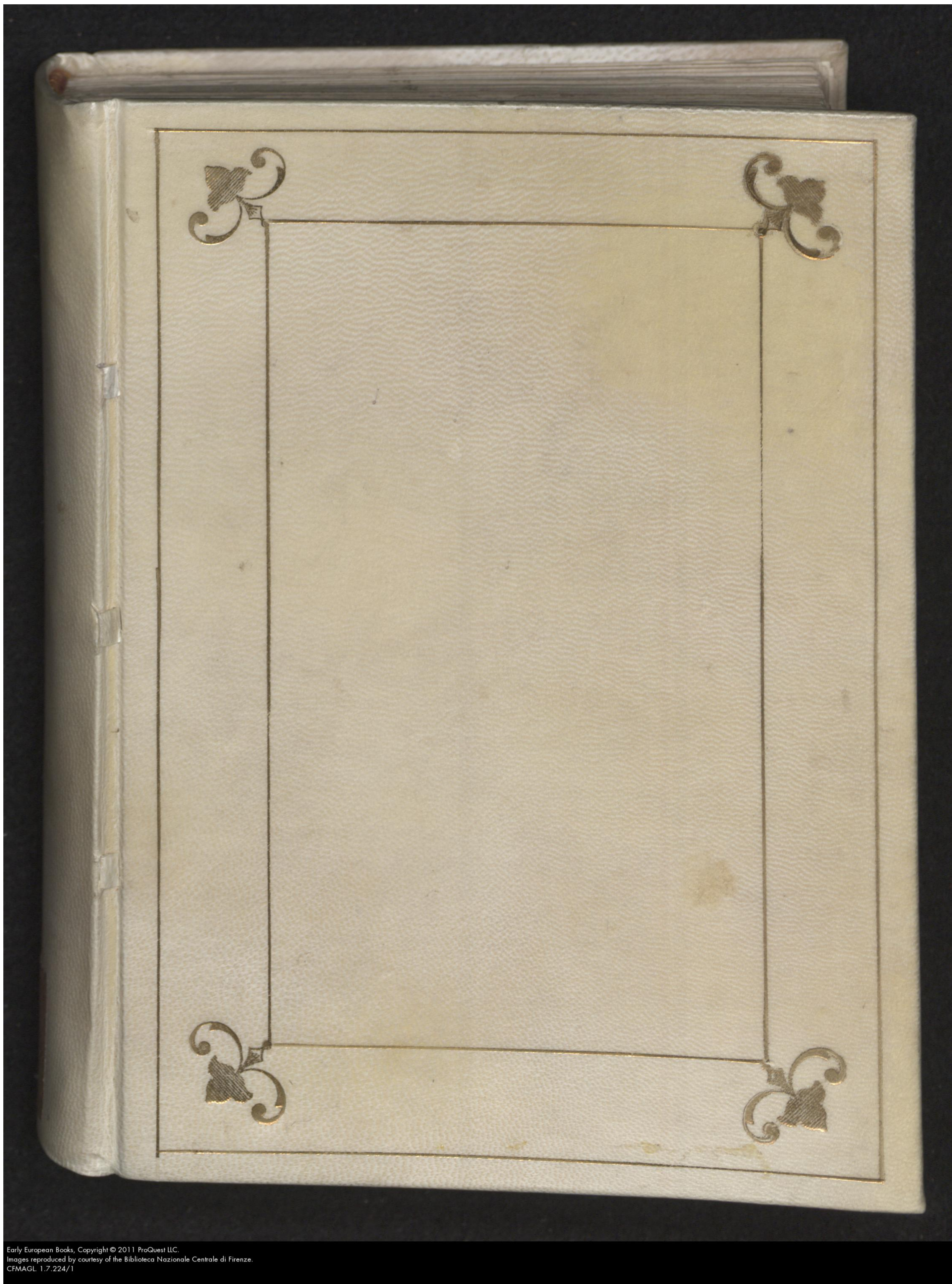
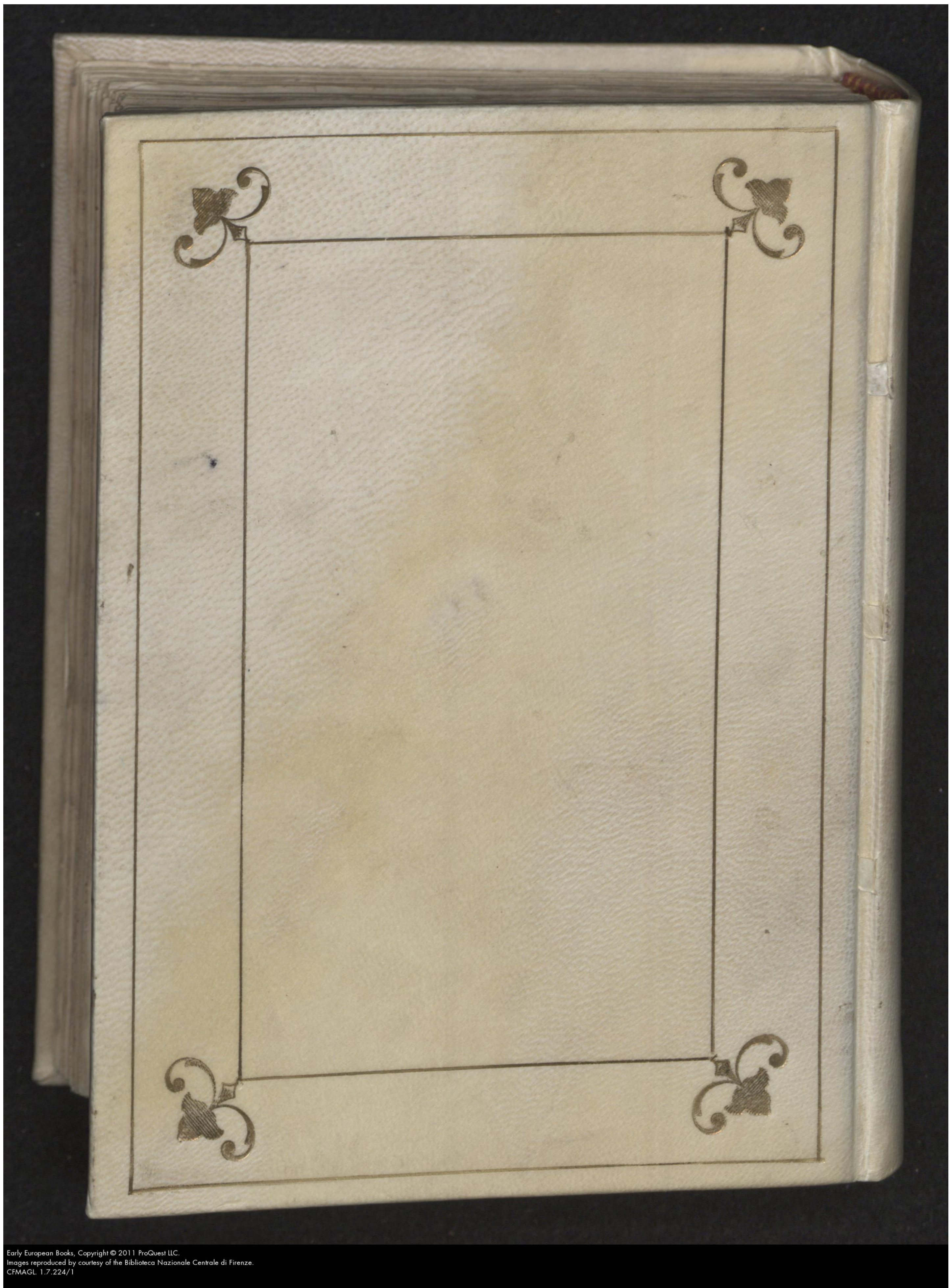
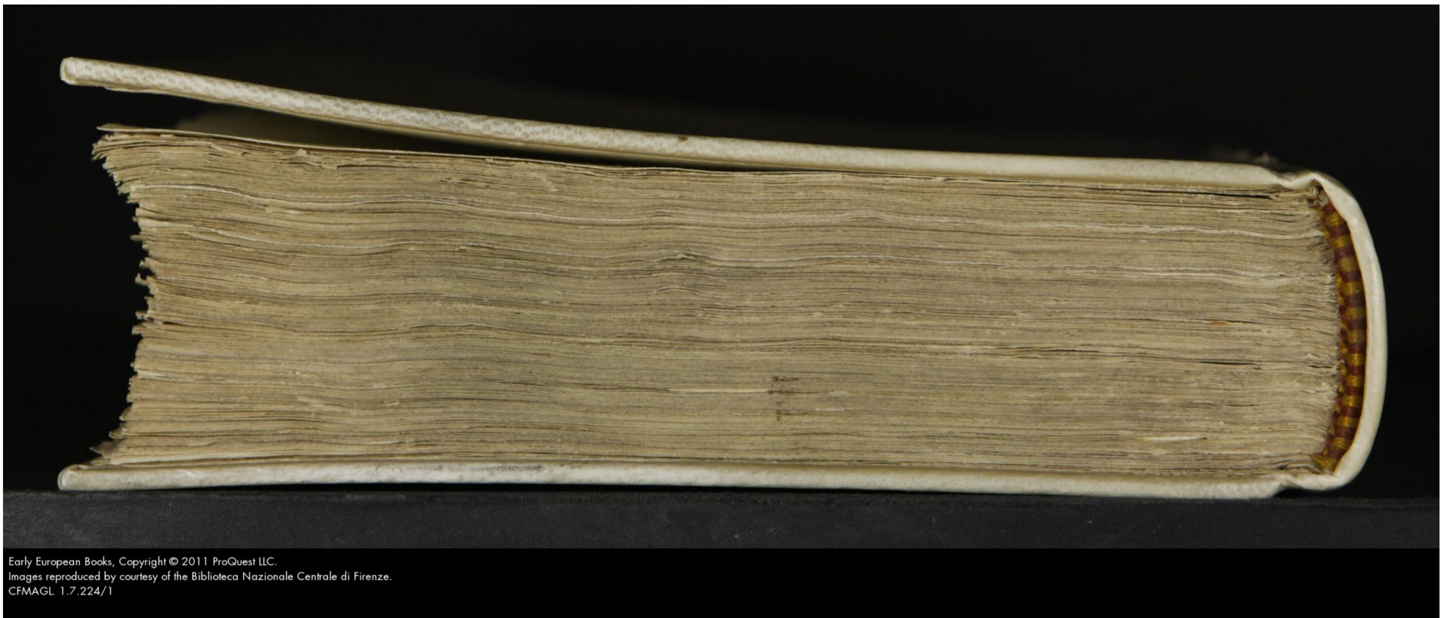

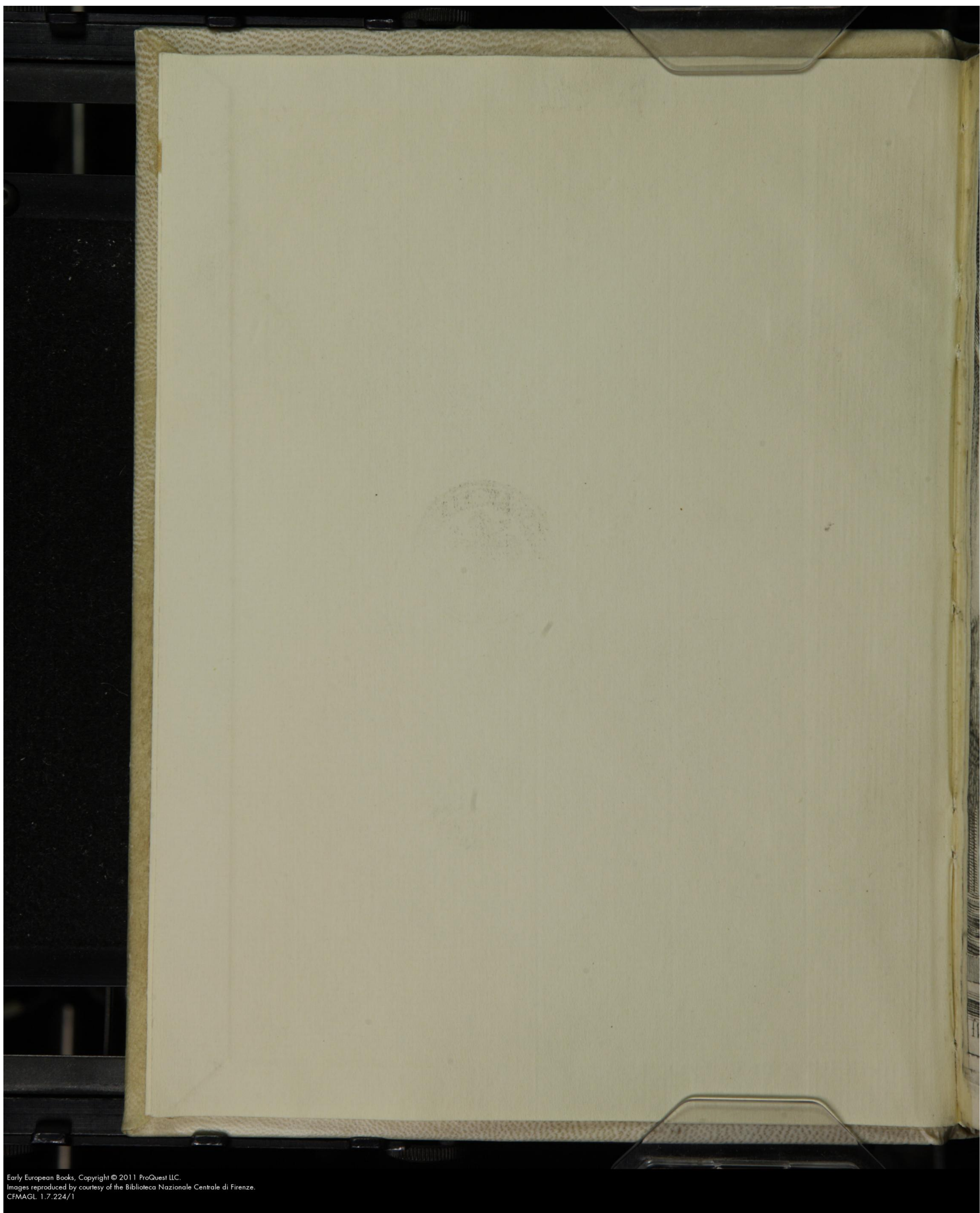

1
7
224
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.224/1

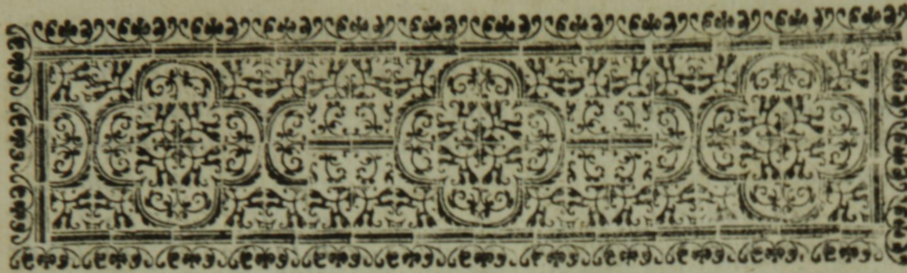

SVBTILISSIMAE
CONTRADICTIONES IN PROL. P.ᵐ & S.ᵐ SENT. SCOTI
AVCTORE R.P.F. IACOBO PERIO PISTORIENSI THEOL. PRED.ʳᵉ
Gnāli Ordˢ Min. Regulˢ Obsᵉ. ac Serᵐⁱ M. D. Etrᶜ. Confessᵒ.
Opus perutile oībꝫ doctrinam Scoti profitentibus
aliorꝫ doctorū per modum dialogi
digestum, ac triplici indice ornᵐ.
QVINQVE PRO SEX TVTA PROTECTIO
Florentiæ apud Petrum Cecconcellum
Superiorum permissu 1628

COSMAE MEDICEO SERENISSIMO, ET POTENTISSIMO, Simulque Pijssimo Etruriæ Magno Duci IIII.

Frater Iacobus Perius Pistoriensis Min. Obser. Theol. Et à Sacris Confessionibus eiusdem Alt. Ser. Cum summa humiltate, cultu, & obsequio se, libellumque hunc dicat.

ATEAT mihi omnium humillimo Altitudo tuæ Serenissima, & patebit accessus libello huic meo, qui alacer ad te venit, quia ita meus à studio, & labore, vt quidem tuus, ob eximiam, ægregiamque benignitatem erga me tuā. Domi si quidem tuæ natus est, in hoc peroportuno, scilicet, seclusoque diuersorio ad pia studia, inter hæc claustra (maiori pietate dicam, an pompa) fabricato, vnde ad te properat hoc æternæ in te meæ obseruantiæ pignus, hoc beneficientiæ perpetuum erga me tuæ monimentum. Ist libellus Contradictionum subtilissimi, acutissimique Doctoris nostri Scoti in Prologum, in Primum, atque Secundum sententiarum. Alieniori facile argumento, quam vt ad te mittatur, ad te veniat in populis regendis, ac rebus grauissimis tui fæ-

licissimi status, vel potius totius Orbis Christiani pertractandis prorsus occupatum; attamen vero, quia de rebus magnis est, non abrè visum fuit, ad Magnum magna dirigere, quia Magnum magna decent. Et ad illum Serenissimum Etruriæ Ducem in quo quæcunque sunt magna sunt à magnitudine incipiunt, à plenitudine ipsi, ab ipso ordiuntur Summo. Video quæ ante te, quæ in te, & admirans exclamo, ò verè Magnum, verè Serenissimum Etruriæ Ducem, in quo, & singula, & vniuersa, quæ ad Amplissimum spectant, Serenissimumque Heroem, ea inueniuntur in eo, in eo cognoscuntur omni ex parte maxima. Videt te oculus meus, neque tamen linceus; sed quasi lippus, ac te conspicit ex apice illo Serenissimorum, ex Ferdinando illo, qui fuit à Cosma vtrisque inclitæ celeberrimęque memoriæ. Viuit, spirat, adhuc est in ore omnium pater ille tuus Serenissimus, optimus Ferdinandus, dum in ætatis flore primeuo, & animi, & corporis dotibus florentissimus, in sacra purpura quasi ad clauum sedit Ecclesiasticæ illius Petri Nauiculæ. Sed video ego, teque admiror præsentem in omnibus Atauis, Protauisque tuis, qui sago, vel toga præstantissimi Ciuium reliquorum fuere. Hæc tua, hec tuorũ magnitudo vocat ad se magna, immo, & minima quæquæ præsertim, & me humillimum cum lucubrationibus meis, in quibus agnoscas te Serenissimum, Altissimumque Ducem, agnoscas me humillimis quibusuis longe humiliorem, & in humilitate mea glorianter, quia mea tibi complacita est humilitas, & exilitas mea. Hæc facit me quicquid sum, sed maius est quod facit Pietas, Charitasque tua, dum eousque me euehit, quod venerari te possim, vt Christi Principem, amare te debeam, vt totius Etruriæ Magnum Ducem, & sic me, libellumque meum tibi dicare non sum veritus. Audeam ego tantum? non ego, sed regiæ virtutes, in quibus natus, in quibus enutritus, in quibus totus, totus es, tantum addunt animi mihi omnium pusillanimo. Earum prima est Pietas, præsidium, decusque tuum. Iustitia est altera; De fortitudine nihil dicam. Hæc certa, hæc manifesta apparet, dum vires exerceas in Barbarorum, Infideliumque perniciem. Clementiam præteribo, atque ad vnam liberalitatem conuertam me totum cum Pietate coniunctam, in qua boni non spoliantur patrijs, auitisque bonis, sed conseruantur, sed augentur, dum in viros bonos interim, in pauperes, in egenos es beneficus, es adeo benignus, vt effetis iam agris, & annona cariore, ipse fueris, & ager fæcundissimus, & annona vberrima Etruriæ tuæ vniuersæ. Hoc regnare est,

hoc intelligere se à Deo populis esse datum, non minus quam sibi populos esse datos. Ita regnatur in animis, ita regnat in homine Deus, ita regnat homo, ita in animo regnat meo, ò Serenissime, ò Altissime Dux Magne, qui meam non es dedignatus tenuitatem, sed eousque extulisti humilitatẽ meam, vt a sacris confessionibus tuis me esse volueris. Accepisti me, quæ tua fuit Altitudo animi, conserua me tuum, qui me tibi cum meis omnibus, cum libello hoc meo, & dicaui, & dico. Perge in hoc ostendere Magnitudinem tuam, sis ipse tibi Magnus, & quæ tibi offeruntur parua, fac magna, qui potes, fac tuta, qui soles. Hoc expectat a te, hoc de te Altissime, Serenissimeque Dux Magne, pollicetur sibi, & Auctor, & Opusculũ; sic cõplect[illegible] vtrunq; nõ propter se, sed ꝓpter te tuamq; clementiã. Sic complectere totam sodalitatem meam in qua fuit, est, & erit tanta propensio tua, tuorumque: hanc protege, hanc serua, hanc adauge Serenissime Dux Magne. Dum hæc pro te, pro serenissima familia, Domoque tua vniuersa, & ego cum hac humillimas fundo, ac perpetuas supplicationes, & preces ad Deum, qui te seruet æternum, cumque debita humilitate, tibi vestem exosculor. Ex Conuentu Omnium Sanctorum Florentiæ pridie idus Nouembris 1622.

AD LECTOREM.

VM à diueuersis Theologis istius Religionis Seraphicę Paulo, scilicet scriptore, Gratiano Brixiano, Ioa: à Vigerio, Francisco Licheto, Iacobino Bargio, Antonio à Pupillo, Paduano Barolita, & ex lectionibus auditis Venetijs. An. 1588. ab excellentissimo Theologo, Prędicatore famoso, olim Diffinitore, & Custode in Prouincia Tuscię. P. F. Luca de Cutiliano quam plures contradictiones Scoti, tum literales, tum virtualiter tales, tum etiam dictis Sanctorum, & Philosophorum, oppositiones exaratas maximo studio, & labore, Pręceptorisque mei amantissimi auxilio collegerim, illas intimis condiscipulis communicare mihi complacui, ex quarum communicatione ad aliorum fortè manus peruenerunt. Id mei scolares intelligentes, instanter petierunt, & pręcipuè cum essem indignus Guardianus, & Lector in loco nostro Nemoris (vnde vocatus, & in Confess. S. M. D. Etrurię, nullis meis meritis, at sola benignitate Celsitudinis suę electus) vt ad ipsorum, aliorumque iuuenum vtilitatem in palam esse sinerem; Hinc fraterna charitate, non ambitione motus, literam Scoti perscrutando, illas expurgaui, multasque alias addidi, triplicem indicem texui, Rerum notabilium, Locorum sacræ scripturæ, Doctorum, ac Philosophorum, & sic additas, atque expurgatas in lucem dari permisi. Interim benigne Lector eas hilari vultu respicias, & si tibi placitas esse nouero, vita comite, ex 3. & 4. Scoti plures alias elicere conabor. Vale.

APPROBATIO.

IS visis controuersijs, ac diligenter de verbo ad verbum decursis per me Fratrem Basilium à Petra Sancta Ord. Min. Regul. Obs. Prouinciæ Tusciæ Lectorem Theologum generalem in Conuentu Omnium Sanctorum de mandato A.R.P. F. Nicolai de Spinellis Senensis, Theologi excellentissimi, Concionatoris egregij, eiusdem Ord. & Prouinciæ Ministri benemeriti, consideratis inquam, contradictionibus literalibus ex litera Scoti pluribus in locis apparentibus super Prol. Primum atque Secundum elaboratis, cum maximaque facilitate Scoticę doctrinæ per R. P. F. Iacobum Perium à Pistorio Theologum eximium, Concionatorem generalem, atque Serenissimi Cosmę secundi Magni Ducis Etrurię confessarium ingeniose solutis, eas non in oculto manere, sed cum nihil contra fidem, & bonos mores contineant, imo cum vniuersis speculatiuis, & pręcipuè Scotistis maximā vtilitatem sint allaturæ, in lucem prodire iudico. In cuius rei testimonium, mea propria manu subscribo. Datum Florentię in Conuentu Omnium Sanctorum die 27. Nouembris 1619.

Ego F. Basilius qui supra manu propria

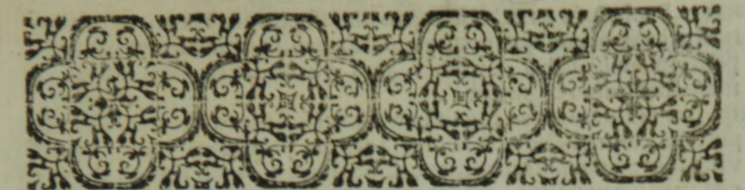
LICENTIA.

MINISTRI.

AD supradicta Patris Fratris Basilij de Petra Sancta Lectoris Generalis huius nostri Conuentus Omnium Sanctorum Florentiæ habita relatione. Tibi præfato Patri Fratri Iacobo de Peris Pistoriensi Lectori Theologo, Prædicatori Generali, Serenissimique Magni Ducis Etruriæ Confessario, facultatem facimus, quantum in nobis est, vt prædictas Scoti literales Contradictiones admodum vtiles, prelo dare possis. Datum Florentię in Conuentu Omnium Sanctorum die 29. Nouembris 1620.

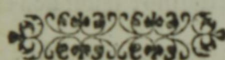
F. Nicolaus Spinellius Min. Prou.

Manu propria.

DIALOGVS INTER IACOBVM, ET LVCAM.

Quest. prima Prologi.

Iacobus. CVM teste Aristot. 1. Methaph. omnis homo natura scire desideret; ego hunc appetitum habens, primum, & ferè secundum Scoti, te doctore, generalique Lectore in loco nostro S. Francis. Vineæ Venetiarum audierim, opto, vt nonnullas hincinde emergentes contradictiones explanes, vt mihi, cæterisque patriæ nostræ studentibus Doctrina Scotica prodesse valeat.

Lucas. Arbitrabar, discipule mi, te memoriæ mandasse illas quas legendo proposueram, nihilominus, vt iustæ petitioni tuæ satisfaciam, dicta Scoti, in quibus tibi videtur contradicere, affer, egoq; Ioan. Scotum Doctorem subtilissimum sibi constantem, tibi patefaciam.

1. *Iacobus.* Incipiã. Scotus 1. Prol. Q. mox cõtra duas rationes à principio inquit. Virtute intellectus possibilis, & agentis sequi posse actus intelligendi cuiuscunq; respectu intelligibilis. Oppositum huius habet lib. 1. d. 2. Q. 2. vbi ait. Notitia cuiuscumque obiecti nata est gigni ab eo, & d. 3. Q. 7. & 8. vult Scotus ad intellectionem etiam obiectum concurrere; igitur liquet solum intellectum haud sufficere.

Lucas. Duobus modis isti difficultati satisfieri potest. Prior est, Scotus 1. Prol. Q. omnem actionem requisitam ad actum intelligendi non enunciat, at solum actionem potentiæ, ob idq; actionem obiecti non negat. Alter est. Scotus 1. Prol. Q. arguitiuè, non determinatè, nec absolutè procedit. Nam mens Doctoris subtilis est ad actum intelligendi conuenire etiam obiectum, iuxta Aug. 9. de Trin. dicentem. A cognoscente, & cognito gignitur notitia.

2. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. in tertia ratione pro Philosophis ait. Terminos primorum principiorum, quia communissimi, nobis primo fore notos. Oppositum huius habet d. 3. lib. 1. Q. 2. vbi astruit speciem specialissimam fore primo cognitam.

Lucas. Resp. Hac distinctione ad cognitione duplici scilicet confusa, & distincta præsens contradictio resoluitur. Termini primorum principiorum vtiq; sunt primo noti cognitione distincta, & absoluta 1. Prol. Q. Species verò specialissima cognitione confusa, ita sentit Scotus 3. d. Q. 2. lib. 1.

3. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad A. inquit. Omni agenti per cognitionem necessaria est distincta cognitio sui finis scilicet Dei. Oppositum huius habet 3. d. 1. Q. 1. vbi tenet Deum in via minimè posse cognosci.

Lucas. Resp. Verba illa nostri Doctoris scilicet distincta cognitio, sic habent intelligi, idest quod sciat certè hoc esse finem suum, & non aliud, non tamen requiritur illud agnosci distinctè; Non ergo ibi accipitur distincta cognitio, vt opponitur contra confusam, at pro determinata finis cognitione, vt scilicet agens sciat A. & non B. finem suum fore.

4. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad A. ait. Philosophus soli rationi naturali innitendo, vel errabit circa finem in particulari, vel dubius remanebit. Oppositum sic apparet. Nam Philosopus secundum rationem naturalem vltimum finem perfectè quietare potentiam beatificabilem habet ponere; cum beatitudo bonum perfectum sit, debet illam ponere, vt patet 10. Etic. in ente perfectissimo; Igitur non errat, nec dubius est, vt dicit Scotus.

Lucas. Resp. Si Philosophus homini esse possibile posse agnoscere primum obiectum scilicet Deum beatificantem agnouisset, non vtique in errorem, nec in dubium incidisset; sed hoc homini esse possibile haud actenus via naturali noscere potest.

5. *Iacobus.* Scotus 1. Pgol. Q. ad B. refert. Nullius substantiæ finis proprius agnoscitur nisi ex actibus eius nobis manifestis. Oppositum in eadem Q. inquit; cuius verba sunt. Ex hac etiam ratione videtur quod falsa sit ista propositio, finis substantiæ non cognoscitur, nisi ex actibus suis.

Lucas. Resp. Semet declarat Doctor, quando, post illa verba, quod sit falsa illa propositio, ait. Quia ex cognitione naturæ in se potest eius finis cognosci demostratione quia. dic ergo consequenter.

6. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad B. possim recenset respectu vltimi finis visionis scilicet diuinæ, & fruitionis rationem naturalem non esse. Oppositum habet in 4. d. 49. Q. 8. & Q. 12. in principio, vbi naturaliter beatitudinem, seu finem nostrum nititur monstrare.

Lucas. Resp. Et primo iniquam; An circa finem sit ratio naturalis semper fuisse secundum aliquos Scotistas, in via Scoti problema. Nam 1. Prol. ad B. circa hoc dubitauit, & in 4. locis citatis circa id rationes posuit naturales. Ioan. Basolus lib. 4. d. 49. Q. 5. dicit, rationes illas Scoti in 4. esse persuasiones tantum quasdam, & solubiles. Hoc enim verum est, cum 1. Prol. Q. soluantur. Potest etiam addi rationes illas Scoti in 4. esse merè creditas, & illo verbo Scoti ponderato scilicet. Sublata imperfectione status iustius quo ad cognitionem.

7. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. contra Henricũ, & ad B. sepe sepius habet hominem ad virtutes Teologicas scilicet Fidem, Spem, Charitatem, aliasq; veritates reuelatas non habere naturalem actionem. Oppositum huius in eadem

dem met Q. inuit Scotus referens illud Aug. lib. 1. de Prædestinatione Sanctorum. Proinde posse habere fidem, sicut posse charitatem naturæ est hominum.

Lucas. Resp. Scotum 1. Prol. enumerasse Theologicas virtutes, reuelatasq; veritates viribus naturæ non posse agnosci. Nam lumen Sacræ Scripturæ reuelatum euacueretur. Dictum vero Sancti Aug. interpretatur de inclinatione passiua, quam ad tales habitus diuinos habet homo, quos industria propria non valet attingere; quod verbis sequentibus ad citata inuit dicens. Habere autem fidem, quemadmodum habere charitatem gratiæ est fidelium.

8. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad D. Rei sensibilis quidditatem pro nostri intellectus obiecto non immeritò statuit. Oppositū huius ponit Q. 3. Quol. mox ab initio, quo ens comune enti reali, & rationis obiectum fore nostri intellectus astruit.

Lucas. Resp. Quidditatem rei sensibilis obiectum motiuum nostri intellectus pro statu præsenti Scotus posuisse 1. Q. 1. estq; eius sentētia vbiq; in doctrina Scoti; ens verò, reali enti comune, & rationis, quod est æquiuocum, & multiplex, obiectum nostri intellectus, at comunitatis, in 3. Q. Quol. apponitur. Dices. Ens reale assigniatur à Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. primum obiectum nostri intellectus, ergo non quidditas rei materialis. Dico Scotum locutum fuisse 3. d. 1. de obiecto inclinationis, nam ens reale est ad quod intellectiua potentia inclinatur. Ens verò reale finitum, & absolutum est primum obiectum potentię motiuè, sed non ad præsens, at vt intellectus tantum, quo intellectus est. Ens autem reale finitum est primum obiectum nostri intellectus terminatiuum.

9. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. dicit ad E. Naturaliter nō cognoscimus ens esse primum obiectum intellectus nostri, & hoc secundum totam indifferentiam entis ad sensibilia, & insensibilia. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. vbi ponit ens in quantum ens nostri intellectus, vt intellectus obiectum adequatum fore.

Lucas. Resp. Huic difficultati tribus modis. Prior est. Ens in quantum ens est nostri intellectus obiectum ad quod potentia inclinatur, vt iam dictum est; at non est motiuum. Alter est. Ista simul stant scilicet intellectum habere pro obiecto adequato ens in quantum ens, & naturaliter quod libet ens sub ente contentum non agnoscere. Si quidem ad obiecti cognitionem tantum non exposcitur potentia, verum quoq; obiecti presentia in se, seu in aliquo repræsentatiuo, vt docet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. Adhuc requiritur tale obiectum actiuè concurrere ad cognitionem, vel aliquod suplens vicem obiecti Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. Tertius modus est, negare intellectum separatum naturaliter posse ens in quantum ens cognoscere, & si ens in quantum ens pro obiecto adequato habeat. Instabis 1. Prol. ait Scotus. Cui naturaliter est nota aliqua potentia ei naturaliter est notum illius potentiæ obiectum. At intellectus separatus, propria industria, sub propria ratione, ac distinctè se cognoscit. Itaq; naturaliter notum erit ei ens in quantum ens, cum eius sit adequatum obiectum. Resp. Sententia Scoti sic est glosanda. Cui est nota aliqua potentia sub ratione distincta, & sub illa ratione, qua obiectum aspicit, eiq; notum erit tale obiectum. Verum in proposito, & si intellectus separatus sub ratione distincta, & propria cognoscat, tamen non sub ea ratione, & habitudine qua respicit ens in quantū ens.

10\. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. habet. Effectum productũ magis Deum necessario agere quam libere, & contingenter concludere, atq; inferre. Oppositum huius tenet lib. 1. d. 8. Q. 5. vbi in Philosophos decertans ratione ex effectibus desumpta, ceu causis secundis, Deum ad extra agere liberi, & contingenter probat.

Lucas. Resp. Doctor subtilis 8. d. 1. lib. non id probat, quod senserint Philosophi, at id solum, quod in via veritatis est firmandum manifestat; Prima verò Prol. docet id, quod non verè, & naturaliter debuerat Philosophus assumere, sed id, quod de facto, etsi perperam assumere.

11\. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad H. inquit. Passionem posteriorem per priorem mostrari posse, cuius verba formalia sunt ista. Medium inter extrema, quandoq; est essentialiter ordinatum, puta quodquid est alterius extremi, vel passio prior respectu posterioris passionis, & tale medium est ad concludendum vniuersaliter extremum de extremo. Oppositum huius habet lib. 1. d. 39. vbi expresse tenet alteram entis passionem per alteram haud mostrari posse.

Lucas. Resp. An vna passio per aliam monstretur, postquam, quid sentiam, dixero, contradictioni apparenti satisfaciam. Ille Metaphisicus Ant. Andreas 1. Metaph. Q. 1. entis passiones demostrari asserit. Etsi dicatur, ens nõ habet diffinitionẽ, quomodo eius passio mostrabitur. Resp. Passionem posteriorem per priorẽ demonstrari. Si queras. Inter passiones, quænam sit prior. Resp. Vnum; aliæq; omnes per hanc demonstrantur, additquè inter passiones ordinem esse dandum, & subdit, quod. Vnum, sit prima pasio ostenditur ex Arist. 4. Metaph. cuius ista est sententia. Ens, & vnum dicunt eamdem naturam; subdidit etiam. Eodem sunt pasiones entis, & vnius. Ex ijsq; colligit Ant. Andr. Vnum esse pasionem magis intrinsecam enti, quam aliæ, & consequenter primam, qua omnes aliæ monstrentur. Quæ oppinio, etsi probalis, attamen comuniter à Scotistis non recipitur. Petrus Tatar. Doctor Paris. 1. Metaph. Q. vn. not. 2. aliter satisfacit ponendo tres cõclusiones desumptas à Scoto d. 39. lib. 1. Prior est. Omnes pasiones entis simplices equè sunt immediatæ, & vna per aliam non potest demostrari. Altera. Pasio entis abiucta non potest demostrari, quia est immediata. Tertia est. In pasione abiuncta extremum nobilius, vt independens, per aliud valet extremum ignobilius idest dependens, demostrari. Hinc nitentes passionem entis per ens, vel quidditatem entis, vnamquè pasionem per aliam demonstrare (vtendo verbis prædictis Viri) sunt Friuoli Scotizantes. Dicta verò Arist. ab Ant. And. citata nihil contra istum modum dicendi faciunt. Nam qua ratione dicit, Vnum, primam fore pasionem, omniaquè ad Vnum reduci; pari modo de Vero, dicam, & de Bono. Nam inter hasce entis pasiones reuera non est ordo, vt aliàs videbitur. Itaquè in via Scoti pasionem alia pasione minimè ostendi est defendendum, idquè testatur Ioan. Scotus loco citato 1. lib. d. 39. Etsi Doctor subtilis 1. Prol. & alibi videatur dicere vnam per alteram pasionem ostendi, loquitur conditione, vel exemplo, non determinate, veluti in 1. d. 39. Amplius. Duplex est demostratio vna in cognoscendo altera in essendo. Pasio solummodo medium est aliam pasionem demostrandi in cognoscendo; at non in essendo, & cognoscendo siumli, quod ad veram demostrationem requiritur.

32. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad H. inquit. Terminos reuelatorum neceſſariorum naturaliter cognoſcimus, nempè, Deum, & Trinum. Oppoſitum in eadem met Q. 1. habet, vbi negat, Deum Trinum poſſe naturaliter agnoſci. Nam id ſolum ex reuelatione cognoſcitur.

Lucas. Reſp. Naturaliter quidem cognoſcimus tales terminos in cõfuſo, modoq; indiſtinctò, non autem diſtinctè, & in particulari. Si dubitando quis dicat. Quando naturaliter cognoſcuntur ij termini, Deus, & Trinus, quomodo tunc accipiuntur, pro vocibus, vel pro conceptibus, aut pro rebus? Non 1. nec 2. modis, vt docet Scotus clarè 1. Q. Prædicamen. & 1. lib. de Interpetr. Q. 2. Itaq; ſi accipitur pro rebus, aut Deus propriè Deitatem ſignificat, aut confuſè, ſi primo modo, ergo Deitas diſtinctè naturaliter eſt nota. Si ſecundo modo, id non videtur poſſe ſtare, ſi quidem hoc prædicatum, Trinum, conuenire tali conceptuj in confuſo accepto, non valet. Reſp. Deus ſignificat in confuſo ideſt hoc nomen, Deus, notat aliquod ens in confuſo, quod Deum nominamus. Ais, prędicatum hoc ſcilicet, Trinum, non conuenit Deo confuſè accepto. Immediatè concedo; quod verò ſibi non conueniat mediatè, nego. Quandoquidem prædicatum tale primo in ſe, & ſub propria ratione Deo conueniat. Secundo verò poteſt etiam Deo in conceptu confuſo conuenire. Rurſum. Huius nominis, Deus, ſignificatum eſt ipſa Deitas in ſe; dum inferebas, naturaliter poſſe cognoſci, non rectè infertur. Nam plus ſignificare contingit, quam intelligere, vt docet Scotus 22. d. lib. 1. Ex quo ſequitur, quempiam huic nomini Deus potuiſſe imponere Deitatem in ſe, & ſub ratione propria ſignificare, non tamen cognoſcere illud ſignificatum.

33. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad H. ait. Cognoſcens extrema propoſitionis neceſſariæ, poteſt cognoſcere medium eſſentialiter ordinatum inter illa. Oppoſitum huius patet in doctrina ſua. Nam affirmat vltimam differentiam pro ſtatu iſto minimè ſciri. Tunc ſic. In præſenti ſtatu, hæc extrema ſcilicet homo, & riſibilitas cognoſcuntur, non tamen ſubiecti diffinitio eſſentialis, quæ ponitur medium inter illa extrema eſſentialiter, cognoſcitur. Nam vltima differentia ignorata, & diffinitio eſſentialis haud erit ſcita.

Lucas. Reſp. Scoti dictũ 1. Prol. Q. de medio, quod haberi poteſt pro ſtatu iſto, intelligi debet; admittoque vltimam differentiam non cognoſci, tamen cognitis extremis illis, inueſtigari poteſt diffinitio cum vtroque extremo conuertibilis, idque erit via diuiſionis, eo modo docet Ariſt. 2. Poſt. Præterea, ſi diſtinctè ea extrema cognoſcantur, ſubito ſciri poteſt medium ordinatum inter illa, quod ponitur cauſa adequata paſſionis inhærentiæ ad ſubiectum. Quod quidem veritatem de medio particulari non capit; quod medium ponitur ad vtrunq; extremum medium inferius, cum eſſentialiter non valeat inter extrema talia communia ordinari.

34. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad H. inquit. Eiuſmodi veritatis. Aliquod ens eſt Trinum, & Vnum poteſt eſſe cognitio virtute creaturæ, ac virtute eſſentiæ, etſi vna imperfecta, quæ eſt virtute creaturæ, altera perfecta, quæ eſſentiæ ratione dicatur, ſicquè vnius propoſitionis vna erit cognitio naturalis, altera ſupernaturalis. Oppoſitum huius habet Scotus 1. Prol. Q. Secundę Philoſophorum rationi ſatisfaciendo, arguit in D. Thomam affirmantem eandem concluſionem Naturalem, vel Theologicam,

gicam, duobus posse ostendi medijs, dicens. Si conclusio haberi potest naturali medio, non erit itaquè simpliciter necessaria cognitio supernaturalis.

Lucas. Resp. Quamuis hæc conclusio scilicet. Aliquod ens est Trinum virtute creaturæ possit agnosci. Nam termini illius ex sensibilibus concipiuntur, nunquam tamen virtute creaturę erit certa, & euidens; at euidentiam ex natura rei à conceptu proprio illo habet, qui quidem virtute Deitatis habetur; nec per aliquod naturale medium potest demostrari, licet itaquè Scoti ratio in D. Thomam ponentem eamdem conclusionem potuisse medio naturali, ac supernaturali euidentiam habere concludat, non autem concludit hic; nam ponitur tantum ex medio supernaturali habere euidentiam; sicquè patet ad contradictionem.

15. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad R. (rationẽ D. Thomę ad Theologię necessitatẽ probandam inducens) ait. Finis hominis est supernaturalis. Oppositum habet eadem met Q. vbi inducit D. Thomam dicentem. Vltimum finem hominis esse naturalem.

Lucas. Resp. Hominis vltimus finis dicitur naturalis, idest, ad quem homo naturaliter inclinatur, idquè bis, vel ter, hac Q. Scotus firmat. Simpliciter autem non est naturalis, immò sic est merè supernaturalis. Etiam. Hominis finem esse naturalem actiuè, aut passiuè intelligi potest, passiuè certè naturalis est. Nam homo natura est capax ad vltimũ finem suscipiendum. Actiuè autem non est naturalis, cum actio in homine non sit ad finem vltimum.

16. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad L. dicit. Intellectus possibilis perficitur naturaliter cognitione quacunquè, & ad quamcunquè naturaliter inclinatur. Oppositum huius habet Q. 19. Quol. vbi ait. Ad formam supernaturalem non est aptitudo naturalis.

Lucas. Resp. Differentia grandis est inter potentiã, & aptitudinẽ, vt patet Q. 18. Vniuersalium. Nam aptitudo est inclinatio alicuius secundum se in aliquid, vel magis non repugnantia; Potentia autem est ordo ad actum. Potest igitur potentia esse sine aptitudine, vt possibile est graui esse sursum, non tamen est aptum ibi esse; quia repugnat ei secundum se; & aptitudo est sine potentia, vt cęcus est aptus natus ad videndum, &c. His notatis, dico, Scotus inquit 1. Prol. Q. Intellectus est potentia naturalis cuiuscunquè formæ respectu; non dicit, est aptitudo, quæ aptitudo non est ad formam supernaturalem, vt 19. Quol. ait Scotus. Rursus. Forma supernaturalis duobus modis animaduertitur, aut in se absolutè, vel in comparatione ad potentiam passiuam, hoc modo non est supernaturalis, sed naturalis, illo verò est supernaturalis. His stantibus, Scoti dictũ in Quol. non ligat. Dicens enim ad formã supernaturalem non est aptitudo; nihil in nos, cum hæc forma non sit supernaturalis, vt dictum est. Rursus. Quamuis ad formam supernaturalem aptitudo non sit naturalis, tamen est ad eam potentia, quæ ad hoc sufficit. Etiam. Duplex est aptitudo actiua scilicet, & passiua. In Quol. Scotus loquitur de aptitudine actiua, quæ ad formam supernaturalem haud est. De aptitudine autem passiua 1. Prol. Q. intelligit; quæ ad talem formam supernaturalem profectò est.

17. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. respondendo ad Q. ait. Supernaturalitas attenditur, quando receptiuum comparatur ad agens supernaturale, quod est naturale impressiuum alicuius formæ in passo. Oppositum huius habet

lib. 2.

lib. 2. d. 3. Q. 9. Scotus. Angelus habita specie intelligibili Deitatis hanc naturaliter potest cognoscere propositionem. Deus est Trinus, & Vnus, ergo hæc veritas non est supernaturalis, quia ab agente naturali scilicet Angelo docente; & lib. 2. d. 11. ait. Angelus potest docere hominem pro statu isto, & de articulis fidei; sicquè non erit supernaturalitas ab agente tantum supernaturali, vt Scotus 1. Prol. Q. vult.

Lucas. Resp. Nonnulli è medio, hanc contradictionem auferrè volentes dixerunt. Quamuis Angelus præhabita Deitatis specie intelligibili naturaliter cognoscere possit hanc, Deus est Trinus, & Vnus, tamen non potest eam naturaliter docere; cum causare non valeat nostro in intellectu immediatè, pro statu isto, aliquam cognitionem alicuius veritatis merè intellectualis. Hæc sententia parum valet. Nam, etsi Angelus immediatè non possit docere, non potest negari, quin docere homines per aliqua signa non possit, vt lib. 2. docet Scotus. Ideo aliter resp. Angelum naturali indagine, hanc non potuisse cognoscere veritatem, Deus est Trinus, & Vnus, nec consequenter eam docere potuisse. Rursus. Etsi Angelus hanc, nempè Deus est Trinus, & Vnus, naturaliter cognosceret, quod eam possit docere, proinde non sequitur. Quoniam non est idē causare viatoris in intellectu respectu alicuius meræ veritatis intelligibilis certitudinem, & aliqua signa ordinatè docendi proponere; priori modo nō potest, licet posteriori modo possit. Si quispiam dicat. Ad minus poterit Angelus causare certitudinem huius. Aliquod ens est Trinum, & Vnum. Nam cum deduci ex imaginabilibus possit, non est merè intelligibile. Resp. Quamuis hanc docere possit Angelus hominem propositionem. Aliquod est Trinum, & Vnum, non potest tamen eiusdem causare euidentiam. Nam eiusdem veritatis euidentia ab aliqua purè intelligibili immediata dependet. Etiam. Posito, at non admisso, Angelum illius veritatis certitudinem causare potuisse, non tamen rectè sequitur assensum respectu illius præbere potuisse, sicquè igitur dictum Scoti 1. Prol. Q. intactum perseuerat. Ad Scotum lib. 2. d. 3. Q. 9. dico. Angelus minime hanc naturaliter cognoscit propositionem. Deus est Trinus, & Vnus, at eam reuelatione tantum habet. Scoti lib. 2. d. 11. aliud dictum, quomodo Angelus valeat hominem docere exponetur forte 2. Q. Prologi.

18. Iacobus. Scotus 1. Prol. Q. ad M. dicit. Intellectus possibilis pro statu isto natus est moueri ad cognitionem ab intellectu agente, & phantasmate. Oppositum huius d. 3. lib. 1. Q. 6. & vbiquè in doctrina sua habet Scotus. Possibilem intellectum ab obiecto in se, aut specie in intelligibili relucente moueri ad cognitionem.

Lucas. Resp. Clarum est in via Scoti. Intellectum possibilem, quando ad cognitionem venit, ab obiecto in se, vel relucente in specie moueri. Prima verò Prol. Q. cum ibi proprius locus non sit talem materiem determinandi, communiter locutus est. Rursus. Duplex est motio mediata scilicet, & immediata. Intellectus possibilis mediatè mouetur à phantasmatibus, ita intellexit Scotus 1. Prol. vbi nihil aliud voluit, nisi pro statu isto, opus esse recursum ad phantasmata habere. Ideo dicendum erat phantasmata intellectum possibilem mouisse, in eoquè partialiter tantum speciem intelligibilem causasse. At si de motione immediata fiat sermo, non mouetur iam possibilis intellectus à phantasmate, sed ab obiecto, vel in specie intelligibili relucente; huncquè in modum alibi loquitur Scotus.

Scotus

19. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad N. inquit. Essentia diuina est motiua nostri intellectus. Hæcquè verba sunt eius. Nam obiectum natum causare notitiam huius, est essentia sub propria ratione cognita; ipsa autem sub tali ratione cognoscibilis est obiectum nobis supernaturale. Oppositum huius 14. Quol. habet Scotus, vbi ait. Essentiam diuinam non posse esse intellectus creati obiectum motiuum.

Lucas. Resp. Scotus 14. Quol. Q. Meritò vult, quod Essentia diuina non sit intellectus creati motiuum naturale, cũ sit hoc impossibile, cũ naturaliter solum intellectum diuinum moueat. Prima verò Prol. Q. vult Scotus, quod Essentia diuina intellectum nostrum possit mouere liberè, contingenterquè non debet intelligi Essentia purè, at Essentia volens, vel Essentia cum voluntate; sicquè sedatur contradictio.

20. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad P. dicit. Intellectus agens est sufficiens in anima agens respectu cognitionis; sicquè videtur attribuere intellectui agenti actiuitatem respectu actus intelligendi, vel intellectionis. Oppositum huius 15. Q. Quol. & vbiquè in doctrina sua habet Scotus, quod scilicet intellectus agens nullam habeat actiuitatem ad producendam intellectionem, at tantum concurrit ad producendam speciem intelligibilem.

Lucas. Resp. Cũ 1. Prol. Q. Non sit locus talis materię determinandę, comuniter locutus est. Nam in via Scoti clarissimum est, intellectum agentem ad intellectionem non concurrere. Rursus. Intellectus agens dicitur causare intellectionem mediatè, partialiter tamen, in quantum is partialiter causat speciem intelligibilem. Quod verò intellectus non sit causa totalis, nec obiectum, sed ambo sint duæ causæ partiales, vnam totalem integrantes, alibi est dicendum.

21. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad Q. Videtur exponere illud 2. Phis. Natura est principium motus, & status, quod scilicet. Natura ipsa dicatur de principio intrinseco. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 18. vbi ait. Natura, quę est principium motus, & quietis, dicitur de principio passiuo, quod scilicet habet naturalem inclinationem ad motum, & quietem, vt patet de graui, quod naturaliter inclinatur ad motum, & ad quietem respectu centri.

Lucas. Resp. Quamuis. Natura definita ab Arist. 2. Phis. Principiũ motus, & quietis, intelligatur de principio passiuo; non negat tamen quin etiam de principio actiuo dici possit. Vel aliter. Scotus 1. Prol. Q. non intendit exponere Arist. sed tamen intelligit loqui de principio actiuo naturali intrinseco, quodcunquè sit illud. Dicitur enim grauia non tantum dici entia naturalia, eo quod habeant naturalem inclinationem ad motum, & quietem, sed etiam, quia habent principium intrinsecum sui motus, & quietis, scilicet grauitatem ipsam. At accidit principio naturali passiuo habere principium sui motus; patet de medico se sanante.

22. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad Q. dicit. Etsi potentia passiua animæ nostræ non possit completè reduci ad actum, nisi per agens supernaturale, potest tamen disponi ad ipsum actum. Oppositum huius apparet sæpe in doctrina Scoti, & præcipuè in materia de beatitudine. Nam anima, vel aliquod agens naturale non potest causare ad claram Dei visionem aliquam dispositionem.

Lucas. Resp. Scotus 1. Prol. Q. Loquitur de dispositione, quæ ex determinatione

est

eſt agentis ſupernaturalis, quę diſpoſitio ab agente naturali cauſari non poteſt; quod patet à ſimili. Deus attritionem ordinauit eſſe medium ad gratiam, talis attritio poteſt cauſari ab anima ex puris naturalibus, vt patet à Scoto l. 4. d. 14. Q. 2. in ſumma, quando Scotus dicit. Diſpoſitio ad actum ſupernaturalem poteſt cauſari ab agente naturali tantum, habet intelligi de diſpoſitione, quæ ex ſola eſt determinatione agentis ſupernaturalis, cuius meminit Scotus lib. 1. d. 17. & lib. 4. d. 1. Q. 1. & alibi ſæpe.

23. *Iacobus.* Scotus 1. Prol. Q. ad V. ait. Riſibile, vt de homine ſciatur, requirit medium ſpeciale, at non exponit quid ſit tale medium ad paſſionem de ſubiecto moſtrandum. Verum lib. 2. d. 3. Q. 6. in ſolutione vltimi principalis. Et 7. Metaph. Q. 13. ſe determinat, & dicit, quod tale medium eſt diffinitio ſubiecti. Oppoſitum huius habet Ariſt. 2. Poſter. vbi ait. Ratio primi termini eſt medium, tunc inquam. Primus terminus eſt paſſio. Nam paſſio eſt maior extremitas, itaquè terminus primus.

Lucas. Reſp. Relictis aliorum opinionibus circa iſtam materiam de medio demoſtrationis, ſuſtinendum cenſeo cum Scoto diffinitionem ſubiecti medium eſſe. Non ob id reicienda eſt aliorum ſententia, & tribus modis tollenda eſt contradictio. Prior eſt. Diffinitio paſſionis poteſt eſſe medium demoſtrationis, at non potiſſimæ. Alter modus eſt; Ariſt. loquitur de primo termino quo ad naturam, & non quo ad prædicationem; per rationem, intellexit rationem primi termini quo ad naturam. Tertius modus eſt. Potuit Ariſt. intellexiſſe de priori termino quo ad prædicationem, at per eius rationem haud intellexiſſe eiuſdem diffinitionem, ſed eius cauſam in eſſe, & in cognoſci, quæ diffinitio eſt ſubiecti.

Queſt. ſecunda Prologi.

1. *Iacobus.* SCOTVS 2. Prol. Q. de primo, dicit. Solus Deus poteſt hominem docere. Oppoſitum huius habet Scotus lib. 2. vbi ait. Angelus poteſt verius docere hominem, quam faciat homo.

Lucas. Reſp. Angelum hominem docere duobus modis poteſt intelligi, immediatè, vel mediatè, immediatè non poteſt Angelus hominem docere ea, quæ ſunt fidei, niſi prius ipſe Angelus eas doceatur, & hoc modo loquitur Scotus 2. Prol. Q. Mediatè verò, & per ſigna, & ſine ſignis poteſt hominem docere, idquè in lib. 2. tenet.

2. *Iacobus.* Scotus 2. Prol. Q. per totum, ait. Veritas Sacræ Sripturæ auctoritate Communitatis probatur. Oppoſitum experientia docet. Nam probatio per vulgum ſæpe in errorem ducit, & veritas apud paucos reperitur, cum pauci ſint ſapientes. Plures ſunt Pagani, quam Chriſtiani, plures mali, quam boni. Multitudo clamabat contra Chriſtum. Crucifige, & paucæ mulierculę lamentabantur. Communitas clamat contra adulteram, & ſolus Ieſus eam liberauit. Ergo non videtur, quod à Communitate veritas alicuius probari poſſit.

Lucas. Reſp. Scotus argumento deſumpto à Communitate non intendit verita-

tem Sacræ Scripturę monstrare, sed persuadere nititur. Etiam responderi potest per verba Scoti. Nempe, & maximè, quæ Communitas famosa, & honesta, cum maxima diligentia approbata recepit. Quod non contingit in exemplis datis.

5. Iacobus. Scotus 2. Prol. Q. via 7. ait. Fides nostra vera est, atquè apparet ex longissima diuturnitate. Oppositum huius habet Arist. 7. Ethic. vbi inquit. Non est magis perfectum album, quod est diuturnum, quam vnius diei.

Lucas. Resp. Ratio quam inducit Scotus 2. Prol. Q. quę ex doctrina Sancti Aug. lib. de vtilitate credendi trahitur, persuasio quædam est, non demostratio. Etiam Scotus, & Aug. non probant fidei perfectionem ex eius stabilitate nisi à signo,& à posteriori; sicquè aliud est ex stabilitate fidei veritatem, vt à signo arguere, aliud est ex stabilitate eius perfectionem deducere. Dices. In 7. via 2. Prol. Q. ad probandum nostræ fidei longitudinem inducit Scotus dictum Gamalielis. Act. cap. 5. Si ex hominibus est consilium hoc,aut opus, dissoluetur; si verò ex Deo est, non poteritis dissoluere, ne fortè, & videamini Deo repugnare. Hæc Gamalielis auctoritas ita poterit adduci, ad Maumeticam fidem firmandam, quæ ante tot secula initium sumpsit, adhucquè viget. Resp. Etsi Maumetica secta tamdiu duret, ob id non est bona. Nam à Ioan. in Apocal. sub nomine bestiæ, visa est ascendentis de terra, vtquè mala ab eo est prædicta, & licet multiplicetur apud prauos, nullo pacto erit bona. Et fortè eam finit Deus in exercitium, ac fidelium stimulum, vt prophetauit Esaias. Veh Assur virga furoris mei, & baculus ipse est in manu eorum indignatio mea. Vel dic etiam cum Aug. in Psal. 54. de duratione malorum. Omnis malus aut ideo viuit, vt corrigatur, aut ideo viuit, vt per illum bonus exerceatur.

6. Iacobus. Scotus 2. Prol. Q. ad D. loquens contra falsa miracula Antichristi, ait. Sibi respondendum esse. Si tu es Deus, dic mihi, quid faciam, vel quid cogitabo, vel quid appetam pro tali hora. Oppositum huius sic deducitur. Nam hoc experimentum citatum à Scoto hic, tutum non videtur, cum ipse Scotus lib.4. d. 10. Q. 8. resp. ad principalia, habeat, quod Angelus, tam bonus, quam malus potest videre intrinseca animę nostræ, scilicet intellectiones, & omnes volitiones, nisi à Deo impediatur; ergo non benè assignauit Scotus experimentum fiendum.

Lucas. Resp. Experimentum datum hic à Doctore, non datur absolutè, tanquam tutum, sed de congruo. At securum experimentum posuit ibidem, quando ait. Si tu es Deus fac me videre Essentiam nudè, & post visionem memoriam certam habere visionis, & certitudinem, quod illa fuit visio Essentiæ diuinæ, & tunc credam tibi. Ab isto itaquè experimento non est recedendum.

7. Iacobus. Scotus 2. Prol. Q. ad E. in calce totitus quæstionis concedit, quod multi sunt actus, de quibus ignoramus, an sint peccata mortalia, vel nè. Oppositum huius habet Scotus in 4. d. 30. Q. 1. vbi sic dicit. Dico tamen breuiter, quod nullus est perplexus in lege diuina, etiam quocunquè actu proprio posito, dum tamen non maneat aliquod peccatum mortale per quod fiat perplexus.

Lucas. Resp. Scotus 2. Prol. Q. habet intelligi. Dato vt actus tales sint dubij; ex hoc tamen via salutis non est dubia. Sufficiebat enim Doctori nostro eo loci docere, quomodo Theologia sit sufficienter tradita; concesso

etiam,

etiam, quod illi actus essent dubij, eius tamen intentio non erat affirmare actus illos dubios esse, at solum intendebat id, nempè, non est dubia via salutis; & sic doctrina Teologica sufficienter, & ad plenum est tradita. An autem tales actus sint dubij. Resp. Non, vt enim habet Scotus in 4. loco citato. Nam de quocunque actu peritus, ac idoneus Theologus sat iudicabit, an sit contra legem dictum, aut factum, aut concupitum, & ita discernet, an sit peccatum, vel non, &c.

Quest. tertia Prologi.

S. Iacobus. SCOTVS 3. Prol. Q. de primo, ad A. dicit. Theologia ergo in se est talis cognitio, qualem notum est facere obiectum theologicum in intellectu sibi proportionato. Oppositum huius habet Scotus. lib. 1. d. 3. Q. 8. vbi vult non tantum obiectum ad cognitionem concurrere, at etiam, & potentiam.

Lucas. Resp. Quamuis Scotus 3. Prol. Q. causam cognitionis videatur subiecto ascribere, tamen non debet intelligi, quod sit totalis causa. Nam obiectum theologicum ad intellectum creatum comparatum, est causa cognitionis principalis, sed non totalis, vt docet Scotus 8. d. 1. Etiam posset dici, quod cum 3. Prol. Q. non sit locus determinandi, an ab obiecto, vel potentia sit cognitio, Scotus communiter sit locutus, secundum illam sententiam tenentem, intellectum creatum, respectu cogitionis intuitiuæ Dei, solum se passiuè gerere. Addas, quod Scotus 3. Prol. Q. loquitur de actione spectante ad tale obiectum, at non loquitur de actione totali ad cognitionem pertinente. Nota; cognitio intuitiua obiecti diuini, vt est in intellectu creato, & diuino, duobus modis differunt. Prior est, quæ est in intellectu diuino, naturaliter causatur ab ipsa Essentia necessario mouente intellectum diuinnm. Quæ autem est in intellectu creato, liberè, ac contingenter à voluntate diuina causatur. Altera est, prima cognitio, scilicet, diuini intellectus est comprehensiua; cognitio autem intuitiua intellectus creati est tantum apprehensiua.

S. Iacobus. Scotus 3. Prol. Q. de secundo, ad A. diffiniens subiectum, vnam eiusdem conditionem ponit, quę est, virtualiter continere. Oppositum huius habet Q. 3. Vniuersalium, vbi tres ponit conditiones. Prior est, præsupponitur quid, & quia. Altera est, vt passiones demonstrentur de subiecto. Tertia est, vt omnia ad subiectum reducantur.

Lucas. Resp. Conditiones, quæ à Scoto Q. 3. Vniuersalium nominantur, & aliæ, quæ in Reportatis habentur, scilicet, vt primum occurrens intellectui in scientia, vt possit esse subiectum principiorum illius scientiæ; conueniunt omnibus subiectis indifferenter, at hæc conditio. Continere virtualiter, hic posita à Scoto conuenit tantum subiecto, quando subiectum est species specialissima, etiam quando ponit Scotus 3. Prol. Q. Subiectum continere virtualiter, ad istam conditionem omnes alię necessario sequuntur. Bene enim sequitur. Continet virtualiter, ergo omnia alia propter ipsum considerantur, ergo est id, quod occurit primo notum, ergo est dignificatiuum, &c. Fortè dubitabis. Arist. 1.

Poster. describens conditiones subiecti, continentiam virtualem non assignat, quare Scotus eam ponit? Resp. De subiecto, quod est vnum genere, mentionem facit Arist. Doctor autem subtilis 3. Prol. Q. de subiecto specie specialissima meminit.

3. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. de secundo, ad A. ait. Et nihil aliud continet nisi per rationem eius. Oppositum pluribus locis notat. Nam voluntas diuina potest causare illammet notitiam in intellectu, quam potest causare obiectum. Ergo falsò dicitur. Nihil aliud continet, nisi per rationem eius.

Lucas. Resp. Certè voluntas diuina notitiam conclusionis sine præmissis potest causare, sed non potest causare illammet notitiam euidentem, sicut facit subiectum. Rursus. Scotus 3. Prol. Q. hic loquitur naturaliter, secluso omni speciali influxu primæ causæ, vel quod semper cognoscitur per rationem eius, quia nisi ratio subiecti reluceret in prima causa, Deus non posset cognoscere virtute Essentiæ passionem illius subiecti.

4. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad A. dicit. Non enim sequitur, si commune potest causare habitum, quod speciale possit, & è conuerso. Oppositum huius habetur sæpe in doctrina Scoti. Nam quodlibet inferius est prestantius suo superiori, ergo poterit causare quicquid causat superius.

Lucas. Resp. Inferius continere veritates superioris duobus modis intelligitur, mediatè, vel immediatè; mediatè continet, & causat, immediatè, non. Amplius. Scotus 3. Prol. Q. non negat inferius veritates superioris continere, cum perfectius sit suo superiori, at negat inferius haud potuisse veritatem illam causare, quam superius causat, vt effectus adequatus, idest, vt illa veritas superioris sit effectus adequatus inferioris. Quod non sit effectus adequatus, patet. Nam potest causare illam, & aliam præstantiorem, idest suam, quæ prestantior est illa.

5. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. de tertio, ad E. diuidit Theologiam in necessariam, & contingentem, & addit. Est diuisio totius integralis in suas partes integrales. Nam dicit. Primæ partes integrales Theologiæ sunt duæ, scilicet, veritates necessariæ, & veritates contingentes. Hę duæ partes ab Athanasio in symbolo exponuntur. Nam post mysterium Trinitatis describit propositiones contingentes, scilicet. Sed necessarium est ad æternam salutem, vt Incar. q. d. &c. Oppositum huius diuisionis in doctrina Scoti claret, & ferè omnes Philosophi firmant. Nam totum integrale non prædicatur de suis partibus integralibus, at Theologia prædicatur de Theologia necessariorum, & contingentium, ergo non erit totum integrale, consequenterquè, vt totum integrale haud secabitur.

Lucas. Resp. Teologia duobus modis capi potest. Prior est, pro veritate theologica cognita, sicquè partitur in necessariam, & contingentem, estquè diuisio totius integralis in suas partes. Alter est, quando capitur pro habitu Theologiæ, qui est inclinans quempiam ad assentiendum veritatibus theologicis, sicquè quando diuiditur in necessariam, & contingentem, est diuisio totius in modo, in suas partes in modo: huncquè sensum facit. Habitus theologicus diuiditur in habitum, quo assentitur veritatibus theologicis contingentibus; & erit vna vnitate generis remoti; si hæc sententia tibi non satisfaciat, recurras ad id quod habet Scotus lib. 2. d. 3. Q. 4. & lib. 3. d. 2. Q. 1. vbi docet, quomodo

in diuiſione totius homogenei concurrit diuiſio totius vniuerſalis, cum diuiſione totius integralis. Iſtaquè aduertens ad propoſitum hic applicabis.

6. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. de tertio, ad D. dicit. Omnes illæ veritates in quibus Deus comparatur ad extra, ſunt contingentes. Oppoſitum huius habet Scotus lib. 1. d. 35. vbi ait. Deum intelligere lapidem, eſſe perfectionem ſimpliciter, & neceſſario intelligere lapidem, in hac tamen veritate Deus comparatur ad extra.

Lucas. Reſp. Veritates prædicari de Deo ad extra dupliciter intelligitur, vel relatione requirente exiſtentiam extremorum pro aliqua parte temporis, vt Deus creat animam, Verbum eſt incarnatum, &c. Nam omnes tales exigunt exiſtentiam temporis determinatam, & ſic ſunt ſimpliciter contingentes, & de talibus loquitur Scotus 3. Prol. Q. vel relatione nõ requirente extremorũ exiſtentiam, ſed tantũ apprehenſionem ſimplicium, pro aliqua parte temporis determinata, ſicut, Deus intelligit lapidem, &c. Quę tantum eſſe requirit obiectiuum; de his non loquitur Scotus in Prol. & ſunt omnes neceſſariæ.

7. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ex dictis, ad F. dicit. Nullus effectus oſtendit Deum Trinum, quod etiam Scotus 1. Prol. Q. ait. Oppoſitum huius habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. vbi oſtendit ex creaturis Deum cognoſci.

Lucas. Reſp. Effectus ducunt nos in cognitionem Dei, quantum ad generalia, & etiam quantum ad conceptus proprios habitos ex communibus, ſicq; loquitur Scotus 3. d. 1. Verum, quantum ad conceptus proprios, qui tantum ſciuntur, & habentur ex fide, nempè, vt ſit Trinus, & Vnus, Creator, contingenter agat. Effectus magis ducunt nos in oppoſitum, & errorem, vt docet Scotus 1. & 3. Prol. Q.

8. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ex dictis, ad F. Nihil continet veritates theologicas, vt effectus, demoſtratione quia. Nam nullus effectus demoſtrat Deum Trinum, quod eſt potiſſima veritas theologica. Oppoſitum huius deducitur ex Scoto lib. 2. d. 3. Q. 9. vbi habet. Deus poteſt cauſare ſpeciem in intellectu Angeli diſtinctè repreſentantem Eſſentiam diuinam, cuius virtute, Angelus poterit in ſe diſtinctam notitiam cauſare de Eſſentia diuina. Itaquè illa ſpecies, quamuis ſit effectus Dei, poteſt tamen virtualiter cauſare notitiam de Deo.

Lucas. Reſp. Scotus 3. Prol. Q. Vult non poſſe dari aliquod cauſatum naturaliter, quod ſic contineat virtualiter; ſpecies autem illa foret cauſata ſupernaturaliter: at hæc ſententia nulla eſt. Nam Scotus lib. 3. d. 14. Q. 1. & alibi, ait. Cæcus illuminatus ſupernaturaliter, videret naturaliter, ita proportione de hac ſpecie diceretur. Ex quo aliter reſpondeo. Voluntas diuina cauſando talem ſpeciem ſuplet vicem obiecti theologici, quia niſi talis ſpecies cauſaretur, eſſet impoſſibile intellectum Angeli naturaliter Deum diſtinctè cognoſcere. Verum hæc ſolutio patitur; quoniam cauſata tali ſpecie, & concurrente ſolum voluntate diuina ſecundum influxum generalem, adhuc Angelus cognoſceret Deum diſtinctè. Hinc tandem videor mihi reſpondendum. Species illa non repręſentat, quatenus illius eſſentiæ eſt effectus, ſed in quantum eſt immago illius obiecti diuini. Hęc reſponſio trahitur à Scoto 2. Metaph. Q. 3. dicente. Species lapidis repręſentat lapidem, at vt effectus, magis repreſentat Deum, quam lapidem.

9. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ex dictis, ad F. In nulla ſcientia traditur ita diſtincta

cognitio

cognitio de non per se subiecto, sicut de per se eius subiecto; tunc enim non esset ratio, qualiter illud subiectum esset magis eius subiectum quam aliud. Oppositum habet Scotus lib. 1. d. 2. Q. de Propositione per se nota, vbi inquit. Methaphisicus perfectius cognoscit lineam, quam Geometra. Geometra enim noscit. Quod linea est longitudo, sed non concipit ad quod genus distinctè pertineat, vel sit absoluta, vel sit respectiua, sicut facit Methaphisicus. Si ergo Methaphisicus perfectius cognoscit lineam, quam Geometra. Itaque aliquod verius cognoscitur vbi non est subiectum, quam vbi est subiectum.

Lucas. Resp. Scoti dictum 3. Prol. Q. verum est, vbi fit comparatio vnius scientiæ particularis ad aliam particularem, at non verificatur, vbi est comparatio scientię particularis ad scientiam in communi, ad quam stat resolutio omnium particularium scientiarum; sicquè videtur tenere Scotus d. 1. Idquè etiam accidit in potentijs, quandoquidem vna potentia disparata non videat obiectum alterius, at superior potentia distinctius videt obiectum potentiæ inferioris, quam faciat ipsa potentia inferior.

10. Iacobus. Scotus 3. Prol. Q. ex dictis, ad G. dicit. Cognitio quod quid est, est perfectissima. Oppositum habet Scotus lib. 3. d. 23. citans Arist. lib. 11. de animalibus, dicentem. Nobilius est parum attingere de nobilioribus obiectis, quam multa de alijs. Ex quo sequitur. Perfectius est cognoscere Deum sub ratione attributali, quam cognoscere hominem esse animal, ergo, cognitio eius quod quid est, non est perfectissima, vt dicit Scotus 3. Prol. Q. & Aristot. 7. Methaph. t. 4.

Lucas. Resp. Scoti dictum 3. Prol. Q. quod est Arist. 7. Methaph. t. 4. veritatem habet, vbi cętera sunt paria, comparando vnius quiditatem, ad non quiditatem eiusdem, idest, ad aliud prędicatum, quod non sit quiditatiuum, semper respectu eiusdem. Nam perfectius est cognoscere, Deus est ens, quam Deus est bonus. Si verò comparetur vnum prædicatum quidditatiuum, vt homo est animal, ad alterum prædicatum alterius generis attributale, vt Deus est bonus; tunc Scoti deductio non valet, cum cætera non sint paria.

11. Iacobus. Scotus 3. Prol. Q. ad H. dicit. Infinitas, (loquendo de attributis) in est eisdem propter identitatem eorum cum essentia. Oppositum huius ha betur sæpè in doctrina Scoti, nempè attributum ex se formaliter infinitudinem habere.

Lucas. Resp. Infinitum tribus modis dicitur. Prior est à se, per se, & ex se, sicq; sola Essentia diuina est infinita. Alter est, infinitum dicitur ex se, & per se, at non à se, & sic attributa sunt infinita. Tertius modus est, infinitum non dicitur à se, nec ex se, nec per se, sed tantum realiter, & ita, relationes originis sunt infinitę. His positis. Scotus dum dicit 3. Prol. Q. Infinitatem inesse attributis ex essentia, ibi se declarat dicens, sicut ex radice fundamento omnis perfectionis intrinsecæ, formaliter verò attributum habet infinitatem formaliter distinctam, ab infinitate Essentiæ. Nota, in via Scoti, attributa sunt infinita intensiuè formaliter, non autem sunt infinita extensiuè, vt docet Scotus in 4. vel loquitur, vt communiter in Prol. Q. 3. alibi secundum propriam opinionem.

12. Iacobus. Scotus 3. Prol. Q. ad I. dicit. Nulla scientia est de ente per accidens, quod est dictum Aristot. 6. Methaph. Oppositum huius habet Scotus 3. Prol. Q. & alibi, vbi ponit pro subiecto scientiæ subalternatæ, aliquod per accidens,

accidens, vt in Perspectiua, lineam visualem, in Musica, numerum sonorum, ergo, de ente per accidens videtur esse scientia.

Lucas. Resp. Ioannes, à vigerio super 3. Prol. Q. dicit. De ente per accidens esse scientiam in subalternata scientia, non autem in prima scientia, & subalternante, additquè, sic Arist. habet intelligi. Verum hæc resp. destruit Aristot. Nam 6. Methaph. excludit ens per accidens quocunquè modo, & in quacunquè scientia de illo non potest haberi notitia. Ex quo aliter respondeo. Numerus sonorus, seu Linea visualis duobus modis possunt animaduerti. Vno modo formaliter, sicquè sunt entia per accidens, nec ita sunt subiecta alicuius scientiæ. Altero modo circumloqutiuè, scilicet, per ea aliquod subiectum nobis innominatum curcumloquendo, & tali pacto sunt entia per se, & de eis est scientia. Dices Scotus 3. Prol. Q. ait. Scientia subalternata est de aliquo ente per accidens. Hec sunt verba eius. Ideo si scientia subalternata sit de aliquo vno per accidens, presupponit duas tractantes de partibus illius totius separatim. Dico, Scotus 3. Prol. Q. Loquitur conditionaliter, vt patet, idquè valde ponderabis. Nam eo loci multi asserunt de mente Scoti, quod tamen ipse sub conditione dixit.

13. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad M. dicit. Perfectissimus conceptus, quem possumus habere de Deo naturaliter est conceptus entis infiniti. Quod quidem etiam firmat Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. Oppositum huius apparet ex doctrina Scoti. Nam pluribus in locis ait. Conceptus quidditatiuus est prior, & perfectior, nō quidditatiuo, ergo conceptus infinitatis non est prior, & perfectior. Nam vita intellectualis est intimor Deo infinitate; existentia actualis est intimior infinitate, ergo, &c.

Lucas. Resp. Scotus 3. Prol. Q. non loquitur, nec comparationem facit de incomplexis conceptibus, at loquitur de complexis, verbi gratia. Huiusce modi conceptus complexos comparat ad inuicem, scilicet. Ens bonū, ens verum, ens intellectiuum, ens infinitum, in isto vltimo exemplo, est tantum vnio entis, & modi, non formalitatum, sicut in alijs exemplis. Ideo vltimus iste conceptus est simplicior alijs, cum tantum vna sit formalitas cum modo, in alijs autem sunt duæ formalitates. Etsi alij conceptus igitur sint perfectiores, copulatiuè tamen non sunt perfectiores, & simpliciores simul. Ideo Scotus non vult hunc conceptum esse perfectiorem, quem possumus habere, at cum sit perfectior, & simplicior ad hasce partes simul sumptas excedit alios conceptus. Hac sententia benè animaduersa poterunt resolui fermè omnia argumenta pro hac materia. Amplius. Conceptus entis infiniti, est perfectior omnibus alijs quoad theologalia persuadendum. Vnde ex infinitate Dei admissa, magis persuadebo Trinitatem, & omnipotentiam in Diuinis, quam ex quocunque alio conceptu. Rursus. Duplex est perfectio, altera sumpta à natura, & altera à modo. Conceptus dicti de Deo ante infinitatem, sunt perfectiores perfectione desumpta à natura, quæ fundamentaliter est infinita. Conceptus autem infinitatis est perfectior perfectione desumpta à modo. Nam tali perfectione modali, alij conceptus non sunt perfecti, nisi per hunc. Dices Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. inquit. Perfectissimus conceptus, qui de Deo possit haberi, est conceptus boni, itaquè non infiniti. Dico Scotus 8. 1. comaparat tantum bonum ad alios conceptus attributales, & non ad infinitatem, quæ non est attributum. Etiam. Scotus 8. 1. loquitur de concepitibus naturalibus,

libus, quos habemus de Deo concessis ab omnibus, de quorum numero est bonitas. Nam nullus Philosophorum dubitauit Deum esse bonum, sed multi dubitauerunt de infinitate.

14. Iacobus. Scotus 3. Prol. Q. ad L. dicit. Oportet dari obiectum primum (theologiæ nostræ) infinitum ens primum notum, de quo noto immediatè cognoscantur primę veritates. Oppositum huius habet Scotus 1. Quol. Q. vbi inquit. Prima veritas de Deo est hæc. Essentia diuina est, & tamen hæc veritas pręsupponitur illi primo noto, nempè ens infinitum.

Lucas. Resp. Scotus dum dicit. Ens infinitum est de quo tanquam primum notum immediatè cognoscuntur veritates: dictum eius est verum respectu conceptuum complexorum, qui naturaliter Deo conueniunt. Prima autem Quol. loquitur de incomplexis, vt ibi patet.

15. Iacobus. Scotus 3. Prol. Q. ad M. dicit. Ens infinitum neutram prędictarum condictionum habet, quia non continet habitum nostrum virtualiter in se, nec multo magis (vt nobis notum) continet ipsum habitum. Oppositum huius habet eademmet Q. 3. Prol. vbi ait. Ens infinitum, non est primum subiectum dans euidentiam, sed subiectum primum continens omnes veritates, natum dare euidentiam, si ipsum cognosceretur, quibus in verbis alteram condictionem enti infinito Scotus concedit.

Lucas. Resp. Primum subiectum, quamuis contineat in se omnes veritates virtualiter, tamen in comparatione ad nos nihil continet. Hæc sententia parum valet. Nam sic etiam habet secundam condictionem, quæ est dare euidentiam, quoniam si non dat euidentiam in comparatione ad nostrum intellectum, in se tamen habet, vnde possit dari, seu continere talem euidentiam, quod nihil est. Ideo aliter resp. Scotus 3. Prol. Q. inferius loquitur de verò subiecto, scilicet de Deo, quia dicit idem subiectum Theologiæ nostræ, & in se. Modicum autem superius dum dixit, quod neutram condictionem habeat, non loquitur de Deo subiecto, verum de illo primo noto, nempè, ente infinito, & sic nulla est contradictio.

16. Iacobus. Scotus 3. Prol. Q. ad N. dicit. Inter propositiones contingentes dari ordinem, & colligitur eo in loco, ex littera eius. Nam Essentiam diuinam esse subiectum Theologiæ contingentium, colligitur inquam. Deus vult aliud à se, est prima contingens, ad quam pendent omnes alię, quia Deus est illud primum subiectum, cui primo inest prædicatum, primæ contingentis. Oppositum huius habet Scotus d. 8. 1. Q. 5. respondendo ad argumenta Philosophorum, vbi sic ait. Etsi queras, quare igitur volutas diuina, est magis determinata ad vnū contradictoriorum, quam ad aliud. Resp. Indisciplinati est omnium quærere causas, & demonstrationem, secundum Arist. 4. Methaph. Principij enim non est demonstratio. Immediatum autem primum est, voluntatem velle hoc, ita quod non est aliqua causa media inter ista, sicut immediatum est, calorem esse calefactiuum, licet hoc sit natura illud, ibi autem liberum, & ideo huius, quare voluntas diuina vult hoc, nulla est causa, nisi quia voluntas est voluntas, quia nulla est causa prior. Hæc Scotus.

Lucas. Resp. Ioannes à Vigerio super 3. Q. Prol. ex hac auctoritate, 8. d. 1. male intellecta, tenet, voluntas vult, simpliciter est prima veritas contingens. Hoc est falsum, quoniam tunc Essentia non esset subiectum contingentium, quia sibi primo non competeret primum prædicatum

primæ

primæ contingentis. Franciscus à Lich. & Paulus scriptor animaduertentes super 3. Prol. Q. verba illa Scoti, vel prædicata plurium primarum contingentium (si plures sunt primæ) dicunt. Nulla absolutè est prima propositio contingens. Verum quacumquè in materia datur prima contingens propositio, hac in materia nempè. Deus vult Franciscum saluari. Ea est prima contingens, ab illaquè pendent omnes hæ. Deus vult ipsum mereri. Religiosum esse, &c. In Incarnationis materia, hæc est prima. Deus vult Verbum incarnari, ab hacq; Verbum erit ambulans, Verberabitur, flagellabitur, morietur, &c. Alij verò putant. Deus vult aliud à se, esse primam contingentem, ad quam pendent omnes aliæ. Sicq; videtur velle Scotus, vt superius dictum est. Ad Scotum autem 8. d. 1. lib. Resp. Voluntas est primum quo respectu velle, at non primum quod, ideo Franciscus ait. Deus vult, est prima contingens. Rursus 8. d. lib. 1. Non est proprius locus disputandi, quę sit prior istarum, Deus vult, an voluntas vult. Eo enim loco sufficit Scoto, vt altera harum sit prior, idest, non habeat causam priorem, quod insinuat Scotus vltimis verbis illius auctoritatis, si benè aduertatis. Relinquitur igitur. Deus vult, absolutè esse cõtingentium primam veritatem, ex illis verbi Scoti 3. Prol. Q. Essentia diuina est primum subiectum Theologiæ contingentium.

17. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad N. dicit. Totius igitur Theologię in se, Dei, & beatorum, primum subiectum est Essentia diuina vt hæc, cuius visio à beatis est, sicut in Methaph. cognitio entis. Oppositum huius deducitur ex quam plurimis locis doctrinę Scoti. Nam habet in 3. d. 1. & in Metphaphisica, & in Logica, & alibi, cognitionem entis esse naturalem, ergo visio beatorum in patria erit naturalis, quod est falsum.

Lucas. Resp. Dictum Scoti 3. Prol. Q. Cuius visio à beatis est, sicut in Methaph. cognitio entis, ita exponitur. Veluti Methaph. cognitio terminatur ad ens, tanquam ad terminum incomplexum, sic visio Deitatis beatorum, terminatur ad Essentiam diuinam, tamquam ad incomplexum. Ideoquè beata visiio non est Theologia, sed est quasi perfecta incomplexa apprehensio subiecti pręcedens naturaliter scientiam Theologiæ. Dices. Si visio Essentiæ à beatis non est Theologia, ergo Theologia nostra erit præstantior visione beatorum, patet. Nam visio beatorum est quasi perfecta incomplexa, & Theologia nostra complexa. Complexa autem est perfectior incomplexa. Resp. Comparatio debet fieri in vniuoco, sicquè debet fieri comparatio notitiæ complexæ, ad complexam, modo fit ad incomplexam. Rursus. Beati habent ambas notitias, scilicet complexam, & incomplexam, & quamuis notitia incomplexa excederetur, non tamen totalis visio beatifica, quæ ambas includit, nec Scotus dicit, illa visio incomplexa est totalis visio beatifica.

18. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad N. ait. Theologia contingentium quadrupliciter dicitur, in se, in intellectu diuino, in intellectu beato, & in nobis. Oppositum huius habet Scotus eamet 3. Prol. Q. vbi colligitur, quod Theologia de Deo, & Theologia in se conuertuntur. Quod paulo inferius declarat ibidem, dicens. Theologia in se est de his, quæ soli Deo sunt naturaliter cognita.

Lucas. Resp. Theologia in se, & Theologia in intellectu diuino conuertuntur, idquè verum est in veritatibus necessarijs, at de contingentibus non verificatur, & sic euanescit contradictio.

19.*Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad O. dicit. Ad nullam scientiam per se pertinet aliqua veritas, nisi sit de subiecto primo, vel de parte eius subiectiua, vel integrali, vel essentiali, vel de aliquo ad subiectum essentialiter attributo. Quibus in verbis quinquè conditiones subiecti designantur. Oppositum huius habet 3. Q. Vniuersalium, Scotus, vbi tres tantum conditiones assignantur.

Lucas. Resp. Scotus non intelligit 3. Prol. Q. Subiectum scientiæ habere debuisse omnes illas conditiones ibi enumeratas. Nam sunt multa subiecta, partes subiectiuas, & integrales non habentia, vt est Deus. Aliquod subiectum non habet partes essentiales, vt ens. Ex quo patet Scotum non voluisse illa quinquè scientiam omnem debere considerare. Idque benè notato. Nam principiò demonstrat passionem de primo subiecto, scilicet, mobilitatem de corpore mobili. Secundo considerat de partibus essentialibus, materia nimirum, & forma. Tertio de partibus integralibus, de sensibus nempè, alijsquè corporis membris. Quarto de partibus subiectiuis, elementis scilicet, & mixtis. Quinto de multis habentibus habitudinem essentialem ad corpus, vt motus, generatio, alteratio, &c.

20.*Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad O. inquit. Corpus humanum est subiectum in Medicina, sanitasquè eiusdem est passio. Oppositum huius tenet Mattheus Curtius, omnesquè Medici moderni sanitatem subiectum in Medicina asserentes.

Lucas. Resp. Quid ad me de Curtio? & de alijs medicis? Amplius. Scotus 3. Prol. Q. loquitur exemplariter, non autem assertiuè, vt patet intuenti verba Scoti, quæ sunt. Videtur igitur dicendum, quod sicut, si in Medicina corpus humanum sit subiectum primum, &c.

21.*Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad O. Loquendo de corpore humano subiecto Medicinę vult, quod contineat virtualiter aliquas passiones de corpore hominis sanguineo sano. Oppositum cuius patet sæpe in doctrina Scoti. Nam nullum superius continet virtualiter passiones inferiorum, ergo corpus non poterit continere virtualiter passiones corporis humani sanguinei, &c.

Lucas. Resp. Corpus humanum cum sit entitas specifica, sibi non sunt inferiora, corpus sanguineum, corpus collericum, corpus malenconicum, &c. At respectu illius se habent, sicut pars in modo ad totum in modo. Ita patet ad dubium.

22.*Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad Q. dicit. Incarnatum esse dicitur de Verbo, non præintellecta humanitate in ipso, vt in subiecto. Oppositum huius nititur inducere Ioan. à Vigerio ex Scoto lib. 1. d. 35. & lib. 2. d. 1. Q. 2. Primò est absolutum in causa. Secundo in signo est absolutũ in effectu. Tertio sequitur respectus in effectu. In quarto signo sequitur respectus in causa. Cũ ergo absolutum precedat respectum. Quomodo Scotus 3. Prol. Q. inquit. Incarnatio intelligitur, non præintellecta humanitate?

Lucas. Resp. Franciscus à Lych. huic difficultati sat volens facere, vnum modum dicendi tangit, quem Scotus lib. 3. d. 2. Q. 2. habet, nimirum, Verbum prius assumpsit carnem, & deinde naturam completam. Hoc admisso, sequitur, quod Verbum incarnatum, idest, carnem assumpsit, non intellecta natura humana. At modus iste non placet, immo à Doctore subtili repellitur, vt videre est à Scoto lib. 3. vt supra. Hinc aliam resp. Lych. affert, scilicet, prius Verbum fuit incarnatum, & ter-

minauit

minauit vnionem, quam natura denominatiuè posset de Deo prædicari. Id enim verum est. An autem sic Scotus 3. Prol. Q. intellexerit, nescio. Ioannes à Vigerio resp. aliter in 2. 5. Primo est absolutum in causa, &c. Non semper esse verum, at posse oppositum euenire. At hoc nullo pacto consistere potest, qoniam tunc respectus esset sine fundamento, quod implicat contradictionem; estquè contra Arist. Aug. & Scotum, affirmantes, omne relatiuum esse aliud excepta relatione. Resp. autem clara erit ex littera Scoti 3. Prol. Q. Scotus enim eo loci habet, Passum, Natum, Crucifixum, Mortuum, & alia similia, insunt Verbo ratione humanitatis; estquè humanitas ratio, vt illa prædicata insint illi subiecto. Id enim ibi intendit Scotus, si literam 3. Prol. Q. attendas.

23. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad Q. Glosando dictum Boetij 1. de Trinitate cap. 3. forma simplex subiectum esse non potest, inquit. Deus non potest esse subiectum alicuius accidentis. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 39. resp. ad 2. argumentum principale Q. 4. vbi dicit. Deum posse recipere accidentia.

Lucas. Resp. Accidentia duplici modo percipere possumus, vel, vt sunt realia, vel intentionalia. Deus enim, vt ait Scotus 3. Prol. Q. non recipit accidentia realia, at benè potest esse subiectum accidentium intentionalium. Nam cum sit forma simplex, aliquod perfectibile nequit recipere; quomodo autem accidentia intentionalia recipere valeat, consule Mauritium in illa Q. An vniuersale sit in re, vt in subiecto. Expende. Non recipere accidentia Deo conuenit ob maximam eius perfectionem. Vltimo etiam prædicamento. Vbi, vel. Quando, conuenit ob sui maximam imperfectionem. Dices. Angelus est forma, & tamen recipit accidentia, ergo. Resp. Boetij dictum intelligitur de forma illa, quæ purissimus est actus, cuiusmodi non est Angelus.

24. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad R. dicit. Subiectum scientiæ secundum veritatem non pertinet ad genus causæ materialis, sed ad genus causæ efficientis. Oppositum huius habet Scotus lib. 3. d. 1. Q. 1. vbi ait. Accidens enim ad substantiam, siuè ad subiectum suum duplicem habet habitudinem, scilicet, informantis ad informatum, & ista necessariò includit imperfectionem in subiecto informato, eo quod potentialitatem habet respectu actus secundum quid, scilicet, accidentalis. Aliam habet, vt posterioris ad prius naturaliter, à quo dependet, non vt ab aliqua causa, quia si habet subiectum pro aliqua causa, habet ipsum pro causa materiali, & hoc est, in quantum informat ipsum.

Lucas. Resp. Scotus hasce duas habitudines accidentis ex parte informantis, scilicet, & posterioris apponens, haud negat habitudinem causalitatis efficientiæ ex parte subiecti, sed non eam lib. 3. ponit, quia ibi non est ad rem suam. Ioannes à Vigerio taliter resp. Hæ duę habitudines conueniunt in vniuerso accidenti ad subiectum, Scotus tamen non posuit lib. 3. quoniam tantum mens eius fuit ponere habitudines similes vnioni Verbi, & quia efficientię habitudo non erat ad propositum, eam siluit. Habitudo autem informationis erat ad rem, eamquè posuit. Habitudo verò efficientiæ non conuenit vniuersaliter subiecto, quia solum respectu accidentium propriorum, subiectum est causa efficiens, vt patet de igne respectu sui caloris. Hęc Vigerius. Nota in calce huius resp. duo adnotari falsa, primum est. Substantia tantum est effectiua

accidentium propriorum. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 25. & clarius, estquè proprius locus, lib. 4. d. 12. Q. 3. Alterum est, in suo exemplo dicit, vt ignis respectu sui caloris; ex quo videtur innuere calorem esse ignis propriam passionem, quod est contra Scotum vltima Q. Vniuersalium.

25. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad R. ait. Essentia hęc, vt singularis, subiectum est ipsius scientiæ, scilicet, Theologiæ. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 3. Q. 5. vbi vult subiectum scientiæ esse vniuersale, & alibi ait. Subiectum scientiæ naturaliter inuentæ debet esse vniuersale.

Lucas. Resp. Scotus lib. 2. loquitur de subiecto scientiæ naturaliter inuentæ, & sic debet esse vniuersale. Non enim negat singulare, vt hæc Essentia, subiectum esse posse, immò de facto est subiectum in sacra Theologia, & de tali singulari verè est scientia. Dices. Quare de hoc singulari est scientia,& nõ de alijs? Resp. Quia Deus est incorruptibilis, sic, non autem alia singularia. Ideoquè in via Peripat. non tantum de Deo, at de singulis intelligentijs scientia præstatur. Nam secundum Arist. placita, earum quodlibet singulare est indefectibile. Theologi verò de solo Deo hoc habent admittere. Instabis. Scotus 3. Prol. Q. dicit in resp. ad 2. principale. Subiectum scientiæ naturaliter adinuentę est vniuersale. In hoc Deus est subiectum Methaph. ergo, &c. Negat id Scotus,& dicit. Est ens, in hoc Deus saltem subiectum est lib. 12. Methaph. Itaq; vniuersale non erit subiectum in scientia naturaliter adinuenta. Scotus duplici modo responderet. Prior est, quod ipse loquitur de subiecto totali, & non de partiali subiecto alicuius scientiæ. Alter est. Quod Deus capitur pro prima intelligentia, vtquè quid commune est omnibus intelligentijs, hocquè pacto est subiectum 12. Methaph.

26. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. dicit. Quod autem accipitur, quod passio est extra essentiam subiecti, hęc est vera, vbi passio est realiter causata à subiecto. Sed in diuinis, &c. Quibus in verbis videtur in via Scoti passionem realiter distingui à subiecto. Oppositum huius apparet sępe in via Scoti, præcipuè lib. 2. d. 3. Q. 5. 6. & 7. d. 6. Q. 2. In summa, passionem realiter identificari cum subiecto tenet.

Lucas. Resp. Passio ad pręsens duobus modis capitur pro accidente communi,& pro passione scibili; primo modo loquitur Scotus 3. Prol. Q. Quod patet, nam loquitur de passionibus, diuinis attributis corrispondentibus, quæ in nobis sunt accidentia, vt bonitas, clementia, iustitia, &c. Suntquè accidentia realiter distincta, & causata à subiecto. Altero modo loquitur lib. 2. Scotus. Dices. Q. 34. in Vniuersalibus locat Scotus Risibile in pręedicamento qualitatis. Resp. Scotus in logicis opinionem communem est insecutus; licet possit dici, quod intelligebat de risibili quo ad actum, & non quo ad aptitudinem. Replicabis. Propria passio efficitur à subiecto, ergo. Distingue de duplici efficientia. Rursus, dices. Quomodo efficitur, cum relatio causæ, & causati velint distinctionem suppositalem inter se, ac essentialem. Resp. Quere.

27. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad S. Videtur habere passiones entis esse demonstrabiles. Nam inquit. Sed oportet cuiuslibet subiecti esse principia, per quæ demonstrentur eius passiones, &c. Et subdit. Hoc modo cuiuslibet subiecti possunt esse principia quantumcumquè imprincipiati respectu suarum passionum. Oppositum huius apertissimis verbis habet Scotus lib. 1. d. 39.

Resp.

Lucas. Reſp. Iam 1. Prol. Q. diximus non poſſe entis paſſiones demonſtrari, at quia dicta Scoti 3. Prol. Q. videntur difficilia, exponenda veniunt. Franciſcus à Lych. ait. Scotus intelligit non eſſe opus ſubiectum principia intrinſeca habuiſſe, per quæ demonſtrentur paſſiones de ipſo, vt riſibilitas de homine oſtenditur, quæ per principium intrinſecum hominis demonſtratur, ſed ſufficit, vt tale ſubiectum ſuo modo ſit principium effectiuum paſſionis demonſtrabilis, & ſic ex ratione talis ſubiecti poſſum demonſtrare paſſiones de ente, ex qua declaratione colligitur, paſſiones entis de ente eſſe demonſtrabiles. Paulus ſcriptor hanc tradit expoſitionem. Principia ſunt duplicia, complexa, & incomplexa, deinde ſubdit, ſubiectum eſt duplex, incomplexum, quod eſt ſubiectum complexionis, & complexum, quod eſt ipſa concluſio; tunc ait. Subiectum primo modo conſideratum, non eſt opus, vt habeat principia, nec primo modo, nec ſecundo modo: at ſecundo modo acceptum, neceſſe eſt, vt habeat principia ſecundo modo accepta, ſcilicet præmiſſas probantes talem concluſionem, ſicquè ſecundum iſtum virum entis paſſiones demonſtrabiles fiunt. Ioannes à Vigerio non eſſe demonſtrabiles ita ſuadet. Entis, in quantum ens, nulla ſunt principia in eſſendo, accipiendo li, in quantum reduplicatiuè, quia tunc Deus haberet principia in eſſendo, quod eſt falſum. Addit. Cuiuſcumquè ſubiecti non habentis conceptum ſimplicem, ſunt principia in cognoſcendo, quibus paſſiones ſuæ poſſunt oſtendi. Sicquè Deus habet paſſiones demonſtrabiles, ſed non ens, quia dicit conceptum ſimpliciter ſimplicem. Subditquè tandem. Sic debent gloſari duæ propoſitiones Scoti 3. Prol. Q. Prior eſt. Sed oportet cuiuslibet ſubiecti, &c. Altera eſt. Hoc modo cuiuslibet ſubiecti, &c. Hęc Vigerius, eiuſquè doctrina hic non eſt reiicienda. Adde cum 3. Prol. Q. non ſit locus terminandi, an ſint demonſtrabiles entis paſſiones, Scotus locutus eſt, vt plures, aliter ſentiens d. 39. lib. 1.

48. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad S. dicit. Homo non continet rationem finis huius ſcientiæ, quia finis ſupernaturalis, vel obiectum eius non includitur in ratione hominis. Oppoſitum huius habet Scotus 1. Prol. Q. vbi inquit. Si anima perfectiſſimè cognoſceretur, ſuaquè ordinabilitas cognoſceretur, ergo finis includitur in ratione hominis.

Lucas. Reſp. Scotus 3. Prol. Q. loquitur de cognitione naturali nobis poſsibili ad preſens, & in tali cognitione quantumcumquè perfecta minimè includitur finis ſupernaturalis; itaquè nulla eſt contradictio.

49. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad S. ait. Homo ratione animæ virtualiter continet felicitatem hominis naturalem. Oppoſitum huius in via Scoti patet, cum ſubſtantias abſtractas non cognoſci poſſe habeat; tamen ſequitur, ſi virtualiter continet felicitatem naturalem, ergo obiectum totius felicitatis, quæ ſubſtantiæ ſunt abſtractæ, continebit.

Lucas. Reſp. Homo continet ſubſtantias abſtractas quantum ad conceptus communes ſibi, & nobis, non autem quantum ad conceptus proprios. Rurſus. Duplex eſt continere occaſionaliter, & virtualiter; homo continet occaſionaliter, non autem virtualiter. Amplius. Homo continet virtualiter felicitatem, hoc eſt dictu, cognita anima, poteſt concludi, quod felicitas ſibi conuenit, ſed non poteſt virtute naturali pertingere ad talem felicitatem.

Scotus

30. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad T. dicit. Methaph. est de ente naturaliter scita, tanquam de suo adæquato subiecto. Oppositum huius habet Arist. 6. Methaph. t. 2. vbi. (dicens. Honorabilissimam scientiam oportet esse circa nobilissimum genus.) Deum ponit subiectum in Methaph.

Lucas. Resp. Methaph. in via Scoti non est de Deo, tanquam de primo subiecto. Nam præter scientias speciales, oportet esse aliquam communem, in qua probentur omnia in communi, quæ sunt communia illis specialibus, igitur præter illas speciales scientias oportet esse aliam de ente, in qua tradatur cognitio passionum de ente, quæ supponitur in alijs specialibus scientijs. Hæcquè scientia communis est Methaph. habens ens pro adequato subiecto, idquè Scotus dicit 3. Prol. Q. Ratio autem Arist. 6. Methaph. non concludit. Nobilissima scientia est circa nobilissimum genus, vel, vt primum obiectum, vel, vt consideratum in illa scientia perfectissimo modo, quo potest considerari in aliqua scientia naturaliter acquisita. Deus verò si non est subiectum primum in Methaph. est tamen consideratum in illa scientia nobilissimo modo, quo tamen in aliqua scientia naturaliter acquisita considerari potest.

31. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad X. dicit. In intellectu diuino est Theologia, quam causat Essentia diuina. Oppositum huius habet Arist. 3. de Anima. & Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. & d. 17. & Quol. Q. 13. quibus in locis aiunt. Intelligere est quoddam pati, ergo in intellectu diuino, cum sit, ex Arist. 12. Methaph. & ex 8. Phis. impassibilis, non poterit recipi habitus Theologiæ.

Lucas. Resp. Deum intelligere patet ex lib. 12. Methaph. apud Arist. dicentem. Deum habere vitam sempiternam, & optimam, & addit. Optimum in Deo est speculatio. Etiam lib. 12. Methaph. ait. Deus se ipsum intelligit, quod potissimum est. Adducique possent permultæ auctoritates, & rationes probantes Deum intelligere. Resp. est Arist. & Scoto dicentibus intelligere est quoddam pati, quod concludit, vbi intelligere est accidens distinctum ab intellectu, sicq; non est in Deo, at cum in Deo sit idem intelligere cum intellectu, tantum ibi dicitur esse pati methaphoricum, sed non reale. Si quęras. An intelligere Dei sit idem, quod ipse Deus. Resp. Ita est ex Arist, lib. 12. Methaph. Idquè firmant Theologi, potissimum Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. Nam si Dei intelligere esset distinctum, tunc Deus non esset optima substantia, quia perficeretur per aliud à se. Tum. Intellectus diuinus esset in potentia ad suum intelligere. Tum. Continuatio eius intellectionis esset ei laboriosa, quod non est dicendum.

32. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad X. dicit. Obiectum primum Theologię Dei facit omnia alia actu cognita in intellectu suo, qui intellectus habet cognitionem theologicam virtute primi obiecti theologici actuantis eum. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. & d. 36. & 43. & lib. 2. d. 1. Q. 1. & 14. Q. Quol. quibus in locis ait. Omnia obiecta secundaria sunt ab actu intellectus diuini, ergo erunt nota intellectui diuino per actum suum, & non per rationem obiecti.

Lucas. Resp. Obiecta secundaria sunt producta ab actu diuini intellectus, tanquam à causa immediata, sicquè loquitur Scotus locis citatis, tamen sunt quoquè producta ab Essentia, tamquam à causa mediata, seu remota. Rursus. Scotus 3. Prol. Q. non comparat Essentiam ad actum intel-

intellectus, at ad obiecta secunda, & quo ad hoc idem sunt intellectus diuinus, eius actus, Essentia, & voluntas diuina, & quodcumq; horum id faciat sat est, sufficit enim mihi illa obiecta secunda non mouere. Dices. Si virtute Essentiæ contingentia cognoscuntur ab intellectu diuino, quomodo potest id fieri? cum Essentia non contineat virtualiter talia contingentia. Resp. Essentia mouet intellectum ad notitiam terminorum contingentium veritatum, deinde voluntas determinat. Facta tali determinatione Essentia eam præsentat intellectui diuino. Hæc est sententia Scoti lib. 1. d. 39. Vel dicas. Scotus 3. Prol. Q. non loquitur de Essentia, vt distinguitur contra voluntatem, sed, vt distinguitur contra obiecta secundaria, ibiquè voluntas, & Essentia pro eodem percipiuntur. Si quęras. An Essentia prius valeat causare notitiam proprietatum, quam quidditatum? Resp. Non. Nam Essentia est causa merè naturalis. Idcirco prius natura est ratio producendi notitiam quidditatum, tanquam perfectiores quam proprietatum. Si amplius quęras. An hæ quidditates in iutellectu beato creato sint notæ virtute Essentiæ, an voluntatis diuinæ? Resp. Virtute voluntatis. Dices. Tunc non essent veritates theologicæ, quia non sunt notæ virtute obiecti theologici. Resp. Notę sunt virtute alicuius idem realiter existentis cum obiecto theologico. Adde. Voluntas supplet perfectè vicem obiecti theologici, quæ est eadem cum Essentia. Idquè trahitur à Scoto Q. 14. & 15. Quol.

33. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad X. Ponit tria signa naturæ respectu cognitionis diuinæ. In primo signo est Essentia cognita in intellectu diuino. In secundo sunt quidditates virtualiter continentes veritates proprias. In tertio autem signo istæ veritates virtualiter contentę in illis quidditatibus sibi notę. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 35. ad H. vbi pro cognitione habenda de lapide. Quatuor signa ponit naturæ. In primo signo Deus intelligit Essentiam sub ratione merè absoluta. In secundo producit lapidem in esse intelligibili, & intelligit lapidem. In tertio instanti fortè intellectus diuinus potest comparare suam intellectionem ad quodcumquè, ad quod nos possumus comparare, & tunc comparando se ad lapidem intellectũ, potest causare in se relationem rationis. In quarto instanti potest quasi reflecti super istam relationem causatam in tertio instanti, &c.

Lucas. Resp. Signa data à Scoto 3. Prol. Q. non accipiuntur ex parte intellectus diuini, nec ex parte cognitionis diuinæ in se, sed ex parte obiectorum cognitorum, quæ obiecta in diuina cognitione habent ordinem penes quem se in perfectione excedunt, sicquè secundum multiplicationem, vel non multiplicationem talium obiectorum cognitorum, & ex ordine causationis ipsorum causatorum in esse cognito ab intellectu diuino multiplicantur, at non multiplicantur secundum magis, & minus talia signa.

34. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad X. dicit. Theologia est de omnibus virtute obiecti beatifici. Oppositum huius tamen 3. Prol. Q. ad Y. habet Scotus. vbi ait. Theologia non est de omnibus.

Lucas. Resp. Hæ tres conclusiones sunt omnes verè. Prior. Theologia in se est de omnibus. Altera. Theologia beatorum de facto non est de omnibus, sed de possibili potest esse de omnibus. Tertia. Theologia nostra nõ est de omnibus; his consideratis conclusionibus patet conciliatio ad contradictionem.

35. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad Y. dicit. Theologia beatorum poteſt eſſe de omnibus. Oppoſitum huius habet Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad L. vbi Scotus inquit. Cognoſcere omnia, ſeù infinita arguit infinitatem Dei, conſequenterquè proprium eſt ipſius Dei, ergo Theologia beatorum non eſt de omnibus.

Lucas. Reſp. Beatum omnia cognoſcere duplici modo poteſt percipi, vno modo habitualiter, alio modo actualiter. Habitualiter beatus omnia intelligere poteſt, actualiter verò non poteſt. Hecquè eſt ſententia Scoti lib. 3. d. 14. Q. 2. circa finem. Rurſus. Theologia beatorum poteſt eſſe de omnibus ſcibilibus, non autem de omnibus cognoſcibilibus. Nam differunt ſcibile, & cognoſcibile, quoniam ſcibile eſt reſpectu quidditatum tantum, quæ neceſſario ſunt finite, cognoſcibile autem eſt de quidditatibus, ac de omnibus conſequentibus quidditatem, quæ ſunt infinita.

36. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad Y. dicit. Scibilia non ſunt infinita. Oppoſitum huius habet Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad H. vbi ponit infinitatem in generationibus.

Lucas. Reſp. Scotus concedit d. 2. lib. 1. ſecundum Philoſophos, infinitatem in accidentaliter ordinatis, non autem ponit infinitatem in cauſis eſſentialiter ordinatis. Rurſus. In via Scoti conceditur in actibus ipſius intellectus, vt docet Mauritius Q. 3. Vniuerſalium, non autem conceditur in actibus realibus.

37. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad Y. Inducit dictum Apocalipſis vltimo. Qui appoſuerit ad hæc, apponet ei Deus plagas, quæ apponuntur in libro iſto. Oppoſitum huius iugiter patet cum multa addantur, vel apponantur Sacræ Scripturæ.

Lucas. Reſp. Appoſitio eſt in triplici differentia. Prior eſt contraria his quæ habentur in Sacra Biblia. Altera eſt additio alicuius impertinentis, & ſicuti hec eſt præſumptuoſa, ita illa heretica. De ijſquè appoſitionibus loquitur dictum Apocalipſis. Tertia eſt appoſitio expoſitiua eorum, quę habentur in Canone Bibliæ, hæcquè laudanda eſt, & ea quæ ſic adduntur, ex Scripturis Sacris eliciuntur. Expede. Ab iſta regula excipitur Papa, & Concilium. (maximè tuendo) Ecclesia poteſt nos obligare ad mortale, vt ſuperius dictum eſt, idquè patet ex articulo de deſcenſu animæ Chriſti ad inferos. Qui ſecundum aliquos non habetur in Canone Bibliæ expreſsè, ſicut habentur alij, tamen Apoſtoli poſuerunt eum in Symbolo, eumquè edidit Philippus. Quod non ſit in Canone Bibliæ id dicit Franciſcus in 4. d. 43. Q. 4. & affirmat Scotum id dixiſſe, at Scotus lib. 1. d. 11. Q. 1. dicit. Deſcenſus Chriſti ad inferos non habentur in Euangelio. Nota. Scotus lib. 3. d. 25. dicit. Credendum eſt Canonibus Bibliæ, non dicit, quod ſit credendum Bibliæ. Huius ratio eſt, quoniam non omnes libri Bibliæ ſunt autentici, at aliqui apochriphi. De autenticis conſule Decretum d. 15. cap. Sripturas, & Concilium Tridentinum.

38. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. parum ante, iuxta hoc, dicit. Theologia ſimpliciter loquendo de ea, eſt de omnibus. Oppoſitum huius patet eamet Q. paulo ſupra. Vbi Scotus negat, Theologiam beatorum, & noſtram eſſe de omnibus, ergo Theologia abſolutè non eſt de omnibus.

Lucas. Reſp. Theologia terminus eſt analogus, ad Theologiam Dei, beatorum, & noſtram. Analogus autem per ſe poſitus ſemper ſtat pro principali ſigni-

ſignificato; cum ergo Theologia in ſe, quod eſt principale, analogatum ſit de omnibus: abſoluta conſideratione, iſtà eſt vera, Theologia eſt de omnibus. Rurſus. Theologia in vniuerſo, ad Theologiam in ſe, beatorum, & noſtram, eſt de omnibus non de facto, ſed de poſſibili. Nam quamuis Theologia beatorum non ſit de omnibus, id non eſt ex ſui imperfectione, at deforis eſt à Deo nimirum minimè reuelante. Noſtraquoque Theologia, quod non ſit de omnibus, non eſt illius defectus, at venit ab indiſpoſitione ſubiecti, à Deoquè non reuelante, ſicquè omnis Theologia quatenus in ſe, eſt de omnibus.

39. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. iuxta hoc ad A. dicit. Cum intellectus diuinus non diſcurrat, Theologia in ſe, non erit ſcientia. Oppoſitum huius habet Scotus 3. Prol. Q. vbi inquit. Deus eſt ſubiectum Sacræ Theologiæ, & ſubdit, Theologia Dei eſt euidens ex ſubiecto, & ſubiectum, vt primo notum, continet veritates neceſſarias theologicas, ergo videtur quod intellectus diuinus diſcurrat à magis noto ad minus notum.

Lucas. Reſp. Ad verum diſcurſum, quo itur à magis noto ad minus notum, expoſcitur (dicunt nonnulli) quod notitia concluſionis ſit verè cauſata à notitia premiſſarum, cognitio autem theologica in intellectu diuino eſt tantum vnica intellectio eadem ſibi, ſicquè non poterit dici, & magis nota. Rurſus. Quamuis in Theologia in ſe poſſint formari præmiſſæ, & ex illis elici concluſio, notitiaquè premiſſarum ſit euidentior concluſione, id tantum verum eſt, vt comparatur intellectui finito, qui poteſt aliam habere, & aliam reſpectu premiſſarum, & concluſionis, tamen id non eſt verum in intellectu diuino, qui tantum vnam poteſt habere omnium notitiam. Rurſus. Quamuis poneretur quod intellectus beatus creatus vna ſimplici cognitione poſſit cognoſcere premiſſas, & concluſionem, tamen poterit diſcurrere à magis noto ad minus notum, ideſt eadem notitia, vt terminatur ad premiſſas, erit euidentior ſe ipſa, vt terminatur ad concluſionem, quia euidentia concluſionis eſt ab euidentia premiſſarum, priuſquè natura talis notitia poteſt terminari ad premiſſas, & poſterius natura ad concluſiones, intellectus verò diuinus, etſi actu vnico cognoſcat, & premiſſas, & concluſiones, & quodammodo prius natura præmiſſas, tamen non poterit dici magis, & minus euidens, nec in ſe realiter, nec ob aliam terminationem, quia omne dicens imperfectionem excludendum eſt ab intellectu diuino. Expende. Intellectus diuinus cognoſcit omnia in Eſſentia diuina clarè viſa, & non cognoſcit vnum per aliud. Dices. Iudit 9. dicitur. Tu enim feciſti priora, & illa poſt illa cogitaſti. At cogitans illud poſt illud, diſcurrit, ergo in Deo cadit diſcurſus. Reſp. Tria ſunt de ratione diſcurſus. Primum. Quod diſcurrens intelligat hoc poſt hoc. Secundũ. Quod intelligat hoc per hoc. Tertiũ. Quod extrema diſcurſus intelligantur diuerſis actibus intelligendi. In via Scoti Deus diſcurrit quantum ad primam, & ſecundam conditionem, ſed non quantum ad tertiam, quæ in diſcurſu eſt eſſentialis. Quodquè Deus ſic non diſcurrat apparet. Tum quia ſua intellectio eſt ſua ſubſtantia. Tum quia Deus (ex Ariſt. lib. 12. Methaph. t. 50.) non diſcurrit ab intellectione partium ad intellectionem totius. Tum quia quandoquè eſſet in actu, & quandoquè in potentia. Tum quia. (vt dicitur Iacobi 1.) Apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. Tum ad Hebreos 10. Omnia nuda, & aperta ſunt oculis eius. Tum quia Diuus Thomas

D lib. 1.

5

lib. 1. contra gentes cap. 56. dicit. In Deo non est cognitio habitualis, sed tantum actualis. Franciscus 14. Prol. Q. ponit discursum in Deo. Salua illum. Quo ad duo prima, sed non quo ad tertium.

40. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. iuxta hoc ad C. dicit. De ratione scientiæ non est quod sit necessaria, quia est delebilis, sed tantum debet esse de obiecto necessario, idest, debet esse de conclusione, cuius habitudo sit necessaria, sicquè erit de necessario complexo, & non requiritur quod sit de necessario incomplexo. Nam homo, multaquè alia subiecta scientiarum non sunt necessaria. Oppositum huius apparet in via Scoti passim, potissimū d. 15. lib. 3. Nam Deus potest suplere efficientiam omnium causarum effectiuarum, ergo discursus non requiritur ad scientiam propriè acceptam, sicquè non erit necessariò scientia, de obiecto necessario.

Lucas. Resp. Scotus quando dicit 3. Prol. Q. quod requiritur necessariò discursus ad scientiā, cū debeat esse de cōclusione, cuius habitudo sit necessaria, loquitur in via Arist. quem eo loco citat, qui negaret tale suplemētum. Rursus. Scotus loquitur. Quando Deus suas operationes causis secundis finit, idest de lege communi, & non negat quin possit Deus suplere ipsum discursum.

41. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. iuxta hoc, ad A. & lib. 2. d. 2. Materia de Aeuo, & d. 3. de cognitione Angelorum docet quod discursus est in beatis, & in Angelis, ac in discursu solum requiritur, ordo naturæ, & temporis. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 1. Q. 6. ad A. vbi dicit Angelos non discurrere.

Lucas. Resp. Scotus quando lib. 2. dicit Angelum non discurrere, loquitur in respectiuo sermone, & supposito quod omnia à principio fuerint nota Angelo habitualiter. Nam tunc non posset discurrere, non propter impotentiam naturæ, sed quia iam præhaberet cognitionem, consequenterquè non posset acquirere de nouo id, quod præhabuisset. Rursus. Scotus in 2. loquitur ad hominem, ibique etiam non est locus talis materiæi. Dices. Beati non componunt, neque diuidunt, ergo non discurrunt. Nego antecedens. Amplius. Visus prius natura videt coloratum, in quantum coloratum, quam coloratum in quantum, quantum, & tamen non discurrit, ergo conditio illa, prius natura, non sufficere ad discursum, vt dicit Scotus. Resp. Scotus vult, prius natura sufficit ad discursum, & non requiritur successio temporis, cum ista tamen prioritate naturæ, multæ aliæ conditiones requiruntur, fiat nempè à potentia intellectiua, cum illis tribus conditionibus superius enumeratis.

42. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. iuxta hoc, ad A. dicit. Theologia in intellectu beatorum re vera est scientia. Oppositum huius habet Aug. 15. de Trin. cap. 16. & adducitur à Scoto 3. Prol. Q. Fortasse (inquit) non erunt ibi volubiles nostræ cogitationes ab alijs, in alias euntes, atquè redeuntes, sed scientiam nostram vnico intuitu videbimus, ergo caret Theologia beatorum discursu, qui est vna conditio requisita ad veram scientiam.

Lucas. Resp. Scotus quatuor ponit conditiones scientiæ propriè dictæ 3. Prol. Q. Prior. Quod sit notitia certa. Altera. Quod sit de obiecto necessario. Tertia. Quod sit causata à causa euidente intellectui. Quarta. Quod sit applicata ad cognitum per discursum syllogisticum. Hæ quatuor particulæ colliguntur in diffinitione. Scire. Ab Arist. 1. Poster. 5.

Scire

Scire arbitramur vnumquodquè, & nõ ſophiſtico modo, quod eſt ſecundum accidẽs, cum cauſam arbitramur cognoſcere quoniam illius eſt cauſa, & non contingit aliter ſe habere. Quod ſit certa, trahitur ex illo verbo. Et non ſophiſtico modo. De obiecto neceſſariò. Ex illo. Et non contingit aliter ſe habere. Cauſata à cauſa euidente intellectui. Ex illo. Cum cauſam illius arbitramur cognoſcere. Quod ſit applicata ad cognitum per diſcurſum ſyllogiſticum. Ex illo. Quoniam illius eſt cauſa. Cum itaquè Theologiæ in intellectu beato conueniant huiuſmodi conditiones. (Nam eſt notitia certa, de obiecto neceſſario, cauſata à cauſa euidente intellectui, applicata ad cognitum per diſcurſum ſyllogiſticum,) profectò erit verè ſcientia, vt dicit Scotus 3. Prol. Q. At quid ad Aug.? Auctoritas Aug. (dicit Scotus) non cogit, quia loquitur dubitatiuè, & cum fortè. Nec illud intendit aſſerere, quod verbum noſtrum non ſit equale Verbo Dei, quantumcunquè verbũ noſtrum ſit perfectum. Similiter poteſt exponi auctoritas Aug. de viſione beata, quæ reſpicit tantum eſſentialia in Deo. Sed num Theologia contingentium ſit verè ſcientia? Dico quod ſecundum illam rationẽ ſcientiæ poſitam primo Poſter. quæ requirit neceſſitatem, non poteſt eſſe ſcientia, quia contingens cognoſcere, vt neceſſarium, non eſt cognoſcere contingens. Tamen ſecundum quod Philoſ. accipit 6. Ethic. cap. 4. & 7. Vt diuiditur contra opinionem, & ſuſpitionem benè poteſt eſſe ſcientia, quia eſt habitus, quo determinatè verũ dicimus. Theologia quæ non eſt verè ſcientia, notitia tamen eſt certiſſima. Vnde habuit hanc certitudinem? Franciſcus Q. 14. Prol. quinquè aſſignat modos dicendi ad præſens dubium. Priorem ex hac ratione, Deus non poteſt mẽtiri. At Deus dixit hoc; ergo certiſſima erit. Quicquid ſit de maiori, minor (dicit Franciſcus) non eſt euidens. Alter modus eſt illorum dicentium. Certitudo hæc eſt ex aliquo lumine ſupernaturali, quod eſt maius lumine fidei, & minus lumine glorię. At contra. Et illi, & nos habuimus eoſdem terminos, ergo, & eandem habitudinem inter illos terminos; igitur lumen habebimus, quod non apparet. Tertius modus eſt illorum dicentium, quod habuerunt alios terminos, ſed quod ipſi tenuerunt, Philoſophi negauerunt, quod non poſſet eſſe, niſi in terminis conuenirent. Quartus modus dicendi eſt, quod habuerunt notitiam abſtractiuam, quam alij non habuerunt. At etſi hoc poſſet ſufficere pro neceſſarijs, non tamen pro contingentibus, quia per cognitionem abſtractiuam non poſſumus certificari de contingentibus. Idcircò reſpondet Franciſcus, & eſt quintus modus dicendi. Quod modus certitudinis, quem habuerunt, non eſt nobis notus, licet ſit aliquis, quis ſit, ignoramus.

43. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad C. dicit. Viſio non eſt niſi de obiecto præſente, per viſionem intelligit notitiam intuitiuam: ergo ſecundum Scotum. Viſio intuitiua tantum habetur de obiecto præſente. Oppoſitum huius habet Scotus lib. 3. d. 14. Q. 3. ad B. vbi dicit. Notitia intuitiua eſt de obiecto præterito, & futuro.

Lucas. Reſp. Notitia intuitiua duobus modis poteſt exẽplificari, perfectè, ac imperfectè, priori modo eſt de obiecto, vt præſentialiter exiſtens. Alio modo poteſt eſſe de futuro, qualis eſt opinio, vel de præterito, qualis eſt memoria.

44 *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. ad C. iuxtà hoc dicit, (& ponitur in fine extra) Deus

eſt Trinus, eſt propoſitio ſpeculatiua. Oppoſitum huius habet Scotus 4. Prol. Q. ad O. vbi ponit hanc. Deus eſt Trinus, & Vnus eſſe practicam.

Lucas. Reſp. Scotus. 3. Prol. Q. comparat hanc veritatem. Deus eſt Trinus, & Vnus ad illam. Deus creat. Sicquè in reſpectiuo ſermone, appellat Deum trinum eſſe ſpeculatiuam veritatem. Rurſus. Scotus 3. Prol. Q. communiter loquitur cum non ſit locus proprius id determinandi, ſed alibi.

45. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. iuxta hoc ad D. diſtinguit ſcientiam de 6. Ethic. contra ſcientiam. quæ traditur primo Poſteriorum. Oppoſitum huius apparet ex Ariſt. Nam 6. Ethic. cap. 7. remittit ſe ad conditiones poſitas in Analiticis, vbi expreſsè ait. Scientia eſt eorum, quæ non cõtingunt aliter ſe habere, & neceſſariorum. Et 6. Ethic. cap. 4. inquit. Quod ſcibile debet eſſe neceſſarium, & ſempiternum, ergo ibi loquitur de ſcientia, quæ eſt de obiecto neceſſario.

Lucas. Reſp. Scotus 3. Prol. Q. Vult Theologiam eſſe ſcientiam quantum ad diffinitionem communem. Habitibus moralibus, ſcilicet in quantum diſtinguuntur ab opinione, & ſuſpitione, ſed non abſolutè, ideſt non vult quod ſit ſcientia quantum ad omnia, quæ aſſignantur in 6. Ethic.

46. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. iuxta hoc, ad D. dicit. Theologia contingentium magis aſſimilatur intellectui principiorum, quam ſcientiæ concluſionum. Oppoſitum huius deducitur ex Ariſt. 6. Ethic. & primo Poſter. Nam Theologia contingentium in beatis non eſt intellectus, nec ſapientia, nec opinio, nec prudentia, nec ars, nec fides, ergo à ſufficienti diuiſione erit ſcientia, ergo non aſsimilatur intellectui principiorum.

Lucas. Reſp. Ariſt. locis modo citatis enumerauit tãtum habitus naturaliter acquiſitos, habitum verò hunc Theologicum ignorauit. Dices. Habitus principiorum magis eſt neceſſarius, quam habitus ſcientificus ex 1. Poſter. Si itaquè Theologia contingentium magis aſsimilatur intellectui principiorum, quam ſcientiæ concluſionum, erit magis neceſſaria, quam Theologia neceſſariorum, quod eſt falſum. Dico. Scotus non vult quod ſit omnino ſimilis, at magis ſimilis illi, quam alijs. Declaro ſic. Sicut principia neceſsariorum cognoſcuntur ex terminis tantum, ita contingentia ſunt nota ex intuitione extremorum. Et ſicut habitui principiorum repugnat demonſtrari, ita & cõtingentibus: ſicquè currit ſimilitudo.

47. *Iacobus.* Scotus 3. Prol. Q. iuxta hoc, ad E. dicit. Ad propoſitionem per ſe notam, ſufficere notitiam terminorum confuſam. Oppoſitum huius habet Scotus lib. 1. d. 2. Q. De propoſitione per ſe nota ad A. vbi vult. Ad propoſitionem per ſe notam, requiri diſtinctam terminorum notitiam.

Lucas. Reſp. In ſcientijs ſubalternatis, & ſpecialibus, ad propoſitionem per ſe notam ſufficit termini confuſi notitia. In ſcientia verò vniuerſali, & ſubalternante requiritur diſtincta notitia terminorum ad propoſitionem per ſe notam. Sicquè euaneſcit contradictio.

Queſt. quarta Prologi.

1. *Iacobus.* SCOTVS 4. Prol. Q. ad A. dicit. Praxis eſt actus alterius potentiæ quam intellectus, &c. Oppoſitum huius habet Scotus in logicis, vbi vult. Logicam deſeruire alijs ſcientijs, idquè firmatur 4. Prol. Q. in principio. Logica dirigit in actibus diſcurrendi, & tamen non eſt alterius potentiæ, quam intellectus.

Lucas. Reſp. Scientia Logices in via Scoti eſt ſpeculatiua. Idquè tenet Auer. 7. Methaph. com. 2. Franciſcus Mair. lib. 1. d. 48. Q. 2. Ioan. Bac. Q. 3. Prol. & communiter omnes Pariſienſes. Dum verò dicitur. Logica dirigit, dico quando intellectus in actibus ſuis tantum manet, ſiuè ſyllogizet, ſiuè diuidat, vel diſcurrat, numquam dicitur practicus. Nam extenſione eſt practicus. Extendere autem, eſt extra ſe tendere, dum verò conſiderat Logica, non extra ſe tendit. Hinc non dicitur practicus, ſed ſpeculatiuus. Ex quo patet. Etſi intellectus per vnum actum intelligendi dicatur extendi ad alium actum, cum ille actus non ſit alterius potentiæ, quam intellectus, vt putà per notitiam præmiſſarum dicitur extendi ad notitiã concluſionis, non dicetur intellectus practicus, & conſequenter ſcientia Logices haud practica erit. Dices. Omnis habitus actiuus eſt practicus, at Logica, vel Rethorica, ſunt habitus actiui, ergo practici. Minor eſt Ariſt. 1. Ethic. cap. 18. & 19. Reſp. Maior eſt vera ſi habitus ſit directiuus in praxim, at ad hunc ſenſum minor eſt falſa. Nam, nec Logica, nec Rethorica dirigunt in praxim, ſed ſolum in actum intellectus, vel ſpeculationis. De his lege plurima apud Ant. And. 1. Methaph. Q. 11.

2. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad A. diffiniens praxim ait. Praxis eſt actus alterius potentiæ, quam intellectus naturaliter poſterior intellectione, natus elici conformiter rationi rectę, ad hoc, vt ſit rectus. Oppoſitum huius habet Ariſt. 3. Ethic. vbi dicit. Electio non eſt de fine, ſed eorum, quæ ſunt ad finem, & tamen ex diffinitione praxis à Scoto data ſequitur aliquam operationem circa finem eſſe praxim.

Lucas. Reſp. Electio tribus modis accipi. Propriè, & id dicitur electio ſic, quod eſt voluntariè pr conſiliatum. Communiter, & ſic eſt duorum propoſitorum alterius optio. Communiſſimè, & dicitur ſic, quod libera eſt determinatio poteſtatis prius indeterminatæ. His poſitis. Dico ad praxim ſufficit electio propriè accepta, de qua loquitur Ariſt. 3. Ethic. tamen benè poteſt cadere electio communiter, & communiſſimè capta. Expende. Praxis (vt colligitur ab Euſtratio 1. Ethic. cap. 1.) quatuor modis accipitur. Prior eſt. Praxis eſt operatio cuiuſcunquè virtutis, ſiuè naturalis, ſiuè liberæ. Alter eſt. Praxis eſt operatio ſequens cognoſcentem, in quantum cognoſcens eſt. Tertius eſt. Quando ſequitur actum cognoſcentis, cum quoquè eſt operatio exiſtens in poteſtate noſtra. Quartus. Capitur praxis proprijſſimè, & ſic eam deffinit Scotus, ad quam ſic acceptam quinque requiruntur. Primo. Intellectus oſtendens voluntati finem, & ea quę ſunt ad finem. Secundo. Ab iſta oſtenſione ſequitur finis, volitio finis, & conſilium de his, quæ ſunt

ſunt ad finem. Tertio. A conſilio, & inquiſitione ſequitur ſententia dictatiua de his, quæ ſunt ad finem. Quarto. Voluntas elicit id, quod eſt ſententiatum, & dictatum per intellectum. Quinto. Sequitur id, quod ſic fuerat dictatum, niſi aliunde impedimentum eueniat. Pulcherimum exemplum huius erit, de ſanitate acquirenda cui hæc omnia conueniunt.

3. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad A. dicit. Actus non habentes ordinem ad intellectum, vt ſunt actus vegetatiui, aut actus naturaliter præcedentes intellectionem, vt actus ſenſitiui non dicuntur praxes, nec dicitur ad eos extendi notitia practica, vt ſunt priores intellectione. Oppoſitum huius habet Scotus lib. 2. d. 42. Q. 3. ad Q. vbi vult. Quod actus vegetatiui ſint regulabiles. Hæc ſunt eius verba. Dico ergo quod potentia motiua eſt in poteſtate voluntatis,& ſimiliter potentię ſenſitiuę, & etiam vegetatiuæ.

Lucas. Reſp. Potentia vegetatiua ſic eſt regulabilis, ſcilicet in quantum præſupponit aliquam mutationem, quę eſt in poteſtate voluntatis; ſicque, & non aliter poteſt regulari, cum in ea peccatum eſſe poſſit. Dices. Scotus lib. 2. d. 6. Q. 2. inquit. Peccatum poteſt eſſe in ſpeculatione, & d. 42. lib.2. Q. 1. tenet quod peccatum poteſt eſſe in cogitatione, ergo hi actus intellectus poſſunt dici praxes. Reſp. Locis in citatis lib. 2. vult Scotus formaliter in voluntate eſſe, reſpectu cuius eſt verè praxis. In intellectu verò tantum eſſe materialiter, reſpectu cuius non eſt praxis. Vlterius. In actibus intellectus tantum ſiſtendo, nec ibi praxis eſt, nec peccatum,at in quantum voluntas intellectum in ſpeculando occupat, aut cogitando penes ea, quæ non decent, illa occupatio, cum ſit actus voluntatis, eſt formaliter praxis. Speculatio autem, aut cogitatio in intellectu eſt praxis materialiter. Dices amplius. Ea operatio eſt praxis ad quam inclinat virtus appetitiua, at ad Sacræ Scripturę ſtudium voluntas inclinat, ergo tale ſtudium eſt praxis. Reſp. Voluntas ad ſtudium Sacræ Scripturę imperatiuè, & non elicitiuè inclinat, etſi ſic inclinaret argumentum concluderet. Rurſus. Argumentum ſoluitur ex illo verbo Scoti. Praxis eſt operatio alterius potentiæ, quam intellectus.

4. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad C. dicit. Notitia practica accidentaliter denominatur à praxi. Ipſa enim(ſunt verba Scoti hęc) nata eſt denominari quaſi accidentaliter à praxi, ad quam extenſibilis eſt. Oppoſitum huius habet Scotus 4. Prol. Q. ad G. vbi vult quod practica dicatur ab obiecto.

Lucas. Reſp. Scientia tribus modis poteſt dici practica. Prior eſt, à priori extrinſecè,& effectiuè, & ſic dicitur practica ab obiecto. Alter eſt à priori formaliter, & intrinſecè, & ſic eſt practica per ſuam vltimam differentiam nobis ignotam. Tertius eſt, à poſteriori, & manifeſtatiuè, & ſic ſcientia dicitur practica à praxi, ideſt per duplicem reſpectum aptitudinalem, conformitatis, & prioritatis naturalis. Proportione dici poteſt de ſcientia ſpeculatiua contra Nominales affirmantes ſcientiam practicam, & ſpeculatiuam ſe ipſis diſtingui. Hiſce patet ad contradictionem. Expende. Notitia practica extenditur, praxis eſt terminus talis extenſionis: at notitia practica non eſt terminus talis extenſionis.

5. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad B. (probans tertiam diffinitionis praxis conditionē, quæ talis eſt; natus eſt conformiter rationi rectæ) inducit Ariſt. 6.Eth. cap. 3. Electio recta neceſſariò requirit rationem rectam. Ex quo ſequitur

quitur quod actus voluntatis (qui dicitur electio) nõ poteſt eſſe niſi reſpectu poſſibilium, rectorumquè factibilium. Oppoſitum huius habet Scotus lib. 2. d.6. Q. 1. ad D. vbi vult voluntatem ſeu electionem eſſe impoſſibilium.

Lucas. Reſp. Electio (vt ſuperius in hac quæſtione dictum eſt) tribus modis capitur. Primo modo poteſt eſſe impoſſibilium, vt lib. 2. docet Scotus, & ſic intelligitur dictum Ariſt. 3. Ethic. cap. 3. Electio recta neceſſariò requirit rationem rectam. Secundo, & tertio modis, electio poteſt eſſe impoſſibilium, vt docet Scotus lib. 2. loco citato,& lib.1. d.1. Q.2. Dices. Ariſt. in Ethic. lib. 6. dicit. Electio non eſt impoſſibilium. Scotus diſtinguit lib.2. de duplici electione, ſcilicet prçcedente,& conſequente ſyllogiſmum practicum. Prima poteſt eſſe impoſſibilium. Secunda non poteſt eſſe impoſſibilium.

6. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad B. dicit. In actu elicito voluntatis re vera ſaluatur praxis, & ſeparari poteſt ab actu ipſius voluntatis imperato. Oppoſitum huius habent omnes Philoſophi, & potiſſimũ Ariſt. qui nunquam poſuit praxim niſi in actibus imperatis.

Lucas. Reſp. Circa huiuſcemodi actum elicitum, & praxim ſunt diuerſi modi dicendi. Aiunt nonnulli. Actum elicitum minime eſſe praxim, niſi in ordine ad actum imperatum. Inquiunt alij. Actum imperatum eſſe tantum praxim. Philoſophi omnes poſuerunt praxim non in actu elicito, at in imperatis. Scotus autem, cum multis Theologis, tam in actibus elicitis, quam imperatis praxim ponit, & in actu elicito ſine imperatis correſpondentibus, vbi ob impotentiam, non poteſt ſequi actus imperatus, vt patet de paupere liberali, talis actus ſufficit ad meritum. Nota. Actus elicitus eſt prius praxis, quam imperatus. Nam propter vnumquodquè tale, & illud magis.

7. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad B. Tantum duo principia mouentia ponit, ſcilicet appetitum, & rationem, hoc eſt, voluntas habet rationem principij motiui, cum intellectu, & ratione. Oppoſitum huius habet Ariſt. 3. de Anima t. 49. 50. 51. & 52. vbi ponit tria mouentia videlicet, appetibile, intellectum, & voluntatem.

Lucas. Reſp. Pro iſta contradictione tollenda, nota quod Ariſt.3. de Anima t.42. ponit triplicem eſſe appetitum, voluntatem nempe, concupiſcibilem, & iraſcibilem. In t. 44. dicit. Potentia vegetatiua non eſt principium motus localis. Idquè patet, quia animal non mouetur, niſi ex aliqua imaginatione, at ob ſolam vegetatiuam non eſt imaginatio, etiam ſi animal moueretur propter fugam, vel proſecutionem. Vegetatiua, cum nõ dictet de fuga, vel proſecutione, non eſſet principium mouendi. In t. 45. addit. Potentia ſenſitiua non eſt principium mouendi localiter. Nam multa ſunt animalia, quæ non mouentur, nec mobilia ſunt ex ſe, vt patet de Conchilijs, & Oſtrijs piſcibus imperfectis, ſaxis affixis. In t. 46. ſubdit. Intellectus non eſt tale principium mouendi. Sicquè apparet primo de ſpeculatiuo. Nam non dictat de proſecutione, vel fuga, quod ad motum animalis requiritur. Secundo, de practico. Nam etſi dictet hoc eſſe fugiendum, idcircò non proſequendum, quia tamen multoties mouemur à concupiſcentia vincente intellectum, reſtat non eſſe principium ſucifficiens. In t. 47. dicit. Voluntas non eſt tale principium, patet, quia appetitus ſenſitiuus, vel etiam intellectiuus, poterit appetere non ieiunare,continens tamen non moue-

bitur

bitur propter habitum continentiæ. Deinde t. 39. & deinceps ait. Tria sunt mouentia. Intellectus, voluntas, & appetibile. Et in brutis. Fantasia, appetitus, sensitiuum, & appetibile. Fantasia in brutis ponitur loco intellectus in nobis. Arist. itaquè ponit tria mouentia tenentia se ex parte potentiæ. Appetibile verò tertium mouens se tenet ex parte obiecti, itaquè causa Scotus id non posuit.

8. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad B. dicit. Actus appetitus sensitiui sine quocunquè transitu ad extra esse potest. Oppositum huius clamitant omnes Philosophi id negantes.

Lucas. Resp. Benè inquit Doctor hic, & à Lych. talis datur interpretatio. Potentia sensitiua potest concupiscere aliquid sine actu exteriori, sicut potentia gustatiua concupiscit cibum, & tamen non prosequitur illum, & illa concupiscentia est verè praxis ipsamquè pręcedit cognitio directiua. Cometius Hispanus ita exponit. Quis ex frequentatis actibus potuit sibi generasse quendam habitum, magno cum affectu, nimirum videre Corpus Christi in manibus Sacerdotis, si talis in carceribus recluderetur, vbi non posset videre Corpus Christi, tamen adhuc habitu dictante in apetitu sensitiuo, posset esse actus, & fantasia posset imaginari videre Corpus Christi in manu Sacerdotis, tamen talis actus non transiret ad extra, verequè praxis esset. Adde de habente habitum Sacram Scripturam populo interpretandi; si talis carceribus esset inclusus, posset habere actum in apetitu declarandi, tamen non ad extra, quia non interpretaretur populo tunc, qui non adesset.

9 *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad D. ait. Practicum, & speculatiuum non sunt differentiæ essentiales scientiæ, vel notitiæ in communi. Oppositum huius habet eademmet questione circa finem ad G. vbi dicit. Speculatiuum, & practicum sunt differentię essentiales.

Lucas. Resp. Quando Scotus in fine questionis istius inquit. Practicum, & speculatiuum sunt differentię essentiales, debet sic exponi, idest circumscribentes nobis vltimas, differentias essentiales, aut dicuntur essentiales, quia sunt pręedicata secundi modi necessariò sequentis essentiam. Vel dicas Scotum ibi locutum fuisse, respectiuè, vt patet literam intuenti. Quod autem practicum, & speculatiuum, non sint differentię essentiales, patet sic. Nullus respectus est de essentia absoluti, practicum, & speculatiuum sunt sic. Nam practicum dicit duplicem respectum, prioritatis, scilicet, & conformitatis; speculatiuum verò priuat illum duplicem respectum. Amplius. Nullum posterius est de essentia prioris: tum, ex absoluto, & respectiuo nunquam fit vnũ per se. Expende. Notitia practica, & speculatiua potest sumi tribus modis. Prior est pro illis respectibus, seu priuationibus, & sic sunt passiones, & diuisio scientiæ. Tunc per illas est diuisio per suas passiones. Alter est, capiuntur pro illis differentijs vltimis, differentijs essentialibus illarum scientiarum, quæ aliquo modo sunt principia illarum passionum, & diuisio illa est per differentias essentiales. Tertius est quando capiuntur pro ipsis notitijs, seu cognitionibus, & tunc talis diuisio est generis per species. Verùm emergit dubium quis habitus sit nobilior, practicus, vel speculatiuus. Pro huius dubij solutione aduerte, quod notitia practica pro substrato, & pro formali, non faciunt ens per se vnum, ratio est, quia ex absoluto, & respectiuo non fit ens per se, at notitia practica pro fundamento est qualitas, & notitia absoluta, &

pro

pro formali, est ille duplex respectus. His visis. Dico ad difficultatem præmittendo responsioné Francisci lib.1.d. 48. Q. 2. vbi sic dicit. Videtur quod speculatiua sit nobilior, quia est gratia sui. Deinde ad oppositum sic ait. Dico quod secundum August. super Genesim, ad deductionem suam, quod practica sit nobilior speculatiua, quia practica est gratia alterius, & ita argumentum est ad oppositum, quod faciunt alij. Sciendum est autem. Quod Aug. super Gen. dicit, quod aliquando inferiora sunt in superioribus, nobiliori modo quam in seipsis, é côuerso de superioribus in inferioribus. Sed si modo medio aliquid sit secundum aliquid in inferiori, vel in se, & secũdum aliquid in superiori, vt ordinetur ad superius; melius est in superiori, quam in se. Secundum patet de anima sensitiua in bruto, & in homine, melior, & nobilior est in homine, quam in bruto, quia in homine, vel est in superiori, vel ordinatur ad superius. Ad propositum dico; quod maiorem nobilitatem arguit in scientia, ordinari ad nobilissimum, quam ipsa sit, quam esse sui gratia. Theologia ergo, quia ordinatur ad charitaté, quæ est nobilior omni alio habitu, conuenit ex hoc nobiliorem esse. Hęc Franciscus. At quamuis hæc sint benè dicta, cum tamen omnis dependentia pro formali semper dicat imperfectionem, Sequitur quod practica, quia seruit, semper erit imperfectior, vt practica. Dicendum est igitur. Scientia duobus modis nobilitari potest; vno modo ratione subiecti valde perfecti; altero modo quia est gratia sui, & non gratia alterius. Ratione primi, Theologia est præstantior omni scientia speculatiua; Ratione autem secundi, non in respectu, ratione primi, Theologia est imperfectior omni speculatiua. Ista conciliatio desumitur à Gabriele 12. Q. Prol. vbi sic ait. Aliquis practicus est nobilior speculatiuo, & aliquis speculatiuus est nobilior practico secundum differentiã obiectorum, & certitudinis; ex quibus arguitur nobilitas actuũ, & habituum. Hæc Gabriel. Et nota quod in ista difficultate loquor de practico, & speculatiuo pro substrato, & non pro formali. Nam, pro formali capiendo, facile esset respondere; cum practicum dicat mihi duplicem respectum, & speculatiuum pro formali, importet negationem illorum respectuum, vt superius ostendimus. At patet, affirmationem perfectiorem esse negatione sibi correspondente. Siquidem negatio affirmationem semper præsupponit, sicquè patet, ad præsens dubium solutio.

10. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad D. prope medium dicit. Multa accidentia eiusdem speciei non possunt esse in eodem subiecto. Oppositum huius habet Scotus 5. Met. vbi tenet multa accidentia solo numero differẽtia posse esse in eodem subiecto.

Lucas. Resp. Pro præsenti difficultate eneruanda, sequentes conclusiones in via Scoti sunt notandæ. Prior est. Duo accidentia intentionalia solo numero differentia non implicat contradictionem esse in eodem subiecto, & sic patet. In medio ponantur duo alba, oculus existens in qualibet parte medij recipere potest illa alba. Similiter in virtute imaginatiua sunt duæ species eiusdem rationis. Altera est. Non est impossibile duo accidentia realia respectiua solo numero differentia, esse in eodem subiecto; patet de patre habente plures filios, in quo sunt multæ relationes reales scilicet plures paternitates quæ sunt eiusdem speciei. Tertia conclusio. Non est imposibile duo accidentia realia absoluta, non educta

de potentia materiæ, ſolo numero differentia eſſe in eodem ſubiecto; claret de multis memorijs vnum experimentum generantibus, quæ memoriæ ſunt eiuſdem ſpeciei, & accidentia realia abſoluta, & ſunt in eodem intellectu. Quarta eſt. Non eſt impoſſibile duo accidentia realia abſoluta educta de potentia materiæ (tamen non per motum) differentia ſolo numero eſſe in eodem ſubiecto. Id ſic oſtenditur. Duo lumina diſtincta ſunt in eadem parte medij, & ſunt accidentia realia abſoluta, educta de potentia materię (& ſi non per motum) ergo plura talia accidentia poſſunt eſſe in eodem ſubiecto. Quinta concluſio eſt. Impoſſibile eſt duo accidentia realia abſoluta, educta de potentia materiæ per motum naturalem, ſolo numero differentia eſſe in eodé ſubiecto, Huius ratio eſt, quia motus eſt in contrario, & non eſt niſi in mobili diſpoſito. His dictis patet ad contradictionem. Quamuis dici poſſit. 4. Prol. Q. Scotum contra Gotfr. de fontibus arguitiuè ſe habere, vt inſpicienti literam Doctoris patet.

11. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad D. circa finem ait. Scientia tantum depẽdet à duabus cauſis ſcilicet ab intellectu, & obiecto. Oppoſitum huius habet Scotus. lib. 1. d. 1. Q. 5. in reſponſione ad argumenta primæ quæſtiunculæ, vbi vult. Agens vel mouens non cauſat niſi propter finem. ergo ſcientia quoque erit à fine.

Lucas. Reſp. Huic difficultati quatuor reſponſionibus Franciſci à Lich. ſuper 4. Prol. Q. occurrit, quas conſulere poteris. Adde tu quintam. Scotus 4. Prol. Q. loquitur de cauſis habentibus eſſe reale; Modo cauſa finalis, vt cauſa eſt, tantum habet eſſe cognitum, & diminutum, & non reale. Ex quo ſubdit Paulus, ſolum ſunt tres cauſæ reales; cauſa verò finalis non habet eſſe reale, ſed tantum dicitur realis denominatione extrinſeca, quia effectus eius eſt realis. Et addit. Et ſi cauſa cauſæ intentionalis non ſit perfectiſſima; Modus tamen cauſandi eius eſt nobilior cũ ſpiritualiter cauſet: & ſpiritualius cauſare ſit nobilius, quam cauſare corporaliter. Nota cauſa finalis hic: deſcribitur ab Ariſt. 2. Phiſ. 22. & 2. Met. 7. & 3. Met. 3. & 5. Met. 2. & 12. Met. 23. Cauſa finalis eſt illa, cuius gratia fit quicquid fit, de his quæ ad finem obtinendum ſunt ordinata. Et obſerua: quod eſt finis quo, & gratia cuius. Idquè habetur 2. de Anima 37. finis gratia cuius eſt ipſum obiectum, quod per operationem attingitur, finis quo eſt operatio, qua attingitur obiectũ. Deus eſt finis gratia cuius, intellectio, qua attingimus Deum, eſt finis quo. Finis gratia cuius aliquando per operatione producitur, vt compoſitum, quod productione producitur, & iſto modo forma eſt finis generationis, vt dicit Ariſt. 5. Met. 5. Aliquando finis gratia cuius non producitur per operationem, ſed præſupponitur, vt Deus, qui præſupponitur intellectioni qua Deum attingimus.

12. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad G. dicit. Notitia practica habet quidditatem ſuam, & aptitudinem ab illo fine. Oppoſitum huius habet Scotus pluribus locis, & præcipuè lib. 1. d. 3. Q. 7. lib. 2. d. 1. Q. 1. d. 2. Q. 1. & d. 16. & 25. quibus in locis vult qđ ſubiectum efficit, & cauſat paſsionem; quomodo ergo notitia non cauſat ſibi ſuam aptitudinẽ? Et tamen dicit Scotus recipit eam ab obiecto.

Lucas. Reſp. Subiectum efficere ſuam paſsionem, & quomodo, notum eſt apud Scotiſtas; & cum in 4. Prol. Q. illius materiæ non ſit locus idcircò, vt plures Scotus locutus eſt. Rurſus. Notitia immediatè eſt ab obiecto,

& ſua

& sua quoq; aptitudo est ab obiecto, sed solum mediatè. Nam immediate est à notitia, tanquam à suo proprio, & germano subiecto.

13. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad I. dicit. Habitus non ponitur propter substantiam actus, sed propter circunstantiam, sicut temperantia non ponitur, &c. Idquè firmatur à Scoto lib. 1. d. 17. Q. 2. Potentia est quo simpliciter possumus; habitus verò est quo sic possumus. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. vbi impugnat opinionem, quæ volebat substantiam esse à potentia, & intensionem actus ab habitu, ergo habitus est propter substantiam.

Lucas. Resp. Aliud est considerare in actu intensionem, quæ est modus intrinsecus, & aliud est considerare conditionem accidentalem, moralem: substantia actus; modus intrinsecus, non possunt fieri à diuersis, cum id non sit factibile, secundum sui rationem, sed substantia actus, & conditio moralis, benè possunt fieri à diuersis. Dices. Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ait. Habitus nòn habet aliquam rationem principij actiui, nisi in quantum habet rationem principij actiui respectu substantiæ actus. Resp. Scotus ibi paulo ante dixerat, actum moralem pro formali relationem esse, sicquè non potest acquiri ratione sui, sed solum ratione fundamenti. Nam ad relationem non est motus 5. Phisicorum 10. sicque intelligit Scotus, scilicet, habitus est tantum principium quantum ad substantiam actus, idest, quantum ad fundamentum, non autem quantum ad suam formalitatem, quæ est relatio cum sit inacquisibilis.

14. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad K. dicit. Conclusio practica non resoluitur in principio speculatiuo. Oppositum apparet sic, & ex concessis mille in locis à Scoto. Musica est scientia practica. Nam canere est praxis, & subalternatur Arithmeticę, quæ est scientia speculatiua, & eius conclusio est principium Musicæ, ergo conclusio practica resoluitur in principio speculatiuo.

Lucas. Resp. Scoti dictum habet veritatē de subalternante. Nam in ea conclusio practica habet principia proxima practica, & alia principia habent terminos practicos, & sic in prima scientia nunquam deducitur cōclusio practica ex principijs speculatiuis, non autem habet veritatem de scientia secunda, seu subalternata, de qua ibat argumentum. Dices. Hæc conclusio est practica. Terra est aranda, & tamen resoluitur immediatè in hanc. Terra est dura, quæ est speculatiua. Nam si quæritur, quare terra est aranda? quia est dura, ergo conclusio practica resoluitur in principio speculatiuo. Resp. Conclusio hęc. Terra est aranda, aliam vult resolutionem, hanc scilicet. Durum tritabile est arandum, quod est principium practicum, sic pertractato. Omne durum tritabile ferro est arandum. Terra est durum tritabile, ergo est aranda ferro. In hac pertractatione, altera propositionum est practica, & conclusio practica, cum debiliorem partem sequatur. Pro his vide Greg. 5. Q. Prol. art. 2.

15. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad K. dicit (loquēdo de lumine gloriæ,) eo per impossibile circumscripto, errare possent, sed eo posito, propter perfectionem eius excluditur omnis error. Ex quibus verbis Scotus ponit lumen gloriæ. Oppositum huius habet Scotus vbiquè potissimum lib. 3. d. 14. Q. 2. & lib. 1. d. 3. Q. 3. vbi in his locis negat lumen gloriæ.

Lucas. Resp. Scotus de facto semper concessit, & tenuit lumen gloriæ, solum-

modò id negauit de potentia Dei summa, qua potentia sine tali lumine Deus ostendere se potest.

16. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad L. dicit. Pecuniæ, quæ in phantasmate presentantur, voluntas potest elicere circa eas actum liberalitatis. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. vbi ait. Pecuniæ in phantasmate non possunt mouere intellectum, sed tantum possunt mouere, vt sunt in specie intelligibili.

Lucas. Resp. Scotus 4. Prol. Q. loquitur secundum opinionem Henrici; cumq; non sit locus proprius illius materiæ, loquitur, vt plures. Rursus. Pro statu isto nō possunt pecuniæ esse præsentes in intellectu, nisi prius fuerint presentes in virtute phantastica. Vel dic. Quod Scotus per phantasma intellexit earumdem illud sit repræsentatiuum.

17. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad L. dicit. Causa nullum esse capit à causato, nec ex ordine ad ipsum. Oppositum huius habet Scotus 9. Q. Quol. & 7. Methaph. Q. 9. vbi dicit. Forma aliquod esse capit à causato, seu composito.

Lucas. Resp. Dictum illud Scoti. Causa nihil capit à causato, est verum de causa extrinseca, sed non de intrinseca. Nam causa intrinseca ab effectu capit esse subsistentiæ, vt dicit Scotus 9. Quol. At non capit ab eo aliquid de esse essentiæ, nec existentiæ, vt patet à Scoto lib. 3. d. 6. Q. 1. & 2. Verùm secus est secundum Henricum, & Thomam, qui volunt; acciendtia capere subsistentiam, & existentiam à subiecto, sed quæ tantum habent esse essentiæ. Adde. Causam capere à causato denominationem, seu entitatem respectiuam.

18. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad L. & vbiquè dicit. Dilectio Dei est praxis. Oppositum huius habet Arist. 3. Ethic. cap. 5. vbi dicit. Circa finem est velle, non autem electio; & 3. Ethic. Electio insequitur consilium, sed consilium non est de fine, at de his quę sunt ad finem, ergo videtur quod dilectio Dei non sit praxis.

Lucas. Resp. Etsi electio non sit circa finem in se potest tamen esse circa operationem latam ad finem; sicque possumus eligere diligere, vel non diligere Deum: illaquè operatio, cum sit contingens, est obiectum electionis, vt docet Scotus 4. Prol. resp. ad 1. princip. Admisso etiam, vt sanitas non eligatur, potest tamen eligi velle, vel nolle sanitatem. Dices. Dilectio Dei meritoria non est praxis, quia non est in potestate nostra. Nam, vt meritoria, est à charitate infusa, quæ non est in potestate nostra. Hoc dubium fit ab Alphunso contra Scotum 9. Q. Prol. art. 2. cui respondendum est per vnam propositionem Doctoris subtilis lib. 3. d. 14. Q. 1. & lib. 4. d. 12. Q. 1. cęcus illuminatus supernaturaliter, videt tamen naturaliter, sic anima nostra, infuso sibi habitu supernaturali, habet in potestate sua dilectionem Dei meritoriam ex pacto. Nam Deus pepigit nobiscum iugiter dispositis dare charitatem, itaquè quispiam se disponens in potestate sua habet eam. Dices. Ad actum meritorium vltra charitatem requiritur acceptatio diuina, quę non est in potestate nostra. Immo Scotus lib. 3. d. 15. ait. Formale meriti est ipsa acceptatio diuina. Resp. Acceptatio illa ex pacto est in potestate nostra; pepigit enim Deus se accepturum semper, & gratiam largiturum, cum quis se disponit, & pepigit semper, acceptare omnem actum, mediantè charitate elicitum.

19. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad L. in fine. Habet pro inconuenienti, vt detur actus huma-

humanus, qui non ſit practicus, nequè ſpeculatiuus. Oppoſitum cuius eamet Q. ad A. habet Scotus, vbi numerat multos actus, tam ſenſitiuos, quam vegetatiuos, quatenus precedant intellectus operationem, qui non ſunt, nec practici, nec ſpeculatiui.

Lucas. Reſp. Hæc difficultas tollitur per verbum illud poſitum in diffinitione praxis. Praxis eſt actus alterius potentiæ, quam intellectus. At humanus actus eſt in poteſtate hominis, & de iſto loquitur Scotus, qui neceſſario, vel erit praxis, vel ſpeculatio: actus verò ſenſitiui, & vegetatiui non ſunt in poteſtate noſtra. Dices. In via Scoti, velle furari, & non furari, non ſunt praxes, nec ſpeculationes, & tamen ſunt in poteſtate noſtra. Reſp. Scoti dictum. Intelligitur de actibus elicitis, ſecundum dictamen rectæ rationis. Vnde aduerte, actum humanum tribus modis conſiderari poſſe. Prior eſt. Vt diſtinguitur contra actum feralem, ſicq; barbā fricare, & ſimiles actus indiferētes, à Scoto lib. 2. d. 41. actus humani dicuntur. Alter eſt. Sumitur actus humanus pro actu qui eſt in poteſtate noſtra elicitus ſecundum rectam rationem, & tales ſunt praxes, ſi ſint alterius potentiæ, quam intellectus. Tertius modus eſt. Actus humanus accipitur pro ſpeculatione, non directiua in praxim. Paulus vult. Actus humanus eſt ille exiſtens in hominis poteſtate, non dicitur actus humanus, quia conueniat ſoli homini, nam intelligere, & velle conueniunt Angelis, videre, & audire feris conueniunt.

20. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad L. dicit. Delectatio non eſt praxis, ſed paſſio conſequens naturaliter operationem perfectam, ſiuè ſit delectatio de ſpeculatione, ſiuè de ſpeculato, nulla eſt cognitio practica. Oppoſitum huius habet Auicen. 8. Methaph. cap. 7. vbi ait. Delectatio eſt apprehenſio cōuenientis, ſed apprehendere ſub ratione appetibilis eſt apprehendere conformiter appetitui recto.

Lucas. Reſp. Dictum Auicen. paſſim à Scoto allegatum non debet intelligi formaliter, ſcilicet, quod delectatio ſit illa apprehenſio, at cauſaliter, ideſt delectatio cauſatur ex tali apprehenſione. Dices. Delectatio eſt in poteſtate noſtra, ergo eſt praxis. Reſp. Delectatio eſt in poteſtate noſtra tantum mediatè, ſed non immediatè.

21. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad M. citans Aug. 12. de Trin. cap. 4. dicit. Portiones animæ, ſuperior, & inferior non diſtinguuntur niſi penes officia, & in vtraque reperitur Trinitas. Oppoſitum huius habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. vltima. Vbi vult. Quod imago Trinitatis ſit in actibus primis, vt ſunt ſub ſecundis. Etiam vult. Imaginem eſſe tantum in portione ſuperiori.

Lucas. Reſp. Scotus verè ait. Imaginem non eſſe in actibus primis tantum, nec in ſecundis, at in primis, vt ſubſunt ſecundis, & in ſuperiori portione reperitur imago Trinitatis increatæ, quę imago non poteſt reperiri in portione inferiori, etſi in ea valeat reperiri Trinitas, memoria ſcilicet intellectus, & voluntas. Num autem memoria, & intellectus ſint duę potentiæ in anima diſtinctæ? Scotus lib. 3. d. 23. & lib. 1. d. 3. Q. 9. & lib. 2. d. 16. dicit ſic. Nam memoria, intellectus, & voluntas ſunt tres potentiæ in anima. Dices. Scotus lib. 1. d. 27. & lib. 3. d. 17. & Q. 26. vult. Quod memoria, & intellectus non ſint duæ potentiæ, ſed tantum vna. Nam memoria eſt intellectus in actu primo, quæ apellatur intellectus in actu ſecundo, re vera tamen eſt eadem potentia. Reſp. Memoria, & intellectus ſimpliciter ſunt vna potentia, in quantum

tum vero ſunt partes imaginis dicuntur duæ potentiæ. Nam intellectus ſub ratione memoriæ conſtituit primam partem imaginis, & ſub ratione intellectus, ſiue intelligentiæ conſtituit ſecundam: tamen in ſe eſt eadem potentia quæ pro duabus diuerſimodè accipitur.

22. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad. M. dicit. In anima noſtra eſt Imago Santiſſimæ Trinitetis. Oppoſitum huius habet Aug. in quoddam ſermone de martiribus. Si ſeruaſſet in ſe bonum, quod in illo creauit Deus. ideſt imaginem &c. Tunc ſic. Homo non habet quod amiſit, & amiſit imaginem Dei, ergo non habet eam.

Lucas. Reſp. Homo non perdidit imaginem quoad potentias, nec quoad actus ſecundos abſolute; at ſolum quo ad actus ſecundos meritorios. vnde quantuncunque malus homo aſpicit æterna, & quo ad intellectum, & voluntatem habet in ſe imaginem. Expende. Portio ſuperior capitur propriè, & communiter: propriè, quando intellectus, & voluntas reſpiciunt immediate æterna; communiter, quando reſpiciunt creatum ens id inferendo ad æternum.

23. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad N. dicit. Habitus non habens euidentiam ex obiecto non diſtinguitur ſecundum diſtinctionem obiectorum; & habitus Theologiæ non habet euidentiam ex obiecto. Oppoſitum huius habet Scotus in Vniuerſalibus, vbi vult. Obiectum Logicæ dare diſtinctionem, & tamen non dat euidentiam.

Lucas. Reſp. Scotus 4. Prol. Q. loquitur de obiecto theologico reſpectu Theologiæ noſtræ, quæ non habet euidentiam, nec entitatem à ſubiecto. Logica autem, etſi non habeat entitatem à ſuo ſubiecto, habet tamen euidentiam, etſi non reſpectu ſui, tamen reſpectu fundamenti. Nam vt inquit Scotus lib. 4. d. 1. Q. 1. Logica habet entitatem, diſtinctionem, vnitatem, & euidentiam effectiuè ab obiecto motiuo, & ſimiliter habet commenſurationem. Theologia verò, etiam neceſſariorum reuelatorum, non habet aliquod obiectum proximum, vel remotum à quo capiat ſuam euidentiam. Dices. Diſtinctio ab obiecto eſt eſſentialis ſecundum Scotum, ergo & euidentia. Reſp. negando conſequentiam, quoniam ratio motiua obiecti poteſt ſuppleri, ſed non terminatiua, à qua ſcientia capit diſtinctionem & iſta ratio terminatiua eſt eſſentialis obiecto, motiua autem accidentalis, vt videre eſt apud Scotum lib. 3. d. 15. ſoluendo principalia.

24. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad O. dicit. Primũ ſubiectũ Theologiæ eſt virtualiter cõforme volitioni rectę, ideſt virtualiter practicum. Oppoſitum huius habet ibidem parum infra, vbi vult. Quod cognitio de fine ſit formaliter practica. Quomodo igitur virtualiter?

Lucas. Reſp. In via Scoti, hæc quæ ſubinferam vera ſunt. Notitia ſubiecti eſt virtualiter conformis, ſeu practica. Notitia principiorum immediatorum practicorum eſt formaliter practica, remotè tamen, ſeu mediatè. Notitia concluſionis practicæ eſt formaliter, & proximè practica. Seu aliter, & ſic. Notitia incõplexa eſt virtualiter practica remotè. Notitia principorum eſt virtualiter practica proximè. Notitia concluſionis eſt formaliter practica: ex his patet ad contradictionem. Et ad quoddã argumentũ Gregorij, quod eſt tale. Omnis notitia practica affirmat, vel negat aliquid circa qualitatem operationis, ſed notitia incomplexa non eſt huiuſmodi, ergo &c. Ad maiorem dicatur quod eſt vera dè notitia practica formaliter. Dices. In via Scoti idem

eſt

eſt eſſe practicum, & eſſe directiuum, ſed notitia incomplexa non eſt directiua, ergo non eſt practica. Reſp. Eo modo quo eſt practica, eſt & directiua; at virtualiter eſt practica, ita virtualiter directiua. Dices amplius. Si notitia obiecti dirigit ſaltem virtualiter in dilectionem ſui, omnis notitia tunc eſſet practica, ſicque notitia obiecti Methap. & obiectorum aliarum ſcientiarum eſſet practica. Reſp. De eodem ſub alia, & alia ratione poteſt eſſe ſcientia practica, & ſpeculatiua, ſecundum diuerſas conſiderationes, vt de Deo ſi contempletur prima cauſa, independens perfectiſſimum, habetur ſcientia ſpeculatiua, ſi autem cõſideretur ſub ratione ſummi diligibilis habetur ſciẽtia practica, de alijs ita dicatur. Amplius inſtabis. Notitia Dei ſub ratione Deitatis eſt ne virtualiter practica, vel ſpeculatiua? Reſp. Ego puto, hęc notitia incomplexa Dei, ſcilicet ſub ratione Deitatis, in quantum continet virtualiter has propoſitiones. Deus eſt prima cauſa. Deus eſt indepedens, &c. Eſt virtualiter ſpeculatiua, in quantum verò continet has. Deus eſt ſummum bonum, ſummum diligibile, ſummum adorandum, &c. Eſt virtualiter practica. Replicabis: ergo eadem notitia eſt practica, & ſpeculatiua, quod eſt inconueniens. Dico. Eſt inconueniens quod notitia formaliter practica ſit formaliter ſpeculatiua, at virtualiter practica poteſt eſſe virtualiter ſpeculatiua per comparationem ad diuerſa, vt dictum eſt. Rurſus. Notitiaincomplexa Dei ſub ratione Deitatis, in quantum ponitur ſubiectum in Theologia, dicitur practica virtualiter, ſed notitia eiuſdem Dei incomplexa, eo modo quo ponitur ſubiectum in Methaph. dicitur virtualiter ſpeculatiua, idque dicendum proportionaliter de obiectis aliarum ſcientiarum. Notitiæ poſſunt eſſe de eis ſecundum diuerſas conſiderationes, nec habeo pro inconuenienti, de quocunque obiecto reſpectu cuiuſcunque ſcientiæ, quod diuerſarum concluſionum elicibilium de eo non poſſit eius incomplexa notitia virtualiter eſſe practica, & virtualiter ſpeculatiua; per inde ſubiectum taliter ſe habeat, quod ſibi non repugnet virtualiter continere: patet ſic: notitia incomplexa diſtincta hominis virtualiter cõtinet hanc, ſcilicet. Homo eſt riſibilis, & iſtam. Homo eſt beatificabilis. Altera tamen eſt ſpeculatiaua, & altera practica. Muſica eſt practica, & tamen reſoluitur in Arithmeticam, quæ eſt ſpeculatiua, cum ſit ſibi ſubalternata; itaque ſubiectum ſubalternãtis ſaltem virtualiter remotè continere concluſionem ſubalternatę, quæ eſt practica; ſimiliter dicatur de Perſpectiua reſpectu Geomet. Dices tandem. Quomodo obiectum poteſt eſſe virtualiter conforme, & virtualiter dare rectitudinem, vt dicit Scotus 4. Prol. Q. Cum Theologia noſtra neceſſariorum non habeat euidentiam ex obiecto? Reſp. Scotus dum ait. Obiectum eſt virtualiter conforme, loquitur abſolutè de intellectu creato non ſe determinando ad intellectum viatoris, vel comprehenſoris; ſicque habet veritatem in intellectu beato creato. Etſi inſtes ex 14. Quol. apud Scotum. Obiectum, ſiue Eſſentia non mouet intellectum beatum, ergo non poterit virtualiter eſſe couforme. Dico. Voluntas ſupplet pro Eſſentia. Nam eſſentia volens, ſiue Deus volens, eſt id quod mouet. Etſi dubites, Eſſentia diuina, vt hæc, eſt ſubiectum in Theologia, at vt ſic, eſt ens maximè ſpeculabile. Huius difficultatis, quæ eſt Thomæ Anglici reſp. quære. Si denuo ex Anglico dicas. Fruitio non eſt in noſtra poteſtate, itaquè non eſt praxis. Neges id quod aſſumitur.

15. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad O. dicit. Si actus fruitionis, seu dilectionis eliceretur circa vnam personam, excludendo alias, sicut infideles elicerent, esset actus non rectus. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. Q. 2. ad A. vbi vult. Quod possumus frui vna persona, non fruendo alia.

Lucas. Resp. In via Scoti clarum est vnam personam, sine alterius fruitione frui posse. At id contingere potest duobus modis, actualiter, seu habitualiter; actualiter verum est, idquè sentit Scotus lib. 2. Q. 1. d. 1. Quod conceditur ab omnibus scotistis; habitualiter verò non potest frui vna persona sine alia, & hoc dixit Scotus 4. Prol. Q. Nam si sic frueretur altera sine altera, actus non esset rectus.

16. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad O. dicit. Hæ propositiones, Deus est Trinus, pater generat, & similes, virtualiter includunt notitiam dilectionis. Oppositum huius habet Scotus hic in principio resp. ad Q. vbi vult. Quod obiectum sit illud, quod continet virtualiter notitiam, ergo non erunt conclusiones, seu propositiones, illæ virtualiter continentes notitiam rectitudinis.

Lucas. Resp. Obiectum, seù Deus virtualiter continet notitiam rectitudinis originatiuè; illæ autem propositiones continent virtualiter terminatiuè. Aut dicas. Scotus non dicit quod illæ veritates contineant, sed dicit quod includunt, & id verum est. Si dicas ergo formaliter includunt, & non virtualiter. Dico. Litera Scoti sic debet intelligi. Ista propositio. Deus est Trinus, includit notitiam, quæ est virtualiter directiua, & hic est sensus verus. Dices amplius. Si hæ veritates, Deus est Trinus, pater generat, includũt virtualiter notitiam dilectionis, idest, sunt practicæ, ergo, quæcunque notitia de Deo Phisica, seu Methaphisica, seu quęuis alia erit practica, cuius tamen oppositum tuetur Scotus. Consequentia patet. Nam Deus est ens summè perfectum, actus purus, infinitus, &c. Sunt perfectiones Methaphicæ, & ita benè virtualiter includunt notitiam rectitudinis tendentis in Deum, vti illæ Deus est Trinus, etc. Pręterea Angelus est naturę intellectualis, Angelus est creatura, Cęlum est causa generationis plantarum, essent propositiones practicę, quas sic nullus verè intelligens diceret. Consequentia patet. Nam prima, ita virtualiter continet notitiam rectitudinis dilectionis tendentis in Angelum, sicut illa. Deus est Trinus, continet notitiam rectitudinis tendentis in Deum. Vnde per primam possum scire Angelum esse magis diligendum, quam asinum, & per secundam, quod est minus diligendus, quam Deus, & per tertiam, quod Cęlum est magis diligendum, quam plumbũ. Resp. Nego quod aliqua illarum propositionum speculatiuarum contineat notitiam rectitudinis dilectionis eo modo, quo dilectio est operatio theologica, quamuis possit cõtinere notitiam rectitudinis, quæ non sit theologica. Hinc expende. Quod dilectio theologica, nisi obex ponatur, aut est meritoria, aut est fruitio in particulari, sequens claram Dei visionem, quod non contingit de dilectione tendente in Deum, quę tantum sequitur cognitionem naturalem, seu Methaphisicam ipsius Dei. Vnde notitia theologica docet Deum diligere ex toto corde, & tota mente, &c. Et proximum sicut se ipsum, quod non facit notitia Methaph. de Deo. Dices rursus. Dilectioni illi insequenti notitiam Methaph. sibi contingit diffinitio praxis assignata à Scoto in principio Q. 4. Prol. vt patet, diligenter examinando particulas illius diffinitionis, ergo eædem propositiones Methaph. erunt ve-

rè practicè. Reſp. Scotus in initio Q. 4. Prol. diffiniuit praxim in communi,& nō tantum praxim theologicam,& ex eo patet quia eam diffiniuit ex fundamentis Ariſt. Adiunges. Saltim illa cognitio Methaphiſica eſt apta nata dirigere ſecundū dilectionem ſibi proportionatam, & ſic, adhuc remanebit ſcientia practica, quod proportionabiliter poteſt dici de ſubſtantijs aliarum ſcientiarum ſpeculatiuarum. Reſp. Methaphiſica, vt eſt ſcientia de Deo, & ordinatur ad dilectionem proportionatam dirigendam, iam non eſt Methaphiſica, ſed Ethica, ſeu moralis, quæ docet Deum eſſe colendum. Replicabis. Ex data reſponſione ſequitur, quod ſcientia eſſet practica à fine,non ab obiecto, quod eſt contra Scotum 4. Prol. Q. Nam obiectum Methaphiſicum, quantum eſt ex ſe,virtualiter continet notitiam Methaphiſicam, virtualiter directiuam in dilectionem ſibi proportionatam. Dico. Dilectio illa Methaphiſica eſt quędam naturalis complacentia,& vt talis, non aliquis actus elicitus liberè à voluntate; ſtatim enim, vt liberè elicitur inſequitur cognitionem moralem, ſicquè patet ad pręſentem difficultatem.

27.*Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad P. dicit. Theologia autem eſt magis propriè de perſonalibus, quam de eſſentialibus, quia eſſentialia plurima poſſunt à nobis cognoſci in Methaphiſica. Oppoſitum tamen huius habet Scotus lib. 3. d. 25. Q. 1. ad B. vbi ponit quatuordecim articulos fidei, ſeptem ad intra, ideſt non ratione naturę aſſumptæ, & ſeptem ratione naturæ aſſumptæ. Inter illos ſeptem, qui ſunt non ratione naturæ aſſumptæ, quatuor ſunt eſſentiales, & tres ſunt notionales, ergo videtur quod magis de eſſentialibus ſit, quam de notionalibus, ideſt perſonalibus.

Lucas. Reſp. Scoti dictum 4. Prol. Q. vt ipſemet innuit, ſic debet intelligi. Methaphiſicus via naturali multa cognouit de Deo eſſentialia, vt, quod eſt independens optimum, infinitum, &c. De perſonalibus nullum penitus cognouit, idcirco dicitur, quod Theologia magis eſt de perſonalibus, non quin cognoſcat Theologus multo plura eſſentialia, quam notionalia, appropriatè tamen dicitur eſſe de perſonalibus ob dictam cauſam. Rurius. Primum, & potiſſimum, quod ſit in fide noſtra, & circa quod principalius debeat verſari Theologus, eſt Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis. Quod Verbum neceſſario præcedit notionalia, ideo fortè, Theologia (dicit Scotus) eſt magis propriè de perſonalibus, quam de eſſentialibus. Expende. Quædam eſſentialia ſunt, quæ cognoſcuntur tam à Methaphiſico, quam à Theologo, vt ens ęternum, neceſſarium, &c. Quædam ſunt, quæ tantum cognoſcuntur à Theologo, & illa dicuntur ſibi propria, vt creare, iuſtificare, &c. Perſonalia verò proprijſſimè dicuntur. Quorum cognitio (dicit Scotus) eſt perfectior, quam ſit quęcunquè cognitio, quæ de Deo poſſit haberi à Methaphiſico. Quod dictum quomodo intelligatur, alibi oſtendimus 1. ſcilicet Prol. Q. ratione tertia contra Philoſophos.

28.*Iacobus.* Scotus 4.Prol.Q. ad P. Concedit ordinem naturalem in diuinis his verbis. In Intellectu ſuo natum eſt primum obiectum Theologicum,quaſi gignere notitiam conformem volitioni rectæ, priorē naturaliter ipſa volitione, & ſubdit. Prius naturaliter intellectus intelligit obiectum primum, quam voluntas velit illud. Oppoſitum huius colligitur ex doctrina Scoti, vbique. Nam prioritas naturæ eſt quando prius poteſt eſſe ſine poſteriori ; modo, nec eſſentia poteſt eſſe ſine intellectu,

nec intellectus sine voluntate in Deo, ergo non videtur esse huiusmodi prioritas naturæ.

Lucas. Resp. Prioritas naturę duobus modis potest capi, vno modo vt est inter prius & posterius distincta realiter, vel vbi est dependentia, & hæc prioritas notat imperfectionem, in Deo non potest reperiri, alio modo, vt prioritas naturæ est pręsuppositio huius ab hoc, & hoc pacto ponitur prioritas naturæ in Deo, vt dicit Scotus 4. Prol. Q. & lib. 3. d. 1. Q. 1. & 1. & 14. Q. Quolib. Expende. Ordo naturæ quandoque in via Scoti confunditur, & capitur pro ordine originis, vt habetur. d. 6. lib. 1. & 12. Q. 2. & ordo naturæ est in diuinis, non solum comparando primum signum naturæ ad secundum, vt totam productionem ad intra, ad totam productionem ad extra: de quibus mentionem habet Scotus lib. 2. d. 1. sed quoque est ordo naturæ in vnoquoque illorum signorum, vt prius natura producitur Filius, quam Spiritus sanctus, & prius natura producitur lapis in esse cognito, quam in esse volito.

29. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad P. dicit. Igitur prius naturaliter volitione intellectus potest habere omnem notitiam sufficienter, virtualiter inclusam in intellectione primi obiecti: talis est quæcunque notitia necessaria de primo obiecto, &c. Ex quo videtur velle, quod notitia notionaliũ, & obiectorum secundariorum, vt rerum visarum in Verbo, præcedat omnem volitionem diuinam. Oppositum huius habet Scotus vbique, potissimùm, 1. Q. Quol. vbi vult essentialia immediatiora esse Essentiæ, & præcedere notionalia.

Lucas. Resp. Pro hac sedanda difficultate, notandum. Respectu obiecti primarij, & secundarij, est tantum vnum intelligere, similiter vnicum velle, quæ per diuersos respectus rationis transeunt super diuersa obiecta, & intelligere simpliciter essentiæ præcedit velle simpliciter, & intelligere; vt per vnum respectum rationis transit super vnum obiectum secundarium, præcedit velle sibi proportionatum, scilicet quod per vnnm respectum rationis transit super illudmet obiectum, neq; dicatur semper proportionabiliter, idque intendit Scotus 4. Q. Prol. idest. intelligere præcedit, & consequenter habet respectum prioritatis, qui est vna conditio requisita ad notitiam practicam. Dices Scotus 14. Quol. art. 2. dicit. Obiectum diuinum ordine quodam naturali mouet intellectum diuinum, primò ad intellectionem actualem sui, secundò mouet ipsum ad actualem notitiam geniti sui. Additque: hanc sequitur motio voluntatis, & hæc est duplex, scilicet ad amare simplex, & etiam ad amorem procedentem, &c. Ergo secundum Scotum, ibi est iste ordo, intelligere essentiale, generare, & volitio essentialis, tertio loco, & spirare in quarto. Ergo notionale præcedit essentiale ad intra, quod est contra determinata. Resp. Scotus 14. Quol. assignat duas origines completas, vnam ad intra, & aliam ad extra; & ibi vult, quod totus ordo originis ad intra præcidit totũ ordinẽ originis ad extra, & eo loci sibi sufficiebat, quod volitio esśẽtialis, & spirare, præcederent notitiam lapidis, & ibi dicere non intendebat, de præcessione eorum, quę sunt ad intra inter se, at quod omnia ad intra, idest, quæ sunt in primo ordine originis præcedunt omnia, quæ sunt in secũdo ordine originis, quæ in respectiuo sermone dicuntur ad extra.

30. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad Q. videtur dicere, quòd Theologia necessariorum, in intellectu diuino sit practica. Oppositum huius habet eamet. Q. 4.

Prol. parum infra ad R. vbi dicit Theologiam non esse practicam, scilicet necessariorum, in intellectu diuino.

Lucas. Resp. Scotus 4. Prologi Q. Quid sit de Theologia necessariorum in intellectu diuino, loquitur sub disiunctione, an sit practica, vel speculatiua, & non se determinat. Dubius enim, & problematicus est de hac re. Quæres. Quis horum modorum est magis ad mentem Scotis? Lychetus sic dicit. Notitia practica tria respicit. Primum quod sit prior praxi, secundum, quod sit conformis, tertium, quod potentia practicans sit regulabilis, sicque secundum hunc modum dicendi, Theologia Dei de necessarijs non est practica. Petrus Tart. Q. 2. art. 2. Dub. 3. in Porph. tenet. Theologiam necessariorum in intellectu diuino esse praticam. Franc. lib. 1. D. 48. Q. 2. tenet absolutè quod est practica. Basolus 4. Prol. Q. tenet Theologiam necessariorum in intellectu viatoris esse practicam; sed in intellectu diuino, & in intellectu beato creato, ponit simpliciter, quod sit speculatiua; hoc fundamento. Ad notitiam practicam requiritur, quod potentia practicans possit errare, quod non contingit de voluntate Dei, nec de voluntate alicuius beati, sicque in intellectu creato beato, ponitur simpliciter quod sit speculatiua. Sed quid sentit Scotus? Dicitur, scilicet, se id determinare in 3. D. 36. vbi dicit sic. Quando igitur dicitur concors, vt actum est in 1. in Q. de Theologia practica, & speculatiua, debet intelligi. 1. conformatiua praxis sibi ipsi; hoc est, quod debet esse talis cognitio, cui quãtum est ex se praxis recta debet conformari; & talis cognitio est prudentia, siue in eodem dictante sequatur electio, siue non. Hæc Scotus, ex quo aliqui inferunt, quod Scotus se ibi determinat, & sufficit quod notitia practica sit dictatiua, siue actu dictet, siue non. Ego vero putarem quod notitia practica ad duo potest comparari, ad praxim scilicet, & ad potentiam practicantem: ibi se determinat quod siue sequatur praxis, siue non, semper illa notitia dictatiua erit practica; Idque vult etiam Scotus 4. Prol. Q. At non se determinat lib. 3. comparando notitiam practicam ad potentiam practicantem, quod est præsens difficultas. Certò se determinat Scotus, quod non est necesse praxim, & notitiam practicam esse in eodem supposito, ideo notitia in intellectu diuino; quod ab Angelo mouendum est cœlum, est practica, quia non requiritur, quod sint in eodem supposito. Sed circa aliam difficultatem. Si Theologia necessariorum sit practica in intellectu diuino, non se determinauit, si benè ponderetur litera Scoti lib. 3. Itaquod in hoc semper Scotus fuit dubius. Dices. Scotus lib. 3. d. 37. habet hæc verba. Et ita esset in Deo ponere rationem scientię practicę, quod negatum est in primo, ergo videtur, quod se determinet, quod non sit practica. Hoc nihil est. Quoniam. quando Scotus protulit hęc verba, vt patet ibi, loquebatur de Theologia contingentium, & de illa clarum est in 4. Prol. Q. Quod est tantum speculatiua. Aut dic. Quod Scotus eo loci loquitur ad hominem, arguit enim ibi contra Thomã. Sicq; patet, quod Scotus semper remansit anxius, & dubius circa hoc. Teneas ergo hanc conclusionem disiunctiuam, vt tenet Paulus, & Vigerius. Licet ipse videatur aliquantisper declinare, quod sit practica. Idque determinate tenet Petrus Tart., scilicet, quod non requiritur, quod potentia practicans sit regulabilis. Hæc enim sunt, quæ tenent diuersi Scotistæ. Tu verò teneas quod vis; cum apud Scotum hoc sit problematicum.

31. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. Resp. ad quæstionem. dicit. Scientia practica est sic practica ab obiecto, & cum hoc debet aspicere potentiam dirigibilē. Oppositum patet sic. Nam si Theologia est ab obiecto practica, ergo absque respiciat potentiam dirigibilem.

Lucas. Resp. Scotus 4. Prol. Q. dat duos modos dicendi; quomodo Theologia necessariorū possit dici in intellectu diuino practica, vel speculatiua; & tenenti, quod ille duplex respectus sufficiat ad notitiam practicam, scilicet, quod sit prior praxi, & conformis. Tunc dicitur, quod est practica. tenenti autem, quod vltra hoc requiratur, quod potentia practicans sit dirigibilis, dicat consequenter: & sic non est in hoc arguendus Scotus, vt fecit. Thom. Angl. sic dicens. Cum secundum Scotum scientia sit practica ab obiecto, ergo ab obiecto theologico erit practica, vel speculatiua absque hoc, quod respiciat potentiam dirigibilem, vel non. Et expende, quod idem Angl. dicit differentiam illam inter notitiam ostensiuam, & directiuam positam à Scoto 4. Prol. esse chimericam. nam per id solum, quod aliquid bonum alicui ostenditur, per hoc solum ille sufficienter dirigitur: nihil enim facit dans alij consilium, nisi ostendere ei quod est melius agendum, & ista ostensio sufficienter dirigit. Nec etiam visu dirigens videntem aliquid aliud facit nisi ostendere locum, quò est eundum, & tamen visus dicitur dirigere. Si hæc impugnatio aliquid valeret, probaret omnem scientiā esse practicam, & nullam speculatiuam, vt omnis sit ostensiua subiecti, & per illud directiua, & ostensiua, ergo omnis esset practica. Respond. igitur, esse notitiam ostensiuam dupliciter, primo quid sit subiectum, & quale præcise, vel quomodo circa tale obiectum sit operandum; hæcque osteusiua est quoque directiua, & practica, sed non ostensiua prima.

32. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. ad S. Videtur concludere non esse necessariam praxim, & notitiam practicam esse in eodem supposito; Id quoque habet lib. 3. d. 36. Oppositum habet Scotus lib. 1. d. 38. ad A. vbi dicit. Cognitio autem non ponitur practica in aliquo, vt est eius, nisi respectu praxis, quæ est in potestate eius. Ex quibus verbis videtur velle requiri, quod notitia practica, & praxis sint in eodem supposito.

Lucas. Resp. An notitia practica, & praxis sint eiusdem suppositi, vel ne, in via Sco. semqer problema fuit. Nam d. 36. vno modo, & d. 38. alio modo ait. At 4. Prol. vbi est locus proprius materiæ videtur, declinare ad illam partem, quod non requiratur, vt notitia practica, & praxis sint in eodem supposito; sic hæc pars videtur ex hoc magis probabilis & præcipuè, quia Sco. d. 38. modicum antequam proferret illam propositionem. In eodem est praxis, & notitia practica. dicit sic. Nunc aliqua applicando ad propositum; potest dici, &c. Dico ergo ex illo verbo, potest, quòd protulit illam propositionem secundum communem viam, quæ sic tenebat, & non ex mente propria.

33. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. ad T. dicit. Ab Angelo mouendum est cœlum, est propositio practica. Oppositum patet ratione. Si est propositio practica, quomodo à Phisico, & Metaphisico speculabilia tractantibus tantum consideratur?

Lucas. Resp. Aliquid dicitur practicum, & speculatiuum bifariam, extrinsecè quando scilicet illud cognoscitur in alio, sicut res cognita in Essentia diuina est practica extrinsecè, quia cognita cum Essentia est practica,

Ideo

Ideo eadem notitia eſt practica,& ſpeculatiua ſecundum diuerſos modos cognoſcendi. Intrinſecè verò, quia quantum eſt ex ſe in genere ſuo eſt ſpeculatiua, ſicut Angelus mouet cœlum, eſt ſpeculatiua phiſicè, quia vt ſic conſideratur in genere proprio; eſt autem practica, & cognita à theologo lumine fidei. Rurſus. Angelus mouet quadam neceſſitate naturali ſecundum Ariſt. ideo illa motio eſt praxis, nec conſequenter illa notitia eſt practica. At ſecundum Theologos, non ſic mouet; ſicque motio eſt praxis, & notitia eſt practica. Scotus autem 4. Prol. loquitur ad Theologos, non ad Philoſophos.

34. *Iacobus.* Sco. 4. Prol. ad T. ait. Omnes veritates de voluntate diuina neceſſariæ ſunt practicæ. Oppoſitum habet in eadem Quæſt. ad Q. contrarium ponens.

Lucas. Reſp. Sco. ſic debet intelligi, ſunt practicæ, vt ſunt in intellectu creato. Sed quid de intellectu diuino? Dico, Si notitia practica requirat potentiam practicantem regulabilem, tales veritates in intellectu diuino ſunt ſpeculatiuæ. Si verò hoc non requiritur, ſunt practicę. Et ſemper fuit problema apud Scotum de Theologia neceſſariorum in intellectu diuino ſi ſit practica, vel ſpeculatiua. In intellectu verò creato clarum eſt, quòd ſunt practicæ.

35. *Iacobus.* Scotus 4.Prol.Q. ad Bb. videtur velle. Quod ſẽtitiua hominis eſt nobilior ſentitiua bruti, ex quo ordinatur ad intellectiuam. Ex hoc videtur ſequi, quod ſenſitiua ſit formaliter in homine, & realiter diſtincta ab intellectiua. Oppoſitum huius habet lib. 2. d. 15. vbi vult. Quod anima ſenſitiua non diſtinguitur in homine ab intellectiua eſſentialiter,& & quod ſit tantum in homine virtualiter.

Lucas. Reſp. Circa id, ſcilicet, quod Anima ſenſitiua ſit formaliter in homine, & ab intellectiua diſtincta realiter ſunt duæ oppiniones. Altera eſt. Occam lib. 4. d. 10. diff. 1. & Quol. 3. Q. 13. Vbi ex profeſſo tenet, quod ſenſitiua ſit in homine formaliter, realiter diſtincta ab intellectiua. Altera eſt opinio Scoti loco citato, vbi totum oppoſitum tenet alterius opinionis, cum quo ſunt plures Theologi, vt videre eſt. Et ad illud 4.Q. Prol dicitur,quod non eſt locus detererminandi hanc materiam, vel exẽplariter eſt locutus, & ab exemplis non deſumitur auctoritas.

36. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad E. dicit. Ad primum dico, quod non poteſt eſſe circa idem obiectum habitus practicus, & ſpeculatiuus. Oppoſitum patet. Nam de Deo eſt Theologia,Methaphiſica, & Phiſica, ergo circa idem eſt habitus practicus, & ſpeculatiuus.

Lucas. Reſp. Paulus ſuper hanc Q. dicit. Dictum Scoti habere veritatem de obiecto complexo, ſed non de incomplexo; eadem enim concluſio non poteſt eſſe practica, & ſpeculatiua. Adde tu,quod etiam de obiecto complexo habet veritatem eodem modo conſiderato; idque eſt quod cõmuniter dicunt ſcotiſtæ, quod eſt verum circa idem obiectum formale, ſed non circa idem obiectum materiale, quia circa tale benè poteſt eſſe habitus practicus, & ſpeculatiuus.

37. *Iacobus.* Scotus 4. Prol. Q. ad E. dicit. Speculatiuum, & practicum, ſunt differentiæ eſſentiales habituum, & actuum. Oppoſitum huius habet Scotus eamet Q. ad D. vbi ponit. Practicum, & ſpeculatiuum differentias accidentales.

Lucas. Reſp. Vigerius ſic dicit. Speculatiuum, & practicum ſunt prædicata ſecundi,

cundi, ideo dicuntur differentiæ eſſentiales, quia eas nobis circunlo-quuntur. Lychetus ait. Dicuntur eſſentiales, quia ſequuntur eſſen-tiam, ſiuè naturam, non tamen ſunt differentiæ eſſentiales, cum ſint prædicata ſecundi modi. Adde tertio, & magis ad propoſitum literæ Scoti, ſic dicentis. Speculatiuum, & practicum ſunt differentiæ acci-dentales intellectus, licet ſint eſſentiales habituum, & actuum. Ex quo colligitur, quod Scotus loquitur reſpectiuè, & vult dicere, quod reſpe-ctu actuum, & habituum ſunt differentiæ eſſentiales, ideſt non ita ac-cidentales, vt ſunt reſpectu intellectus, quoniam in intellectu ſunt ac-cidentia cõmunia ſeparabilia, ſed reſpectu actuum, & habituum ſunt paſſiones, & ideo intellectus poteſt tranſire à practico, in ſpeculatiuũ, & è contra, ſicut lignum ab albo ad nigrum: non ſic autem actus, & habitus, cum reſpectu eorum ſint paſſiones, ſed extenditur notitia ad hunc ſenſum, quod ſua extenſio eſt ſua directiuitas, ſeu ſua regulabili-tas. Antonius And. 6. Methaph. Q. 2. inquit. Practicum, & ſpecu-latiuum poſſunt accipi dupliciter. Vno modo, vt practicum dicit illum duplicem reſpectum conformitatis, & proprietatis naturalis, & ſpecu-latiuum dicit priuationem illius duplicis reſpectus. Secundo modo, pro ratione intrinſeca illius notitiæ, quę eſt ratio fundandi illum dupli-cem reſpectum in practico, & negationem in ſpeculatiuo. Tunc dicit. Primo modo non ſunt differentiæ eſſentiales, at benè ſecundo modo: Idquè eſt optimum concilium.

38.*Iacobus*. Scotus 4. Prol. Q. ad H. dicit. Medicina alia ſpeculatiua, & alia practi-ca. Oppoſitum huius habet Auicennas aſſerens Medicinam ſpecu-latiuam.

Lucas. Reſp. In via Scoti verum eſt dicere. Medicinam ſimpliciter practicam, & ſecundum quid ſpeculatiuam eſſe, ſcilicet in quadam comparatio-ne; ſicque debet gloſari Auicen. Quod ſit Theorica in reſpectiuo ſer-mone, vt illa Medicina, quæ non eſt de curis, ſi comparatur ad illam, quæ eſt de curis, dicitur Theorica reſpectiuè, vt patet. Dices. An Theo-rica ſit ars. Aliquibus videtur quod non, quia non eſt factiua. Dico ta-men. Quod eſt factiua remotè, ſi non propinquè.

39.*Iacobus*. Scotus 4. Prol. Q. ad H. dicit. Falſum eſt, quod à fine, vt finis eſt, vt diſtinguitur contra obiectum, accipiatur primo bonitas actus moralis, & idem habet 17. primi, & lib. 2. d. 7. vbi vult. Circunſtantiam obiecti eſſę primam à qua primo actus dicitur bonus. Oppoſitum huius habet Scotus 18. Quol. vbi dicit. Prima bonitas videtur eſſe circunſtantia finis, quia ex natura agentis, & actionis, & obiecti ſtatim concluditur, quod talis actus non deberet competere tali, niſi in ordine ad talem fi-nem, & debet eligi, & appetit propter talem finem. Et iſta circun-ſtantia non eſt ipſius actus, vt in eſſe reali poſiti, vel non præciſe ſic, ſed eſt ipſius actus voliti, & per actum voluntatis ad talem finem relati, imo non minus eſt electio bona, quę fit per finem debitum; eſtò quod per actum illum elicitum extra non attingatur finis dilectionis, quam ſi attingeretur. Hęc Scotus. Ex quibus verbis habes, quod prima cir-cunſtantia eſt circunſtantia finis, non obiecti.

Lucas. Reſp. Finis eſt prima circunſtantia, vbi coincidit cum obiecto, ſed non vbi diſtinguitur. At hoc non poteſt ſtare. Quoniam Scotus 18. Quol. poſtquam enumerauit circunſtantiam obiecti, ſtatim poſuit circun-ſtantiam finis, & eam dixit eſſe primam, vt diſtinguitur contra cir-

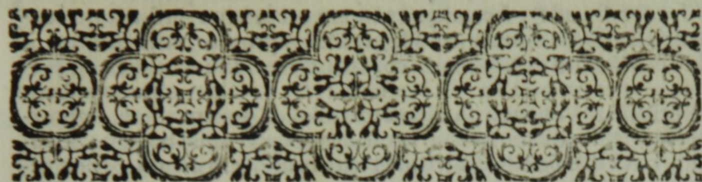
cun-

cunstantiam obiecti. Ideo dicitur aliter, quod circunstantia finis, vt distinguitur contra circunstantiam obiecti est prima primitate perfectionis, & circunstantia obiecti est prima primitate naturæ, siue generationis. Iuxta illud 9. Methaph. t. 15. Priora generatione sunt posteriora perfectione. Poteris etiam respondere ex Scoto ibidem, scilicet 18. Quol. vbi dicit. Circunstantia obiecti est purè potentialis ad alias circunstantias, aliæ verò circunstantiæ sunt differentiæ. Dum ergo ait. Quod prima bonitas actus moralis est à fine, verum est inter circunstantias se tenentes ex parte differentiarum. Dum autem 4. Prol. Q. inquit. Ab obiecto, verum est inter circunstantias se tenentes ex parte potentialitatis.

FINIS PROLOGI.

PRIMA

PRIMA DISTINCTIO.
QVESTIO PRIMA.
LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 1. Q. 1. ad A. dicit. Fruitio in communi excedit fruitionem ordinatam, & diuiditur in ordinatam, & in inordinatam. Oppositum huius patet sic. Inter extrema contradictionis nullum assignatur medium, ergo cum fruitio ordinata, & inordinata, talia sint extrema nō erit assignare fruitionem in communi, tanquam medium.

Lucas. Resp. In via Scoti datur fruitio ordinata, & fruitio in communi ad istas duas fruitiones. Alia datur diuisio fruitionis in fruitionem, scilicet in via, & in fruitionem in patria, talisque est diuisio generis in species. Nam, vt habet Scotus in quarto d. 49. Q. 5. fruitio viæ, & patriæ, specie differunt, & scias quod fruitio ordinata est illa, quæ habet obiectum debitum, debitasque circunstantias. Fruitio inordinata est quando obiectum debitum non habet, etsi adsit, & non sint conditiones contrariæ veris circunstantijs debitis. Fruitio in communi est, quæ caret illis circunstantijs, non tamen habet conditiones repugnantes illis debitis circunstantijs. His notatis dicitur ad contradictionem. Fruitio in communi non est alia fruitio, signata, ab ordinata, & inordinata, quia non ponit in numerum cum illis, quasi sit vna tertia fruitio, sed est communis, & indifferens, sicut commune ad sua inferiora, vt animal non ponit in numerum cum homine, & alijs speciebus.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 1. ad A. dicit. Voluntas (loquendo de creata) non determinatur ex se ad fruitionem ordinatam. Oppositum sic patet ex doctrina Scoti. Nam voluntas beata creata est determinata, ergo voluntas potest habere ex se determinationem ad fruitionem.

Lucas. Resp. Aliquid determinari stat dupliciter, primo, vt ex sui natura determinetur, secundo, quod aliunde, scilicet ab extrinseco, sibi adueniente determinetur. Voluntas, vt ait Scotus in primo, non determinatur ex sui natura, at non negat, quin possit determinari ab extrinseco, sibi adueniente, vt voluntas beata determinatur ad beatitudinem, quę beatitudo est fruitio summi boni. Et aduerte, quod inter fruitionem, & vsum datur actus medius, patet de actu spei, vt habet Scotus in ter-

tio d. 26. resp. ad Q. secundum mentem propriam. Etsi amore concupiscentiæ Deus ametur, vt diligere Deum propter retributionem, iuxta illud Psalmi 118. Inclinaui cor meum, &c. Iste actus non est propriè frui, nec propriè vti. Et Scotus d. 1. Q. 3. talem actum medium sic persuadet. Voluntati potest ostendi aliquod bonum absolutè apprehensum, non sub ratione boni per se, nec propter aliud bonum; & voluntas circa tale sic ostensum potest habere aliquem actum, & non necessario ordinatum, igitur potest habere aliquem actum volendi absolute, absquè relatione ad aliud, & absquè fruitione propter se. Dices Aug. primo de Doctr. Christ. cap. 6. vbi inquirit. Quomodo Deus diligat nos, quærit. Vtrum Deus fruatur nobis, & vtatur nobis; & determinat, quod vtitur nobis, & arguendo sic ait. Si non fruitur, nec vtitur, non inuenitur quomodo diligat nos, si ratio Aug. valeat, necesse est, quod omnis actus sit vsus, vel fruitio. Dico. Si ad vsum requiritur tantum habitualis relatio, tunc non datur actus medius, si autem requiritur actualis relatio, tunc datur actus medius. Quomodo autem Deus vtatur nobis lege Magist. d. 1. primi.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 1. dicit. Ex mente Aug. lib. 83. Q. Summa peruersitas in fruendo vtendis. Oppositum videtur dicere Paulus scribendo ad Philemonem, vbi ait. Fruar te in domino.

Lucas. Resp. Frui, vt ait Bonauentura d. 1. primi, art. 2. Q. 1. tribus modis accipi potest. Primo, vt dicit actum voluntatis cum gaudio, & sic Aug. 10. de Trin. cap. 10. dicit. Fruimur cognitis, idest, in quibus voluntas delectatur. Secundo capitur, vt dicit actum voluntatis cum quietatione, & sic Aug. ait. Inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. Tertio modo capitur, vt complectitur vtrumque, vt inquit Aug. 4. de Trin. Scio quiescere in cognitis voluntatem propter se delectatam. His dictis, cum inquit Scotus. Summa est peruersitas frui vtendis, id est verum tertio modo, vel dic. Frui quandoquè capitur communiter pro actu cuiuscunquè potentiæ delectabilis; & sic in Prou. cap. 7. legitur. Fruimur cupitis amplexibus; & Aug. 83. Q. Q. 30. Fruimur cibo, & & potu; & aliquando capitur proprijssimè pro amore liberę voluntatis, quo finaliter quiescit in amato, cui repugnat referri ad aliud, vt ad alium. Hocquè modo loquitur Scotus. Quæres: quis actus est prior, frui vtendis, vel vti fruendis? Franciscus Mair. lib. 1. d. 1. Q. 1. ita dicit. Maius vitium est vti fruendis, quam frui vtendis, hoc idem tenet Paulus lib. 1. d. 1. Nam deordinatio circa vltimum finem est prior, quam deordinatio circa ea, quæ sunt ad finem vltimum ordinata. Præterea Aug. lib. de ciuitate Dei, dicit. Duo amores fecerunt sibi duas ciuitates, vnam, quæ incipit ab amore sui, vsque ad contemptum Dei, procedit de malo ad peius; quomodo ergo contemptus Dei est peior amore sui, ergo vti fruendis est peior. Adde tu. Qui vtitur Deo, facit interpretatiuè Deum creaturam, & qui fruitur creatura, interpretatiuè facit creaturam Deum; at primum (vt patet) est peius secundo igitur, &c. Ad dictum Apostoli resp. quære apud diuum Thomam in Epist. ad Philemonem optimè exponentem.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 1. ad A. dicit. Ens in communi est obiectum potentiæ. Oppositum habet 1. Prol. Q. vbi vult. Quod ens in communi non est obiectum ipsius potentiæ.

Lucas. Resp. Scotus d. 1. primi arguit (dum assumit ens in communi obiectum potentiæ)

potentiæ) contra Auicen. qui concedit ens primum obiectum nostri intellectus naturaliter motiuum 1. Methaph. cap. 5. & 9. Methaph. cap. 7. Idem Auicen. posuit animam separatam cognoscere substantiam immaterialem in se naturaliter. Arguit ergo ad hominem ex concessis ab Auicen.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 1. ad B. videtur dicere, & probare in rationibus, quas habet in Auicen. Quod naturaliter possumus scire fruendum esse Deo clare viso. Oppositum patet ex Scoto 1. Prol. Q. & alibi. Nam Deo sic esse fruendum, est tantum creditum, & non naturaliter scitum.

Lucas. Resp. Cometius sic dicit. Scotus non intendit probare ratione naturali quod Deo sit fruendum nudè viso, neque vult probare ratione naturali sciri posse, nullo alio esse fruendum, citra Deum clare visum. At vult, vt supposito secundum Auicen. quod secunda intelligentia, clare intelligat primam, & sic de alijs, concluditur euidenter secundum ipsum in nullo esse vltimate quietandum citra supremum; & hoc modo argumenta Scoti sunt ad hominem. Lych. sic dicit. 1. & 2. ratio Scoti contra Auicen. sunt ad hominem, quia præsupponunt, quod intellectus, & voluntas creata habeant ens in quantum ens pro obiecto adequato, etsi hoc esset notum via naturali, tunc rationes Scoti naturaliter concluderent. Bargius sic. Scotus 1. Prol. Q. & d. 3. primi Q. 3. & 14. Quol. habet, quod non est notum naturaliter ens esse sic obiectum naturale intellectus coniuncti. Idcirco rationes Scoti in Auicen. sunt creditæ, vt dicit Basol. lib. 4. d. 49. Q. 5. valent tamen ad Auicen. dicentem, ens esse tale obiectum, sicque sunt ad hominem, & non simpliciter concludunt. Obidquè prima ratio posita contra Auicen. soluitur à Scoto 1. Prol. Q. & 14. Quol. Quæras. Num voluntas ex puris naturalibus possit diligere Deum super omnia, sic, vt possit frui Deo. Robertus Olcot Q. 4. primi dicit. Hæc. Deus est diligendus ab homine super omnia, non potest ratione naturali probari, quia præsupponit Deum esse, quod non est ratione naturali scibile, sed tantum per fidem, sed hoc non placet Scoto, quia d. 2. primi Q. 3. vnitas Dei est accepta à lege, & à naturali doctrina. Addit idem Olcot. Hęc conditionalis. Si Deus est diligendus ab homine super omnia, potest ratione naturali probari. Alph. Q. 5. primi, d. 1. tenet, quod naturaliter potest demonstrari, quod voluntas creata non potest quietari, & beatificari in aliquo extra Deum. Henr. Quol. 2. art. 3. Oppositum tenent Occam, & Gabriel d. 1. primi. Nam non potest naturaliter demonstrari fruitionem quietantem hominem, homini esse possibilem, dicit Occam. Voluntas habet desiderium ad bonum maius quocunque bono creato, ait Alph. At, his prȩmissis, videamus quid circa hoc sentiat Scotus. De mente Scoti videtur posse teneri, quod voluntas ex suis naturalibus potest diligere Deum super omnia. Vnde lib. 4. d. 4. Q. 8. habet hęc verba. Videtur tamen mihi, quod per rationem naturalem possit probari, (sublata imperfectione status istius) quoad cognitionem, quod natura humana sit capax beatitudinis veræ; idque probat ibi duplici ratione, vna ex parte obiecti, & altera ex parte actus. Et lib. 3. d. 27. ait. Ex puris naturalibus potest quęcunque voluntas (saltem in statu naturæ institutæ) diligere Deum super omnia; idquè tribus rationibus ibi probat. His dictis de mente Scoti patet, quod voluntas ex puris naturalibus potest diligere Deum super omnia. Dices. Scotus videtur ha-

bere oppositum lib. 2. d. 28. in fine, vbi habet hæc verba formalia. Quæcunque voluntas actum huius præcepti exequitur, licet informis, disponit se de congruo ad gratiam gratificantem, cui oblatæ cum resistit, & peccabit mortaliter, vel consentit, & iusticabitur. Ibi. Duo Scotus videtur velle. Primum, quod voluntas existens in peccato mortali potest diligere Deum; cuius oppositum habet lib. 3. d. 13. vbi vult. Quod fruitio ordinata necessario præsupponit gratiam. Alterum, Quod in actu dilectionis Dei, dum offert Deus gratiam, si resistat, peccat mortaliter; ergo in tali actu necessario habet gratiam, & ista non potest homo ex puris natulalibus Deum diligere. Ad hoc dicitur quod Scotus lib. 2. loquitur recitatiuè, & non assertiuè, sicque nihil contra nos. Secundo dicitur benè ponderando literam Scoti, quæ sic ait. Hæc opinio non ponit partem negatiuam, quasi per impotentiam liberi arbitrij, sed in quantum ipsum comparatur ad Deum; liberaliter offerentem gratiam libero arbitrio, tamen aliqualiter disposito. Hæc Scotus. Ex his vult id esse: quia Deus liberaliter offert gratiam, & non quod ex natura liberi arbitrij in se sibi repugnet, quin ex puris naturalibus possit diligere Deum. Istius opinionis est etiam Basolus lib. 2. d. 27. quod scilicet, in statu naturæ lapsæ ex puris naturalibus potest voluntas nostra Deum super omnia diligere. Sicque tenendum est in via Scoti: idem quoque Gabriel lib. 2. d. 28. tenet. Si quis tamen velit in via Scoti tenere oppositum, respondeat ad Scotum in 4. ex illo verbo, sublata imperfectione status istius. Ex quo homo tantum habere potest ex natura potentiæ hoc, & non vt ligatus; hæcque solutio potest haberi ex Scoto prima Prol. & 14. Quol. Soluitur etiam ex illo verbo. Videtur tamen mihi, quod quidem in illa litera ponderandum est. Ad Scotum autem lib. 3. dicas. ex illo verbo. Saltem in statu naturæ institutę, tamen quicquid sit; in hac materia. Hę propositiones notandæ sunt. Prima. Voluntas ex naturalibus potest diligere Deum super omnia. Secunda. Intellectus ex suis naturalibus potest intelligere Deum esse super omnia diligendum. Tertia. Intellectus ex puris naturalibus non potest intelligere, quod finis noster sit, vt fruamur Deo clare viso. Quarta, Homo in puris naturalibus potest agere moraliter, ad gratiam se disponere, & præcepta seruare, etsi non ad intentionem mandantis, qui vult nos mandata seruare, vt habeamus vitam ęternam. Quinta. Dilectio Dei nunquam de facto habetur sine gratia, quia facienti quod in se est, & sufficienter disposito ad gratiam, eam Deus infundit. Sexta. Existens in peccato mortali non potest Deum diligere, quia talis interpretatiuè vult Deum non esse, vt dicit Scotus lib. 2. d. 21. Q. 2. & talis non vult Deum esse summè sapientem, quia vult Deum ignorare peccata sua, & non vult Deum esse omnipotentē, quia præponit voluntatem suam voluntati diuinæ, nec vult ipsum esse iustum, quia non vult quod vindicetur, seù puniat peccata sua. At circa hæc, dubium aliud emergit. Quid est perfectius, frui Deo, an vti creatura? Resp. frui Deo est perfectius. Dices. Tunc sequeretur, quod Sortes videns Platonem in extrema necessitate non deberet dimittere fruitionem Dei, vt à morte liberaret Platonem, si posset eum liberare, quia non deberet dimittere operationem perfectiorem propter minus perfectam; Robertus Olcot. Sic resp. Quod vel Sortes est persona illa, quæ pro illo tempore debet iuuare Platonem, obbligatur

inter-

intendere omnino Deo in omni actu latriæ, sicut est Sacerdos tempore consecrationis, si tunc sibi innotescit indigentia Platonis, vel Sortes est persona, quæ fruitur Deo fruitione voluntaria, si primo modo, dico quod Sortes tenetur continuare actum suum, sicut Sacerdos tenetur continuare sumptionem Eucharistię ex præcepto Ecclesiæ. Si secundo modo, potest dimittere fruitionem actualem, & subuenire indigenti. Dices. adhuc stat argumentum, quia non debet dimittere operationem perfectiorem propter minus perfectam. Dico. Argumétum peccat ex falsa imaginatione, scilicet, quod Sortes possit frui Deo intensè, & ministrare Platoni. Si enim ordinate iuuat, propter Deum iuuat, & ita iuuando proximo, Deo fruitur. Aut dic, quod vna operatio est perfectissima cum aliquibus circunstantijs, quæ cum eisdem potest esse vitiosa, aliquo nouo apposito. Hinc aliquando opus vitæ actiuæ est perfectius, & aliquando cum alijs circunstantijs opus vitæ contemplatiuæ. Vnde in illo casu, Sortes non dimitteret operationem perfectiorem propter minus perfectam, sed e conuerso. Ideo nota; quod frui, non solum est immediate Deum diligere, sed etiam creaturam in ordine ad Deum. Dices. Num creatura sit equè sicut Deus diligenda? Minimè. contra. Homo se debet magis diligere, quam Deum; quia amicabilia ad alterum, ex Arist. 9. Eth. præsupponunt amicabilia ad se, & homo est sibi maximè amicus, vt patet ibidem: Resp. Omnia dicta Philosophi sunt vera comparando hominem ad alia omnia post Deum. Hinc dicit Gabriel. Creatura rationalis appetitu naturali tendit in sui conseruationem, tamquam in finem vltimum sui appetitus naturalis, sed appetitu naturali, & libero potest, & debet tendere in aliud, quam in se scilicet tanquam in finem suum. Dices si teneor diligere magis Deum, quam omnia, ergo magis teneor diligere id, quod est magis ad honorem Dei; at, quod saluentur centum homines, est magis ad honorem Dei, quam ego solus: ergo videtur quod magis debeam appetere illos saluari, quam me, quod est falsum, vt patet lib. 3. d. 29. vbi ait Scotus. Post Deum debet quis diligere se super omnia. Dico ex ordine charitatis in multis casibus, quorum vnus est in proposito, magis teneor diligere id, quod minus est ad gloriam Dei. Non est ergo vera illa propositio, vbi cætera non sunt paria. Dubitabis. fructione est fruendum, fruitio est creatura, ergo fruendum est creatura. Dicitur, fruitione, vt actu, non vt obiecto, fruendum est.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 1. ad B. dicit. Accidit enim, quod coniungantur in eodem ratio primi effectiui, & ratio finis, nec quietat in quantum finis. sed in quantum obiectum perfectissimum. Oppositum habet lib. p. d. 2. Q. 1. vbi probat illum esse infinitæ virtutis, quia simul, quantum est de se, obiectum est infinitorum obiectorum.

Lucas. Resp. Certe Scotus concedit, quod ratio primi effectiui concludit rationem vltimi finis, at quia primum effectiuum non est quietare vltimatè, in quantum primum effectiuum, quia vt sic, tantum efficit, sed dicitur quietare in quantum obiectum perfectissimum, & ratio perfectissima terminandi actum potentię natæ quietari in tali obiecto. Secundo dic, quòd non accidit ex natura rei, quia sic de necessitate coniunguntur in eodem ratio finis, & ratio primi effectiui, sed accidit in proposito ad opinion. Auicen. quia intelligentia quarta est à tertia, quæ nō est eius finis ex natura rei. Idcirco accidit Auic. qđ in eodē coniugatur, &c.

Scotus

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 1. ad D. dicit. In potestate cuiuscunque agentis est agere, & modus agendi. Oppositum patet sic. Nam sequitur, quod Deus posset peccare, quia cum sit in eius potestate actus, erit etiam, & modus.

Lucas. Resp. Propositio Scoti est vera, vbi modus est actui compossibilis, modo licet in potestate Dei sit agere; tamen peccare est modus, qui repugnat illi actui, & est sibi incompossibilis, & ideo non sequitur. Lych. arguit sic contra illam regulam Scoti. Doctor subtilis Q. 2. d. 1. lib. 1. ait. Quamuis sit in potestate frui, & non frui, non tamen frui sic, & non frui sic. Resp. Quod absolutè potest vna persona frui, & non alia, sed non ordinatè, quia tota rectitudo fruendi sumitur à voluntate diuina: & si loqueremur de fruitione in patria. Tunc dicerem, quod fruitio visionem præsupponeret, sed non est in potestate nostra, quod ibi videatur vna, & non alia. Ibi enim est plena fruitio. Si queras. An liceat Deo seruire ex mercede? Riccardus Q. 2. d. 1. lib. 1. satisfacit isti dubio. At clarius S. Bon. lib. 1. d. 27. art. 2. Q. 2. sic. Duplex est merces, eterna, & temporalis, prima est laudabis, secunda vituperabilis. Tunc dicitur, quod actus mercennarius primo modo est laudabilis. Et de hoc dicitur. Merces tua magna nimis, hisq; panibus fidei, & charitatis, mercennarius abundat, & de istis Psal. 118. dicitur. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes, &c. De actu autem secundo, qui est vituperabilis, mercennarius fugit, dum videt lupum venientem; quia mercennarius est.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 1. ad E. dicit. Et fortè in apprehensione præuia præcedit fruitionem eliciendam, quasi ratio obiecti alliciens. Oppositum sic patet. Ratio obiecti allicientis est ens rationis, ergo non potest allicere.

Lucas. Resp. Aliquid allicere potest intelligi dupliciter, formaliter, aut fundamentaliter; verum est quod formaliter ens rationis non potest allicere, cum sit relatio, & nulla relatio agit; potest tamen allicere ratione fundamenti, quia sic non repugnat.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 1. ad E. tenet pro firmo, obiectum immodiatum fruitionis esse Deum. Oppositum sic patet, scilicet, quod visio beati sit obiectum immediatum fruitionis. Nullus amor concupiscentiæ fertur immediatè super rem, sed super habitionem rei, seu super actum, quo res habetur, sed fruitio est amor concupiscentiæ, ergo immediatius fertur super visionem, quam super rem.

Lucas. Resp. Durandus tenet, quod obiectum fruitionis non est Deus, sed visio beati, & dicit, quod visio est obiectum immediatum, & Deus est obiectum mediatum, & remotum. At hæc positio falsa est; contra quam sic arguitur. Fruitio est actus charitatis, sed charitas vera est, vt diligatur Deus super omnia. Secundo. Aug. de Doctrina Christiana dicit. Idem est obiectum fruitionis nostræ, & angelicæ, sed visio nostra non est obiectum fruitionis angelicæ, ergo, nec nostra fruitio. Tertio. Visione beatifica est vtendum, ergo non est obiectum fruitionis. Antecedens est Aug. 1. de Doctrina Christiana, vbi ait. Alijs à Deo est vtendum. His dictis. Ad dubium nego, quod fruitio sit amor concupiscentiæ. Dices. Fruitio succedit desiderio respectu eiusdem obiecti, sed desiderium est circa actum, quo Deus habebitur, & non circa Deum absolutè, ergo similiter de fruitione. Dico. Respectu Dei est desiderium,

rium, & non solum respectu visionis. Vel dic. Fruitio patriæ succedit fruitioni viæ, idest amori, & charitati, qua Deus diligitur per se, quæ dilectio est causa desiderij, quo viator habeat Deum. Amplius dices. Fruitio cum sit delectatio, obiectum eius erit aliqua operatio nostra coniungens conueniens cum conuenienti, eo quia ex tali coniunctione causatur delectatio, sed Deus non est delectatio nobis inhærens, ergo, &c. Dicitur, quod fruitio non est delectatio, imo delectatio est passio fruitionis. Dices. Sicut se habet delectatio ad bonum, sic tristitia ad malum, sed summa tristitia, quam habent damnati, non est de Deo secundum se, sed de carentia visionis, sicut de obiecto proximo, & immediato; igitur summa delectatio, & fruitio non est de Deo immediatè secundum se, sed de visione Dei. Resp. Non est simile de tristitia damnatorum, & delectatione bonorum, quia tristitia damnatorum est inordinata; diligunt enim se vsq; ad cõtemptum Dei, ideo tristantur primo, & immediatè de carentia suæ formalis perfectionis; delectatio verò bonorum est ordinata, ideo primo, & magis gaudent de bonitate Dei, quam de formali perfectione sui. Ad formam igitur rationis dico, quod maior est vera, vbi tristitia est ordinata, sicut dilectio, & tunc minor non est ad propositum, quia tristitia damnatorum est inordinata; sicque ratio non cogit.

Prima dist. Quest. secunda, lib. primi.

1. Iacobus. SCOTVS lib. 1. d. 1. Q. 2. in initio dicit. Quod quadruplex est distinctio in diuinis, quarum prima est Essentiæ ab Ideis. Oppositum patet sic. Nam in Deo est tantum vnica res, ideo non poterit esse aliqua distinctio realis existentiæ ab Ideis.

Lucas. Resp. In via Scoti datur distinctio formalis, vel ex natura rei Essentiæ ab Ideis, quæ stat cum identitate reali, tantaquè est distinctio, quod possibile est viatorem frui Essentia, & non Ideis, quia Essentia est obiectum primarium, Idea secundarium: & ideo non solum viator potest frui Essentia, sed etiam beatus eadem frui potest, Ideis non fruendo. Nam si non posset videri, vel frui Essentia sine obiectis secundarijs, tunc perirent reuelationes, quia Deus tunc non posset aliquid reuelare vni sancto, & non alij. Tum perirent illuminationes angelicę, tum non daretur differentia sanctorum in videndo, tum auferretur priuilegium Christi. Idcirco communiter tenetur, quod absolutè possit frui Essentia sine Ideis. Queres: quomodo potest Deus facere beatum aliquid videre, quod non viderit prius? Id facit actu distincto alio, ab eo, quo beatus videt Essentiam. Instabis. Contra hunc modum dicendi, est Aug. de notitia mattutina, & vespertina, vbi vult. Quod eodem actu cognoscitur Verbum, & cognita in Verbo. Dico. Scias, quod Scotus in 3. ait. Quod anima Christi per aliquem actum videt Verbum, & per illum actum omnia relucentia in Verbo sunt sibi pręsentia actu primo. Hæc Scotus. Et non est intelligendum, quod Scotus velit. Quod vno actu cognoscat Verbum, & ea, quæ sunt in Verbo, quoniam actus ex obiectis specificatur 2. de Anima 33. Sed habet intelligi, quod per actum,

actum, quo videt Verbum, omnia relucentia in Verbo sunt sibi præsentia, siue in actu primo, sic quando voluerit poterit se conuertere; & non intelligas, quod per vnum actum intelligendi intelligat Verbum, & relucentia in eo, nec quod ille actus sit repræsentatiuus relucentium in Verbo. Ex his patet ad Aug. Et argumentum soluitur Gabr. 14. d. 3. & Occam 12. Q. 3. At, num Deus possit causare actum fruitionis in voluntate sine visione in intellectu, cum dicat Aug. Nil volitum, nisi cognitum? Resp. Vorilion sic, visio, & fruitio cum sint actus distincti essentialiter in diuersis potentijs, & non apparet ratio, quare Deus non potest causare fruitionem sine visione, licet Henricus teneat oppositum; quando dicitur. Nil volitum, nisi cognitum. Debet intelligi de lege communi, non quin Deus possit in oppositum, & maximè cum dicat Aug. Simplices, & idiotæ rapiunt cęlos. Hæc Vorilion. Adde. Si inter fruitionem, & visionem est ordo essentialis, Deus non potest causare secundum absque primo. Mirabile enim est, quod rem ignotam ego diligam, cum dicat Aug. Inuisa possumus diligere, incognita nequaquam, &c. At quid in via Scoti est dicendum? Resp. Scotus lib. 4. d. 10. Q. 9. Quod Deus de potentia absoluta potest causare visionem in oculo sine præsentia obiecti, & sine quocunque respectu ad obiectum, cum visio sit qualitas absoluta, vt probat 13. Quol. Si igitur Deus sine obiecto, & respectu ad obiectum potest causare visionem illius obiecti in oculo, ergo à fortiori poterit fruitionem sine visione causare; cum non minus, imo magis dependeat visio corporalis ab obiecto, quam fruitio à visione. Nam fruitio non prerequirit visionē, vt causam, quam Deus potest supplere, cum talis causa sine qua non reducatur ad genus causæ efficientis, & non dependet fruitio à visione, vt ab obiecto, eo modo, quo visio. Dices. Quod visio possit esse sine obiecto, sicut, & intellectio, repugnat dictis Scoti lib. 3. d. 15. vbi dicit. Quod ratio motiua obiecti potest supleri, sed non terminatiua, quia est essētialis, & à nullo potest suppleri. Ad hoc resp. Tatar. in 4. d. 10. Q. 9. Quod visio capitur dupliciter. Primo, vt quedam qualitas absoluta, & de hoc intelligit Scotus in 4. dum dicit. Deus potest causare visionem in oculo, siue beato, siue non beato, & tamen nihil videbit. Secundo, capitur pro qualitate cum attingentia, seu repræsentatione talis obiecti, & sic non potest dari, quin tale obiectum videatur: primo modo est tantum qualitas absoluta, & non visio; secundo modo est visio. Tunc dico. Quod visio pro substrato potest dari sine obiecto, sed non pro formali. Et dum Arist. 7. Phisic. 20. dicit. Quod visio, & intellectio sunt ad aliquid, debet intelligi formaliter, & non fundamentaliter; sicque tenendo, oportet dicere, quod relatio terminatiua visionis ad obiectum non est essentialis, in quantum qualitas, sed tantum in quantum visio; & sic patet ad Scotum. Dices. Oppositum habet Scotus lib. 1. d. 11. Q. 1. Dico, loquitur ibi Scotus communiter, & quod sit ex natura rei non apposito aliquo miraculo. Vel dic. Scotus loquitur ibi in diuinis, vbi talia sunt simpliciter necessaria. Idcirco non potest poni aliquis actus voluntatis, siue operatiuus, siue productiuus sine actu intellectus preuio sibi correspondente.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. ad A. dicit. E conuerso autem non est possibi quod fruatur ordinatè persona non fruendo essentia, quia persona in ratione sui includit essentiam. Oppositum habet Scotus pluribus

in locis, vbi vult; quod persona in sui ratione essentiam non includit.

Lucas. Resp. Quando Scotus dicit personam in sui ratione essentiam includere, non capit rationem pro quidditate, quia nihil includit persona quidditatiuè, nisi respectum, secundum opinionem multorum, sed capitur persona realiter pro constituto ex essentia, & respectu.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. ad A. dicit. Frui potest viator ordinatè vna persona sine alia, consequenterque concipitur vna persona sine alia. Oppositum patet ex natura relatiuorum. Nam persona est correlatiua, igitur si concipitur, & suum correlatiuum concipitur.

Lucas. Resp. Paulus dicit. Non oportet, quod cognoscens vnū relatiuorū cognoscat & reliquum, nisi confuse; vt si quis cognoscit patrem, sufficit cognoscere Patrem genuisse Filium, sed nō determinando, quem Filium. Addit. Dato quod relatiua simul cognoscantur, non tamen sequitur, quod simul diligantur, quia fruimur Creatore, non tamen aliquo correlatiuo, scilicet creatura. Vigerius sic dicit. Vnum relatiuum potest cognosci sine reliquo quantum ad nomen, sed non diffinitiuè iuxta illud Arist. Si quis nouerit diffinitiuè vnum relatiuum, & reliquum.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. ad E. dicit. Pater prius origine quam generet Filium est perfectè beatus. Oppositum sic patet. Si Pater constituitur in esse, secundum communem viam, per relationem, quomodo igitur est perfectè beatus, antequam generet Filium.

Lucas. Resp. De originis proprietate alibi dictum est. Sed pro eneruanda difficultate sciendum est duos esse modos dicendi de personarum diuinarum constitutione. Vnus secundum Bonauenturam, quod scilicet personæ constituūtur per absoluta, vt refert Scotus d.26. primi, & illi opinioni probabiliter adheret. Si teneatur hæc positio facilè defendetur ista propositio: Pater est perfectè beatus, &c. Non enim est dubium, quod prima persona in diuinis est prius perfectè beata, quam generet, quia in illo priori quo est persona, habet perfectam beatitudinem. At in præsenti non est tenenda illa positio, quia Scotus nihil haberet contra Henr. qui tenet personas constitui per relationem, & tunc negaret assumptum. Tenendo ergo secundum viam communem, vt tenet hic Scotus scilicet personas constitui per relationes, inter Scotistas est maxima diuersitas de modo exponendi hanc propositionem. Aliqui dicunt quod dicere. Pater est perfectè beatus, &c. capitur, ac si diceretur. Pater est à se beatus, Filius à Patre. Sed nihil est, sic enim conueniret cū Henr. & mens Scoti de signorum importantia sufficienter non haberetur: nam signa huiusmodi non solum dicunt aliquid rationis, sed aliquid à parte rei, scilicet vltra illud quod est esse à se, vel ab alio; adhuc notatur aliud à parte rei, scilicet in quo comparantur essentialia ad notionalia secundum prioritatem, & posterioritatem. Vnde sic possunt ordinari talia signa in diuinis; imaginari enim debemus quatuor signa naturæ sine imperfectione in quorum primo consideratur essentia, vt radix omnium diuinorum. In secundo consideratur, vt pullulant ab ea omnia essentialia, idest proprietates absolutæ, vt bonitas, iustitia, &c. comparantur in ordine ad ipsam essentiam. In tertio, comparantur in ordine ad se inuicem; & penes ista tria signa naturæ, nulla attenduntur signa originis; In quarto autem signo pullulant relationes ab essentia, & penès illud attenditur triplex signum originis. In quorum primo comparantur essentialia ad primum notionale, & primum

notionale ad se ipsum; sicque in illo primo instanti verum est dicere pater est, & pater est pater, capiendo li pater substantiuè, non adiectiuè, idest, vt idem est, quod suppositum patris, & nomen proprium, & singulare. In secundo autem signo comparatur primum notionale, scilicet pater, vel paternitas secundo notionali, idest filio, vel filiationi; & in isto verum est dicere, filius est, & filius est filius, & pater est pater adiectiuè. In tertio verò signo originis, comparantur hæc duo notionalia tertio notionali, scilicet Spiritui Sancto, vel spirationi passiuè; & alia signa originis non sine ratione à Scoto posita sunt. Nam pater non prius producit filium, quam velit, & non potest velle nisi prius intelligat, at in illo priori quo intelligit est beatus, ergo de primo ad vltimum, prius est beatus, quam generet, cum non prius generet, quã velit, & intelligat. Damascenus, & Augustinus posuerunt signa originis, vt alibi dictum est. Alia est opinio, quam sequitur Trombetta in Formalitatibus, quod accipitur ibi pater non pro relatione, in quantum habens paternitatem, sed pro absoluto patris, quod est ipse Deus, & ita sensus est. Deus in aliquo priori origine, imò natura est in se beatus, antequam generet filium, patet, quia dicens perfectionem in diuinis prius natura est personis diuinis: hęc expositio, licet sit bona, non tamẽ ad mentem Scoti in proposito contra Henr. Alij, quos sequitur Lych. Exponunt sic. Pater est prius origine perfectè beatus antequam generet Filium, idest, quam habeat Filium genitum; itaquod in aliquo priori originis Pater est perfectè beatus, & in aliquo posteriori originis Filius est genitus; quod sic exponunt. In illo instanti quo Pater habet esse, in eodem instanti habet omnem perfectionem diuinam, & quia in aliquo priori originis habet esse per generationem actiuam, siue per paternitatem, sequitur, quod in illo priori est perfectè beatus, & videt essentiam non videndo eam in Filio, quia in illo priori Filius non est. Et addunt, quod ipsum generare Patris est prius verè ipso Filio, quia producens non tantum est prius ipso producto accipiendo ipsum pro absoluto producentis, sed etiam producens, in quantum producens actu, est prius producto; sic in proposito, Pater, vt producit Filium, est prior ipso Filio, & quia constituitur in esse Patris per generationem actiuam, sequitur, quod tali productione actiua, est prior ipso Filio Pater. Hęc opinio satis videtur ad mentem Scoti, & magis probabilis cęteris supradictis. Alia est opinio aliquorum dicentium dictum Scoti debere intelligi comparando ambo prędicata, scilicet beatitudo, & generatio ad ipsum Patrem, & ita verè est, quia esse beatum prius competit Patri, quam generare, quia essentialia in diuinis sunt immediatiora notionalibus. At hæc opinio reicitur, tamquam inconueniens in arte Logica, & reali. Nullum prædicatum immediatius conuenit subiecto, quam idem sibi ipsi: quando enim aliquid est de intrinseca ratione alicuius, prius competit illi, quam illud, quod non est de intrinseca ratione: in proposito, generare respectu Patris est huiusmodi, & non esse beatum, ergo, &c. Doctores Parisienses, & Magister de Cornibus, & Lambertus sic exponunt; quod Scotus sic intelligit, prout hæc duo prædicata esse beatum, & generare, non ad Patrem, sed ad se inuicem referuntur, cum esse beatum sit simpliciter prius ipso generare. Nam, si per impossibile, posset non generare, tunc non minus esse beatus, sed nunquam posset generare, nisi esset beatus, patet. Quandocunque aliqua

qua

qua duo sic se habent, quod inter ipsa est prius vnum alio, posterius dependet à priori secundum hunc esse, tunc illud, quod dependet non potest esse sine illo, à quo dependet, vt est in proposito. At contra. Sequitur ex dictis, quod Sortes prius animal esset, quam homo, patet, quia hęc duo prædicata, si ad inuicem comparentur, prius est animalitas, quam humanitas, & tamen consequens est falsum; quod id, quod competat alicui per alterum, quod posterius insit illi, quam illud per se competit, posito, quod vtrumq; idem componant, sed animalitas prius competit Sorti, quam humanitas, ergo, &c. Resp. Negando similitudinem de prioritate vnius, & alterius. Nam animalitas respectu Sortis accipitur à quo non conuertitur subsistendi consequentia, & ita quando sunt duo, quorum vnum est magis commune, quam alterum, tunc magis commune est prius, pro quanto non conuertitur subsistendi consequentia, sed in prioritate Patris in diuinis secus est, quia illa prioritas est respectu veri esse existentię, comparando ad inuicem, nō enim implicat contradictionem, beatum esse, & non generare. Si enim beatitudo esset propter generationem, nec Filius, nec Spiritus sanctus essent beati, cum non generent; at benè implicat animalitatem, quæ est in humanitate, esse sine humanitate, cum vniuersalia non existant nisi in singularibus, & particularia hoc modo sunt priora, & prius existunt. Nam nonnulli alij scotistæ dicunt, licet hæ duæ opiniones immediatè positæ sint bonæ, non tamen sequūtur tramitem Scoti in præsenti negotio contra Henr. qui non vult obijcere contra eum Logicè, sed à parte rei, vt patet in litera Doctoris subtilis. Ista opinio in aliquo conuenit cum opinione Lycheti, & magis videtur ad mentem Scoti, facilior ad sustinendum, & expeditior ad respondendum, talisque est. Pater prius origine est perfectè beatus, antequam generet Filium, idest prius, quam generatio actiua terminetur ad Filium, sed non intelligit, antequam illa generatio sit formaliter in Patre, quia Pater constituitur in esse Patris per generationem actiuam, quæ nullo modo est posterior ipso Patre formaliter, cum non detur effectus formalis prior sua causa formali. Vel clarius. Pater antequam generet Filium, est Pater formaliter, non autem terminatiuè. Dices. Pater in primo signo originis est Pater, ergo ibi est patertinas, ergo cognoscit se, & suam paternitatem, & suum correlatiuum, scilicet filiationem, ergo, & Filium, ergo Filius est in primo signo originis, quod est inconueniens. Resp. Paternitas est in primo signo formaliter, non autem terminatiuè, & non sequitur, formaliter hic est paternitas, ergo filiatio, & licet Filius cognoscatur in illo priori à Patre, non tamen pro illo priori, imò in illo priori Pater intelligit Filium esse pro secundo signo. Dices adhuc. Pater in illo priori, vel est Pater, vel non; si non, ergo non est beatus; si sic, ergo generat cum in esse Pater constituatur per generationem. Vtique est Pater formaliter, non autem terminatiuè. Et si replices. Relatiui esse est intrinsecè ad aliud esse, ergo in quocunque priori vnum relatiuum habet esse, pro eodem, & aliud habebit. Concedo de prioritate naturæ, non tamen originis. Relatiua enim secundi modi, vt Pater, & Filius admittunt hanc prioritatem originis. Et nota, quod licet referri sit de essentia relatiui, terminatiuè tamen non est de essentia, licet diffiniatur cum illo. Vlterius. Relatiui esse est ad aliud se habere complete, non tamen in completè, vel tanquam ad terminum

formalis, & sic terminus formalis paternitatis in primo signo est Essentia diuina, quæ est terminus formalis emanationum diuinarum, vel tanquam ad terminum adequatum, & sic non.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. ad C. dicit. Nõ minus ad intellectionem requiritur intelligibile, quam intellectus. Oppositum habet lib. 1. d. 3. Q. 8. vbi dicit. Plus concurrit ad intellectionem obiectum, quam intellectus.

Lucas. Resp. Dictum Scoti d. 3. primi, verum est, quando ambo sunt creata, sed si intellectus est creatus, & obiectum increatum, tunc verius agit obiectum, quam intellectus; quando verò increata sunt ambo ex quo concurrunt, vt dicitur in prꝑsenti. Vel dic, quod Scotus Q. 2. d. 1. non vult habere, quod sicut vnum agit, sic & reliquum, at quod ambo equè essentialiter ad intellectionem requiruntur.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. in 2. art. dicit. Beatus potest frui essentia sine personis, & vna persona sine alia. Oppositum deducitur ex Ioanne cap. 17. Hęc est vita ęterna, vt cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum. Ex Aug. etiam. Res quibus fruendum est, sunt Pater, Filius, & Spiritus sanctus, ergo videtur, &c.

Lucas. Resp. Res visæ in essentia sunt obiecta secundaria, & personæ similiter sunt obiecta secundaria, & quia ratio obiecti beatifici non sunt personalitates, & secunda obiecta, sed essentia; sicque patet, quid dicendum ad illud argumentum. Dices. Scotus lib. 3. d. 1. Q. 5. volens probare, quod essentia non est terminus formalis Incarnationis, idest terminus formalis quo, illius vnionis, vtitur ista maxima. In quocunque supposito est ratio terminandi formalis, ipsum terminat, ergo si essentia est ratio formalis terminandi, cum in tribus suppositis sit. Tria supposita istam vnionem terminabunt. Ita dicam à simili. Si essentia est ratio formalis terminandi fruitionem, cum sit in tribus ex illa maxima Scoti in tertio, illa tria supposita terminabunt, & sic non poterimus frui essentia sine personis, nec vna persona sine alia. Resp. Non est simile de vnione, & de fruitione, quia essentię, vt est obiectum, quo, & quod fruitionis, accidit esse in suppositis; ita quod per possibile, vel impossibile, si non esset in suppositis, adhuc esset tale obiectum; sed, vt sit ratio terminandi illam vnionem, non sibi accidit esse in suppositis, imò necessariò, vt sic esset in suppositis, & tunc esset tantum ratio, siue terminus quo, & suppositum quod. Vel dic, quod non est simile de actu visionis, & fruitionis immanente, & de vnione illa quasi transeunte: primi enim magis abstrahunt à cognitionibus obiecti, & sic non oportet quemlibet talem terminari ad omnia in obiecto beatifico, sicut oportet vnionem ad personas, si essentia foret ratio terminationis, licet hoc opporteat respectu vnionis, & fruitionis, quę ponuntur in beatis de facto, & de quolibet actu eiusdem rationis.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. ad D. dicit. Ideo non competit ei, quod est commune in Deo, imò Essentia diuina, quę est de se, hęc est communis tribus personis. Oppositum videtur habere lib. 2. d. 3. Q. 7. vbi sic ait omnis quidditas, quantum est de se, est communicabilis, etiam quidditas diuina, quia nec ex perfectione sibi repugnat, vt patet de Essentia diuina. Ex hoc habet, quod communitas non dicit imperfectionem.

Lucas. Resp. Commune sine sui diuisione non dicit imperfectionem, & reperitur in Deo, sed benè vniuersale, cum sui diuisione dicit imperfectionem, & non reperitur in Deo. Hinc commune reperitur à parte rei

realiter

realiter existens, sed vniuersale reale actu tantum datur ab opere intellectus, & sic patet, quod commune, & vniuersale non sunt idem. Dices. Etiam de mente Scoti dantur naturæ communes à parte rei in istis inferioribus. Non dantur eo modo, quo Essentia diuina est communis à parte rei, & actu similiter sit in pluribus, & simul de illis prędicetur. Naturæ enim communes à parte rei, non sunt communes, nisi per indifferentiam.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. ad D. dicit. Essentia Diuina potest terminare visionem absque hoc, quod personæ videantur. Oppositum patet sic. Sicut principium est in tribus, ita ratio formalis fruitionis est in tribus, ergo, sicut vna non potest creare sine alia, ita nec obiectum fruitionis erit sine alia.

Lucas. Resp. Similitudo hæc non valet, quia creare est ratio transiens, frui verò est immanens, & terminare fruitionem non est agere, sicut creare. Vnde tres facere possunt, quod vna tantum terminabit, & in actionibus immanentibus idem potest esse, quo, & quod, vt essentia potest esse id, quod terminat fruitionem, & est ratio formalis sic terminandi, sed non sic est de actibus transeuntibus. Dices. Hoc videtur contra Aug. 1. de Trin. vbi sic ait. Plenum gaudium est frui tota Trinitate. Dicitur. Est plenum gaudium extensiuè, sed plenum gaudium intensiuè potest esse in vna, sicut in tribus. Adhuc dices. Non potest videri natura intuitiuè, nisi videatur suppositum. Nego, quia accidens in Sacramento altaris videtur, & tamen ibi nullum est suppositum, nec per se, nec per accidens: & si Deus corrumperet substantiam lapidis, remanentibus omnibus accidentibus, non minus viderentur accidentia illa tunc, sicut nunc, & tamen nullum suppositum ibi esset: imo, quod plus est, potest videri intuitiuè natura aliqua, non visa eius singularitate, patet de albedine, quæ intuitiue videtur, & tamen sua singularitas, neque intuitiuè, neque abstractiuè cognoscitur, & tamen est intimior singularitas naturæ, quam sit ratio suppositi, quia singularitas est eadem realiter, quod non sic est ratio suppositalis, quia distinguitur realiter negatiuè. In super. Quia ratio suppositalis præsupponit singularitatem in natura, & tamen potest videri sine differentia indiuiduali, ergo à fortiori sine ratione suppositali. Si autem dicas. Visio terminatur ad existens. Concedo ex Scoto lib. 4. d. 45. Q. 3. soluendo princ. vbi ait. Natura in ratione naturę existens est, & non quia hæc; si ergo existentia præcedit singularitatem, à fortiori & suppositationem, cum remotior sit à natura suppositatio, quam realitas. Quæres. Scotus 1. Methaph. Q. 6. & Ant. Q. 8. volunt, quod singularitas non sit ratio formalis operandi, est tamen ratio sine qua non. Num ita sit dicendum de ratione suppositali? Dico, quod non; quia tunc non posset aliqua natura immutare potentiam, nisi esset suppositata, cuius oppositum tuetur Scotus pluribus in locis. Et quando dicitur. Visio est existens, intelligitur de visione perfecta. Nam Scotus lib. 3. d. 14. habet hæc verba. Notitia intuitiua concernit actualem existentiam. Dico autem, quod illa, vel est perfecta, qualis est de obiecto præsente per existentiam, vel imperfecta, qualis est opinio de futuro, vel memoria de præterito. Hæc Scotus. Dubitabis. Essentia, & persona vnam habent solam existentiam, ergo non potest videri vnum sine alio. Resp. Lychetus, quod habent eamdem existentiam realiter, sed non

forma-

[illegible]aliter, seu ex natura rei. Adde, quod existentia est ratio sine qua [illegible]ndi; itaque sine ea non potest dari visio; sed non sequitur, [illegible]iat videre omnia, quæ sunt in ea, cum non sit ratio formalis [illegible], sed ratio sine qua non.

9. [illegible]bus. Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. ad E. dicit. Voluntas potest habere velle circa Episcopatum, non ponendo actum circa Sacerdotium. Oppositum sic patet. Impossibile est habere Episcopatum sine Sacerdotio, ergo voluntas non potest velle primum absque secundo.

Lucas. Resp. Negando consequentiam. Nam licet velle efficaci voluntas non possit velle impossibile, tam potest velle simplici, & ineficaci, vt docet Scotus lib. 2. d. 6. Q. 1. Et Arist. 3. Ethic. cap. 5. vbi dicit. Voluntas est impossibilium. Dices. Volens antecedens, vult, & consequens, vt aiunt Logici, ergo si vult Episcopatum, necessario, & Sacerdotium vult. Resp. Falsum est: quia voluutas non necessitatur, sicut intellectus, & est magis abstractiua; imo contra illam regulam in aliquo casu tenetur velle oppositum consequentis, volendo tamen antecedens. Nam ad pænitere sequitur peccasse, tamen volens antecedens scilicet, pænitere, tenetur velle non peccasse; quia si vellet peccasse, peccaret: ita in proposito.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. ad E. dicit. Essentia, & persona differunt ratione. Oppositum habet lib. 1. d. 8. Q. 4. vbi vult. Quod personæ distinguantur formaliter ab essentia.

Lucas. Resp. Ex concessis ab Henr. Scotus resp. prima d. 1. lib. vel dic, quod loquitur communiter, cum non sit ibi locus proprius examinandi hanc materiam. Viger. dicit, quod differunt ratione quidditatiua. Paulus autem, quod differunt ratione formali. Quæres. Esto, quod Essentia quietet, & persona deinde quietet fruentem, vtrum eadem quietatione? Dicitur, quod sic, talique exemplo patet, nam sit albedo, sub qua veniat aliud, & aliud subiectum, ipsa remanente immobili, tunc esset manifestum, quod remaneret idem actus, ita in proposito. At, num albedo eadem existens numero per potentiam diuinam, in quatuor subiectis, numero, & loco distinctis, posito quod videam illa quatuor in quibus est vna albedo, vtrum tunc in me, sint quatuor visiones, vel vna visio? Dico, in casu illo, esset tantum vna visio, & non quatuor, idque docet Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. vbi vult. Quod si quis primo quietetur in essentia, postea in vna, deinde in alia, est tantum vna quietatio, & non plures, & subdit soluendo vltimum, quod tantum esset vnus actus, quia tantum est ibi vna ratio formalis; ita dicas in casu posito, quod cum sit vna tantum ratio formalis, esset tantum vna visio; idque confirmari potest ex Scoto lib. 4. d. 10. Q. 2. vbi ponens multas regulas declarantes, quomodo vnum corpus possit esse in diuersis locis, inter illas ponit hanc; Sicut se habet corpus in ratione actiui ad diuersa passa sibi approximata, quando est in vno; ita similiter se habet, quando est in diuersis; sicut homo existens in vno loco, non potest debellare viginti, ita existens in diuersis locis, non potest debellare viginti, similiter vna gutta aquę posita in mille locis, non maiorem habet virtutem, quam habeat existens in vno loco. Vnde fallit imaginatio dicentium, quod vna gutta aquę posit poni in tot locis, quod portaret nauem: ita dicatur in proposito, id quod faceret albedo in vno loco faceret vnam solam visionem, ita qua-

tuor

tuor faceret tantum vnam viſionem. Vnde ſi humanitas, per impoſſibile, fuiſſet aſſumpta à tribus ſuppoſitis diuinis, Beata Maria haberet tantum tres filios, & tamen vnam tantum maternitatem haberet per vnitatem termini formalis: ita dicatur in propoſito. Dices, ex 2. de Anima 33. Actus diſtinguntur per obiecta, ſed obiecta ſunt quatuor, ergo quatuor ſunt viſiones. Dicitur, Verum eſt, quando multiplicatur terminus formalis, quod non eſt in propoſito.

11. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. ad G. dicit. Non eſt in poteſtate voluntatis frui ſic, & non frui ſic. De poteſtate abſoluta comprehenſoris. Oppoſitum habet lib. 3. d. 4. & multis in locis, vbi dicit. In cuius poteſtate eſt agere, eſt modus agendi, ſimiliter e conuerſo.

Lucas. Reſp. Verum dicit Scotus lib. 3. Si ille modus ſe teneat ex parte agentis, & eſt ei composſibilis, non autem ſi ſe tenet ex parti obiecti, vt dicit lib. 1. & ideo, contradictio ſoluitur ex verbis Scoti, quando dicit lib. 1. Quæ naturaliter competit actui in ratione obiecti. Nam in poteſtate mea eſt comedere, & non eſt in poteſtate mea comedere ſaporosè, & non ſaporosè, cum talis conditio ſe teneat ex parte ſubiecti.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. ad G. dicit. Licet in poteſtate voluntatis ſit elicere actum peccati, & non elicere; tamen ſi actus poſitus in eſſe habeat deordinationem ex natura ſui, non eſt in poteſtate voluntatis, vt actus poſitus in eſſe ſit, vel non ſit deordinatus. Oppoſitum huius ſic deduci videtur. Quomodo actus, cum ſit ens poſitiuum, habet deordinationem ex natura, cum illa deordinatio ſit quædam priuatio?

Lucas. Reſp. Actus ille non habet deordinationem ex natura rei, ideſt ex quidditate ſua, ſed ex natura rei ad hunc ſenſum, quia deordinatio illa ſequitur neceſſario poſito illo actu, & maximè tenendo id, quod habet Scotus lib. 2. d. 21. Q. 2. & lib. 3. d. 37. Quod præcepta Dealogi ſunt de iure naturæ, tunc ſi; fiat oppoſitum illius pręcepti, deordinatio ſequitur ex natura rei. Vnde nota, quod duo præcepta primæ tabulæ sũt de iure naturę ſtrinctè capiẽdo ius naturę, & ſuper ea Deus nõ poteſt diſpẽſare; ſi autẽ ſit de iure naturę, vt alia duo, tertiũ præceptũ nõ poteſt Deus ſuper ea diſpẽſare; ſi autẽ ſit de iure naturæ, nõ vt alia duo, ideſt largè, Deus poteſt diſpenſare, ſicut poteſt ſuper præcepta ſecundæ tabulæ, & ſic actus, quibus ſunt annexa præcepta ſecundæ tabulæ; Deus poteſt referre in ſe ipſum, quia poteſt diſpenſare illa præcepta.

13. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. ad G. dicit. Actus autem fruitionis, quantum eſt ex natura ſui primi obiecti, natus eſt, vt ſit trium perſonarum in Eſſentia. Oppoſitum ſic patet, Deus poteſt facere, vt quis fruatur Eſſenſia ſine perſona; ſi igitur ille actus ex natura ſua eſt obiecti primi trium perſonarum; Quomodo id poteſt facere Deus?

Lucas. Reſp. Vigerius dicit, quod hoc debet intelligi, quod actus eſt talis ex natura ſua, ideſt regulariter de potentia ordinata, & de lege communi. Adde tu, quod ſunt multa competentia alicui ex natura rei, quæ tamen poſſunt impediri à Deo, vt igni competit ex natura rei comburere, & graui deſcendere, & tamen à Deo prohiberi poſſunt. Vnde licet Deus non poſſit tollere aptitudinem rerum, ipſis rebus remanentibus, poteſt tamen facere ne illæ aptitudines exeant in actus ſecundos. Poteſt etiam Deus ad ſe referre actum, & peccatum, primo, vt ex hoc eliciat aliquod bonum, ſecuudo, vt occaſione illius peccati Deus velit oſtendere ſuam iuſtitiam, aut miſericordiam, tertio, vt ex illo pecca-

to causet feruidam penitentiam, qualia non ostendisset, si non peccasset homo, vel Angelus. Quæres, vtrum eodem actu numero, quo quis peccat mortaliter, & fruitur creatura, possit frui Deo, ita quod sit dilectio eadem numero, qua quis primo offendit Deum, & post eadem dilectione mereatur? Dico affirmatiuè, quod eodem actu primo peccabit fruendo creatura, & postea merebitur fruendo Deo, quia illi modi, scilicet sic, & sic frui, sunt accidentales, & ita ille actus aliquantulum durans pro vna sui parte erit peccatum, & pro alia meritorius; trahitur enim hæc sententia à Scoto lib. 4. d. 14. Q. 2. vbi vult, quod idem actus numero possit esse pro vna sui parte atritio, & pro alia contritio; sicque in principio non erit meritorius, in fine vero sic.

14. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. ad S. dicit. Ratio boni fruibilis non est ratio boni in communi; sed boni perfecti, quod est bonum, non habens defectum. Oppositum sic patet. Nam relatio originis in Deo non habet defectum, vt videre est, ergo erit ratio obiecti fruibilis.

Lucas. Resp. Relationem diuinam non habere defectum potest dupliciter intelligi contrariè, scilicet, & sic non habet aliquem defectum, vel negatiuè, & sic habet defectum, & consequenter nō posset esse ratio fruitionis, hæcque inquit Scotus 5. Q. Quol.

15. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. ad I. dicit. Ratio suppositi non est ratio formalis, nec terminus formalis actus fruitionis. Oppositum habet libro tertio dist. 1. Q. 5. vbi vult, quod proprietas suppositalis sit ratio terminandi vnionem.

Lucas. Resp. Dictum Scoti lib. 1. intelligitur de actione vera, scilicet visione, & fruitione, in tertio verò determinare, aut quod intelligitur de actionibus perficientibus naturam, sicut non est vnio, aut quod loquitur de actionibus perficientibus naturam per informationem.

Prima dist. Quest. tertia, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 1. Q. 3. ad A. dicit. In intellectu sunt duo actus, vnus quo assentitur vero non complexo propter se, alius, quo assentitur vero, non propter se, & habent distincta obiecta sibi correspondentia, & ipsos causantia. Oppositum habet lib. 1. d. 3. Q. 8. vbi vult, quod causatio actus sit quoque ab intellectu, & magis principaliter.

Lucas. Resp. Scoti dictum non excludit intellectum, imò illi duo actus, vt actus causantur ab intellectu, & obiecto, & minus principaliter ab obiecto, sed, vt tales actus, scilicet, quod vnus sit per se, & alius propter aliud secundum has condictiones totaliter sunt ab obiecto; sicque debet intelligi dictum Scoti.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 3. ad A. ponit actum medium, quod non est vsus, nec fruitio, sed actus neuter, & potest esse meritorius, vt patet de actu spei, qui non est vsus, nec fruitio. Oppositum sic patet. Omnis actus voluntatis est vsus, vel fruitio, ergo, &c.

Lucas. Resp. In via Scoti actus ille medius certè datur; & scias, quod voluntas potest habere quatuor actus. Prior est, velle, & hoc dupliciter, vel

propter

propter se, vel propter aliud. Alter est, nolle, & hoc propter se, vel propter se, vel propter aliud. Tertius est, nec consentire, nec dissentire alicui sibi oblato per intellectum. Quartus est, actus suspensiuus, quo suspendit velle, & nolle, circa aliquod obiectum, & iste actus est positiuus. His notatis. Nego, quod omnis actus voluntatis sit vsus, vel fruitio. Dices. Omnis actus deliberatus voluntatis, vel est circa debitum obiectum propter debitum finem, cum alijs circunstantijs, vel non; si primo modo, est bonus, si secundo modo, est malus; sed si iste actus neuter caret aliqua circunstantia finis, ergo est malus. Dico, si iste actus neuter tenetur habere circunstantiam finis, argumentum valeret, at non sic est in proposito, quia non tenetur habere talem finem, quia nescit an Deus sit, vel creet.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 3. ad A. ponit quatuor, quæ realiter distinguuntur, actum imperfectum volendi bonum propter aliud, qui vocatur vsus, actum volendi bonum propter se, qui vocatur fruitio, actum neutrũ, & delectationem sequentem actum. Oppositum sic patet. Nam delectatio non distinguitur à fruitione, cum sit de essentia beatitudinis; quia Aug. lib. 10. confes. ait. Beatitudo est gaudium de vita beata.

Lucas. Resp. In via Scoti delectatio realiter distinguitur ab actu, quem insequitur. Nam lib. 4. d. 49. Q. 7. tenet, quod visio potest separari à delectatione, quod non esset nisi realiter distinguerentur. Et addit. Quod tunc beatus beatum videbit, & non gaudebit. Franc. lib. 1. d. 1. Q. 2. probat qnatuor signis, quod delectatio sit passio ab actu realiter distincta. Primum est de incontinente, & intemperato, quia intemperatus habet actum sine delectatione, vt patet de actu bibendi in ebrio; in continens verò habet actum eiusdem speciei, cum actu intemperati, cum delectatione tamen, vt patet de infirmo vinum potante. Secundum signum est. Demones diligunt se intensiuè, & tamen non delectantur saltem intensiuè. Tertium est. Angeli boni odiunt malos, & tamen non tristantur. Quartum. Quia Deus non tristatur, & tamen odit peccatores. His dictis patet ad dubium; & ad illud, quod dicitur. Delectatio est de essentia beatitudinis, negandum est. Nam delectatio est passio consequens ipsam beatitudinem, (ita expones Aug. hic citatum) quæ beatitudo, seu fruitio est nobilior delectatione, quod sic patet. Tum, quia cuius contrariũ est peius, ipsum est nobilius, sed odium Dei est peius tristitia; ergo dilectio est melior delectatione. Tum, amor amicitiæ est perfectissimum accidens, quod possit homini competere, quia maximè à Deo acceptatur, ergo est perfectior delectatione, quod ille amor sit perfectissimus claret. Nam elicitur à perfectiori habitu inter omnes habitus creatos, qui est charitas. Dices. Illud est nobilius, quod quietat voluntatem, delectatio est sic, ergo, &c. Resp. Scotus lib. 4. d. 49. Q. 2. solu 2. princ. Quod quietare vltimatè stat dupliciter; primo modo, quia est vltimum diligibile propter se, & non propter aliud, vel quia est aliquid, post quod non est aliud quietans; primo modo fruitio quietat, & non delectatio, & quod sic quietat est nobilius, quia non est propter aliud; secundo modo delectatio vltimatè quietat, sed tale non est nobilius, cum sit propter aliud. Delectatio enim est propter operationem 10. Ethic. quia conseruat operantem in opere. Replicabis. Delectatio est posterior, ergo perfectior. Dico, quod regula Arist. habet veritatem in eodem genere, vt ait Sco-

tus lib. 4. vt supra, quando, scilicet vnum ordinatur essentialiter ad aliud, vt semen ad hominem, at sic non est in proposito, quia fruitio non ordinatur ad delectationem, sed e conuerso; idque expresse docet Scotus lib. 4. d. 49. Q. 7. & citat Arist. 10. Ethic. cap. 3. Multa bona appeteremus, etiam si delectationem non haberemus, vt scire, recordari, & virtutes: non enim laboramus, vt quiescamus, sed quiescimus, vt laboremus, & ideo non est operatio propter delectationẽ, sed magis, e cõuerso. Hęc Scot. lib. 4. d. 49. Q. 7. Qui valde egregiè docet, quomodo delectatione, aut alijs passionibus nõ coniungimur efficacibus obiectis sed sequuntur operationes coniungentes nos obiectis. Ex hocque patet, quod passio non est de essentia beatitudinis, at de eius essentia est, quod coniungat obiecto beatifico, sed hoc non potest facere passio. Et nota, quod voluntas duobus modis consideratur, vno modo, vt operatiua, secundo modo, vt receptiua; primo modo perficitur simpliciter operatione coniungente nos simpliciter, & vltimatè optimo simpliciter; secundo modo est perfectibilis non operatione, sed passionibus supernaturalibus, quia talium est vltimitatè receptiua, sicque gaudio, & delectatione perficitur. Finaliter dices. Voluntas recipit suas operationes, ergo, vt receptiua eisdem perficitur. Dico, quod non est perfectibilis operatione in quantum receptiua, & hoc maximè verum est in via Scoti, qui lib. 4. d. 49. Q. 11. determinat voluntatem respectu illarum operationum, effectiuè, & receptiuè se habere, respectu verò passionum, tantum receptiuè.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 3. ad P. dicit. Peruersitas est in actu elicito voluntatis formaliter, quia delectatio est praua. Oppositum cõmuniter dicitur. Peccaui nimis cogitatione, delectatione, &c.

Lucas. Resp. Peccatum non est nisi in voluntate, sed delectatio, & tristitia non sunt in potestate voluntatis, nisi mediatè, sed in quo est formaliter peccatum, debet esse immediatè in potestate voluntatis. Etiã docet Scotus lib. 2. d. 4. & 5. quomodo in voluntate est tantum peccatum, vt elicit actum malum, & non in quantum recipit eũ, quia voluntas est tantum libera elicitiuè, & non passiuè: Idcirco fatui censendi sunt, culpam de delectationibus, vt potè peccaui, quia habui delectationem in comedendo, &c. Sed debet dicere culpam de actibus, ad quos sequntur delectationes, qui sunt immediatè in potestate nostra. His patet ad dictum commune. Falsè enim dicunt, peccaui delectatione, & si quid veri habeat, est tantum concomitanter. Quæres, à quo causatur delectatio in via Scoti? Paulus super istam Quæst. tenet, quod delectatio est effectiuè ab obiecto, quamuis non finaliter; idque probat dicto Scoti ibidem, vbi sic ait. Sed ita ratio non concludit. Procedit enim ac si obiectum non posset esse efficiens, & finis delectationis. Secundo probat; quia multum tentati ex præsentia obiecti delectabilis, volunt remisè, & tamen multum delectãtur, cum eis obiectum præsentetur, quod non esset, si delectatio esset ab actu, & nõ ab obiecto; quia causa non potest esse remissa, & effectus intensus. Tertio boni tentati vitio carnis delectantur, cum eis obiectum præsentatur, & tamen habent nolle circa illud, ergo ab obiecto, & non ab actu causatur ipsa delectatio. Quarto si mea manus tangat obiectum conueniens, statim sequitur delectatio, & non mediante aliquo actu, ergo ab obiecto est talis delectatio. Hæc ex Paulo. At Scotus

lib.

lib. 3. d. 15. & lib. 4. d. 14. Q. 2. & d. 46. Q. 4. dicit oppositum. Nam vult, quod tristitia causetur immediatè à duabus causis, idest ab euentu alicuius rei, & à nolitione illius, & ab actuali apprehensione illius rei nolitę, & declarat 14. d. 4. quomodo tristitia de peccatis sit tantum volita mediatè, & non immediatè, & consimiliter est dicendum de gaudio, quod tantum immediatè causatur ab actu voluntatis, & mediatè à causantibus istum actum. Quod hæc sit mens Scoti dicūt Occam, & Gabriel ita tenentes, & citantes Scotum, & patet sic. Primo de multis obiectis delectamur, quę non sunt, ergo ab ipsis non causatur delectatio. Secundo, quandoque ab obiectis parum mouentibus delectamur, quod non esset, si ab obiecto causaretur. Tertio, posito actu voluntatis ponitur delectatio, & eo remoto, remouetur, ergo est causa eius. Sed nota, licet voluntas liberè causet actum, actus tamen naturaliter causat delectationem, & solum per potentiam diuinam potest impediri delectatio, posito actu, vt dicit Scotus lib. 4. d. 49. Q. 7, Sed non potest esse delectatio sine actu, sicque patet in via Scoti, quod delectatio est ab actu, & nō ab obiecto. Ad primum Pauli, dico, quod Scotus vbi eum citat, non loquitur assertiuè, quia loquitur cum, videtur. In alijs verò locis superius citatis, loquitur assertiuè; loco autem citato à Paulo tantum intendebat Scotus, quod obiectum non sit causa finalis delectationis, sed si sit de causa, est tantum causa effectiua, non tamen id asseruit, quod sit causa effectiua, vel dic, quod obiectum est causa efficiens mediata, & non immediata. Dices. Scotus lib. 4. d. 49. Q. 7. habet hæc verba. Passio, & gaudium recipitur in potentia, vt ab obiecto; & modicum post dicit. Passio non respicit obiectum beatificum, vt talis, sed solum, vt causam efficientem. Dico, obiectum beatificum respectu passionis, quæ dicitur gaudiū, nō est eius obiectū aliquo modo, nec mediatū, nec immediatū, quia per talē passionē vnquam possumus attingere illud obiectū nec mediatè, nec immediatè, & sic nullo modo est obiectum eius, & tamen eius causa efficiens, non immediata, sed mediata tantum. Ad secundum, negatur, quod parum volentes, multum delectentur delectatione intellectiua, possunt tamen nolle, & cum hoc multum delectari in parte sensitiua, vt patet in virgine corrupta, idque propter colligantiam voluntatis in parte sensitiua, quam colligantiam. Docet Scotus lib. 2. d. 29. & alibi, & nota si voluntas delectatur delectatione insequente actum suum, tunc peccat, quia talis delectatio est in potestate sua; sed si delectetur ex illa colligantia cum sensu, non peccat, nisi actus illius sensus, vt imperatus, sit in potestate voluntatis, vt eliciat, actum illius sensus, nec ne. Ad tertium negatur, quod remissè volentes, maximè delectentur delectatione insequente actum voluntatis, de qua est in proposito. Ad quartum patet per distinctionem de delectatione sensitiua, & intellectiua, & delectatio sensitiua est ab actu obiecti, qui dicitur factio, immediatè, & ab obiecto mediatè.

Prima dist. Quest. quarta, lib. primi.

SCOTVS lib. 1. d. 1. Q. 4. in argumento ad oppositum dicit. Necessitas naturalis non stat cum libertate. Oppositum patet d. 10. lib. 1. vbi habet, quod producere liberè stat cum necessitate. Voluntas enim diuina de necessitate vult Essentiam diuinam, & creaturam vult merè contingenter.

Lucas. Resp. Lych. sic ait Voluntas diuina necessario est rectissima. Secundo. Essētia diuina est in infinitum diligibilis. Tertio. Voluntas diuina si posset deficere ab vno gradu rectitudinis, posset non esse Deus, quod est impossibile. Tunc dicit. Voluntas diuina de necessitate diligit Essentiam diuinam, quia non est obliquabilis; sed non est simile de voluntate nostra, quæ est obliquabilis, ideo non habet illam necessitatem circa essentiam diuinam, quam habet voluntas diuina. Hæc Lich. Tu verò respondeas ex loco hic citato in oppositum à Scoto, quod producere liberè stat cum necessitate, sed non inquit cum necessitate naturali, vt patet de voluntate diuina, quæ liberè, & necessariò producit Spiritum sanctum. Non ergo negat Scotus, quod necessitas stat cum libertate, sed tantum de necessitate naturali. Dices. Scotus ait. Voluntas non potest necessitate naturali velle finem, nec per cōsequens aliquo modo; Dico, quod tantum respectu voluntatis diuinæ stat necessitas cum libertate, sed respectu voluntatis nostræ, nec naturalis, nec aliqua alia necessitas absolutè stat cum libertate. Dices ex Occam. Idem indistinctum se habet liberè, & necessariò, quia Voluntas respectu volitionis, quam recipit, se habet de necessitate, & per modum naturæ, sed respectu volitionis, quam causat in alia voluntate, se habet contingenter. Franc. lib. 1. d. 1. Q. 8. sic resp. Voluntas est libera actiuè, non tamen receptiuè. Adde tu, voluntas est libera, vt potentia, non vt obiectum.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. in argumento ad oppositum dicit. Diuersi modi operandi arguunt diuersas potentias. Oppositum videtur habere Arist. 2. de Anima 23. Potentiæ distinguuntur per actus, ergo non per diuersos modos operandi.

Lucas. Resp. Re vera diuersi modi operandi arguunt diuersas potentias; sed non diuersi actus: quia actus distincti specie ex diuersitate obiecturum possunt esse ab eadem potentia; ideo dicit Scotus, diuersi modi &c. & non diuersi actus; quia velle, & nolle sunt diuersi actus distincti specie, & tamen successiuè possunt esse ab eadem voluntate circa idem obiectū. Et Scotus lib. 2. d. 16. solu. 2. princ. dicit, quod non oportet, vt sit tāta distinctio in potentijs sicut in actibus, quia intelligere, & velle distinguuntur realiter, sed non tanta distinctione intellectus, & voluntas, & ratio est vt docet Scotus lib. 2. d. 1. Q. 6. & lib. 3. d. 14. Q. 1. & 13. Quol. Actus sumunt distinctionem etiam ab obiectis, & ideo non est necesse, vt tantum distinguantur potentiæ sicut actus. Et notat Scotus, quod actus potest distingui tripliciter, primo per suas differentias nobis ignotas, secundo per suas passiones, tertio per sua obie-

cta

cta. Vnde non est necesse, vt sit tanta distinctio, in potentijs sicut in actibus; idcirco, velle, & nolle, ab eadem potentia circa idem obiectum distinguũtur realiter per suas vltimas differentias nobis ignotas, & non ex potentia, nec ex parte obiecti. Et nota, quando actus distinguũtur per suas vltimas differentias, vel per sua obiecta, tunc non licet ex distinctione actus, arguere distinctioné potentiarum; sed quando actus distinguũtur effectiué per potentias, vt sic, & non alio modo licet à posteriori potest, arguere distinctioné potentiarum. Idq; innuit Scotus lib; 3. d. 1. Q. 6. & ita intelligitur dictum Arist. Potentiæ distinguuntur per actus.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. in argumento ad oppositum dicit. Actus vtendi est per se vnus. Ex quibus verbis videtur, quod eodem actu, diligatur finis, & ens ad finem. Oppositum habet lib. 3. d. 29. vbi vult, quod cum diligo creaturam propter Deum, dilectio tunc acta circa Deum sit actus rectus, sed circa creaturam sit reflexus: modo actus rectus, & reflexus non possunt esse vnus numero.

Lucas. Resp. In via Scoti non potest diligi Deus, & creatura eodem actu, vt patet loco citato in 2. lib. Nam ex Arist. 2. de anima 33. Actus distinguũtur per obiecta, sed Deus, & creatura sunt duo obiecta, ergo duo actus etiam 2. phis. 89. ait Sicut se habet principium in speculabilibus, ita finis in operabilibus: sed principium, & conclusio diuersis actibus intelliguntur, quorum vnus dicitur intellectus, alter scientia, ita diuersis actibus debet intelligi finis, & ens ad finem. Tum si eodem actu diligo Deum, & creaturam, ergo equaliter, & equé intense diligeretur Deus, & creatura, quod est falsum. Tum etiam, Dilectio Dei est causa dilectionis creaturę, ergo necessario sunt duo actus; quia idem non est causa sui ipsius. Bonauentura lib. 3. d. 27. art. 2. Q. 3. dicit. Deus, & creatura possunt tripliciter considerari; primo Deus sub ratione finis, & proximus sub ratione entis ad finem, & eodem amore diligitur Deus, & proximus. Secundo Deus, vt bonum optatum, & proximus, vt est is cui bonum optatur, & sic vterque etiam eodem amore diligitur. Tertio possunt considerari, vt obiecta e diuerso distincta, & sic non possunt eodem actu diligi. Hæc sententia Bon. placet Vorioloni lib. 3. d. 27. & tenetur à Francisco lib. 3. d. 23. art. 9. vbi dicit. Eodem actu in patria videtur Deus, & creatura, eodemq; actu finis, & ea quæ sunt ad finem. At quicquid dicant isti, in via Scoti tenendũ est, quod necessarió sũt duo actus, & ad dictũ Scoti lib. 1. dicitur, si bene ponderetur litera eius in illo loco tantum vult, quod sit vnus ex parte potentię, sed non ex parte obiecti, ita quod sit liber circa vtrumque extremum, & non quod sit liber circa ens ad finem, & non liber circa finem. & ad hunc sensum dicitur esse vnus actus. Replicabis. Scotus in Reportatis lib. 1. d. 28. Q. 1. ait. Eodem actu diligo Deum in se, & volo proximum Deum diligere. Resp. si ponderetur dictum Scoti in Report. litera est corrupta, & loco de li vno actu, debet stare, vno habitu, & quod sic debeat corrigi tota litera Scoti ibidem expressé sonat. Vnde nota, quod eodem habitu, in via Scoti diligitur Deus, & creatura, vt patet lib. 3. d. 18. Instabis adhuc. Scotus in 3. d. 28. inquit. Eodem volo Deum, & volo te velle Deum. Doctor eo loci intelligit de eodem habitu, & non de eodem actu.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. tenet, quod voluntas sit potentia libera. Oppositum

situm videtur ex diffinitione potentiæ ab Arist. 5. Meth. 17. & 9. Meth. 2., quæ diffinitio non videtur competere voluntati.

Lucas. Resp. Scotus 9. Meth. Q. 3. & 4. inquit, quod diffinitur ibi potentia fisicè, & nō Meth. & nota quod in diffinitione potentiæ data ab Arist. potentia diffinitur per respectū, quē habent causę inter se, & nō per respectū quem habent causæ ad effectum. Adhuc scias velim, quod voluntas dum mouet se ipsam non requiritur, quod mouens, & motum distinguantur realiter, sed sufficit, quod sit tantum distinctio realis inter voluntatem mouentem, & id quod producitur ab ipsa voluntate.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. In secunda ratione dicit. Diuersa approximatio passi ad agens non causat necessitatem, sed tantum facit intensiorem, & minus intensum actum. Oppositum habet lib. 3. d. 26. & 31. & lib. 4. d. 9. Q. 5. vbi vult, fruitionem in via, & fruitionem in patria differre ex diuersa approximatione obiecti, & ait ad literam E. Ex diuersa approximatione agentis ad passum variatur effectus, aliter enim agit agens, quod per lineam rectam approximatur passo, quam per reflexam, vel fractam, & ibi Scotus probat, quod differant specie illæ duæ fruitiones, quia si essent eiusdem speciei, tunc vna tantum posset augeri, scilicet fruitio in via, quod equipolleret alij, quod est falsum, Tum, cognitio intuitiua, & abstractiua differunt specie, & tamen hoc prouenit ex obiecto, alio, & alio modo approximato.

Lucas. Resp. Ponderandum venit verbum illud Scoti in primo, scilicet, (eodem modo) quod nō debet referri ad actum perfectum, vel imperfectum, siue eiusdem, siue alterius speciei, sed debet referri ad modum agendi, scilicet necessario, vel contingenter, quia si remanet eadem voluntas in patria, & in via, sequitur, quod si in via est principium elicitiuum contingenter, similiter in patria, licet sit alia, & alia præsentia obiecti faciens actum perfectum, & imperfectum, alterius, & alterius speciei; tamen alia, & alia præsentia non dat voluntati, vt eliciat contingenter, vel necessario, quia hoc habet à natura sua. Dices. Scotus lib. 2. d. 1. Q. 1. dicit, quod voluntas vult actum beatificum immutabiliter. Resp. Scotus ibi loquitur ad hominem. Tum, quia ibi non est locus materiæ, loquitur communiter. Tum, loquitur ad hunc sensum, idest, quod ille actus nunquam interrumpatur. Tandem loquitur in sermone respectiuo, comparat enim ibi actum beatificum ad actum meritorium in via, & respectu illius potest dici actus ille beatificus immobilis, seu quod voluntas illum vult immobiliter.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. contra 3. art. vult. Quod voluntas non necessariò fruatur, quantum est ex parte sui. Oppositum sic deducitur. Quomodo saluatur certitudo beatorum, & quomodo obstinatio demonum?

Lucas. Resp. Quod inquit Scotus verè ait, & tenendum est. Ad illud de certitudine dicendum est secundum Franc. quod Deus est totalis causa beatitudinis, & sic saluatur eius certitudo. At in hoc Franc. deuiat à Scoto. Ideo aliter dico in via Scoti, vt ait ipse lib. 4. d. 49. Q. 6. Perpetuitas, & securitas non est de essentia beatitudinis, & addit, quod illa certitudo est tantum in intellectu beati ex reuelatione sibi à Deo facta. Adde tu. Etsi voluntas beati, quantum est ex se possit non frui; scit tamen beatum se nunquam velle dimittere, scit interrumpere actum beatificum, & scit ex reuelatione Deum semper velle huic actui comparari; sicque stante libertate, adhuc est certus de sua beatitudine. Ad illud

de

de obstinatione demonum dico; in duobus consistit eorum obstinatio. Primum est actus elicitus malus, & de isto non est necesse, quod diabolus semper necessitetur ad actum istum. Verum est enim, quod Deus non concurrit ad aliquem actum bonum, si id non obstat, quod ipsi non possint suspendere eorum actum malum. Alterum est, in quo sunt penæ, & tristitia, quantum ad hoc damnati semper necessitantur ad tristitiam, nec possunt non tristari quantuncunque fortè ab eis causetur. Ista est resp. Franc.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. contra 3. art. in decisione illius dicit. Quod voluntas potest non frui Deo clare viso. Oppositum sic patet. Si potest non frui, ergo potest peccare, quia tenetur ad fruitionem interruptam sub pena peccati mortalis.

Lucas. Resp. Responsionem quære. At poteris etiam satisfacere ex dictis Scoti in 4. d. 49. Q. 6. vbi docet, quommodo voluntas beati fiat impeccabilis, & quomodo non.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. contra 4. art. dicit. Potentia est qua simpliciter possumus, habitus verò quo sic possumus; quæ propositio habetur etiam d. 17. lib. 1. Oppositum sic patet. Species intelligibilis est id, quo simpliciter possumus exire in actum intelligendi, & non est potentia, nec pars potentiæ.

Lucas. Resp. Dictum Scoti verum est supposita presentia obiecti, remoto omni impedimento, & tanquam principio quo actiuo.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. in decisione questionis dicit. Quod voluntas non eleuata supernaturaliter potest frui illo fine. Oppositum sic patet. Intellectus, & voluntas sunt equales, quia tantum potest intellectus intelligere, quantum voluntas velle, & è conuerso, sed in puris naturalibus non potest intellectus intelligere illud obiectum, ergo, nec voluntas velle.

Lucas. Resp. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. & d. 17. & lib. 3. d. 14. Q. 1. negat. Quod intellectus naturaliter non possit sine lumine supernaturali intelligere Deum. Dices. Oppositum habetur in Clementinis. Resp. Quære. Vel dic ex distinctione de facto,& de possibili, vel complete, aut in cōpletè. Quæres an Deus de potentia absoluta possit facere naturam intellectualem creatam beatam secundum intellectum, & damnatam secundum voluntatem. Dicitur ex sententia Scoti sic. Anima potest esse in intellectu beata, & in voluntate damnata negatiuè. At, num, stante beatitudine in intellectu possit voluntas esse damnata contrariè? Dico; si per damnari cōtrariè, intelligas, quod habeat nolle circa Deū, ita quod odio habeat Deum. Dico quod non; quoniam odium Dei in via Scoti est impossibile, vt patet lib. 4. d. 49. Q. 9. & lib. 2. d. 43. Q. 1. sed si loquaris de damnatione contraria, idest de illo male velle continuo, & de illa continua tristitia. Dico, quod sic: & huius rei ratio est, quia voluntas non est libera passiuè; & ita Deus de potentia absoluta potest illam sibi imprimere stante beatitudine in intellectu. Et scias, quod secundum tenentes, odium Dei esse possibile, tunc posset esse clara visio in intellectu, cum odio in voluntate; sed hoc non est tenendum ad mentem Scoti.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. in resp. Tertij argumenti pro opinione dicit. In potestate voluntatis est velle sic, vel sic, & velle, & nolle. Oppositum habet Scotus lib. 4. d. 49. Q. 7. vbi dicit. Non est in potestate animæ

videre,

videre, & non gaudere; & ex hoc sic, ergo non est in potestate eius quod videat, & non fruatur.

Lucas. Resp. Aliqui adduxerunt hunc locum, vt repugnantem his, quæ dicit Scotus Q. 4. d. 1. lib. 1. sed alucinantur certè, quoniam delectatio non est fruitio, sed passio quædam sequens visionem. Vnde hæc sunt verba Scoti in 4. Dico, ergo, quod absolutè potest visio à gaudio separari sine contradictione; & tu dicis, quod tunc videret, & gauderet. Dico hoc verum esse, sed hoc non est in potestate sua, sed diuina, quæ conseruat visionem, & non gaudium. Hæc Scotus.

11. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. ad tertiũ argumentũ pro opinione videtur dubitare si detur odium Dei, his verbis. Et ideo non posset fortè voluntas nolle illud, quia obiectum actus nolendi est malum, vel defectiuum. Oppositum tenet assertiuè, quod scilicet odium Dei non est possibile. lib. 2. d. 6. Q. 2. & d. 43. Q. 1. lib. 4. d. 49. Q. 9.

Lucas. Resp. In via Scoti odium Dei est impossibile, etsi Q. 4. d. 1. lib. 1. loquatur cum fortè, ob id non concedit esse possibile. Dices. Psalmista ait. Superbia eorũ qui te oderunt, ascendit semper. Et in Euangelio. Qui me odit, & Patrem meum odit. Auctoritates illę, & con similes glosandæ sunt. Odio habetur Deus non in se, at in suo effectu. Et hic pondera duplicem esse Dei effectum, primarium, & secundarium; non oditur Deus, quo ad effectus primarios, at quo ad secundarios. Doctrina, & distinctio digna scolæ S. Thomæ Aquin. Si autem accipiatur odium Dei interpretatiuè, quod idem est, quod spernere Deum, sic odium Dei est possibile; & sic omnis peccans mortaliter odit Deũ, sicut omnis peccans mortaliter appetit ęqualitatem Dei interpratatiuè, vt dicit Scotus lib. 2. d. 21. Q. 2.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. in resp. ad dictum Aug. 13. de Trin. cap. 3. de Mimo, dicit. Dico, quod non intelligit de volitione actuali. Vult enim, quod Mimus ille, de quo loquitur ibi, verum dixisset, &c. Loquitur, ergo de volitione habituali, & aptitudinali, qua, scilicet ipsa voluntas prona est, vt statim inclinetur ad actum volendi beatitudinem, si actualiter offeratur sibi ab intellectu. Oppositum sic patet. Nam Aug. ibi habet, quod omnes volunt beatitudinem, sed non omnes laudent. Si intelligatur de laudatione aptitudinali, clarum est, quod omnes laudant, ergo intelligit de actuali, & sic, ne fiat ęquiuocatio, necesse est, quod intelligat de volitione actuali.

Lucas. Resp. Non sic aptitudinaliter laudant, sicut aptitudinaliter appetunt beatitudinem, quia laus Dei non est ita eius commodum, sicut est beetitudo, ideo magis aptitudinaliter in eam inclinantur. Adde tu. Quod illa prima solutio Scoti ad auct. Aug. est parui momenti, ideo dat ibi aliam solutionem efficaciorem, in qua declarat, quomodo voluntas appetitu naturali appetat betitudinem necessariò, sed non appetitu libero, quia appetitus liber est intimior voluntati, quam naturalis, cum sit de eius quidditate. Dices. Si naturaliter appetimus beatitudinem, ergo non meremur appetendo eam. Scotus resp. lib. 3. d. 18. & clarius lib. 4. d. 49. Q. 9. quod finis potest dupliciter appeti, vel sub ratione boni honesti, & sic est actus meritorius, vel sub ratione commodi, & sic non est meritorius. Et Scotus lib. 4. ibi, addit, quod damnati appetitu naturali appetunt beatitudinem. Dices. Talis appetitus erit frustra. Dico. Illud est frustra, quod caret aliqua perfectione secundum

dum totam speciem, sed non si caret illa in aliquo indiuiduo. Et declarat ibi Scotus, quod non possumus habere velle circa miseriam, & nolle circa beatitudinem: non tamen ex hoc sequitur, quod necessario velim beatitudinem, & nolle circa miseriam, sed volo beatitudinem contingenter, & nolo miseriam contingenter; quia velle, & nolle sunt duo actus voluntatis positiui. Et addit, quod voluntas si determinetur ad volendum beatitudinem, & ad nolendum miseriam, si eliciat aliquem actum circa ista obiecta necessario, & determinatum eliciat actum circa beatitudinem, & actum nolitionis circa miseriam, non tamen absolutè determinatur ad vnum actum eliciendum, vel alium. Hæc Scotus.

83. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. ad arg. in 4. art. vult. Si voluntas eliceret actum naturaliter, non esset meritorius, cum esset sine charitate. Oppositum sic videtur. Nam supleat Deus actionem charitatis, tunc esset meritorius actus ille.

Lucas. Resp. Basolus lib. 3. d. 14. Q. 1: art. 2. tenet, quod actus elicitus circa obiectũ sine charitate, sit beatificus. Vocat enim illam summam fruitionem, quia de potentia absoluta potest Deus causare sine charitate fruitionẽ beatificã. At Frãc. nõ tenet sic lib. 4. d. 49. Q. 5. solu. 2. princip. vbi dicit, quod talis fruitio non est beatifica, quia non est tanta, quanta nata est haberi à tali voluntate circa tale obiectum. Et si Deus supleret actionem charitatis, non esset illa fruitio beatifica, vt dicit Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. estq; locus proprius huius decisionis ad quem in 4. d. 49. Q. 5. se citat. Dices. Scotus lib. 1. d. 17. & lib. 3. d. 13. Q. 4. dicit. De potentia Dei absoluta potest esse actus meritorius sine charitate, & tenet, quod de potentia absoluta Dei potest conferre alicui animæ sũmã fruitionẽ sine charitate. Dico; In illis locis Scotus sic appellat eam summam fruitionem, sed non beatificam, & ita ea, quæ in illis locis habentur non repugnant, quæ habet lib. 1. d. 1. Q. 4. Nisi velis dicere, quod Scotus lib. 1. loquitur de voluntate actiuè cõparata ad summam fruitionem, & lib. 3. loquitur de voluntate passiuè comparata ad summam fruitionem. Vel dic, quod Scotus loquitur de potentia ordinata, aut quod respondet ex concessis ab homine. Est enim actus beatificus capiendo actum beatificum pro fruitione elicita, præsupposita clara visione Dei, non est autem actus beatificus, capiendo pro fruitione elicita secundum potentiam Dei ordinatam, scilicet mediante charitate præuia. Quæres: num talis fruitio elicita sine charitate quietaret sic fruentem? dico, quod quietaret, quia Scotus lib. 1. d. 1. Q. 3. & lib. 4. d. 49. Q. 5. ponit beatitudinem in actibus, & non in habitibus; imo habitus non requiruntur, nisi propter actus, sicque quietaret, & maximè illa fruitio in qua Deus suppleret causalitatem charitatis, quæ deberet inesse. Dices amplius Scotus lib. 1. d. 17. resp. ad 2. pro opinione Magistri dicit, quod talis fruitio non esset beatifica. At oppositum habet ibidem in corpore quest. & lib. 3. d. 13. solu. 3. quartæ quæst. vbi ait, quod gratia non requiritur absolutè, nec ad actum meritorium, nec ad fruitionem. Resp. Scotus lib. 3. & d. 17. primi loquitur de potentia absoluta, & vt potentia tantum recipit, & non agit; in alio verò loco de potentia ordinata, & vt voluntas agit.

84. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. ad 2. princ. dicit. Quod finis mouet efficiens necessario, consequenterque est causa alicuius effectus. Oppositum sic

patet. Cũ causa finalis tantum esse cognitum habeat, vt pluribus in locis asserit Scotus, quomodo potest esse causa &c.

Lucas. Resp. Pro præsenti difficultate tollenda triplex occurrit opinio. Prima est Henr. dicentis. Id quod mouet efficiens non est finis in mente, quia talis tantum habet esse cognitum, ideo non potest esse causa alicuius effectus realis, nec est finis extra, quia talis sequitur causa ionem, ideo non potest esse causa; Præterea: sicut efficiens, materia, & forma causant tantum secundum esse reale, ita videtur dicendum de fine, qui est causa causarum, & nobilior alijs causis secundum Auicen. & Scotum in Meth. Dicit ergo Henr. Essentia seu quidditas finis, vt abstrahit à fine in mente, & à fine extra, est causa, quæ mouet efficiens. Hanc opinionẽ imitatus est Suess. 5. Met. disp. 2. At in hanc opinionem sic. Illa quidditas abstracta ab illis duabus, tantum habet esse per intellectum, ergo incidit in inconueniens, quod vitare volebat. Secundo sic. Tunc medici operatio esse frustra, nam siuè medicus attingat finem ad extra, siue non, semper attingeret finem in esse quidditatiuo. Tertio; finis habet rationem optimi, sed hæc quidditas non habet rationem optimi, quia melior est sanitas ad extra quàm sanitas quidditatiuè. Ad primum autem motiuum Henr. dicitur. Non est incõueniens esse cognitum, siue intentionale causare esse reale mediatè, sed bene immediatè, vnde finis in mente est causa in esse intentionali, sed non pro esse intentionali, at pro esse ad extra. Ad secundum, negatur similitudo, quia finis tantum mouet methaphoricè, & mediatè tantum causat; aliæ vero causæ immediatè causant in esse reali, & habent aliũ modum essendi requirentem esse reale. Altera est opinio Ianduni, & eam accepit à Buridano, quod finis ad extra acquisitus est causa finalis, quia talis habet esse reale. Idq; sic probat. Primo sic. Finis habet rationẽ optimi & habere rationẽ optimi cõpetit fini ad intra, & ad extra. Secũdo õnis causatio realis vult omnes causas reales. Tertio: ad hoc est dictũ Auer. 12. meth. vbi dicit. Balneũ in mẽte mouet, vt efficiens, sed extra mouet vt finis. Verum, in hãc positionem, sic. Primo sic, quia tunc idem esset causa sui ipsius. Secundo, quia esset causa, quando non est. Tertio. Tunc causa, & effectus non simul essent, & essent, quod tamen vult Arist. 5. Meth. 3. Quarto, tunc finis non moueret efficiens, quia nondum est. Ad primum motiuum dicitur, habere rationem optimi stat dupliciter; primo, quia omnia sunt ordinata, & ipsum est illud, quod appetitur. Secundo, quia eo causante, aliæ causæ causant, tunc dico, finis extra habet rationem optimi, primo, & non secundo modo. Ad secundum, negatur de causis mediatis, vt dictum est, quod tantum mouet efficiens. Ad Auer. dico, quod finis extra mouet vt finis, idest est res, propter quam quis operatur; sed hæc motio methaphorica non potest sibi competere, nisi vt habet esse in anima. Tertia opinio est Scoti 9. meth. Q. 1. & S. Thom. 2. 2. Q. 83. dicentium, quod finis tantum est causa, prout mouet efficiens, sed tantum mouet, vt habet esse in intentione, ergo vt sic tantum est causa. Et Auic. 6. Methap. de fine loquens, ait, quod causa finalis nõ est, vt inuenta extra, sed tantum est in intentione agentis. Hęcque opinio sic patet. Primo. Finis eo modo est causa, quo est prior effectu, sed sic est tantum in intentione, ergo. Secundo. Eo modo est causa, quo non habet rationem causati, sed sic tantum est in intentione.

 Tertio.

Tertio. Eodem modo est causa quo concurrit cum agente, sed tantum hoc habet in intentione. Hisque patet hæc opinio communis. Et nota, quod aliud est esse per quod agit, & propter quod agit. Agens agit per causam formalem, & agit propter finem. Dices, effectus non habet perfectius esse quam sua causa, sed effectus habet esse reale, ergo, &c. Dico. Propositio assumpta, scilicet, effectus non habet perfectius esse, quam sua causa est falsa. Nam compositum est perfectius materia, & forma, & effectus est perfectior sua causa equiuoca, partiali, minus principali, & sua causa instrumentali, vel dic, cum causa habeat esse spirituale, habet esse perfectius simpliciter, sed non perfectius esse tale. Adhuc dices, inanimata mouentur propter finem, & non habent causam finalem. Dico, quod inanimata appetunt finem, quem non habent in intentione; est tamen in intelligentia dirigente opus, opus enim naturæ, est opus intelligentiæ, Auer. 12. Meth. Tandem dices: si causa finalis causat intentionaliter, tunc haberet debilissimum modum causandi, quomodo, ergo erit causa causarum ex Auuic.? Resp. Id prouenit ex perfectione causæ finalis, quod causet secundum esse cognitum, id enim non conuenit alijs causis, mouetque alias causas, & quoquo modo continet causationes aliarum causarum.

Prima dist. Quest. quinta, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 1. Q. 5. ad penultimam Q. dicit. Sensus non ducit, sed ducitur ex Damasc. lib. 2. cap. 24. Oppositum videtur habere lib. 1. d. 3. Q. 7. vbi dicit. Sensus se habet actiuè ad sensationem, ergo non ducitur.

Lucas. Resp. Scoti dictum, dum dicitur. Sensus ducitur, idest, non agit liberè, sed naturaliter, itaquod non potest non agere præsentato obiecto; at non negat, quin sensus actiuè se habeat ad sensationem. Hæc glosa est Scoti lib. 1. d. 17. Q. 2.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 1. Q. 5. ad arg. 1. Q. dicit. Quod Deus fruitur se ipso. Oppositum sic patet. Si Deus frueretur nobis, egeret nobis, ergo si fruitur se ipso, eget se ipso, quod est falsum.

Lucas. Resp. Ricardus lib. 1. d. 1. art. 2. resp. negat consequentiam, quia nullus propriè indiget se ipso; sicque Deus fruitur se ipso sine aliqua indigentia, aut quod egeat se ipso.

SECVNDA DISTINCTIO
QVESTIO PRIMA.
LIBRI PRIMI.

1. Iacobus. COTVS lib. 1. d. 2. Q. 1. in arg. ad oppositum. Tenet Deum esse in infinitum in vigore, idque per totam quest. ostendit, & ab Arist. 8. Phis. argumentum desumit, vbi probat primum mouens esse potentiæ infinitę, quia mouet motu infinito, sed hæc conclusio non potest iutelligi, tantum de infinito durationis, quia per infinitaté potentiæ probat, quod non possit esse in magnitudine, non repugnat autem magnitudini secundum Arist. potentia infinita in duratione, sicut ponit in cælo. Oppositum habet Arist. primo Phis. 35. vbi vult. Non dari infinitum secundum quantitatem, nec secundum formam, seu speciem, idest intensionem, & perfectionem.

Lucas. Resp. Doctor subtilis Q. 9. Qnol. solu. princ. tractat difuse dari infinitum in vigore. Ioannis Iand. 8. Phis. & Suess. 12. Meth. dicunt habere potentiam infinitam in duratione cum causalitate prima super motum æternum, inferre primum motorem non esse in magnitudine. Dic impugnationes contra eos, & alios modos dicendi, vt nostri. Quod Deus sit infinitus in vigore patet ex Arist. 3. Phis. 32. Non differt esse à posse in Deo. Tunc infinitas molis est possibilis, vt patet in continuo diuisibili in infinitum, ergo & infinitas virtutis, si est possibilis, ergo ibi est: item 2. de generatione 58. Natura semper facit quod melius est sed infinitas intensiua est melior non intensiua, ergo &c. patet etiam ex Scoto 2. d. 1. Ad Dictum Arist. adductum in contradictione, dico, quod exponit se per li, secundum speciem, intelligere secundum qualitatem, & ibi vult, quod non detur infinitum in magnitudine, nec in qualitate. Dices: si Deus èsset infiniti vigoris, & esset tunc corpus actu infinitum, vel saltem maius, quam nunc sit primum cœlum. Deus posset illud mouere; patet ex proportione inter motorem, & mobile, sed consequens est contra Phil. 2. cœli 71. & 12. Meth. 41. vbi vult, quod si vna stella adderetur cœlo, vel si maius fuisset cœlum, tunc cęlum non moueretur, vel tardius, & cum fatigatione moueretur. Dico, quod non posset tunc cælum moueri, idque per accidens esset, nam tale corpus occuparet omne spacium, & repugnantia non esset ab intrinseco, sed ab estrinseco. Vel dicas, quod crescendo eius exstensibilitas, cresceret quoque virtus, & intensitas, & ita tanta esset resistentia in mobili, quanta esset virtus mouentis, & non esset tunc aliquis motus, quia actio fit à proportione maioris quantitatis, vt patet primo de generatione versus finem. Sed quid, si cęlum fieret maius, & non infinitum? Non moueretur, vel si moueretur, cum fatigatione motoris coniuncti orbi moueretur, qui dicitur anima orbis, & non ratione motoris primi, qui est infiniti vigoris. Dices adhuc,

Arist. 12. Meth. 48. vult intelligentias se excedere secundum numerũ
orbium, quod non esset, si prima esset infinita in vigore. Tum, infi-
nitum dicit imperfectionem, quia carentiam termini, ergo non est in
Deo ponendum. Dicendum ad primum, quod verum est de intelli-
gentijs vnitis orbibus, non autem de prima, quæ non vnitur. Ad al-
terum, procedit de infinito negatiuè, seù priuatiuè, non autem de in-
finito contrariè. Amplius dices. Omnis virtus (saltem à posteriori)
manifestatur nobis per aliquem suum effectum, sed nullus effectus
reperitur infinitus. Tum, sequeretur equalitas omnium aliorum à
Deo, quia quodlibet eorum distat in infinitum à prima causa; ergo
cũ equaliter distent, erũt eiusdẽ perfectionis. Ad primũ horum dici-
tur, quod effectus de nihilo productus manifestat nobis infinitatem
ipsius Dei. Sed hæc responsio non est Phis.; ideo illa propositio est ve-
ra de potentia vniuoca, & non ęquiuoca, sicut est Deus. Ad alterum,
nobilitas vnius effectus ad alterum, non attenditur pęnes hoc, quod
non magis distet à prima causa, sed quia omnes conueniunt in vna ra-
tione cum Deo, scilicet in subiecto, quam rationem vnus effectus no-
biliori modo participat, quam alter: vel dic omnes effectus equaliter
distãt, ad hunc sensum, scilicet quod quodlibet eorum infinite excedi-
tur a prima causa, tamen inequaliter quo ad hoc, quia vnus effectus
participat aliquas participationes, quas alius non participat. Adhuc
dices. Arist. 10. Meth. 7. habet, quod omnium est vna mensura, &
Auer. exponit, quod est Deus; at mensura omnium non potest esse
infinita, cum debeat esse notior mensurato, etsi esset infinita, non es-
set notior, cum infinitum sit ignotum. Tum: tertio de Anima 18.
Omni potentiæ actiuæ correspondet passiua; sed huic infinitę virtuti
actiuæ nihil videtur infinitum passiuè sibi corrispondere. Ad primum
horum Scotus d. 8. 1. Q. 3. negat. expositionem Auer. Ad illud Arist.
dic quod talis mensura est notior naturaliter, licet non quantum ad no-
strum modum cognoscendi, vel dic, quod duplex est mensura, vna
per sui reduplicationem, & talis est notior mensurato, alia per virtua
lem perfectionem, vt est Deus, & de tali mensura falsum est, quod
debeat esse notior mensurato. Ad alterum dicitur, quod falsum est
de potentia actiua, quę agit nullo præsupposito, aut quęre responsio-
nem ex prima Prol. questione. Iterum dices, talis virtus infinita est
ociosa. quia non exit in actum vt infinita, sed vt finita. Tum: virtus
illa proportionatur primo mobili; sed tale est finitum, ergo. Ad pri-
mum horum dicitur, quod verum est de potentia actiua, quæ ordina-
tur ad aliud, tanquam ad finem suum, sicut non est prima causa. Vel
dic, quod exit in actum non producendo infinitum effectum, sed pro-
ducendo entia infinita in infinitum, quæ, quantũ est de se posset simul
producere. Vel dic, quod non exeat in infinitum effectum, non est
ex sui defectu, sed ex ratione motorum secundorum, sine quibus, in
via Phi. non potest exire in actum; & hoc est, quod solet Scotus dice-
re, quod causæ secundæ requiruntur propter imperfectionem effe-
ctuum. Ad alterum, nego quod illa virtus proportionetur primo mo-
bili. Nã ab Auer. datur motor finitę motionis, qui est appropriatus, &
proportionatus orbi, & datur motor infinitæ motionis, qui est ab or-
be separatus. Dices adhuc. Auer. primo cęli 38. & 63. vult, quod si
virtus primi motoris est infinita, tunc motus fieret in instanti. Ad hanc

& simi-

& similes auctoritates resp. quære ex Scoto lib. 1. d. 2. Q. 1. solu. vlt. princ. Dices, Auer. ait, quod motor habet velocitatem terminatam, & naturam terminatam. Resp. loquitur Auer. de motoribus in plurali. Et si instes, Omnis motor habet motionem terminatam. Verum est de motore, qui est virtus, & anima orbis.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad G. dicit. Proprietates entis infiniti relatiuæ ad creaturas, immediatius se habent ad illa, quę sunt media in demõstratione quia, quam proprietates absolutæ. Idque confirmatur à Scoto d. 26. primi vbi vult, quod Christus in Euangelio nominauit personas diuinas nominibus relatiuis, tanquam notioribus nobis, & addit. Si dicatur. Hoc fecit Papa, Rex &c. nobis est magis notum, quam si dicatur, Petrus, vel Ioannes hoc fecit. Oppositum sic patet. Nam videtur, quod relatiuum sit notius absoluto, cum semper pręsupponat absolutum.

Lucas. Resp. Scotus 26. primi huic obiectioni resp. quod officia sunt notiora personis absolutis. Modo effectiuum, & finitiuum sunt, vel saltem ęquipollent nominibus respectiuis importantibus officium, & confirmari potest ex his, quæ habet Scotus 39. d. 1. vbi ait. Quod in passionibus disiunctis entis, licet illud totum disiunctum non possit demonstrari de ente. tamen cõmuniter sumpto illo extremo, quod est minus nobile, de aliquo ente potest concludi illud extremum, quod est nobilius; sicut sequitur, aliquod ens est infinitum, ergo aliquod est infinitum. Dices, quare ex dependentia licet arguere independentiam, & non e contra. Et ex causato contingenti, & finito licet arguere causam necessariam, & infinitam, & non e contra? Resp. In relatiuis tertij modi licet ex vno aliud arguere, & non e contra. At relatio creaturæ ad Deum est tertij modi, vt habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 5. & d. 30. Hoc idem habet Ant. And. 5. Methap. Q. 15. Ideo ex vno licet aliud arguere, & non e contra. Vnde nota, quod proprietates relatiuæ sũt istæ. Primum effectiuum. Primum finitiuum. Primum independens Primum eminens &c. Proprietates absolutæ sunt istę. Habens infinitum intellectum, infinitam voluntatem, infinitam volitionem, volitioque est vna, & intellectio respectu omnium, &c. istæque proprietates absolutæ sunt in Deo realiter, sed respectiuæ sunt in Deo denominatione extrinseca, vt Causa, Gubernator, &c. vt habet Scotus 30. d. 1. Quæres, vnde est, quod proprietates relatiuæ sumuntur in demonstratione quia ad probandum existentiam de ente infinito immediatius, quam proprietates absolutæ? Dico, quanto aliqua sunt rei, vel quidditati proximiora, tanto immediatiora sunt in demõstratione propter quid, & tanto remotiora in demonstratione quia, & quanto sunt aliqua à re, vel quidditate remotiora, tanto sunt immediatiora in demonstratione quia, & remotiora in demostratione propter quid.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad G. videtur innuere dari causam exemplarem, his verbis, quod additur de causa exemplari. Oppositum habet Arist. 5. Meth. 2. & 3. Et 2. Phis. 31. vbi numerans causas, tantum quatuor genera posuit.

Lucas. Resp. Scotus non ponit causam exemplarem tanquã distinctam ab alijs quatuor causis: Vnde causa exemplaris est quoddam efficiens, & reducitur ad genus causę efficientis; Quicquid dicat Heric. quol. 9. Q. 1. & 2.

& 2. qui posuit causam exemplarem esse aliud genus causę distinctum ab alijs quatuor generibus. Et aduerte, quod multi Theologi appellant causam exemplarem formam, & sic artifex potest dici causa formalis; sed clarum est, quod habet reduci ad genus causæ efficientis; nam etsi sit forma, non est forma rei operatę, sed est forma, per quam operans operatur, quę debet reduci ad efficiens. Vnde Auer. lib. Destr. Destruct. Disputatione tertia in fine ponit Deum efficientem, finem, & formam omnium, quod sic intelligitur; quia efficit, & finit omnia, & omnibus dat formam.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad H. videtur ponere infinitum esse possibile. Oppositum huius sentit Philosophia aborrens ipsum infinitum.

Lucas. Resp. Scotus concedit infinitudinem conformiter ad Philosophum solum ascendendo, & in accidentaliter ordinatis, vt sunt indiuidua; sed non ponit infinitudinem in essentialiter ordinatis. Quæres. An in generationibus sit procedere in infinitum. Resp. Parisienses 2. de gener. Q. vlt. in fine dub. vlt. Quod in his, quæ differunt specie, generatio perpetuat secundum circulum, & non in rectum: & ratio est. Quia species sunt finitæ; at in his, quæ differunt numero, generatio perpetuatur in rectum, non secundum circulum: & ratio est. Quia in his, potest procedi in infinitum, &c.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad I. ait. Causa per accidens est, quæ non secundum naturam propriam, sed secundum aliquid, sibi accidens causat. Oppositum eius videtur sequi. Nam tunc ignis calefaceret per accidens, quia per calorem, qui est sibi accidens.

Lucas. Resp. Paulus scriptor sic dicit. Ignis per se ignit, & per accidens calefacit. Vel dic, quod Scotus per causam per accidens intelligit ea, quæ accidentaliter, & non necessario vniuntur, vt medicus ędificat, album legit, & nigrum cantat, &c. Vbi per accidens, & contingenter extrema hęc coniunguntur; sed non sic se habent ignis, & calor, quia & si per accidens, tamen necessario vniuntur; idq; confirmatur per exempla Arist. 5. Methaph. 2. vbi exemplificat sic. Vt Policletus est statuæ factor, & musicus, & albus, & statuæ factor. Et docet ibi Arist. quod est ordo in causis per accidens. Nam vna est propinquior causæ per se, & vna est remotior. Policletus enim respectu statuæ faciendę, est propinquior causæ per se, quam sit album, & musicum.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad I. dicit. In causis per se, & in causis essentialiter ordinatis, est causalitas alterius rationis, & ordinis, quia superior est perfectior. Et d. 3. primi. Q. 8. dicit. Quod causa quanto est remotior, tanto est perfectior. Oppositum huius sic apparet. Cęlum est remotior causa, quam sit homo in generatione hominis, & tamen non est perfectior homine.

Lucas. Resp. Quando dicitur, quod cęlum est causa, accipitur cęlum pro aggregato ex orbe, & intelligentia; alioq; modo est perfectius homine. Vel dic, cęlum est nobilius homine ratione causæ, non autem in ratione entis.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad I. Elicit ex Arist. Si causæ efficientes procedunt in infinitum, ergo nulla est causa efficiens, patet consequentia: si causæ sunt infinitæ, ergo nulla est prima, si non est prima, nec aliqua sequens, ergo nulla. Oppositum sic patet. Ratio enim Scoti, & Arist. videtur petere principium. Nam supponit omnes causas esse medias, si essent infinitæ, ergo præsupponit primum, & vltimum.

Resp.

Lucas. Resp. Antonius Andr. dicit, quod ratio Scoti, & Arist. supponit quod omnes causæ essent mediæ per abnegationem primitatis, & finitatis; non enim accipit Philosophus quod essent infinitæ causæ medię, positiuè, sed negatiuè, scilicet per abnegationem primæ causę simpliciter, & vltimę.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad K. in 4. prob. probat sic, quod sit impossibilis infinitas essentialiter ordinatorum. Tum 4. quia superior causa est perfectior in causando, ergo in infinitum superior est in infinitum perfectior, & ita infinitæ perfectionis, in causando, & per consequēs nō causans in virtute alterius, quia quælibet talis est imperfectè causans, quia est dependens ab alia in causando. Oppositum sic patet: nam opponens concederet, quod in infinitum superior est in infinitum perfectior, sed non sequitur ex hoc, quod prima detur, at quacunq; alia data daretur superior, & perfectior.

Lucas. Resp. Franc. à Lycheto inquit rationem Scoti euidenter concludere. Ponatur quod A. causetur à causis essentialiter ordinatis, omnes in actu simul concurrunt, & superior est perfectior, & in infinitum perfectior, & illa, quæ in infinitum est superior, actu concurrit ad effectū A. igitur erit ibi status; quia illa, quæ in infinitum est perfectior si ponitur causata, non erit in infinitum perfectior, quia causa illius, à qua dependebit, erit perfectior. Non valet ergo dicere, illa prima non potest assignari, quia data quacunque, adhuc superior erit assignanda, & sic in infinitum, quia, Quæro à te, an omnes causę essentialiter ordinatæ concurrant ad effectum A. si non, ergo non erunt essentialiter ordinatæ, quod est contra suppositum; si sic, ergo danda est aliqua in actu, quæ sit in infinitum perfectior, & superior, & ibi erit status, quia illa non erit causata, nec dependeret ab alio.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad K. dicit. Quia aliquod subiectum est mutatum, & ita terminus mutationis incipit esse in subiecto. Oppositum sic patet. Materia prima in creatione fuit mutata de non esse ad esse, & tamen terminus, idest forma non incepit esse in subiecto, quia fuit creata informis, ergo falsa est illa consequentia Scoti, si subiectum est mutatum, ergo terminus mutationis incipit esse in subiecto.

Lucas. Resp. Consequentia Scoti debet intelligi de mutatione subiectiua, & non de mutatione obiectiua. Dices: in corruptione hominis mutatur subiectum, & tamen terminus mutationis non incipit esse in subiecto. Dico, quod Scoti dictum intelligitur, de mutatione subiectiua perfectiua, & non de mutatione subiectiua deperditiua.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad O. ex Arist. 8. Methaph. 10. Formę se habent sicut numeri, & d. 17. sic exponit, sicut numerus additus numero variat speciem, quod ita gradus additus formę variat speciem, & intelligitur de gradu specifico. Ex quo habes, quod essentia cuiuslibet speciei consistit in indiuisibili, & non suscipit magis, & minus. Oppositum habet Arist. in Prædicamentis, quod scilicet quantitas non suscipit, magis, & minus.

Lucas. Resp. In via Scoti species non suscipit magis, & minus; idq; tenent Occam. Alphon. Ant. Andr. Zerbus, & via communis, & his auctoritatibus probatur. Prima est Porph. cap. de differentia, vbi vult, quod differentia formalis nō suscipit magis, & minus, & ait sic. Vnuscuiusq; vnum esse, & idem est, nec intensionem, nec remissionem suscipiens.

Secun-

Secunda est Auct. sex principiorum dicentis. Forma est simplici, & inuariabili essentia consistens. Tertia est Arist. in cap. de Qual. vbi dicit. Quod iustitia non suscipit magis, nec minus, quod tamen contingeret, si talis forma secundum esse specificum, susciperet magis, & minus. Huius tamen oppositum tenet Thom. de Argent. quem recitat Alph. lib. 1. d. 17. Q. 1. Ad formam dic, vt scis.

81. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad O. dicit. Finibile exceditur à fine in nobilitate, & per consequens in perfectione, & est Arist. 12. Methaph. 12. & alibi. Oppositum sic patet. Nam beatitudo est finis noster, & tamen homo est perfectior beatitudine.

Lucas. Resp. Lych. dicit. Quod Scotus loquitur de fine ex natura rei, ad quem ordinantur alia, siue de fine præexistente, & non acquisibili per operationem. Vel dic de fine cui, & gratia cuius.

82. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad Q. dicit. Nihil potest non esse, nisi cui aliquid incompossibile positiuè, vel priuatiuè potest in esse. Oppositum habet lib. 2. d. 14. Q. 1. vbi ait. Quod compositum ex materia, & forma, dato quod non habeat contrarium vincens; est tamen corruptibile ab extrinseco, & ab intrinseco posset desinere esse, & non tantum per incompossibile positiuum, vel priuatiuum.

Lucas. Resp. Scotus per incompossibile intellexit formam oppositam, seu disparatam incompossibilem in eadem parte materię, idcirco compositum non habens contrarium vincens, adhuc est corruptibile per incompossibile, scilicet, ex forma incompossibili in eadem parte materię, & tale est incompossibile positiuum, incompossibile autem priuatiuum, vt tenebra lucis, & sic inquam, quod tale compositum non habens contrarium vincẽs corrũpitur ratione appetitus materiæ appetentis aliam formam incompossibilem formæ, quam habet. Vel dic. Scoti dictum habere veritatem, in compositis, & non in simplicibus. Dices. Angelus, & anima possunt non esse, & non per incompossibile, priuatiuum, vel positiuum. Inquam, rationem Scoti esse Phisicam, & ad Phil. Est enim ratio desumpta ab Auicen. ideo resp. negando Angelum, & animam esse corruptibiles. Vel si concedatur corrumpi, hoc erit tantum ad corruptionem compositi, vt habet Scotus lib. 2. d. 17. Instabis tandem. Materia prima potest non esse, & tamen non per incompossibile positiuum, vel priuatiuum. Nego. Materiam primam iu via Phil. posse desinere esse.

83. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad Q. dicit. Nulla causa destruere potest aliquod ens propter repugnantiam sui effectus ad illud, nisi perfectius, & intensius esse suo effectui det, quam sit esse alterius destruibilis. Oppositum sic patet. Nam ignis destruit lignum propter repugnantiam sui effectus, scilicet ignis geniti, & tamen suo effectui non dat perfectius esse, quam sit esse ligni. Etiam albedo, cum sit mensura colorũ, est perfectior nigredine, & tamen sepe ad corruptionem albedinis fit nigredo. Similiter caliditas, & frigiditas, humiditas, & siccitas, sic se habent, quod vna species est perfectior alia, & tamen inter istas est mutuus transitus, ergo non semper causans dat esse perfectius causato, quam sit esse rei incompossibilis suo effectui destruibilis.

Lucas. Resp. Aliquid esse perfectius ad presens stat multis modis. Primo in entitate. Secundo, quo ad potentiam actiuã, & resistitiuã virtutẽ actiuã, & resistitiuã alterius, sicque est perfectior effectus sua causa, & hoc modo est

do est in proposito. Vnde genitum vincit, vt in proposito est, vel ex natura sua, vel ex præsentia agentis fortificantis genitum. Vnde ex præsentia ignis, duo gradus caliditatis vincunt sex gradus frigiditatis in aqua. Dices. Ignem hoc facere, & non illos gradus. Dico, quod præueniuntur, & si non præuenirentur, hoc posset facere virtute agentis. Similiter dicatur de igne genito, & corrupto.

14. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad Q. videtur dicere, quod substantia suscipiat magis, & minus, illis verbis. Nisi suo effectui det intensius, & perfectius esse. Oppositum habet d. 17. & in Methaph. 5. quod substantia non intenditur, nec remittitur.

Lucas. Resp. Illud verbum Scoti, intensius, & perfectius debet exponi, idest virtuosius. Et nota in via Scoti substantia non suscipit magis, & minus. Ant. Andr. 11. Methaph. Q. 1. tenet substantiam suscipere magis, & minus; & de his dictum est alibi.

15. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad Q. probat, quod non possunt esse plura necesse esse formaliter tribus rationibus. Oppositum habet lib. 1. d. 8. Q. 5. quod possunt esse plura necesse esse formaliter.

Lucas. Resp. Scotus d. 2. primi non probat absolute ad Phil. quod non possint esse plura necesse esse formaliter. Nam oppositum tenet d. 8. primi loco citato secundum Phil. at vult probare, quod repugnet esse plura necesse esse formaliter, & a se, idest plura necesse esse prima, & non ordinata.

16. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad Q. probans, quod non possint esse plura necesse esse, sic ait. Si duæ naturæ sunt necesse esse, aliquibus rationibus proprijs realibus distinguuntur; & dicantur rationes istæ, A. & B. aut sunt formaliter necessariæ, aut non, &c. Oppositum sic deducitur. Deus, & creatura conueniunt in ente, & differunt per rationes, & differentias formales, & tunc illę, aut sunt necesse esse, aut non, &c. Tum, in Deo sunt attributa, & Essentia, quæ differunt formaliter, vt patet d. 8. primi Q. 4. & tamen quodlibet eorum, formaliter est necesse esse, ergo Deus erit plus quam necesse esse. Similiter persona includit relationem, & Essentiam, quæ differunt formaliter, & tamen quodlibet eorum est necesse esse. Hæc Occam.

Lucas. Resp. Ad pr. dicit Viger. quod Sco. loquitur de entitate signata in actuali existentia non autem de conceptu communi. Adde tu, quod loquitur de conceptu, qui est ibi ex natura rei cuiusmodi non est conceptus entis, vt declarat Scotus d. 8. primi Q. 3. Ad illud de relatione, & Essentia dicit. Quod propositio Scoti debet intelligi de quacunque entitate quanta, sicut non est relatio, sed tunc remanet difficultas de Essentia, & attributis. Ad hocque sic dicit Lychetus. Quod etsi attributa sint formaliter necesse esse, tamen, ipsis non existentibus per impossibile, adhuc Essentia est necesse esse. Ratio ergo concluderet contra Scotum, si huiusmodi attributa essent rationes necessario essendi in Deo, quod non est verum; imo, & si ipsa attributa sint formaliter necesse esse, originaliter tamen propter identitatẽ, quam habent cum Essentia, sunt necesse esse. Ad id, quod ait de Essentia, & relatione. Dicitur quod. Relatio non est formaliter necesse esse, si est ratio de necesse esse, & infinito, de quo alias; forte tota necessitas est propter identitatem realem, quam habet cum Essentia diuina. Dices. Si essentia est necesse esse, & etiam relatio, tunc esset ibi aliqua composito. Resp. Scotus d. 5.

primi

primi Q. 2. & 26. d. 1. Quod infinitas tollit omnem compositionem, ex eo quod infinito repugnat habere rationem partis.

18. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad R. dicit. Siue immediate necessario mouet eam, siue aliud, immediate, & illud necessario motum mouet voluntatem necessario, quia mouet ex hoc quod mouetur: ex quibus habetur quod inter voluntatem diuinam, & creatam nulla est causa media. Oppositum videtur habere lib. 2. d. 24. Q. 3. vbi vult corpora celestia esse super intellectum, & voluntatem nostram.

Lucas. Resp. Dictum Scoti intelligitur, quod corpora celestia sint indirectè super nos, scilicet in quantum habent vim complexionandi partem sensitiuam, vt ibi clare patet.

19. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad R. dicit, quod causatur per quãcumque partem motus, necessario, & ineuitabiliter causatur. Oppositum sic patet, nam substantia non potest causari per motum, cum accidens, ex 12. d. 4. Q. 3. non possit esse ratio formalis producendi substantiam.

Lucas. Resp. Scotus lib. 1. non intelligit per motum causari substantiam, sed, vt habet Arist. 2. de generatione 16. & 18. & Scotus lib. 2. d. 14. Q. 3. & alibi, Motus tantum facit ad actionem, quia eo adducitur agens ad debitam distantiam, vt agat, & alio modo non agit, nec est ratio agendi.

20. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad R. sermonem habet de necessitate ineuitabilitatis. Vnde scias duplicem fore necessitatem, ineuitabilitatis, scilicet & immutabilitatis, prima priuat actum, & potentiam ad oppositum; secunda priuat tantum oppositum; prima dicitur necessitas simpliciter, secunda secundum quid. Oppositum habet lib. 1. d. 8. Q. vlt. vbi præponderat necessitatem immutabilitatis super aliam, ergo videtur, quod necessitas immutabilitatis sit magis, & simpliciter necessitas, & non alia.

Lucas. Resp. De necessitate ineuitabilitatis, & immutabilitatis loquitur doctor noster 30. primi & lib. 4. d. 49. Q. 13. & 16. Quol. Necessitas immutabilitatis competit tantum æternis, necessitas autem ineuitabilitatis competit contingentibus; quæ tamen non contingenter fiunt, siue permanentia, siue successiua sint, necessitas ineuitabilitatis priuat actum, & potentiam, & Deus sic tali necessitate dicitur necessarius; nececessitas vero immutabilitatis tantum priuat oppositum actu succedere, sed dimittit potentiam ad illud, & sic determinata contingenter à voluntate diuina, & intellecta ab intellectu diuino, sunt necessaria tali necessitate. Ex quo patet, quod talis necessitas ineuitabilitatis est necessitas simpliciter absoluta, necessitas verò immutabilitatis est tantum nececessitas secundum quid. His notatis dico ad contradictionem. In permanentibus præualet necessitas ineuitabilitatis, & non potest in talibus sine alia necessitate esse, etsi non in ipsis, saltem in suis causis, sed in successiuis vt in motu, & maximè in via Phil. est necessitas ineuitabilitatis sine alia, quia alia talibus repugnat, & talis necessitas ineuitabilitatis in motu est ex necessitate immutabilitatis in causis ipsius motus, sicq; Scotus nunquam præponit necessitatem immutabilitatis alteri necessitati. Et scias, tenendo quod Deus causet necessario ad extra, tunc fiunt multa contingentia, sed non contingenter, & alia siue sint successiua, siue permanentia fiunt ineuitabiliter; sed non immutabiliter, & in talibus est necessitas ineuitabilitatis sine necessitate immutabilitatis.

21. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad R. Pluribus rationibus, probat Deum intelligentem, & volentem. Oppositum deducitur ex Arist. 2. de Anima. 2. & 12. vbi dicit intelligere est quoddam pati. Sed Deus ex Arist. 12. Meth. 38. & 41. & 8. Phis. 55. dicit impassibilis, & inalterabilis, & nullo motu mobilis, ergo &c.

Lucas. Resp. Ad videndum, quomodo Deus sit intelligens, & volens, vltra rationes quas ponit Scotus 2. d. 1. adduntur hæ rationes. Prima est auct. Arist. 12. meth. 39. vbi vult Deum habere vitam sempiternam, & talis vita est speculatio, & concludit, quod optimum in Deo est speculatio, & non distinguit intelligere, & velle, vt habet Scotus lib. 4. d. 49. Q. 4. Secunda est auctoritas 12. Meth. 51. vbi dicit. Id quod intelligit Deus est diuinissimum, & honorabilissimum; & subdit, se ipsum intelligit, quod potissimum est Et Auer. in com. dicit. Necesse esse si est, est intelligens, vt semper sit secundum alterum modorum, aut secundum dispositionem, in qua non vtitur sua scientia, aut in qua vtitur; si ergo facit in dispositione, in qua sciens non vtitur sua scientia; est quasi dormiens, & non inuenitur in eo scientia nobilis, & hoc est inconueniens. Hæc Comment. Tertia est auctoritas Arist. 10. Ethic. c. 10. vbi ponit felicitatem nostram in contemplatione, & in operatione, quæ huic est cognatissima. Quarta est auct. Auer. 12. Meth. 39. vbi inter multa colligitur hæc sententia. Deus est sapiens, atque in vltima delectatione semper constitutus, perfectissima vita viuens. Quinta. Si Deus non intelligit, consequenter non diligit; cum diligere præsuponat intelligere, sicque non erit beatus, quia beatitudo non consistit nisi operatione immanente, sed in Deo non possunt esse aliæ operationes immanentes, ab his duabus. Sexta. Deus omnia dirigit, gubernat, & ordinat; at in Prol. primi Meth. Arist. dicit. Quod sapientis est ordinare, regere, & gubernare, ergo Deus est sapiens, & non potest esse sapiens nisi sit intelligens. Septima. Si Deus non intelligit, ergo nec vult, & sic erit ens ociosum, quia aliæ operationes, vt mouere, seu causare, ab his duabus pendent, quibus ablatis, nulla alia remanebit. Octaua. Ex diffinitione data à Mercurio. Deus est sphera intellectualis &c. Nona. Ex doctrina Scoti lib. 1. d. 26. solu. princ. dicit. Intellectualitas dicit modum intrinsecum essentiæ diuinæ. Dico: hæc se habent per ordinem. Primo essentia, vt essentia. Secundo modi intrinseci. Tertio attributa. Nota. Ex doctrina Scoti prima Quol. dicitur, si essentia diuina diffineretur vita intellectualis ingrederetur in ratione eius, & primo Report. d. 35. ait Scotus quod si essentia diuina &c. Intentio doctoris est probare intellectualitatem non esse attributum, & vt id faceret, sufficiebat sibi eam remouere à tertio loco, & collocare in priori; ideo dixit ipsam modum intrinsecum, vt ex hoc excludat eam ab attributis, non tamen intendit, vt sit modus intrinsecus: nam in litera immediatè sequenti, comparauit intellectualitatem rationali, modo rationale non est modus intrinsecus hominis, at de eius ratione formali. Decima. Sumitur ex diffinitione Dei quæ cōmuniter à Theologis datur. Deus est ens habens omnem perfectionem in summo, carens omni imperfectione, infinite intellectualitatis, & voluntatis, ens à se, summe necessarium, à quo omnia qui a nullo. Et scias, quod aliud est probare Deum esse intelligentem, & Deum esse intelligibilem. Primum probatur ab Arist. locis citatis.

Secundum

Secundum probatur ex 12. Meth. 36. vbi dicit, Deum mouere in quãtum appetibilem, & intelligibilem. His dictis, sic dicitur ad contraditionem. Dictum Philosophi concluderet, si intelligere esset accidens reale distinctum ab intellectu, vt est in nobis; sed sic non est in Deo, in quo intelligere est idem, quod Deus, & non est ibi pati nisi methaphoricè, & in nobis etiam intelligere est pati perfectiuè, non corruptiuè. Dices. Intelligere est operatio intelligentis proueniens ab intelligente, sed talis operatio distinguitur realiter ab operante, ergo si Deus intelligeret, sua intellectio non esset substantia. Negatur quod intelligere sit propria operatio, & quod in Deo distinguatur ab operãte. Adhuc dices. Arist. 12. meth. 51. inquit, quod intectus non intelligit se nisi accessorie, ergo Deus non intelligit se, nisi prius intelligat alia, ergo nec se. Inquam. Arist. arguitiuæ hoc dixisse, & de intellectu nostro, & non diuino intellexisse. Tandẽ dices. Dauid Iudeus lib. de causis ait. Omne sciẽs suã scientiã redit ad eã reditione cõpleta, sed Deus nũqã exit suã Essẽtiã, sicq; nõ potest ad eãredire reditione cõpleta nec cõsequẽter intelligit eã. Dico. Reditus ille est tãtũ methaphoricus, & non proprius, vel dic, vt Zerbus Q. 10. 12. Meth. quod redire in suã essentiã nihil est quã per se subsistere, cũ ergo primo principio per se subsistere conueniat ad suam essentiam redire dicitur.

22. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad S. citat dictum Auic. 6. Meth. c. vlt. vbi ait, si de qualibet causa esset scientia, illa de causa finali esset nobilissima. Oppositum sic patet. Nam causa finalis habet sæpe esse tantum in mente, seu tantum esse obiectiuum. Quomodo ergo &c.

Lucas. Resp. licet sæpe ipsa causa finalis in se non sit nobilissima, tamen causatio eius nobilissima est, cum moueat omnes alias, & omnibus alijs præsupponatur, & hinc scientia de ea dicitur nobilissima, quod potest confirmari ex Scoto d. 1. Q. 1 lib. 1. Nam dicit data, quod ratio efficientis, & finis coincidant, tamen Deus non beatificat sub ratione efficiẽtis, sed in quantum est obiectum perfectissimum, & addit, quod in efficiente est plenitudo perfectionis obiecti, non autem in ratione efficientis, vnde efficiens est, includtiur ratio finis, vel quietatiui ex suo modo causandi.

23. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad S. dicit. Potentia solũ receptiua est potentia contradictionis, estq; propositio Arist. 9. Meth. 17. & Scoti pluribus in locis. Oppositum sic patet. Subiectum est in potent ia passiua passionis, & tamen non est in potentia contradictionis.

Lucas. Resp. Vigerius dicit, quod hæc propositio habet veritatem depotentia receptiua alicuius realiter distincti, cuiusmodi non est propria passio. Vel dic, quod est vera de potentia, quæ tantum est passiua, sed non cũ potẽtia est necessario actiua respectu illius cuius est receptiua. Aut dic ex his, quæ habet Scotus lib. 2. d. 1. Q. 4. & 5. vbi vult, quod homo, quãtũ est ex se, potest esse sine risibili, sed impeditur ab identitate reali. Dices. Ignis est in potentia passiua ad caliditatem, & tamen non est in potentia contradictionis. Resp. Vigerius quod propositio illa est vera de potentia passiua; quæ non necessario est actiua respectu illius. Vel dic, vt habet Scotus lib. 2. d. 1. Q. 4. quod debet addi, dummodo hoc non proueniat ab extrinseco necessario vniente: sicq; potest solui instantia, quę posset fieri de cœlo, & eius motu, & instantia de figura, & alijs accidentetibus soluantur ponderando illud verbum

bum, solummodo, vel quod hoc prouenit ab extrinseco necessariò illa vniente.

24. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad T. tenet, quod voluntas non potest aliquid velle, nisi intellectus prius præintelligat. Oppositum habet lib. 1. d. 39. & 40. & 14. Quol. vbi vult, quod voluntas diuina prius vult, & determinat aliquod causabile, quam intellectus cognoscat illud esse ergo circumscripta cognitione alicuius contingentis, adhuc voluntas diuina potest illud cognoscere,

Lucas. Resp. Lichetus dicit sic. Dictum Sco. 2. d. 1. intelligitur de cognitione simplicium propositionis contingentis; tales enim cognitiones simplicium præcedunt determinationem diuinæ voluntatis. Vel dic, quamuis voluntas possit determinare aliquod contingens esse ante cognitionem illius, tamen facta tali determinatione, intellectus statim intelligit illam determinationem, & voluntas non potest ad extra ponere illud in esse, quod determinauit, nisi intellectus prius intelligat; sicq; ad sui esse necessariò precedit intelligere circa illud. Vel dic, quod Scotus 2. d. 1. non distinguit inter velle, & intelligere cum per vnumquodque eorum, tanquam per sufficiens medium Scotus habeat intentum suum. Dices. Angelus multa causat, quæ non potest causare, nisi intellectione præuia; tamen ex hoc non sequitur, quod sua intellectio sit sibi eadem realiter, ergo à simili, non requiritur, quod voluntas Dei causando, licet requirat intellectionem præuiam, quod sit sibi eadem essentialiter, & realiter, vt dicit Scotus 2. d. 1. ibidem. Lichetus ait, quod in causando non est inconueniens agens secundo dependere ab alio distincto realiter ab eo, vt patet de Angelo, & sua intellectione: est tamen inconueniens de primo efficiente, ideo neganda est similitudo. Dices. Prima causa, secundum Philosophum, non potest esse sine secunda, ergo videtur ab ea dependere. Non dependet, quia nihil recepit ab ea, scilicet secunda; sed tantum necessariò requiritur secunda propter imperfectionem effectus, ex ordineq; necessariò, & essentiali causarum.

25. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad T. vult Deum intelligere alia à se. Oppositum habet Arist. 12. Methaph. 51. vbi vult, quod Deus non intelligat alia a se quia tunc vilesceret eius intellectus, quia quædam sunt; circa quæ melius est meditari, quam non meditari.

Lucas. Resp. Franc. lib. 1. d. 36. Q. 4. circa hoc recitat quatuor modos dicendi Prior est. Intellectus diuinus non intelligit, nisi se ipsum, alioquin vilesceret. Alter est. quod tantum intelligit incommutabilia, & nō commutabilia, quia est in eis mutatio. Tertius est, quod solum intelligit principalia, vt homines, quia eis non est cura de bestijs. Quartus est modus cattolicus, quod intelligit se, & alia à se, tam bona, quā mala, tam immutabilia, quam mutabilia; istaq; conclusio est tenenda, & sic deducitur. Primo argumento Themistij. Deus cognoscit se perfectissimè, ergo intelligit omne, ad quod se extendit virtus eius, & cognoscit se esse causam, principium, & finem eorum, quæ exigunt aliorum cognitionem, etiam cognoscit se esse distinctum ab alijs. Secundo Franc. argumento loco citato. Cognoscens perfectissimè obiectum, cognoscit omne demōstrabile de subiecto, sed de Deo est demōstrabile, quod est melior creatura, ergo cognoscens se meliorē creatura, cognoscit creaturam. tum quia ponens differentiam inter

aliqua duo cognoſcit illa. Tum, quia impoſſibile eſt cognoſcere cō-
plexionem non cognitis terminis. Tertio,de omnibus contradictorijs,
de eo verificatur; Deus.n.vel eſt in tēpore, vel non; dependens, vel
non; corpus, vel non. At impoſsibile eſt, quod Deus ſe cognoſcat
non eſſe tempus, nec corpus, niſi cognoſcat tempus, & corpus. Quar-
to. omne agēs agit propter finē 2. Phiſ.66. Tunc ſic. Aut agit propter
finē,quē cognoſcit,vel propter finē, quē nō cognoſcit, ſed ab alio ter-
minatur ad agendū,ſed primum agens non poteſt ab alio determinari,
ergo neceſſario agit propter finem, quem cognoſcit. Quinto arg.
Bacco d. 35. primi quicunque cognoſcit ſe perfectiſsimè, cognoſcit
omnia, quæ ſunt in eo: ſed omnes creaturæ continetur in Deo, Com-
ment. 12. Meth. com. 18. dicit. Omnes formę ſunt in potentia in ma-
teria prima, & in actu in primo motore; ergo Deus cognoſcit ea,
quæ ibi continentur. Sexto, Diſtinctio rerum non eſt à caſu; ergo eſt
ab aliquo præcedente totam hanc diſtinctionem: ſed nihil præcedit
totā hāc diſtinctionē,niſi Deus;Quomodo poteſt hæc diſtinctio ab ipſo
procedere niſi ab ipſo eſſet cognita? His igitur cōcluſio certa eſt omniū
Theologorū,quod Deus vnico actu,omnia diſtinctiſsimè intelligit, nec
in hoc eſt dubium, & quod ſic diſtinctè cognoſcat. Docet Scotus lib.
1. d. 2. Q. 1. & d. 38. & 39. & alibi. Greg. lib. 1. d. 35. & Bacco. d.
36. tenent, quod inſequendo rationem naturalem, tenendum eſt
quod Deus intelligit alia à ſe. Et Baccon. addit. Qui dicunt Ariſt. &
Auer. tenuiſſe, Deum non intelligere alia à ſe, imponunt eis falſum,
& ſatisfacit rationibus in oppoſitum. Diuus Thomas contra gentes
lib. 1. d. 50. ait. Deum intelligere alia à ſe dupliciter poteſt intelligi,
primo,quod intelligat aliud à ſe, & ſit perfectio ſic intelligere, & ſic
Deus non intelligit aliud a ſe. Secundo,quod intelligat aliud à ſe, ita-
quod non ignoret, ſicque intelligit aliquid aliud a ſe, licet non extra
ſe. His ſtatutis:dicitur negando eos; quia ſequens rationem natura-
lem excluſa actorit. Phi. (Dicit Greg. habet ponere Deum intelligere
alia à ſe, & ſecundum Greg. Ariſt. & Auer. non ſunt ſequti rationem
naturalem. Ioan. Bac. dicit, quod Deus cognoſcit alia à ſe, quia non
ſibi magis repugnat facere vilia, quam ea cognoſcere. Sed Deus fa-
cit vilia, vt patet 7. Phiſ. 3. 4. 5. 6. & 8. Phiſ. 45. 54. & 83. In Meth.ſę-
pe; vbi Ariſt. vult, quod ſit vna prima cauſa omnium, etiam eſt
cauſa exemplaris omnium, ergo cognoſcens exemplum, cogno-
ſcit etiam exemplatum. Cum dicitur, quod vileſceret. Di-
co, quod ſicut non vileſcit ea cauſando, quia ſunt deperfectio-
ne vniuerſi, ita nec ea intelligendo, vt obiecta ſecundaria,
vileſceret tamen ſi cognoſceret ea, vt obiecta primaria. Vel dic, quod
vileſceret Deus,ſi intelligeret hæc vilia capiendo ſcientiā ab eis id; eſt,
quod vult Scotus, quòd vileſceret, ſi res ſe haberent motiuè in illa in
tellectione, ſed non, ſi ſolum ſe habeant terminatiuè, & hoc dici
Auer.12.Meth. com.51. Aut dic. Deus non cognoſcit aliquid extra ſe
quia in ſua eſſentia omnia cognoſcit, tamen nihil prohibet, quin poſ-
ſit cognoſcere aliud à ſe. Tandem dic: Hæc inferiora, & alia cogno-
ſci à Deo poteſt tripliciter intelligi; primo vt de eis habeat diſtinctas
cognitiones, & ſic non, ſecundo,vt ea cognoſcat per diſtincta media,
& ſic non, quia per ſuam eſſentiam omnia cognoſcit. Tertio, vt co-
gnoſcat omnia propria prædicata quidditatiua rerum, & ſic debet in-

telligi

telligi, quod cognoscat omnia distinctè. Instabis: si Deus cognosceret aliud à se, tunc intelligeret composita; quod est falsum. Concedo Deum intelligere simplicia, & composita cum intelligat omnia; sed non intelligit composita ordinando vnam partem ad aliã, sicut nos facimus. At vnico actu simplici intelligit simul, & intelligit composita, sed non compositè. Dices adhuc. Auer. 12. Meth. 51. vult quod Deus non possit intelligere aliud à se, nec scientia vniuersali, nec scientia particulari, quia talia sunt infinita, & ad nullam scientiam determinantur. Concedo, quod intelligit omnia singularia, quamuis sint infinita, quia, cum Deus sit infinitus, potest vnico actu infinito cognoscere distinctè. Sed an singularia sint infinita in via Theologorum? Resp. Scotus lib. 3. d. 14. Q. 2. Quod singularia possibilia sunt infinita, sed non de facto sunt, vel erunt infinita, aliter autem dicendum est ad Phil.. Dices tandem. Intellectio mensuratur ab obiecto. tertio de anima 38. ergo intellectio Dei erit imperfectior ipso Deo, quod est falsum. Dico, quod scientia capit suam denominationem ab obiecto terminatiuo, & non motiuo, & ab obiecto motiuo capit suam perfectionem, quasi effectiuè. Et si quomodo videatur mensurari, & capere denominationem ab obiecto terminatiuo, hoc tantum est verũ denominatione extrinseca, & non intrinseca, nec effectiuè, nec quasi effectiuè, nec à priori. Sed quid sentiunt Arist. & Auer.? Videtur tenere, quod Deus non intelligat aliud à se. Contr. Arist. 10. Ethic. c. 10. & Auer. dicunt, quod Deus habet curã de singularibus, & visitat sapientem sicut amicus amicum. Dico Arist. in Ethic. loquitur moraliter, scilicet, vt reddat homines bonos, in Meth. loquitur, vt sapiens, vt scilicet verum dicat. Vnde Auer. 2. Meth. 15. dicit, quod leges non quærunt veritatẽ sed bonitatem. Queres, an intellectio Dei ad alia à se, terminetur ad res in genere proprio, an, vt relucent in essentia? Vnde nota, quod visio essentiæ dicitur meridiana, visio rerũ in essentia dicitur mattutina, & visio in genere proprio dicitur vespertina. Deus habet duas primas cognitiones, de tertia autem dubium est, an scilicet in Deo sit cognitio vespertina. At si quæratur, an videat res in genere proprio? Pro hac difficultate scias Deum non posse cognoscere in genere proprio, seu cognitione vespertina, quod sic patet. Primo, cognitio Dei circa creaturam fuit ab æterno, sed res extra non fuerunt ab æterno, ergo non possunt esse termini intellectionis æternę. Secundo ex Aug. super Genesim ad literam c. 5. & 7. vbi in Angelo ponit cognitionẽ matutinam, & vespertinam, postea valde expresse dicit, sed non auderem ponere cognitionem vespertinam in Deo. Tertio, cognitio matutina est perfectior vespertina, sed Deus cognoscit creaturã cognitione perfectissima ergo & c. Quarto, creatura æque bene cognoscitur, siue sit, siuè non sit extra, ergo vt extra non terminat talem cognitionem. Quinto, Ex Scoto tertia Prol. Si Deus cognosceret res extra in genere proprio, cum notitia denominetur talis ab obiecto terminatiuo, tunc Deus diceretur Meth. Logic. Medic. & c. sed Deus est tantum Theologus, ergo tantum videt in essentia. Adde ex 5. Quol. Scoti. Intellectus diuinus præcisè cognoscit res in essentia sua, & non per creaturam, quia tunc vilesceret intellectus eius. Super quæ verba Lichetus habet hanc sententiam. Nota, quod intectus diuinus dicitur vilescere dupliciter cognoscendo creatu-
ram

ram, si mouetur ab ea, vt a causa partiali, quia tunc intellectus se haberet passiuè respectu illius. Secundo, vilesceret, quando eius cognitio terminaretur ad creaturam, vt in se; quia tunc creatura esset obiectum in ratione creaturæ, quod est inconueniens, & ita apparet quomodo in via Scoti. Deus non cognoscit cognitione vespertina. Idem tenet Alph. Baccon. & quamplures alij. At num intelligere lapidem sit perfectio simpliciter in Deo? Ad hoc resp. Scotus d. 35. primi, & d. 39. quod sic, & hoc de intelligere in se, sed non sub ratione qua transit super tale obiectum. Dices. Quicquid potest virtus inferior potest superior, sed intellectus creatus potest cognoscere cognitione vespertina, ergo, & increatus. Committis fallaciam figure dictionis. Nam verum est, quod cognoscit creatura, cognoscit, & creator; ob id non sequitur; creatura cognoscit res ad extra, ergo Deus. Adhuc instabis. Cognoscens relationem est cognoscens & extrema, sed Deus cognoscit esse distinctum à creatura in genere proprio, ergo, &c. Dico, quod Deus cognoscit res ad extra, & in genere proprio, sed quia res in genere proprio relucent in mente diuina, Deus cognoscit res in genere proprio, & extra in sua essentia, & ita cognoscit res extra, intra, & non extra. Dices. Amplius: equalis ambitus sunt intellectus, & voluntas in Deo; sed voluntas se extendit super res extra creando eas, ergo super illas poterit se extendere intelligendo. Alph. sic resp. Verum est, quod ad quicquid se extendit diuina voluntas, & intellectus; quia quicquid vult diuina voluntas, cognoscit intellectus, sed ex hoc non sequitur, quod cognoscat aliquid extra se terminatiuè; sufficit enim, quod cognoscat omnia in se ipso, & cum dicitur, quod diuina voluntas vult me extra se, non in se, verum est, & sic intellectus diuinus intelligit me extra, & non in se, licet hoc non intelligat terminatiue extra se, sed in se ipso. Amplius dices. Agens per intellectum eo modo quo agit, eo modo cognoscit, sed Deus est agens per intellectum, & agit ad extra, ergo cognoscit ad extra res necessario. Dico. Agens per intellectum cognoscit quicquid agit, sed non oportet quantum ad omnia eodem modo quo agit, eodem modo cognoscat, cum actio illa sit operatio transiens, cognitio verò immanens; vnde si ratio esset bona, probaret Deum cognoscere noua cognitione, quod nullus diceret, patet sic. Omnes agens per intellectum eo modo, quo agit, eo modo cognoscit, sed Deus est agens per intellectum, & constat, quod agit actione noua creaturas creando, ergo cognoscit cognitione noua, & nō ęterna. Iterum dices. Peccatum non est in Deo, nec habet in eo relucentiam, ergo si à Deo debeat cognosci necesse est, vt cognoscatur ad extra. Dico. Deus cognoscit omne peccatum siue præteritum, siue præsens, siue futurium; cum dicis in Deo non est peccatū, concedo formaliter, quo ipse dicatur peccator, sed est in eo obiectiuè, non enim ab ęterno reprobasset malos, nisi quia eorum cognouit peccata. Instabis, priuatiua in Deo non habent relucentiam. Resp. Habent relucentiam in suo opposito, siue suo subiecto, sed an negationes, & priuationes habeant ideam in mente diuina; dicetur alias.

26. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad V. dicit. Quod intellectus Dei semper intelligit, & distincto actu. Oppositum sic patet. Quia si semper intelligit videtur, quod discurrat, quia intelligit hoc post hoc, & hoc per hoc, saltem ordine naturæ. Vnde Iudith. cap. 9. habetur. Illa post illa cogitasti,

Lucas. Resp. Quamuis alibi de hac re, scilicet an Deus discurrat, dixerimus; adhuc hæc subinferã, Deus nõ discurrit, vt patet ex Arist. 12. meth. 51. vbi vult, quod Deus non potest discurrere ab intellectione partium ad intellectionem totius, tum quia in Deo non est motus, ergo non discurrit. Tum quia sua intellectio est sua substantia, ergo non discurrit. Tum, simul omnia intelligit, ergo non discurrit. Sed nota, quod ad discursum tria requiruntur. Primum, quod intelligat hoc post hoc; Secundum, quod intelligat hoc per hoc. Tertium, quod extrema discursus intelligantur diuersis actibus intelligendi. Deus, vt colligitur ex 3. Prol. discurrit quantum ad duas primas conditiones, sed non quantum ad tertiam, & per hoc tollitur contradictio. Nota etiam, discursum capi bifariam vno modo, quando intelligimus multa successiuè, siue illa sint connexa siue non; secundo modo, quando discurrimus a premissis ad conclusionem. Si Deus discurreret primo modo, tunc respectu alicuius intelligibilis quandoque esset in potentia, quandoque in actu, & quod sic non discurrat patet ex sententia Iacobi Ap. Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio; Et auctoritate Pauli ad Hebreos. Omnia nuda, & aperta sunt oculis eius, non discurrit secundo modo scilicet a premissis ad conclusiones, vt scilicet alio, & alio actu intelligat. Idcircò D. Thom. lib. 1. contra gentes cap. 56. dicit. In Deo non est habitualis cognitio; sed tantum actualis, vnde scias, velim animam nostram solam, & nullam intelligentiam celestem discurrere secundum Arist. Sed apud Theologos, vt tenet Scotus tertia Prol. Omnes Angeli vere discurrunt, & solus Deus non discurrit. Thomas autem tenet Angelos non discurrere. Franciscus Q. 14. Prol. ponit discursum in Deo. Scotistæ communiter dicũt Deum discurrere quantum ad primas duas conditiones supra dictas, sed non quantum ad tertiam. Franciscus verò tertiam conditionem à scotistis cõmuniter positam negando sic ait. Spiritus separati possunt totum discursum vnico actu cognoscere. Dices, Virtus inferior potest discurrere, ergo & superior, vt Deus potest discurrere. Verum est, quando fit comparatio in vna perfectione simpliciter, quod illud, quod competit inferiori, competit superiori; sed non quando non est perfectio supplens imperfectionem, vt est discursus. Finaliter dices. Contingit multa in habitu intelligere, sed nõ in actu, ex 2. topic. c. 25. Dico, quod verum est de intellectu nostro, qui imperfectior est inter omnes, sed nõ de intellectu perfecto, vt est intellectus intelligentiarũ.

27. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 2. ad A. dicit. Notitia cuiuscunque obiecti nata est gigni ab ipso, vt a causa proxima. Oppositum patet ex Aug. dicente. Ex obiecto, & potentia gignitur notitia; patet etiam de relationibus, tam realibus, quam intentionalibus, quę non sunt motiua intellectus.

Lucas. Resp. Non negat Scotus notitiam gigni à potentia, at se declarat, vt patet in littera, scilicet notitia tanquã a causa proxima partiali non totali. Etiam non comparat hic, hęc omnia obiecta inter se, sed ad obiectum diuinum, & tunc differenter loquitur de eis, non curando, an omnia moueant, an ea tantum, quæ absoluta sunt.

28. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad Bb. dicit, quia de ratione entis non est finitas, nec apparet ex ratione entis, quod sit passio conuertibilis cum ente, Oppositum habet, quinta, quodl. vbi tenet, quod infinitas non sit passio ipsius entis.

Resp.

Lucas. Resp. Scotus 2. d. 1. capit passionem pro omni eo, quod est extra quidditatem, & necessario sequitur quidditatem, & sic modi intrinseci possunt appellari passiones. Aliquando passio capitur pro accidente communi: hoc modo Scotus d. 15. 2. lib. appellauit quantitatem passionem substantiæ. Paulus dicit, duplices esse passiones entis, quas vocat primas, & secundas, primas simplices, secundas disiunctas, circumloquentes nobis vnum conuertibile cum ente nobis ignotum. Quæres. Vtrum vnitas sit modus intrinsecus, an passio. Passio, inquam, est. Replicabis, vnitas non est aptitudo, ergo non est passio. Negatur antecedens, & quod sit aptitudo, patet ex Scoto pluribus in locis.

29. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad Bb. Ex infinito in actu in quantitate vult probare infinitum intensiuè. Ex quo supponit Scotus infinitum in actu esse possibile in quantitate molis. Oppositum habet lib. 2. d. 1. Q. 3. Et 2. meth. Q. 6. vbi vult infinitum tale impossibile esse, etiam theologicè loquendo.

Lucas. Resp. Ratio Scoti 2. d. 1. est tantum vna leuis persuasio, ex qua non licet accipere resolutionem. Vel dic illud dictum esse extra, & non de littera Scoti.

30. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad Bb. dicit. Duo contradictoria non possunt facere vnum intelligibile, nec possunt intelligi. Oppositum habet Scotus lib. 2. d. 1. Q. 3. vbi vult contradictoria posse intelligi.

Lucas. Resp. Scotus non negat contradictoria per se intelligi, sed tantum dicit, quod duo contradictoria non possunt constituere vnum intelligibile; huiusque rationem assignat ibidem. Vel dic, quod contradictoria intelliguntur cognitione apprehensiua, sed non cognitione adhæsiua. Paulus notat, quod intellectus non potest cogitare contradictionem, idest vnum obiectum intelligere, quod includat contradictionem, videns ipsum esse aliquod ens; quia intellectus simplex non erraret, vt patet d. 3. 1. Q. 4. Sed bene potest cogitare aliqua duo, quorũ vnio includit cõtradictioné, vt patebit d. 43. 1. Sed phantasia potest cogitare incomplexum tale, credens esse ipsum vnum possibile vt est chimera, &c.

31. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad Bb. dicit. Maius est cogitabile, quod est in re quàm quod est in intellectu. Oppositum habet lib. 4. d. 1. Q. 1. vbi dicit. Res habent verius esse in mente diuina, quam in se. Item Domus verius esse habet in mente artificis, quam extra.

Lucas. Resp. Scotus dicit ad primum, quod verum est rem in mente diuina habere verius esse simpliciter, sed non verius esse tale, quia tunc Deus esset formaliter lapis. Ad secundum, concedit, quod simpliciter domus habet verius esse in mente artificis, quam extra, quia hæc fit ab illa; tamen domus extra habet verius esse domus, quam in intellectu cuiuscunq;. Sed de substantia Scotus negat, quod habeat verius esse in intellectu creato; quam in se, nec loquendo de esse simpliciter, seu de esse tali. Nam sic, vel sic, substantia habet verius esse in se, quam in intelllectu, & ita loquitur Scotus d. 2. lib. 1. scilicet de summo quod necessario est substantia. Si autem velis, quod propositio Scoti vniuersaliter sit vera, distingue de esse simpliciter, & de esse tale, vel, vt exponsit alqui, illud quod est in re est perfectius cogitabile &c. si li, perfectius, determinet, li cogitabile, idest quod ipsũ sit perfectius cogitabile;

tabile, sic est falsum, quia rosa non existens, est ita perfectum cogitabile, sicut rosa existens. Si determinet intellectionem, sic est verum & tunc est sensus, quod perfectiori modo intelligitur existens, quia existens intuitiuè intelligitur, non sic autem non existens: notitia autem intuitiua est perfectior abstractiua de eodem obiecto.

32. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. ad E c. citando Arist. 8. Phisic. dicit, & cum eo habet pro inconuenienti, quod virtus finita, & infinita moueant in tempore equali. Oppositum habet lib. 2. d. 2. Q. 11. solut. 1. vbi ait, quod virtus finita, & infinita mouere possunt in equali mensura.

Lucas. Resp. Quando mensura est diuisibilis, tunc mouet in equali mensura, præsupposito, quod virtus infinita moueat secundum vltimum conatum; sed quando mensura est indiuisibilis, tunc mouebunt in equali mensura, etiam quod virtus infinita agat secundum vltimum conatũ, & tunc hoc non prouenit ab intrinseco, scilicet naturarum ratione, sed ab extrinseco, scilicet ratione indiuisibilitatis in mensura. Quæres, cum illa virtus habet vnam partem propinquiorem, & aliam remotiorem, quenam illarum est pars propinquior, & que remotior? Vt id scias; nota, quod Arist. 8. Phisic. 84. dicit esse Deum circumferentiam cęli; quia primus motor debet poni, vbi motus est velocior, Deus igitur ibi est; quod motus sit velocior in circumferentia, quam in alijs partibus corporis, patet, quia in equali tempore trãsit maius spatium. Et Auerr. in com. ait, quod Deus est circumferentia spheræ, quia actio eius ibi magis apparet, & subdit. Motor primus est in partibus velocioribus, quia quanto magis aliquis appropinquatur motori, tanto velocius mouetur.

Secunda dist. Quest. secunda, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 2. Q. 2. ad arg. ad oppositum dicit. Per se notum non potest ab aliquo negari. Oppositum sic patet. Nam multi negauerunt primum principium, vt patet 4. Meth. 9. & Philosophus longo processu disputat contra eos.

Lucas. Resp. Primum principium posse negari dupliciter, intelligitur, voce tantum, & sic negauerunt principium; aut corde, sicque non; hæc resp. Ab Arist. trahitur 4. Meth. vbi ait. Idem simul habebit contrarias opiniones, qui de hoc est mendosus.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 2. in initio, citans dictum Arist. 2. Meth. t. 15. ait. Absurdum est simul quærere scientiam, & modum sciendi, vbi Phil. vult modum sciendi præcedere scientiam. Oppositum habet Q. 1. Vniuersalium, vbi vult modum sciendi esse posteriorem sciente, & scientia.

Lucas. Resp. Pro intelligentia dicti Phil. 2. Meth. poteris notare quinque gradus hominum, quibus fiunt in habitu ad scientias. Primus est consuetudo. Secundus est, quod aliqui nolunt recipere scientiam, nisi afferatur exẽplum. Tertius vult auctoritatem. Quartus vult demonstrationem, & certitudinem ad omnia. Quintus habet demonstrationem molestam.

His notatis; dic, quod Scotus 1. Vniuersalium loquitur de posterioritate perfectionis, Arist. verò de prioritate generationis.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 2. ad A. vult, quod propositio per se nota excludit omnem aliam causam, exceptis terminis. Oppositum sic patet. Nam non excludit intellectum, ergo non omnem causam.

Lucas. Resp. Aliud est loqui de euidentia propositionis per se notæ, & aliud de
notitia talis euidentiæ: Ad euidentiam propositionis sufficiunt termini
ad notitiam requiritur intellectus. Vel dic. Propositio per se nota ex-
cludit omne aliud à terminis in ratione obiecti, sed non in ratione po-
tentię. Instabis, hæc propositio. Nix est alba, est per se nota, & tamen
non habet euidentiam ex terminis, sed ex sensu, ergo propositio per se
nota non est illa quæ habet euidentiam ex terminis tantum, vt dicit
Scotus. Resp. Franc. d. 2. primi, Q. 4. arguit diffinitionem Scoti tan-
quam insufficientem, quoniam illa propositio, nix est alba, non
habet euidentiam ex terminis, & tamen est per se nota; & subdit dif-
finitionem Scoti habere veritatem, in notitia abstractiua non autem in
intuitiua, deinde sic diffinit. Propositio per se nota est illa, quæ habet
euidentiam ex se, & non ex alia propositione. Dicitur tamen pro Sco-
to, quod illa propositio, nix est alba, non est per se nota; idque docet
Gregor. d. 2. primi, Q. 1. vbi vult, quod nulla propositio contingens
est per se nota, aut dic, quod est tantum nota per sensum ex intuitione
extremorum, & non ex sua ratione formali, & maxime, quia Franc.
dicit, Deum posse saluare niuem sine albedine. Vel dic, quod cum
omnis propositio per se nota sit necessaria, quia propositio per se nota
est dignitas, & dignitas ex Arist. 1. Poster. est necessaria; ergo nix est
alba, non est propositio per se nota. Vel dic, nix est alba, est per se no-
ta intuitiuè, & non abstractiuè. Ex Gregor. Hæc notanda veniunt.
Primum, nulla propositio contingens est per se nota. Secundum, nulla
propositio singularis de secundo adiacēte est per se nota, excepta, Deus
est. Tertium, non omnis propositio immediata est per se nota. Quar-
tum, non omnis propositio, cuius predicatum includitur in diffinitio-
ne subiecti, est per se nota. Ex Ioan. Maior. ista sunt notanda. Pri-
mum, non omnis propositio immediata est per se nota. Secundum,
omne totum est maius sua parte. Tertium, omnis propositio compo-
sita ex partibus contradicentibus est per se nota. Quartum, aliqua
propositio falsa est per se nota. Quintum, propositio per se nota est in-
demonstrabilis à priori, & à posteriori; sed hoc vltimum reputo fal-
sum. Dices. Sunt multa principia indemonstrabilia nota in medicina
ex experimentis, vt quod talis herba sit effectiuè calida, & tamen non
noscuntur ex terminis, ergo propositio per se nota ex terminis non est
nota, vt vult Scotus. Thom. Ang. cuius est hæc difficultas credidit,
quod omnis propositio indemonstrabilis sit per se nota, quod non
est verum.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 2. dicit. Diffinitio, & diffinitum, siue capiantur pro terminis, siue pro conceptibus, differunt. Oppositum habet lib. 1. d. 8. Q. 3. & 1. Quol. art. 1. vbi dicit, quod diffinitio, & diffinitum dicunt eundem conceptum, ergo, &c.

Lucas. Resp. Scotus dum dicit, diffinitio, & diffinitum, &c. debet intelligi diuersimode, quia voces, & quæcunque alia signa, ad placitum, vt hæ, diffinitio, & diffinitum differunt inter se realiter; sed si capiantur pro

conce-

conceptibus signatis, tantum differunt ex natura rei, vt docet auctor formalitatum cap. de dist. & de Identitate ex natura rei: si autem accipiantur pro conceptibus existentibus in mente, differunt realiter. Debet intelligi etiam dictum Scoti de diffinitione, & de diffinito pro fundamento, quia pro formali sunt duæ intentiones disparatæ, quæ realiter differunt eo modo, quo distinctio realis reperitur in secundis intentionibus. His visis dicit ad contrad. si accipiatur solum diffinitio pro ipsis partibus diffinientibus simul sumptis, distinguuntur sic ex natura rei à diffinito, loquendo de diffinitione methaphisica, quia diffinitio phisica sic accepta distinguitur realiter à diffinito, quia totum phisicum distinguitur realiter à suis partibus; diffinitio verò pro quidditate resultante ex partibus diffinientibus est idem omnino ex parte rei cum diffinito, & hoc modo debet dictum Scoti in locis præallegatis intelligi. At hoc vltimum dictum non est tutum, quod diffinitionis quidditas sit alia à partibus simul sumptis, & ista est sententia expressa Franc. lib. 1. d. 2. vbi Q. 2. habet hæc verba. Videtur igitur dicendum, quod sicut compositum naturale addit ad partes simul sumptas, ita etiam compositum methap. i. diffinitio addit super genus, & differentiam simul sumpta. Et si dicas, ergo distinguntur formaliter. Dico, quod non distinguntur formaliter, quia species includit genus & differentiã, ideo non distinguntur. Hæc Franc. at bene ex natura rei ait auctor formalitatum. Ad contrad. aliter dici potest, Scotus 1. quol. vult, quod diffinitio, & diffinitum sint vnus conceptus realiter, vt patet ibi ex littera Scoti, Sicque intelligitur dictum Scoti d. 8. 1. licet etiã ibi dici posset, quod arguit ad hominem, scilicet contra Herr. Dum autem 2. d. 1. ait, quod dicunt alium, & alium conceptum, verum est ex natura rei. Nota, quod consequentia à diffinito ad diffinitionẽ pro fundamento valet, non pro formali, secundo modo non valet põderando ista duo prædicata, quæ sunt intentiones, tertio; non valet, dum illa habent suppositionem materialem; quarto, non valet in terminis denotantibus causalitatem; quinto, non valet in terminis dicentibus prioritatem, & posterioritatem; sexto, non valet in terminis concernentibus actus intellectus; non enim sequitur, animal rationale est indicatiuum hominis, ergo homo est indicatiuum hominis.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 2. ad A. dicit Propositio non est per se nota quidditate confuse concepta; quæ non est nota, nisi distinctè concipiatur per diffinitionẽ. Oppositum huius videtur dicere Scotus 3. Q. Prol. vbi velle videtur, quod ad hoc, vt sit propositio per se nota, opus est quidditatem esse distinctè cognitam.

Lucas. Resp. Scotus 2. d. primi vult aliquam propositionem confusè acceptam esse per se notam. Nam Geometer habet aliquas propositiones per se notas ex solo conceptu per se confuso terminorum, vt istam. Linea est longitudo & cæt. sed non omnes; quia nõ illam, scilicet, Linea est species quantitatis continuæ, & huius differentia est, quia ex conceptu confuso terminorum potest euidenter sciri veritas, sed non ista, per idque patet ad contradictionem. Nam 3. Prol. vult quod propositio per se nota sit distinctè cognita, intelligitur de scientia Meth. quia, cum sit scientia ad quam stat resolutio aliarum, requiritur, quod termini sint distinctè cogniti; in alijs vero specialibus ex cõceptu cõfuso terminorum fiunt propositiones per se notę, vt in Philosophia, & Geome-

tria

tria. Dices, quare hæc propositio est per se nota. Animal rationale est risibile, & non hæc, homo est animal, cum illa sit secundi modi, & hæc primi? Dico in prima termini sunt distinctè cogniti, in secunda vero non, sed confuse, aut dic, quia hæc, Homo est animal, est silogizabibilis, sed non altera.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 2. ad A. Damnat illam distinctionem depropositione per se nota in se, & nobis; dicit enim sic. Ex his etiam patet, quod nulla est distinctio de per se nota in se, & nobis, quia, quæcunq; est in se, & per se nota, cuicunque intellectui est per se nota, licet non actu cognita. Oppositum habet Arist. 1. Phis. 2. & 7. Meth. 10. Nam hæc distinctio per se nota in se. & nobis, in his locis tractatur, ergo non videtur aspernanda.

Lucas. Resp. Duplex est ordo in cognoscendo, vnus ex parte potentiæ, & alter ex parte obiecti; Tunc dico, quod distinctio Arist. est acceptanda, vbi talis ordo accipitur ex operatione potentiarum, sed non quando tantũ accipitur ex parte obiecti, quia ille talis semper est vniformis, & isto modo loquitur Scotus 2. d. 1. Dices. Num diffinitio propositionis per se notę sit illa, quæ ponitur primo Post. ab Arist. sic, Propositio per se nota est, quam necesse est, quemlibet docendum habere per se ipsum. Dico, quod non, sed illa diffinitio est propositionis, quæ vocatur maxima; vel dignitas, quam scilicet necesse est habere quemlibet docendum, quia tunc, solum maximæ communes omnibus scientijs essent propositiones per se notæ, quod est falsum. Et nota, quod diffinitio data a Scoto acceptatur a doctoribus, & maximè ab Occam, & Gab. 3. d. 1. Q. 4. tamen dicunt quod breuius potest sic describi; Propositio per se nota est propositio necessaria, non dubitabilis.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 2. ad A. dicit. Propositio per se nota non est demonstrabilis. Oppositum patet per Boetium de hebdom. vbi sic ait. Communis animi conceptio, quæ dum venit ex alia communiori, vt incorporalia non esse in loco.

Lucas. Resp. In via Scoti, Propositio per se nota non potest demonstrari, & id tenetur ferè ab omni schola Theologorum, quod sic patet. Est enim contradictio, quod sit per se nota, & nota per aliud sit. Secundo, propositio per se nota excludit omne aliud præter terminos, ergo non pẽdet ab alia, per quam possit demonstrari. Tertio, Arist. 1. Post. Omnis demõstratiua scientia est circa tria, dicit, dignitatem esse per se verum est necesse, sed omnis propositio per se nota est dignitas, ergo &c. Quarto, omnis propositio demonstrabilis est dubitabilis, sed propositio per se nota non est dubitabilis. Tandem, nulla propositio immediata est demonstrabilis, sed omnis propositio per se nota est immediata, ergo &c. Ad dictum Boetij, quod non omnis conceptio animi est per se nota, sed aliqua sic, & aliqua non, vt ipse exemplificat, incorporalia nõ esse in loco. Dices; hæc propositio, homo est substantia, terminis distinctè conceptis, est demonstrabilis, & tamen est per se nota, vt dicit Scotus d. 2. Q. 2. l. 1. & quod sit demonstrabilis, sic patet, Omne animal est substantia, omnis homo est animal, ergo omnis homo est substantia. Resp. hæc, homo est substantia non est per se nota, nisi terminis distinctè conceptis, & tunc dicitur, quod est silogizabilis, non demonstrabilis: similiter, de hac, Deus est, apud intellectum beati, qui distinctè cognoscit terminos, est enim sibi à po-

steriori.

steriori silogizabilis, sed non demonstrabilis, quia tunc permissæ non sunt euidentiores conclusione. Vel dic, hæc præpositio, Deus est, tantum est per se nota in intellectu beati, qui distinctè cognoscit terminos, sed non in intellectu viatoris terminos confusè cognoscentis. Dices etiam, Cælum est, cęlum mouetur, nix est alba, sunt per se notæ & tamen possunt demonstrari. Nego quod sint per se notæ, vt hic capimus propositionem per se notam, vt excludit omne aliud à terminis, nam possunt agnosci per experientiam. Adhuc dices, ex Ala.2. Perpectiuæ cap. 3. hæc propositio. Omne totum est maius sua parte, est per se nota, & potest demonstrari sic, quod est totum, & magis, est maius. sed totum est huiusmodi respectu partis, ergo &c. Ex Frāc. inquam non esse per se notam illam propositionem, quia est demonstrabilis solū silogismo imperceptibili. Contra istam resp. arguit Alph. Quia hæc propositio est vnum principium in Geometria, ergo est per se nota. Tum, illa propositio est per se nota, quam necesse est quemlibet docendum habere, sed hæc talis est, ergo &c. Greg. ait, quod est tantum silogizabilis, non demonstrabilis, quia in illo silogismo superius adducto, maior non est notior conclusione. Vlterius dices. Aliqua propositio est per se nota, quo ad nos, & non quo ad naturam, sicq; si non poterit probari, per aliqua notiora nobis, saltem per notiora naturæ. Dicitur, per se notum excludit notius, tam à posteriori, quā à priori. Tandem dices. Aliqua propositio est per se nota quantum ad quia est, & dubitabilis, quantum ad propter quid est. De propositione per se nota non potest dubitari propter quid, quia si posset, non esset per se nota.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 2. ad B. dicit. Hęc propositio, Deus est, est per se nota. Oppositum habet ibidem, quod non sit per se nota.

Lucas. Resp. Franc. de propositione per se nota, inquit ex mente Scoti quod ista propositio, Deus est, est per se nota apud intellectum intuitiuè, vidētem Deum, idest apud intellectum beati, non autem apud intellectū nostrum, quia multi negauerunt, Deum esse, & multi Sancti conati sunt probare Deum esse, quia Deum esse, est demonstrabile apud intellectum nostrum phisicè, & methaphisicè à posteriori. Phisicè, via motus, Methaphisicè, via eminentię. Etiam non est per se nota, quia inter cæteras conditiones requisitas ad propositionem per se notam, est ista, quod nullo modo est demōstrabilis, nec à priori, nec à posteriori; nam propositio per se nota debet esse immediata, & necessaria. hinc Ioa. Maioris ait. Senacherib, Nabucdenosor dubitauerunt Deū esse. Contra quos 4. reg. & Psal. 13. Dixit insipiens in corde suo, & psal. 75. Notus in Iudea Deus in Israel magnum nomen eius. Ac si diceret. Parum curę alijs erat, an Deus esset, & ait. Primus in orbe Deus fecit timor. Et Arist. 2. Meth. probauit Deum esse, ex hoc, quod non est processus in infinitum in mouentibus, & 12. meth. & 7. & 8. phis. idem probauit via motus, dicens. Omne quod mouetur, ab alio mouetur. Communis ergo opinio est, quod in intellectu beati sit per se nota, sed non in intellectu nostro, & hæc est sententia Scoti, vt inquit Lichetus, Vigerius, Paulus, & Trombetta. Dices, si illa propositio in intellectu beati est per se nota, & non in nostro, sequitur, quod acceptanda est vna distinctio de propositione per se nota, scilicet in se, & in nobis, & tamen Scotus hic reicit istam

disti-

distinctionem. Soluitur hęc difficultas ex verbis Scoti, quando statim, subiungit, scilicet termini concipiantur. Et iam dictum est, quod aliquæ propositiones sunt per se notæ ex solo conceptu confuso terminorum, aliquæ verò requirunt terminos concipi distinctè, vt hæc, Deus est. Instabis, in ista Q. 2. Scotus videtur concedere, istam propositionem esse per se notam, quia est primi modi, ergo &c. Resp. non vult Scotus, quod sit per se nota, quia est primi modi tantum; sed ex hoc, quia est primi modi immediata, & euidens ex terminis. Addit Lichetus, quod omnis propositio modi primi, cuius termini sunt distinctè cogniti, est per se nota, sed non, si confusè concipiantur; si autem termini non distinctè concipiuntur, & sit primi modi, tunc talis propositio est silogizabilis, & non demõstrabilis.

9. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 2. Q. 2. ad B. dicit. Existentia est de quidditate Dei, nam dicitur de Deo per se primo modo, & immediatè. Oppositum videtur dicere d. 8. Q. 3. l. 1. in fine, vbi ait. Infinitatem præcedere existentiã, at infinitas ex Scoto est modus intrinsecus, ergo & existentia.

Lucas. Resp. Circa hoc sunt duæ opiniones probabiles apud scotistas. Prior est quod de mente Scoti; existentia est de quidditate Dei, & inducit dictũ Scoti modo citatum, scilicet quod existentia sit immediatissima, essentiæ diuinæ, & quod propositio in qua prædicatur esse de Deo, non est per se secundi modi. hæcque auctoritas est nimis aperta, & difficilè possunt verba Scoti extorqueri. Rursus. Quol. Q. 6. vult, quod, sicut infinitas est modus intrinsecus essentiæ, vt essentia est, ita æternitas est modus intrinsecus existentiæ, vt existentia est, & concludit resoluendo se dicens. Verum est igitur, quod existentia habet sibi modum, intrinsecum sicut essentia, sed illud non, est, nisi infinitas intensiua, æternitas autem, vt æternitas, non est infinitas: modo si existentia habet modum, sicut essentia, & vtraque habet infinitatem sibi modum intrinsecum; sicut igitur essentia est de quidditate Dei, sic & existentia. Rursus si ipsa habet modũ intrinsecũ; quomodo uis, quod sit ibi modus intrinsecus? Pręterea Dionis. de Diu. nom. cap. 5. ait. Deus non quodammodo est existens, sed simpliciter, & circũscriptiue totum esse accipit in se ipso, & præaccipit; ideò dicitur Rex seculorum ipse est esse existentibus, vt ipsum esse existentium, existens autem ante sæcula ipse est æuum æuorum, qui est ante sæcucula, quam auctor. Pertractans Scotus. 6. Quol. ait. Dico concedẽdo, quod Deus est existentia ex natura rei, in circumscripta, idest infinita intensiue, ita quod magnitudo propriæ existentiæ est magnitudo, si ergo Scotus concedit, quod existentia est infinita intensiue, sequitur, habet infinitatem pro suo modo. Rursus. Si, existentia esset modus intrinsecus, tunc hæc, Deus est, non esset per se nota, quia posset demonstrari de Deo per pręd icata quidditatiua Dei, quæ sunt nota beatis, sicut dicimus, quod per talia prædicata beatus potest demonstrare Deum esse trinum. Ex quibus habetur, quod existentia nullatenus est modus intrinsecus. Hunc modum dicendi tenuerunt Auctor formalitatum, Vorilion, Tataretus, Mauritius, Paulus, Vigerius, Lichetus, Gaddius Bononiensis, Barolita, & quamplures alij. Altera opinio Scotistarum, quorum caput est Trombetta tenet, quod existentia Dei sit modus intrinsecus, & non de quidditate, eamque fulcit rationibus istis Si existentia esset de quidditate Dei, tũc existẽtiæ tot essẽt in Deo, quot

essent personæ patet, quia multiplicato aliquo, multiplicantur ea, quæ sunt de intellectu eius quidditatiuo, quod est falsum, quia est vna existentia trium personarum. Secunda ratio. Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. in vltimo dicit. Infinitas est medium ad existendum existentiam in diuinis; ergo prius est infinitas in diuinis, quam existentia, sed infinitas est modus intrinsecus, ergo, & existentia. Tertio. Scotus lib. 1. d. 1. Q. 2. vult, quod non possumus frui, nec cognoscere aliquam personam, nisi cognoscamus essentiam, quę est de quidditate personarum, & loquitur de quacunque fruitione, etiam viatoris; bene autem contingit frui essentia sine personis, & vna persona sine alia; similiter dicimus; quod non possumus cognoscere aliquid de Deo, nisi cognita eius quidditate, ergo si de essentia Dei est existentia quodcunque prędicatum sciemus de Deo, sciemus, & existentiam, quod est falsum. Similiter, non possumus cognoscere vnam personam, non cognita existentia, quod est falsum. Quarta ratio, & suppono mihi duo, primum, quod scientia abtrhait ab existentia, secundum, quod de Deo possumus habere scientiam. Tunc sic. Existentia per se est prædicatum primi modi, ergo de Deo non possumus habere scientiã, quod est contra secundum præsuppositum, ergo existentia non est prædicatum primi modi; consequentia patet, quia per primum suppositum, scientia abstrahit ab existentia, sed à prædicatis primi modi non fit abstractio, ergo &c. Vnde quando habemus hic scientiam de Deo non cognoscimus Deum existere; sed Deum esse; modo si tu vis, quod ista existentia sit de eius quidditate, cum scientia, quam habemus de Deo, abstrahat ab existentia, sequitur, quod non habemus scientiam de Deo, quia non cognoscimus suam quidditatem, & sic eum non cognosceremus, quod est contra secundum præsuppositum. His additur hæc ratio Tromb.. Illa, quæ sunt communia Deo & creaturæ, sunt eiusdem rationis, secundum Scotum; sed existentia in creaturis est modus intrinsecus, ergo & in Deo. Etiam quæcunq; in suis conceptibus simplicissimis, & abstractissimis non se includunt formaliter, sic quod vnum non est de essentia alterius, in nullo vno sic formaliter vniuntur, sed ens, & existentia sunt sic, ergo &c. Maior patet, quia si conceptus non includit formaliter conceptum, vbicũque isti conceptus manent secundum proprias rationes, vnus non includit alium formaliter, quia manente propria ratione formali alicuius, manet eadem identitas, vel diuersitas ad alium conceptum. Min. probatur ex Boetio super prædicam; vbi vult, quod in tantum differt essentia ab existentia, quod prædicamenta fiunt de esse essentiæ, & non existentiæ, alioquin rosa in hyeme, non esset in prædicamento, & his probatur existentiam esse modum intrinsecum; istumque modum sequuntur Tromb. in formalit. Franc. in pricipio d. 13. Q. 1. & Bargius Methaph. Qui voluerit tenere, quod sit de quidditate Dei existentia, motiua alterius opin. ita soluat. Ad primum, quando dicitur, Si existentia esset &c. negatur, conceditur tamen, quot sunt personæ, tot sunt subsistentię, non autem existentiæ: Ad probationẽ; tantum valet in creaturis, vbi cuilibet supposito correspondet sua essentia, & propria existentia, & indiuiduatio, non sic autem in diuinis vbi tantum est vna existentia numero, & vna essentia in tribus, plures autem subsistentiæ. Ad secundum dico, quod Scotus d. 8. 1. vult

pro-

probare per infinitatem non existentiam Dei, sed quod relationes per se sunt, idest non in alio, si concederetur, quod essent infinitę, consequentia valeret, si infinitę sunt, per se sunt, & non in alio, licet antecedens sit falsum, quia non sunt infinitæ, admisso tamen, sequitur non esse in illo; sed clariorem resp. vide 8. primi in scriptis nostris. Ad 3. dicimus, bene verum est non possumus cognoscere aliquam personam, nisi cognoscamus existentiam, quæ est de intrinseca ratione sua. At hoc verum est de intellectu distincte concipiente terminos, & in se, non autem respectu nostri, qui confuse cognoscimus. Ad 4. concedo, quod de Deo non habemus scientiam, qnantum ad alia prædicata, vt est intellectus, sapientia, necesse esse &c. at existentia est tantum nota intellectui distincte cōcipienti. Dices. Scientia abstrahit ab existentia, ergo possumus cognoscere Deum, non cognita existentia. Hoc verum est in nobis. Replicabis. In prædicatis primi modi non fit abstractio, sic est de existentia per te, ergo de Deo non habemus scientiam, in quantum abstrahit ab existentia. Concedo, quod de Deo non habemus scientiam, vt habet existentiam, sed in quantum abstrahit ab ipsa. Instabis, ergo non cogncscimus Deum secundum prædicata quidditatiua. Verum est, quod non cognscitur nisi confuse, quia essentiam, & existentiam, vt hæc, pro statu isto, nequimus cognoscere. Ad primam rationem Tromb. sic dicit Lichetus, Aliqua esse eiusdem rationis stat dupliciter, aut eiusdem rationis trascendentis, aut specificæ, propter hoc si existentia in creaturis erit modus intrinsecus, non erit in Deo, quia non est eiusdem rationis specificę, sed traicēdentis, sed negat minorem simpliciter, quę nunquā poterit probari. Et ne concedas, quod existentia creaturę sit eiusdem rationis cum existentia Dei. Ad secudam, transeat maior, ad minorem, duplex est existentia creata, & increata; de creata verum est, quod quidditas non includit existentiam, sed non de increata. Ad prob. per Boetium, verum est in creaturis, & de existentia creata. qui autem velit tenere alium modum, scilicet, quod sit modus intrinsecus, ad obiecta illius opinionis sic dicat. Et primo ad dictum Scoti lib. 1. d. 2. Q. 2. Quod hæc propositio, Deus est, non est secundi modi; nam secundo modo prædicatum est extra rationem formalem subiecti, & habet formalitatem distinctam à subiecto; sed hoc non potest esse de existentia respectu diuinæ essentię; quia talis existentia non habet distinctam formalitatem ab essentia, & ideo dicitur esse primi modi, quia non egreditur primum modum. Ad illud, quod est immediatissima, verum est, quo ad omnes propositiones, quæ enunciant proprietates de Deo, quia talia prædicata egrediuntur primum modum, & distinguuntur formaliter à Deo, sed non respectu propositionum, in quibus enunciantur prædicata quidditatiua; sicut ens, substantia, spiritus, &c. quæ sunt intimiora essentiæ, quam existentia. Et tenendo, quod existentia præcedat infinitatem, dicendum quod non solum est immediatissima respectu dictarum propositionū, in quibus enunciantur modi intrinseci de essentia diuina, ita quod Deus prior est existens, quam infinitus, necesse esse, &c. Sicque ad existentiam omnia prędicata modalia resoluuntur. Ad illud scilicet, quod, hæc propositio, Deus est, esset demonstrabilis, & non per se nota. Primo dico, quod Scotus tantum vult, vt sit per se nota ex intui-

tione extremorum; at licet, hæc responsio sic bona ad mentem Frãc. non tamen ad mentem Scoti. Hinc aliter dicendum, Scotus tantum vult, vt sit per se nota non simpliciter, at solum respectu prædicatorum enunciantium passiones, vel quasi passiones. Vel est per se nota, ex alia opinione, quia scilicet existentia est de quidditate Dei, at non istam tenendo. Dices. Illud, quod ex sua ratione formali includit necesse esse, includit in primo modo per se existentiam, Deus est sic. Franc. d. 2. Q. 2. sic resp. quod necessitas est modus intrinsecus, sicut existentia, ideo non tenet; nam ista, Deus est necesse esse, pertinet ad primum modum, sicut ista, Deus est, & Deus est suum esse, vel dic, quod Deus in sua ratione formali includat necesse esse, negatur, quia est modus intrinsecus, qui insequitur quidditatem, & non includitur in ratione formali Dei, vt dicit Scotus de infinitate Q. 5. quodl. Vlterius dices, omne quod non includit aliquid in primo dicendi modo per se, est prius illo, & sic essentia esset prior esse, ergo in aliquo priori esset essentia sine esse existentia. Resp. Franc. quod illa prioritas esset tantum per intellectum, nec est ibi profluxus realis ab alio, quod est prius, ad id quod est posterius. Vel dic, quod Deus præcedit esse, vt si esse dicitur existens; sed non vt sonat ens, quod est cõtractum essentiæ. Et quamuis ambæ opiniones sint probabiles; opinio tamen affirmans existentiam de quidditate Dei, est conformior dictis Scoti & 2. d. 1. & 1. Quol. qui autem hanc tenere voluerit, neget Franc. qui verò aliam dicat consequenter.

10. *Iacobus.* Scotus d. 2. Q. 2. lib. 1. ad C. ex 2. Methaph. de falso dicit. Ratio de se falsa est de omni falsa. Oppositum videtur sic. Nam aliquando ex falsis verum sequitur.

Lucas. Resp. De ratione in se falsa Scotus lib. 3. d. 22. tractat. ex quo loco, & hac d. 2. possunt intelligi istæ regulæ. Prima, de ratione in se falsa nihil verè prædicatur. Secunda, ratio in se falsa de nullo verè prædicatur. Tertia, de ratione in se contingenti nihil per se prædicatur. Quarta, ratio in se contingens de nullo per se prædicatur. Quinta, de ratione in se non quidditatiua nihil quidditatiuè predicatur. Sexsta, ratio in se non quidditatiua de nullo prædicatur quidditatiuè. Septima, de ratione in se non per se nota nihil per se notum prædicatur. Ottaua, ratio in se non per se nota de nullo per se noto prædicatur. His dictis. Inquam, quod propositio, ex falsis sequitur verum, non est ad propositum, quia sequitur tantum materialiter, & non formaliter, tamquam sit ratio ratio in se falsa.

Secunda dist. Quest. tertia, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 2. Q. 3. probat vnitatem Dei propter infinitatem intellectus, & voluntatis. Oppositum facit Arist. Nam probat vnitatem Dei ex vnitate motus, ex eoque, quod caret materia, vt patet 8. Phis. & 12. Methaph.

Lucas. Resp. Doctores diuersimodè probant vnitatem Dei. Nam Auic. probat vnitatem propter necessitatem. Plato propter hoc, quod in eo relucent

cent

cent Ideæ omnium rerum. Arist. ex vnitate motus, vt patet primo celi 8. & ex eo, quod entia nolunt male regi 12. Meth. vltimo. Auerr. propter simplicem complexionem. Damasc. propter vnum rerum ordinem. Scotus propter infinitatem intellectus, & voluntatis; Diuus Thom. propter defectum materiæ, sicque patet, quod alio, & alio modo probatur vnitas Dei.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 3. ad A. dicit, quod vnitas Dei potest ratione naturali ostendi. Oppositum deducitur ibidem ex Scoto. Nam vtitur verbo, videtur; Ex quo patet, quod rationes Scoti non probant sufficienter, naturaliter vnitatem Dei.

Lucas. Resp. Sufficienter probare contingit dupliciter, vno modo, vt sufficienter probent, idest euidenter, & sic non probant; alio modo sufficienter, idest probabilius potest probari vnum esse Deum, quam suum oppositū, cum oppositi non possit probari nisi per silogismos sophisticos.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 3. ad A. dicit. Voluntas libera, quando est recta, conformatur voluntati naturali. Oppositum habet lib. 2. d. 6. Q. 2. & lib. 4. d. 45. Q. 11. vbi vult, quod voluntas recta in multis debet discordare á voluntate naturali.

Lucas. Resp. Propositio Scoti d. 2. primi habet veritatem de voluntate recta per essentiam, cuiusmodi est voluntas Dei, de qua ibi est ad propositum, quæ est regula omnis rectitudinis voluntatis creatæ.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 3. ad A. dicit. Quodlibet naturaliter plus diligit esse suum, quam esse alterius. Oppositum deducit sic Ioan. Basol. si aliquid sit eque bonum cum ipso non ordinatur ad aliquid aliud, & simpliciter eque primum potest diligere ipsum sicut se ipsum.

Lucas. Resp. Hoc dictum Basol. non est verum; immo contra ordinem charitatis. Nam ex ordine charitatis vt patet lib. 3. d. 29. Post Deum teneor diligere me super omnia, etiam si aliquid sit perfectius me ipso, & patet, quia teneor diligere me, super Angelum, qui tamen me multo perfectior est. Dices. In statu beatifico, tantum propter eius perfectionem, gaudet beatus de bono alterius, quantum de bono proprio, & per consequens tantum diligit, sicut se ipsum. Hoc nihil est quia etsi beatus tantum diligat bonum proximi, sicut suum, quod tamen non conceditur, hoc est, vt conformetur voluntati diuinæ, sic determinauti.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 3. ad B. dicit, quod indiuidua eiusdem speciei possunt infinitum multiplicari. Oppositum videtur habere lib. 2. d. 1. Q. 3. vbi vult infinita indiuidua non posse dari.

Lucas. Resp. Parisienses ad hoc dicunt Scotum lib. 2. problematice loqutum fuisse. Franc. lib. 1. d. 2. Q. 4. ait, quod Natura de se est multiplicabilis in infinitum, sed Deus eam determinat, & talis determinatio est ab extrinseco, & valde magnificat Scotum &c. Adde tu, quod natura est de se multiplicabilis in infinitum, & Deus posset hoc facere; sed impedimentum est ab extrinseco, scilicet quod infinitum non est dabile in multitudine in actu; impedimentum ergo non est ex parte Dei nec ex parte naturę, sed aliunde, quia repugnat tale infinitum dari. Dices; si maxima Scoti est vera, probaret, & qualitates in diuinis esse multiplicabiles in infinitum, quia sunt eiusdem rationis. Dico, quod ratione sui essent in infinitum multiplicabiles, sed ratione fundamentorum statum habent; sicut dicimus, quod ista secunda intentio, genera-

nera-

neralissimum posset ex se in infinitum multiplicari, sed habet statum ratione fundamentorum, quæ tantum sunt decem.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 3. ad B. in secundo arg. sextę viæ, probat, quod non possunt esse plura necesse esse formaliter. Oppositum habet lib. 1. d. 8. Q. ult: vbi tenet, quod possint esse plura &c.

Lucas. Resp. Scotus 2. d. 1. nō vult probare nō esse plura necesse esse formaliter Phil. Nam in via Phil. intelligentiæ sic sunt, necesse esse, sed vult probare, quod repugnat esse plura necesse esse a se, idest, quod non possunt esse plura necesse esse prima non ordinata.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 3. ad C. dicit, Vnitas Dei potest ostendi ex lege. Oppositum dicit ibidem. scilicet, quod potest demonstrari per rationes naturales, si per legem, Quomodo &c.

Lucas. Resp. Articuli fidei sunt duplices, quidam sunt pure crediti, sicut incarnatio verbi, cuius factum non potest probari, alij sunt, qui, licet sint crediti, tamen possunt saltem probari, a posteriori, vt Vnitas Dei.

Secunda dist. Quest. quarta, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Cc. dicit. Natura non se habet ad suppositum, vt singulare ad vniuersale. Oppositum huius sic patet. Singulare, & suppositum ad inuicem habent conformitatem, quia sunt indiuisa à se, & a quocunque alio, ergo videtur, quod pari modo natura se habeat ad suppositum, cum vniuersali.

Lucas. Resp. Vera est propositio Scoti, quia natura, vt contracta ad singulare, & vt ad suppositum, non est idem, quia vnum potest esse sine alio, vt patet in accidentibus. Insuper, non eodem modo natura distinguitur à supposito, sicut vniuersale à singulari, ita quod suppositum dicat præcisè singulare; quia stat aliquid esse singulare, & non suppositum. Amplius, natura, & singulare sunt idem realiter; quamuis non formaliter; natura verò, & suppositum non sunt idem realiter, cum suppositum dicat duplicem negationem, ex 1. d. 3. lib. Etiam natura, vt actu existat, necessario est in aliquo singulari, sed non est necesse, quod sit in aliquo supposito talis naturæ, vt patet in accidentibus, quæ suppositantur in supposito alieno. Dices, quomodo inest negatio in supposito sine positiuo? Videtur inconueniens. Dico, quod est inconueniens de negatione simpliciter, sed non de negatione secundum quid, vel. de negatione extra genus, non de negatione in genere.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Cc. dicit. Cuicunque quo correspondet proprium quod, vel quis, idest cuicunque concreto correspondet suum abstractum. Oppositum huius apparet in quatuor vltimis prædicamentis, vbi quo correspondet quod, & vbi non correspondet &c.

Lucas. Resp. Maxima Scoti vera est; tum, quia non semper sunt imposita nomina, vt patet de vltimis prædicamentis, & de multis alijs; & ideo sæpe oportet fingere nomina, vt hecceitas &c. Et Auer. 8. Phis. 32. vsus est, vbicatio, & Scotus sæpe vtitur sursitas, vel sursummitas, & ratio, quia cuicunque quo correspondet suum quod, est, quia, vt dicit Scotus lib. 4. d. 49. Q. 16. Deus non potest facere effectum formalem

malem fine causa formali, & huius ratio est, quia Deus non potest supplere vicem causæ intrinsecæ, cum dicat imperfectionem.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Ff. dicit. Ad hoc quod aliqua ratione distinguatur sufficit diuersus modus concipiendi gramaticè, seu logicè. Oppositum huius patet ex formalitatibus. Nam distinctio rationis fit per actum collatiuum intellectus.

Lucas. Resp. Scoti dictum verum est, quod alter, & alter modus concipiendi sufficiat, scilicet gramaticè, vel logice, vt aliqua distinguantur ratione, verum est tamen, quod ens rationis in plus se habet, quam secunda intentio; & secunda intentio ex Scoto d. 23. primi fit actu collatiuo, at non sequitur, si secunda intentio sic fiat, quod omne ens rationis ita fiat. Dices. Scotus 3. Vniuersalium dicit, quod secunda intentio, conceptus formatus ab intellectu rationis, & ens rationis sunt idem. Resp. Sco. loquitur de ente rationis, quod est subiectum in Logica precisè, & non loquitur de ente rationis, vt est commune Logicæ, Rethoricæ, & Gramaticæ. Dices; concretum, & abstractum sunt entia rationis logicalia, & tamen non videntur secundæ intentiones, cum non causentur actu collatiuo. Dico; quod qui ponit secundam intentionem esse subiectum in Logica, capit eam valde in communi, vt se extendit ad omne ens, in Logica consideratum; & verum est, quod talis intentio conuertitur cum ente rationis, & sic patet ad dubium.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Ff. dicit, quod omnis intellectio abstractiua, & non intuitiua est aliquo modo imperfecta; vbi videtur, ex verbo, aliquo modo, quod notitia intuitiua, & abstractiua differunt sola specie accidentali. Oppositum tamen huius habet Scotus in 4. d. 49. Q. 5. circa finem, & apertius lib. 3. d. 31. vbi vult beatitudinem viæ, & patriæ, differre specie essentiali.

Lucas. Resp. Veritas clara est in via Scoti locis citatis, & etiam d. 26. lib. 2. notitiam intuitiuam, & abstractiuam specie essentiali differre, alioquin ibidem Doctor subt. non haberet intentum suum. Petrus Tataretus in 4. d. 49. Q. 5. tenet differre specie essentiali, idem, & Lychetus lib. 3. d. 31. & ad dictum Scoti hic, non licet ex illo verbo, aliquo modo, inferre, quod notitia intuitiua, & abstractiua differant specie accidentali. Quicquid dicat Paulus.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Ff. dicit, quod notitia intuitiua Dei est de re existente, vt existens est. Oppositum tamen huius sic deducitur. Si Dei notitia intuitiua est sic, quomodo Deus cgonoscit relationem rationis, quæ non est præsens in actuali existentia, nec in se, vt patet, nec in alio continente eminenter totam entitatem illius, quia relatio rationis non potest contineri eminenter in alio, quia tale sic contentum esset ens reale.

Lucas. Resp. Pro huius rei intellectu notandum est relationes rationis non fundari in aliquo, vt illud existens est, quia tunc ibi essent ex natura rei, at solum fundari in aliquo, vt illud habet esse cognitum ex 7. & Q. 8. Vniuersalium, & nota, quod existentia est entis realis proprie, & non entis rationis, tunc resp. quærenti, quomodo Deus cognoscit relationem rationis, negationis, priuationis, & impossibilium, quæ non habent existentiam, quod ad hoc sunt plures modi dicendi. Vnus est Ioan. Basol. 1. Prol. Q. & est talis. Quod si aliqua notitia habet duo obiecta, vnum primarium, & alterum secundarium, tunc ex secunda-

rio

rio non sortitur denominationem, sed ex primario, & applicat, quod virtute obiecti primarij intelligitur obiectum secundarium, vt relationes, &c. notitia intuitiua, & addit quod ad notitiam intuitiuam non sequitur existentia in omnibus, Alium modum habes ex Licheto d. 8. lib. 1. Q. 3. quem facile videre potes. Tertius modus, est Deus cognoscit secundas intentiones notitia quadam media, quæ non est intuitiua, neque abstractiua, & hic modus colligitur ex Franc. Q. 20. Prol. at non potest defendi, quia inter notitiam intuitiuam, & abstractiuam non datur medium. Quartus modus est. Entia rationis cognoscuntur intuitiuè à Deo, quoniam, vt sic cognoscantur, sufficit eorum fundamenta in mente diuina relucere. Tandem dici potest, quod cognoscit entia rationis intuitiue, quia, licet non possint ibi esse secundæ intentiones eminenter, cum non sint capaces talis esse, habent tamen ibi esse in Deo subiectiue, vt dicit Scotus d. 36. lib. 1. Q. vnica soluendo 2. princ. Dices, Nullum accidens reperitur subiectiuè in Deo. Verum est de accidentibus realibus perficientibus vnum subiectum, & aduenientibus post esse completum. At respectus rationis non sunt sic; non enim repugnat magis Deo, quod attribuantur sibi secundum esse cognitum modi intelligendi logicales, quam modi significandi grammaticales, quos grammaticos modos nullus illi conuenire negat.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Gg. tenet quod omne causatum ab intellectu est precise relatio rationis. Oppositum huius sic patet, quia intellectus ex 3. d. 1. Q. 6. causat intellectionem realem.

Lucas. Resp. Scoti dictum sic debet intelligi. Id quod causatur ab intellectu, non cooperante obiecto, re vera est ens rationis, quia obiectum non causat aliquo modo secundas intentiones, sed totalis causa est intellectus, at concurrit tantum obiectum occasionaliter ex 4. & 16. Q. Vniuersalium. Sed non negat Scotus, quod intellectus, simul cum obiecto non producat ens reale, vt sunt intellectiones, species intelligibiles, & habitus.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Gg. ex differentia creaturarum concluditur differentia Idearũ, in intellectu diuino, vt patet per Aug. lib. 83. quæst. Q. 46. Oppositum tamen huius habet Scotus lib. 1. d. 35. ad 1. vbi vult quod Ideæ præcedant creaturas, ergo ante creaturas sunt distinctæ.

Lucas. Resp. Differentias Idearum concludi ex creaturis duobus modis intelligitur. Primo à priori, & sic non, quia Ideæ, vt dicit Scotus 35. primi, præcedunt creaturas. Secundo arguitiue, & a posteriori, & ita potest concludi ex creaturis differentia Idearum, vt inquit hic Scotus, & sic etiam intelligitur dictum Aug.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Gg. dicit quod in intellectu est duplex distinctio, scilicet ex natura rei, & distinctio rationis, quę est ratione diuersorum modorum. Oppositum huius habet Scotus paulo superius in ista quęst. vbi dicit, quod distinctio formalis seu ex natura rei præcedit omnem actum intellectus, quomodo igitur est in intellectu, vt dicit hic Scotus?

Lucas. Resp. Distinctio ex natura rei dicitur esse in intellectu, quia non concernit existentiam realem, nec est manifesta ex existentia reali, at vt ab intellectu potissime cognoscitur; quia quando intellectus aliquã rem intelligit, & inea discernit plures realitates seu formalitates, tũc cōclu-

dun-

duntur illæ formalitates esse formaliter distinctæ, vel dic quod sunt in intellectu cognitiuè, in re autem realiter.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Gg. dicit, quod inter omnes distinctiones præcedentes actum intellectus. distinctio formalis est minima. Oppositum huius habet Scotus pluribus in locis, & præcipuè formalistæ volunt distinctionem ex natura rei minimam esse, & non formalem.

Lucas. Resp. Scotus loquitur hic de distinctione inter duo obiecta, quorum neutrum alterum includit in sua formali ratione, vt est inter essentiam & relationem, de quibus loquitur, & hæc dicitur minima distinctio esse. Dices; Distinctio inter modum, & rem, cuius est modus, videtur esse minima, cum tantum distinguantur formaliter negatiuè. Vigerius dicit, quod loquitur de distinctione, quæ inter formalitates est. Adde tu, ex Paulo, & ex Bargio, quod Scotus vult hic probare distinctionem mediam inter purè realem, & purè rationis; & sic indifferenter loquitur de distinctione formali, & ex natura rei, & dicit eam esse minimam, per comparationem ad distinctionem realem, & non cōparat distinctionem realem formalem, & ex natura rei inter se.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. ad Hh. dicit, ponens multos gradus in vnitate, quod in primo gradu minima vnitas est vnitas aggregationis &c. quo gradu videtur collocari sub ente per accidens; quia aliter diuisio Arist. 5. methap. 7. entis in ens per se, & in ens per accidens, videretur insufficiens, quia non euacuaret totum diuisum. Oppositum tamen huius sic videtur: Nam ens per accidens sic diffinitur ab Arist. quod quidē est ens aggregans in se diuersas naturas, & exemplificat, vt Coriscus albus, & albus Coriscus, & similia, & secundum hæc exempla non potest contineri vnitas aggregationis.

Lucas. Resp. Ens per accidens bifariam sumitur; vno modo pro ente constituto ex duabus naturis, sic se habentibus, quod vna aliam informat accidētaliter, & sic vnitas aggregationis nō continetur sub ente per accidēs secundo modo capitur pro omni eo, quod non est ens per se, & sic vnitas aggregationis continetur sub ente per accidens, & Arist. tantum exemplificauit de ente per accidens primo modo, quod exat propriè ens per accidens.

11. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Hh. ponit in tertio gradu vnitatem simplicitatis, quæ solum ponitur in Deo, & prouenit ex infinitate essentiæ, & appellat eam Scotus perfectissimam identitatem. Oppositum tamen huius habet Scotus hic, vbi ait vnitatem formalem maiorem vnitate simplicitatis, ergo vnitas simplicitatis non videtur perfectissima.

Lucas. Resp. Vnitas simplicitatis non dicitur perfectissima, eo quod tollat distinctionem formalem, sed quia vnit omnia, quæ sunt in Deo sine aliqua compositione, & ita intelligitur, quod sit perfectissima identitas. Idq; maximè notabis, nec incidas in errorem.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Hh. dicit quod quicquid est in Deo, realiter idem cuilibet, & non tantum est vnum illi vnitate vnionis. Oppositum tamen huius sic patet, Nam tunc videretur sequi, quod filius esset idem realiter patri, & e contra quod est falsum.

Lucas. Resp. Lichetus dicit, quod quicquid est in Deo, est idem realiter naturaliter, sed non suppositaliter, siue personaliter. Vel dic Scotum loqui de omnibus essentialibus, & notionalibus repertis in vna persona & non loqui de personis. Tandem dic, quod Scotus per hanc identi-

titatem intelligit non compositionem, sed vnionem, & ita concedo tres personas esse idem tali vnitate simplicitatis, dato quod sint realiter distinctæ, estq; hec bona solutio.

13. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Hh. dicit, quod inferius est idem formaliter suo superiori, & non e conuerso, his verbis. Voco autem identitatem formalem, vbi illud, quod dicitur sic idem includit illud cui sic est idem in sua ratione formali &c. Oppositum tamen huius videtur habere Scotus 1. Quol. art. 1. vbi dicit, quod constitutiuum est de ratione formali constituti; & clarius lib. 4. d. 12. Q. 1. vbi dicit, quod non est idem alicui aliquid formaliter non est de ratione formali illius, quia esse idem, & formaliter alicui est esse de essentia eius.

Lucas. Resp. In hac materia scotistæ sunt partiti, Paulus, Lichetus, & Vigerius in præsenti volunt ex verbis Scoti, quod inferius sit idem formaliter suo superiori, & non e conuerso. Trombetta cap. de distinctione formali vult in via Scoti, quod superius sit idem formaliter inferiori, & non e contra, & Scotus, vt dictum est, videtur habere dicta, ad hãc & ad illam partem, vt patet hic, & d. 8. 1. Q. 3. resp. ad 3. dub. & d. 26. & d. 35. 1. report. & d. 33. Q. 2. videtur esse cum Paulo, & alijs, 7. vero meth. Q. 1. & Q. 1. Quol. & d. 12. lib. 4. Q. 1. videtur fauere Trombettę. Quid igitur dicendum. Notandum est, quod esse idem formaliter est valde æquiuocum, & tribus modis potest intelligi; primo vt idem est, quod includere aliquid in sua ratione formali; secundo, vt idem est, quod esse de ratione formali alterius; tertio vt idé est quod dicere eadem formalitatem. His notatis, dico quod inferius est idem formaliter superiori primo modo, & e contra, & est identitas formalis non mutua; secundo modo superius est idem formaliter inferiori directè posito sub eo secundo modo, & non e contra, & sic est etiam identitas formalis non mutua; tertio dico, quod superius, & inferius sunt distincta formaliter mutuo, quod patet; nam dicunt aliã, & aliam formalitatem; quia sicut in composito phisico totum dicit aliam rem à partibus realiter distinctam; ita & in composito methaphisico. totum per se dicit aliam formalitatem à formalitatibus partium, aliter non esset vnum per se, si precisè essent sue partes, & in isto sensu homo, & animal distinguuntur formaliter; & hoc potest deduci ex Scoto lib. 2. d. 16. si eius litera ponderetur. Ibidem enim habet, quod superius, & inferius distinguntur formaliter mutuo, & maxime dicit, quod superius distinguitur formaliter ab inferiori.

14. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Hh. ponit distinctionem formalem à distinctione ex natura rei distingui. Oppositum tamen huius habet Vigerius super 2. Scoti, & Tatar. in Q. vlt. Vniuersalium art. 3. dub. 2. vbi aiunt viri isti, quod tantum sunt tria genera distinctionum, scilicet rationis, formalis, & realis; ex quo videtur, quod distinctio formalis non distinguatur à distinctione ea natura rei.

Lucas. Resp. In ista materia debemus sequi sententiam Auct. Formali: ponentis 7. genera distinctionum, & habuit mentem Sco: ex quo patet, quod distinctio formalis distinguitur à distinctione ex natura rei. quicquid dicant Tatar. & Viguer. Idque sic deducitur. Inferius distinguitur à Superiori, non formaliter, vt dicat Scotus ergo ex natura rei. Præterea. Diffinitio, & diffinitum distinguntur plusquam ratione ex Scoto Q. 2. D. 2. pri. & non formaliter, cum vnum includat aliud, ergo

ex natura rei. Insuper. Illa sunt distincta formaliter, que habent distinctas formalitates, quarum vna non includit aliam in primo modo dicendi per se, sed ista non competunt superiori, & inferiori ex vna parte; ergo, & scias, quod differentia Tatar. & Aucti formal. est tantum in voce, & non in re. Tatar. enim graduat distinctionem formalem, & vnus gradus est distinctio, quam dicit Auct. formalitatum, ex natura rei.

25. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. ad Hh. tenet quod species accidentium non est simplex, sed componitur ex realitate generis, & differentię. Oppositum tamen huius habet Scotus lib. 4. d. 46. Q. 3. vbi dicit quod iustitia, & misericordia, in Deo sunt duæ res, duæ realitates, & duæ formalitates, quod non oportet exponere res, per realitates vel formalitates, quia similis est distinctio rei, & rei, sicut realitatis, & realitatis, sicut formalitatis, & formalitatis.

Lucas. Resp. in hac re clara est sententia Scoti hic, quod scilicet species accidentis componatur ex realitate generis, & differentiæ. Idque tenet Scotus 8. primi. Q. 2. & huius rei facit etiam pulcherimā quæst. 8. Meth. Q. 1. vbi tenet expresse, & diffuse hanc accidentium compositionem, quæ dicitur composito meth. & in Vniuersalibus Q. 16. & 19. apellat eam compositionem rationis, & id est verum in respectiuo sermone per resp. scilicet ad compositionem factam ex re, & re vera de realiter distinctis. Clara est igitur hæc sententia, & ad dictum Scoti in 4. Dico quod Scotus se exponit in eodem loco in Respon. vbi sic ait Ad primum principium. quæst. huius dico quod sunt duæ res extēdendo dualitatem quidditatum & rationum formalium; etiam Scotus respondet ad hoc in eodem loco in fine 3. Q. vbi dicit. Ad 2. potest dici, quod quot sunt ibi formalitates tot sunt ibi realitates & res, sed quelibet pluralitas est tantum secundum quid, ex quo patet, quod Scotus capit ibidem rem non proprie, sed secundum quid quatenus idem est realitas, & formalitas.

26. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Ii. tenet quod cum vnitate diuinæ essentiæ stat pluralitas personarum; Oppositum sic patet ex regula Arist. citata Quæcunque vni & eidem sunt eadem inter se, sunt eadem simpliciter sed pater, & filius sunt idem simpliciter in diuina essentia, ergo inter se sunt simpliciter idem: itaque cum vnitate diuinæ essentiæ non videtur stare pluralitas personarum.

Lucas. Resp. Veritas catholica est, & semper erit, quod cum vnitate diuinę essentiæ stat pluralitas personarum. Et ad dictum Phil Quæcunq; vni & c. dico quod eadem vnitate, qua sunt vni tertio scilicet essentiæ, eadem vnitate sunt personę diuinæ, eædem per se, scilicet vnitate essentiali, & sic intelligitur dictum illud. Et non valet inferri deinde: sunt idē vnitertio essentialiter, ergo sunt idem personaliter seu suppositaliter. Aliter exponit Scotus dictum Phil. d. 13. 1. & d. 17. Q. 2. & lib. 2. d. 2. Q. 7. quod scilicet non est vera illa præpositio, quando illa duo cōparantur ad tertium illimitatum. Dat duo exempla. Primum est, quia non valet. Ego sum cum Deo hic, & Papa est cum Deo Romę, ergo sum simul cum Papa, quia Deus est illimitatus secundum præsentiam. Secundum exemplum. Ego sum cum æternitate Abraam est cum æternitate, ergo ego sum cum Abraam, non valet quia æternitas est illimitata. Hanc resp. a Doctore subt. traditam multis in locis inueies.

Dices impugnatur iste modus a Francisco d. 2. Q. 14. lib. 1. sic si non valet dictum Phil. in illimitatis, tunc hic modus arguendi non teneret in diuinis. Dico quod nõ tenet in diuinis quia tertium est illimitatius illis duobus veluti est in comparatione diuinæ essentiæ ad personas. Poterit quoque exponi, quod non valet in inadequatis, vel non tenet in terminis improportionatis: vel non valet in terminis conuertibilibus. Vel dic secundum Franciscum, quod illa propositio simpliciter sumpta, & in terminis simplicibus necessaria tenet, si tamen sumatur cum determinatione non tenet. Nam genus & differentia sunt eiusdem speciei in primo modo dicendi per se, & non sunt tamen eodem modo inter se, non tenet igitur additione modi, ideo non sequitur quod si aliquid conuenit essentiæ realiter, & non conuenit relationi realiter, ob id distinguatur realiter; sed sequitur simpliciter, quod distinguantur, si aliquid conuenit, vni, quod nõ cõueniat alteri, & ratio est, quia si, realiter, est quidã modus seu modificatio, vt vult Frãciscus quod cũ modificatione non valeat regula illa, sed bene si absolute sumatur. Adde tu quod duplex est modificatio in proposito, vna est in primo, vel secundo modo dicendi per se vel per accidens. Alia est vt distinguuntur, vel sunt idem ex natura rei, formaliter, vel realiter & c. tunc dico, quod illa regula non valet cum prima modificatione, sed bene cum secunda. Dices. Animal & rationale sunt idem formaliter homini, & tamen nõ sunt idem formaliter inter se. Dico quod est eguiuocatio, idẽ formaliter, & idem est quod quidditatiue & vt idem est dicere eamdẽ formalitatem ratio non valet primo modo, sed bene secundo modo. Vel Dic quod verum est, quando sunt idem tertio identitate mutua, nunc autẽ genus, & differentia nõ sunt in primo modo dicendi per se mutuo.

37. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Ii. concedit hanc propositionem Deus est pater. Oppositum habet lib. 1. d. 5. Q. 1. vbi negat eam, scilicet, Deus est pater.

Lucas. Resp. Lichetus ait; si pater capiatur substantiue conceditur ista, Deus est pater. si verò capiatur adiectiue, non conceditur. Vel dic quod Scotus ideo concedit istam propositionem hic, quia nõ facit vim in modo significandi, sed vere & realiter vult soluere argumentum, & difficultatem quam hic proponit.

38. *Iacobus.* Sco: lia. 1. d. Q. 4. Ii tenet dari medium inter contradictoria. Oppositum huius patet ex consensu Phil. scilicet inter contradictoria nõ est dare medium

Lucas. Resp. verum est dictum commune contradictoriorũ simpliciter, & absolutè scilicet non est medium per se, & absolute. At Scotus dum concedit medium inter contradictoria, non concedit absolute, sed mediante aliquo sincathegorema, vt per se, inquantum, vt in primo signo, in posteriori signo & c. sicque conceditur mediũ inter contradictoria.

Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. Kk. aperte videtur dicere; quod ens per se primo conuenit paternitati. & alijs relationibus originis in diuinis; consequenterque ens quidditatiuè prædicabitur vltimate de illis constitutiuis diuinis, & tale constitutiuum vltimate non erit simpliciter simplex. Oppositum tamen huius habet Scotus lib. 1. d. 13. vbi determinãdo quæsitum, dicit, quod vltimate constitutiua formaliter se ipsis differunt; sicque primo diuersa, & consequenter ens non prædicatur de eis primo modo, & per se,

Resp.

Lucas. Resp. Circa hanc difficultatem soluendam, notandum est, quod ab ali-
quibus potest abstrahi conceptus communis realis, potentialis, & for-
malis .i. formaliter inclusus, & conceptus Animalis includitur in ani-
mali, scilicet homine, & asino. Aliquando abstrahitur conceptus cō-
munis formalis, & vniuocus, qui tamen non est realis, nec potentia-
lis, nec contrahibilis, vt conceptus entis, qui abstrahitur à Deo, & à
creatura, qui est tantum per intellectum, vt dicit Scotus d. 8. primi Q.
2. Aliquando abstrahitur conceptus, qui conceptus non est formalis,
ita quod includatur in primo modo dicendi per se sed tantum,
est realis, & rationis à parte rei, & non solum per intellectum,
vt conceptus entis respectu differentiarum in creaturis. Aliquando
potest esse conceptus non formalis, sed tantum realis, licet illa reali-
tas, non sit à parte rei, sed tantum per intellectum, & dicitur realis
quia non est formalis, & iste est conceptus entis respectu diuinorum
constitutiuorum. Idque colligitur ex Scoto d. 36. pri. vbi expresse vult
illum conceptum esse realem, & non formalem. Et si dicas, Scotus ibi
dicit, quod conceptus ille communis prædicatur in quid de generatio-
ne, & spiratione diuina. Dico quod prædicatur in quid, ita quod non in
quale, per modum qualificātis, eo modo, quo dicimus, genus prædi-
cari in quid de differentijs, i. non in quale, seu denominatiuē; sicque
patet ad contradictionem. Dices. Scotus lib. 2. d. 12, Q. 1. quærit, vn
de est quod homo, & albedo non faciunt per se vnum, sed bene mate-
ria, & forma? Resp. quia duo prima, scilicet homo, & albedo sunt
naturæ completę, non autem sic materia, & forma. Sic à simili, si vl-
timum constitutiuum in diuinis esset simpliciter simplex, & primo di-
uersum, posset constituere suppositum per se vnum (logice loquendo &
non est ex eo, quod non sit simpliciter simplex, sed ex eo, quod est al-
terius generis, ut patet ex 8. d. pri. Q. 2. vt diximus. Vel dic. ex Arist.
8. Meth. d; 15. & 16. & Auer. 7. Methap. c. 60., & ex Scoto lib. 2. d.
32. Q. 1. quod ad hoc quod aliqua faciant per se unum requiritur quod
vnum sit potentia, & aliud actus, ita quod vnum sit potentia materia
lis ad aliud, at sic non est Essentia ipsa diuina respectu paterni-
tatis, ex 5. d. pri. Q. 2. Et hæc est ratio, quare non facit vnum per se,
& non ex eo, quod non sit simpliciter simplex. Dices Scotus in Report.
lib. pri. d. 22. Q. 4. concedit in istis vltimis cōstitutiuis conceptum -
quo conuenit cum alio, & conceptum quo differt, ergo non sunt sim,
pliciter simplicia. Dico, quod Scotus concessit conceptum, quo cō-
ueniunt vltima constitutiua in se realem, ad sensum datum superius,
sed non conceptum formalem. Dices. Si ens non prædicatur in quid
de vltimis constitutiuis, tunc relatio in sua communitate non dicere-
tur vniuoce de relatione creata, & increata. Dico, concedendo, quod
relatio in communi non prædicatur in quid de paternitate creata, &
in creata. Dices. Scotus d. 26. 1. ait, quod prædicatur in quid. Resp.
quod Scotus dixit, forte, quod verbum ponderans Vigerius ait, quod
Scotus inquit forte, quia ista non est mens sua. Vel dic quod dicit in
quid, quia non prædicatur in quale, & quod non sit propriè prædica-
tio in quid non est ex ratione paternitatis creatę, sed tantum ratione
paternitatis increatæ. Dices. Scotus in præsenti loco expræsse vult,
quod ens per se, & primo modo prædicetur de talibus constitutiuis.
Dico, quod littera Scoti li per se primo, non debet exponi, in primo
modo dicendi per se, quia huius oppositu habet Sco: d. 23. & 26. d. 1.

Sed

Sed sic debet intelligi, quod secundum rationem formalem, & non præcisè, in quantum realiter de essentia, sicut diceremus, quod ratio nale est per se primo modo .i. secundum suam rationem formalem, & non solum in quantum identificatur realiter cum homine. Dices. tādem Sco: 8. d. pri· Q. 2. glosans illud Boetij quo videbatur velle, quod remaneret duo genera in diuinis, uult quod in Deo remaneant duo modi prædicandi, scilicet relatiui, & essentialis; quod omnia alia reducātur ad istos duos modos, scilicet quantitas, & qualitas ad substantiam & alia genera ad relationem, quod non esset, si relatio esset simpliciter simplex. Dico quod talis reductio non tollit simplicitatē simpliciter simplicem paternitatis, &c. Si quis autem velit tenere, quod ens possit quidditatiuè prædicari de vltimis constitutiuis, haberet in contrarium dictum Scotum d. 13. lib. 1. vt supra citatum est in ista contradictione, ad quod sic poterit responderi. Nam Scotus. 13. primi vult determinare contra Henr. quod productiones diuinæ non distinguuntur formaliter per principia originatiua, sed seipsis formaliter, & per principia originatiuè. Instabis. Scotus ibidem habet hæc verba. Spiratio se ipsa formaliter est spiratio & generatio se ipsa formaliter est generatio., & ex formalibus rationibus eorum, impossibile est generationem esse spirationem, circumscripto, per impossibile, quocunque alio: itaquod non oportet querere quibus distinguuntur, quia tota ratio formalis vnius nō est eadem toti rationi formali alterius; & vult has duas productiones, se totas formaliter distingui, ita quod nihil formaliter inclusum in vna est formaliter inclusū in alia. Resp. Scotus ibi vult quod a parte rei nulla sit realitas communis potentialis contrahibilis per aliquas differentias, & quo ad hoc a Scotistis distinguuntur, sicut Deus, & creatura, & in hoc est similitudo in vltimis differentijs, tamē potest per intellectum abstrahi vnusconceptus vniuocus vniuocè dictus de eis. Et ad dicta Scoti quibus vult vltima constitutiua se ipsis distingui, dico quod verum est si constituant vnū ens per se; sed nō si constituant vnū per accidens logicè loquendo, cuiusmodi sunt ista constitutiua diuina. Idque trahitur a Scoto 12. d. 2. Q. 1. vel dic quod se ipsis distinguuntur quantum ad conceptum formalem non realem.

19. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 4. ad Mm. dicit quod nequeunt dari plura necesse esse. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. vbi de facto in via Arist. tenet esse plura necesse esse.

Lucas. Resp. Scotus non vult probare absolute quod non possint esse plura necesse esse quia id expresse ponit. 8. d. primi sed solum vult non posse esse plura necesse esse prima, & independentia, & non ordinata, & id tantum intendit hic probare, vel quod non sunt plura necesse esse fundamentaliter, & non formaliter; Queres num relatio diuina sit necesse esse, Resp. (ommissis alijs opinionibus) quod relationes diuinæ sunt neccesse esse formaliter, non autem radicaliter: & non est in conueniens, quod sint plura neccesse esse formaliter, sed bene inconueniēs esset, si essent plura neccesse esse radicaliter: & hoc intendit Scotus dū negat necesse esse multiplicari, & iuxta hunc modum pluribus conuenit formalis neccesitas, sed non formalis infinitas, quia relationibus conuenit formalis necessitas, sed non formalis infinitas radicalis; Nō tamen formalis necessitas actuat aliquo modo essentiam, sicut nec formalis infinitas attributorum actuat essentiam, quod relatio diuina sit

necessaria

necessaria expresse dicit Scotus in tractatu de primo principio cap. 4. & Franciscus d. 8. Q. 3. lib. 1. Dices Scotus lib. 1. d. 18. dicit, quod necessitas est conditio existentiæ, ergo sicut existentia non multiplicatur igitur nec necessitas, & sic relationes non erunt necesse esse formaliter. inquam, quod est vna sola existentia realis, at plures sunt existentiæ formales; ita est vna necessitas radicalis, sed sunt plura necesse esse formalia & concomitantia, & hæc est doctrina Scoti 5. Quol. vbi vult quod vnumquodque attributum sit infinitũ propria infinitate formaliter distincta à formalitate alterius attributi, & ab infinitate essentiæ, eo modo, quo inter modos potest esse distinctio formalis licet formaliter infinitentur vnica infinitate ita hic proportionabiliter dicatur de necessitate diuinarum relationum. Hoc idem dicit Scotus lib. 1. d. 26. & lib. 4. d. 13. Q. 1. art. 2.

Secunda dist. Quest. quinta, lib. primi.

3. Iacobus. SCOTVS lib. 1. d. 2. Q. 5. ad Aa. videtur dicere quod relationes originis dicant perfectionẽ. Oppositum habet Scotus 5. quol. vbi dicit. istas relationes originis nullam perfectionem dicere.

Lucas. Resp. Vera est sententia Scoti 5. Quol. & licet hic videatur concedere dignitatem in eis, non ex mente propria, sed respondendo ad vnum argumentum aliena responsione. Nam si dicerent perfectionem, vna perfectio posset reperiri in patre, scilicet generare, quæ non in filio, quod valde est erroneum. nec valet dicere, quod generare sit in filio per equiualentiam, quia sequeretur, quod pater & filius essent perfectiores Spiritu sancto, quia in patre sunt duæ relationes, scilicet generatio actiua, & spiratio actiua, & in filio generatio passiua, & spiratio actiua, & in Spiritu sancto esset tantum vna, scilicet spiratio passiua, sicque nequit saluari personas esse æque perfectas per equiualentiam.

2. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 2. Q. 5. Ad Aa. dicit, quod multiplicatio suppositorum in aliqua natura non arguit dignitatem, estque sententia Scoti 29. Q. Vniuersalium in fine, vbi sic ait. Vno existente perfecto sunt multa imperfecta per recessum ab illo secundum diuersum gradum, & exẽplificat de rationali, quo existente sunt multa irrationabilia. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 1. Q. 6. vbi dicit; quanto forma est nobilior, tanto distinguitur in plures gradus nobilitatis sicut sunt plures misti formæ, quam elementares, & plures formæ animati, quam inanimati, & forte plura animalia, quam plantę; igitur plura erunt differentia specie in natura intellectuali, quam non intellectuali.

Lucas. Resp. Mauritius huic difficultati dupliciter respondet, primo, quod argumenta Scoti, quæ ponuntur in pede quæstionis, sunt topica, sine assertione posita, & ex dictis aliorum sumpta, & maximè argumentũ quod facit Scotus in 2. habet S. Thom. contra gentes cap. 92. & 94. et facit apparenter pro S. Thoma ponente quemlibet Angelum facere speciem. Secundo dicit quod Scotus lib. 2. loquitur de contentis sub genere remoto, vt puta de gradibus entium substantialium, quæ sunt dę perfectione vniuersi. In Logica vero loquitur de contentis sub gene-

re propinquo, vt sunt species contentæ sub eodem. Hisque patet ad præsentem contradictionem.

Secunda dist. Quest. sexta, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 2. Q. 6. vbi quærit de productionibus, primo agit de numero personarum; deinde de numero productionum. Oppositum habet in Report. vbi prius quærit de numero productionum, & vltimo de numero personarum.

Lucas. Resp. Quamuis Scotus prius quærat de personis quam de productionibus, tamen alio modo se habet in corpore quæst. vbi prius soluit. Tertiam, & quartam, deinde secundam, & vltimo primam.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 6. ad A. videtur velle demonstrare productionem in diuinis; ratione illa efficaci. Quicquid ex ratione sua formali est principium productiuum &c. Oppositum habet expresse 14. Quol. vbi declarat quomodo sit impossibile cuicunque intellectui creato, etiam angelico, naturaliter cognoscere Trinitatem.

Lucas. Resp. Herueus. Quol. 1. Q. 5. & Alph. lib. 1. d. 2. Q. 1. art. 3. dixerunt Scotum velle naturaliter demonstrare Trinitatem. Sed falsum dicunt quia nunquam id Scotus dixit, nec affirmauit. Verum est tamen, quod rationes Scoti sunt efficaciores rationibus omnibus, quæ ab alijs doctoribus possunt haberi in hac materia. Et 14. Quol. declarat Scotus, quod vllo pacto Trinitas naturaliter cognosci potest. Et Franciscus 1. Q. 2. d. lib. 1. ait, Scotum noluisse simpliciter demonstrare Trinitatem, & magnificat multum rationem eius, innuens esse meliorem quacunq; alia ratione, quæ ab aliquo fuerit reperta in hac materia.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 6. declarat satis claré Trinitatem in diuinis. Oppositum habet Auer. lib. destr. disp. 5. dub. 3. & 12. Meth. 39. vbi impugnat christianos ponentes Trinitatem in diuinis.

Lucas. Resp. Quãuis nõ sit dignus responsione Auer. nihilominus dicimus nõ accepisse mentem christianorũ vult ipse nos ponere in Deo aliquid additum essentiæ, quod non facimus, quia hoc non potest stare cum simplicitate diuina, nisi loquendo de additione formali. At quid ad nos de Auer.?

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. q. 6. ad E. dicit in omni ordine agentium, præcipué vbi principium actiuum de se non est imperfectum, est motus ad aliquod principium actiuum simpliciter perfectum, quod scilicet agens agit ex plenitudine perfectionis. Oppositum sic patet. Nam sunt duo prima actiua, scilicet intellectus, & voluntas, ergo non est standum ad aliquod primum.

Lucas. Resp. Verba Scoti intelligenda sunt in eodem ordine, vt puta in ordine agentem naturaliter statur ad intellectum, & ordine agentium libere ad voluntatem diuinam vt ad primum.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad E. tenet quod intellectus diuinus producendo filium agit liberaliter. Oppositum sic patet, nam intellectus diuinus agit per modum naturæ, ergo non agit liberaliter, quia libertas supponit voluntatem, & libertatem.

Resp.

Lucas. Resp. liberalitas sic declaratur a Paulo. liberalitas est habitus secundum rectam rationem elicitus, & exequtiuus detentionis, acceptionis, largitionis, & expensionis pecuniarum, moderatiuus amoris, & contéptus earum, & omnem liberum vsum pecuniarum reddens bonum, interpretãs inter excessum, & defectum, inter nimiam sollicitudinem, & negligentiam, inter prodigalitatem, & tenacitatem, seruans in accipiendo iustitiam, in largiendo lætitiam, in expendendo moderantiã, pro proximo fine bonitatum largitionem intendens, & vltimate in Deo omnia ordinans. Hæc lõga diffinitio trahitur ab Arist. primo Ethic. cap. 4. sic eam diffiniente Liberalitas videtur esse mediocritas circa pecunias, & capit pecunias largé, vt se extendit ad omne id quod numismate mensuratur. Dices. doctrina potest dari liberaliter, & tamen numismate non mensuratur. Res. Tatar. quod doctor non dat liberaliter doctrinam, sed labores suos qui mensurãtur numismate. Et Arist. 4. Ethic. cap. 2. enumerat quatuor actus liberalitatis, scilicet dare, & consumere accipere, & custodire: sed duo pcimi, scilicet dare, & consumere, sunt actus principales, & veré liberales, quia dat quibus, & quando oportet cum alijs circunstantijs. Cum itaque liberalitas sit actus electiuus, erit actus voluntatis, quia electio est voluntaria ex Aristotele 3. Ethicorum. cap. quarto quomodo igitur dicetur pater liberalis ex eo quod generat filium cum meré naturaliter, & necessario eum generet? Dico ad contradictionem; quod pater dicitur liberalis non absolutè, sed quoad hoc, quia generat notitiam nihil perfectionis expectans per talem generationem. Vel dic quod absolutè dicitur liberalis, quia (vt dicitur 6. d. 1.) Pater generat filium uolens, seu voluntate essentiali antecedente non vt principium actiuum filij; & nota, quod secundum Arist. liberalitas cõsistit in actibus extrinsecis, & sic pauper non potest esse liberalis: sed secundum Theologos liberalitas consistit in actu in trinseco, sicque pauper liberalis esse potest, ista est sententia Sco, quarta. Prol. Q.

6. *Iacobus.* Scotus 6. Q. 2. d. lib. 1. ad G. dicit, quod obiectum præsens memoriæ patris habet aliquam notitiam actualem quasi productam. Oppositum patet. Nam nec memoria, nec intelligentia essentialis patris est genita neque producta.

Lucas. Resp. particula illa, Quasi tenetur dupliciter vno modo distractiuè, alio modo confirmatiuè hic tenetur distractiuè, Quasi ptoductam .i. non productam, confirmatiuè verò capitur Ioan. capit. primo, Quasi vnigeniti a patre plenum gratiæ, & veritatis idest verè vnigeniti.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 6. G. dicit, quod vltra agere, & facere abstrahitur producere. Oppositum habet Arist. in Meth. vbi distinguit potentiam in actiuam, & factiuam, ergo non videtur posse dari medium si diuisio est sufficiens.

Lucas Respon. Scotus 2. d. prim. ait, quod actiuum, & factiuum sunt differentiæ accidentales .i. non sufficienter diuidunt principium, quia est aliquod principium, nec actiuum, nec factiuum, sed tantum productiuum, vt in Deo: sicque diuisio. Arist. in casu isto insufficiens est, tamen excusandus Aristot. quia non cognouit, quæ nos cognoscimus

per fidem. Et nota quod verbum non potest dici factum, quia inter faciens, & factum est distinctio essentialis, nec potest dici actum, quia res acta remanet in agente.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 6. ad H. dici quando diuiditur ens per opposita, semper alterum membrum dicit perfectionem, & alterum imperfectionem. Oppositum sic patet. Nam productiuum dicit perfectionem simpliciter, & tamen producibile non includit necessario imperfectionem, vt patet de filio Dei qui non includit imperfectionem.

Lucas. Resp. Scoti dictum, quod Alterum membrum dicat perfectionem, & alterum imperfectionem, non est verum de oppositis relatiuè, vt patet de productiuo, & producibili in Deo, At habet veritatem de diuidentibus ens contrariè aut contradictorie, aut priuatiuè, & nota quod productiuum ad intra nullam dicit perfectionem, cum sit notionale, ideo Scotus dicit d. 2. pri. Producens in quantum tale non includit imperfectionem, & non dicit, quod includat perfectionem. Sed quod nō includit imperfectionē. Et nota, quod productio naturalis est prima productio, & non est perfectior libera, maximeque de libera ad intra.

9. *Iacobus.* Scotus lib 1. d. 2. Q. 6. ad H. dicit. In diuidentibus ens immediate vnū membrum est perfectionis, & alterum imperfectionis. Oppositum patet sic, Nam ens ex Scoto diuiditur per quantum, & non quantum Quantū dicit perfectionē, & non quantum non dicit imperfectionem.

Lucas. Resp. Lichetus, ait Scotum loqui tantum de diuidentibus ens quantum, tu verò dic quod ens non quantum dicit imperfectionem, & si non contrariè, saltem negatiuè. Dices. si ens quantum, nullam includit imperfectionem, ergo quodlibet ens erit perfectio simpliciter. Resp. Lichetus quod lapidi, vt suppositum entis, non repugnat perfectio simpliciter, sed bene, vt suppositum substantiæ limitatę.

Secunda dist. Quest. septima, lib. primi.

2. *Iacobus* SCOTVS lib. 1. d. 2. Q. 6. ad L. Verbū perfectissimū erit in patria secundum Aug. 15. de trinitate. Idque etiam habet Scotus 15. Quol. Oppositum habet 14. Quol. in fine. 2. art. princ. vbi ait Beati non habēt verbum de essentia diuina, quia est obiectum voluntarium.

Lucas. Resp. Vigerius sic ait, quod secundum aliquos litera Scoti extra vnum est & ad illud 15. Quol. Quod Verbum perfectissimum erit in patria. dicit, Verbum idest notitia perfectissima, quia visio beatifica non est proprie Verbū, vt habetur. 14. Quol. Hæc Vig: vel dic, quod omnia quæ dicit Scotus 15. Quol. sunt propriè dicta. Nam Scotus vtitur his verbis, Posset dici, & similibus, & 15. Quol. idem facit, & non dicit quod verbum habeatur de essentia, sed de re visa in essentia, tamen ibi potest elici ex verbis Scoti, quod verbum habeatur etiam de essētia, quoniam dicit, quod intellectus beati habens essentiam diuinam actualiter præsentem, vt intelligibilem, habet memoriam propriam respectu visionis illius essentiæ, & cum hoc habet memoriam virtualiter contentam visionis creaturæ Hæc Scotus, & ex his patet, quod cōcedit in beato Verbū de essentia diuina, sed quia ibi loquitur topicè,

propriꝰ

proprius locus, quod beati non habent verbum de essentia diuina, est d. 27. lib. prim. vbi vult, quod omnis notitia actualis est verbum, sed tantum ea, quæ est genita a memoria propria illius rei, vnde si Deus causaret in me notitiam actualem lapidis, illa notitia non est verbum, hæcque est mens Scoti, & ad dictum Scoti 2. d. prim. Dico quod ibidem arguit ad hominem.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad l. dicit, quod beatitudo non esse in actu reflexo, quia verbum perfectissimum creatum, non habet pro obiecto suo primo aliquod creatum, sed increatum. Oppositum tamen huius sic videtur. Nam potentia videns Deum, potest se reflectere supra se, & super suum actum, & super suum obiectum cognitum, ergo tertio modo se reflectendo, scilicet super suum obiectum, non videtur tūc habere aliquod commune creatum pro obiecto.

Lucas. Resp. Obiectum diuinum. sub ratione cogniti est aliquid creatum, & sic patet veritas verborum Scoti. & nota ex d. 27. 1. Sco. quod omni actu reflexo potest haberi aliquis rectus perfectior. Si fiat instantia Franc. lib. 1. d. 3. Q. vlt. de relatione, scilicet dum intelligo vnam relationē & post intelligo me intelligere, tunc actus reflexus est perfectior. Solue, quod adhuc actus rectus est perfectior ratione præexigentiæ, & dependentiæ. An vero actus rectus, & reflexus sint duo actus, vel vnus? Resp. quære ex Franc. d. 3. Q. vlt. Et aduerte, quod Scotus 14. Quol. in fine videtur tenere, quod beatus virtute naturali non potest se reflectere super actum suum beatificum. At oppositum tenetur, quoniam beatus naturaliter videt actum suum, ergo naturaliter potest se reflectere; & ad Scotum dic, locutum esse dubitatiue. Ait enim: hoc posset negari &c. Dubitabis; Num videns actum in intellectu alterius, videat obiectum terminans illum actum. Etiam videns speciem intelligibilem in intellectu alterius, videat obiectum, cuius est illa species intelligibilis? Circa id Scotus lib. 2. d. 2. Q. 6. problematice incedit; tamen videtur tenere, quod sic. Sed. 14. Quol. in fine se determinat dicens, quod non, & talem assignat rationem; quia videns speciem, seu actum in intellectu alterius habet ipsum pro obiecto, non pro ratione formali videndi, alias autem habet actum illum pro ratione formali. Adde tu, quod videns actum, seu speciem in intellectu alterius, si vult discurrere, potest aliqualiter videre obiectum; sed non ita clare, sicut alius. Dices, Scotus lib. 2. d. 9. in principio tenet, quod videns actū in intellectu alterius, videat etiam obiectum. Dico, vt vbi clare patet, quod arguit ad hominem, scilicet contra Henricum. At nu Deus possit habere actum reflexum? Minimè; quia actus reflexus, & rectus sunt duo actus terminati ad diuersa obiecta, & ab ipsis causati; sed hæc non contingunt in Deo.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad M. dicit productiones diuinas distingui penes principia productiua formalia. Oppositum habet d. 13. lib. 1. vbi impugnat hunc modum dicendi, qui est Henrici.

Lucas. Resp. Scotus in determinando quæstionem d. 13. 1. ait, quod productiones diuinæ se ipsis distinguuntur formaliter, at penes principia productiua originatiuè. Dices, Adhuc stat difficultas ex 13. d. 1. vbi impugnatur non distingui penes principia formalia. Resp. quod Henr. volebat productiones distingui per principia formalia, quæ tantum erāt distincta ratione. Scotus hoc impugnat, quod impossibile est aliqua

esse distincta realiter per aliqua tantum distincta ratione; idque impugnat Scotus ibi. Amplius dices, soluit Scotus d. 13. 1. quod se ipsis distinguantur, & tamen oppositum habet d. 26. 1. soluendo secundum pro tertia via. Dico, si litteram Scoti 26. d. 1. rectè videas, habebis solutionem ex ea, tantum scilicet ibi concedi conceptus communis, sed non aliqua realitas communis.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad M. dicit hanc maximam. Omnis pluralitas reducitur ad vnitatem, vel ad paucitatem tantam, ad quantam reduci potest. Oppositum sic patet. Nam in causatis pluralitas causatorum non reducitur ad vnum causatum, ergo non est vera propositio.

Lucas. Resp. Maxima hæc Scoti tenet vigore illius principij phisici, quod trahitur ab Arist. 1. Phis. 41. quod non est ponenda pluralitas sine necessitate, & indiget, ad hoc vt sit vera, his glosulis. Est vera in his, quæ sunt eiusdem rationis; idque ob illas duas maximas Scoti 2. quol. vbi dicit. Plurificabile in aliqua eiusdem rationis non limitatur ad certũ numerum. Et Plurificabile in aliqua non eiusdem rationis, necessario limitatur ad certum numerum. Altera est, quod non valet in causatis, quia pluralitas causatorum non reducitur ad vnum causatum. Verum tamen est, quod pluralitas causatorum reducitur ad vnum extra illam pluralitatem, scilicet ad vnitatem primæ causæ. Est ergo vera maxima Scoti in essentialiter ordinatis, & non in accidentaliter ordinatis. Est etiam vera in speciebus differentibus tantum accidentaliter vt sunt species numerorum, & figurarum.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7, ad M. dicit, quod principia productiua s. intellectus, & voluntas habent oppositos modos principiandi. Oppositum habet lib. 1. d. 10. Q. vn. & 16. Q. Quol. vbi vult, quod modus liberè principiandi, & necessario sunt compossibiles in eodem.

Lucas. Respõsioné quære. Scias autem, quod modus principiandi per modum naturæ, & voluntatis sunt omnino repugnantes in eodem; tamen modus principiandi liberè, & necessario sunt in eodem compossibiles, vt patet de voluntate diuina producente Spiritum sanctum, quæ est principium liberum, & necessarium. Dices, Voluntas, vt obiectum naturaliter mouet intellectum, ergo voluntas non agit libere, sed naturaliter. Dico. Voluntas potest accipi tripliciter, vt actiua, seu productiua, vt passiua, & vt obiectum; primo modo operatur tantum liberè, secundo, & tertio modo merè naturaliter operatur. Ex hoc dicit Scotus lib. 2. d. 4. quod voluntas recipiendo malas volitiones non peccat, sed tantum eliciendo.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad M. dicit. Ex vtraque vel eadem perfectione conuenit vtrique esse principium operatiuum, & productiuum. Oppositum sic patet. Nam producere nullam perfectionem dicit.

Lucas. Resp. Non dicit Scotus quod producere dicat perfectionem, sed quod prouenit ex perfectione, sicut dicit lib. 4. d. 48. Q. 1. quod motus, & actiones extrinsecæ intelligentiarum non ponunt aliquam perfectioné in eis, cõtra Auer. sed tantũ proueniũt ex eadé perfectione: ita à simili.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad M. dicit. Omnipotentia in primo non potest habere obiectum possibile infinitum, quia tunc creatura posset esse infinita. Oppositum sic patet Omni potentiæ actiuæ correspondet passiua, & hoc patet ex Arist. & ex Scoto in primo; sed Deus habet potentiam creatiuam infinitam, ergo debet sibi correspondere effectus creabilis infinitus.

Resp.

Lucas. Resp. Regula illa, Omni potentiæ actiuæ &c. phisicè loquendo est vera, etiam econuerso; sed theologicè, hæc est vera, Omni potentiæ passiuæ &c. Sed hæc est falsa. Omni potētiæ actiuæ &c. quoniā Deus habet potētiā infinitā intēsiuè, quæ quantū est de se, posset effectū infinitū intensiuè producere, sed ille talis effectus non est factibilis. Vnde ex 43. d. 1. impossibilitas rei fiendæ est ex parte rei, & nō ex parte Dei, quia, quā tum esset ex parte Dei, posset Deus facere quæcunque.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad H. dicit, quod intellectus est partiale principium, sic, & essentia, respectu productionis. Oppositum sic patet. Nam partialitas dicit imperfectionem, quæ debet tolli ab intellectu diuino, & essentia.

Lucas. Resp. Scotus methaphoricè nominat essentiam, & intellectum principium partiale; propriè enim non est ibi, nec pars, nec totum; sed debet dici. Intellectus, vel essentia principium incompletum, non tamen imperfectum. Si capiatur totum pro composito ex partibus, tūc in diuinis non est totum, si capitur totum pro ente completo. & perfecto in Deo potest poni totalitas; Idq; declarat Scotus 2. Quol. art. 3. Dices Scotus 2. d. 1. dicit totum oppositum. Resp. Vigerius sic, quod Scotus ibidem loquitur pro inchoantibus, vel distingue de toto, vt dictum est, & pondera illam particulam. Quasi, ibi positam in littera Scoti.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad P. videtur ponere in Deo intellectum agentē, & possibilem his verbis. Alia responsio esset de intellectu agente, & possibili, sed modo transeo, quia non dixi adhuc cui intellectui conueniat producere notitiam particulariter, hoc dicetur infra; nunc de intellectu indistinctè locutus sum. Oppositum est oppositio ferè omnium, quod in Deo non dentur distincti intellectus agens, & possibilis.

Lucas. Resp. In Deo non sunt intellectus agens, & possibilis formaliter distincti, sicut in nobis. Idque tuetur ab omnibus. nec Scotus 2. d. 1. absolutè ponit hæc in Deo. At loquitur, quod si ponerentur, tunc esset dicendum, quod intellectus agens esset productiuus, & intellectus operatiuus. At num detur intellectus agens in Angelis? D. Thom. non ponit, Scotus autem sic, vt patet lib. 2. d. 3. Q. vlt. An intellectio causetur ab intellectu agente, vel possibili? Resp. quære.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad P. dicit. Pater est memoria, intelligentia, & voluntas formaliter. Oppositum videtur habere lib. 1. d. 7. Q. 1. vbi dicit, quod tales propositiones, Pater est memoria, &c. solum sunt veræ per identitatem, non formaliter.

Lucas. Resp. Scoti dictum. Pater est memoria &c. sic debet intelligi, idest habet in se formaliter memoriam, intelligentiam, & voluntatem. Vel dic, quod, si, formaliter potest determinare inhęrentiam, vel quasi inherentiam, sic non est verum, quod Pater sit formaliter memoria &c. Vel potest determinare id, cui ista quasi inhęrent, & hoc modo potest concedi dictum Scoti.

11. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad P. Dicit. Nihil potest esse formaliter in patre nisi non genitum. Oppositum habet d. 19. Q. 2. vbi vult, quod filius dicatur esse in patre, & tamen est genitus.

Lucas. Resp. Esse in Patre est dupliciter vno modo formaliter, aut realiter; alio modo circūincessiuè, de qua circūincessione agitur d. 19. primi Q. 2.

Tunc

2. Tunc dico, quod verbum non est in patre primo modo, sed bene secundo modo, scilicet circumincessiue, & sic loquebatur Christus in Euangelio, Ego in Patre, & Pater in me est.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad Q. dicit, quod producere est actus naturaliter subsequens, aut præcedens intelligere. Oppositum patet ex Scoto pluribus locis. Nam producere in Deo non præcedit intelligere.

Lucas. Resp. In via Scoti producere, seu Verbum est subsequens ad intelligere, verum est in Deo, quia producere vt notionale, subsequitur essentiale; in creaturis vero producere præcedit, quia intelligere illud producitur, & ratio est, quia intelligere in nobis est verbum, non autem in Deo; & ideo dicere semper præcedit verbum sicque intelligitur dictú Scoti; vel aliter. Propositio Scoti est verè disiunctiue, ad cuius veritatem sufficit alteram partem esse veram.

13. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad R. tenet, quod genita ex putri materia, & per propagationem sint eiusdem speciei, idque rationibus, & auctoritatibus probat. Oppositum videtur habere Auer.

Lucas. Resp. fuit opinio Auicen. quod etiam homo potuerit generari equiuoce, sed Auer. impugnat, & bene quantú ad hoc; at quia rationes Auer. videntur concludere non tantum de homine, sed etiam, quod imperfecta non possint generari vniuocè, & æquiuocè, in hoc reprehenditur à Scoto, qui vult animalia imperfecta posse generari vniuocè, & æquiuocè, & eiusdem esse rationis. Si verò (vt dicit Suessan. 7. Meth.) Auer. intelligat de homine, & de animalibus perfectis, & non de imperfectis, & de plantis, quæ possunt diuersimode generari, & non sunt alterius speciei, bene dicit, & concordat cum Scoto. Sed Tiberius super Com. 46.8. phis. est contra Suess. Tomistæ in hac materia sunt partiti. Sonc. vult Thom. esse cum Scoto. Dom. de Flandria vult esse contra Scotum. Zerbus est cum Dominico. Thom. 7. Meth. super t. 22. & 23. est cum Scoto, sed alibi, vt Quæst. 9. de Potentia dicit oppositum. Et nota, quod rerum generabilium alię sunt substantiæ, alię accidentia: substantiæ generabiles, aliæ sunt imperfectæ, vt Elementa, aliæ perfectæ, vt mixta. Mixtarum substantiarum, aliæ sunt viuę, vt animalia, & plantę, aliæ non viuæ, vt lapides, & metalla, Viuarum aliæ sunt animatæ anima vegetatiua, aliæ anima sensitiua, vt animalia, aliæ anima rationali vt homo. Scias adhuc, quod animalia quanto magis sunt perfectiora, tanto magis ibi determinant materiam, & quanto imperfectiora, tanto indifferenter ex multis materiatis possunt aggenerari, & materia est duplex, scilicet compositionis, & alterationis; compositionis, quæ remanet vna in generato, & in corrupto, alterationis est ipsum corrumpendum, de cuius corruptione generandum generatur, vt panis in generatione sanguinis. His habitis, dico has propositiones totum negocium resoluentes. Prima Homo, & animalia perfecta solum vniuocè possunt generari, vt patet ex Auerr. 8. Phis. 46. contra Auic. & hæc requirunt materiam determinatam, secunda: Animalia imperfecta possunt indifferenter generari vniuocè, & ęquiuocè, quia ob eorum imperfectionem nullam materiam sibi propriam determinant. Tertia sunt aliqua animalia ita imperfecta, vt tantum equiuocè possunt generari. Quarta. Accidentia possunt vniuocè, & ęquiuocè generari. Dices cęlum si continet virtualiter animam sensitiuam Ranæ, poterit continere formam mixtio-

nis vltimã ad animam intellectiuam, cum ista forma sit illa imperfe-ctior, ergo si Rana æquiuocè generatur, & homo. Vagerius ait, quod forma hominis, & aliorum perfectorum non potest produci, nisi ex determinata materia, & ideo æquiuocè non potest produci. Adde tu ex his, quæ habet Scotus lib. 2. d. 18. quod cœlum non continet sensitiuam Ranæ.

14. *Iacobus.* Sco. lib. 1. d. 2. Q. 7. ad R. habet quod disparitas ortus non variat speciem. Oppositum tamen huius ait Scotus lib. 1. d. 27. & q. 14. & 15. Quol. vbi vult quod de ratione verbi est, vt sit proles seu notitia genita. Et habet, quod si lapis causaret notitiam sui in intellectu meo, illa notitia erit verbum, sed si Deus eandem notitiam causaret numero in me, suplendo vicem memoriæ meæ, talis notitia non esset verbum, tamen hic solum est disparitas in ortu, ergo alius, & alius ortus variabit speciem.

Lucas. Respon. Illa notitia sic, & sic causata est eiusdem speciei, & quod sit verbũ, vel nõ, nõ variat speciem notitię; quoniam verbum pro formali non est, nisi quidam respectus, qui licet varietur, non tamen variat speciem absolutam illius notitiæ, licet variet alium, & alium respectũ. Dices. Sco: lib. 3. d. 27. in fine probat charitatem acquisitam non esse eiusdem speciei cum infusa sic, Quæcunque natura non potest esse ab aliquo efficiente eiusdem speciei cum efficiente alterius, non potest esse eiusdem speciei cum illa, sicut est in proposito. Hæc Sco: Et in 4. d. 46. Q. 6. inquit Intellectiones nostras, & Angelicas de eodem obiecto differre specie ratione potentiarum effectiuarum illarum intellectionum, ergo disparitas ortus variat specię. Dico, quod quando vnus effectus potest produci indifferenter à duobus efficientibus specie distinctis, tunc causa effectiua non variat speciem, vt patet de genitis ex putri, & ex propagatione. Si verò sit vnus effectus, qui sit natus produci ab vno efficiente, & non ab alio, vt charitas infusa, quod tamen potest produci à Deo, & non ab actibus nostris, tunc causa effectiua est distinctiua effectus, & effectus alterius causæ nunquam erit eiusdem rationis cum effectu alterius causæ. Et ad Sco: in 4. dico ibi locutum esse dubitatiuè, hic verò secundum mentem propriam. Huic difficultati respondere poteris etiam per verba Sco: quest. de praxi in fine, vbi sic ait. Ad secundum dico, quod licet a causis essentialiter ordinatis. Vide ibi, & habebis bonam solutionem.

15. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 2. ad S. vult, quod non omnis materia sit eiusdem rationis. Oppositum tamen huius habet Sco: lib. 2. d. 14. Q. 1. vbi ait quod omnes materiæ sunt eiusdem rationis.

Lucas. Respon. Scoti dictum in secundo est verum de materia prima denudata ab omni forma; de talique materia ibidem loquitur; hic verò de materijs secundis, siue proximis, quæ non sunt eiusdem rationis.

16. *Iacobus.* Scotus lib. 1 d. 2. Q. 7. ad T. contra Auer. dicit, quod eadem natura potest communicari vniuocè, & ęquiuocè. Oppositum huius habet Arist. I. de generatione animalium c. 1 vbi ait. At verò quæ non ex coitu, sed ex putri oriuntur materia, ea generantur quidem, sed genus diuersum quodcunque procedit, nec mas est, nec fæmina. Et reddit causam, quia si generarent animalia, quæ vlterius generarent alia generabilia, esset processus in infinitum in speciebus. Hoc idem habet Arist. in eodem lib. ca. 29. & lib. 4. de Historia animal. cap. vlt. & lib. 5. eiusdem Histor. ca. prim.

Lucas. Resp. Inquit Sueff. Arist. loqui de animalibus imperfectis, quæ sunt per multiformem generationem, vt Papiliones, & id genus. In his enim vult, quod quædam non fiunt ex semine, sed ex putri materia. Sonc. vult, quod Arist. non loquitur ibi vniuersaliter, sed particulariter, idest quod animal aliquod immediate generat oua, vel aliud animal, quod est alterius rationis, & eo mediante generat aliud animal simile in specie. Zerbus dicit, quod Philosophus loquitur de his, quæ per oua generant sibi similia. Etiam ait verificari dictum Arist. in quibusdam hentomis, quæ sunt animalia valde imperfecta. Dices. Arist. lib. 4. de histor. animalium cap. vlt. habet. Sunt autem aliqua genera murium circa quos etiam non parum hesitatur. Ad hoc ait Zerbus, quod genus ibi sumitur pro manerie, & modo generationis diuersificato aliqualiter accidentaliter, sicut Parthi, & Indi diuersificantur. Dices. Arist. 2. de anima. 34. ait, quodlibet non orbatum potest generare sibi simile, dummodo non habeat spontaneam generationem ex quo videtur velle, quo casu genita non possunt generare. Verum est dictũ Arist. in aliquibus, vt in henthomis annulosis inferioribus, quæ solum putrefactione nata sunt produci, vt sunt lubrici, & anguillę. Sed queritur. Num generare sibi simile sit perfectionis. Dico ex sent. Arist. 2. de anima, quod sic. Dices, ergo Deus posset generare alium Deum essentialem. Dico, quod ille alius Deus non esset factibilis. Dices. Angelus est factibilis, & tamen non posset generare alium Angelum. Dico quod Arist. dictum. Generare sibi simile est perfectio; fallit, quãdo perfectum aliquod est ita perfectum, quod requirit causam æquiuocam ad sui productionem, propter suam perfectionem. Similiter deficit in vniuocis, quando non est ibi aliqua potentia actiua, vt patet in lapidibus, & similibus. Quando igitur aliquod potest generare, sibi simile, tunc est perfectum, non sequitur tamen econuerso. est perfectum, ergo potest generare sibi simile. Hæcq; habet Scotus super Proh. Meth. Et scias naturam communicari diuersis modis suppositis eiusdem naturę contingere dupliciter, aut ex maxima perfectione, & sic natura diuina communicatur, & per generationem, & spirationẽ. Alio modo ex maxima imperfectione formæ animatæ, & hoc modo reperitur in animalibus genitis tam ex putrefactione, quam ex propagatione.

27. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad X. dicit quod Phil. parum locutus est de volũtate, prout distinguitur contra intellectum, sed communiter in ratione principij actiui coniunxit intellectum ad voluntatem. Oppositum tamen huius sic apparet. Aristoteles. 12. Methaphisices 36. meminit istius voluntatis, dum ait. Mouet autem inquantum appetibile, & intelligibile, & in t. 37. posuit duas coelementationes, scilicet intelligibilium, & eligibilium, ergo mentionem habuit ipsius voluntatis.

Lucas. Resp. Absolutè non inquit Sco. Arist. non meminisse voluntatis, at parum de ea fuisse locutum, vt distinctam ab intellectu. Et hæc est sententia Sco. hic, & Q. 4. prol. & lib. 2. d. 2. & alibi. Idque sic patet. Nam Arist. in Ethica ponit fœlicitatem Dei & nostram in speculatione, & tamen clarum est quod à fœlicitate non excluditur operatio voluntatis. Dices. quare ita frequenter Arist. appellauit potentiam rationalem, & non voluntatẽ. Ideo hoc est, quia actus intellectus est prior, &

& notior actu voluntatis, & Arist. de manifestioribus sæpæ locutus est Vnde de voluntate, vt dicit Scotus parum dixisse inuenitur. Vel dic ex Sco: 9. Meth. Q. vlt. quod Arist. dum comparat intellectum ad alia, habet illa duo, scilicet intellectum, & volūtatē pro vno principio.

18. *Iacobus.* Scoto lib. 1. d. 2. Q. 7. ad X. dicit. Intellectus est oppositorum, sed non potest determinare se ad alterum illorum. Oppositum huius habet Sco. ibidem parum supra, vbi dicit ex Arist. quod intellectus non distinguitur à voluntate, ergo intellectus potest se determinare ad opposita.

Lucas. Resp. Intellectus, seu potentia rationalis est, duplex incompleta, scilicet & completa, incompleta est intellectus, vel ars, vt precedunt voluntatem, & de tali loquitur Sco. & Arist. 9. Methap. 10. dum dicit. Oportet illam determinare per voluntatem, vel proheresim; completa autem est intellectus, & voluntas simul, & sic intellectus est oppositorum. Et scias, quod vna potest distingui ab alia tribus modis. Primo à priori per vltimam differentiam, Secundo à posteriori, immediatè tamen, & hoc per suam actionem, Tertio à posteriori mediatè, hocque per suum effectum. Ex quo sequitur, quod differentia assignata ab Arist. inter potentiam rationalem, & irrationalem est à posteriori. 9. Meth. 10. vbi dicit, quod potentia rationalis potest ex se exire in actum, & est ad oppositum: irrationalis verò exit in actum, & non est ad oppositum; At vnde est, quod intellectus, seu scientia sit ad opposita, & non ita sit calor, Dico ex Arist. 9. Methap. t. 4. quia calor, quæuis alia forma naturalis est solūmodo principium assimilandi vni opposito, similitudine naturali, sicut ipsa est ipsa, & non opposita. Forma autem intellectus, vt puta scientia, est principiū est assimilandi vni opposito similitudine intentionali, sicut ipsa est virtualis similitudo duorum oppositorum cognitorum. Et dum Arist. dixit, potentiam rationalem esse oppositorum, intellexit contrariè, & contradictoriè, scilicet agere, & non agere, potentia verò irrationalis non potest esse ad oppositas actiones. Sed, num possit esse ad opposita obiecta. Non potest quidem adequatè esse ad opposita obiecta, sed bene ad opposita obiecta contenta sub suo obiecto adæquato. Nam visus videt album, & nigrum, quæ sunt opposita contenta sub suo obiecto adæquato. Potest etiam potentia irrationalis in oppositas operationes per accidens, quia frigidum per accidens calefacit.

19. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 2. Q. 7. ad X. dicit, quod voluntas est libera ad oppositos actus. Oppositum huius habet Sco. lib. 1. d. 39. dicēs, quod non est libera ad oppositos actus.

Respon. Dictum Scoti intelligitur hic de voluntate nostra, quæ est libera ad oppositos actus, & ad oppositos effectus, & ad opposita obiecta Dictum verò Sco. d. 39. 1. est verum de voluntate diuina, quæ licet sit libera ad oppositos effectus, & ad opposita obiecta, non tamen est libera ad oppositos actus, quia hic dicit imperfectionem, cum notet passiuitatem, seu receptiuitatem. Dices. quare ponitur, hæc indeterminatio in voluntate, cum non possit probari per naturam voluntatis? Dicit Scotus 9. Meth. q. vlt. quod potest probari à posteriori per experientiā. Experit enim qui vult se posse non velle, siue nolle. Et scias ex Sco: ibidem, quod duplex est indeterminatio, vna, quæ est ex insufficientia, & ex possibilitate, seu ex carentia actus, & ista dicit imper-

fectionem, & hæc est in materia quæ dicitur passiua, quando non habet formam, quæ tunc dicitur indeterminata ad formam: alia est indeterminatio superabundantis sufficientiæ, quæ est ex illimitatione actualitatis simpliciter, & hæc reperitur in Deo, & est actiua, & in uoluntate, quia dicit perfectionem, & uoluntas sic potest agere in eodem instanti in opposita in sensu diuiso, non autem in sensu composito.

TERTIA DISTINCTIO.

QVAESTIO PRIMA.

LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* COtus in lib. 1. d. 3. Q. 1. initio inquit, in Thom. ponentem Deum affirmatiuè non cognosci, sed tantum negatiuè, Deum cognosci affirmatiuè, quia negatio non cognoscitur. 2. Perier. in fine, & 4. Meth. t. 2. & 16. nisi per affirmationem, videturque negare Deũ nõ posse negatiuè cognosci. Oppositum huius habet Dionisius Areopagita lib. de Angelica Hierarc. vbi ponit cognitionem Dei via remotionis, seu negationis.

Lucas. Resp. Haud negare Deum non posse cognosci negatiuè, vt inquit Dionis. Qui non solum ponit Dei cognoscibilitatem, & remotionem, verum plures alios modos Deum cognoscendi ex affirmatione, & simbolicè ponit, & id, & non aliud vult. Sco. At id negat, scilicet Deum tantum cognosci negatiuè, & non affirmatiuè, vt videtur sentire S. Tho. par. 1. Q. 3. art. 3. Qui difficilè saluatur, cum hæc eius interpræta io repugnet Dionisio ponenti Deum cognosci aliter quàm negatiuè.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad A dicit Deus posset in aliquo conceptu quidditatiuo concipi naturaliter, & si distinctè, vt dicitur p. Prologi, & 14. Quol. non concipiatur. Nam ad quidditatiuam notitiam rei, terminorum distincta notitia non requiritur. quod 3. Prol. innuit Sco. Geometrea ex terminis confusè cognitis format sibi propositiones per se notas. Oppositum huius habet Sco. in princ. quest. de propositione per se nota lib. 1. d. 2. Q. 2. vbi dicit. Ad notitiam per se, & quidditatiuè notitiam distinctè terminorum requiri necessario.

Lucas. Resp. Loquitur Doctor d. 2. Q. 2. prim. de propositione per se nota, & illa non potest perfectè percipi nisi ex terminis eiusdem propositionis distinctè concipiantur, quod inter alias conditiones propositionis per se notæ requiritur. Aa d. 3. Q. 1. lib. 1. loquitur de illo conceptu quid ditatiuo, quem ex creaturis de Dco habere possumus; & iste non exposcit distinctam notitiã terminorum: quandoquidem, Deus est, & Deus est ens, non sint propositiones per se notæ.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad A dicit. In solo conceptu quidditatiuo est status quia in nullo alio esse potest. Oppositum potest ratione. Nam quid ditas, vel conceptus quidditatiuus, saltim per intellectũ plures in conceptus resolui potest ergo: videtur in quidditate statũ nõ esse.

Lucas. Resp. Scotus 3. d. 1. non negat quidditatem non resolui per intellectum in alios conceptus, cum re quoque id fieri possit. Nam quidditas hominis resoluitur in sua principia, scilicet animal, & rationale. At eo loci quidditatem confert ad attributa, vultq; attributum vltimo alij non posse attribui attributo, sed tantum vltimatè ad quidditatem ordinatur, & ita ex attributi cognitione tandem opus est cognoscere quid ditatem, in eaque sistere. Nam ibi probat contra Henr. Si Deus ex creaturis in conceptu quidditatiuo cognoscitur, multo magis in conce-

ptu quidditatiuo cognoscetur, cum conceptus attributalis qualitatiuus ordinetur tandem ad conceptum quidditatiuum.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad A. ponit ens habere conceptum vniuocum, & nō æquiuocū, vel Analogū, vt aiebat Henr. quod vbique in doctrina suo asseritur. Oppositum huius habet Scotus in Methap: ac in logica, vbi ponit ens conceptum æquiuocum, & non vniuocum habere.

Lucas. Resp. Est quidem communis opinio ens habere conceptum æquiuocum, & non vniuocum, quam in Meth. & Logica Sco. est insequtus. At in Senten. ex mente propria, ponit, vt reuera est, entis conceptum vniuocum Deo, & creaturis. Si queras, Scotus d. 3. 1. volens determinare entis vniuocationem habet hæc verba. Sed non asserendo, quia non consonat opinioni communi &c. Igitur videtur mentem eius non fuisse ens esse vniuocum. Resp. In 1. Q. d. 3. l. 1. cum non sit locus vniuocationem entis examussim pertractandi Scotus Doctor subtilis id ibi non asseruit. At d. 8. l. 1. Q. 2. vbi est locus proprius, id assertiuè ponit. Etiam, litera illa, non asserendo, quia non consonat opinioni communi, non est de litera Scoti, at quoddam extra ab alijs additum. Vel dic, Sco. in initio tractationis talis materię modestia vsus est verbo illo, Non asserendo, non quod res aliter, quam ponat, se habeat.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad A. dicit. Omnis intellectus certus de vno, & dubius de duobus, habet conceptum de quo est certus alium à conceptibus, de quibus est dubius. Estq; maxima Algazaelis. 1. suę Meth. tract. 1. cap. 2. Et Auic. 1. Meth. cap. 6. Oppositum patet rationibus eam maximam infrigentibus. Pono casum, quod in sacco sit canis, & piscis marinus, qui dicitur etiā Canis, vnus eorū saccum mouet, & tamen dubito, an sit Canis latrabilis, vel marinus; & ità ex modo arguendi Sco. habeo, quod hoc nomen, Canis, est vniuocum illis, quod tamen est falsum. Rursus; Ego sum certus de aliquo, quod est animal, & dubito an sit rationale, vel irrationale; igitur ab his abstrahitur conceptus communis vniuocus, quod est falsum. Nam genus non prædicatur vniuocè de vltimis differentijs, vt docet Scotus Q. 2. d. 3. lib. 1. Etiam. Certus sum de aliquo, quod est ens, & dubito an sit ens reale, vel rationis, ergo erit conceptus communis vniuocus istis duobus,

Lucas. Resp. Ioan. Canonicus 1. Phis. Q. de vniuoc. entis, resp. In illo casu, sum certus de ista voce, Canis. & non de aliquo conceptu. Ad hæc sententia parum, aut nihil est, nam sic responderet aduersarius ad Scoti argumenta, dicēs, quod tantum est certus de ista voce ens. Vigerius sic dicit, simili casu, Deus non permitteret me dubium, sed me de altero certiorem faceret, at hæc responsio abiciatur. Ant. Tromb. aliter inquit. In illo casu, certus sum de conceptu animalis, & non de conceptu Canis, quia nullus est, nec alius conceptus potest abstrahi hic ab illis duobus mediatius, quam conceptus animalis. Dices, non tantum sum certus de conceptu animalis, at de aliquo magis particulari tantum illis duobus communi. Resp. Ille est conceptus animalis communis præcisè in illis duobus per multa accidentia facientia illum communem conceptum illis tantum duobus. Ad secundum, resp. quod soluitur ex illo Scoti verbo, subiectum includit prædicatum, modo rationale, & irrationale non includunt aliquid quidditatiuè. Aliter resp. ad illud, & ad similia argumenta, & concedo, animal alium conceptum habere à conceptu differentiæ, vt docet Scotus 3. Methap.

Q. 1. & 7. Methap. Q. 19. & conceptus ille vniuocus est, & si non vniuocè dictus, vt habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. Ad tertium resp. Frāc. Q. 10. Prol. & Canonicus in de vniuocatione entis, in casu illo dicunt, Ego sum de voce certus. At responsio nulla est, sic enim aduersarius diceret ad argumentum Scoti. Aliqui sic respondent ex illo verbo Scoti, sed in vtroque illorum includitur, modo ens reale in altero illorum non includitur, scilicet in rationis ente. Et fortè melior potest haberi responsio, in via Sco. problema esse, quod ens commune enti reali, & enti rationis sit vniuocum, vel æquiuocum. Nam inferius d. 29. 1. expresse tenet Scotus ens commune enti reali, & rationis esse æquiuocum. At 3. Quol. art. 1. & clarius d. 29. Reportatorum tenet, quod est vniuocum, & ita in eius via problema est. Adquam magis partem inclinet Scotus, alias dicetur.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad C. dicit. Obiectum creatum non continet increatum essentialiter, nec virtualiter. Oppositum habet lib. 2. d. 3. Q. 9. ad H. vbi inquit. Deus potest causare in intellectu creato vnam speciem distinctam repræsentantem Essentiam diuinam, ergo aliquod creatum virtualiter continet increatum virtualiter.

Lucas. Resp. Continere virtualiter potest duobus modis intelligi, vel tanquam obiectum cognitum, aut tanquam ratio cognoscendi, primo modo nullum creatum continet virtualiter increatum, vt dicit Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. At secūdo modo, illa species Diuinæ Essentiæ continet Essētiam, scilicet vt ratio cognoscendi, non vt obiectum cognitum. Idq; sentit Scotus lib. 2. d. 3. Q. 9.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad D. dicit. Creaturæ imitātur essentiā, vt hanc, & vt nuda est, & in se existens. Oppositū huius paulo inferius habet Scotus in istamet Quæst. dicens. Creaturæ imperfectæ imitantur Essentiam.

Lucas. Resp. Nulla est contradictio. Nam Scotus eo loci arguit contra Henr. qui concedit creaturas Essentiā imitari secundum conceptum Dei in se, & in particulari, quia non tantum imitantur Deum secundum aliquod attributum, verum etiam secundum esse Dei, quod præsupponitur attributo. Nam vult de Deo non posse haberi aliquem conceptum quidditatiuum alium à conceptu Deitatis. Idcirco concedere debet ex creaturis, posse conceptum Deitatis in se cognosci, cum ipsæ creaturæ Deum imitari nō possint secundum alium conceptum quidditatiuum, inferiorem seu imperfectiorem, vt Scotus ponit Deum posse cognosci secundum alium conceptum quidditatiuum, scilicet entis realis, & secundum talem conceptum creaturæ eum imitantur, sicque per creaturam naturaliter cognosci potest, in conceptu tamen imperfectè quidditatiuo. Rursus: non est aliqua repugnantia creaturas Deum imitari in particulari, & si imperfectè: similiter stat aliquid cognoscere in particulari, & distinctè. idest determinatè licet id modo imperfecto concipiatur.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad D. dicit Deus, vt hæc Essentia, non cognoscitur naturaliter a nobis, quia sub ratione talis cognoscibilis est obiectū voluntarium, & non naturale. Oppositum huius habet Scotus prima Prol. dicendo ad quæst. & 1. Q. 3. d. lib. 1. vbi videtur dicere Essentiā diuinam esse obiectum naturale.

Lucas. Resp. vbicunque Scotus habet Essentiam Diuinam esse obiectum voluntarium, loquitur vt est obiectum intellectus creati, quando vero eam

sta-

statuit obiectum naturale, loquitur respectu intellectus diuini,& sunt verba Scoti hic d.3.Q. 1. Queres:an verum sit Essentiam Diuinam speculum voluntarium nuncupari?
Resp. Triplici modo id valet intelligi; Primo modo, loquẽdo de abstractiua cognitione in vniuersali, sicq; est falsũ. Nam ex creaturis possumus Deum cognoscere; Secundo modo abstractiuè, sed in propria natura, ac sic Deus causaret speciem, distinctè repræsentantem Essentiam Diuinam, tunc naturaliter, & non liberè repræsentaret; Tertio modo intuitiuè,& sic dico, quod Essentia est speculum merè liberum.

9. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad D. dicit. Naturali via possumus peruenire ad multos conceptus proprios de Deo. Oppositum huius habet Scotus 1. Prol. Q. ad f. vbi inquit. Naturaliter haud possumus peruenire ad proprios conceptus ipsius Dei.

Lucas. Resp. Scotus 3. d. 1. loquitur de conceptu complexo propriè sumpto à sensibilibus, vt puta cognoscimus, quod aliquid est summum ens, & summum bonum, & huiusmodi. Prima vero Prol. Q. loquitur de proprietatibus incomplexis, & proprijs, quæ non sunt communes sẽsibili, & insensibili, illasque via nanturali ignoramus. Dices. Si natura, conceptus proprios de Deo cognoscimus; tunc cognosci posset Deus sub propria ratione. Nego. Nam cum cognosco summum bonum de Deo, non attribuo illud Deitati in se, & in particulari; sed alicui enti, quod nominamus Deum, via enim naturali cognoscimus aliquod ens esse summum bonum &c. Naturaliter tamen ignoramus quod illud ens in se sit. Rursus: conceptus sunt in duplici differentia, quidam sunt proprij habiti ex proprijs, ijque ex natura non possunt à nobis cognosci, vt trinus, agere contingenter &c., & de his loquitur Scotus 1. Prol. Q. Alij sunt proprij habiti ex communibus, seu ex creaturis, vt ens, bonum, verum &c. qui ex creaturis cognoscuntur. De his loquitur Scotus 3.d. lib.1. Q. 1.

10. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad E. dicit. Conceptus perfectior, & simplicior nobis possibilis, est coceptus entis simpliciter infiniti. Iste enim est simplicior, quam conceptus entis boni, vel entis veri &c. Oppositum huius habet Scotus lib.1.d. 8. Q. 3. ad E. vbi inquit. Conceptus boni est perfectissimus, quem possumus habere in via concipiendo Deum naturaliter.

Lucas. Resp. Et triplici responsione apparenti huic contradictioni facio sat. Prior est 8. d. Q. 3. Bonum per se idem est, quod ens infinitum, quia est ens independens, & ens per essentiam. Altera est, & si conceptus boni, per se sit perfectissimus, non tamen est simplicior, nam simplicior est conceptus entis infiniti, quam conceptus entis boni. Idcirco litera Scoti Q. 1. d. 3. 1. debet intelligi copulatiuè perfectior, & simplicior. Tertia est, conceptus entis boni est perfectissimus respectu intellectus practici, non autem respectu intellectus speculatiui. Adde, & quarto; Bonitas essentialis est infinitas, itaque idem est bonum per se, & ens infinitum. Adde, & quinto, conceptus boni est perfectissimus, loquendo de conceptibus attributorum, & non simpliciter loquendo de conceptibus. De his multa ostendimus 3. Prol. Q.

11. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad E. ait Infinitas non est attributum, nec quasi passio, sed dicit modum intrinsecum, Hanc eandem sententiam habet Scotus, quinta Quol. Oppositum huius patet ex doctrina eiusdem

Scoti.

Scoti: nam proprietas attributalis est infinita, propter identitatem cũ Essentia. Tertiaque Prol. Q. ad H. habet Scotus, quod omnes proprietates sunt infinitæ propter identi tatem quã habent cum Essentia, ergo diuina Essentia ex se est formaliter infinita, sicque patet infinitudinem esse de quidditate, & rationi formali Essentiæ diuinæ & non modum intrinsecum.

Resp. Duæ in præsenti sunt sententiæ circa infinitatem. Altera Scoti locis citatis, qui aperte admittit infinitatem modum intrinsecum; Quod quæ ita monstratur. (ommissis rationibus Franc. lib. 1. d. 2. Q. 7.) Illud est modus intrinsecus, quod habet modi intrInseci diffinitionem, eiusmodi est infinitudo, ergo &c. Minor patet, modus intrinsecus (referente Scoto 8: d. 1. Q. 3,) est qui additus alteri non variat rationem formalem constituti: sic est de infinitate, ergo, &c. Altera est sententia Alphonsi Q. 6. prol. concl. 3. qui innuit infinitatem de ratione formali Essentiæ diuinæ; Idque nititur ostendere Sco. auctoritate superius in contradictione adducta. Ad quam contrad. dissoluendã, dico. Vnumquodque attributum est infinitum formaliter sua propria infinitate, sicque negatur attributum fore formaliter infinitum Essentiæ infinitate. Ad id quod inducitur ex Sco. 3. Q. prol. dico id truncatè adduci, nam ibi Sco. ait. Infinitas inest attributis ob identitatem cum Essentia, tanquam ex radice, & id ait etiam 5. Q. Quol At ex hoc non infertur, quin in via Seo. quodlibet attributum sit infinitum propria infinitate, Rursus. Admisso quod Essentia sit ex se formaliter infinita, ita quod non ratione alterius, ex hoc tamen non sequitur, infinitas est de sua ratione formali. Si instes, quod conuenit Deo (circumscripto omni eo quod non est Deitas) per se primo quudditatiuè ei conuenit, eiusmodi est infinitudo. Nam circumscripto omni eo quod non est per se primo in Deitate, adhuc Deitas esset ex se perfecta formaliter, non perfectione finita, ergo infinita. Resp. duplex est perfectio, vna sumpta à quidditate (& sic dato illo casu) Essentia foret perfecta: altera desumpta à modo, & isto pacto perfecta tunc non diceretur. Vel dicas, Tunc non esset perfecta, nec imperfecta, nisi negatiuè, Vel tãtum esset perfecta fundamentaliter, non formaliter. Si adhuc dicas. Deitas se ipsa est perfectissima, ergo se ipsa est formaliter infinita, patet antecedens. Deitas est formalis ratio obiecti beatifici, quod non esset. nisi esset perfectissima. Ad hoc resp. quando Sco. posuit Deitatem rationem formalem subiecti theologici, non posuit eam, vt ab infinitate denudatur, sed vt est sub ea. Instabis. Tunc ratio formalis obiecti esset ens per accidens. Inquam, non absolutè pono Deitatem infinitam esse rationem formalem, at Deitatem sub isto modo, quæ infinitudo non constituit ens per accidens, quia non apponit aliquam formalitatem, cum sit modus intrinsecus. Et si dicas. Nisi Deitas esset se ipsa formaliter infinita, haud verum esset illud Ansel. Prosol. ca. 2. & 3. Deus est quo maius excogitari non potest, si; formaliter non esset infinita tunc maius cogitari posset. Resp. non intelligit Ansel. Deum, præcisum ab infinitate, diffinire, at cum infinitudine, vel saltem sub infinitudine. Rursus. Deus, vt præcisus ab infinitate, est adhuc id, quo maius excogitari non potest. Sic, at maioritate sumpta à quidditate; non autem maioritate sumpta a modo. Prior tamen modus dicendi est potior.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad E dicit. Ens includit virtualiter bonum. & verum in se. Oppositum huius habet Sco. lib. 1. d. 39. ad C. & lib. 2. d. 12. Q. 1. vbi negat passiones demonstrari de ente, sicque non continet eas virtualiter, nec in esse cognito, nec in esse reali.

Lucas. Resp. quicquid Ant. And. 1. Methap. Q. 1. dicat, passiones entis nequeunt ostendi in via Sco. & prim. Prol. Q. diximus. Ad Sco. d. 3. lib. 1. quod continere virtualiter, inquam, stat dupliciter: vel virtualiter simpliciter, & illo modo ens minime virtualiter continet, aut virtualiter permissiuè, & isto modo ait Sco. ens bonum, & verum virtualiter continere. Si dicas Sco. 3. 1. d. loco citato, inquit, ens infinitum virtualiter includit verum infinitum, & bonum infinitum. Resp. ens infinitum re uera, & propriè haud infinitum bonum continet. Nam quod sic continetur, est ens per participationem; Fuso verò vocabulo & non verè dicitur continere. Posset etiam dici quod continet, si non in esse reali, saltem in esse cognito, idest quantum ad nostrum modum cognoscendi.

13. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad E inquit. Simplicitas (volens probare infinitudinem perfectiorem simplicitate) communicatur creaturis, infinitas vero haud communicatur creaturis. Oppositum huius habet Sco. lib. 1. d. 8. Q. 3. ad R. vbi dicit. Infinitam lineam esse in prædicamento, & anima, & mundus sunt infinita saltem a parte post.

Lucas. Resp. Infinitudo duobus modis accipitur, duratione, & efficacia infinitudo intensiua, & in vigore vllo pacto creaturæ competere potest, sicq; loquitur Sco. d. 3. 1. & patet illis verbis. Infinitas autem non secundũ illum modum, quo conuenit Deo. Infinitas autẽ duratione certò creaturis ascribitur, cuius meminit Sco. 8. d. prim. At dices. Si valet argumentum Sco. Infinitas est perfectior simplicitate, quia simplicitas cõmunicatur creaturis, infinitas autem non; probabo ego à simili generare, & spirare intellectu, & voluntate fore perfectiorem, nam intellectus, & volũtas cõmunicantur, spirare, verò, & generare, minime. Resp. & si non eodem modo quo sũt in Deo generare, & spirare, communicentur creaturis, aliquo tamen modo (licet imperfecto) communicantur. Huiusque occasione in anima nostra est imago Trinitatis. Rursus. Argumentatio tunc est bona, quando cætera sũt paria. Exemplum, vt omnia, inter quæ sit comparatio, sint essentialia; vt est infinitas, & simplicitas, quę ambo sunt essentialia, in argumentatione verò tua comparatur notionale ad essentiale, idcirco non tenet. Adde. Ratio Scoti 3. d. prim. est quædam persuasio. Nam in Deo est summa simplicitas, quæ creaturæ minime communicatur. Sicut igitur infinitas communicatur creaturæ vno modo, & non alio, ita de simplicitate.

14. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad F. dicit. dubitando si per eãdem speciem repræsententur magis vniuersale, & minus; an per aliam, & aliam Idque habet d. 3. Q. 2. prim. Scotistæ omnes (Vigerio excepto) dicũt in via Scoti eadem specie percipi posse, magis vniuersale, & minus. Sic Ant. Tromb. 7. Meth. Q. de cognitione singularis. Sic Petrus Tat. 1. Phis. Q. 2. Sic Ioan. Can. 1. Phis. Q. 2. Sic Ant. And. 7. Meth. Q. 13. & si modum det, aliam partem tenendi. Sic Franc. Lich. lib. 1. d. 3. Q. 6. Sic Bargius. Q. 1. d. 3. lib. 1. Oppositum huius habet Sco. lib. 1. d. 3. Q. 6. arguendo contra Henr. ad A vbi inquit. Repræsentatiuũ

singularis

singularis non potest repræsentare vniuersale, at aliud, & aliud debet esse, ex quibus verbis videtur declinare Scotus ad aliam partem, quod requiratur alia, & alia species.

Lucas. Resp. Bonum mihi videor cum communi scola Scotistarum admittere per eandem speciē magis minusue, vniuersale percipi. Ad Scotum qui Q. 3. d. 1. videtur in oppositum, tripliciter respondeo. Primo Sco. eo loci arguit ad hominem, nempe contra Henr. quo casu desumi nō potest auctoritas perfecta. Secundò. Species minus vniuersalis repræsentat vniuersale, non tamen species singularis repræsentat vniuersale; Nā nō est par ratio de duobus vniuersalibus, nempe maiori, & minoris & de vniuersali, & singulari, vniuersale, & singulare sūt repræsentabilia per diuersas rationes, non sic magis, minusue vniuersale. Tertia. Dum Scotus dicit, species singularis non potest repræsentare vniuersale, debet intelligi tanquam repræsentatiuum formale. Nam falsum est, quod species singularis sit formale repræsentatiuum tam singularis, quam vniuersalis, at non negat Scotus quin sit formale repræsentatiuū singularis, & virtuale repræsentatiuum ipsius vniuersalis.

15. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad F. videtur dicere ex illo verbo imaginando montem aureum, sensum potentiam fore collatiuam. Oppositū huius habet Scotus lib. 1. d. 1. Q. 5. vbi respondendo ad Q. loquenique de appetitu sensitiuo dicit, quod eius non est referre.

Lucas. Resp. In via Scoti (licet pluribus in locis, nempe 45. d. 1. 49. d. 4. Q. 1. videatur anxius remanere Scotus, an sensus sit vis collatiua) firmius tenendum est oppositum. Quoniam circa hoc se determinauit Scotus lib. 1. d. 1. Q. 5. vt dictum est, & in 3. d. 33. sunt hæc verba. Proprie enim non conceditur conferre appetitui sensitiuo. Et 4. d. 43. Q. 2. & d. 44. Q. 3. habet quod non, sicque habes quid sit tenendum in via Sco. Ad Scotum 1. Q. 3. d. lib. 1. vbi videtur asserere. Sensus coniungit, & componit montem, & aureum, sicque collatiuus. Respon. duplex complexum distans, & indistans, sensus potest cognoscere cōplexum indistans, non autem potest cognoscere complexum distans. Ratio huius rei est, quia cognoscere complexum distans est cognoscere vnum in respectu ad aliud, vel ad seipsum, subistoque respectu sensus non potest cognoscere, cum minime sensus sit collatiuus. At dices. An sensus sit discurfiuus? Resp. Sco. lib. 4. d. 43. Q. Q. 2. ratio poterit assignari hæc, quod non. Discursus enim præssuponit comparationem, at sensus non potest habere conceptionem nec igitur, & discursum, nisi capiendo discursum fuso vocabulo, eo modo quo dicimus bruta habere prudentiam. Si adhuc dubites, An sensus sit reflexiuus Res. Sco. lib. 2. d. 16. & lib. 4. d. 45. Q. 2. & 3. Meth. Q. 4. quod non. Si amplius insites An sensus sit cōpositiuus, ita vt componere valeat extrema, deinde ea cognoscere. Respon. Scotus lib. 4. d. 43. Q. 2. Negatiuè hoc enim sensus nulla ratione valet assequi.

16. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad H. dicit. Infinitum non potest cognosci, nam percipi non valet ab intellectu cognoscente ipsum secundum modum suæ infinitatis. Oppositum huius habet Scotus 2. Meth. Q. vlt. Et Ant. Andr. ibidem, & Ioan. Can. 3. Phil. Q. 4. Qui omnes tenent infinitum à nobis sub ratione suæ infinitatis percipi contra Thom. qui volebat infinitum tantum sub ratione finiti percipi.

Lucas. Resp. Scotus dum in Meth. dicit. Infinitum posse percipi, de actu infi-

nito loquitur, quod quidem ab intellectu nostro potest percipi, in tertia vero 1. dist. loquitur de infinito in potentia, quod profectò non valet intelligi. Si dices: tale infinitum diffinuit Arist. 3. Phis. t. 63. vt dicit Scotus 5. Quol. & patet ab Arist. vbique & 3. Phis. ergo infinitum in potentia est cognoscibile, Resp. Infinitum duobus modis potest capi, pro formali, & sic cognoscitur infinitum in potentia, Pro substrato, & sic cognosci non valet. Et nota infinitum pro formali, aplicatur infinito pro substrato, quod est infinitum in potentia secundum quid, & non simpliciter, cum non possit simul diuidi secundum omnes partes. Idque infinitum in potentia in via Scoti à nullo intellectu naturaliter potest intelligi. Non ab intellectu diuino. Nam ille intelligit omnes partes infinitas continuas simul, sicque intelligitur ab eo tale infinitum actu, & non potentia. Nec ab intellectu creato, quia semper intelligit partem post partẽ, & nunquam ad vltimũ veniet.

18. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad H. dicit. Pluralitas ex parte obiecti concludit maioritatem virtutis in intellectu, & si ex parte obiecti sit infinitum, potentiaq; arguitur infinita. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 3. Q. 2. ad H. vbi tenet Deum potuisse creare vnam speciem distinctè representantem Essentiam diuinam, quæ species non est infinita, & tamen obiectum est infinitum.

Lucas. Resp. species illa cuius meminit scotus lib. 2. cum non sit adequata in entitate obiecto, nec repræsentatiuè, nempe, vt me comprehendere faciat Essentiam, at tantum repræsentet secundum proportionem, non absolutè; verum per comparationem ad actum talem. Idcirco non est infinita, & si obiectum sit infinitum 3. d. verò 1. dum dicit Scotus quod ex infinitudine obiecti arguitur infinitudo potentiæ, & quia potentia cognoscit quodlibet seorsum perfectè quorum quolibet requirit aliquam perfectionem, illa perfectio arguit potentiam infinitã, idcircò non valet ista consequentia. Hæc species repræsentat rem infinitam, nempè Essentiam Diuinam, ergo est infinita. Tamen hæc consequentia est bona: Hæc species repræsentat infinita obiecta, ergo est infinita. Ratio cur non valeat prima consequentia hæc est. representatiuum deficit à representato in entitate. Ratio verò cur valeat secunda, est species representans infinita obiecta, includit in se virtualiter infinitas rationes representandi, quarum quælibet dicit aliã perfectionem distinctam ab alijs representatiuis.

19. *Iacobus* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad H. dicit. Non oportet actum habere talem modum, qualem habet obiectum, quia actus sub ratione finiti potest esse ad obiectum sub ratione infiniti. Oppositum huius est communis illa regula recepta ab omnibus. Obiectum perfectius habitum, & actũ facit perfectiorem. Itaque obiectum in infinitum perfectius, faciet in infinitum actum perfectiorem.

Lucas. Resp. Regula hæc ita est intelligenda. Scientia de perfectiori obiecto sẽper est perfectior; sicque simpliciter intelligendo, est vera; at si intelligas, vt scientiæ inter se non solum sic se habeant, quæ est de perfectiori obiecto sit perfectior, sed etiam scientiæ inter se retinent eã proportionem, quam habent obiecta inter se, hoc modo non est verum. Arist 3. de Anima. t. 38. quando dixit. Secantur scientiæ, quẽadmodum, & res, intellexit solum quantum ad primam conditionẽ, non autem quantum ad secundam.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. Reſp. ad 3. princ. dicit. Intellectus creatus non poteſt comprehendere Deum. Nam talem actum circa obiectũ non habemus, nec eſt poſſibile. Oppoſitum huius habetur ex Apoſtol. Sic currite, vt comprehendatis; & à Theologis affirmantibus beatos comprehenſores.

Lucas. Reſp. Certè intellectus creatus, etiam beatus, non ſolum Deum non valet comprehendere, at nec vllam creaturam poteſt comprehendere pro ſtatu iſto, conſequenterq; nihil poteſt comprehendere. Nam ad hoc quod intellectus aliquid comprehendat, oportet, quod cognoſcat illud obiectum, & cauſam ſuam, vt cognoſcibilia ſunt, ex hoc ſequitur, nec animam Chriſti naturaliter poſſe aliquid comprehendere, cum non cognoſcat cauſam perfectè alicuius effectus, quæ cauſa eſt Eſſentia Diuina, ſicque cognitio comprehenſiua ſolum eſt in Deo, ſemperque eſt infinita intenſiuè. Vnde a Franc. lib. 1. d. 30. Q. vlt. ita comprehendere, & aprehẽdere diffinitur. Comprehendere eſt attingere aliquod obiectũ adęquate quantũ in ſe eſt attingibile. Aprehendere verò, eſt cognitione intellectiua aliquod obiectum percipere; iſtoque modo creatura poteſt attingere Deum. Tamen ſæpe in ſacra ſcriptura hęc vocabula confunduntur. Iuxta illud Pauli. Sic currite, vt comprehendatis; & in hunc ſenſum aiunt Theologi. Sancti in Patria ſunt comprehenſores. Et ſi alicubi reperias, Deum infinitum cognoſcere ſub ratione finiti; intelligas eo modo, quo declarat Scotus lib. 3. d. 14. Q. 1. ſolu. ad ſecundum princ. vbi pertractans dictum Aug. 13. de ciuit. Dei cap. 18. Quod comprehenditur, ſcientis cognitione finitur. dicit. Non eſt intelligendum, quod abſolutè finiatur, quia tunc Deus non comprehenderet ſe, ſed finitur cognoſcenti, quia reſpectu eius ſe habet, ac ſi eſſet finitum: videtur enim ſolus ille intellectus comprehendere aliquod intelligibile, cuius tanta eſt perfectio in intellectualitate, quanta eſt perfectio, ſeu rei intelligibilitas, & ſic debet eſſe ibi commenſuratio, & adequatio. Et ob id neutrum eſt reſpectu alterius excedens, & vtrumque quaſi finitum eſt alteri, quia ſimpliciter adequatum. Nam ſicut propter equalitatem diuinarum perſonarum poſſet dici vna perſona finita alteri, ideſt, non excedens eã, ſimpliciter tamen eſt infinita. Ex hoc patet, quid ſit dicendum ſi vnquam à Scoto inuenias dictum. Deus cognoſcit infinitum finitè.

Tertia diſt. Quæſt. ſecunda, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 3. Q. 2. ad K. referens dictum Ariſt. 9. meth. c. 7. t. 15. Quæ ſunt priora ſecundam generationem, ſunt poſteriora ſecundum perfectionem, videtur ex illo dicto velle, & concludere. Pater in diuinis eſt prior origine filio, ita quod filius eſt perfectior, cum ſit poſterior origine. Oppoſitum huius habet Scotus vbique in materia de Trinit. & 5. Quol. Nam in illa Sanctiſs. Trin. non reperitur aliqua exceſſio in perfectione reſpectu alicuius perſonę.

Lucas. Reſp. Ariſt. 9. Meth. t. 15. nullam in Deo veritatem habet, ſicque patet ad contrad. Rurſus, nec habet veritatem in comparatione vnius ad al-

terum prædicamentum. Nam accidens, tunc est perfectius substantia. Rursus nec valet comparando subiectum ad suam propriam passionem. Rursus in eodem genere non habet veritatem in processu deperditiuo, sed tantum in processu acquisitiuo. Cuius meminit Scotus lib. 2. d. 18. & lib. 3. d. 12.

2. *Iacobus.* Scotus. lib. 1. d. 3. Q. 2. ad K. dicit. Cõceptus simpliciter simplex nõ est resolubilis in plures cõceptus entis, vel, vt vltimæ differẽtiæ, & passiones entis. Oppositum huius patet vbique in via Scoti; & potissimum lib. 1. d. 3. Q. 3. admittit tales prædicationes. Rationale est ens, bonum est ens; ergo simpliciter simplicia resoluuntur in conceptus.

Lucas. Resp. Scotus dum dicit, conceptus simpliciter simplex non resoluitur in vlteriores conceptus, sic intelligitur. conceptus simpliciter simplex non resoluitur in plures conceptus quidditatiuos, vt inferius in superius, aut in conceptus quidditatiuos, & qualitatiuos, vt diffinitum resoluitur in quidditatiuum generis, & qualitatiuum differentiæ. Quamuis differẽtiæ vltimæ, & entis passiones resoluantur in cõceptus reales entis; nihilominus sunt cõceptus simpliciter simplices respectu cõceptus quidditatiui. Ens enim non prædicatur in quid de eis, sicq; non resoluitur in ens tanquam in quidditatiuum, & qualitatiuum. At dubium adest. Num Essentia Diuina, considerata in quidditate sua, vt præcedit intellectum, & voluntatem, sicuti est summe simplex, sit simpliciter simplex? Resp. si conceptus simpliciter simplex sit ille, qui nullo modo resoluitur in priores conceptus quidditatiuos, qui conceptus verè non sunt de quidditate eius, certè hoc modo Deitas dicit conceptum simpliciter simplicem. Nam conceptus entis est simpliciter posterior Deitate, nec est propriè de quidditate eius. Si autem conceptus simpliciter simplex sit, qui non resoluitur in plures conceptus qualescunque, hoc modo Deitas non dicit conceptum simpliciter simplicem, quia resoluitur in conceptum entis, qui si in se non sit prior Deitate, est tamen communior, sicque prior à quo non conuertitur subsistendi consequentia: si non sit de quidditate Dei, dicitur tamen in quid de eo.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad L. dicit. Primum actualiter cognitum est species specialissima, cuius singulare fortius, & efficacius mouet sensum. Oppositum habet Scotus 7. Meth. Q. 15. & lib. 2. d. 3. Q. 6. & lib. 3. d. 14. Q. 3. quibus in locis dicit. Singulare est per se primo cognoscibile.

Lucas. Resp. Scotus 3. d. prim. non determinat quid sit primo cognitum absolutè. At quid sit primo cognitum, inter ea quæ conceduntur ab omnibus intelligi, vt vniuersale; Nam tam Phil. quam Theologi, concedunt vniuersale esse per se intelligibile; de singulari verò a multis dubitatur; At in via Scoti cognoscitur, vt dictum est. Ant. And. Q. 13. 7. Meth. tenet singulare vagum esse primo cognitum. Occam lib. 1. d. 3. Q. 5. & 6. cum quo est Greg. & Ioan. Baccon d. 3. p. omnes admittunt singulare esse primo cognitum, quod affirmatur a Scoto. At non quærit Scotus 3. d. 1. de primo cognito absolutè, sed solum inter ea, quæ conceduntur ab omnibus cognosci, vt sunt vniuersalia. Idq; ostendit illis verbis. Loquor enim modo de illis, quę certum est posse intelligi secundum omnem opinionem. Hinc Scotus ponit primo cognitum speciem specialissimam, cuius singulare efficacius mouet sensum

sensum. Dices Arist. 1. Phil. t. 5. ait. singularia magis vniuersalium sensum magis mouere. Idque patet de pueris appellantibus primò omnes viros patres, & est etiam exemplum de veniente a remotis. Respon. Ad exemplum de pueris, quod causæ non sunt bene dispositæ, at potius impeditæ. Tromb. tamen sic Resp. Ex illo probatur speciem specialissimam fore primum cognitum ante singulare. Quod verum est de singulari signato. Ad exemplum de veniente a remotis dico obiectum non esse debite dispositum: si contra hoc obijcias ex Auicen. 1. Methp. cap. 1. Ens, & res prima impressione imprimutur in anima; Resp. verum est vt sunt quædam tota, & vniuersalia ratione partium subiectiuarum, sicque sunt confusa & indistincta, antequam sua inferiora cognoscãtur. Dices. In via Scoti ens non potest concipi confuse. Resp. Ens est conceptus confusus respectu contentorum in eo potentia, & si sit in se conceptus distinctissimus. At considerando ens vt confusum, & hominem vt quoddam totum confusum, quod istarum, est primũ cognitum? Res. Homo natura est quoddam magis confusum actuale ratione partium essentialiter inclusarum. Ens autem est magis confusum potentiale ratione partium subiectiuarũ. Modo confusum actuale est perfectius confuso potentiali, itaque fortius mouebit, priusquam intelligatur, sic inter vniuersalia species specialissima semper erit primo cognita, & aduerte, quod ens vt totum est prius notum quã suæ partes subiectiuæ cognitione confusa, sed vniuersale, seu vt pars essentialis suorum inferiorum, est prius notũ cognitione distincta. Ioan. Canon 1. Phis. Q. 2. ad dictum Auicen. Ens. & res prima impressione &c. Resp. Auicen. loquitur de cognitione distincta, quæ habetur per diuisionem. Dices. Intellectus plus recipit notitiam imperfectam, quam perfectam; At notitia magis vniuersalis est imperfectior. Res. Notitia magis vniuersalis est imperfectior obiectiue, & entitatiuè, at non imperfectior, idest confusior. Nam intellectus prius recipit notitiam imperfectam, quam perfectam respectu eiusdem obiecti, sed non respectu diuersorum obiectorum.

4\. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 2. ad N. dicit. Primum cognitum est communissimum, & quo propinquiora sunt sibi, sunt priora. Oppositum huius habet in eadem Q. & Dist. ad L. vbi vult, quod minus vniuersale, vt est species specialissima, est primum cognitum.

Lucas. Respon. Cognitio capitur dupliciter, vno modo vt est distincta, & actualis notitia, sicque communissima sunt primo nota nobis, loquendo de prioritate originis, seu generationis. Altero modo capitur notitia, vt confusa, & sic minus vniuersalia sunt primo nota: Itaque distinctione satisfacias Auic. 1. Methap. cap. 3. ex dicto Sco. d. 3. 2. Q. 2. Ait enim Auic. Methap. est vltima inter scientias, & ibi addit. Methaphisica, est prima inter sciẽtias. Recurras ad distinctionem de cognito distincte, & confuse, & sic tollitur contradictio. Instabis. Sco. 2. Methap. q. vltim. ait. Magis vniuersal est primo cognitum: ergo non minus vniuersale est primo cognitum: vt dicit in ista quest. Vtique species specialissima, cuius singulare fortius mouet sensum, estque perfecte præsens, & optime dispositum respectu potentiæ sensitiuæ, quæ etiam potentia sit disposita bene, illa certe species specialissima primo nobis occurrit. Id & non aliud vult Sco. 3. d. 1. Communiter tamen prius origine concipitur magis vniuersale, quam minus vniuersale

vniuersale: Hoc est, quia vt in pluribus, singulare magis vniuersalis prius, & fortius sentitur, quam singulare minus vniuersalis: sicque in. telligit Sco. in Methap. Si tamen singulare minus vniuersalis mouet fortius sensum, tunc species intelligibilis illius speciei prius origine causat notitiam illius, quam notitia magis vniuersalis.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 2 ad N. dicit. Nihil concipitur distinctè, nisi quando concipiuntur omnia, quæ includuntur in ratione eius essentiali. Oppositum huius patet Q. 1. Prol. D. 8. lib. prim. Q. 1. & 15. Quol. vbi Sco. vult impossibile esse, nec distinctè, nec confusè, sine fundamento, & termino aliquam relationem posse cognosci, tamen ex dicto. D. 3. prim. prioritas potest di[s]tinctè cognosci sine cognitione fundamenti, & termini, nam fundamentum, & terminus non includuntur in ratione quidditatiua relationis; Si quidem in eiusdem diffinitione vt addita ponantur.

Lucas. Resp. Cognitio paternitatis confusa non potest haberi aliquo modo, nisi præcognitis fundamento, & termino; habita tamen tali cognitione potest distinctè cognosci, & quidditatiue idest secundum omnes conceptus quidditatiuè, & essentialiter inclusos: hanc quoque cognitionẽ quidditatiuam habere possumus sine termino, & fundamento præcognitis, idest cognitio fundam enti, & termini non requiruntur ad eius cognitionem absolutam, & in hac cognitione impossibile est cognoscere relationem, fundamento, & termino minime præcognitis.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 2. ad M. dicit. Ex hoc apparet causa, quare intellectus intelligit prius vnum intelligibile, quam aliud, licet species plurium sint sibi præsentes. Hoc enim non est à voluntate, cum non habeat tunc intellectus actum intelligendi. Oppositum huius habet Sco. lib. 2. d. 9. Q. 2. d L. vbi inquit. In potestate Angeli est quantum ad primam intellectionem vti hac specie in memoria, vel illa ad illam intellectionem actualem istius, vel illius: hocque non tantum contradicit Sco: loco iam citato, at quoque opponitur dicto Sco. D. 3. Q. 5. lib. prim.

Lucas. Resp. Scotus lib. 2. non loquitur absolutè de prima intellectione, quia voluntas ante omnem cognitionem obiecti posset imperare illam; sed bene prima intellectio est in potestate voluntatis, quo ad eius continuationem. Rursus, si intellectus fiat præsens voluntati, vt cognitus habens plures species intelligibiles, & præsentes illi voluntati, quæ potest imperare intellectui, vt vna vtatur, non vtendo alia, hoc bene potest fieri: sicque est intelligendus Sco. in 2. lib.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 2. ad O. dicit. Concedo, quod species præintelligitur ante singulare, quia dixi, quod species est primum intelligibile. Oppositum huius habet Sco. 1. Meth. Q. vlt. & 7. Q. 15. Idque habet Ant. Andr. 7. Meth. Q. 13. Ant. Tromb. in materia de cognitione singularis. Ioa. Canon. 1. Phis. Q. 2. art. 1. concl. 5. & Petrus Tatar. 1. Phis. Q. 2. art. 2. dub. pri. Sco. & omnes isti firmant, singulare prius cognosci.

Lucas. Resp. singulare in via Sco. bifariam sumitur; pro singulari vago, vt hic homo, hoc animal, hęc substantia, hoc ens. Illud singulare primo occurrit, vt docet Sco. in Meth. & præallegati Doctores, si verè accipiatur pro singulari signato, isti præfertur species specialissima, vt ait Sco. D. 3. Q. 2. lib. prim.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 2. ad R. dicit, quantum ad istam cognitionem habitualem, & virtualem, dico, quod communiora sunt prius nota via originis, vel generationis. Oppositum patet ex via Sco. & omnium. Nam omne potentialiter tale quandoque erit actualiter tale, igitur si ens est primo cognitum habitualiter, vel virtualiter, ergo est primo cognitum actualiter.

Lucas. Resp. Non sequitur, ens cognoscitur prius habitualiter, ergo prius actualiter; quoniam Sco. tantum loquitur de cognito habitualiter, & virtualiter distincto contra cognitum actualiter. At qualem ordinem habet aliquid in se, talem habet respectu cuiuscunque, velut homo prius constituitur per ens, deinde per substantiam &c. Ita homo in intellectu talem habebit ordinem &c. Nota, habitualis notitia non est distincta, nec confusa; nam distinctum, & confusum sunt passiones notitiæ actualis.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 2. ad S. ponit Deum primo cognitum à nobis naturaliter. Oppositum eadem et Q. ad V. habet, vbi ponit, sensibilia perfectiora nobis pro primo cognito nobis.

Lucas. Resp. Intelligibile nobis dupliciter potest intelligi, aut simpliciter, aut secundum proportionem, simpliciter attenditur penès obiectum, & quò obiectum est perfectius, eò notitia est excellentior, & sic ordine perfectionis Deus prius occurrit nobis naturaliter. At loquendo de intelligibili secundum proportionem, quæ attenditur penes potentiam, & maiorem capacitatem obiecti, dico, quod perfectiora sensibilia, & sensus efficacius mouentia primo cognoscuntur. Similiter Sco. eadem Q. ad I. pro primo cognito ponit speciem specialissimam, & ad S. illius Q. ponit Deum, ergo contradictiò. Responsionem quere.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 2. dicit. Idē potest cognosci duplici causa, & dat exēplum de Eclipsi Lunę cognoscibili sensu, & intellectu. Oppositum huius habet lib. 1. d. 2. Q. 1. ad Q. & Q. 3. eiusdem Dist. vbi dicit effectum eumdem non posse esse ad duabus causis.

Lucas. Resp. Duplex est ordo causarum, vno modo, causæ sunt subordinatæ, & ab illis, quia sunt aliæ, & aliæ, idem effectus potest esse; altero modo intelligitur respectu eiusdem ordinis causarum, sicque est impossibile à pluribus causis vnicus effectus prouenire, sicut possibile eamdē Lune Ecclipsim cognosci sensu, & demonstratione, tanquam à duabus causis alterius, & alterius ordinis: At non possunt esse duæ demonstrationes respectu eiusdem effectus. Siquidem altera superflueret, sed bene vna potest esse a priori, altera a posteriori.

Tertia dist. Quæst. Tertia, lib. primi.

11. *Iacobus.* SCOTVS lib. d. 3. Q. 3. ad A. dicit. Intellectus existens eadem potentia, cognoscit quidditatem substantiæ immaterialis, sicut patet ex fide de anima beata. Potentia autem manens eadem, non potest habere actum circa aliquod, quod non continetur sub suo primo obiecto. Oppositum huius, habet Sco. 3. Prol. Q. vbiq; nēpe. Naturaliter nō potest cognosci Deus: & tamē est eadē potētia intellectus noster hic, & in patria

tria

tria ergo si in patria naturaliter, & hic poterit cognoscere naturaliter.

Lucas. Resp. Non repugnat etiam hic in via simpliciter cognosci Deus, dummodo obiectum potentiæ fuerit præsens sub ratione propria. Ac 1. Prol. dixerat Scotus, quod repugnat potentiæ naturaliter, idest in via posse habere distinctam cognitionem Deitatis; quia illa cognitio requirit præsentiam obiecti: modo Essentia est tantum obiectum volun-tarium rei pectu intellectus nostri. Rursus, posito, & admisso, vt sibi repugnaret, nimirum intellectui vnito corpori corruptibili cognoscere Deum, non tamen sibi repugnat ex natura intellectus.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad A. videtur negare lumen gloriæ non esse necessarium, & in fra D. præsenti contrad. 23. & 17. Q. 2. & lib. 3. d. 14. Q. 3. & lib. 4. d. 49. Q. 11. Oppositum huius determinatur ab Ecclesia in Clementinis, de Hereticis ad nostra, vbi constitutio ait. Necessariũ est lumen gloriæ, vt videatur Deus.

Lucas. Resp. Ecclesię constitutio de potentia Dei ordinata intelligitur, & ita cõcedit Scotus lumen gloriæ tanquam necessarium: at de potestate absoluta negatur a Scosto lumen gloriæ. Concedit igitur factum, negatq; possibilitatem; etiam constitutio illa edita fuit post Scotum. Vel aliter dic vt scis, & pondera locum Clementinarum.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad A. dicit. Desiderium naturale non est ad impossibile ex natura desiderantis; Idque firmatur ex Arist. 1. cæli t. 50. & 59. Et 3. de anima t. 60. vbi vult. Deus, & natura nihil agunt frustra, & expressius Sco. lib. 4. d. 49. Q. 9. & 10. Oppositum huius habet Sco. lib. 2. d. 6. Q. 1. vbi dicit. Angelus malus appetijt æqualitatem Dei: id q; erat impossibile & Arist. in Ethicis ait. Electio, & voluntas sunt impossibilium. Aduerte pro responsione de appetitu efficaci, & cõplacentiæ.

Lucas. Responsionem quere. Dices. Si appetitus naturalis non est ad impossibile, talisque appetitus non addit aliquid absolutè super naturam, vt docet Sco. lib. 4. d. 49. Q. 10. & remanet in Angelis, & in hominibus damnatis appetitus naturalis ad beatitudinem, ergo erit incassum talis appetitus. Resp. Scotus lib. 4. ait ita loco citato. Et si in Angelis, & damnatis sit incassum talis appetitus ad beatitudinem, tamen non frustratur; nam illud est frustra, quod caret perfectione sua secundum totam speciem, non tamen est frustra, si careat illa in aliquo indiuiduo; vt in orbatis, & mostruosis apparet. Sufficit aliquos perfeci secundum appetitum naturalem beatitudine, vt Sancti: damnati verò, & si habeant desiderium, & non acquirant, non est incassum, quia reducitur ad actum in aliquibus eiuidem speciei.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad A. dicit. Non est impossibile intellectui, ex parte intellectus cognoscere substantiam immaterialem in particulari. Oppositum huius habet Scotus. 1. Prol. Q. ad x. & 14. Quol. vbi dicit pro quocunque statu respectu cuiuslibet intellectus creati, præcise ens limitatum est obiectum adæquatum.

Lucas. Resp. Non repugnat ex parte intellectus cognoscere Deum in particulari, idest sibi non obstat recipere talem cognitionem. Idque est quod ait Sco. 1. Prol. Q. Obiectum adequatum est ens in quantum ens, ad quod inclinatur naturaliter ex natura potentiæ, tamen non est obiectum eius adæquatum, ad quod intellectus possit ex suis viribus naturalibus. Dices Verbum illud Scoti, scilicet appositum, Conoscere

3. d.

3. d. 1. Q. 3. signat actiuitatem, ergo hæc solutio non tenet. Resp. Nego, cognoscere, actiuitatem sonare, vt docet Scotus 15. Quol. & clarius Arist. 3. de anima t. 2. & 12. vbi vult intelligere esse quoddam pati. Et Auer. 3. de anima c. 18. habet ista verba. Intelligere autem nihil est nisi recipere istas intentiones. Instabis. Scotus d. 3. Q. 3. lib. 1. Superius, videtur velle intellectum via effectuum posse Deum cognoscere in particulari; ergo superior responsio non videtur recte adaptari. Inquam; istaque responsio valde dicit ad contrad. triplex conceptus est de Deo; primus est communis sibi, & sensibilibus, vt Dens est ens, & bonus. Secundus est sibi proprius, & particularis; habitus tamen ex communibus; vt Deus est summe bonus. Tertius est proprius habitus ex proprijs, vt Deus est trinus, & vnus. Tunc dico. Possumus actiuè cognoscere Deum in particulari, quantum ad primũ, & secundum conceptum, quo verò ad tertium minimè, vt dicit 1. Prol. Quæst. Rursus; non repugnat intellectui cognoscere Deum in particulari, quatenus fit ex parte sui; dummodo Deus se faciat præsentem in ratione obiecti.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad B. dicit. Nulla potentia potest cognoscere aliquod obiectum sub ratione communiori, quam sit ratio primi obiecti. Oppositum huius habet Scotus. 14. Q. Quol. ad Cc. vbi inquit. Essẽtia diuina est obiectum intellectus diuini. & tamen Deus non tantum intelligit Essentiam suam, sed intelligit quoque alia à se.

Lucas. Resp. Deus intelligit tantum alia proprie in Essentia præcisè, & adæquatè, sed non intelligit ea in proprio genere, vt docet Scotus 15. Quol. & lib. 4. d. 16. Q. 2. Dices, vt supra Q. 3. ad B. dicit, quicquid per se cognoscitur à potentia cognitiua, vel est eius obiectum primum, vel continetur sub illo obiecto, Conceptus entis intelligitur, & tamen nõ est eius obiectum. nec continetur sub eius obiecto. Dico, Sco. dum ait. Ens esse adequatum obiectum nostri intellectus in ratione motiui seu terminatiui, non accipit ens tantum pro conceptu entis communi omni enti, at prout includitur in omni ente, vt omne ens apprehendit. sicque conceptus entis, & si non contineatur sub communiori, cum sit communissimus, tamen dicitur aliquo modo contineri, cum ponatur esse de numero intelligibilium. Pro his vide Scotum 1. Prol. sol. primum principale.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad B. dicit, licet exemplificando, colorem, vel lucem esse obiectum potentię visiuę. Oppositum apparet sensu. Nam sub colore non continetur lumen, nec sub luce continentur sensibilia communia, magnitudo, numerus, & figura, &c.

Lucas. Resp. non potest ex 3. d. 1. Q. 3. collogi, quod color, seu lux sit obiectũ visus, cum re vera ita non sit, & ab exemplo non debet auctoritas sumi. At quid nam ponitur, si color non est obiectum adęquatum visus? Resp. Landulphus d. 13. Q. 4. lib. 2. Obiectum visus non est vnũ vnitate specifica, sed tantum vnum vnitate generica, idque non est nobis nominatum, aliquid enim est commune ad lucida, & colorata Franc. lib. 2. d. 13. Q. 2. dicit. Lux propriè non est obiectnm adęquatum, & lux participata non est obiectum adæquatum, sed lux, vt est quoddam commune ad veram lucem, & ad lucem participatam videtur aliquibus esse subltendandum obiectum adęquatum visus. Hinc secundum Franc. lux participata dicitur color. Pari-

19

sienses 2. de anima Q. 3. art. 1. notab. 1. dicunt. Obiectum visus est nobis innominatum, at qualitas communis luci, lumini, & colori est obiectum adæquatum potentiæ visiuæ. At dubitatur. Nam visus non tantum videt ista tria, sed etiam videt sensibilia communia, magnitudinem, scilicet numerum, & figuram, motum, & quietem, hancq; difficultatem dimittunt Parisienses insolutam. Ex quo puto sic dicendum. Aliquid nobis innominatum commune luci lumini, colori, magnitudini, & figuræ, est obiectum adequatum visus; sicque non est vnus specificè, nec genericè, sed tantum vnus trascendenter: Nam lumen lignorum putridorum in nocte, vermis lucens in nocte, oculi luporum, oculus caprorum. certè sunt visibilia, & tamen proprie non sunt color, nec lumen, nec lux. Similiter, species viridis propè murum videtur, tamen illa species coloris haud est color. In Iride est apparentia colorum, tamen non color, nec species coloris. Numerus, rarum, & densum videtur, tamen sunt alia à luce, lumine, & colore. Est ergo dicendum. Aliquod trascendens commune istis est obiectum adęquatum potentiæ visiuæ. Queres; vnde habent oculi caprorum, & luporum, vt noctu videant? Oculi caprorum vident ob reflexionem radiorum stellarum ad oculos capri. Lupus ex nimio conatu ad videndum species lucis nouas producit.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad C. dicit. Obiectum, & potentia proportionem requirunt, at non similitudinem; nam potentia, & obiectum se habent, vt motiuum, & mobile. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 2. Q. 10. ad D. vbi habet, quod grauia, & leuia mouent se ipsa, ergo inter motiuum, & mobile datur similitudo. Angelus mouet se ipsum, vt docet Scotus lib. 2. d. 2. Q. 9. Voluntas mouet se ipsam. lib. 2. d. 25. Tamen in his, mouens, & mobile similitudinem habent.

Lucas. Resp. Quamuis re in eodem considerato non sit respectu eius dissimilitudo, tamen, vt idem consideratum sub ratione motiui, & mobilis, est necessario non similitudo; sicque motiuum, & mobile semper non requirunt similitudinem pro formali, licet non pro materiali. Rursus. Scotus tantum lib. 1. dicit. Potentia, & obiectum non oportet assimilari, non tamen dicit, necessario debent esse non similia, at se habere debent, vt non similia. Dices. Scotus lib. 1. ait. Inter causam, & causatum debet esse proportio, quæ requirit similitudinem; si sic, ergo causa vniuoca, & effectus vniuocus sunt dissimilia; idque non videtur; nam sunt eiusdem speciei specialissimæ. Resp. Et si esse causabile, & esse causatiuum absolute, & in se considerata, sint eiusdem speciei, pro formali tamen sunt dissimilia. Rursus. Difficultas admittitur ex illo verbo in littera Scoti posito. Sicut communiter dicitur, in omni proportione. Nam communiter verum est, inter causam, & causatum debuisse fore dissimilitudinem; non est tamen verum in omnibus, vt patet de causa, effectuque vniuoco. Nota, quod potentia, vt anima absolutè non est similis obiecto, at solum secundum quid, in quantum est sub specie intelligibili, vel actu intelligendi; docetque id Arist. de anima, t. 37. dicens. Anima est quodammodo omnia. Queres; per quid anima est magis similis obiecto, per speciem intelligibilem, an per actum intelligendi? Resp. Per actum intelligendi. Nam sententia Scoti est lib. 1. d. 3. Q. 6. & 14. Quol. Actus est verior similitudo obiecti, quam species intelligibilis: quoniam species represen-

tat obiectum in ratione actu intelligibilis, at actus obiectum representat ratione actu intellecti; sicque per actum anima est similior obiecto, quam per speciem.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad D. dicit. Obiectum adæquatum ad potentiam habet naturalem ordinem in ratione motiui. Oppositum tamen huius patet ratione. Sonus in communi est obiectum adequatum auditus, tamen non potest mouere auditum, quia tunc sonus in communi audiretur; ita etiam dicas de obiectis adæquatis aliarum potentiarum sensitiuarum, tam intrinsecarum, quam extrinsecarum.

Lucas. Resp. Sonus in communi non est obiectum potentiæ auditiuæ, sed aggregatum ex omnibus per se audibilibus est obiectum adequatum potentiæ auditiuæ. At num id sit verum? Nam quæcunque potentia vna habere debet per se obiectum, quo tanquam ab extrinseco eiusdem potentiæ actus differant ab actibus aliarum potentiarum, veluti patet lib. 2. de animalibus, t. 33. & à Scoto lib. 3. d. 14. Q. 1. Rursus. Alia est ratio formalis motiua, & alia est ratio, vel conditio mouentis; sonus in communi est ratio terminādi auditionem, singularitas autem est ratio terminantis. Sed an id soluat? Nam dicit Scotus. Obiectum respectu potentię habet ordinem naturalem in ratione motiui; & non dicit, quod sit ratio formalis, licet in se rationem illam formalem amplectatur, ex quo aliter est dicendum. Obiectum in communi comparatur ad auditum in communi, & obiectum particulare ad potentiam particularem: non oportet obiectum in communi comparari ad potentiam in particulari; quo admisso. Dico. Obiectum in communi est motiuum in potentia remotè, & permissiuè sicut ipsa potentia in communi, est tantum mobilis in potentia remota: & obiectum in particulari est motiuum propinque, sicut potentia particularis est mobilis propinquè; sicque remanet debita proportio inter obiectum, & potentiam. Nota, sensibile in communi est tantum vt quid, non autem vt modus; at est intelligibile vt quid, & vt modus. Dices. Scotus lib. 4. d. 49. Q. 9. & lib. 2. d. 2. Q. 10. dicit. Ens sub ratione entitatis, est obiectum voluntatis, & tamen non necessario mouet voluntatem ad sui volitionem. Resp. obiectum est tantum causa partialis magis principalis, ex quo voluntas necessario non mouetur. Adde secundum alterum modum dicendi lib. 2. d. 25. obiectum est tantum causa sine qua non, quo concesso, & si obiectum necessario moueat, non tamen voluntas necessario sequitur illam motionem, sicut facit intellectus. Amplius. Obiectum necessario mouet quantum est ex parte sui, at sibi accidit, vt libera potentia, eidem correspondeat. Nam dicit Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. & lib. 2. d. 25. & lib. 3. d. 33. & 16. Q. Quol. Quando principium actiuum concurrit naturaliter cum causa liberè agente, oportet, vt illud principium naturaliter agat quantum potest; tamen tota illa actio erit libere elicita à potentia. Aduerte, quod voluntas diuina, & si ratione potentiæ, seu in ratione efficientis, possit mouere pro quocunque statu intellectum creatum, non tamen potest mouere in ratione obiecti naturalis, sed liberi huius rei ratio est. Si voluntas diuina in ratione obiecti naturalis moueret. Tunc non libere moueret.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. ad E. Entis tenens vniuocationem substantiæ, & accidenti, vt innuit etiam Q. 1. huius d. potest eis signare vnum obiectum

intellectus vnitate communitatis, quam vniuocationem assertiuè admittit. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 29. ad B. vbi ait. Ens est æquiuocum enti reali, & enti rationis. Hoc si est verum, quomodo potest assignari vnum obiectum commune omnibus intelligibilibus, vt docet Scotus d. 3. Q. 3. lib. 1.?

Lucas. Resp. In via Scoti semper fuit problema, num ens sit quid æquiuocum, vel vniuocum enti reali, & enti rationis, pro quo, & contra, hinc inde sunt dicta Scoti pugnantia: de quo fortè dicemus lib. 1. d. 29. At in præsens, dubitatio accidit si teneatur altera pars problematis, nimirum ens est æquiuocum enti reali, & enti rationis: quomodo potest assignari vnum obiectum commune omnibus intelligibilibus? Dicendum. Ens si est vniuocũ (vt affirmat Niccolaus Bonetus) cessaret omnis difficultas. At tenendo æquiuocationem, quid esset dicendum? Franc. lib. 1. d. 3. Q. 2. negat entia rationis esse per se intelligibilia: sicque in via sua stat obiectum intellectus respectu omnium intelligibilium esse vnum. Verum, quod entia rationis non sint per se intelligibilia est cõtra Scotum in logicis; sunt enim intelligibilia per se, licet non primo. Nam per se. Vnius habitus, scilicet Logicę sunt obiecta, diffiniuntur, diuiduntur, describuntur; in eis fiunt demonstrationes &c. Idcirco, omittatur iste modus respondendi. Vigerius tenet ens esse æquiuocũ enti reali, & enti rationis; intentiones secundæ verè intelliguntur, & obiectum intellectus est vnum. Hæc implicat, vt patet manifestam contradictionem. Gabriel lib. 1. d. 3. Q. 8. dicit (tenens ens æquiuocum enti reali, & rationis) non est assignabile vnum obiectum adæquatum nostri intellectus, quia secundæ intentiones sunt verè intelligibiles. Scotus lib. 2. d. 24. dicit. Ens si est æquiuocum enti reali, & enti rationis non est assignandum tunc vnum obiectum adæquatum ipsi intellectui; & subdit. Propter perfectionem intellectus est, vt ipse ad tot se extendat, quod nullum vnum obiectum habeat sibi adæquatum, & vnius rationis. Dices. Distinctio obiectorum facit distinctionem potentiarum, ergo si multa obiecta correspondent intellectui & nõ vnum, tunc intellectus non erit vna potentia. Resp. Sco. ait. Obiecta distinguunt potentias, verum est de potentijs organicis, vel dic tu quod maior est vera de obiecto adæquato, non inadæquato, vt quolibet istorum &c. quæ non sunt abstractiuæ, at non verificatur de potentijs, quæ sunt totius entis. Et nota, quod facile possumus tenere, vt sit obiectum vnum intellectus motiuum. Nam rationes, & secundæ intentiones reducuntur, ad ens absolutum, quod fundamentaliter mouet, & remotè, & si propinque, & formaliter. Sed, stante entis ęquiuocatione, impossibile est quod sit vnum obiectum adæquatum intellectus terminatiuum. Huius rei ratio trahitur ad Doctore lib. 4. d. 10. Q. 9. & lib. 3. d. 15. & Franc. lib. 4. d. 11. Q. 2. Nam ratio obiecti terminatiui non potest supleri, at bene motiua supletur; idcircò ob hãc causam, vnum obiectum motiuum, sed non terminatiuum.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad F. dicit. Resolutio compositorum stat vltimo ad simpliciter simplicia, scilicet ad actum vltimum, & potentiam vltimam. Ex quibus videtur, quod materia prima, & vltima forma sint simpliciter simplicia. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 2. Q. 2. ad D. & d. 3. Q. 2. vbi vult. Conceptus simpliciter simplex est, qui non resoluitur in priores conceptus quidditatiuos; sed materia prima re-

soluitur in ens quidditatiuè; nam secundum Scotum, ens prædicatur in quid de ea, ergo non erit simpliciter simplex, idque dicatur de vltima forma compositi realis.

Lucas. Resp. Duobus modis potest aliquid esse simpliciter simplex. Primo, quod non sit compositum realiter ex re, & re, seu non includat realiter aliquid potentialitatis, vel aliquid actualitatis: & sic materia prima dicitur simpliciter simplex à Scoto. Altero modo aliquid dicitur simpliciter simplex, quod non est compositum ex conceptu determinatiuo, & determinabili, & sic materia prima non est simpliciter simplex: nam resoluitur in conceptum quidditatiuum entis. Adde. Id dicitur propriè simpliciter simplex, quod est resolubile in plures cōceptus essentiales, quorum vnus sit essentialiter determinatiuus, & alter essentialiter determinabilis; & hoc modo materia prima est simpliciter simplex; quoniam & si includat ens quidditatiuè, vt conceptum determinabilem, tamen ille conceptus non contrahitur ad materiam primam per aliquem conceptum essentialem, sed solum per aliquem modum intrinsecum: sicque sola species specialissima, vel sub alterna dicitur non simpliciter simplex, quia verè resolubilis in plures conceptus essentiales determinatiuos, scilicet, & determinabiles.

11. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad G. dicit. Actus vltimus, & vltima forma sunt primo diuersa, dic tu, scilicet materia, & forma. Idque habet lib. 2 d. 12. Q. 1. Oppositum tamen huius habet Scotus eadem Q. 3. d. 3. 1. ad G. & d. 8. Q. 2. vbi dicit Ens prædicatur quidditatiuè de materia, & forma, quod non esset si essent primò diuersa. Nam materia prima diffinitur ab Arist. 1. Phis. 82. & vltima forma, Anima nempe intellectiua diffinitur in lib. de anima.

Lucas. Resp. Pro præsenti difficultate conciliãda, multi dicendi modi occurrũt Prior est Franc. Lich. & Fratris Gratiani de Brixia sic Concil. Materia prima, & forma vltima, dicuntur primo diuersa subiectiuè, quia non conueniunt in aliquo genere quidditatiuè, tamen non sunt, primo diuersa obiectiuè: nam non distinguuntur se totis subiectiuè, quia conueniunt in ente quidditatiuè. Alter est. Mauritij in formalitatibus. dicentis. Sunt primo diuersa quantum ad suos vltimos conceptus, seu quantum ad sua vltima constituentia. At id certò nihil est. Nam proinde dicerem, quod homo, & asinus sunt sic primo diuersa. Tertius modus est. Primo sunt diuersa in realitate specifica, quia non possunt esse eiusdem speciei, sed non in conceptu quidditatiuo. Quartus est. Sunt primo diuersa in realitate, at non in conceptu; sic Ant. Tromb. in suis formalitatibus. Quintus est. Sunt primo diuersa Phisicè, seu natura, idest nihil actualitatis formalis includitur in materia, & nihil potentialitatis essentialis includitur in forma. At non sunt primo diuersa Meth. Vnde expende. Vltimus actus Phis. non est vltimus actus Methap. Nam forma essentialis vltimatè adueniens est vltimus actus Phis. sed non Meth. quia vltimus actus Methaphisicus est vltima differentia. Nota, quando dico, materia, & forma sunt primo diuersa phisicè, veritatem tantum habet de prima materia, & de vltima forma, non de materiebus, & formis intermedijs, quia (referente Auer. 1. Phis. 1. & 82. & 2. Phis. 10. 1. cæli 1. & 15. meth.) Quæ sunt pręter materiam primam, & vltimam formam, sunt materiæ, & formæ compositæ. Hæc sententia trahitur à Scoto lib. 2. d. 12. & lib. 1. d. 3. Q. 3. dices,

Id

Id stante, quomodo currit similitudo Scoti in secunda ratione 3. Q. 5. d. lib. 1. ad probandum ens quidditatiue non includi in vltimis differẽtijs? Dico, Valet quo ad hoc, sicut in compositione Phisica, stat resolutio ad simpliciter simplicia phisicè, ita in compositione methaph. stat resolutio ad primo diuersa methaphisicè.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad F. Loquendo de actu vltimo, & de potentia vltima dicit. Nihil vnius includit aliquid alterius. Ex quibus verbis elicitur, quod materia prima nihil actualitatis includit. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. IV. Q. 1. ad C. vbi ponit Materiam primã verè actum habere entitatis.

Lucas. Resp. In via Scoti profectò materia prima habet actum entitatiuum, cõsequenterque includit entitatiuam actualitatem. Idque firmiter amplectendum est. Quando autem lib. 1. dicit, Materia prima nihil actualitatis includit, nõ loquitur simpliciter *Scotus*; at vult quod nihil actualitatis formalis includat,

13. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad G. dicit (loquens de ente) subiectum ponitur in diffinitione passionis, sicut additum, & trahitur ab Arist. 7. meth. Oppositum huius apparet vbique in uia Scoti, nam passio entis cum sit simpliciter simplex non habet diffinitionem.

Lucas. Resp. Passio entis propriè non habet diffinitionem, sed descriptionem, Sco. sic accipit diffinitionem. Expende Auic. 1. meth. c. 2. dicit. Vnũ, & multa sunt quasi passiones entis, at quod est quasi tale, non est tale, ergo non sunt passiones. Dicas, quasi, non capitur ab Auicen. distractiuè, sed confirmatiuè, veluti capitur Ioan, 1. Vidimus gloram eius quasi vnigeniti a patre.

14. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad I. dicit. Substantia non immutat immediatè intellectum nostrum ad aliquam intellectionem sui; idest, substantia pro statu isto non cognoscitur, nec intuitiuè, nec abstractiuè, sed tantũ discursiuè, & arguitiuè. Idque habet Scotus 2. Meth. Q. 3. & 7. Meth. Q. 3. & Arist. lib. de sensu, & sensato dicit. Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu. At substantia non potest facere speciem in sensu, cum non se profundat vsque ad substantiam, ergo, nec in intellectu facit speciem sui. Oppositum huius habet Arist. 3. de anima t. 18. dicens. Intellectus agens est omnia facere. Scotistæ exponunt, idest omnium species rerum abstrahere.

Lucas. Resp. Intellectus agens vere abstrahit species omnium rerum virtualiter sed non formaliter. At dices: itaque species accidentis virtualiter representat substantiam, itaque continet eam virtualiter inesse cognito, quod non videtur verum. Resp. Non pono quod per speciem accidentis cognoscatur substantia, ita vt species illa representare possit substantiam, nec virtualiter, nec formaliter; verum per speciem accidẽtis cognoscitur accidens, eoque cognito tunc discursiue cognoscitur substantia, & dũ substãtia cognoscitur, species accidentis tunc non amplius deseruit. Instabis Scotus lib. 2. d. 3. Q. 11. ait. Substantia facit speciem in intellectu angelico, cur ergo non facit eam in intellectu nostro? Resp. intellectus noster est coniunctus, ideo non est passiuũ sic dispositum ad immutari: ex natura vero potentiæ potest eam recipere. Dices amplius Arist. 7. Meth. 13. ait, substantia diffinitur quidditatiuè, & sine additamento, ergo cognoscitur quidditatiuè, ergo per propriam speciem. Nego hanc vltimam consequentiam. Nam post-

quam

quam ex cognitione accidentis cognoscitur substantia in conceptu cõmuni; intellectus discursiuè quærit propria virtute prædicata quidditatiua substantię, substantia prius particulari confusè cognita. Et si à quopiam dicatur. Substantia est in sensu, sic exponatur, Quantum ad conceptus communes, sed non quantum ad conceptus proprios. vel est in sensu originatiuè, seu remotè.

15. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad I. dicit. Omne per se intelligibile, aut includit in se essentialiter rationem entis, vel continetur virtualiter, vel essentialiter in includente essentialiter rationem entis. Oppositum huius apparet de entibus rationis, siue secundis intentionibus: quæ non sunt ens quidditatiuè per Scotum nec continetur essentialiter in aliquo includente ens quidditatiue, nec etiam virtualiter, quia sic essent ex natura rei, & tamen secundæ intentiones ex doctrina Scoti sunt intelligibiles.

Lucas. Resp. In doctrina Scoti entia rationis sunt per se intelligibilia. At lis est, quomodo intelligantur. Quidam dicunt: sunt tãtum intelligibilia per accidens. Hoc nihil est. Nam id, quod non est per se intelligibile, nõ est per se scibile: modò secũdę intentiones sunt per se scibiles, cum per se à logico considerentur. Dico igitur secundas intentiones esse per se intelligibiles. Et concedo, omne per se intelligibile, vel est ens quidditatiue, vel essentialiter, aut virtualiter includitur in aliquo includente ens quidditatiue: at relationes rationis, scilicet secundæ intentiones virtualiter continentur in suo fundamento, & termino; sicque cognitio earum partialis ab eisdem causatur. Dices. Quæpiam secunda intentio in prædicamento fundatur relationis, & ad aliquid terminatur in eodem prędicamento, vt secunda intentio sit species fundatur in paternitate, & terminatur ad indiuidua paternitatis. Quomodo ergo, relatio realis, scilicet paternitas si sui cognitionem haud causare potest, cognitionem alterius poterit causare? Resp. Ab eodem fundamento à quo partialiter cognitio paternitatis, potest partialiter causari cognitio secundæ intentionis, fundatæ in eo. Si queras. Per se intelligibilitas est passio entis realis, ergo non potest competere entis rationis. Si per se tantum competat enti rationis, ergo entia realia non sunt per se intelligibilia. Resp. Sustinendo ęquiuocationem entis ad reale, & rationis. Ex quo primum obiectum intellectus motiuum non potest esse nisi ens reale, & per se intelligibile in ratione obiecti motiui, tantum competit enti reali: sicque omne per se intelligibile, vel est quidditatiue ens reale, vel essentialiter, vel virtualiter continetur in aliquo includente quidditatiue ens reale. Et dum quæritur, an ens rationis sit per se intelligibile. Sic profectò. Et si inferatur. Omne per se intelligibile continetur sub obiecto adęquato intellectus; ens autem rationis non continetur. Nam ens reale non prædicatur de ente rationis. Resp. Tribus modis percipi valet aliquid contineri sub obiecto adeæquato alicuius potentiæ. Primo, quidditatiuè, idest recipiendo eius prædicationem in quid, vt patet de generibus, & speciebus, de quibus ens prædicatur in quid. Secundo; tantum sub prædicato vniuoco recipiendo prędicationem illius, quasi denominatiuam; sic dicitur ens de vltimis differentijs, & de suis passionibus. Tertio, quia virtualiter continetur in aliquo, quod continetur quidditatiue sub obiecto adæquato; hoc tertio modo ens rationis continetur sub ente reali nõ quod

reci-

recipiat prædicationem entis realis, at quia ponitur in aliquo ente reali, quod potest causare cognitionem illius. Dum quæris de per se intelligibilitate. Dico, accipiendo intelligibititatẽ pro significato potiori, est passio entis realis. Sicut quando absolutè loquimur de ente, intelligimus ens reale, & huiusmodi intelligibilitas rationis non est passio entis realis. Dices. Si non prædicatur de ente rationis, ergo non est per se intelligibile. Dico, ex quo ens rationis habet esse tantum secundum quid, absolutè sibi repugnat habere esse simpliciter; ideo per se intelligibilitas competit sibi secundum quid. Nam intelligibilitas sequitur entitatem cuius est. Queres amplius. Si dantur duæ per se intelligibilitates, vna entis realis, alia rationis, ergo non erit vnum obiectum adæquatum sub vna ratione formali. Resp. Si loquatur de obiecto adæquato simpliciter, est tantum vnus, scilicet ens reale, & tunc illud, quod est secundum quid reducitur ad illud, quod est simpliciter, & primò tale. Rursus dico, est tantum vnum obiectum adequatum secundum vnam rationem formalem, illudque est conceptus entis realis. Ens vero rationis, licet habeat actu per se intelligibilitatem secundum quid, & rationem formalem obiecti secundum quid, quia tamẽ virtualiter in aliquo ente reali includente simpliciter conceptum entis in quid; Idcircò ponimus ens rationis contineri sub obiecto adæquato nostri intellectus; & breuius nota. Omne ens rationis sub adæquato obiecto nostri intellectus continetur reductiuè: eo modo quo Sco. dicit in Prædicam. Omnis relatio rationis est tantum in prædicamento reductiuè. Dices. Ens rationis, vt sic, habet esse per accidens, cum nihil per accidens pertineat ad artem, ergo de ente rationis non poterit esse scientia. Resp. quære.

16. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad L. dicit, citans Arist. 9. Methaph. t. vlt. Circa simpliciter simplicia non cadit error. Oppositum huius habet Arist. & falsò videtur citari à Scoto, nam sic dicit. Circa extrema propositionum (quę ipse appellat simplicia) non est veritas, nec falsitas, nec est veritas, nec falsitas circa substantias immateriales, in eisque non est deceptio, & non dicit. Circa simpliciter simplicia non est error.

Lucas. Resp. Id quod ait Scotus, habetur ab Arist. si non formaliter, saltem eliciriuè. Nam si in extremum propositionis, quod potest esse compositum, similiter circa substantias abstractas, quæ non sunt simpliciter simplices non potest cadere error per regulam topicam. Si de quo magis videtur inesse, & non inest, ergo nec de quo minus.

17. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad E dicit. Ens non includit quidditatiuè differentias. Oppositum huius patet hic ad O. vbi vult differentias quidditatiuè includi in ente.

Lucas. Resp. Differentia capitur dupliciter; primo quando sumitur à parte essentiali vltima, & ab ultima realitate. De his, cum sint primo diuersa, & simpliciter simplicia, ens non prædicatur in quid, nec includit ens essentialiter eas. Secundo, capitur differentia à re, vt rationale ab anima intellectiua, & huiusmodi differentia includit ens quidditatiuè, veluti includit partem essentialem, a qua sumitur talis differentia. Dices. Si rationale includit ens quidditatiuè, & queuis alia differentia consimilis, quæ scilicet sumitur à parte essentiali, non ab eius vltima realitate, ergo addendo talem differentiam generi, vt animali

ratio-

rationale, erit nugatio, eo quod, ens bis dicetur. Resp. Quære.

18. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad O. tenet quod ens prædicetur in quid de rationali. Oppositum huius habet eademquæstione prope Q. vbi sic dicit. Nam in animali includitur ens quidditatiuè, & in rationali denominatiuè.

Lucas. Resp. Rationale bifariam sumitur, actualiter, & aptitudinaliter, primo modo includit intellectũ,& voluntatẽ,& includit sic quidditatiuè ens. Altero modo sumitur ab vltima realitate, & non includit ens in quid. Quando Sco. ait. Rationale includere ens quidditatiue, verum est primo modo, dum verò dicit, non includere, verum est secundo modo. Dices. Scotus eademmet Q. ait. Ens includitur denominatiuè in rationali secundo modo. Dico, verum est; sed Sco. sic intelligit quod ens sit in rationali denominatiuè, non inquantum rationale comparatur ad ens, at in quantum rationale comparatur ad animal, idest sicut rationale denominat animal, ita, & ens inclusum in rationali denominat animal. Quoniam animal, & rationale sunt duo extrema inferiora se denominantia, & ens particulariter sumptũ illis commune, denominat se ipsum sine nugatione, veluti, animal rationale, rationale denominat animal; ens particularizatum sic aliquod ens est entale, sine nugatione denominat se ipsum. Quæres. Quare nugatio est, animal rationalitas, & non animal rationale? Resp. quia ens inclusum in partibus concipitur sub diuersis modis. Nam in animali concipitur per modum materiæ, & in rational i per modum formæ, ratione concretionis, sic non est dicendo, animal rationalitas. Amplius quæres. Quare dicit Scotus ens est entale, & nõ dicit ens est ens? Resp. Dum dicit ens est ens, est quidditatiua, & dicendo ens est entale importat formam suam denominatiuam; ita quod ens in subiecto sit superius ad animal, & entale in prædicato sit superius ad rationale: nec est nugatio, dicendo ens est entale, quia extrema propositionis habent diuersos modos significandi, penes quos sumitur alteritas extremorum.

19. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad R. tenet, quod accidentia (inducens dictum Arist. 7. Metaph. t. 16.) habent diffinitionem, sicut substantiæ, sed non primo, & Auer. 7. Methaph. c. 18. addit. Accidentia propria habent diffinitionem simpliciter. Oppositum huius habet Arist. 7. Methaph. t. 11. & 13. vbi dicit. Illa solum est diffinitio, quæ est ex prædicatis per se primi modi, ergo videtur, quod accidentia non habeant simpliciter diffinitionem. Et Auer. lib. & com. iam citato, subdit. Accidens commune, vt albedo diffinitionem non habet.

Lucas. Resp. Auer. nult Accidens commune habere diffinitionem ratione necessariç, & essentialis habitudinis ad determinatum subiectum, veluti habent accidentia propria, Vel talia communia accidentia comparantur subiecto essentiali, quod primo consequuntur, & sic simpliciter diffiniuntur. Aut comparantur subiecto accidentali, cui per accidens attribuuntur, sicque non diffiniuntur, vt ait Auer. Ad illud Arist. Diffinitio est, quæ est ex prædicatis primi modi. Dico in diffinitione accidentis ponuntur prædicata primi modi, non solum illa, sed ponitur etiam subiectum, vt additum. Itaque habent diffinitionem simpliciter. Nam accidentia sunt simpliciter entia, in quantum ratio entis participatur à decem prædicamentis, seclusis contractiuis.

20. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad R. exponens dictum Arist. 1. Phis. arguentis contra Parmen. & Melis. Cuius principium est. Ens multipliciter dicitur. Exponit, idest non æquiuocè, sed multipliciter, scilicet de multis, ad inquirendum, de quo intelligant, &c. Oppositum huius declarat Arist. 1. Phis. t. 25. vbi ait. Ratio Parmen. est mala, quia non concludit, & quia capit id dici simpliciter, quod tamen dicitur multipliciter, & Com. in com. inquit. Vtitur isto nomine ens, ita quod dicitur de vna intentione, sed tamen dictum est de pluribus. Vult igitur. Arist. ac omnes expositores ibi rationem Parmen. æquiuocatione peccare huius nominis, ens, & vnum, ergo ens est æquiuocum.

Lucas. Resp. Aliud est comparare aliqua inferiora ad suum superius, & aliud est comparare superius, & inferiora ad tertium, quod prædicatur de illo superiori, & inferioribus, his stantibus dico. Omnia entia realia vniuocantur in hoc nomine, ens, vt sic: ens particulare est ens, & ens in cōmuni est ens. Hoc nomen, ens, quod prædicatur de ente trascendente, ac de particularibus entibus, est æquiuocum. Idcirco Parm. æquiuocabat, capiendo ens in communi pro ente particulari: nam ens in communi, & particulare æquiuocantur in hoc nomine, ens. Istaque est intentio Arist. expressa 7. Meth. 34. vbi vult. Circulum dici æquiuocè de circulo in communi, & de circulo in particulari. Scotus ibidem ait in editione literæ. Hoc nomen, homo, dicitur æquiuocè de specie, & de indiuiduo. Idque firmatur 1. Meth. 28. & 7. Meth. 48. ab Arist. dicente. Homini particulari, & homini specifico, non datur tertius homo alius ab istis; quia tunc daretur processus in infinitum. Si quæuis igitur sit communitas, est tantum communitas vocis, & sic æquiuocatio.

21. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. His visis, ad A. dicit. Verum passio entis per se prædicatur de hoc vero, & illo, & si non de hoc ente, & de illo ente. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad E. vbi vult, quod simpliciter simplicia non possunt prædicari formaliter quidditatiuè de aliquibus, & lib. 4. d. 12. Q. 3. dicit. Differentia superior non prædicatur de inferiori: nam tunc differentia superior esset genus, & inferior species.

Lucas. Resp. In via Scoti firmiter asserendum est passionem entis, scilicet, verum non prædicari per se de hoc, & de illo vero. Vigerius sic resp. Scoto loco iam citato. Passio entis, scilicet, verum non prædicatur quidditatiuè, vt passio, sed benè, vt species: & admittit huiusmodi cōbinationes tanquam quidditatiuas. Hæc risibilitas est risibilitas. Hæc veritas est veritas: & addit. Veritas est species prędicabilis, & non species subijcibilis. Non puto id in via Scoti posse stare: nam Scotus 7. Meth. Q. 17. vult, quod differentia superior vltima non possit prædicari per se de inferiori vltima, quia tunc differentiæ vltimæ essent differentes, & non primo diuersæ. Sic de passionibus dicendum est. Dices. Scotus Q. vlt. Vniuersalium in fine dicit. Risibilitas est species prædicabilis, sed non species subijcibilis, idque dicebat Viger. Resp. Ibi Maur. Scotus loquitur famosè: vel risibilitas est species prædicabilis methaphoricè. Dices adhuc Scotus 19. Vniuers. concedit, quod differentia superior est genus, & respectu differentiæ inferioris prædicatur per se. Maur. ibidem ait. Scotum loqui secundum communem opinionem dicentem. Differentia superior in quid prædicatur de differentia

ferentia inferiori. Instabis. Scotus 15. & 16. Vniuers. videtur admittere differétiam superiorem prædicari per se de inferiori. Resp. Maur, quod Scotus ibi locutus est, vt plures. At, quid ad Scotum d. 3. primi Q. 3.? Resp. Scotus ibi arguit contra Egidium, qui volebat differentiam superiorem per se prædicari de inferiori: & ex dictis eius ait. Verum per se prædicatur de hoc, & de illo vero. Etiam, admisso, quod verum prædicetur per se de hoc, & de illo vero: non ex hoc trahitur, quod possit prædicari de entibus per se. Nam verum non potest quidditatiue prædicari, & respectu entium non habet communitatem per se, nec habet respectu eorum primitatem virtutis, & sic non potest esse subiectum adæquatum.

22. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. His visis, ad A. dicit. Verum, quod est passio entis, est prædicatum per accidens. Oppositum habet d. 3. Q. 3. lib. 1. ad G. vbi vult induceudo Arist. 1. Poster. passionem prædicari per se secundo modo de subiecto.

Lucas. Resp. Quando Scotus dicit. Passio prædicatur per accidens, sensus est, non est per se primi modi, aut quidditiua propositio; & sic stat, hęc est per accidens. Homo est risibilis, idest extra essentiam subiecti.

23. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. His visis, ad B. dicit. Voluntas non potest habere actum circa ignotum: nam ait Aug. Voluntas non fertur nisi in præcognitum 15. de Trin. cap. 27. Idque conceditur ab omnibus. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 42. Q. 1. ad M. vbi dicit. Prima cogitatio non est in potestate voluntatis, &c. Et addit. Voluntas potest ferri in non cognitum.

Lucas. Resp. Scotus quando cum P. Aug. ait. Voluntas non it nisi in cognitum, verum est respectu cuiuscunqne obiecti; at non est verum de omni actu elicito, quia potest esse aliquis actus in voluntate, qui tamen nunquam fuit cognitus. Et verba Scoti in 2. (loco citato) sunt ista. Ad 3. dico, quod non sequitur. Cogitatio non est prius cognita, ergo, nec volita; nam sufficit, quod actus cogitationis sit pręsens in ratione actus non in ratione obiecti cõsiderati; nec rectè, nec reflexè ad hoc, quod volũtas velit illam, & cõplaceat sibi in illa. Vnde ad hoc, quod aliquid sit volitũ, sufficit eius cogitationẽ actualiter intellectui inhęrere. Hęc Scotus.

24. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. His visis, ad C. (Coordinationem potentiarum declarans) dicit. Potentię disparatæ habent omnino obiecta disparata; quia nulla earum, ex quo sunt disparatæ, est per se operatiua circa obiectum alterius, tales sunt sensus exteriores, visus, auditus, &c. Oppositum huius habet Scotus Q. 1. Prol. & vbique; nam sensibile commune sentitur à pluribus potentijs particularibus.

Lucas. Resp. Gustus est quidam tactus ex Arist. 2. de anima, t. 101. 102. & 103. Quæres igitur. Quomodo sunt quinque sensus exteriores? Arist. tamen 2. de anima, t. 128. docet quinque fore sensus. Dico autem hos, Visus, auditus, &c. Ex his credet aliquis. Hæc Arist. Resp. Gustus duobus modis accipitur. Primo modo pro sensu alimenti. Secundo modo pro sensu discretiuo saporum, si primo modo capiatur, reperitur gustus in quolibet animali, sicque est idem realiter cum tactu; non tamen conuertitur cum eo. Nam non quilibet tactus est gustus, sed solum tactus partis deputatæ ad discernendum nutrimentum, conueniens, vel non conueniens. Si verò capiatur gustus pro illo qui iudicat de saporibus, tale non inuenitur in quolibet animali, sed solum in ani-

mali perfectò. Et hic differt specificè, & formaliter à tactu. Potest tamen dici quidam tactus tribus de causis. Prior est, quia sentit tangendo, sicut tactus. Altera est, quia gustabile est quoddam tangibile materialiter, quoniam sapor qui est obiectum gustabile, est in humido, vt in subiecto, quod est quoddam gustabile. Tertia est, quia gustus est quidam tactus materialiter, est enim in tactu linguæ, vt in subiecto, & fundamento. Vnde gustus secundo modo sumptus, non est quidam tactus formaliter, at denominatiuè ex causis iam datis dicitur tantum tactus.

25. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. His visis ad E. concludit. Ens in quantum ens secundum rationem suam communissimam fore primum obiectum intellectus, ex quo sequitur quodlibet contentum sub ente naturaliter moueat intellectum. Oppositum huius habet Scotus 14. Quol. ad P. vbi sic ait. Essentia diuina est motiua immediate sui intellectus, sed non intellectus creati, quia intellectus diuinus est primum mobile omnino, & ideo primum mouetur à prima forma motiua, quia non potest immediate mouere; nisi primo modo motionis, scilicet immediate. Hęc Scotus.

Lucas. Resp. In via Scoti hæc quæ subiungam, sunt vera. Ens, vt ens includens finitum, & infinitum, est obiectum adequatum potentię inclinationis. Ens includens ens limitatum, est obiectum adæquatum intellectus, vt intellectus. Quidditas rei sensibilis est obiectum adæquatum intellectus pro statu isto. His prælibatis. Scotus dum ponit ens secundum rationem communissimam, obiectum adæquatum intellectus, id ponit secundum sensum conclusionis. Secundo. Ex quo non sequitur Deum posse intelligi naturaliter. Dices. Si ens limitatum sub sua ratione communissima sit obiectum adæquatum intellectus nostri ex natura potentiæ sub ratione motiui, ergo quodlibet ens limitatum per se intelligibile poterit mouere intellectum. Sicque relationes, entia rationis, secundæ intentiones mouerent intellectum, quod non est dicendum. Resp. Quære, vel da distinctionem de obiecto motiuo, & terminatiuo.

26. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. His visis ad F. dicit. Intellectui pro statu isto adæquatur in ratione motiui quidditas rei sensibilis. Et ideo pro statu isto, non naturaliter intelliget alia, quę non continentur sub illo primo motiuo. Oppositum huius habet Scotus lib. 4. d. 49. Q. 8. ad E. vbi dicit. Intellectus coniunctus videt intuitiue actus suos interiores: aliter non sciremus de actibus nostris. An nobis certitudinaliter insint. At actus isti non continentur sub quidditate sensibili, ergo, &c.

Lucas. Resp. Scotus in primo loquitur (quando ponit quidditatem sensibilẽ obiectum intellectus de obiecto motiuo: actus verò interiores, de quibus in 4. loquitur, tantummodo terminant actum intellectus. Etiam, obiectum motiuum bifariam consideratur, motiuè immediatè, sed non primo. Quidditas rei sensibilis est obiectum motiuum immediatum & primum; actus verò illi interiores sunt obiectum motiuum mediatum, at primum. Hæc resp. est Scoti lib. 1. d. 3. Q. 1. in sol. 1. argum. princ.

27. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. His visis ad G. tenet, & fortè elicit ex Arist. dicẽte lib. de sensu, & sensato. Nihil omnino intelligimus, nisi quod sensu percipimus, pro statu isto, quod intelligimus, ex sensibilibus intelligimus;

ligimus: hic ordo est simpliciter neccessarius. Idque Scotus lib. 2. d. 3 Q. 8. sol. 1. & 14. Quol. affirmat. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 11. vbi vult, quod ordo intelligendi non est simpliciter necessarius pro statu isto.

Lucas. Resp. Quod tantum ex sensibilibus in præsens intelligamus non est ex ratione potentiæ, quia tunc anima separata necessariò sic intelligeret, nec quod anima sit vnita corpori, quia à resurrectione anima necessariò intelligeret sic; nec ex eo, quod anima vnitur corpori mortali, quia in statu innocentiæ homines habebant corpora mortalia; tamen si stetissent non fuissent restricti ad hunc solum modum intelligendi. Quid ergo? Phil. purus diceret, est ex ordine potentiarum, & iste simpliciter est necessarius. Teologus purus Resp. sic. Est ex mera voluntate Dei, siue ex mera iustitia punitiua, siue ex infirmitate, quam causat. Aug. 15. de Trin. cap. vlt. alloquens animam sic ait. Quæ causa, cur ipsam lucem, acie fixa, videre non possis, nisi vtique infirmitas? Et quis eam tibi fecit, nisi vtique iniquitas? At Theol. Philos. sic resp. Est ex culpa, & ex ordine simul potentiarum, ac ex Deo sic volente punire, sicut dicit Scotus lib. 2. d. 19. Quod mors prouenit ex peccato, & ex conditione naturæ. Sicque ordo iste simpliciter est necessarius pro statu isto respectu cuiuscunque creaturæ; non autem est necessarius respectu Dei, vt dicit Scotus lib. 2. d. 11. Nam ordo necessarius respectu causæ inferioris, non est necessarius respectu causæ superioris, vt docet Scotus lib. 2. d. 2. Q. vult. & lib. 4. d. 11. Q. 3. & d. 12. Q. 1. & 3.

28 *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. His visis ad H. Duabus rationibus probat lumen gloriæ non esse simpliciter necessarium. Idque habet copiosius lib. 3. d. 14. Q. 2. in princ. Oppositum huius habet Clementina. Ad nostrum de hereticis, vbi expresse damnantur dicentes, Animam non indigere lumine gloriæ eleuante ipsam ad videndum Deum.

Lucas. Resp. In via Scoti, vt superius diximus, firmiter est tenendum lumen gloriæ esse necessarium; Ad illud Clementinæ tribus modis occuritur. Quia non loquitur de lumine creato, vt patet in testu illo, vbi sic dicit. Quinto quod intellectualis quęlibet natura in se ipsa est naturaliter beata, quodq; anima non indiget lumine gloriæ ipsam eleuante ad videndum Deum, & eo beatè fruendum. Hæc ibi. Vult igitur Clem. illa, quod intellectus creatus non possit ex puris naturalibus beatificari in Deitate, & bene dicit. Nam nullus relictus in suis naturalibus potest Deum videre. Ad visionem requiritur pręsentia obiecti. Idcirco si Deus voluntariè, non se præsentem faceret intellectui beato non beatificabitur. Alter est. De lumine gloriæ potest loqui de facto, & de possibili. Scotus de facto, & de potentia Dei ordinata non negat lumē gloriæ, imo admittit id lib. 4. d. 49. & sic nullus intellectus creatus potest videre Deum sine tali lumine gloriæ, sicque intelligitur Clem. De possibili autem, & de potentia Dei absoluta, non dicit illa Clem. quod sit simpliciter impossibile intellectui creato videre Essentiam diuinam sine tali lumine. Deus enim (si vellet) absolutè posset se ostendere intellectui creato absque tali lumine infuso, & ita loquitur Scotus tale lumen de necessitate non requiri, quasi sit nimirum impossibile simpliciter, vt Deus videatur sine tali lumine. Tertius est. In Clem. non accipitur tale lumen creatum, quo mediante possit videri. At vult visionem

sionem talem esse ex gratia Dei, non ex puris naturalibus vt exponit Glosa dicens. Non intelligere, inquit, quasi hoc possit sua naturali virtute. Hoc expresse est hereticum, & reprobatum. De Consec. d. 4. cap. vlt. & ibi soluitur, quod opponitur de libertate arbitrij, & est cōtra doctrinam Apostoli ad Rom. c. 6. Gratia Dei vita æterna, idest beatitudo perfecta. Huius ratio est, quia illud quod est proprium superioris naturæ, non potest natura inferior, nisi per rationem superioris naturæ, cuius illud est proprium; sicut nec aqua potest fieri calida, nisi per actionem ignis. Videre autem per Essentiam, in quo perfecta beatitudo consistit, soli Deo est proprium. Nulla igitur natura intellectualis potest Deum per essentiam videre, nisi Deo hoc faciente. Propter quod Ioa. cap. 14. qui diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei me ipsum. Hæc glosa. Hisce, clarius sole, liquet, Sco. nedum sustentabilem, & valde imitabilem esse, cuius doctrina ita singularis est, vt in nullis aliquando reproba extiterit, nec secundum rationem reprobari potest. Etiam nota, quod Scotus huius opinionis non fuit solus, at quam plurimi adhuc alij. Durandus, potissimum, Ord. Præd. id probat sic. Lumen glorię ponitur propter excellentiam obiecti super intellectum creatum, ergo frustra. Probatur consequentia; quia obiectum in infinitum excedit non solū intellectum creatum secundum se, sed etiam cum tali lumine, & cōsequenter lumen tale non reddit intellectū de improportionato proportionatum. Secundo, quia, quicquid sit, Thom. in 4. d. 49. tenet quod visio Dei potest communicari homini in solis dispositionibus vię ergo non exigitur lumen glorię, quod est propria dispositio potentiæ. Hæc Durandus in Summa.

29. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. His visis ad I. dicit. Perfectissimum non semper est causa, respectu imperfectorum, essendi in eodem genere comparādo imperfecta ad quodcunque tertium. Oppositum huius habet Arist. 2. Meth. t. 4. vbi dicit, quod est maximè tale est causa, vt alia sint talia, vt ignis, quia caldissimus est, causa est caloris in alijs.

Lucas. Resp. Essentia Diuina intellectui diuino est obiectum adæquatum, non non autem intellectui creato. Huius ratio est. Nam entia creata absoluta, respectu intellectus nostri, habent propriam motionem, non sic autem respectu intellectus diuini. Ex hoc sequitur, quod si Deus sit causa, quantum ad esse primum omnium rerum, non ob id est causa actuū secundorum illorum entium, nisi secundum influxum generalem, iuxta illud Aug. Deus res, quas condidit, sic administrat, &c. Ad Arist. autem dicentem. Quod est maximè tale est causa, vt alia sint, vel potest intelligi effectiuè, vel mensuratiuè, primo modo non intelligitur dictum Arist. Nam ignis non est causa omnium calidorum: potest enim quis calefieri motu, aut alio modo; mensuratiuè verò habet veritatem.

30. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. His visis ad I. dicit, proponens dictum Aug. 8. de Trin. cap. 3. In quolibet intentiones vniuersalium facilius occurrunt, & primo. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 2. ad L. vbi vult, quod primum actualiter cognitum est species specialissima, cuius singulare efficacius, & fortius mouet sensum.

Lucas. Resp. Scotus quando dicit. Intentiones vniuersalium occurrunt primo, verum est inferendo tales intentiones vniuersales ad singularia, admis-

so

so, & concesso, quod singulare per se non cognoscatur pro statu isto. Aut verificatur de his, quæ ex accidentibus communibus concipiuntur à nobis. Vel debet intelligi de cognitione distincta, & non de confusa. Adde quarto. Sunt notiora vniuersaliora, vt sunt quædam tota respectu partium subiectiuarum, cognitione confusa, non autem, vt sunt partes; nam sic sunt posterius nota. Species autem specialissima cum sit totum, respectu partium essentialium, est primum cognitum cognitione confusa. Idque trahitur ex Arist 1. Phis. t. 3. & 4. si rectè ponderentur. Dices, quomodo cognoscitur Deus in conceptibus communibus sibi, & creaturis? Dico conceptus communes seorsum sumpti conueniunt Deo, & creaturis; vt Deus est ens, Creatura est ens, Deus est summus, Creatura est summa. Si autem conceptus illi concipiantur simul, soli Deo competit, vt summum ens, actus sũmus &c. Dices adhuc. Perspicere Deum in conceptu bonitatis communi, ei poteris inhærere, continuoque beatificari, at beatitudo non est in bono vniuersali. Resp. Quęre. Expende. In extra, quod ponitur in calce d. 3. Q. 3. lib. 1. ponuntur illa verba. Tertio, appetitiua singularis, vt singularis tantum, non habet cognitionem vniuersalium propriam sibi. Hæc verba debent adimi, quia nec sunt de litera Scoti, nec de litera illius extra. Nam non possunt aplicari cum litera præcedente, nec cum sequente; & sunt ex opposito, vbi contra doctr. Scoti lib. 1. d. 2. & d. 6. & 1. Methap. Q. 4. & lib. 3. d. 15. 17. & 33. & lib. 1. d. 1. Q. 5. quibus in locis habet. Cuicunque appetitiuæ correspondet sua cognitiua, & econtra.

Tertia dist. Quæst. quarta lib. primi.

9. Iacobus. SCOTVS lib. 1. d. 3. Q. 4, circa principium tenet, quod. Ex specie causata inherente, & ex specie illabente, non sequitur. (quicquid dicat Henr.) Notitia, seù conclusio certa. Oppositum huius habet 14. Quol. ad G. & lib. 3. d. 23. vult, quod actus credendi, sit à fide infusa, & acquisita, igitur actus ille nunquam erit certus cum dependeat à fide acquisita, quę est fallibilis.

Lucas. Resp. Et præmitto resp. Franc. a Lich. Ille enim resp. negando consequẽtiam, idest similitudinem. Nam quamuis cum fide infusa concurrat fides acquisita, vt ad eundem actum simul inclinet; nunquam tamen certitudo actus habetur à fide acquisita, vt talis est, sed tantum à fide infusa, cui nunquam potest subesse actus falsus. Fidei verò acquisitę, quatenus ex se, potest subesse actus falsus. Si itaque certitudo actus fidei dependeret ab vtraque fide, argumentum tunc concluderet contra Scotum, sicut concludit contra Henr. Ratio tamen Scoti lib. 2. cõcludit contra Henr., quia ponebat certitudinem alicuius sensibilis dependere ab vtraque specie. Non sic autem dependet certitudo actus credendi ab vtraque fide. Sed nunquid sententia hæc cõsistere valeat? Nam Scotus lib. 3. d. 23. postquam dedit multos dicendi modos circa fidem acquisitam, & infusam, tandem circa finem. Quæst. ponit modum suum qui est talis. Dico tunc, quod fides infusa est per actum

pri-

primum, & propter perfectionem actus secundi, quem gradum non posset habere intellectus cum fide acquisita solum. Et si propter aliquam certitudinem maiorem velitis dicere, soluatis arg. factum. Quod non. Hæc Scotus. Ex quo apparet: Scotus duo narrat propter quę est ponenda infusa fides, & dubitat, an debeat poni propter certitudinem; & declinat ad hanc partem, quod non, cum non soluat argum. factum contra certitudinem. Poterit itaque sic aliter responderi. Valde differens est aliquid esse certum, & aliquid esse certum, & euidens. Tunc dico actus fidei est certus, sed non euidens; Id autem quod secundum Henr. est certum, (nempe sincera veritas) per illas duas species inhęrentem, scilicet, & illabentem, est certum, & euidens; sicque concedo argum. Scoti concludere contra Henr. scilicet ille actus non potest esse certus, & euidens. Similiter argum. factum lib. 3. concludit, quod actus fidei est certus, & non potest esse certus, & euidens.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad A. tenet, quod viuere potest esse actus primus, & actus secundus. Dum est actus primus 2. de anima 37. Viuere viuentibus est esse. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. Perierm. Q. 8. & potissimum soluendo tertium argum. vbi dicit. Et si Cęsar sit homo viuus, tamen non viuit, si non viuit, quomodo viuere viuentibus est esse?

Lucas. Resp. Scotus lib. 1. Perier. loco citato notat; viuum, & mortuum duobus modis possunt capi, actualiter, & aptitudinaliter; actualiter, sunt accidentia essentię hominis significatę hoc nomine homo; sicque conceditur. Cęsar non est homo viuus, sed mortuus. Nam hoc modo, mortuum non diminuit ab homine, nec infert hominem, quia diminutio alicuius per aliud, sicut oppositio inter illa, debet esse ratione significatorum. Homo enim non includit in suo significato oppositum mortui, hoc modo sumpti. Si aptitudinaliter; fortè viuum, & mortuum sunt differentiæ in genere substantiæ, sicut animatum, & inanimatum, & sic mortuum diminuit ab homine, hæcque est falsa. Cęsar est homo mortuus, & hæc est vera, Cęsar est homo viuus; at non sequitur, ergo viuit, sicut non sequitur, est risibilis, ergo ridet. Ad illud 2. de anima. Viuere viuentibus est esse. Si Cęsar non viuit, ergo non est. Dico. Cęsar non est, vt est, est secundum adiacens, quia si sic, est dicit existentiam. Et notat Scotus illa Q. 8. lib. 1. de Interpr. Hoc nomen ens potest distingui, vt est nomen, & vt est participium: vt est participium, idem est, quod existens: vt verò est nomen, idem significat, quod habens essentiam, & illud diuiditur in decem genera, & sic est concedendum, quod Cęsar est ens, non autem de illo ente, quod est participium. Hæc Scotus. Et nota ex Arist. 1. Ethic. cap. 5. Tres sunt vitæ excellentes, Voluptuosa, Ciuilis, & Contemplatiua. Prior subicitur passionibus. Altera, dominatur passionibus. Tertia, verò caret passionibus. Et dicuntur vitæ maximæ, quia appetunt bonum aliquo modo propter se appetibile.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad C. elicitiuè ait, quod incommutabilitas propositionum necessariarum per se notarum, ac indemostrabilium ex sola est appręhensione terminorum. Nam, terminis apprænensis, impossibile est, quod habitudo non consurgat. Id etiam habet Scotus 1. Periern. Q. 8. Oppositum huius habet ex pręsenti regula, vbique in doctrina sua habita à Scoto. Nullum posterius potest esse magis necessa-

rium,

rium, quam prius. At habitudo, seu apprehensio terminorum est posterior extremis. Extrema autem sunt contingentia, ergo, & habitudo erit contingens, & sic non erit incommutabilis.

Lucas. Resp. In via Scoti stabile est, ex sola apprehensione constantia, & non cõmutabilitas est veritatum per se notarum. Ad regulam illam dico. Veritatem habet, vbi cetera sunt paria, scilicet, quando prius, & posterius sunt ambo absoluta: & posterius est relatio consurgens ex natura extremorum; sicut positis duobus albis necessario consurgit similitudo. Dices. Si constantia veritatum notarum est ex extremorum apprehensione, tunc nulla veritas in creaturis esset absoluta, sed omnis conditionata. Nam destructis terminis, omnis propositio esset falsa, & scientia esset de falso. Resp. Veritas originatiuè, effectiuè, fundamentaliter est ex parte rei, formaliter verò est in intellectu. Modo dico. Veritas, vt in omnibus, non est conditionata, veritas verò in intellectu est conditionata, in isto sensu, quia non est in eo, nisi termini apprehendantur. Idque non inconuenit concedere, veritatem conditionatam in isto sensu, quia hoc est à parte potentiæ, & non à parte veritatis in se. Pro vberiori notitia huius rei, notandum. Franc. lib. 1. d. 3. Q. 5. inuestigans. Vnde proueniat per se notarum veritatum incommutabilitas, plures circa hoc modos narrat, scilicet quinque, ex quibus quatuor reiicit: quorum secundus est, quem nunc declarauimus, & est Scoti, quicquid Franc. dicat, tenendus est. Prior modus dicendi est Occam quolib. 3. Q. 5. dicentis. Veritates per se notæ suam habent incommutabilitatem ex natura terminorum necessariam nimirũ ex eo, quod termini sunt necessarij. Et addit. Tales veritates non possunt formari nisi de obiecto incommunicabili, scilicet Deo, & omnis veritas circa creata non est necessaria. Et subdit. Omnibus hominibus annihilatis, hæc est falsa. Omnis homo est animal. At contra hanc sententiam sic. Si hic modus esset verus, nulla scientia esset, nisi Theologia. Nam omnis alia scientia habet extrema propositionum contingentia, consequenterque omnes illæ veritates essent contingentes, sicque non scibiles. Alter modus est Scoti, vt iam dictum est. Veritates, seu regulæ æternæ non sunt incõmutabiles quantum ad esse, quod habent res in se, sed tantum quantum ad esse, quod habent in intellectu obiectiuè, & in esse diminuto: nam de quidditatibus, vt concipiuntur à nobis, formantur tales complexiones. Sed contra hunc modum. Nam accidit illis quidditatibus, vt à nobis concipiantur, & tunc sublato tali esse, non moueret veritas incõmutabilium veritatum. Rursus. Non magis est incõmutabile aliquod ens in esse diminuto, quam sit illud esse reale, & simplex, ad quod reducuntur, sed intellectus, & actus concipiendi sunt incõmutabiles, ergo, & esse conceptum in esse diminuto. Quartus modus dicendi est. Veritates per se notæ sunt incõmutabiles quantum ad esse quod habent in intellectu diuino tantum, quia eorum extrema semper sunt incõmutabilia, ibi, nunquam autem sunt incõmutabilia, præter quam ibi. Sed contra istum modum. Vbi sunt formaliter termini, ibi est formaliter habitudo; at extra intellectum diuinum reperiuntur illi termini, ergo, & illæ habitudines. Quintus modus, qui est Franc. ponit incõmutabilitatem illarum veritatũ procedere ex immutabilitate terminorum in esse quidditatiuo, qualitercunque ponantur. Nam quidditates, & esse quidditatiuum ab esse reali, & in anima sunt ab-

stractæ. Hæc Franc. At an detur tale esse quidditatiuum, quod alij appellant esse essentiæ, remittitur aliàs disputandum.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad C. inducens Arist. 4. Methaph. dicit. Primum principium est. Impossibile est idem simul esse, & non esse. Oppositum huius apparet ratione, & sensu. Nam, ens est ens, est primum principium. Nam termini eius sunt primo primi, & vltimo vltimi.

Lucas. Resp. Primum complexum principium simpliciter, & primo primum est id, ens est ens; Istud enim principium habet terminos primo primos, & vltimo vltimos, & per consequens, qui non sunt resolubiles in alios priores; imo omnis reductio conceptuum stat ad conceptum entis, vt ad simpliciter primum inter conceptus quidditatiuos. Ad Sco. & ad Arist. dico, vocant istud, esse, & non esse, primum principium, non quod sit simpliciter primum, at quia est primum respectu horum, scilicet, De quolibet affirmatio, vel negatio, &c. Omne totum est maius sua parte. Si ab ęqualibus ęqualia demas &c. Ratione horũ est primum, & dicitur dignitas dignitatum. Nam sicut totum, & pars, æquale, & inæquale non intelliguntur, nisi intellecto ente, ita nec hoc princtpium. Omne totum &c. Et sic de alijs, non intelliguntur, nisi intellecto hoc principio, Impossibile est simul esse, & non esse, cuius intellectus dependet ex intellectu entis, ex quo componitur.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad D. dicit. Quantum ad notitiam, intellectus non habet sensus pro causa, sed pro occasione, quia intellectus non potest habere notitiam simplicium, &c. Oppositum habet Scotus 1. Meth. Q. 4. vbi vult intellectum habere sensum pro causa.

Lucas. Resp. Notitia bifariam sumitur, vno modo pro notitia principiorum per se notorum, & conclusionum deductarum ex illis principijs. De hoc intellectus non habet sensum pro causa, sed tantum pro occasione postquam intellectus à sensibus accepit simplicia, potest virtute sua illa componere, & assentiet illi complexioni, non virtute sensus, sed virtute intellectus. Altero modo capitur notitia pro aliorũ notitijs principiorum, & conclusionum deductarum ex illis, vt est notitia de contingentibus, & de expertis: sicque intellectus sensum habet pro causa. Dices. Arist. 4. Methap. dicit. Negantes primum principium ad inconueniens sensatum ducuntur, ergo intellectus, quantum ad notitiã principiorum habet sensum pro causa. Resp. experimentum est necessarium principijs, quia concurrit mediatè ad notitiam terminorum, sed nego, quod sit necessarium immediatè. Vel dic, quod concurrit, vt coadiuuans, & id sufficiebat Arist. vt induceret antiquos ad inconueniens sensatum. Idem dicas. Si afferatur auctorit: Them. 2. post. 37. Auer. 8. Phis. 22. & Arist. 2. post c. c. vlt. vbi dicunt. Non posse quempiam assentire principio, nisi eidem consentiat experimento. Expende, vt apertè videas, quomodo intellectus nat naturalis pro statu isto, talis seruatur ordo. Primo, recipitur species sensibilis in organo exteriori, & producitur huius modi a sensu, & specie actus sentiendi. Secundo, producitur species in sensu interiori. Tertio, sensus interior virtute huius speciei producit actũ interiorem sentiendi in se ipso. Quarto, intellectus agens cum fantasmate producit speciem intelligibilem in intellectu possibili. Quinto, intellectus possibilis cum specie intelligibili producit actum intelligendi in se ipso. Deinde intellectus, illo, obiecto cognito, producit sine recursu ad sensum exteriorem, nec interio-

teriorem, plurimas notitias, tam complexas, quam incomplexas.

6. *Iacobus.* Resp. Scotus 4. Q. 3. d. lib. 1. dicit de passione, quæ si est res alia à subiecto, sine contradictione posset separari à subiecto. Oppositum huius reperitur in doctrina Scoti sæpe sæpius, scilicet quod propria passio non distinguitur, sed est eadem realiter cum subiecto.

Lucas. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad F. loquitur de passione, quę est res alia absoluta à iecto, vt calor in igne, & caliditas in herba. Nam expertus habet huiusmodi pro principio immediato, puta, herba talis speciei est calida, & de tali caliditate loquitur Scotus, non autem de passione proprie accepta; quandoquidem hoc in via Scoti, vllo pacto realiter distinguatur à subiecto. Quæres; Experimentum hoc, scilicet talis herba est calida pertinet ad sensum, vel ad intellectum? Diuus Thom. Q. de Malo. 1. parte sum. Q. 58. dicit. Experimentũ propriè pertinet ad sẽsum; largo modo ad intellectum; At id est falsum. Nam notitia experimentalis pertinet ad intellectum, non ad sensum, licet pro statu isto semper ortum habeat à sensu; ex hocque aliquando notitia experimentalis dicitur sensitiua, & si non vt intellectiua, sicut dicit Scotus lib. 4. d. 45. Q. 3. de memoria. Memoria proprie est in intellectu, in sensu verò tanquam in radice. At cum Scotus dicat. Expertus infallibiliter nouit. Et Arist. Melius operatur non experto artifice. Dubitatur, an notitia sensitiua sit perfectior intellectiua? Resp. Quanto intellectus excedit ipsum sensum, tanto notitia intellectiua est perfectior sensitiua. Nam sensus potest illudi, intellectus verò non. Rursus. Priora generatione sunt posteriora perfectione 9. Meth. 15. Dices. Arist. 8. Phis. 26. vocat sensum digniorem ratione, vbi sic ait. Quærere rationem vbi dignius habemus ratione, non est potentis iudicare inter melius, & peius. Resp. Arist. per dignius ratione, non intelligit aliquam notitiam sensitiuam, at notitiam intellectiuam principiorum, quæ dicitur sine ratione, quia Principiorum non est ratio 4. Meth. 9. Est itaque comparatio notitiæ intellectiuæ ad aliam intellectiuam, & non intellectiuæ ad sensitiuam. Vel dicas, Sensus est dignior, ratione dependentiæ, nam intellectiua cognitio à sensitiua pendet. Dices amplius. Arist. 8. Phis. 22. Quærere rationem, & dimittere sensum infirmitas est intellectus. Resp. Verum est si ratio sit Sophistica. Auer. sic resp. 8. Phis. 26. verum est si concurrant omnes sensus, tunc esset fatuum, dimittere sensum, & adhærere rationi, sed non si sòlus vnus sensus concurrat. Nam visus iudicat solem minorem terra, & tamẽ ratio est in oppositũ. Expende, Albert. 2, Post. sic describit experimẽtũ. Experimẽtũ est vniuersalis cognitio ꝑ similitudinẽ accepta per potẽtiã iudicatiuam. Et 1. Meth. Idẽ Albert. Sic diffinit experientiam. Experientia est cognitio singularium ex multiplicibus accepta memorijs, circa quæ est actus. Vel sic. Experientia est collectio aliquorum singularium ad inuicem præcedente sensatione cum memoria multiplicata.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad F. dicit. Hæ propositiones, scilicet, Ego vigilo, ego viuo, scio me intelligere &c. sunt principia per se nota. Oppositum habet Scotus lib. 1. d. 2. Q. 2. in initio, vbi vult Propositio per se nota est ex terminis, at ego viuo, non est nota ex terminis, ergo &c.

Lucas. Resp. Propositio per se nota duobus modis percipitur, vno modo, vt nota

est ex terminorũ euidentia,& de hac loquitur Sco. d.2.primi. Alio modo per se nota non ex euidentia terminorum , at extremorum intuitione, ob certamque experientiam. Et dicuntur hæ propositiones infallibiles, immediatæ, & per se notę ad sensum, vt ego sum, ego viuo, &c. Quę intuitiuè ex intuitione terminorum cognoscũtur. Verum, dubium emergit. An pro statu isto alicuius cognitionem intuitiuam habere possimus? Resp. Quicquid multi Scotistæ sentiant. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. dicit sic. Nam de actibus nostris cognitio intuitiua habetur, & lib.4. d. 49. Q. 8. habet ista verba formalia. Si non haberemus de aliquo cognitionem intuitiuam, non sciremus de actibus nostris, si insunt nobis, vel non, certitudinaliter dico, de actibus intrinsecis, sed hoc est falsum. Hęc Scotus. Et eiusdem 4. d. 45. Q. 3. art. 2. vbi loquitur de recordatione sic ait. Peccator potest pænitere de multis peccatis, idest malis volitionibus; igitur potest recordari, ergo habet notitiam recordatiuam. Hoc idem Scotus habet lib. 2. d. 3. Q. 9. & d. 9. Q. 2. Pro his consule Viger. pag. 94. col. 4. per totum vbi pro hac re optimas rationes adducit.

8\. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad G. dicit. Ordo est in contingentibus, idest aliqua est prima,& immediata, alioquin; vel esset processus in infinitum in contingentibus, vel aliquod contingens sequeretur ex causa necessaria, quorum vtrumque est impossibile. Oppositum huius habet Scotus 3. Prol. Q. ad N. vbi sic ait. Primæ contingentis prædicatum est quasi primum principium ordine contingentium, vel prædicata plurium primarum contingentium: si itaque plurimæ sunt contingentes, ergo non erit vna immediata.

Lucas. Resp. Quere resp. Dices. Scotus ait, vt iam adductum est. Contingens nõ potest sequi ex causa necessaria, ergo contingentia hęc non erunt à Deo. Nam Deus est causa necessaria. Resp. Contingens non potest esse à causa necessaria, idest necessario agente, vel necessario causante. Idque vult Scotus, & non aliud.

9\. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad G. dicit. Propositio certa. Ego video. Oppositum huius habet Scotus eamet Q. vbi vult, quod potest fieri illusio respectu visus, & in medio, & in organo, & in multis alijs vijs. Ergo dum dicitur. Ego video. Non est propositio certa.

Lucas. Resp. Valde discrimen est visum videre, & visum hoc videre. Primum, scilicet visus videt, cum teneat ex parte potētię, est propositio infalsificabilis. Secundum autem, scilicet videre hoc, si cadat illusio, non erit veritas sincera, nec propositio certa. Quæ illusio aut est ex parte medij, & tunc omnes sensus suo modo decipiuntur, vt patet de radijs solaribus transeuntibus per vitrum rubeum. Aut est illusio ex parte organi, & tunc ille solus decipitur, cuius organum decipitur. Hæcque illusio ex parte organi potest fieri dupliciter, vno modo remotè, sicque illusio est in oculo: sicut quando manent reliquiæ visorum in oculo, vt dicit Aug. 1. de Trin. cap. 2. Et Arist. de sensu, & sensato cap. 2. vt si quis respiciat Solem, deinde claudat oculos, videtur sibi videre multa lumina. Alio modo fit illusio in organo proximo, scilicet in concursu, seu intersecatione illa neruorum: de quo consule Ant. And. 1. Meth. Q. 5. Et illusio in organo maior est illusione medij intensiuè. Illusio vero medij est maior illusione organi intensiuè, fit quoque illusio ex parte obiecti; & sic, vt legitur in Clem. itinerario. Simon Magus arte

magica

magica fecit, vt pater Clem. appareret Simon Magus. De his consule Diuum Bonauent. lib. 2. d. 8. Q. 7. Sed num visio possit esse non existentis? Resp. Minimè. Dices. Stante illusione in medio, videtur lepus, & tamen lepus non est. Resp. Visio non terminatur ad illud, quod apparet esse, & non est: sed ad illud, quod ibi existit. Nam non potest decipi quin aliquid videat. Instabis. Dormiens videtur sibi videre animalia, &c. Et nihil tamen videt, ergo de non existente potest esse visio. Resp. Ratio ista valeret, si potentiæ particulares exteriores in somno non ligarentur. Nam tunc nihil agunt. Sed est alia potentia intrinseca communis, quæ tunc videt: & licet non videat obiectum, tamen est visio ibi specierum existentium de his vide plurima apud Franc. 19. Q. Prol

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad G. dicit. Illusio potest cadere super organum scilicet super visum. Oppositum habet Arist. 2. de Anima 75. 98. & 116. vbi dicit. Sensibile positum super sensum impedit sensationem, ergo Scotus male dicit, in organo fit illusio. Nam tunc oculus non videret.

Lucas. Resp. In concursu illo neruorum, ex quo fit visio, est simplex organum, & ibi recipiuntur species: & distantia ipsius ad pupillam est sufficiens, & per illam sufficientem distantiam possunt videri species positæ in oculo illo, ex quo potest fieri visio, quia sensibile non est positum immediate super sensum, vt ait Arist. Rursus. Scotus 4. Q. 3. d. lib. 1. loquitur conditionaliter, & non categoricè. Vel dicas, species, quę potest esse in illo concursu neruorum, causat visionem, sic & obiectum, & ad dictum Arist. Sensibile positum &c. dicitur. Verum est quo ad illam partem super quam poneretur sensibile; tamen cum sit forma naturalis extensa, poterit esse super vnam partem, & non super totum; idcirco causabit visionem in alia parte. Ex quo species sensibilis posita super sensum non impedit sensationem; sed bene sensationem impedit obiectum sensibile; idque intendit Arist. 2. de Anima.

11. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad I. tenet quod ab obiecto mutabili potest haberi sincera veritas, & infalsificabilis. Oppositum huius habet Scotus eamet Quæst. in initio vbi adducens Aug. lib. 83. Quæst. Q. 9. dicit. A sensibilibus non est expectanda sincera veritas, quia sensibilia sine intermissione mutantur.

Lucas. Resp. Obiectum duobus modis potest considerari, vno modo, vt mutabile est, & sic non potest colligi sincera veritas ab obiecto, & id intẽdit Aug. Alio modo capitur obiectum, vt natura, & sic cum sit ratio gignendi, ab ipso potest esse sincera veritas. Et quod mutabile possit repræsentare immutabile patet in specie angelica, aut humano intellectui infusa repræsentante Essentiam Diuinam, quod est obiectum immutabile. Idem dicas de actu visionis in beatis repræsentante Essẽtiam. Qui actus, & species mutabilia sunt. Sed an omnia sint in cõtinuo motu? Resp. duobus modis id intelligi potest; primo, eo modo quo intelligebant Erac. & Crat. referente Arist. 4. Meth. 22. ille dicebat. Omnia sunt in continuo motu, eumdemque equum non contingere bis flumen transire. Iste dicebat. Non solum bis, nec semel contingit eũdem equum flumen transire: & volebant, vt esset continua generatio, & corruptio; isto modo non omnia sunt in continuo motu. Altero modo potest intelligi, quod continuè moueantur, alio

motu

motu à generatione, & corruptione, & dico. Animalia saltim perfecta continuo mouentur à spiratione, & respiratione, & continuò nutriuntur. Nam per continuam nutritionem conseruantur, & ita sunt in continuo motu accidentali; at non in continuo motu substantiali, vt Cratillus, & Heracl. sentiebant.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad L. dicit. Species intelligibilis, vt obiectum, non potest se repræsentare in somnis. Oppositum patet Matth. cap. 1. de Angelo apparente Ioseph in somnis, & sibi dicente. Ioseph filij Dauid noli timere &c., & Matt. 2. de eodem Angelo apparente Ioseph & dicente surge, & accipe puerum &c. & in Aegypto, Angelo quoq; in somnis sibi dicente, Vade in terram Israel, & de responso accepto accepto in somnis, & Magis ne redirent ad Herodem. Vbi non est dicédum in his somnijs non fuisse repræsentantem speciem intelligibilem.

Lucas. Resp. Verificatur dictum Scoti de lege communi, & de potestate Dei ordinata. Nam ex speciali priuilegio, potest quidem fieri, vt in dormientibus species intelligibilis, vt obiectum repræsentetur, veluti sæpe factum est, & Prophetis, & Ioseph viro Mariæ, & Magis dictum est.

13. *Iacobus.* Scotus lib. d. 3. Q. 4. ad O. dicit Intellectus agens est nobilissimus in anima nostra. Oppositum huius videtur deduci ex Scoto Q. 15. Quol. in qua licet aliquantisper dubitarit, tamen clare se determinat Q. 7. Collat. vbi expresse dicit. Intellectus possibilis est causans intellectionem.

Lucas. Resp. Tenendum est firmiter intellectũ possibilem causare intellectionem, & nobliorem esse ictellectu agente. Primum (Quicquid dicat opinio communis) sic patet. Omnis forma est ratio agendi habenti, seu recipienti eam, & non agenti eam; vbi agens, & recipiens sunt distincta; at species intelligibilis est in intellectu possibili, & non in agente, ergo est ratio formalis agendi in intellectu possibili, & non in agente. Dices. Scotus 15. Quol. habet quod intellectio potest esse ab intellectu agente, & possibili. Responsionem quære. Alterum. Quod intellectus possibilis sit præstantior agente (Quicquid dicat Paulus) probatur sic. Intellectus intelligens est nobilior non intelligente, at Solus possibilis est intelligens, & non agens. Hæc propositio patet ex Arist. 3. de anima t. 2. & 12. vbi ait. Intelligere est quoddam pati. Et nota. Intellectus possibilis, non pro formali, scilicet, vt possibilis est, sed pro fundamento pro illa potentia nimirum, quæ est receptiua speciei intelligibilis, simul est actiua, & receptiua actus intelligendi, est perfectior intellectu agente, solummodo actiuo speciei intelligibilis; & capiendo ambo pro formali, quis horum est nobilior? Resp. Si possibilis tantum consideretur, vt solum recipit speciem, & actus intelligendi est imperfectior agente. Nam res quanto magis actiua, tanto perfectior est, & quo magis passiua eo imperfectior est. Quæres amplius. Si ambo intellectus non capiantur, nec vt agens, nec vt possibilis; at solum quidditatiuè, & absolutè. Quis horum est perfectior? Nam cum formaliter differant, necesse est vnum alterum excedere quidditatiuè. Resp. Equidem difficile est id videre, nisi recurramus ad actus suos: at cum intellectus possibilis præstantantiores habeat actus, siue effectus, (tenendo quod causet) quod cõmuniter in via Scoti pro indefesso habetur, quam sit actus intelligentis; infertur necessariò in-

intellectum

tellectum possibilem præstantiorem esse intellectu agente. Pro præsenti re consulas Vigerium super Q. 4. d. 3. lib. 1. apud Scotum pag. 95. vbi habet plurimas rationes ad probandam nobilitatem intellectus possibilis super agentem. Ad Scotum autem lib. 1. d. 3. Q. 4. dico, quod loquitur ad hominem, scilicet ex principijs concessis ab Henrico admittente intellectum agentem nobilissimum in anima.

14. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad O. dicit. Quicquid recipit intellectus possibilis, ad illud aliquo modo se habet intellectus agens. Oppositum huius habet 1. Prol. Q. ad Q. vbi vult. Cuilibet passiuo non correspondere actiuum.

Lucas. Resp. Hæc propositio. Cuilibet passiuo correspondet actiuum, etsi veritatem non habeat in quibusdam, quando, scilicet natura, propter sui excellentiam ordinatur naturaliter ad recipiendam perfectionem ita eminentem, quod non possit subesse causalitati agentis naturalis; tamen potest sibi correspondere agens in tota coordinatione entiū. Adhuc propositio illa vera est phisicè loquendo, & sic, sicut omni potentiæ passiuæ correspondet actiua, ita, & actiuæ correspondet passiua. Theologicè verò: ista est vera; Passiuę correspondet actiua: at hęc est falsa, actiuæ correspondet passiua. Nam Deus habet potentiam infinitam intensiuè, quæ, quantum est ex se, posset vnum effectum intensiuè producere, sed ille talis effectus non est factibilis. Hæc est sententia Scoti lib. 1. d. 42.

15. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad P. dicit. Omnia intelligibilia actu diuini intellectus habent esse intelligibile. Idemque habet d. 36. primi. Oppositum huius inquit Scotus lib. 1. d. 43. ad D. Res ex se formaliter habet, quod sit intelligibilis: ergo non videtur esse ab intellectu diuino.

Lucas. Resp. Circa præsentem difficultatem Franc. lib. 1. d. 46. Q. 3. tenet, quod res ab æterno fuerunt productæ in esse cognito, at non fuerunt productæ ab intellectu diuino, secundum esse quidditatiuum, & intelligibile: nam res secundum tale esse abstrahunt ab omni causalitate. Reicitur ista opinio; quoniam, respectu esse cogniti diuini, res nō fuerunt prius producibiles, quam productæ, nec prius intelligibiles, quam intellectę. Firmaturque id à Scoto d. 43. lib. 1. his verbis. Res in primo instanti naturę producitur in esse intelligibili ab intellectu diuino, & se ipsa habet esse possibile in secundo instanti naturæ, quia se ipsa formaliter non repugnat sibi esse, & se ipsa formaliter repugnat sibi habere esse necessarium ex se. Ad Scotum autem, qui videbatur dicere. Res ex se formaliter habet, quod sit intelligibilis. Dico, quod Scotus declarat se dicens; quod principiatiuè, & effectiuè est ab intellectu. Vel dicas. Intelligibilitas non causatur ab intellectu diuino, sed producens intellectus diuinus lap idem in esse obiectiuo, concomitatur talis passio, at mediatè causatur ab intellectu diuino. Instabis. Quando aliquid conuenit alicui per se, non conuenit sibi à causa extrinseca, at intelligibilitas conuenit quidditati per se, ergo nō ab intellectu. Resp. Quidditas simul, & intelligibilitas ex sua ratione formali habent esse formaliter, tamen effectiuè seu principiatiuè sūt ab intellectu. Quæres adhuc. Quod producitur in esse intelligibili, in illo priori quo suam productionem pręcedit, aut fuit intelligibile, aut non, si non. Ergo impossibile est, quod fiat intelligibile, si sic, ergo impossibile est, quod fiat intelligibile per talem productionem,

eo quod ante talem productionem erat intelligibile. Resp. In illo priori erat intelligibile potentia logica, quę dicit non repugnantiam, & sic præcedit omnem actum intellectus diuini: sed non potentia obiectiua, quia sic insequuntur esse cognitum, & sunt ab intellectu diuino effectiuè. At dubium ocurrit. Si obiecta sunt in intellectu diuino actu intelligibilia, sunt ne ibi, vt pars memorię, vel intelligentiæ? Resp. Sunt ibi, vt intellectus est intelligentia, & non, vt pars memoriæ. Et esse actu intelligibile potest intelligi dupliciter, vel in actu quidditatiuo obiectiuali tantum, & sic omnia obiecta sunt actu intelligibilia; vel sunt in actu reali, & sic minimè; vel actu intelligibile consideratur, quod ex natura rei sit præsens intellectui diuino in ratione obiecti actu intelligibilis, & sic obiecta non sunt actu intelligibilia. Aut, quod dicatur actu intelligibile, eo quod virtualiter continetur in Essentia per quam est actu intelligibile: itaquod sola virtute Essentiæ habeatur, & non illius, quod sit præsens intellectui diuino, & sic sunt actu intelligibilia. Et notandum, quod obiecta cognita in intellectu diuino quadrupliciter nominantur. Primo, dicuntur lux: quia sicut per lucem regulatur visus in vidēdo sic per quidditates obiectorum regulatur intellectus in omni notitia cōplexa formando propositiones. Secūdo, dicūtur veritates, idest conformitates actiuæ quasi exemplaria, & similitudines ad extra. Tertio, dicuntur æterna, quia sunt Deo in æternum præsentia. Quarto, dicuntur cognita, quia habent esse in diuina cognitione. Adde. Quinto, dicuntur immutabilia, saltim in operari, quia immutabiliter semper repræsentant.

16. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad P. dicit. Omnia intelligibilia actu intellectus diuini habent esse intelligibile. Oppositum huius hbbet lib. 1. d. 3. Q. 7. vbi ait. Quicquid est à causa reali est ens reale; sed illa intelligibilia non habent esse reale, ergo non possunt esse ab intellectu diuino, qui est ens reale.

Lucas. Resp. Intelligibilia in via Scoti actu intellectus diuini producuntur; at non intelligitur per intelligibile illa intelligibilitas, quæ ponitur passio entis, sed intelligitur esse obiectum, ad quod sequitur esse intelligibile, idest intellectus diuinus produxit lapidem ab æterno in esse obiectiuo, ad id esse sequitur intellectio. Nam vnumquodque secundum entitatem habet cognoscibilitatem. Ad Scotum dicentem, a causa reali est ens reale. Dico. Scotus non ait id, sed solum, omnis intellectio est realis, quæ causatur à re, vel à specie intelligibili, patet de notitia intuitiua, & abstractiua. Rursus. Propositio illa est vera de causa reali realiter causante, & intellectus diuinus est causa realis, tamen quando causat, talia intelligibilia, non dicitur realiter causare; nam tunc cognita haberent verum esse reale. Dices. Passio subiecti est immediate à subiecto, sed intelligibilitas est passio entis, ergo nō est ab intellectu; Resp. Intellectus non causat immediatè intelligibilitatem, sed lapidem, ad quem sequitur intelligibilitas. Dices. Passio præsupponit essentiam rei, ergo essentia rei non erit ab intellectu. Essentia rei potest dupliciter accipi; primo, in esse reali, & sic passio in esse reali prę supponit essentiam in esse reali. Alio modo, in esse obiectiuo; & possibili, & sic passio prę supponit essentiā rei in esse obiectiuo, & possibili. Tandem dices. Causa naturalis non impedita producit effectum perfectissimum, quem potest producere: hæc est Sco.

8. Q. 3. d. l. 1. At intellectus diuinus eſt cauſa realis, ergo producit nõ in eſſe cognito, ſed in eſſe reali. Reſp. admitto illam propoſitionem: loquendo de effectu, quem poteſt producere; at nego intellectum diuinum poſſe producere effectum in eſſe realis exiſtentiæ: nam ſibi repugnat aliquid extra ſe cauſare. Poteſt tamen aliquid ad extra producere in eſſe tantum obiectiuo, & loquendo de tali eſſe, producit hominem in eſſe perfectiſſimo ſibi competente.

17. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad P. tribuit intellectui diuino cauſare quidditates ſimplices in eſſe ſecundum quid. Oppoſitum huius habet Scotus d. 8. 1. Q. penult. & 1. Q. Quol. vbi vult, quod Eſſentia magis virtualiter, & eminenter continet omnia ſecundum ſuam entitatem, quia non tantum eſt formaliter infinita, ſed etiam fundamentaliter, & origo eſt omnis perfectionis diuinæ. ergo magis continet omnia ſecundum intelligibilitatem, conſequenterque magis producuntur actu Eſſentiæ Diuinæ, quam intellectus diuini.

Lucas. Reſp. Quando ait Scotus. Eſſentia magis continet virtualiter, & eminenter, verum eſt, quantum ad eſſe reale, & non quantum ad eſſe obiectiuum, & poſſibile. Vel dicas, admiſſo quod talia intelligibilia producantur in tali eſſe ab Eſſentia Diuina magis, quam ab intellectu diuino: talis tamen productio magis intellectui attribuitur, ſicut de Verbo Diuino. Nam & ſi ſit ab intellectu diuino, & Eſſentia, exprimi tamen dicitur per intellectum. Dices. Hæc intelligibilia, quæ ais produci ab intellectu diuino, quæro, aut producuntur, vt actu intelligibilia, aut vt potentia tantum intelligibilia; ſi primo, ergo ſunt in actu, quia actu intelligibile, actu eſt. Si ſecundo, ergo ab ęterno non intelligit omnia actu. Nam nihil poteſt actu intelligi, niſi ſit intelligibile actu: ergo ſequitur, quod intelligibilia non producuntur actu intellectus diuini in eſſe intelligibili. Reſp. producuntur, vt actu intelligibilia ſunt: ſed fore actu intelligibile dupliciter capitur, aut in actu quidditatiuo obiectiuali tantum, & ſic omnia ſunt actu intelligibilia; aut in actu reali, ſic minime. Rurſus, actu intelligibile adhuc duobus modis capitur: vno modo, quod ex natura ſit præſens intellectui diuino in ratione obiecti actu intelligibilis. Alio modo, quod dicatur actu intelligibile, quia virtualiter continetur in Eſſentia, per quam eſt actu intelligibile. Primo modo non ſunt actu intelligibilia. Secundo vero modo bene ſunt intelligibilia actu.

18. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad P. tenet, quod in quidditatibus ſimplicibus relucent de ſe omnes veritates, tanquã in obiectis proximis. Oppoſitum huius habet Scotus eadem Queſt. ad C. vbi ait. Veritas relucens in terminis eſt quædam conformitas euidens vnius termini ad alium terminum: talis conformitas eſt relatio, aut realis, aut rationis, non ſic, quia tunc veritas illa eſſet cauſata ab aliquo extra rationem terminorum, ſicque virtualiter non continetur in terminis. Non realis; nam relatio realis eſſet per terminos reales realiter diſtinctos, vt dicit Scotus d. 26. 1. At illi termini, vt ſunt propoſitiones per ſe notæ, non habent eſſe reale, quia tunc eſſent contingentes. Tum, hæc eſt per ſe nota. Homo eſt animal rationale, ſi termini non diſtinguuntur realiter, ergo non continent conformitatem talem.

Lucas. Reſp. Conformitas illa non eſt relatio actualis, nec rationis, nec realis, at tantum eſt relatio fundamentalis; ita vt termini (intellectu vllo cõ-

P fide-

siderante) habent necessariam, & euidentem conformitatem ad inuicem, & animal rationale euidenter includit risibile; percipiens ergo terminos percipit euidentem conformitatem, inter illos, hoc est, clarè percipit alterum terminum necessarium, ac euidéter habitudinem fundamentalem ad alium terminum, idest, vnus euidenter includit alium. Dices. Veritas hæc necessaria. Quæro, aut solum est à terminis, vt obiectis proximis, aut à terminis, & complexione terminorum; non primo, quia dicit Scotus in corpore quæsiti de sinceris veritatibus ad H. Videtur igitur, quod contradictionem includat, aliquem intellectum, talem compositionem formare, & compositionem non esse conformem terminis: non secundo: Nam talis veritas, tunc non esset necessaria, quia dependeret ab intellectu componente terminos, & euidentia propositionis per se notæ non esset tantum ratione terminorum, vt docuit Scotus lib. 1. d. 2. Quest. de propositione per se nota. Resp. termini solum includunt veritatem, & conformitatem. At non potest recte percipi conformitas, nisi prius perceptis terminis, ac eorum compositione, quibus intellectis, statim percipitur, quod compositio est conformis talibus terminis. Vel si quispiam esset percipiens terminos (vlla facta compositione) clarè perciperet vnius ad alterum habitudinem, ac euidentem conformitatem; At nõ percipit compositionem esse conformem terminis, nisi prius termini componantur, & talis compositio percipiatur.

19. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad P. dicit. Obiecta secundaria non mouent intellectum, nisi in virtute esse intellectus diuini, quod est esse simpliciter, per quod ista habent esse secundum quid. Oppositum habet Scotus pluribus in locis, sed potissimum lib. 4. d. 1. Q. 1. Agens in virtute alterius dicit rationem propriam agendi; ergo obiecta secundaria mouentia intellectum creatum, virtute diuini intellectus mouent, quod est falsum. Nam habent tantum esse secundum quid, quod non potest causare entitatem absolutam, cuiusmodi est notitia.

Lucas. Resp. Obiecta secundaria mouent virtute intellectus diuini, non vt in se vllo pacto moueant, at quia totum suum esse habent actu intellectus diuini, & ex se non possunt causare euidentem notitiam conformitatis eorum, sed solus intellectus diuinus, mediante actu suo est causa mouendi, & quia talia obiecta virtualiter continentur in intellectu, ex hoc dicimus, quod in virtute illius mouent. Dices. Si intellectus diuinus mouet intellectum creatum, in eo causando notitiam conformitatis obiectorum virtualiter contentorum in eo, ergo ad extra ageret de necessitate naturæ, quod non est dicendum. Resp. Intellectus diuinus ideo sic dicitur mouere, quia, quatenus est ex parte sua, sicut est Essentia diuina, posset facere euidétem veritatem, de quocunque necessario, virtualiter contento in eo. At repugnat sibi immediatè mouere intellectum creatum. Nam tunc ageret de necessitate naturæ.

20. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad Q. dicit. Obiecta secundaria causant, seu mouent intellectum ad cognitionem talem certam. Oppositum huius apparet vbique à Scoto. Nam cum illa obiecta habeant tantum esse secundum quid, nihil reale possunt causare.

Lucas. Resp. Hæc secundaria obiecta mouent, & relucent in specie intelligibili, intellectum creatum in se autem non mouent; sed quia species intelligibilis immediate causat notitiam, illa obiecta virtute suæ speciei

intel-

intelligibilis dicuntur mouere. Dices. Cum species intelligibilis sit entitas absoluta, quomodo ab illis obiectis secundum quid potest esse? Dico. Species intelligibilis causatur à phantasmate talis obiecti, & phantasma causatur sensibili à specie talis obiecti, & species sensibilis est immediate à tali obiecto; adeoquod natura existens in tali sensibili, est ratio formalis causandi talem speciem. Si autem obiecta secundaria comparentur intellectui separato, natura eorum existens in singulari, est ratio formalis causandi speciem intelligibilẽ in intellectu separato. Rursus Scotus lib. 1. d. 36. modicum antequam respondeat ad principalia. Dicit. Obiecta secundaria mouent intellectum creatum, Nam & si habeant esse diminutum tale, tamen non habent esse diminutũ simpliciter. Expende. Intellectus agens, in via Scoti, tantum producit speciem intelligibilem in phantasmate. Dices non recipit eam; at eam imprimit in intellectu possibili, ergo talis species intelligibilis non est operatio immanens. Dico, est immanens realiter, & si non formaliter. Actus autem intelligendi, qui ab intellectu possibili, in via Scoti, causatur, est immanens realiter, & formaliter.

21. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. 4. ad R. dicit. Ex isto apparet, quod non est necessaria specialis illustratio ad videndum sinceras veritates. Oppositum huius eamet Q. ad P. videtur dicere Scotus, vbi sic ait. Ad Quæst. igitur dico, quod propter verba Aug. oportet concedere, quod veritates sincere videntur in regulis æternis.

Lucas. Resp. Videre in regulis ęternis non est intelligere per specialem illustrationem, sed à cognitione quidditatum productarum ab intectu diuino, quæ dicuntur regulę æterna, venire naturaliter (admisso influxu generali) in cognitionem per se notarum veritatum. Cognoscere verò in regulis ęternis contingit quadrupliciter. Primo, tanquam in obiecto proximo, quid sunt termini, quibus cognitis mox cognoscitur veritas. Secundo, in intellectu diuino, tanquam in virtualiter causante ambos, & continente eòs. Tertio, in eodem intellectu, sicut in cuius virtute ipsi termini mouent. Quarto, in memoria fæcunda, tanquam in obiecto remoto, seu causa remota talis cognitionis, quia memoria fæcunda est causa remota, tam respectu veritatis principij, quam terminorum. Intellectus autem est causa remota respectu veritatis principij; propinqua autem respectu terminorum principij, quas immediate producit in esse intelligibili. Omnes auct. Aug. & omnium aliorum quæ videntur ostendere omnes veritates incommutabiles videri in regulis ęternis, in libro, in luce increata, &c. Exponuntur secundum alterum horum modorum. Franciscus lib. 1. d. 3. Q. 5. (in qua Q. differt à Scoto) dicit. Aug. tractans de sinceris veritatibus, loquitur inquirendo, non determinando, sicque secundum hanc sententiam, non potest capi auct. ab Aug. vt veritates sinceræ specialem illustrationem requirant. Dices. Aug. 12. de Trin. cap. 14. dicit. Paucorum est peruenire acie mentis ad rationes intelligibiles. Et lib. 83. Q. Q. 46. inquit. Non nisi puræ animæ ad illas pertingunt: ergo requiritur talis specialis illustratio. Resp. Quære. At nota, quod est puritas intellectus, & voluntatis. Aug. loquitur de illa, & non de illa. Puritas intellectus triplex; magna, maior maxima. Magna, quando intellectus abstrahitur à sensibilius speciebus. Maior, quando intellectus abstrahitur à phantasticis imaginationibus. Maxima, cum intellectus

naturali ratione, vel cognitione abstrahitur à phisicis rationibus, & solum methaphisicis cohæret. Et in Theologia puritas maxima est: dum abstrahitur ab omni ratione naturali. Puritas quoque voluntatis triplex, magna, maior, & maxima. Magna, quando voluntas caret culpa. Maior, quando nulla culpæ sequela voluntati cohæret. Maxima, quando voluntas caret culpæ occasionibus.

22. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad V. dicit. Ab Essentia diuina sumuntur principia tam practica, quam speculatiua. Nam, est primum principium rerum speculabilium, & vltimus finis practicarum. Oppositum habet vbique Scotus 4. Prol. Q. vbi vult, quod practica, & speculatiua distinguuntur ab obiectis, ergo non possunt esse circa idem obiectum.

Lucas. Resp. De eodem obiecto, alio, & alio modo considerato, potest esse scientia practica, & speculatiua; & sic non inconuenit practicum, & speculatiuum esse circa idem. Et id ait Scotus 4. Prol. Q. Oportet venire ad speciales rationes obiectorum: sicque est Methaphisica speculatiua, & Theologia practica; alia tamen, & alia consideratione. Rursus. Non est inconueniens ab eodem obiecto simpliciter illustrato sumi, tam principia practica, quam speculatiua. Practica dirigit ad dilectionem illius, vt vltimi finis: speculatiua stat in consideratione absoluta illius Essentiæ.

23. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad V. dicit. Notitia in verbo est perfectior notitia, quæ habetur in genere proprio. Id quoque habet 3. Prol. Q. & lib. 3. d. 14. Q. 3. Oppositum huius habet Scotus eamet Q. 4. d. 4. lib. 1. ad O. vbi ait. Cognitio diffinitiua pertinens ad intellectum simplicem est perfectissima, & in illa videtur compleri omnis notitia intellectualis.

Lucas. Resp. Vigerius proposito dubio sic dicit. Scoti dictum. Notitia est perfectior, & purior in Essentia, quam in genere proprio, sic debet exponi. Hoc est. Meliori modo cognoscere simpliciter, at non nobiliori modo respectu huius scibilis. Hæc sententia parum valet. Nam in mente diuina, si viderem conceptum animalis rationalis, perfectissimè diffinirem hominem: & sic respectu huius scibilis perfectius cognoscerem, quam per diffinitionem datam in genere proprio. Idcirco, aliter potest responderi. Dictum Scoti sic debet intelligi proportionabiliter. Notitia diffinitiua in verbo est perfectior notitia diffinitiua in genere proprio; & notitia quid nominis in verbo est perfectior notitia quid nominis in genere proprio. Vel dicas. Non rectè potest fieri comparatio inter huiusmodi notitias in verbo, & in genere proprio, cum sint distinctæ specie; & omnis comparatio fiat in specie specialissima. Rursus. Consule Scotum lib. 4. d. 1. Q. 1. ad Q. & R. & optimum habebis concilium huic apparenti oppositioni.

Tertia dist. Quæst. quinta lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTUS lib. 1. d. 3. Q. 5. ad A. dicit. Creatura non repræsentat Deum nisi secundum conceptus com munes, & non secundum conceptus speciales, scilicet speciei specialissimæ. Oppositum huius habet

bet lib. 1. d. Q. 1. ad A. vult contra Henr.& Thom. quod Deus cognoscatur in aliquo conceptu proprio, & quidditatiuo, & Q. de Vestigio vult Vestigium repræsentare appropriata personis, quæ soli Deo conueniunt.

Lucas. Resp. Dum dicit Scotus Q. de Vestigio. Deus non cognoscitur in conceptu speciali quidditatiuo, loquitur ad hominem: arguit enim in Diuum Thom. qui sic opinatus est. Item Scotus non negat Deum cognosci in conceptu quidditatiuo, sed non cognoscitur in conceptu specifico, non enim datur talis conceptus specificus, in quo conueniant Deus, & creatura. Thomistæ autem volunt, quod per vestigium repræsentans tãtum aliquid confuse sub ratione speciei, Deus cognoscatur; non sic autem vult Scotus. Vnde nota quatuor posse cognosci de Deo per creaturas. Primum, per creaturas cognoscuntur prædicata trãscendentia, quibus conuenit cum creaturis. Secundo, cognoscuntur prædicata propria (habita tamen ex communibus) quæ sunt propria Deo, & communia tribus personis. Tertio, cognoscuntur appropriata personis, vt scientia, sapientia &c. Quarto, cognoscuntur propria personarum, vt generare, generari, & similia. Quo ad primam cognitionem, creatura non est vmbra, nec vestigium, nec imago. In secunda cognitione, creatura est vmbra. In tertia est vestigium. In quarta est imago. Sicque vestigialis cognitio de Deo, non est prima, sed alias præsupponit. Et vestigium sicuti, & imago sunt credita; illud potest esse in omni creatura, hæc verò tantum in creatura rationali. At vestigium, & imago amplius conueniunt, & differunt. Primo, sicut vestigium distinguitur ab eo cuius est vestigium, ita, & imago ab eo cuius est imago. Secundo, vtrumque est aptum nos conducere in cognitionem illius, cuius est vestigium, & cuius est imago. Tertio, tam vestigium, quam imago ex natura sua, magis non repræsentat vnum, quam aliud sibi simile indiuidum; His modis imago, & vestigiũ conueniunt. At differunt. Primo. De ratione vestigij est ab eo cuius est vestigium causatum esse, non sic requiritur in imagine. Secundo. Vestigium ducit in cognitionem incomplexam vestigiati, & complexam. Nam denotat propositionem contingentem, suam nempe causã transisse hinc, non sic autem imago. Tertio. Vestigium primo, & immediatè ducit in cognitionem partis, & mediatè totius: imago verò primo, & immediatè ducit in cognitionem totius, & non mediante parte. Nota, dum dico. Imago ducit immediatè in cognitionem totius, non intelligo, quod ducat in primam cognitionem, sed rememoratiuam rei habitualiter notæ. Hoc modo, Vestigium, & Imago ducunt nos in cognitionem vestigiati, & imagati. Dices. Statua Cæsaris ducit me in cognitionem primam Cæsaris. Responsionem quære.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 5. ad A dicit. Ex Vestigijs cognoscitur vestigiatum. Oppositum huius habet eadem Q. & alibi, vbi dicit. Vestigium est similitudo partis, at non potest cognosci similitudo partis, nisi cognita illa parte, & pars non cognoscitur nisi præcognito toto, ergo per vestigium non cognoscitur vestigiatum, enim præcognoscatur.

Lucas. Resp. Absolutum vestigij est illud quod præcognoscitur in se, & deinde cognoscitur, quod est similitudo partis, præhabita cognitione partis in se, at quia illa est pars totius (habita cognitione partis) potest quis argu-

arguitiuè deuenire in cognitioné totius : hoc modo per vestigium cognoscitur vestigiatum, prius tamen ignotum. Dices. Vestigium est pars, quomodo est causa cognitionis totius, cum totius cognitio sit perfectior cognitione partis? Resp. Cognitio partis non est causa cognitionis totius, at cognita parte, intellectus inclinatur ad cognoscendum totum, cuius est pars: sed cognitio totius aliunde causatur, sicut cognitio effectus non est causa cognitionis causæ. Verum, cognito effectu, mouetur intellectus ad cognoscendam causam, & sic cognitio causæ causatur aliunde, quam ab effectu.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 5. ad B. dicit. Tertius modus relatiuorum differt à primo, & secundo per non mutuam relationem. Id etiam habet lib. 1. d. 30. resp. ad Q. 1. & eadem d. solu. arg. 2. Q. habet hæc verba. Ex hoc præcise distinguntur relationes primi, & secundi modi à tertio modo relationis. Id etiam habet d. 35. primi, & 13. Quol. & huic fauent verba Arist. 5. Methaph. 20. Ad aliquid sunt, &c. Oppositum huius habet Scotus 5. Methaph. Q. penult. vbi dicit. In hoc patet, (loquendo de modis relatiuorum) quod iste modus distinguitur à primo, & à secundo non per mutuam, vel non mutuam relationem, sed per fundamenta, alia, & alia, vt patet.

Lucas. Resp. Distinctio istorum modorum relatiuorum dupliciter inuestigari potest. Primo effectiuè, & extrinsecè, & sic distinguuntur per fundamenta pro quibus applicantur. Id etiam sentit Franc. dicens. Relationes tantum distingui, vel penes fundamenta, vel terminos. Secundo, intrinsecè, & formaliter, & sic distinguuntur per mutuam, & non mutuam dependentiam. Potest etiam responderi. Scotum in Methaphisica communiter locutum fuisse: in sententijs autem secundum mentem propriam. Expende. Vestigium, vel capitur formaliter, & sic est respectus; aut fundamentaliter, & sic est creatura ipsa dependens, aut pro agregato, & sic capitur communiter à Scoto. Dices. Quomodo igitur diffinitur? Pro fundamento, aut tantum describitur.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 5. ad D. dicit. Omnis respectus creaturæ ad Deum pertinet ad tertium modum relatiuorum. Oppositum huius habet Scotus vbique, ac patet ad sensum. Nam respectus effectus ad causam est ad Deum, estque tantum in secundo modo relatiuorum.

Lucas. Resp. Non vult, quod omnis respectus creaturę ad Deum sit mensurati ad mensuram, consequenter de tertio modo relatiuorum: sed quantum ad id, quia nulla relatio creaturæ ad Deum est mutua; & omnis respectus talis est in tertio modo relatiuorum.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 5. ad D. (ponens vestigium non in solis respectibus, sed in aliquibus absolutis) ait. Vnitas est perfectio absoluta. Oppositum apparet ex Scoto, & Arist. Nam vnitas est passio entis, consequenterque est relatio aptitudinalis.

Lucas. Resp. Scotus non capit vnitatem pro passione entis, at pro materia ipsa quę in se est vna, & est perfectio absoluta, & non relatio actualis, sicut ordo. At nota, quod vestigium aut consistit in vnitate, specie, & ordine, & tunc duo includit absolutam vnitatem, scilicet, & speciem, & alteram respectiuam videlicet. Ordinem. Et si species importet accidentia realiter distincta à substantia, & ordo operationem substantiæ: hoc modo in omni creatura non est vestigium Trinitatis. Nam in omni creatura non sunt hæc tria realiter distincta, vt patet in accidentibus

septem

septem prædicamentorum vltimorum, sed tantum in indiuiduis erit prædicamenti substantiæ. Si autem vestigium includat vnitatem, veritatem, & bonitatem, solum absoluta includit; & hęc cum formaliter sint distincta inter se, & non realiter: hoc modo vestigium est in omni indiuiduo cuiuslibet prædicamenti. Sed pro notitia huius vestigij. Octo modi Trinitatis vestigiorum à doctoribus assignantur. Prior est, in numero pondere, & mensura. Sap.11. Alter est, quia creatura facta est in vnitate, veritate, & bonitate. Tertius est, modus, species, & ordo, & est creaturæ in esse perfecto. Quartus est, substantia, forma, & virtus: estque creaturæ, vt est in dispositione ad operandum alias operationes, ab intellectione, & volitione. Quintus est, esse, virtus, & operatio, quem ponit. Dion. lib. de Angel. Hierar. & est creaturæ, vt est sub actuali operatione, ab intellectione, & volitione. Sextus, in creatura, vt est sub proxima dispositione ad operationem spiritualem, essentia species, & ratio: per essentiam intelligit naturam, per speciem, potentias animæ, per rationem intellectum: & istum modum posuit Mercurius. Septimus est, quando consideratur creatura sub actuali operatione spirituali, & ponitur ab Aug. lib. 83. Q. Q. 18. quod constat, quod congruit, & quod discernit. Octauus, quando creatura simul est in cognitione, & affectione, & assignatur à Dion. lib. de d. Nom. Exemplaris, Pulcra, & Delectabilis. Exemplaris refert Patrem, Pulcra Filium, Delectabilis Spiritum sanctum. Ponitur tandem nonus modus à Bonau. Materia, Forma, & Compositum. Materia Patrem, Forma Fillium, Compositum sanctum refert Spiritum. Materia est principium omnium generationum, & Pater est principium generationis diuinæ. Forma dat esse, & Filius est per quem omnia facta sunt. Et sicut Compositum est ex Materia, & Forma, sic Spiritus sanctus ex Patre, & Filio. Tandem conclude, quod (propriè loquendo) in nulla creatura est vestigium Trinitatis, huius ratio est. Nam vestigium propriè representat partem, & per partem totum. In diuinis autem non est propriè, nec pars, nec totum.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 5. ad K. dicit. In primo instanti naturæ est ens, quod est ipsum esse, scilicet Deus. In secundo est lapis ens ratũ absolutum. In tertio est ipsa participatio: at in d. 2. primi Q. 2. clarius id ait. Primo est absolutum in causa. Secundo absolutum in effectu. Tertio respectus absoluti ad causam in effectu. Quarto est respectus causæ ad effectum. Oppositum huius habet Arist. in prædicamen. cap. de ad Aliquid. vbi ait. Relatiua sunt simul natura: ergo, & in tertio signo simul debent exurgere illi duo respectus, & non vnus in tertio, & alter in quarto signis.

Lucas. Resp. Franc. à Lych. super d. 2. lib. 2. Q. 2. sic exponit. Vnus respectus non est posterior altero origine, nec natura, nec duratione. At Scotus tantum vult, quod posito aliquo absoluto ab aliqua causa statim de necessitate naturę consurgit relatio, quę terminatur ad absolutum in causa, itaquod quasi prius intelligitur relatio effectus ad causam, quàm econuersò. In eodem enim instanti, in quo est vnus respectus, in eodem est alius, si causa sit apta nata referri relatione reali. At clarius dici potest. Si respectus ille exurgeret ex natura rei, certè sunt ambo simul in eodem signo. Si autem vnus tantum ex natura rei, & alter sit solum per intellectum; tunc respectus realis est in tertio signo, &

respectus

respectus per intellectum est in quarto signo: vt videre est apud Peritos.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 5. ad F. citans pro Henr. dictũ Simplicij super Prædic. ait, Esse in, non constituit aliqua prædicamenta, sicut esse ad. Videtur trahi habitudo relationis ad terminum, esse essentialis, non autem illa, quæ est à fundamento. Idque aperte ait Scotus lib. 2. d. 1. Q. 3. Resp. ad 3. argumentum Henrici. Vbi comparat habitudinem relationis ad fundamentum, ad habitudinem quantitatis, ad suum fundamentum, quæ non est de essentia quantitatis, ergo nec illa est de essentia relationis. Oppositum huius habet Scotus lib. 4 d. 12. Q. 2. solu. 3, argum. vbi ait. Dependentia relationis ad fundamentum est essentialis, ita quod non potest esse sine eo relatio rationis.

Lucas. Resp. In via Scoti potest defendi vtramque habitudinem fore æquè primo essentialem. At nota, in fundamento relationis alia est ratio fundamenti, & alia est ratio subiecti. Habitudo relationis ad subiectum sub ratione subiecti in quantum, scilicet relatio est accidens, est in secundo modo dicendi per se, & sic accidens, & ita loquitur Scotus l. 2. loco citato, Et Franc. lib. 1. d, 26. Q. 5. & lib. 4. d. 12. Q. 7, Verũ habitudo eius ad fundamentum, sub ratione fundamenti, est æquè sibi essentialis, sicut eius habitudo ad terminum. Et id dicit Scotus lib. 4. iam citato. Nam non minus implicat contradictionem, relationem esse sine fundamento, quam esse sine termino, ergo si vna sit essentialis, & alia. Dices. Arist. 5. Meth. & in Predicamentis diffiniuit relationem per esse ad, & non per esse in, idest ad terminum, & non ad fundamentum. Resp. Arist. intellexit exemplificare id, quod declaratione non erat notum, scilicet, quod esset ad aliud, quod autem in alio erat satis, erat notum. Nam id quoque conuenit accidentibus absolutis, de quibus minus videtur, & eis conuenit in subiecto esse: sed non in fundamento: vtrumque verò conuenit relationi. Pari modo dicas ad auctor. Simplicij supra adductã. Dices etiam. Si vtraque habitudo est de essentia, ergo relatio est ens per accidens; nam aliqua duo non possunt facere vnum per se, nisi vnum sit potentia, & alterum actu, 8. Meth. vult. Hæ verò duæ habitudines non se habent vt actus, & potentia. Resp. hęc argumentatio peccat ex falsa imaginatione, nam non sunt duæ habitudines fundatę in relatione, at est vna fundata in fundamento, & terminata ad terminum, cui ęquè essentiale est fundari, sicut terminari.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 5. ad G. dicit. In argumento ducente ad impossibile, & conclusio debet esse ęquè, vel magis impossibilis, quam præmissę. Idque elicitur ex Arist. 2. Priorum cap. 21. & 1. post. t. 42. Oppositum huius habet Arist. 4. Meth, 9. vbi sic arguit contra negantes principium. Si primum principium non est verum, ergo contraria possunt esse simul vera; & tamen hæc conclusio non est magis, nec æquè impossibilis, quam sit antecedens.

Lucas. Resp. Dum Scotus ait. Conclusio debet esse æquè, vel magis impossibilis, debet id intelligi in se, & absolutè, at non quantũ ad Aduersariũ sic acceptantem. Etiam verum est, quando fit argumentum ostensiuum (& si fit ad impossibile) sed non quando fit topica quædam persuasio, vt eo loci facit Arist. vel dic, & melius, sicut respondet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad M. vbi optimè huiusmodi rem declarat.

Scotus

9. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 5. ad G. dicit Methaphisica, quę est de quidditatibus non est magis scientia, quam si esset de figmetis, non intelligibilibus propter contradictionem inclusam in eis. Idque inducitur à Scoto pro impertinente in Henr. Oppositum huius habet Arist. 4. Meth. vbi vult negationes, priuationes, fictitia, & huiumodi talia intelligi, in quantum habent aliquo modo, attributionem ad ens.

Lucas. Resp. Figmenta, seu commentitia vllo pacto sunt sunt intelligibilia intellectione simplicis intelligentiæ, seu formaliter. Vt verò reducuntur ad ens, seu fundamentaliter possunt intelligi. Nam formaliter, hæc est falsa. Chimera est chimera. Dices. Arist. 1. Prior. inquit. Sillogismus ex præmissis oppositis est impossibilis: at sic, nulla chimera est chimera, omnis chimera est chimera. Hęc conlusio ex oppositis est ergo sua contradictoria erit necessaria, scilicet chimera est chimera. Resp. Est verum de sillogismo vbi termini non habent rationem in se falsam, veluti est in proposita argumentatione. Dices adhuc. Contradictoria ergo erunt vera de eodem, scilicet nulla chimera est chimera. Dico, Primum principium verificari non valet, nisi in ente reali, quod est subiectum primi principij, quale non est chimera: bene tamen possunt in his commentitijs formari propositiones contradictorię, non ratione terminorum, sed ratione modi enunciandi.

10. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d, 3. Q. 5. ad G. dicit. Similiter, quod dicit de figmentis, quod figmenta habent genus, & differentiam. Falsum est, quia omne tale, habet in se rationem in se falsam, & includit contradictionem. Oppositum huius habet Scotus in Prędicamen. vbi vult, quod entia rationis, figmenta, negationes, & priuationes habeant inter se superius, & inferius, similiter genera differentias, & species.

Lucas. Resp. Scotus in Logicis locutus est, vt plures. Rursus in illa. Q. Prędicam. 11. id videtur insinuare quod dictum est; non expresse posuit omnia, quæ dicta ibi topicè sunt enarrata. Etiam sicut negatio habet distinctam formalitatem ab affirmatione, idest habet distinctam formalitatem, eo modo, quo est ibi formalitas, ita dicatur de huiusmodi commentitijs; eo modo, quo habent genera, & differentias, at ex hoc non infertur, quod simpliciter habeant genera, & differentias.

11. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 5. ad H. dicit. Omnis respectus habet aliquid in quo fundatur, quod secundum se non est ad aliud. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 19. & 3. Quol. vbi vult proportionalitatem fundari super proportionem, sicque relatio fundatur in relatione, ergo non omnis respectus habet fundamentum absolutum.

Lucas. Resp. Scotus 3. Q. Quol. & lib. 1. loquitur de fundamento, aut proximo, aut saltim remoto, seu de fundamento vltimato.

12. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 5. ad H. dicit. Absolutum prius naturaliter potest causare causationem, quam respectus, quia formalis ratio cuiuslibet termini primi producti non est necessario respectus. Oppositum huius elicitur à Scoto pluribus in locis; talique ratione constat. Nam relatio tunc esset in aliquo priori, quo non esset terminus, quia causa quando causat est prior natura effectu. Et relatio causæ ad effectum est simul natura cum relatione effectus ad causam.

Lucas. Resp. Generatio, causatio, actio, & si qua sunt similia, dupliciter possunt percipi, aut vt sunt de genere relationis, seu vt sunt de genere actionis. Primo modo sũt relationes intrinsecus aduenientes, & sequũtur absolu-

tum in effectu. In primo instanti est causa. In secundo instanti est effectus. In tertio sequitur talis respectus. Secundo modo sunt relationes extrinsecus aduenientes, & præcedunt absolutum in effectu. Caue Franc. lib. 1. d. 32. Q. 3. art. 2. qui tenet contra Scotum, actionem de genere actionis sequi effectum. At eius motiuis superius fecimus sat. Dices. Si prius ponitur effectus, quam respectus ad causam. Quero in illo priori, vel tale absolutum, est causatum, vel non, si primo modo. Ergo includit respectum causati; si secundo modo, ergo erit incausatum, & independens. Resp. In illo priori absolutum illud est fundamentaliter causatum, & fundamentaliter dependens, idest in illo priori est fundamentum respectiuum respectus. Dices amplius. In Deo est vera generatio, & tamen prius non terminatur ad absolutum, quam ad relatiuum. Resp. Dictum Scoti intelligitur de causato seu genito, quod est ens ad se, modo persona in diuinis est relatiua formaliter. si teneatur constitutio in esse formali per relationem. Vel dic. Scotus loquitur de eo quod terminat causationem, persona vero diuina non potest terminare causationem, nam in diuinis ad intra nulla est causatio. Expende & si in diuinis. genitum sit respectiuum, formalis tamen terminus illius generationis est absolutum, nimirum essentia, vt docet Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. & 1. Q. Quol.

13. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 5. ad M. dicit. Per vestigium distinctè inuestigatur illud cuius est imago, scilicet pars totius. Oppositum huius habet Scotus loco citato, vbi subnectit, sed totum non inuestigatur, nisi indistinctè,& arguitiuè sicut totum cognoscitur ex parte. Si enim cognosco distinctè partem, sequitur statim,vt cognoscam ipsum totum distinctè.

Luças. Resp. Quando dicit Scotus. Distinctè cognoscitur pars, non intelligit distinctè in se concipi partem, at ponit per vestigium distinctè partem per se inuestigari, idest vestigium est naturalis similitudo talis partis etiam confusè acceptæ, & non est similitudo totius, cuius est talis pars. Admisso etiam, quod pars cognoscatur distinctè, non valet inferri totum distinctè cognosci. Nam si distinctè cognoscam pedem, & distinctè sciam pedem non esse totum; ob id non sequitur, quod cognoscam distinctè in se totum. Cognoscere enim totum distinctè est cognoscere illud secundum omnes partes. Deinde quando dicitur, per vestigium distinctè, &c. Non capitur à Scoto distinctè, vt distinguitur contra confusum, at accipitur distinctè, idest certè, vt accepit distinctè 1. Prol. Q. Omni agenti per cognitionem est necessaria distincta cognitio sui finis; & sic euanescit omnis difficultas. Hinc nota: cum vestigium sit, secundum Scotum, in qualibet essentia creata, dubium est quomodo sit in relationibus. Potest dici. Nulla relatio est creata à Deo, cum ad aliquid non sit motus, & consurgat ad positionem extremorum. Præterea: quamuis relatio non sit vestigium Trinitatis quantum ad omnem assignationem. Nam secundum illam assignationem, quę est vnitas, species, & ordo, relatio non est vestigium: tamen potest dici vestigium nempè, vnum,verum,& bonum. Sicque intelligitur dictum Scoti. In qualibet entitate creata est vestigium.

Tertia

Tertia dist. Quæst. sexta, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 3. Q. 6. in titulo Q. præsupponit memoriam esse in parte intellectiua propriè sumpta. Oppositum huius habet Scotus in 4. d. 45. per totum, & in resp. ad 1. princip. vbi vult memoriam esse in parte sensitiua.

Lucas. Resp. Memoria dupliciter sumitur; propriè, & sic est in parte intellectiua: & impropriè, & sic potest esse radicaliter, & originaliter in parte sensitiua. Nota. Memoria differt ab intelligentia ex Aug. 15. de Trin. cap. 2. Memoriæ tribuentes, quod scimus, si non inde cogitemus. Intelligentiæ propriè modo quodam tribuentes cogitationis informationem. Ex quo nihil intelligimus, nisi per intelligentiam. Amplius aduerte; quod memoria capitur tripliciter: quandoque pro intellectu, vt est conseruatiuus specierum præteritarum: & de ea sic loquitur Arist. lib. de memoria, & remin. Et Scotus lib. 4. d. 45. Q. 3. Aliquando, pro intellectu conseruatiuo specierum obiecta repræsentantium in se, siue sint realiter, siue non; sic loquendo de memoria, oportet ponere speciem in intellectu sub ratione memorię: tum propter vtilitatem: tum propter potentiæ dignitatem. Tandem capitur memoria pro intellectu habente aliquod principium eliciendi aliquam notitiam actualem.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad M. dicit. Species sensibilis non recipitur in toto organo, sed in illa parte corporis, quam perficit potentia organica. Oppositum habet Arist. 2. de anima 61. De sensu, & sensato, in principio. Et Scotus 9. Quol. ar. 2. Et lib. 4. d. 19. Q. 7. & d. 43. Q. 2. & d. 49. Q. 14. & lib. 2. d. 8. vbi vult sensationes non recipi in organo, nec in anima, sed tantum in toto composito ex vtrisque.

Lucas. Resp. Magnum discrimen est inter sensationem, & speciem sensibilem; nam sensatio est actus potentię, species verò sensibilis est entitas, quæ dependet à suis causis tantum in fieri, sicuti actus dependet in fieri, & in facto esse. Hinc sensationes recipiuntur in organo, idest in toto cōposito ex organo, & anima; species verò sensibilis recipitur in organo, idest potentia, sic, & sic mixta: & ideo non est idem obiectum sensationis, & speciei sensibilis, & si in parte intellectiua sit idem subiectum intellectionis; speciei intelligibilis. Idque intelligitur de sensu interiori & exteriori.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad N. dicit. Species intelligibilis non videtur deleri sicut species sensibilis. Idque habet lib. 4. d. 45. Q. 3. vbi vult, quod anima separata omnium, quæ nouit in vita, recordatur, cum retineat eorum species. Oppositum huius habet Arist. lib. de mem. & rem. vbi dicit. Memoria, reminiscentia, & obliuio sic differunt. Memoria est quorum species in integrum sunt reseruatæ. Reminiscentia est quorum species sunt valde remissæ, quamuis non totaliter corruptæ. Obliuio verò est quorum species totaliter sunt corruptæ, ergo species non sunt indelebiles.

Lucas. Resp. tenent Scotistę communiter species esse intelligibiles, quod etiam admittit Boet, scilicet, de Consolatione pro. 5. & Them. 3. de anima.

Ad Arist. dico. Tota obliuio debet referri ad sensum, & non ad intelectum. Species enim in sensu possunt deleri, & sic fit obliuio, vt ait Scotus in 4. d. 45. Q. 3. & Franc. lib. 1. d. 3. Q. 10. Dices. Scotus lib. 4. d. 45. Q. 1. fol. 1. prin. sic dicit. Ad primum dico, quod illa auct. 3. de anima, debet intelligi quo ad acquisitionem intellectionis, & hoc primum, & primè, at quo ad vsum non est intelligendum. Et ratio est; quia intellectus potest vti forma prius acquisita, licet illa non habeantur, quæ prius necessaria erant ad acquirendam illam formam; nec sic sensus, loquendo de sensu exteriori, potest vti aliqua forma, prius acquisita, quia non est conseruatiuus speciei prius receptæ ad posterius operandum. Hęc Scotus qui lib. 1. d. 3. Q. 4. in corp. Q. ad D. ait etiam sic. Resp. quod intellectus non habet sensum pro causa, sed pro occasione, quia intellectus non potest habere notitiam simplicem, nisi acceptam à sensibus, illa tamen accepta, potest virtute propria componere simplicia, & si talis notitia sit euidens, potest intellectus virtute propria, & non sensus virtute, assentire illi complexioni; & si ratio totius, & maioritatis, accipiantur à sensu, & intellectus cōponat istam, Omne totum est maius sua parte, intellectus virtute sui assentiet illi. Et parum post Scotus subdit. Dico, quod si omnes sensus essent falsi, à quibus accipiuntur tales termini, & quod plus est quod aliqui essent, veri, & aliqui falsi intellectus circa talia principia non deciperetur. Hæc Scotus. Idem ait 1. Methaph. Quæst. 4. Et Antonius Andreas 1. Methaph. Quæst. 5. idem tenet. Sicque vult Scotus à prima intellectione simplicium, sine recursu ad sensus, intellectum posse intelligere, componere, discurrere: ergo causa obliuionis, & reminiscentiæ est assignanda aliunde; quam ex recursu ad sēsus, & non iudico posse aliam assignari rationem, nisi quia species sūt delebiles, & amisibiles, & in via Sco. sic tenendum censeo: talique ratione ostendo. Omne intensibile, & remissibile est corruptibile, sed omnes species sunt huiusmodi, ergo sunt corruptibiles. Min. est Franc. & à Scotistis conceditur, scilicet quod species intelligibiles sūt intensibiles, & remissibiles. Maior sic patet. Nam non est maior ratio de vno gradu, quam de alio, ita est corruptibilis vltimus, sicut primus. Id si teneatur quid ad Scotum lib. 4. d. 45. Q. 3. & lib. 1. d. 3. Q. 6? Dictum Sco. in 4. loco citato, soluitur illis Verbis ibi positis. Fortè, scilicet & videtur. Etiam; species sensibiles dupliciter corrumpuntur, scilicet ratione subiecti, & sui: at species intelligibiles dicuntur indelebiles ratione subiecti, & non ratione sui, sicque indelebiles dicuntur sermone respectiuo. Ad id, quod habet Scotus in 1. patet ex verbis Scoti benè ponderatis. Species enim intelligibiles videntur indelebiles, & non delebiles, sicut species sensibiles. Hęc Scotus. Considera eius verba, & dic. Instabis. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. & in Q. illo extra, dicit. Species intelligibiles sunt indelebiles. Resp. Scotus ibi comparat species ad actus, & vult, quod cessante actu, non propter hoc cessant species, at remanent: & sic vult speciem esse indelebilem non simpliciter, sed comparatiuè, scilicet ad actuum comparationem. Quæres. Actus intelligendi, cum habeat omnes conditiones, quas habet species intelligibilis, vnde est, quod species intelligibilis non est delebilis, & actus deletaur? Resp. species est in facto esse, & actus semper est in fieri, & si non sit ens successiuum, ex hoc

actus

actus est delebilis, species non. Sed an species sit intensibiles? Resp. Sco. 1. Report. d. 3. Q. 4. Sic. Idem tenet lib. 1. d. 3. Q. 10.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad N. dicit. Species intelligibilis est virtualiter scientia, quia in obiecto, sic præsente, concipitur virtualiter tota scientia cum tali subiecto, & addit. Species in qua resoluitur quidditas, est scientia virtualiter. Oppositum habet Scotus eamet Q. parum infra, vbi ait. Species intelligilis est habitus, seu scientia formaliter.

Lucas. Resp. Nulla est contradictio in dictis Scoti. Nam dum apellat speciem intelligibilem scientiam virtualiter, est quia, cum repræsentat obiectum, & obiecti est continere virtualiter omnes veritates, &c. Et est habitus tunc præcedens actum, & dicitur scientia ab Aug. sępe in lib. de Trin. & Arist. 3. de anima 37. Dum autem dicit, eam formaliter scientiam, est, quia est habitus cognitiuus, & qualitas mansiua in intellectu disponens ad ipsum actum, & est formaliter subiectiuè in intellectu. Notandum; quod obiectum habet triplex esse, in se materialiter, in sensu interiori, & in intellectu. Scientia dicitur ab obiecto in tertio esse, & nullo modo à primo, nec à secundo esse, & à tertio esse mensuratur.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad O. dicit. Distinguendo de duplici primitate, perfectionis, scilicet, & generationis, quæ distinctio est Arist. 9. Meth. 15. Priora generatione sunt posteriora perfectione. Ad idque propositum aplicatur à Scoto ad rationem Gotfredi. Oppositum huius habet Scotus lib. 4. d. 49. Q. 14. ad C. & lib. 1. d. 28. Q. vlt. vbi ait. Cor prius alijs membris generatur in animali, & tamen non est imperfectius cæteris membris, quę posterius generantur.

Lucas. Resp. Vera est propositio Arist. aliquibus conditionibus seruatis. Debetq; limitari, vt superius ostendimus, & ad præsens dicimus. Primo, non habet veritatem comparando genus ad genus. Nam substantia præced. accid. generatione natura, & perfectione. Secundo, non habet veritatem in diuinis. Nam Essentia, & essentialia pręcedunt notionalia. Tertio, non est vera comparando subiectum ad passionem. Quarto, non valet comparando Deum ad alia entia. Quinto, non verificatur, quando priora, & posteriora sunt in eodem numero; at non quando sunt in diuersis numero. Sexto, non valet in processu deperditiuo, sed tantum in acquisitiuo: cuius duplicis processus meminit Scotus lib. 2. d. 18. lib. 3. d. 21. Septimo, habet veritatem, quando illa priora se habent per modum potentiæ, & posteriora per modum actus. Idque resp. ad motiuum de corde, quod prius alijs membris generatur.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad O. dicit. Quando obiectum in se est præsens potentiæ, tunc non oportet ponere aliquid aliud, in quo obiectum sit præsens. Ex quo infertur, in notitia intuitiua non requiri speciem intelligibilem. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 9. & 10. ad D. vbi vult, quod in cognitione intuitiua ponatur species intelligibilis.

Lucas. Resp. In notitia intuitiua non requiritur species intelligibilis, vt aliqua causa, at requiritur, vt effectus præuius ad effectum posteriorem. Idque vult Scotus loco citato in secundo. Ponitur species intelligibilis, quia est naturalis effectus talis causę. Nam causa habens duos effectus ordinatos essentialiter, non causat posteriorem, nisi prius causet priorem.

rem. Nota. Species intelligibilis non est ratio recipiendi actum intelligendi, sicut superficies respectu albedinis, cum non sit ratio subiectiua. Quia tunc anima tantum intelligeret per accidens, & tantum per accidens beatificaretur.

7. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad P. dicit. Intellectus contingenter coniungitur potentijs inferioribus Oppositum huius habet Scotus eamet Q. ad M. vbi ait. Nihil intelligimus in vniuersali, nisi cuius singulare phantasiamur: ergo connexio intellectus cum potentijs inferioribus est necessaria, & non contingens.

Lucas. Resp. Scotus quando ait. Non intelligitur vniuersale, &c. Loquitur pro statu isto, & verificatur propter ordinem potentiarum. Cum autem dicit. Intellectus contingenter, &c. Loquitur de intellectu non pro statu isto, sed in ratione potentiæ.

8. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad A. dicit. Vniuersalitas est propria conditio obiecti, in quantum obiectum pręcedit actum intelligendi. Oppositum huius habet Scotus 1. Meth. Q. 6. & lib. 1. d. 3. Q. 4. vbi ait. Natura est ratio formalis agendi, & singularitas est conditio agentis.

Lucas. Resp. Aliud est agere per modum potentiæ, & aliud est agere per modum obiecti. Primo modo requiritur semper singularitas, vt conditio agentis. At secundo modo, scilicet per modum obiecti, singularitas est conditio necessaria requisita in actione materiali, sed non in actione spirituali, seu intentionali, de qua loquitur Scotus hic in pręsenti Quęst. Hęc glosa admittitur etiam 1. Meth.

9. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad A. videtur dicere, quod species minus vniuersalis non potest repręsentare magis vniuersale. Eadem species manens non habet duas rationes repræsentatiuas. Idem dicit eamet Q. ad C. & ad E. ex quibus tribus auctoritatibus, colligunt multi Scotistę, magis vniuersale non posse repręsentari per speciem minus vniuersalis. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad F. vbi sic ait sub dubio. Siuè vniuersale, & minus vniuersale cognoscantur per eandem speciem minus vniuersalis: siuè vtrumque habeat speciem intelligibilem sibi propriam, &c. Vbi patet Scotum non se determinare.

Lucas. Resp. Quid sit circa hoc admittendum, probabilius in via Scoti superius ostendimus, vbi modum pręstauimus vnam tãtum speciem sufficere. At vltra dicta addo & ista. Scotus dum. Q. 6. d. 3. lib. 1. ait. Idem repræsentatiuum non potest plura repræsentare, loquitur de repræsentante singulare, & vniuersale: ideo non est ad propositum de sic repręsentare, & de specie repræsentante magis vniuersale, & minus vniuersale. Nam primo modo intelliguntur repræsentabilia simpliciter diuersarum rationum; secundo verò modo, minimè. Etiam. Scotus non negat præsenti Q. per speciem minus vniuersalis, non cognosci magis vniuersale, nec negat per speciem intelligibilem singularis posse cognosci vniuersale: at solum negat per speciem sensibilem existentem in phantasia ipsius singularis, non posse cognosci vniuersale. Dices. Quomodo magis vniuersale potest esse pręsens intellectui, absq; hoc, quod non sit præsens minus vniuersale, si non habet propriam speciem distinctam à specie minus vniuersalis? Resp. Quando sunt duæ species simul in intellectu, quando vna mouet, alia non mouet, imo sæpe debilior mouet, fortiori non mouente. Idque ex imperio voluntatis, aut ex fortius mouente sensum occurrente. Sic est in proposito. Species

quæ

quæ est formale repræsentatiuum minus vniuersalis,& virtuale repræsentatiuum magis vniuersalis,potest repræsentare quandoque,id cuius est virtuale repræsentatiuum, non repręsentando aliud,hocque est ex imperio volūtatis, seu quia singulare eius fortius mouet,aut ex quouis alio sic occurrēte.Dices amplius. Species minus vniuersalis repręsētabit minus vniuersale distincte,& magis vniuersale inclusū in eo indistincte. At eadē species nō potest repræsētare sub his rationibus, s. distincte,& indistincte. Resp. species nō potest repræsētare sub his rationibus primo & immediatè,id quod repræsentat, at repræsentādo aliquid primo potest illud distincte repræsentare; repræsentando verò inclusum in illo potest repręsentare id, quod secundariò repræsentat, in quo repræsentato illud primò repræsentabile aliquo modo continetur sicut pars subiectiua in toto vniuersali. Notandum. Duplex est repræsentatiuum obiecti intelligibilis, illimitatum, vt Essentia diuina, & id ob sui illimitationem perfectissimè repræsentat quodcunque intelligibile, & si diuersum, limitatum, & id est formale, vel virtuale; formale,vt species intelligibilis respectu obiecti intelligibilis, virtuale, vt quodcunque continens aliam rem secundum suam essentiam: potest addi, repræsentatiuum essentiale, vt inferius, est repræsentatiuum essentialiter superioris, cum id contineat.

10.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad C. dicit. Nihil recipitur in intellectu agente. Oppositum huius habet Sco. vbique, & accepit ab Arist. 9. Meth. 16. de actiuo, & factiuo. Actio remanet apud agentem, & factio transit. Si igitur actio intellectus agentis non recipitur, ergo erit in potentia factiua.

Lucas. Resp.Intellectus agens diceretur virtus factiua,si produceret in alio ab eo realiter distincto, aliquid, at agens, & possibilis intellectus tantum distinguuntur ex natura rei. Rursus. Virtus dicitur tunc factiua tantum quādo agit extra suppositum,in quo est, sic non est intellectus agens. Vel dic. Est virtus factiua secundum quid, non autem simpliciter.

11.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad C. ait. Terminus actionis intellectus agentis est vniuersale in actu. Oppositum huius habet Scotus Eamet Q. parum infra dicens. Omnis actio realis habet aliquem terminum realē, & vnum, sed vniuersale in actu non est reale, ergo non poterit esse terminus intellectus agentis.

Lucas. Resp. Vniuersale est duplex, habituale, & actuale, habituale est species intelligibilis, actuale est vniuersale relucens in specie, species intelligibilis est quædam qualitas absoluta causata ab intellectu agente, & phātasmate, & dicitur vniuersale in actu, & est terminus realis actionis intellectus agentis, qui duplicem habet actionem, alteram ad terminum realem, quæ est species intelligibilis, & alteram ad obiectum relucens in tali specie habens in ea tantum esse secundum quid, non quod sit intentio secunda, sed quia habet esse diminutum, & de hoc vniuersali, habituali, & actuali,est verum dictum Auer. 3. de Anima 8. Intellectus agens est, qui facit vniuersalitatem in rebus. Sed in via Scoti, a quo causatur vniuersale in actu pro prima intentione? Aliqui Scotistæ dicunt. Intellectus agens facit vniuersalitatem in rebus. Hæc sententia non videtur tuta. Nam sic intellectus agens causaret intellectionem: cuius oppositum tenetur a Scotistis communiter. Est ergo alia Scotistarum opinio melior. Intellectus possibilis est qui causat vniuersa-

uersalitatem in rebus. Nam actio intellectus agentis terminatur ad speciem intelligibilem, quam producit in intellectu possibili, & tunc intellectus possibilis primo eam intelligit, deinde eam à suis indiuiduis abstrahit, & tunc fit vniuersalis in actu, & potentia proxima de suis inferioribus poterit prędicari: idque fit ab intellectu possibili: & dum intelligitur, vt communicabile, & prædicabile, tunc est verè vniuersale in actu, hancque vniuersalitatem facit intellectus possibilis, & pro maiori intelligentia nota: quod vniuersale, seu natura communis esse quadruplex habet, in re extra; in phantasmate, in specie intelligibili repręsentante naturam, & habet esse cognitum, in quantū intellectus possibilis virtute speciei eam cognoscit: nullumq; eorum quatuor esse natura est actu vniuersalis, sed postquam possibilis intellectus eam quidditatiue cognouit, abstrahit eam ab inferioribus, qua facta abstractione, statim efficitur vniuersalis in actu, & tunc potentia propinqua potest de suis inferioribus prædicari. Hæcque est Scoti vera opinio. Instabis Doctor subt. 7. Meth. Q. 16. declinat ad illam partem, scilicet intellectum agentem causare vniuersalitatem in rebus. Eo loci insecutus est opinione cōmunem, at lib. 2. d. 3. Q. 1. docuit suam opinionē; etiam in Meth. est locutus secundum tenentes, quod intellectus agens sit ille, qui causat intellectiones; idque communiter in scola sua non defenditur. Dic etiam in Methaph. locutus est de vniuersali habituali, quod est species intelligibilis, & in secundo de vniuersali actuali.

12.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad E. dicit. Phantasma non est propriè nisi singularis,& hoc in quantum est singulare speciei specialissimę. Oppositum huius habet Scotus lib. 4. d. 5. Q. 2. concl. 9. vbi sic ait. Nona conclusio est,quod in singularibus est ordo secundum ordinem vniuersalium: ante enim quodcunque vniuersale potest intelligi descendere in proprium singulare, quam contrahatur per differentiam aliquam ad aliquid inferius, tanquam ad speciem; vt sic habeamus ordinem istorum singularium: hoc ens, hæc substantia, hoc corpus, sic deinceps vsque ad Sortem. Hęc Scotus. Ergo phantasma erit repręsentatiuum singularis magis vniuersalis.

Lucas. Resp. Isti difficultati lib. 1. satisfacit per hæc verba. Et hoc si phantasma sit debitè ab aliquo approximato impressum,quomodo est tantum singulare speciei specilissimæ. Per id satisfit de viso à remotis: nam prius videmus corpus, quàm animal, &c. Non sunt enim in debita distantia: hinc est, quod non possent repræsentari à phantasmate.

13.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad E. In duabus rationibus contra Henr. & Gotfr. supponit animæ immortalitatem, quam apertè asserit. Oppositum huius habet Scotus lib. 4. d. 43. Q. 2. ad I. vbi ait. Ad animæ immortalitatem non sunt rationes demonstratiuæ, nec necessariæ. Et dubium est, circa id, quid Philosophus senserit: variè enim loquitur in diuersis locis: & habuit diuersa principia, ex quorum aliquibus videtur sequi vnum oppositum, & ex alijs aliud. Vnde probabile est, quod in illa conclusione semper fuerit dubius, modo ad istam, modo ad illam partem declinando. Ex quo videtur Scotum in via Arist. non tenere animæ immortalitatem.

Lucas. Resp. in via Scoti stabile semper fuit ex Arist. nunquam potuisse concludi animę immortalitatem. Sicque tenet Franc. lib. 1. d. 3. Q. 10. quando verò Scotus dicit lib. 1. Animam esse immortalem, rationes illæ sunt

ad

ad Theologos, scilicet in Henr. & Gotfr. Et addit Franc. Consequenterque rationes illę sunt creditę. Si autem Henr. & Gotfr. tenuerunt, quod communiter tenent Theologi, scilicet in via Arist. Anima est immortalis, tunc rationes non sunt tantum creditæ, sed etiam phisicæ; sed non concluderent contra tenentes in via Arist. animam mortalem. Rursus, Scotus locutus est communiter, cum non fuerit locus determinandi, An anima sit mortalis, vel non, in via Arist. Idque determinauit lib. 4. postea loco citato. Et rationes in Henr. sunt ad hominem, & etiam phisicæ, vt dictum est. Et aduerte vnum, quod quãdo Arist. ait aliquid, quod sit contra fidem, nega illum, vel ad bonũ, & christianum sensum exponas.

14. *Iacobus.* Scotus l. 1. d. 3. Q. 6. ad G. ait. Non est similitudo intelligibilis, circumscripta omni alia specie obiectum repræsentante. Ex quo patet Scotũ vellem speciem tantum repræsentare obiectum. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 9. vbi ait. Est enim actus verè similitudo obiecti & 14. Quol. Actus verius repræsentat obiectum, quam species. Nam actus repræsentat &c.

Lucas. Resp. Actus verius repræsentat obiectum, sub ratione cogniti, seu intellecti, & sic verè repræsentat obiectum. Species verò repræsentat obiectum sub ratione intelligibilis, & est pars memoriæ; & potest reducere potentiam de potentia essentiali ad potentiam actualem, vt exeat in actum, quod non potest facere actus ipse.

15. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad G. ponit necessario speciem intelligibilem, firmando id multis rationibus. Oppositum huius habet Arist. 3. de anima 14. vbi ait. Intellectus ante intelligere est sicut tabula nuda, in qua nihil est depictum, ergo ante intelligere non datur species in anima.

Lucas. Resp. Communiter Doctores, præter Occam. Henr. Gotfr. Baccon. quibus adheret Suess. admittunt vt necessariam speciem intelligibilem. Fundamentis Henr. & Gotfr. & eorum motiuis satisfacit Scotus lib. 1. d. 3. 6. Q. Fundamentis Occam, & Sueff. satisfaciat Lych. super Q. 6. 3. d. lib. 1. apud Scotum, quem consulere poteris. Et ex dictis eius facile respondebis dictis Baccon. lib. 2. d. 6. Q. vn. Occam negat speciem, & ponitur pro cognitione abstractiua aliquod præuium, & est aliquando notitia intuitiua, & quandoque est habitus ab illa notitia intuitiua derelictus, sicque loco speciei ponit pro partiali causatiuo actus intelligendi notitiam intuitiuam, siue habitum ab ea derelictum. Henr. loco speciei ponit phantasma irradiatum lumine intellectus agentis. Suessanus dicit. Speciem intelligibilem, & actum intelligendi vnum & idem, & ideo non distinctam ab actu speciem ponit. At Scotus, & alij sunt in oppositum, & eius positio pręter multa patere poterit. Multoties dormientes somniant se bibere, & manducare, & rusticus dormiens disputat de rebus difficillimis; doctorque ordinat lectionem, ac si vigilaret. Hęc non darentur, nisi essent species in anima, & imagines. Aug. super Gen. cap. 16. ait. Cum aliquid oculis cernitur, cõtinuo fit imago eius in spiritu: sed non dignoscitur facta, nisi cum ablatis oculis ab eo, quod videbamus per oculos, imaginem eius in anima inueniremus. Et paulo post. Vidit Balthasar articulis manus scribentis in pariete, continuoque per corporis sensum imago rei spiritui eius est impressa. Et subdit. Corporaliter signum factum corporaliter

ter viderat, & transactio eius imaginem in spiritu cogitando cernebat Etiam super cap. 45. Gen. Hęc natura spiritualis, in qua non corpora, sed corporum similitudines imprimuntur. Et cap. 9. scilicet Memento, quod corpus, & quod corporis sensu tangitur. Fit etiam in anima tale quid, non quid sit, sed simile sit, & lib. Confess. c. 11. I e quippe res non intromittuntur ad eam, sed earum solę immagines mira celeritate capiuntur. Hæc Aug. His claret speciem intelligibilem dari. Ad Arist. 3. de anima sic respondeas. Intellectus ante intelligere est sicut tabula nuda, idest non est de numero intelligibilium in potentia proxima ante intelligere aliorum propter intellectionem nostram naturalem incipientem à phantasmatibus.

16.Iacobus. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad G. vult, quod nec actus, nec habitus, circumscripta specie intelligibili possint repræsentare obiecta. Oppositum huius habet Scotus l. 3. d. 14. Q. 1. sol. 4. princ. vbi sic ait. Et habitus est aliquo modo necessarius, ad perfectionem nature nostræ, quia in nobis nō posset manere natura principij aliquo modo, cessante illo actu, nisi maneret ille actus principij, & ita post intellectionem principij esset aliquid adeo in potentia essentiali ad intelligendum, sicut prius. Et in corp. illius quæst. sic ait. Actus est natus prius recepi, quam habitus; tamen habitus acquisitus est immanens in anima, actu transeunte, vt saltem intellectus, qui non potest simul habere notitiã plurium obiectorum in actu, habeat saltem notitiam eorum permanentem, vt potest, & ita in habitu. Hæc Scotus. Ex quo patet, habitum speciem repræsentare.

Lucas. Resp. Scotus per habitum, seu scientiam lib, 3. intellexit speciem intelligibilem, quæ est pars memorię, & memoria vocatur scientia, vt dicit Scotus d. 27. pr. vbi vult de mente Aug. Verbum gigni de memoria, vel de scientia; quæ est in memoria, vel de obiecto contento in memoria, seu scientia. Sicque scientia capitur pro memoria, quam nos appellamus speciem intelligibilem. Dices. Scotus d. 9. lib. 2. solu. 4. arg. Henr. Fatetur clarè habitum esse repræsentatiuum, & eodem lib. d. 3. Q. 11. idem habet. Resp. Scotus in ambabus auctoritatibus capit habitum pro specie, & potissimum in auct. 3. d. 2. vbi Scotus docet quomodo species vocetur habitus. Et addit; per talem habitum res est actu intelligibilis, quod non potest competere, nisi soli speciei. Ad auct. 9. d. 2. l. Potest dici Scotū loqui non de mente sua, vt ex illis verbis patet in principio responsionis. Potest tamen aliter dici. Quæ verba innuunt Scotū haud loqui secundum propriã mentem. Dices adhuc. Scotus l. 3. d. 31. in initio sic ait, quia habitus non ponitur in potentia, nisi ad facilitandum, & habilitandum potentiam ad eliciendum actum, vel saltē in intellectualibus, vt obiectum sit præsens intellectui, vt intellectus possit prompte operari circa illud. Vbi apparet habitum fore repræsentatiuum obiecti. Resp. Scotus dum dicit. Per habitum habetur pręsentia obiecti, non loquitur de pręsentia obiecti absoluta, sub illa, scilicet ratione, qua obiectum est actu intelligibile, at dicitur præsens quo ad facilitationem, & promptitudinem operandi, idest sicut intellectus per speciem intelligibilem habet obiectum pręsens in ratione actu intelligibilis, sic per habitum habet obiectum præsens, quia per illum facilius operatur circa obiectum. Dices amplius. Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. sic dicit.

Nam

Nam sicut habitus intellectiuus habet aliquo modo obiectum in se præsens in ratione obiecti intelligibilis; ita habitus moralis habet in se quodammodo obiectum sub ratione diligibilis. Resp. Expende illud verbum. Quodammodo, aliquo modo, & tanquam, & erit interpręrata auctoritas Scoti, quę debet intelligi prout aliquo modo inclinat potentiam ad operandum. Quod repræsentet species in via Scoti, & non habitus, patet pluribus auctoritatibus Scoti. Prima, est lib. 1. d. 3. Q. 6. per totum. Secunda, habetur lib. 2. d. 11. Tertia, lib. 3. d. 23. modicum ante conclusionem Quęst. Quarta, lib. 3. d. 25. vbi clare habet hanc sententiam. Quinta, lib. 1. d. 17. Q. 2. Patet quoque his rationibus. Repręsentatiuum obiecti in causando, non se tenet à parte potentiæ, sed ex parte obiecti. At habitus se tenet ex parte potentiæ. Secundo, non ex quolibet actu generatur habitus, sed omni actu, quem habemus, possumus recordari, ergo cum habitus illius actus non sit, oportebit esse aliquod repręsentatiuum, quod non potest esse nisi species. Tertio, Omnis actus intellectus potest esse obiectum recordationis, ergo oportebit ponere tot habitus, quod recordabilia, cum sint correlatiua secundum Henr.

17.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad I. dicit. Obiectum est causa speciei intelligibilis, licet non totalis, sed partialis. Oppositum habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad E. & Q. 8. vbi vult speciem intelligibilem causari à phantasmate, vt à causa partiali.

Lucas. Resp. Obiectum, seu natura est ratio formalis causandi speciem remotè, phantasma verò est ratio formalis causandi propinque: tamen in intellectu separato obiectum est causa immediata, vt docet Scotus lib. 2. d. 3. Q. 11. Per id poteris satisfacere contradictioni. Vel dic locutum esse Scotum indifferenter, cum in ista Q. non sit locus determinandi talem materiam. Notandum. Quando obiectum est causa, & imprimit speciem sui in intellectu. Phantasma autem quando est causa, non imprimit in intellectu speciem sui, sed speciem obiecti. Idcirco species intelligibilis genita à phantasmate non repræsentat phantasma, sed obiectum: & à quocunque causatur, semper est repræsentatiua obiecti, & si à Deo, sine concursu causarum secundarum. Quæres; cum species ab obiecto, & potentia causetur, deinde potest repræsentare obiectum sub ratione vniuersalis; species in sensu, num possit repræsentare vniuersale? Minimè: nam species in sensu tantum causatur ab obiecto, & nō à potentia, ob id repręsentat tantū singulare, & non vniuersale. Dices. Sensus interior causat speciem sensibilem, & si non exterior, ergo sensus interior poterit repræsentare vniuersale. Nego sensum interiorem esse agentem, negoque similitudinem de sensu interiori, & de intellectu. At nec sensus interior, nec exterior In via Scoti est agens, vt patet lib. 1. d. 3. Q. 6. resp. ad prim. princip. & 14. & 15. Quol. & lib. 2. d. 11. dicit. Phantasma causatur ab obiecto. Parisien. 2. de anima Q. vlt. dicunt. Nullus datur sensus agens, nec interior, nec exterior: & species sensibiles sensuum internorum, & externorum causantur ab obiectis. Addunt. Omnis sensatio, tam interior, quam exterior causantur ab obiecto; & phantasma similiter, & species exterior nullam habent actiuitatem super sensationem. Si quæras. Ad quid ergo ponuntur species sensibiles? Resp. Ponuntur, vt effectus necessario præuij ad alium effectum, qui est sensatio: nam obiectum

nunquam causaret sensationem, nisi prius speciem sensibilem causaret. Etiam. Negantes sensum interiorem agentem sunt bipartiti. Nam aliqui volunt phantasma causari à specie existente in sensu exteriori: alij volunt causari ab obiecto, & quod species in sensu exteriori tantum, vt effectus præuius, & non vt causa requirantur. Scotus dum dicit in Quol. loco citato. Sensus particularis est causa; intelligitur, aut quia producit aliquid necessario prærequisitum, ceù est causa mediata in quantum causat speciem exteriorem, & eam recipit, quæ post causat phantasma, saltem, vt effectus præuius.

18. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad I. tenet speciem intelligibilem esse formalem rationem intellectionis. Ex quo patet in cognitione abstractiua speciem fore causam intellectionis. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. resp. ad Q. vbi habet hæc verba. Dico. Quod istius intellectionis, non est totalis causa actiua obiectum, nec in se, nec in sua specie, ergo obiectum est causa intellectionis in cognitione abstractiua, & non species intelligibilis.

Lucas. Resp. Circa præsens dubium, aliqui Scotistarum (inter quos est Paulus scriptor) volunt obiectum esse causam intellectionis, & non speciem intelligibilem. Idque plurimis Scoti auctoritatibus firmatur. Quarum prima est relata in dubio. Secunda, habetur lib. 2. d. 3. Q. 8. in corpore Quæst. igitur si in specie intelligibili, vbi essentia Angeli habet esse diminutum; multo magis hoc potest, vbi habet esse simpliciter absolutum. Et addit. Istæ species causant intellectionem virtute obiectorum. Tertia, habetur lib. 3. d. 15. vbi (recitando opinionem Henr.) dicit. Obiecta in phantasmatibus causant sensationes. Quarta, est Aug. 9. de Trin. cap. vlt. A cognoscente, & cognito paritur notitia; citata à Scoto vbique. Quinta, habetur lib. 1. d. 3. Q. 6. in sol. 4. arg. princ. Dico, quod intellectus non tantum patitur ab obiecto reali imprimente speciem realem, sed ab illo obiecto patitur, vt in specie intelligibili passione intentionali: & illa passio est receptio intellectionis, quæ est ab illo intelligibili in quantum ipsum intelligibile est relucens in specie intelligibili. Sexta est in d. 17. primi resp. ad 4. arg. 2. viæ, vbi ponit obiectum siuè in se, siuè in specie, esse causam partialem cum intellectu ad causandam intellectionem. Hæ sunt auctoritates quibus isti Scotistæ sustinent obiectum esse causam speciei. Alij ex Scoto (inter quos est Lychetus) admittunt oppositum, scilicet speciem intelligibilem, & non obiectum causare intellectionem, & id probat pluribus auctoritatibus Scoti. Quarum prima est in initio Q. 6. d. 3. lib. 1. Verum in parte intellectiua sit propriè memoria, scilicet intellectus habens speciem intelligibilem naturaliter priorem actu intelligendi. Secunda, habetur Q. 7. huius d. 3. vbi habet ista verba. Bene concedo, quod species, quæ est similitudo obiecti, & per quam intellectus assimiliatur intellectioni productę, est aliqua ratio agendi non totalis. Tertia, lib. 1. d. 2. parte secunda in materia de productione. Quarta, lib. 1. d. 17. Q. 2. vbi Scotus attribuit actiuitatem habitui. Quinta, lib. 2. d. 3. Q. 10. Sexta, lib. 4. d. 12. Q. 3. solu. vlt. Argumentum esset contra me, si posuissem habitum totale principium intellectionis, sed posui partiale. Septima, lib. 4. d. 45. Q. 1. in initio. Octaua lib. 2. d. 3. Q. 8. solu. secundam obiectionem, & tertiam. Nona, lib. 3. d. 24. Ob istas auctoritates ad vtranque partem multi Scotistæ tenuerunt in præsenti

materia

materia Scotum dubium, & problematicum extitisse. At non puto id esse verum: sed firmiter tenendum esse notitiam partialiter à specie, & non ab obiecto, in eo relucente causari, huius rei ratio est. Nam, scientia cum sit ens reale, & simpliciter, vult causam realem, & simpliciter ens: obiectum in specie habet tantum esse diminutum, & secundum quid: species verò habet esse reale, & simpliciter. Ad omnes auctoritates in contrarium resp. Scotus per obiectum intellexisse illud, in quo obiectum relucet: sæpe enim capit vnum pro alio, nimirum speciem pro obiecto, & è contra.

19.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. ad I. dicit. Ex Arist. & Auer. 7. Methaph. 23. Rationes oppositorum non sunt oppositæ in intellectu. Ex quo sequitur in intellectu simul esse posse plures actus intelligendi distinctè. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 5. Q. 2. ad D. vbi dicit. Duo actus intelligendi non possunt esse simul in eodem intellectu. Idem etiam habet lib. 3. d. 36.

Lucas. Resp. Tenendum est in via Scoti plures esse actus intelligendi in eodem intellectu, idque patet. Primo, ex Scoto lib. 3. dist. 14. Quæst. 2. vbi vult. In anima Christi, & in alijs beatis simul esse actum beatificum, & actum obiectorum secundariorum. Secundo, reflectendo se super actus suos, necessario habet actum rectum, & reflexum. Tertio, intellectus agnoscit hominem, & Leonem distinctè; ergo simul habet horum intellectionem. Quarto, relatiua sunt simul naturali intelligētia ex Arist. cap. de relatione. Quinto, 6. Ethic. Actus prudentię est dirigere ad finem ea quæ sunt ad finem, ergo cognoscit simul finem, & ea quæ ad finem. Sexto, silogizans habet plures actus intelligendi simul. Nam ex Arist. 1. Poster. conclusio, & minor simul tempore sunt nota. Septimo, discurrens cognoscit simul extrema discursus. Octauo, in sensu possunt dari simul albedo, & nigredo. Nono, simul video, & intelligo plura obiecta. Decimo, intellectus ponens differentiam inter aliqua duo, necessario cognoscit illa. Ex Arist. 2. de anima 145. Est ergo conclusio certa apud Scotistas, quam etiam tenent. Baccon. & Greg. Omnesque firmant argumentum de beato vidente in Verbo, & obiecta secundaria in genere proprio. Ad Scotum autem. 5. d. 2. & 36. 3. dico, quod ponens plures actus simul in intellectu non loquitur ad mentem propriam, sed ex dictis aliorum. Dices. Scotus d. 9. lib. 2. in corpore Q. vbi loquitur secundum mentem propriam, dicit. In intellectu posse esse plures actus simul. Resp. Aliqui dixerunt. Scotum loqui de obiectis, seu actibus incompossibilibus. At id nihil est. Nam rationes oppositorum non sunt opposita in intellectu. Dico igitur, quod Scotus ibi ponit quendam casum, vt suam probet conclusionem. At exempli non requiritur verificatio, vt patet ex Arist. 1. Priorum 40. & pręcipue cum non sit ibi locus talis materiæ. Dices adhuc. Arist. 2. Top. cap. 25. dicit. Contingit plura simul scire, sed non simul intelligere. Petrus Tataretus dicit. Huius propositionis sunt diuersi sensus. Prior est, secundum quod illa negatio (non) cadit super illud totum, contingit plura intelligere; itaquod sit sensus. Contingit plura scire, & non contingit plura intelligere. Hic sensus est falsus, & implicat, quod nulla contingit scire, quin contingat ea intelligere. Alter sensus est, capiendo li (non) infinitanter; itaquod cadat super li, plura, infinitando ipsum, & fit sensus. Contingit plura scire,

& con-

& contingit intelligere non plura, & hic sensus est verus. Nam contingit intelligere vnum, quod non est plura. At Landulph. sic resp. Arist. vult ostendere, quod scire habituale est plurium, sed intelligere necessariò non est plurium, quia potest esse vnius. Dices. Amplius. Algazael 4. Meth. dicit: sicut non contingit vnum corpus figurari multis figuris, ita possibile est intellectum simul informari multis intellectionibus. Resp. Quære. Dices tandem. Quælibet intellectio est verbum adæquatum ipsi memoriæ, ergo non possunt multę intellectiones esse simul. Firmatur per dictum commune. Pluribus intentus minor est ad singula sensus. Resp. Nego assumptum. Ad dictum commune. Verum est de potentia organica, & de intellectiua, vt ab organica dependet. Franc. lib. 1. d. 3. Q. 11. Expresse tenet cum Scoto, quod possunt esse simul in intellectu duo actus intelligendi distincti. Eumq; consulas, id pluribus probantem rationibus. At an eodem actu intelligendi numero possit intellectus multa obiecta intelligere? Resp. Circa hoc Scotus lib. 3. d. 28. & lib. 4. d. 49. Q. 10. fuit dubius. Sed videamus quid sit tenendum. Scotus lib. 4. d. 1. Q. 1. dicit. Intellectio vna finita non potest esse plurium obiectorum disparatorũ. Itaq; se determinat: Quæ determinatio habetur lib. 3. d. 14. Q. 1. E. 13. Quol. & lib. 1. d. 6. & lib. 2. d. 1. Q. 6. vbi docet obiecta esse distinctiua notitiarum, & identificatiua, at non essent distinctiua, si idem actus numero esset circa plura obiecta disparata. Sicque eodem actu intellectus in via Scoti non poterit intelligere plura obiecta disparata. Sed quid senserit Scotus de obiectis subordinatis, vt de fine, & ad finem. De his dico, quod Scotus semper remansit dubius, & quandoque vno modo, & quandoque alio locutus est. Et quando lib. 1. d. 2. Q. 1. dicit. Idem intelligere potest esse plurium obiectorum, loquitur de obiectis subordinatis, & tunc declinat intellectum, eodem actu posse plura cognoscere, & alibi, dum dicit. Voluntatem vnico actu, nõ posse multa obiecta diligere; tenet aliam partem; sicque in isto dubio semper fuit problematicus.

Tertia dist. Quæst. septima, lib. primi.

1. Iacobus. SCOTVS lib. 1. d. 3. Q. 7. proponit in initio intellectum gignere, & si non totaliter, saltem partialiter verbum, seu notitiam. Oppositum huius habet Aug. 9. de Trin. vbi ait. Voluntas concurrit ad producendum verbum, quod ex amore procedit.

Lucas. Resp. Franc. lib. 1. d. 3. Q. 8. inquit. Aliquando in notitiæ productione solum requiritur vna causa, scilicet quando intellectus se ipsum intelligit. Aliquando duæ, nempe, quando intellectus alia intelligit. Aliquando tres, cum intellectus habitibus est ornatus; habitus enim concurrit cum obiecto, & potentia. Aliquando, quatuor, scilicet quando potentia volitiua concurrit imperando, mouet enim tunc potentiam intellectiuam. Idque non potest fieri sine alicuius impressione: istud autem impressum nil aliud videtur esse nisi actus intelligendi. Hoc modo, verificatur dictũ Aug. Volũtas, scilicet Verbũ producit.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad H. dicit. Imago, seu sensatio, quæ ab Aug. ponitur in spiritu, oportet quod intelligatur esse in anima, vel in aliquo alio, vt in subiecto, & non præcise in corpore sic mixto. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 8. & lib. 4. d. 10. Q. 7. & d. 43. Q. 2. & 44. Q. 2. & 49. Q. 14. Et 9. Quol. & lib. 1. d. vult. Q. 3. quibus in locis ait, scientia recipitur in anima immediatè, sed sensationes recipiuntur in toto organo immediatè, & non in parte materiali, seu formali ipsius organi. Huiusque rei hæc est ratio. Nam sensatio, cũ sit materialis, subiectũ vult materiale, & ita non potest recipi immediate in anima. Rursus. Si sensationes in anima reciperentur, ergo manerent in anima post eius separationem à corpore, sicut remanẽt sciẽtiæ, vt docet Scotus lib. 4. d. 45. Q. 3.

Lucas. Resp. Petrus Tatar. 2. de Anima Q. 1. art. 1. not. 4. sic ad mentem Scoti dicit. Sensatio in composito organo, ex organo sic mixto, & potentia recipitur, & non in anima. Itaque tenendum in via Scoti. Et ad Scotum 7. Q. 3. d. lib. 1. Sic dicendum. Scotus eo loci non loquitur de anima per comparationem ad subiectum in quo est, seu comparationem ad totum cuius est pars; sed per comparationem ad obiectum quod concurrit cum ea ad intellectionem causandam. idcircò loquitur indistinctè de anima, & de toto cuius est pars. Ob idque dixit. Sẽsationem fore in anima.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. concludit Verbum, siuè notitiam esse ab intellectu, & obiecto, Oppositum huius habet Aug. lib. 12. super Gen. c. 28. vbi videtur dicere, imaginem, seu notitiam esse ab anima.

Lucas. Resp. Aug. loquitur de imagine, quæ est visio, seu sensatio, & reponitur (vt paulo ante dictum est) in anima, & non loquitur de specie sensibili, quæ ponitur in parte organi, quæ est corpus sic mistum. Quando dicit. Anima causat speciem, non vult excludere obiectum, seu corpus, quin causet imaginem in spiritu, vt causa partialis. Anima verò causat mira celeritate, sed vt altera causa partialis, sicut exponit ipse Aug. 11. de Trin. cap. 2. & 5. A uidente, & visibili gignitur visio. Dices, Agens est præstantius passo, ergo corpus non poterit (cum sit materiale) causare imaginem, seu notitiam spiritualem. Resp. Agens est præstantius patiente, non est propositio immediata, at ex tribus, alijs dependet: nimirum. Agens est præstantius effectu, effectus agẽtis est actus, & forma patientis. Actus est nobilior potentia. Hæc vltima verificatur tantum de actu entitatiuo, corespondente suæ potentiæ obiectiuæ, ac de actu formali substantiali. Hi enim actus simpliciter nobiliores suis potẽtijs sũt. Vbi igitur he propositiones sunt veræ, propositio illa. Agens est prestantius passo, est vera. Modo hæc. Agens est præstantius effectu: non est vera, nisi de causa æquiuoca, totali, seu partiali principali, potest enim aliqua esse causa partialiter agens, ad aliquem effectum nobiliorem se, sicut elementum in virtute corporum cælestium potest agere ad generationem mixti, quod est nobilius ipso elemento; agente, vt partiali causa. Expende. Agens, & patiens dupliciter capiuntur; formaliter, & sic agens semper, ac vniuersaliter, est perfectius patiente: & fundamentaliter, & sic non est sẽper verũ, quod agens sit nobilius patiente. Dices. Aug. 10. de Trin. c. 5. Anima conuoluit, & rapit imagines corporum factas in semetipsa, & de semetipsa, ergo totaliter producit imaginem. Resp. Quere.

Scotus

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad P. dicit. Sol non viuus est causa partialis ad generandum filium viuum cum patre. Ex quo patet, quod cęli non sunt animati. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 14. Q. 1. in fine, vbi si cęli sint animati, vel ne (& est locus proprius) remanet problematicus.

Lucas. Resp. Circa animationem cęli loco citato lib. 2. Vtique est problematicus Scotus, at non sibi contrarius lib. 1. dum dicit. Solem non viuum. Nam cum ibi non sit locus tractandi materiam illam, communiter loquitur: & non ita determinat, quin altera pars problematis sustineri valeat.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad P. dicit. Hominem esse causam particularem in generatione hominis. Idque repetit eamet Q. Oppositum huius habet Ant. Andr. omnesque Methaph. 5. Methaph. Q. 1. vbi volunt, Sol, & pater, licet sint eiusdem generis, quia sunt alterius ordinis, ideo quęlibet earum causarum appellatur causa totalis. Idem sentiunt Paris. 2. Phis. Q. 2. art. 2. dub. 1.

Lucas. Resp. Scotus quando Q. 7. d. 3. lib. 1. bis vocat hominem particularem causam, loquitur de causa totali, vt complectitur totum genus causæ: & sic est verum, quod sol, & pater sunt causæ partiales, idest determinatæ ad illum effectum. Non sic autem Sol, qui concurrit cum multis causis secundis, ad multos effectus producendos. Sicque ex ęquiuocatione huius nominis, causa totalis, euanescit omnis difficultas.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. tenet per totum, obiectum, & intellectum possibilem esse causam verbi, seu intellectionis. Oppositum huius habet Aug. lib. 6. Musicæ suæ circa principium. Vbi sic ait. Videtur mihi, quod anima cum sentit in corpore non ab illo aliquid patitur, sed in eius passione attentius agere. Et subdit. Cum anima ab operationibus suis aliquid patitur à se ipsa patitur, non à corpore, ex quibus verbis, videtur sequi, intellectionem totaliter esse ab intellectu agente.

Lucas. Resp. Aug. dictum intelligitur. Intellectionem esse ab anima, vt à causa non totali, sed à partiali magis principali, ab obiecto verò, vt à causa minus principali. Etiam loquitur Aug. cum illo verbo. Videtur. Ex quo non potest rectè capi auctoritas. Vel dic. Verum est dictum Aug. de actione reali, & non de intentionali.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad A. dicit. Quando duæ causæ priores ipsa re, scilicet efficiens, & materia sunt in se perfectæ approximatæ, & non impeditæ sequitur effectus. Oppositum huius sequitur ex dictis eius, & potissimum 1. Prol. Q. vbi non vult animam se cognoscere, & tamen est sibi præsens, & non videtur impedimentum: ergo ex dicto suo, iam iam poterit se cognoscere.

Lucas. Resp. Propositio illa. Actiuo, & passiuo debite approximatis, &c. Sic debet intelligi, idest, quando actiuum est debitè præsens præsentia requisita ad actionem; nam color est actiuus visionis, tamen maior præsentia potest impedire visionem: si enim actu aplicaretur oculo, visio non causaretur; requiritur igitur pręsentia cum debita proportione, ita ad propositum. Quamuis anima sit sibi perfectè pręsens præsentia entitatiua, cum sit simpliciter eadem res, ex tali pręsentia tamen non sequitur actio, cum non sit sibi præsens in ratione obiecti intelligibilis: quæ præsentia pro statu isto non potest haberi nec mediatè, nec immediatè, vt patet ex Scoto lib. 1. d. 1. Q. 3. vbi ostendit. Nullam substantiam pro statu isto immutare intellectum nostrum ad sui cognitionem,

nem, & si anima sit præsens proprio intellectui, aliquando in ratione obiecti intelligibilis, id non erit respectu conceptus proprij, sed tantum respectu communis sibi, & sensibilibus. Anima verò separata erit causa totalis suæ cognitionis.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad A. videtur negare causam sine qua nõ, arguendo contra Henr. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 25. ad M. vbi vult, secundum vnum modum dicendi, intelligere esse causam sine qua non respectu eius velle; idque habet lib. 1. d. 41. & 1. Methaph. Q. 6. & in via Scoti, vt Basol. docet 1. Prol. Q. Notitia intuitiua fit ab obiecto concomitante præsentiam, vt causa sine qua non.

Lucas. Resp. Lychetus super primo Scoti tenet rationem doctoris contra Henr. esse euidentem, vbi negat causam sine qua non. Ad illud lib. 2. de voluntate, dicit. Non est simile: quia voluntas est potentia essentialiter posterior intellectu in operando, & necessario præsupponit operationem intellectus: & licet sit causa totalis sui actus, non potest tamen actum immediatè producere nisi prius intellectus cognouerit. Intellectus verò circa obiectum non præsupponit actum alterius potentiæ, hinc non requirit causam sine qua non. Et addit Lychetus, si voluntas posset habere actum suum circa obiectum, nullo actu alterius potentiæ præsupposito, ita posset causare volitionem illius obiecti, si esset absens, sicut quando est præsens, quia ipsa voluntas esset totale actiuum respectu volitionis, & receptiuum eiusdem. Quidam alij dicunt, quod Scotus non negat lib. 1. loco citato causam sine qua non, sed tantum negat, quod non sit aliud genus distinctum à quatuor generibus causarũ. Bargius super primum. Dicit. Ratio Scoti contra Henr. de negatione causæ sine qua non, est tantum topica. Nam statim in litera, quę signatur pro extra, soluitur à Scoto, sicque non est mala responsio, quod obiectum sit causa sine qua non. Additque quod sit bona responsio, vt obiectum requiratur in ratione termini, & non in ratione efficientis. Nam secundum Scotum d. 15. solu. princ. dependentia notitiæ ad obiectum est essentialis in ratione termini, alia est accidentalis. Et lib. 4. d. 10. Q. 9. At clarius Franc. 18. Q. Prol. & in 4. d. 11. Q. 6. dicit dependentia ad obiectum in ratione termini non potest supleri.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. in quodam extra ad B. dicit. Volitio non est causa actiua delectationis, sed obiectum. Oppositum huius habet Scotus lib. 3. d. 15. ad D. & lib. 4. d. 14. Q. 1. Quibus in locis assignat cum obiecto disconuenienti ipsum nolle pro causis tristitiæ, & cum obiecto conuenienti ipsum velle pro causis delectationis.

Lucas. Resp. Scotus lib. 1. in illo extra loquitur secundum tenentes quod velle, & delectatio sint idem realiter. Idque trahitur ex litera Scoti paulo ante posita. Rursus. Litera illa Scoti non est legitima eiusdem, sed tantum est vnum extra, & nihil habet firmitatis. Rursus. Scotus lib. 3. loquitur respectu doloris in carne, & delectationis sibi correspondentis, & dicit. Obiectum conueniens, & disconueniens sunt causæ totales sine aliquo actu ex parte potentiæ. At respectu tristitiæ, quæ est in anima dicit, quod ad tristitiam requiritur obiectum disconueniens cum nolle, & ad gaudium oppositum requiritur obiectum conueniens cum velle; huncque modum insequitur Sco. eo loci. Recitat tamen alterum modum, quem non confutat, scilicet, Disconuenientia obiecti sufficit ad tristitiam sine nolle, & conuenientia obie-

cti sufficit ad gaudium sine velle. Hoc animaduerte. Dico. Sco. loqui in 1. secundum illum modum, quem ponit d. 15. lib. 3. & non cõfutat, & maximè cum in primo non sit locus talis materiei.

o. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad R. dicit. Nihil agit in se ipsum, loquendo de agente vniuoco. Oppositum habet eamet Q. ad S. vbi dicit. Subiectum causat effectiuè in se ipsum suam passionem. Idque habet etiã l. 1. d. 13. in tertia ratione contra Henr. Et lib. 2. d. 1. Q. 1. & d. 25. 26 & 34. Et lib. 4. d. 12. Q. 3. & d. 13. Q. 1. & 9. Quol. 14. Ergo aliquid agit vniuocè in se.

Lucas. Pro tollenda ista difficultate; Notandæ veniunt hæ Scoticæ propositiones 9. Meth. Q. 14. Prior est. Nihil agit in se ipsum causando in se ipsum formam substantialem. At Forma substantialis potest augere, & manutenere, vt patet in nutriente, & pueris crescentibus, sed totam formam de nouo producere est impossibile. Altera. Nihil potest agere in se ipsum actione vniuoca. Dices. Calidum vt 4. facit calidũ vt 6. & agit ita vniuocè in se ipsum. Dico, nulla forma ibi de nouo generatur, sed tantum fiunt gradus de nouo; esset enim inconueniens, si fieret aliqua forma de nouo. Vel dicas, non fiunt illi gradus de nouo, virtute graduum caliditatis præexistentis, sed tantum virtute formæ substantialis, cuius virtute fuerunt introducti illi primi gradus. Tertia propositio; Grauia, & leuia mouent se effectiuè ad loca sua naturalia, vt docet Scotus lib. 2. d. 2. Q. 10. Quarta, Animalia mouent se ad vbi, motu progressiuo: idque habet lib. 2. d. 2. Q. 10. Sed in hac conclusione differunt Scotus & Thom. Nam vult Thom. quod talia diuidantur in partem per se mouentem, & in partem per se motam, & ita vna pars mouet aliam, vt anima mouet corpus. Idque dicit Thom. 3. p. S. Q. 32. art. 4. & 8. Phis. lect. 9. & 20. Primo sent. d. 8. Q. 8. & Quæst. de malo Q. 2. art. 11. Scotus autem vult, quod totum moueat effectiuè, & non quod pars moueat partem. Idque expresse disputat Scotus contra Thom. 9. Methaph. Q. 14. Et id non solum tenet Scotus de partibus essentialibus, sed etiam de integralibus, vt patet de motu saltandi, vbi vna pars integralis non mouet aliam, sed totum mouet totum. Quinta. Animatum mouet se effectiuè ad quantitatem, vt docet Arist. 7. Meth. 32. & Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. & lib. 2. d. 2. Q. 10. Sexta, Aqua calefacta se ipsam frigefacit. Id innuit Sco. 9. Meth. Q. 14. Dices, aqua frigefit ab aere circunstante, ergo non à se ipsa. Dico, falsum est. Nam reducit se ad maiorem frigiditatem, quam sit frigiditas aeris ambientis. Replicabis. Si aqua calida se ipsã potest frigefacere, frigefaceret etiam quidquid est sibi proximũ: vt experientia docet. Resp. Aqua calida non potest aliqua frigefacere, nisi prius in se frigiditatem inducat. Ob illam regulam Scoti de duobus effectibus essentialiter subordinatis; Nam tunc tale agens non potest in posterius nisi prius agat in priorẽ effectum. Aut dicas, alio aqua calefacta frigefacit se, & alio celefacit sibi proximum passum, nam sua forma substantiali continet virtualiter frigiditatem, qua se infrigidat, & accidente illo communi calefacit passum sibi proximum. Septima prop. Potentia cognitiua, & appetitiua mouet se ad actus suos proprios. Octaua, Subiectum effectiuè causat in se ipsum suam passionẽ: ex his ergo propositionibus patet quomodo veritas illa sit intelligẽda. Nihil agit in se ipsum, causando in se formam substantialem. Etiam

patet

patet quid sit dicendum ad propositam contradictionem.

11. *Iacobus.* Scotus lib. d. 3. Q. 7. ad R. dicit. In quantitate nullum est agens vniuocum, quia in genere quantitatis nulla est forma, quæ sit principium inducendi similem formam; imo, vt generaliter dicatur. Quicunq; motus est ad formam non actiuam. Idque docet Scotus lib. 2. d. 3. Q. 4. Quantitatem non esse de genere actiuorum. Oppositum huius patet ex doctrina Scoti & ex experientia. Nam quantitas immutat sensum, simul & intellectum; ergo est de genere actiuorum.

Lucas. Resp. Actio duobus modis potest quantitati competere, vel realiter, aut intentionaliter; quando Scotus in primo negat quantitatem esse actiuam, loquitur de actione reali, idest quantitas non potest agere ad terminum materialem realem, at intentionaliter potest mouere sensum, & intellectum; ex quo sequitur excedi hac qualitate in perfectione, vt Sco. probat lib. 4. d. 12. Q. 2. Primo sic. Nam qualitas est principium agendi aliquam actionem realem, nulla autem actio realis conuenit quantitati. Secundo Nobiliores substantiæ habent nobiliores qualitates, & sic ordo qualitatum est secundum ordinem substantiarum, non sic autem correspondet ordo quantitatum. Non enim nobilior substantia est in quantitate maior. Tertio. Per qualitates substantiæ perfectæ consequuntur fines suos. Nam intellectione, & volitione attingimus finem, non autem aliqua quantitate. Quarto. Quantitas sequitur compositum ratione materiæ; Qualitas verò ratione formæ. At forma est nobilior materia 7. Meth. 7. Quinto, Qualitas magis conuenit cum perfectione, quam faciat quantitas, vt patet de sapientia, intelligere, & velle, ergo est perfectior quantitate. Expende. Nullum prædicamentum potest vniuocè produci, exceptis substantia, & qualitate. Hæc tantum duo sunt de genere actiuorum, & nullum aliud. Nam si quantitas non est de genere actiuorum, quod magis videtur, ergo nec alia septem prædicamenta erunt de genere actiuorum.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad F. dicit Aliquæ relationes non sunt incompossibiles, nec in eadem natura, nec in eodem supposito, vt mouens, & motum. Oppositum huius habet Arist. 5. Meth. vbi vult, quod inter mouens, & motum sit distinctio realis; ergo idem non potest se ipsũ mouere.

Lucas. Resp. Scotus lib. 2. d. 25. dicit. Sufficit, quod sit distinctio realis inter mouens, & rem acquisitam per motum, & non requiritur, quod sit inter mouens, & motum. Nam sufficit, quod sit distinctio realis inter voluntatem mouentem, & volitionem acquisitam, non quod sit inter voluntatem mouentem, & ipsam motam. Dices. Opposita relatiua includunt contradictoria, ergo si in eodem possunt esse relationes oppositæ, erunt contradictorię. Resp. Scotus lib. 2. vt supra. Talia relatiua in eodem non sunt opposita. Nam non sunt in eodem secundum eandem rationem formalem, at secundum diuersas rationes. Vnde, si hæc propositio, est vera ratione connotati. Actiuum est passiuum. Hæc verò nunquam est vera. Actio est passio. Nam ista duo non possunt verificari ratione connotati. Dices amplius. Eiusdem ad se non est relatio realis. At mouens, & motum 5. Meth. 20. referuntur realiter ergo non poterunt esse in eodem. Huic ergo. Resp. Scotus lib. 2. Report. d. 25., & dicit. Idem omnino non refertur re-

latione reali ad se ipsum, & concedit, quod mouens, & motum sunt relationes reales. Et subdit, si voluntas causet in se volitionem, ipsa cōsiderata absolutè, sine quocunque alio, causat relationem mouentis, & ipsa considerata, vt habens in se volitionem, sic fundat relationem moti, prius enim volitio est causata in voluntate, & in ea recepta, quā denominetur mouens, vel mota. Nam priora sunt absoluta in causa, & in effectu, quam relationes in aliquo eorum, sicque idem patet nō referri relationibus oppositis.

13.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad S. dicit. Causa, & causatum in eadem natura, & supposito repugnant. Oppositum huius habet Arist. 2. Phis. 29. & 5. Metaph. 2. Vbi appellat virum causam pueri: quod etiam sępe in sua doctrina facit Scotus.

Lucas. Resp. Aliqui exponunt. Natura, idest specie. Sicque dicunt. In creaturis pater non potest dici causa filij. Aiunt alij. Scotus intellexit. Non possunt esse in eadem natura numero, vt patet in diuinis. Istoque sensu locutus est. Arist. Nam hoc modo pater in creaturis potest esse causa filij; quia cōmuniter tenetur esse distinctionē realē inter causā, & causatum. Nam causa sic diffinitur à Boetio. Causa est ad cuius esse sequitur aliud, & li, aliud, ex logicis, notat alietatem naturę. Auicen. Causa est principium, à quo aliquid in esse dependet. Dependentia dicit alteritatem naturę. Algazael; quicquid habet esse per aliud, causatum est; illud verò per quod habet esse causa est illius: qua in diffinitione li, aliud, notat diuersitatem naturæ. Ex hisque patet primam expositionem ad literam Scoti esse meliorem. Et si altera interpretatio valeat sustineri.

14.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad D. Arguens in Gotfr. ponentem agens, & patiens distincta fore subiecto, ducit eum ad inconueniens. Angelus tūc, in quo non potest poni talis distinctio in subiecto, nullam posset habere intellectionem nouam, quantumcunque habeat obiecta multa pręsentia habitualiter. Oppositum huius apparet expresse ex Scoto, lib. 2. d. 9. Q. de locutione Agelorum. vbi ponit vnum Angelum posse mouere intellectum alterius Angeli, qua motione intelligit, & sunt distincta subiecto.

Lucas. Resp. Notitia alia est abstractiua, & alia intuitiua. Scotus lib. 1. concludit inconueniens ex dictis à Gotfredo in cognitione abstractiua: lib. verò 2. Sco. dictum includit de cognitione intuitiua, quod concedo. Et quod Angelus possit de nouo habere nouas intellectiones de obiectis sibi præsentatis, docet Scotus lib. 2. d. 3. Q. vlt. Et de anima separata lib. 4. d. 45. Q. 2.

15.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad E dicit. Phantasma cum sit agens naturale, si producit intellectionem (vt sentit Gotfr. in quem arguit Scotus) sēper causabit eam eiusdem rationis, sicque de ea non poterit haberi aliquando conceptus falsus, quod, contra experientiam est. Oppositū Scoti sententiæque ex dicto quoque isto apparet. Nam secundū Scotum vbique. Intellectus causat intellectionem, & est agens naturale, ergo non poterit nunc complexionem apprendere, vt veram, nunc, vt falsam, vt semper vniformiter intelligat.

Lucas. Resp. Non est simile de phantasmate, & intellectu. Nam phantasma nullo pacto est liberū, intellectus verò, licet nōn sit liber per essentiam, habet tamen libertatem ex participatione, seruit enim voluntati, ex

Scoto

Scoto lib. 4. d. 49. Q. 5. Idcircò voluntas poteſt imperare intellectui,
vt intelligat, prout eſt in re, quia intellectus non intelligit adhęſiuè,
ante actum voluntatis, niſi prima operatione, ſcilicet ſimplicia appre-
hendendo, at quid eſt illud, quod dat obiecto, vt cauſet actum, qui
eſt falſus? Reſp. Franc. lib. 1. d. 3. Q. 7. Dico quod illud eſt potentia
volitiua, quia vel mouet obiectum, vel ſaltem cauſat in intellectu poſ-
ſibili diſpoſitionem ad hoc.

16. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad I dicit (arguens in Gotfr. ponentem omnem
cauſalitatem intellectionis ex parte obiecti) Intellectus tunc nullo actu
ſuo poterit conferre obiectum ſuum ad aliud, quæ collatio cauſat re-
lationem rationis, vel ſecundam intentionem in obiecto. Idque ex-
preſſius ait lib. 4. d. 1. Q. 2. vbi vult intentionem ſecundam eſſe com-
parationem paſſiuam ipſius intellectus. Oppoſitum huius patet. Nam
ſecunda intentio verè non poteſt cauſari ab intellectu, nec ab obiecto,
cum ſint cauſæ reales, & omnis cauſa realis producit effectum realé,
ſecunda vero intentio non eſt quid reale, vt omnibus patet.

Lucas. Reſp. Secunda intentio non cauſatur propriè ab intellectu, nec ab aliquo
eius actu. Si autem reperias in via Scoti ſecundam intentionem cau-
ſari, exponas, cauſari, ideſt derelinqui. Nam quando intellectus com-
parat vnum obiectum cognitum ad aliud cognitum, ſtatim reſultat
quædam relatio rationis, ſicut poſitis duobus albis ſtatim oritur ſimili-
tudo ex natura rei, ſic poſitis, actu collatiuo intellectus, & comparatio-
ne alterius obiecti cogniti ad aliud, ſtatim reſultat relatio rationis. Et
cum ad relationem non ſit per ſe primo motus, ideò cauſari non valet.
Mauritius ſuper 3. Q. Vniuerſalium ponit multa ſigna pro cauſanda in-
tentione, & ſubdit. In decimo ſigno. Intellectus habet actum compa-
ratiuum comparantem duas comparationes ad inuicem. In vndecimo
ſigno ponit productionem ſecundæ intentionis conſurgentem ex com-
paratione prædicta. In duodecimo ſigno ponit intentionem ſecundam
cauſatam, cum ſua cauſalitate, & productione paſſiua. In tertiodeci-
mo, recipitur intentio in obiecto prius cognito. Tandem, ipſa inten-
tio alio actu cognoſcitur. Sicque illa productio exurgit, non cauſatur:
nec eſt verè comparatio paſſiua, derelinquitur enim ex illa compara-
tione paſſiua, & ita intelligendus eſt Scotus lib. 4.

17. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad G. dicit. Non videtur rationabile, quod ali-
qua cauſa ſit actiua reſpectu perfectioris, & nullo modo poſſit eſſe acti-
ua reſpectu imperfectioris. Oppoſitum huius apparet non ſolum in
via Scoti, at ſecundum veritatem communiter. Nam agens naturale
eſt cauſa formæ ſubſtantialis, quæ eſt perfectior materia, & tamet non
poteſt eſſe cauſa materiæ.

Lucas. Reſp. Scoti dictum lib. 1. quando ait, quod aliqua cauſa ſi eſt cauſa per-
fectioris, ſic & imperfectioris, habet veritatem non abſolutè, ſed in ea-
dem ſpecie. Nam vt, dictum eſt, & ſi agens naturale producat com-
poſitum ex ſe, & formam concomitanter non tamen poteſt eſſe cauſa
materiæ, cum non ſit eiuſdem ſpeciei. Ex quo Scotus loco citato addit
in aliqua ſpecie, & eiuſdem rationis.

18. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad G. dicit. Intellectio autem confuſa, & diſtin-
cta albi videntur eſſe intellectiones eiuſdem rationis, quia eiuſdem
obiecti. Oppoſitum huius habet Scotus lib. 2. d. 26. ad A. & lib. 4. d.
49. Q. & 2. Meth. Q. 3. vbi ait, Fruitio in patria, & in via ſunt alte-

rius speciei, & tamen sunt de eodem obiecto, & vult quod obiectum diuersimode approximatum variet speciem notitiæ & lib. 3. d. 31. habet hæc verba. Quando enim perfectio actus est à duobus, scilicet à potentia, & ab obiecto quando variatur propria ratio istorum, vel alterius eorum in se, vel coniuctione cum aliqua causa, vel secundum approximationem ad reliquam causam, quia minus perfectè agunt causæ partiales respectu effectus, quando non sunt sufficienter approximatæ, & coniunctæ, variabitur tamen perfectio huius actus. Hæc Scotus.

Lucas. Resp. Aliquid esse eiusdem rationis dupliciter intelligitur, simpliciter, vel obiectiuè, simpliciter, notitia distincta, & confusa non sunt eiusdem rationis, obiectiuè autem sunt eiusdem rationis. Fruitio enim viæ, & patriæ specie differunt, vt elicitur à Scoto locis superius citatis; & lib. 2. d. 1. Q. 6. & lib. 3. d. 14. & 13. Quol. ad dictum autem Scoti lib. 1. resp. Quod arguitiuè se habet, & patet, ex illo verbo rectè intellecto, scilicet. Videntur esse intellectiones eiusdem rationis. Nam si absolutè id intelligeret, videlicet. Notitia confusa, & distincta sunt eiusdem rationis, quia sunt eiusdem obiecti. Statim sibi contradiceret. quia lib. 2. d. 25. ait. Cognitio intuitiua, & abstractiua differunt specie, etiam respectu eiusdem obiecti. Possunt autem bene esse duæ notitiæ abstractiuę eiusdem speciei, quando sunt eiusdem obiecti, non in se præsentis, sed in aliquo repręsentatiuo.

19. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad Y. dicit. De intellectu in quantum est quo formaliter intelligimus. Formaliter autem intelligimus intellectu, in quantum recipit intellectionem; quia si causet eam actiuè, non tamē dicor intelligere intellectu in quantum causat. Oppositum huius habet Scotus. Nam Deus, vt patet ex 3. Prol. Q. intelligit, & intellectione dicitur intelligens, & tamen non recipit eam intellectionem.

Lucas. Resp. Scoti dictum lib. 1. d. 3. Q. 7. intelligitur de intellectu creato, non de diuino. Vel intelligit de intellectu distincto realiter à sua intellectione. Dices. Si Deus imprimeret notitiam in dormiente, vel in frenetico, ille intellectionem reciperet. Dico. Dictum Scoti intelligi debet remoto omni impedimento, & quod sensus sint soluti, & organa non sint læsa. Etiam Scotus non dicit, quod omne id, quod recipit intellectioné intelligat, sed intelligit sic. Ideo intelligimus, quia recipimus intellectioné, cū intelligere sit pati. Dices adhuc. Si Deus causaret intellectioné in lapide, lapis reciperet intellectioné, & tamē nō intelligeret. Resp. Ex impossibili sequitur quodlibet. Implicat enim contradictionē lapidem recipere intellectionem, visionem, etsi quæ sint id generis.

20. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad Y. dicit. Species intelligibilis recipitur in anima, & non immediatè in toto composito ex organo, & anima. Idem habet Q. vlt. d. 3. lib. 1. & lib. 2. d. 8. & lib. 4. d. 10. Q. 7. & d. 23. Q. 2. & d. 44. Q. 2. & d. 49. Q. 14. & 9. Quol. Oppositum huius habet Scotus lib. 4. d. 49. Q. 1. & 2. vbi vult speciem intelligibilem esse in potentijs animæ.

Lucas. Resp. Duobus modis potest intelligi, quod species intelligibilis sit in anima, aut respectu totius compositi, vel absolutè; in anima quidem est immediatè primo modo: nā absolutè est immediatè in intellectu. Notandum. Nullū accidens fundatur immediatè in materia prima; vt docet Scotus lib. 4. d. 11. Q. 3. & d. 13. Q. 1. Secus est in via Auer. vt patet

lib.

lib. de Subst. orbis: vbi vult, quod quantitates interminatæ immediatè recipiantur in materia prima. At id non negat Thom. & Scotus.

21. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad Aa. tenet. Quod causa quanto proximior, tanto magis assimilat sibi effectum, & quo causa est remotior, eo magis agit, & eo minus assimilat sibi effectum. Id clarius habetur Q. 8. d. 3. lib. 1. Oppositum huius pluribus in locis ait Scotus, sed pręcipuè lib. 1. d. 1. Q. 1. Nam causa superior magis dat esse, ergo magis assimilat.

Lucas. Resp. Clarum est apud nos, causam superiorem plus dare esse, quam inferiorem, & etiam magis assimilare. At id potest esse dupliciter, aut sibi, aut alij; sibi causa superior non assimilat effectum, at magis assimilat effectum alij, idest proximiori causę agenti. Rursus. Assimilare magis, dupliciter, virtualiter, & formaliter: virtualiter causa superior magis assimilat: nam eo magis assimilat, quo magis est causa. Formaliter autem non assimilat sibi effectum. Dices. Quod magis assimilat, intellectus, an obiectum? Dico. Hæc comparatio est in æquiuoco, cum vnum formaliter, virtualiter alterum assimilet, respectiuè.

22. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad Aa. dicit. Species autem quasi causa propinquior, quasi vniuocè, & formaliter assimilatur intellectioni. Oppositum habet eadem et d. & Q. vbi dicit. Quod intellectio esset effectus æquiuocus, si species esset causa totalis, contra D.Thom. ergo similiter quando est partialis, & sic species non assimilatur intellectioni formaliter, idest vniuocè.

Lucas. Resp. Tam intellectus, quam species dicuntur causæ æquiuocæ simpliciter respectu intellectionis: tamen species assimilatur intellectioni, ex eo, quod est causa magis proxima, & magis specificatiua intellectionis. Nam vna intellectio dicitur propriè distingui specie ab alia intellectione, quia est ab obiecto tali distincto specie ab alio obiecto. Intellectus verò dicitur magis assimilari virtualiter, tum quia causa est magis remota, tum quia non propriè specificat intellectionem, nec propriè dicitur talis intellectio, quia sit talis intellectus, at quia est talis obiecti.

23. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad K. dicit. Intellectio actualis est aliquid in nobis non perpetuum, sed habens esse post non esse. Oppositum huius habet lib. 1. d. 3. Q. 6. ad N. vbi vult intellectionem non posse deleri, sed esse quid perpetui.

Lucas. Resp. Intellectio in via Scoti est tantum in fieri, & non quid perpetuum. Species verò intelligibilis, ac notitia habitualis, seu virtualis perpetuò insunt intellectui, (vt superius ostendimus) & de specie intelligibili, ac notitia habituali, & virtuali loquitur Scotus d. 3. lib. 1.

24. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad K. dicit. Oportet ponere aliquam causam actiuam, & aliquomodo in nobis respectu intellectionis, alioquin non esset in nobis intelligere cum volumus, quod est contra Arist. 2. de Anima 35. & 66. Oppositum huius patet ratione à Scoto sępius pertractata. Nam quomodo intelligere est in potestate nostra, cum causæ eius sint naturales?

Lucas. Resp. Intelligere est in potestate nostra mediatè, at non immediatè, idest quatenus illæ causæ naturales subsunt imperio voluntatis; id verum est; sed an sit intentio Arist.? Saltim traditur id loco citato. Nam eius intentio ibidem est hæc. Quis in potentia ad scientiam est dupliciter, primo, vt idiota, secundo, vt sapiens, quia actu non considerat. Arist. loquens

loquens de eo, qui est in potentia, secundo modo, ad differentiam illius, qui est in potentia primo modo, sapiens potest intelligere cum vult, & non idiota.

25. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad K. Tenet quod obiectum non est intelligibile, nisi in specie intelligibili. Oppositum apparet de notitia intuitiua ex Scoto Q. eadem infra, vbi dicit obiectum in se, vel in specie est causa intellectionis.

Lucas. Resp. Scotus quando dicit. Obiectum non est intelligibile, nisi in specie, loquitur de notitia abstractiua. Etiam in notitia quoque intuitiua non potest esse intelligibile, nisi in specie, idest requiritur species, & si non vt causa, saltem vt quidam præuius effectus prequiritur.

26. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad K. dicit. Essentialis distinctio non est ab eo, quod non est causa, ex quo concedit Scotus causalitatem ipsius obiecti, & loquitur de distinctione essentiali extrinseca. Oppositum huius videtur deduci ex Scoto lib. 3. d. 15. solu. princ. vbi vult, quod dependentia in ratione termini ad obiectum, sit essentialis; & in ratione efficientis, sit accidentalis, ergo non distinguitur ab obiecto actus in quantum est causa, sed in quantum terminat. Etiam si Deus suppleret causalitatem obiecti, non minus actus distinguerer etur essentialiter ab obiecto. Etiam Logica per suum obiectum distinguitur ab alia scientia, & tamen non efficitur à suo obiecto.

Lucas. Resp. Distinctio essentialis tribus modis est. Formalis, quę fit per vltimas differentias. Effectiua, quæ fit per causas effectiuas maximè proximas. Et ea, quæ fit à termino. Tunc dico. Quod Scotus lib. 3. loquitur de distinctione essentiali, tertio modo, & non primo, nec secundo modis. Dices, adhuc stat instantia. Nam dicit Scotus. Distinctio essentialis non est ab eo, qui non est causa. Contra. Obiectum, tam in ratione termini essentialis distinguit, quam in ratione efficientis, & tamen tunc non est causa, ergo dictum Scoti videtur falsum. Dico. Distinctio per obiectum in ratione terminantis est à posteriori, & Scotus lib. 1. loquitur de distinctione à priori. Contra. Si distinctio per obiectum in ratione terminantis est à posteriori, quomodo est essentialior alia, quę est à priori? Dico. Eo dicitur essentialior, quia non potest suppleri, alia verò potest suppleri.

27. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad K. dicit. Si obiectum non concurreret ad intellectionem, non esset simpliciter intellectio perfectior perfectioris intelligibilis, posito, ęquali conatu hinc inde, ex parte intellectus. Sicq; intellectio Dei non esset perfectior intellectione muscæ, quod ridiculum est. Oppositum videtur nempè, quod ratio hæc non concludat, vt patet ex lib. 4. d. 1. Q. 1. apud Scotum; nam notitia specificatur ab obiecto in ratione mensurantis, & non in ratione efficientis; & alia est ratio efficientiæ, & alio ratio mensuræ.

Lucas. Resp. Scoti ratio lib. 1. valet, & probat tantum de perfectione graduali, seu intensiua; ac non de perfectione quidditatiua, & essentiali, seu naturę. Et loquendo de perfectione graduali non est inconueniens concedere, quod intellectio hominis, seu lapidis sit perfectior intellectione Dei. Quidditatiuè verò notitia perficitur ex perfectione obiecti. Vnde Arist. 11. de Animalibus dicit. Nobilius est parum attingere de nobilioribus obiectis, quam multum de alijs. Hæcque est doctrina Scoti lib. 1. d. 3. Q. 2. vbi dicit. Visio dupliciter dicitur perfectior, vel simpliciter, vel secundũ proportionẽ, &c.

Scotus

28. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad K. volens probare obiectum concurrere ad intellectionem, & non animã tantũ; inducit ad hoc inconueniens, scilicet quod nõ sit cognitio perfectior de nobiliori obiecto, quod est cõtra Aristo. 1. Ethic. cap. 10. ponenté fælicitatem in speculatione obiecti perfectissimi. Oppositum huius videtur inferri, quod dictum Philosophi non probet cognitionem esse nobiliorem, quia causatam à nobiliori obiecto: nam Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad I. dicit. Substantia separata non mouet intellectum nostrum pro statu isto, de alio autem statu dubitauit Arist. Rursus, Tantum cognoscimus de substantijs abstractis communia nobis, & illis, vt docet Scotus 1. Prol. Q. & 1. Q. 3. d. lib. 1. Cognitioque illorum communium tantũ causatur à sensibilibus; sicq; non sequitur nobilitas propter causalitatem obiecti, cum illud sit tantum sensibile. Si verò fiat sermo pro alio statu, adhuc non sequitur. Nam fęlicitas maximè nobilissima erit in speculatione primę substantiæ, & illa non mouet aliquem intellectum pręter diuinum, vt docet Scotus Q. 14. Quol.

Lucas. Resp. Phantasma entis in actu, entis absoluti, & albedinis, causat simul cum intellectu agente speciem intelligibilem albedinis, & coloris, & qualitatis, & actus, & absoluti, & entis, vt docet Scotus 1. & 2. Q. 3. d. lib. 1. similiter phantasma alicuius primi in alio genere causat similitudinem alicuius primitatis, & superiorum. Similiter phantasma alicuius boni causat speciem intelligibilem boni talis naturę specificæ, & vltimo omnium superiorum. Et nota: cum species intelligibilis entis in se, & primitatis, & bonitatis non includat necessario imperfectionem, cum possit stare cum infinitate, est nobilior specie intelligibili albedinis, quę necessario includit imperfectionem. Species ergo intelligibilis entis (admisso quod habeat propriam intelligibilitatem) causat sic partialiter cognitionem abstractiuam entis, quod non posset alia species intelligibilis causare: & similiter species boni, actus, & absoluti, & c. coniungendo ergo ista simul, nempe speciem intelligibilem entis primi & c. dantur plures causæ partiales; si ergo tota cognitio esset ab anima, ex ista deductione patet quod vna notitia non esset nobilior alia, quod esset absurdum; & patet quomodo intelligatur, substantiã separatam non mouere intellectum pro statu isto. Etiam si fęlicitas consistit secundum Arist. in cognitione substantiarum separatarum, idq; quo ad propria ipsarum; certe si illę nõ concurrerent ad cognitionem, earum cognitio non esset nobilior lapidis cognitione, imo cognitio lapidis posset esse maior si anima maiori conatu ipsam producat. Pro alio statu poterunt mouere loquendo de substantijs separatis à prima, & Essentia diuina licet non moueat naturaliter, nisi intellectum diuinum; tamen diuina voluntas supplet vicem illius obiecti, causando partialiter, vel totaliter, visionem diuinæ Essentiæ in intellectu creato.

29. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad M. concludit intellectionem fore ab anima, specie, vel obiecto relucente in specie; alterque non potest fieri, cum sint causæ essentialiter ordinatæ. Oppositum patet de anima intelligente se ipsam, & tunc est causa totalis, quod possit se intelligere pro statu isto in conceptu communi, & pro alio statu distincte docet Scotus vbique.

Lucas. Resp. Vigerius dicit, quod dictum Sco. debet intelligi de alijs, ab anima,

ſcilicet in alijs non poteſt concurrere, niſi vt cauſa partialis; ad ſe verò intelligendũ concurrit, vt cauſa totalis. At hæc eſt pura fuga; ex quo dicas. Dum anima intelligit ſe, in tali caſu gerit vicem duorum, ſcilicet potentię, & obiecti. Dices. Voluntas diuina non ne poteſt cauſare cognitionem Deitatis, vt totalis? Reſp. Aut in ratione obiecti, & ſic non poteſt: nam obiectum de ratione ſui mouet naturaliter; aut in ratione potentiæ liberè repræſentãtis ipſum obiectum, & ſic poteſt.

30. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad M vult quod obiectum, & potentia in cauſatione notitiæ ſint cauſæ eſſentialiter ſubordinatæ, ſicut pater, & mater in generatione prolis. Oppoſitum huius patet ratione, & ex dictis Sco. in 6. & 7. Q. 3. d. l. 1. vbi vult, quod ſpecies intelligibilis dependeat ab ipſo intellectu effectiuè, mater verò non dependet effectiuè à patre.

Lucas. Reſp. Quicquid ſentiat Scotus, à quo cauſetur notitia, modo nõ determinatur. Tamen, admiſſo, intellectum agentem cauſare intellectionem, ſpecies tunc ab eo tantum dependeret in eſſe, at non in operari, ſicut dependet inſtrumentum à cauſa principali. Idcirco, aliqualiter differenter ſe habent pater, & mater, intellectus, & obiectum. Nam in primis, inferior non dependet à ſuperiori in eſſe, nec in cauſalitate, & in vltimis inferior dependet à ſuperiori in eſſe, ſed non in cauſalitate; & id ſolum in notitia abſtractiua. Nam in notitia intuitiua obiectum non dependet ab intellectu, nec in eſſe, nec in cauſalitate. Id egregiè docet Scotus lib. 2. d. 3. Q. 8. ſol. 3. obiect. in corp. quæſiti quem omnino conſulas.

31. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad Cc. dicit. Senſum eſſe actiuum reſpectu ſenſationis, non totaliter, ſed partialiter. Oppoſitum huius habet lib. 4. d. 12. Q. 3. vbi dicit. Qualitas eſt principium totale ſenſationis, ergo ſenſus non eſt actiuus.

Lucas. Reſp. Pro tollenda hac difficultate, nota, quod in via Scoti non datur ſenſus agens. Nam (vt ſuperius oſtendimus) ſpecies totaliter ab obiecto cauſatur. Senſus actiuus autem in via Scoti probatur his rationibus. Et primo ſic. Intellectus ſicut concurrit actiuè partialiter ad intellectionem, ita ſenſus ad ſenſationem. Id eſt Scoti pręſ. Q. ad primum princ. Reſp. Secundo. Ariſt. 2. de anima 37. probat animam fore principium viuentis ſecundum triplex genus cauſæ, ſcilicet efficientis, formalis, & finalis. De efficiente ſic. Nam anima eſt principium mouendi, motu augumentationis, diminutionis, localis, & eſt cauſa intellectionis, & ſenſationis. Tertio. Ariſt. 9. Methaph. 16. Viſio eſt operatio immanens, quod non eſſet, ſi totaliter cauſaretur ab obiecto. Tunc enim eſſet tranſiens. Quarto. Materię eſt pati, formæ verò eſt agere, ſed ſenſus habet in ſe materiam, & formam, ergo eſt actiuus. Quinto. Sequeretur vegetatiuam virtutem eſſe nobiliorem ſenſitiua. Nam virtus vegetatiua eſt actiua, & 2. de anima 35. 36. & 37. & inde. Sexto. Tunc potentia ſenſitiua non eſſet virtus animæ, & ſenſus non iudicaret de ſuis obiectis. Septimo. Tunc ſenſibile eſſet perfectius ſenſu, quia eſſet actiuum, & non ſenſus. Vltimo. Baſiliſcus (vt dicitur) viſu hominem interficit, & mulier menſtruata inficit ſpeculum, ergo viſus eſt actiuus. At id parum valet, quia non faciunt, ratione potentiæ viſiuæ, ſed virtute veneni exiſtentis in oculis. Nam oculus, vt potentia, non agit extra ſe mittendo

tendo, sed benè, vt obiectum, vt puta, si ab alio oculo videatur. His datis. Sic resoluo dubium, his conclusionibus. Prima. Omnis sensus, tam interior, quam exterior est virtus passiua; nam sensationes recipit. Secunda. Omnis virtus sensitiua, tam interior, quam exterior est virtus actiua, vt iam deductum est. Tertia. Sensus actiuus, & passiuus tantum distinguntur ex natura rei, sed non realiter. Ad Scotum autem lib. 4. loco citato resp. Per sensationem intellexit immutationē, quam facit obiectum in sensu per speciem sensibilem, & non intellexit proprie sensationem. Idque patet ex Tatar. exponente locum illum 4. vbi habet hæc verba. Albedo, & alia similia sunt totalia principia respectu tantum specierum, sed non respectu sensationum. Sunt etiam agentia totalia respectu actiuorum transeuntium. Dices. Arist. 2. de anima 52. dicit. Sensus est tantum passiuus; & idem habet Auer. ibi in com. Resp. Arist. ibi tantum habet. Sensum esse tantum passiuum, & totale passiuum, idest tantum patitur, recipiendo, & nihil aliud ab eo in illa receptione patitur; & Auer. hæc verba habet in com. Dicimus igitur, quod sensus non est ex virtutibus actiuis, quæ ex se agunt absque motore intrinseco in actionem, quæ prouenit ex eis, sed sunt de virtutibus passiuis, quæ indigent motore extrinseco: & ideo non sentiunt ex se. Hæc Auer. Quę verba (vt vides) sunt pro nobis, & non in nos. Dices adhuc. Arist. 2. de anima 59. dicit. Obiectum est causa actiua, non sensus. Dico. Arist. nunquam dixit, quod sit causa totalis, & ibi affirmat actionem de obiecto, sed non negat de sensu. Dices amplius. Visio recipitur in visu, ergo sensus est passiuus, ergo non actiuus; nam respectu eiusdem idem non potest esse actiuum, & passiuum. Resp. Quere.

32. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad D d. dicit. Indiuidua eiusdem speciei non requirunt aliquid in totali causa diuersum specie ab eo, quod est in totali causa alterius indiuidui; ex quo colligitur, quod duæ differentiæ numerales non differunt specie. Oppositum huius habet Scotus ibidem. Nam plus differunt inter se, duæ differentiæ indiuiduales, quam duo indiuidua, ergo videntur differre specie.

Lucas. Resp. Huic difficultati Scotus lib. 2. d. 3. Q. 6. sic obuiat. Aliqua æqualiter distingui stat dupliciter, vel quod ęqualiter sint incompossibilia, vel quod æqualiter in nullo quidditatiuè conueniant. Primo modo verum, at secundo non, quia distinctum non solum distinguentia includit, sed etiam aliquid potentiale respectu distinguentium, & tamen distinguentia in ea non conueniunt. Hæc Scotus. Ex quo dicto soluitur argumentum tale. Duæ differentiæ indiuiduales, vel differunt æqualiter cum indiuiduis, vel magis, non æqualiter, ergo magis, ergo specie. Dico. Non sequitur, ergo specie: sed tantum differunt magis, eo quod in nullo quidditatiuè conueniunt.

33. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad D d. dicit. Habitus sunt distincti specie, qui habentur virtute propria suorum obiectorum. Oppositum huius apparet ex Scoto lib. 3. d. 15. resp. ad princ. vbi vult, respectum habitus ad obiectum in ratione terminantis esse essentiale notitię, & respectum in ratione efficientis esse accidentale, ergo ratione terminantis distinguit, & non in ratione efficientis.

Lucas. Resp. Scotus dixit. Quando illi habitus habentur virtute obiectorum, quod tunc sunt distincti specie, si obiecta sint distincta specie: & non

dixit, quod solum distinguantur per obiecta; quando habentur ab obiectis: sicque est vera propositio Doctoris lib. 1. Habitus sunt distincti specie, &c. Nec obuiat alij propositioni. Queres. Cur distinguuntur per obiectum, vt efficit, & non per intellectum? Resp. Quoniam obiectum est causa proximior: vbi tamen non concurrunt ratio efficientiæ, & ratio terminatiua, ratio terminatiua potest distinguere: tamen id verum est, quando cum ea concurrit ratio effectiua, vt intendebat Scotus loco citato. Vel ibi loquitur Scotus de distinctione sumpta à priori extrinsecè, quæ est per obiecta efficientia. Ea autem, quæ est per obiectũ in ratione terminantis est à posteriori. Dices. Scotus lib. 3. d. 15. Appellat hanc essentialem, & illam accidentalem, ergo magis distinguit illa, quam hæc. Resp. Quære. Nota illas propositiones. Diuerse causæ, & distinctæ producunt effectus distinctos, & effectus distincti specie, requirunt causas distinctas specie; sunt veræ, & sunt falsæ. Sunt veræ intelligendo de causa proxima; sunt falsæ intelligendo de causis non proximis. Pro his consule Lychetum super Q. 7. d. 3. lib. 1. in fine illius Questionis.

Tertia dist. Quæst. octaua, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 3. Q. 8. ad A. volens probare intellectum principalius concurrere ad notitiam, quam obiectum, dicit. Quanto aliquid est actualius, formalius, & perfectius, et tanto actiuius, ergo anima cum sit actualior obiecto, principalius concurrit. Oppositum habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ad P. vbi soluit hanc rationem adductam ab Henr. ad probandam intellectionem esse ab obiecto: ergo rectè non potest probare intellectum principalius concurrere, quam obiectum ad intellectionem.

Lucas. Resp. Non inducit Scotus rationem hanc ad ostendendum intellectum principalius concurrere ad intellectionem, quam obiectum; sed tanquam signum aliquod persuadens propositum, inducit eam. Nam Angelus est actualior homine, & Sole, & tamen non potest producere ea, quæ Sol producit: nec etiam potest sibi simile generare sicut homo facit: lapis etiam est perfectior igne, tamen nõ potest generare lapidem, sicut ignis generat ignem. Dices. Ita est actuata albedo per suam differentiam vltimam, sicut homo per suam: ergo vna species non erit actualior alia. Resp. Loquẽdo Geometricè, idest proportionaliter, omnes species sunt equè actuales, & vna nõ est actualior alia. At Arithmeticè, idest simpliciter, vna est actualior alia, idest illa, cuius vltima differentia est perfectior vltima differentia alterius, dicitur actualior.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 8. ad A. dicit, Obiectum, vt habet esse secundum quid, producit ipsam notitiam cum intellectu; sicque concurrit minus principaliter quam intellectus. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 6. & 7. vbi vult speciem intelligibilem producere intellectionem cum intellectu.

Lucas. Resp. Vbicunque Scotus dicit. Obiectum concurrere in esse secundum quid, capitur tunc obiectum pro specie representante obiectum. Nam in cognitione abstractiua concurrit species cum intellectu, cum sit cau-

sa realis, & non obiectum relucens in specie, cum habeat esse tantum diminutè, secus autem est in cognitione intuitiua. Nam obiectum, cum concurrat, de se vere concurrit ad gignitionem notitiæ talis.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 8. ad B. dicit. Quando causarum ordinatarum, est altera indeterminata ad multos effectus, & quasi limitata, altera autem secundum vltimum virtutis suę determinata ad certum effectum, illa quę est illimitatior, & vniuersalior videtur esse principalior, & perfectior: exemplum est de Sole, & de particularibus generantibus. Oppositum apparet vbique in doctrina Scoti, & ex Aug. 11. de Ciu. Dei, cap. 16: vbi vult, viuum non viuente esse perfectius: & tamen, ex datis, sequitur in generatione hominis, cum Sol sit causa vniuersalior, erit nobilior homine.

Lucas. Resp. Sol in generatione hominis est homine nobilior, quo ad causalitatem, non autem est nobilior homine quantum ad esse. Si tamen quis teneret. Celi sunt animati, quod est problema apud Theologos, vt patet lib. 2. d. 14. Q. 1. simpliciter debet concedere, Solem esse perfectionem homini. At Phisice Scotus ibidem tenet. Celi non sunt animati. Franc. lib. 1. d. 3. Q. 7. sic resp. Si homo per animam rationalem generaret, curreret argumentum: sed dico, quod Sol est principalior, & perfectior causa omni principio, quo homo producit hominem, & omne illud est corruptibile, & forte Solis spiritus transfusi in semine est causa. Hæc Franc. Scotus addit lib. 3. d. 4. Homo generat hominem per animam vegetatiuam, quæ virtualiter continetur in intellectiua. Dices. Si Sol plus agit ad generationem, quam homo, quare non dicitur Pater sicut homo? Resp. Scotus lib. 3. d. 8. Paternitas est habitudo producentis realiter sibi simile in specie in natura intellectuali: ex quibus verbis patet, quod homo est Pater, & non Sol. Instabis. Scriptum est. Non coques hedum in lacte matris suæ, ergo maternitas datur extra naturam intellectualem. Resp. Quere. Dices amplius. Deus est Pater. Et tamen non habet particulas diffinitionis paternitatis. Resp. Quære.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 8. ad B. dicit. Intellectu vti possumus, cum volumus, non autem specie intelligibili. Nam admisso, quod species agat, intellectus tamen non coagit: quoniam intelligimus, cum volumus ex 2. de anima 55. & 60. Oppositum huius habet Aug. & Sco. vbique. Nam intellectus est potentia naturalis, & non est in potestate nostra, quin visis tangamur.

Lucas. Resp. Intellectus cum sit realiter liber, eo vti possumus ad libitum; at non sic species, cum sit accidens realiter distinctum à substantia animæ. Ideo non esset simile de specie intelligibili, & de intellectu. Dices. Potentia vegetatiua est idem realiter, in via Scoti, cum anima, cum in ea sit tantum virtualiter, & tamen non sequitur, quod sit libera. Resp. Potentiæ, à voluntate, dicuntur liberæ per participationem & quæ potissimum subiacent imperio voluntatis, vt intellectiua, & sensitiua, quo ad aliquos actus. Vegetatiua autem nullo pacto est libera, obiecto admisso, at tantum est libera in apprehendendo, vel nō apprehendendo obiectum. Amplius dices. Scotus lib. 1. d. 1. Q. 3. & 4. dicit. Intellectus necessario assentit principijs, ergo videtur, quod posita præsentia obiecti, intellectus necessario intelligat. Dico necessario intelligit, idest non potest in actum oppositum: potest tamen non

intelli-

intelligere in iſto ſenſu, quia voluntas poteſt ſuo imperio eum diuertere, vt non intelligat, ſiue nihil intelligendo abſolutè, ſiue diuertendo eum ſuper aliud obiectum.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 3. ad C. videtur dicere. Obiectum beatificum, vt clarè viſum, poſſe poni habere totam cauſalitatem reſpectu viſionis. Oppoſitum huius habet Scotus lib. 4. d. 49 Q. 11. & lib. 11 d. 1. Q. 4. vbi vult, animam noſtram ſe habere actiuè ad ſuam beatitudinem.

Lucas. Reſp. Firmiter tenendum in via Sco. (quicquid alij ſentiant) animam noſtram concurrere actiuè ad viſionem, ad fruitionem, & ad ſupplicium; claretque id ex Scoto locis citatis, & lib. 3. d. 3. & 14. & 15. Quol. Ad Sco. autem 3. d. 1. in quam, quod ibi ſe non determinat, imo loquitur conditionaliter; ait enim ſic. Tamen aliquod obiectum excedens multum facultatem partis intellectiuæ, puta obiectum beatificum, vt clarè viſum, poteſt poni habere totam cauſalitatem reſpectu viſionis, aut principaliorem, quam pars intellectiua, & hoc propter excellentiam talis obiecti, & propter defectum partis intellectiuæ. Ex quo apparet, quod Sco. non determinat ſe, quod obiectum beatificum concurrat totaliter; ſed tantum quod concurrat cum intellectu creato magis principaliter. Dices. Si homo ſe habet actiuè ad suā beatitudinem, ergo homo præmiat ſe, quod videtur falſum. Reſp. Homo non præmiat ſe, ſed capit præmium a Deo, & maioris dicitur perfectionis, cum actiuè ſe habeat circa obiectum beatificum.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 8. ad 1. dicit. Intellectus virtualiter continet actum, ſeu habitum. Oppoſitum habet Sco. 3. prol. Q. in initio, vbi ait. Obiectum eſt id, quod continet virtualiter veritates habitus cuius eſt, ergo non intellectus.

Lucas. Reſp. Scientiam virtualiter continere non ſoli obiecto conuenit, at etiam intellectui, illi minus principaliter, huic magis principaliter. Id clarè ait Sco. 3. d. 1. Q. 8. in calce. Rurſus. Continere virtualiter effectiuè conuenit intellectui, & obiecto, & veriori modo intellectui. At continere virtualiter menſuratiuè, ſeu denominatiuè conuenit ſoli obiecto. Quæres; quare ſcientia diſtinguitur ab obiecto, & non ab intellectu? Reſp. Viger. quia obiectum eſt cauſa vniuoca, licet diminuta. Alij, quia intellectus reſpectu illius eſt cauſa illimitata, obiectū verò eſt cauſa determinata. Alij, & melius quia obiectū eſt totalis mēſura, & licet intellectus ſit eius cauſa effectiua, nihil tamen reſpectu eius habet ratione menſuræ; at tota ratio menſuræ adſcribitur obiecto, illique ſoli conuenit menſurare diſtinguere, & denominare. Nota, quod quædam ſunt ſcientiæ imperfectiores ſuis obiectis, & poſſunt à ſuis obiectis menſurari, & effici; aliæ verò ſunt perfectiores obiecto, & ſolum denominantur ab obiecto, ſed non menſurantur. Et ſcientia, vt effecta, refertur ad obiectum, & intellectum, in ſecundo modo relatiuorum, & eſt relatio mutua, at vt menſurata refertur ad ſolum obiectum, in tertio modo relatiuorum, vbi non eſt relatio mutua. Quod autem ratio menſuræ, & efficientiæ ſit alia, & alia, conſule Sco. lib. 4. d. 1. Q. 1. Id etiam patet. Nam vna conuenit intellectui, ſcilicet effectiua, & alia ſolum obiecto.

Tertia dist. Quæst. nona lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 3. Q. 9. ad A dicit. Cum conceptus vnius personæ in intellectu nostro sit partialis conceptus, respectu conceptus Trinitatis; illa creatura, quæ ducet nos in cognitionem Trinitatis per modum imaginis, repræsentabit Trinitatem, quantum ad istum conceptum, quem intellectus noster potest habere de ea. Oppositum huius apparet ex Sco. lib. 2. d. 3. Q. 9. vbi vult speciem intelligibilem impressam in intellectu Angelico, repræsentare Deum sub ratione obiecti intelligibilis, ducere intellectum Angeli in cognitionem Trinitatis, & tamen non est imago Trinitatis. Similiter visio beatorum ducit in cognitionem Trinitatis, & tamen non est imago.

Lucas. Resp. Verbum illud positum a Sco. per modum imaginis repræsentabit, Trinitatem, soluit difficultatem. Nam non sequitur: Aliquid ducit nos in cognitionem Trinitatis (vt ostendisti exemplo de Angelo, & de beato) ergo est imago Trinitatis. Nam ad id, quod, aliquid dicatur imago, oportet quod ducat nos in cognitionem Trinitatis per modum imaginis; ita quod illud sit repræsentatiuum vnitatis Essentiæ, Trinitatis personarum, & originationis vnius personę ab alia, idque semper cum imitatione essentiali ad ipsam Trinitatem, quam repræsentat.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 9. ad B. dicit. Quantum ad primum. Experimur in nobis esse actum volitionis, & intellectionis, & istos actus aliquo modo esse in potestate nostra. Oppositum huius patet experientia. Nam actus intellectus præsente obiecto non est simpliciter in potestate nostra.

Lucas. Resp. Hæc difficultas tollitur ex illo verbo Sco. Aliquo modo. Nam actus voluntatis est simpliciter in potestate nostra, iuxta illud Aug. Nihil est tam in potestate voluntatis, quam ipsa voluntas. At actus intellectus non est simpliciter in potestate nostra, quia voluntas potest eum diuertere, vt vtatur alio obiecto, & sic tantum est in potestate nostra ratione voluntatis. Hinc dixit Sco. quod erant in potestate nostra aliquo modo.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 9. ad B. ait. Potentias animæ esse formaliter inter se distinctas; his verbis. Non potest autem idem sub eadem ratione formali esse principium istorum duorum actuum secundorum, quia isti actus secundi requirunt oppositam rationem principiandi in suis principijs: ergo oportet habere aliquam distinctionem actuum primorum. Idque habet Sco. lib. 2. d. 16. Oppositum huius habet Sco. lib. 1. d. 8. Q. 3. & d. 13. Q. vn. vbi ex distinctione actuum probat distinctionem in principijs formalibus, scilicet intellectu, & voluntate. At actus, nempe intelligere, & velle distinguuntur realiter, ergo & potentiæ realiter distinguuntur.

Lucas. Resp. Scotus in ista Q. 9. d. 3. 1. exponit se illis verbis. Et hoc proportionabiliter respondet distinctioni actuum secundorum. Nam non debet esse tanta distinctio in principijs formalibus, quanta est in actibus;

quoniam

quoniam in actibus est distinctio realis: in principijs, tantum formalis, sicquè inter principia, & actus suos debet esse proportionata distinctio, sed non similis.

4. *Iacobus.* Scotus l. 1. d. 3. Q. 9. ad D. videtur dicere dari duplicem potentiam animæ, his verbis. Anima in se habet aliquam perfectionem, secundum quam est actus primus respectu notitiæ genitæ, & habet aliam perfectionem secundum quam formaliter recipit volitionem: necque sunt duo. Oppositum huius habet Scotus eamet Q. d. 3. lib. 1. vbi sic ait. Istæ tres perfectiones dicuntur memoria, intelligentia, & voluntas, & lib. 2. d. 16. tres animæ potentias esse firmat.

Lucas. Resp. Tantum sunt duæ potentiæ anime, tres verò dicuntur, in quantum sunt partes imaginis: quoniam intellectus secundum diuersas considerationes vocatur memoria, & intellectus, quamuis eadem potentia sit: ita dicatur de voluntate. Quæres. An imago sit perpetua in anima nostra? Resp. In beatis est simpliciter perpetua: in nobis autem tantum est perpetua, quantum ad potentias, non autem quantum ad potentias sub actibus. Per id soluitur illud Aug. Deus creauit in homine imaginem, quam non seruauit. Quęres amplius. Quæ pars imaginis est perfectior? Secundum Scotum, tertia pars. Secundum Diuum Thom. secunda pars.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 9. ad D. dicit. Anima est actus primus respectu notitiæ genitæ, & recipit ipsam notitiam genitam: & actiuitas communiter attribuitur in via Scoti intellectui possibili; ad quam partem magis videtur declinare 15. Quol. Oppositum huius apparet. Nam in via Scoti tunc non esset in anima verè imago Trinitatis, cum intellectus possibilis non possit esse actiuus, & passiuus, quæ duæ partes constituunt ipsam imaginem.

Lucas. Resp. Respectu eiusdem, certè intellectus possibilis nō potest esse actiuus, & passiuus; alioquin contradictoria verificarentur de eodem; at dum consideratur in ratione principij actiui, sic dicitur actus primus respectu notitiæ genitæ, & est prima pars imaginis. Quando verò consideratur in ratione receptiui, sic est, secundum quod anima intellectiua recipit notitiam genitam, & est secunda pars imaginis.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 9. ad F. dicit. Nullam enim realitatem Pater, siuè relatiuam, siuè absolutam habet aliquo modo per productionem, quam ante non habuit. Oppositum habet lib. 1. d. 19. primi, & 2. Quol. vbi agit de æqualitate, & circumincessione, quæ habentur per productionem.

Lucas. Resp. Scoti dictum. Q. 9. d. 3. lib. 1. habet veritatem de realitatibus absolutis, & respectiuis, quæ personaliter sunt respectiua, eaque Pater vllo pacto habet per productionem. At non negat, Patrem habere per productionem quasdam communes relationes, vt est æqualitas, similitudo, circumincessio, & c.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 9. ad Bb. & ad E. dicit. Ad hoc, vt imago sit in anima nostra, exposcitur, vt repræsentet distinctionem trium personarum, vnitatem essentiæ, & ordinem originis. Oppositum habet Scotus quantum ad ordinis originem, eamet Q. ad I. vbi negat ordinem originis esse in anima nostra, vt repræsentat, vt imago, Sanctissimam Trinitatem.

Lucas. Resp. Non potest esse in anima nostra similitudo omnis imaginis ad

pro-

prothotypum; nam si esse omnimodè similis, non est imago, sed natura, licet igitur pars imaginis in nobis non sit à prima, nec à secunda, veluti Spiritus sanctus est à Patre, & Filio, & in hoc est dissimilitudo; tamen præsuppositiuè est similitudo, idest ordo inter secundam, & tertiam partem imaginis, quia tertia præsupponit secundam naturaliter, licet non sit ab ea, sicque est similitudo, & dissimilitudo. At dissimilitudo excedit ipsam similitudinem. Prior, dissimilitudo in imaginem, & imagatum sit hæc. Nam Pater est intelligentia, memoria, & voluntas; similiter Filius, & Spiritus Sanctus. Nos autem non sumus illa, licet ea habeamus. Altera est. Illa tertia, scilicet memoria, intelligentia, & voluntas, in diuinis, mutuò de se prædicantur; in nobis autem non. Tertia, Pater, & Filius producunt Spiritum sanctum; at in nobis prima, & secunda pars imaginis non producunt tertiam. Quarta, in diuinis secunda persona accipit fæcunditatem spirandi; in nobis intelligere cum sit accidens, non potest capere fæcunditatem ad spirandum amorem. Quinta, in diuinis secunda, & tertia persona, non se excedunt in nobilitate: in nobis intelligere, & velle se excedunt in nobilitate: in nobis intelligere, & velle se excedunt. Sexta, in diuinis secunda, & tertia persona non sunt accidentia: in nobis intelligere, & velle, sunt accidentia. Septima, in diuinis non possunt deficere, nec secunda persona, nec tertia separari à prima: in nobis possunt defficere, intelligere, & velle, consequenterque separari à potentijs. Octaua, in diuinis, secunda, & tertia persona non differunt realiter à memoria fæcunda, sed sunt vna natura: in nobis intelligere, & velle differunt à memoria fæcunda. Nona, in diuinis, secunda, & tertia persona sunt formaliter intelligentes, & voluntas: in nobis intelligere, & velle, non sunt formaliter intelligentia, nec volentia. Decima, & vltima dissimilitudo, in diuinis, secunda persona producit tertiam libere: in nobis secunda pars imaginis, si quid producat erit tantum naturaliter, & non libere. Huiusmodi decem dissimilitudines patent ex Scoto lib. 1. d. 2. Q. 4. secundæ partis ad P. & Q. & d. 3. Q. 9. ad I. Prima verò similitudo inter imaginem, & imaginatum sit hæc. In nobis intelligere, & velle sunt secundum illum ordinem, quem habent inter se prima, & secunda persona in diuinis. Altera est. Intelligere in nobis, & velle habent illos similes modos producendi passiue, quos habent secunda, & tertia persona in diuinis; vt vides. Plures sunt dissimilitudines, quam similitudines. Idcirco verificatur dictum Occam. Anima nempe non est perfecta imago Dei: tamen dicitur Dei imago, quia inter alias creaturas (excepto Angelo) habet maiorē, & perfectiorem similitudinem.

S. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 9. ad K dicit, citans dictum Aug. 12. de Trin. cap. 4. In eo solo, quod ad contemplationem pertinet æternorum, non solum est Trinitas, sed etiam est imago Dei. Oppositum huius habet Sco. eamet quęst. & loco, vbi subnectit. In hoc autem, quod deputatum est in actione temporalium, etiam si Trinitas possit inueniri, non tamen imago Dei inueniri potest.

Lucas. Resp. Imago multis modis capitur: vno modo, vt habet perfectissimā rationem, & est, quando anima intelligit, & vult Deum; alio modo, vt minus perfecta est, & tunc anima intelligit se, seu aliam creaturam rationalem, vt puta Angelum, & scilicet de huiusmodi imaginibus,

de priori nempe loquitur Aug. 12. de Trin. cap. 4. & 5. cap. 30. De posteriori loquitur Aug. 12. de Trin. cap. 8. & 15. Tertio modo capitur imago valdè imperfectè, & est, quando anima intelligit alia à Deo & à se, & de ista imagine Aug. non est locutus, & re vera non est imago, in quantum actus eius sit similitudo ipsius obiecti, sed tantum respectu principiorum, & modi producendi actus, & ordinis suorum actuum inter se, dicitur imago.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 9. ad K dicit, loquendo de imagine representante Deum ipsum, & de actibus eius. Ideo quando isti actus sunt in mente, quod non tantum habent consubstantialitatem, & similitudinem, distinctionem, & originem, sed etiam habent vlteriorem &c. Oppositum huius apparet ratione, & ex Sco. vbique. Nam cum actus differant realiter à potentijs, & sint accidentia, & potentiæ sint substantiæ, quomodo potest esse in actibus consubstantialitas?

Lucas. Resp. Duplex est consubstantialitas, realis.v. & subiectiua; actus, & potentia sunt consubstantiales secundo modo, sed non primo modo. Nam sunt vnum subiecto, & non sunt idem realiter. Sunt etiam consubstantiales imitatiuè, seu repræsentatiuè, quia illa, quæ imitantur, & que repræsentant, sunt consubstantialia. Rursus, potest dici. Sunt consubstantiales causaliter, idest sunt à causis consubstantialibus, vt potè sunt potentiæ, quæ sunt principia formalia ipsorum actuum.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 9 ad L. dicit. Potentiæ animæ non sunt eedem anime. ait enim sic. Ista autem duo, quorum sunt istæ operationes, non sunt consubstantialia animæ. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 16. vbi vult, animæ potentias esse eidem eaidem. Idque tenetur vbique à Scoto.

Lucas. Resp. Potentiæ anime sunt in duplici differentia, quædam sunt sensitiuæ, & hæ distinguũtur realiter ab anima, & inter se. Et hoc capiendo animã pro toto composito ex anima, & corporis parte ex mixta. Aliæ sunt potentiæ spirituales, & insensibiles, vt intellectus, & voluntas, & istæ potentiæ sunt eædem realiter animæ, vt rectè probat Scotus lib. 2. d. 16.

11 *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 9. ad M. Dicit, quælibet Essentia creata repræsentat Deum, & est à Deo, sub ratione vnius, & non sub ratione trini. Oppositum habet Scotus lib. 2. d. 1. Q. 1. & Q. 8. Quol. vbi vult. In creatione rerum necessario requiri Trin. personarum.

Lucas. Resp. Absolutè omnia creata sunt à Deo in ratione vnius. Huiusque ratio est, quia principium formale operandi extra est vnum in tribus, scilicet voluntas. Idcircò omnia fiunt à Deo sub ratione vnius, & non sub ratione trini. De facto tamen necessario præsupponitur Trinitas personarum in creatione rerum; & si ratio creationis sit absolutè in vno Deo.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 9. ad O. dicit. Intelligere est qualitas, & transit in ad aliquid, Vt in terminum. Oppositum huius apparet, ab omnibus Philosophantibus dicentibus. Qualitati non assignatur aliquid pro termino.

Lucas. Resp. Transire in terminum, stat dupliciter: vno modo sicut respectus qui ratione sui transit in terminum, & sic intellectio, cum sit qualitas, non potest transire; alio modo, non quod ratione sui, sed ratione respectus annexi transeat in terminum, sicque transeunt intellectio

volitio,

volitio, visio, & similia, propter illum respectum annexum. Vel, vt dicit Scotus 3. Quol. Ille terminus non accipit esse per ipsam dum præsupponitur ipsi in suo esse. Et Arist. 7. Phis. & in Logica cap. de ad aliqu id: appellauit talia esse relatiua.

13. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 3. Q. 9. ad O. dicit. Intellectioni non conuenit acquiri partibiliter, idest vt pars post partem acquiratur. Oppositum huius sic ratione patet. Intellectio causata ab intellectu est verè actio de genere actionis, ergo partibiliter acquiritur; nam ad actionem de genere actionis requiritur acquisitio partibilis.

Lucas. Resp. Scotus dum dicit, Actio acquiritur partibiliter, loquitur, quando actio est ad formam transeuntem, inductam per motum, sicuti non est intellectio. Vnde 13. Quol. habet doctor hæc verba. Nam non solum ad formam inductam per motũ in passum aliud ab agente, est actio de genere actionis; sed etiam est ad formam inductam per mutationem in ipsometagente. Hæc Scotus. Vel loquitur Scotus de actione terminata ad formam, quæ sit qualitas acquisibilis per motum.

QVARTA DISTINCTIO.
QVAESTIO PRIMA.
LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* COTVS lib. 1. d. 4. Q. 1. concedit vbique hanc propositionē. Deus generat Deum. Oppositum apparet Logicè. Nam si vera est hæc. Deus generat Deum, ergo hæc quoque erit vera. Deus non generat Deum, quod non videtur, quoniam si ista est vera. Deus generat Deum, est, quia Pater generat, pariformiter, hæc videbitur vera. Deus non generat Deum, quia Filius, & Spiritus sanctus non generant. Si secunda est falsa, prima videtur falsa. Nam sicut indefinita affirmatiua infertur ex vna singulari vera, scilicet Pater generat. Cur indefinita negatiua non debet inferri ex duabus singularibus negatiuis veris, scilicet Filius non generat, & Spiritus sanctus non generat?

Lucas. Resp. Seraph. Bonauen. lib. 1. d. 4. Q. 2. refert. Est regula Logica, quæ sumitur ex secundo de Interpret. Quod quando in aliqua propositione est aliquis terminus singularis, nihil differt, ei præponere, vel postponere negationem. Nam tantum valet. Sortes non currit, sicut, non Sortes currit, & è cōtra. Ad rem no tram. Deus est terminus singularis, ergo tantum est ei præponere negationem, sicut postponere, & si in vno sensu reddit falsam propositionem, & in alio. At si preponatur, hæc est falsa. Non Deus generat Deum; & hæc erit falsa, Deus non generat Deum. Quod prima sit falsa, patet ex regula sophistarum, quam adducit Scotus lib. 1. d. 4. Q. 2. Quando in aliqua propositione ponitur dictio officialis, duo habens officia, ad nihil refertur vnum, ad quod non alterum. Sic in proposito. Ista negatio. Non, habet duo officia, distribuere, scilicet, & negare. At negat, eum dico. Non Deus generat Deum; consequenterque distribuit; estque sensus: nullus Deus generat Deum, & per consequens, nec Pater, quod est falsum; sicque non est simile de hac, Deus generat Deum, pro Patre generante; & de hac. Non Deus generat pro Filio. Ad id, quod dicebatur. Sicut indefinita affirmatiua infertur ex vna singulari; ita indefinita negatiua ex duabus singularibus. Nego similitudinem. Nam indefinita negatiua æquipollet vni vniuersali negatiuæ, non ita est de indefinita affirmatiua. Vnde, si dicam. Homo non intrauit Ecclesiam, videtur æquipollere huic. Nullus homo intrauit Ecclesiam: non sic autem est de indefinita affirmatiua. Greg. tamen lib. 1. d. 4. Q. vii. concedit hanc absolutè veram. Deus non genuit Deum, & negat hanc. Non Deus genuit Deum: idque virtute negationis precedentis terminum, quæ confundit, & facit eum stare distributiuè. Dices. Talis præcessio in terminos singulares nihil facit, vt dictum est. Resp. Et si Deus sit singularis, est tamen communis tribus suppositis, & ideo differt præponere, & postponere negationem termino. Dices. Plures Sancti negauerunt eam.

Resp.

Reſp. Id fecerunt, ne heretici fideles ſeducerent.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 4. Q. 1. ad D dicit. Hec propoſitiò non poteſt concedi.
Deus generat ſe. Nam, & ſi concedatur. Deus genuit eundem De-
um, tamen non ſequitur propter fallaciam figure dictionis, & con-
ſequentis. Oppoſitum huius habet Aug. ſuper Ioa. ibi. Miſit pater fi-
lium ſuum. Vbi ait. Miſit filium ſuum, & non alterum miſit: ita ge-
nerans Deum; ſe, & non alterum genuit. Idem Aug. contra Maxi-
minum dicit. Genuit de ſe alterum ſe. Et idem dicit. 15. de Trin. ſub
alijs tamen verbis

Lucas. Reſp. Aug. de generat. Verbi loquens, ità ſtrictè loquitur propter erro-
rem Arrij dicentis filium minorem patre, & diſtinctum ab eo in na-
tura, qui tempore ſuo vigebat. Vt illum errorem extirparet, appo-
ſuit illud reciprocum, ſe, non vt notat ſuppoſitum Patris, ſed vnita-
tem naturæ inter Patrem, & filium. Et pro intelligentia illius propo-
ſitionis, Deus generat alium Deum. Greg. lib. 1. d. 4. ait. Deus po-
teſt ſumi eſſentialiter, & notionaliter. Primo modo eſt falſa. Deus
genuit alium Deum, at ſecundo modo eſt vera. Si queras. An ſine
præmiſſa diſtinctione ſit vera. Reſp. Sic, ad bonum ſenſum. Nam,
iſte terminus, Deus ex ratione ſuæ concretionis, & ex modo ſuo ſi-
gnificandi poteſt pro hypoſtaſi ſupponere. Id non eſt de iſto termi-
no Deitas. Occam idem ſapit cum Greg. Addit tantum. Hæc, De-
us generat alium Deum, ne ſit occaſio errandi, quam tamen abſolu-
tè Greg. concedit. Ricc. lib. 1. d. 4. Q. 2. dicit. Hæc, Deus generat
alium Deum, eſt falſa. Facit enim hunc ſenſum, quod genuit ſuppo-
ſitum habens aliam Deitatem, quam ſit Deitas generantis, quia, alius,
determinat hoc nomen ſubſtantiuum, quod eſt Deus, quod nomen,
ſignificat Deitatem, ergo li alius, ſibi additus denotat aliam Deitatem,
quod eſt falſum. Alij aiunt. Alius poteſt accipi adiectiuè, & ſubſtan-
tiuè, ſi teneatur adiectiuè, tunc alius cadit ſuper, li Deus, ſicque ſi-
gnificat alietatem in diuinitate, & reddit falſam propoſitionem. Si
teneatur ſubſtantiuè, tunc eſt appoſitiua conſtructio, vt animal homo,
& facit hunc ſenſum verum. Deus generat alium Deum, ideſt Deus
generat alium, qui eſt Deus. Idque confirmat Greg. ex illo Euangelij:
Ego rogabo Patrem, & alium Parachitum dabit vobis. At Vorilion,
inquit. Deus generat alium Deum, de virtute ſermonis propoſitio
iſta eſt neganda. Nam adiectiuum iunctum ſubſtantiuo non datur
ſubſtantiuari, vt homo albus, nec hęc dicitur eſſe appoſitiua locutio,
maxime cum illa ſit magis communis reſpectu magis communis,
& ita eſt ſimpliciter falſa. Nec, vt dictum eſt, poterit ſubſtanti-
uari, li alius, ob cauſam dictam. Et addit. In diuinis eſt triplex mo-
dus nominum, quædam enim important ſolam diſtinctionem, quæ-
dam omnimodam vnionem, quædam modo medio. Prima non ad-
mittuntur reſpectu nominum communium. Vnde hæc non concedi-
tur. Deus genuit alium Deum. Nec ſecunda admittuntur, vnde hæc
non conceditur Deus genuit ſe. Sed tertia nomina, quæ ſignificant di-
ſtinctionem perſonarum, & vnitatem Eſſentiæ, conceduntur. Vnde
hæc conceditur. Deus generat Deum, quia dicit diſtinctionem in per-
ſona, & vnitatem in Eſſentia. Hæc Vorilion. Neque eſt ſimile illud
Euang. Et alium paraclitum dabit vobis. Nam li paraclitum ſpecifi-
cat li alium, hinc ſatis refert dicere, alium paraclitum, & alium De-
um.

um. Magister d.4.1.ait. Deus generat se, vel aliũ, idest Deus genuit alterum se, non alterum Deum, sed alteram personam, quam expositionem commendat Occam.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 4. Q. 1. ad D. dicit. Hæc propositio conceditur. Deus genuit alium. Oppositum huius habet Scotus in eamet Q. 1. d. 4. dicens. Hæc est falsa. Deus generat alium Deum.

Lucas. Resp. Quando Scotus concedit genuit alium. intelligitur, generat habẽtem naturam diuinam. Et est vera, quia pater generat alium, qui est Deus, vt dicit Magister. At non est verum. Deus generat alium Deum, quia li, alius, ponit suum significatum circa significatum Dei; & sic commutatur hoc aliquid in quale quid, & arguit ab inferiori ad suum superius cum negatione. Dices. Si generat alium, igitur alium Deum, vel alium non Deum. Dico, nec hoc, nec illud. Si inferas. Contradictoria destruerẽtur. Resp. Contradictionis semper est altera vera, & altera falsa. Ita hic. Hęc est falsa. Deus genuit alium Deum. Hæc est vera. Deus non genuit alium Deum, quæ est sua contradictoria, & non ista, Deus genuit alium non Deum. Instabis. Deus non genuit alium Deum, ergo genuit alium non Deum. Nam ex negatiua de prædicato finito sequitur affirmatiua de prędicato infinito, vt hic. Homo non est iustus, ergo est non iustus. Resp. Quamuis regugula Arist. sit vera, & potest probari per naturam contradictionis, tamen nunquam tenet in compositis prædicatis, nam non sequitur. Homo non est lignum album, ergo est lignum non album, quia affirmatur lignum in secunda, quod non affirmabatur in prima. Dices amplius, genuit alium, ergo bene sequitur, Deum, vel non Deum. Admitto. Ergo genuit alium Deum. Nego, propter variationem alietatis. Bene enim sequitur. Genuit alium, ergo Deum, vel non Deum. sed non sequitur, genuit alium, & Deum; ergo genuit alium Deum; quia non ex omnibus diuisis sequitur coniuctum, vt docet Sco. lib. 1. d. 28. & lib. 3. d. 3. Q. 1. Et nota. Ad id quod valeat consequẽtia ad coniunctum à diuisis, tres conditiones requiruntur. Prior est; quod diuisa se habeant sicut determinatio, & determinabile; ideo non sequitur. Sortes est ambulans, & musicus, ergo est ambulans musicus, quia consequens est propositio plures, quæ nec est vera, nec falsa. Altera, quod determinatio non capitur æquiuocè: idcircò non sequitur. Iste canis e pater, & est tuus, ergo est pater tuus, quia in antecedente, li tuus, appellat te tanquam possessorem canis, & in consequente appellat te, tanquam genitum à cane. Tertia conditio, quod non fiat nugatio, ob id non sequitur. Sortes est homo, & est bipes, ergo est homo bipes. Econuerso verò à coniunctis ad diuisa valet etiam tribus conditionibus seruatis. Prima est, quod non sit repugnantia in adiecto; idcircò non sequitur. Adam est homo mortuus, ergo est homo, & est mortuus. Altera est, quod talis determinatio non sit ampliatiua, cuius defectu, non sequitur. Chimera est ens inopinabile, ergo chimera est ens, & est inopinabilis. Tertia conditio, quod determinatio non capiatur æquiuocè; defectu cuius non sequitur. Iste est bonus faber, ergo est bonus, & est faber.

Quarta dist. Quæst. secunda lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 4. Q. 2. ad A, & B. dicit. Hæc propositio. Pater est Deus, est propositio formalis. Oppositum huius habet Scotus 6. Quol. art. 2. & d. 26. 1. lib. vbi vult, quod ista est verior. Pater est Deus, quam sit ista, homo est animal, sed non formalior, quia non est formalis.

Lucas. Resp. Scotus d. 4. Q. 2. lib. 1. vocat istam, Pater est Deus, formalem, respectu huius, Deus est Pater, at non vult absolutè eam esse formalem. Dices. Scotus loco iam citato d. 4. primi ait. Hæc, Deus est Pater, habet aliquam veritatem, loquendo de prædicatione formali. Resp. ista, Deus est Pater, dicitur quasi formalis à Scoto, & non formalis. Et id in comparatione ad hanc, Deitas est pater, quæ est propositio identica. Ad cuius identicæ veritatem, requiritur, alterum, vel ambo infinita. Notandum, Hæc, Pater est Deus, & similes, vllo pacto sunt formales tuendo personas constitui per relationes, quia tunc (logicè loquendo) & docet Scotus 26. primi. Pater est ens per accidens. Si verò teneatur, personam constitui per absolutũ, tunc hæ propositiones. Pater est Deus, Filius est Deus, Spiritus Sanctus est Deus, sunt formales.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 4. Q. 2. ad B. dicit. Vnicuique quo conrespondet proprium quod, vel quis; quod etiam habet in principio 1. Q. 4. d. lib. 1. & d. 2. Q. 4. 1. quasi in principio. Oppositum huius patet ex Scoto pluribus locis. Nam concretum, & abstractum significant pænitus idem, & indistincta ex natura rei, Deitas est quo, & Deus est quod, per Scotum, quod est impossibile, cum sint pænitus idem, & indistincta.

Lucas. Resp. In via Scoti verum est, quo, & quod, seu concretum, & abstractum esse penitus idem, & indistincta à parte rei, at distinguuntur logicè, vel formaliter, hæc que distinctio sufficit, vt Deitas dicatur quo & Deus quod, vt traditur à Scoto lib. 1. d. 8. Q. 2. Dices. Si albedo vna esset in tribus suppositis, in isto casu, vt patet, vni quo non corresponderet vnum quod, sed tria quod. Dico quod subiectum non est proprium, quod albedinis, sed album est quod albedinis. Dices adhuc. Anima separata respectu intellectionis est quo, & quod, igitur non cuilibet quo correspondet proprium quod, quia anima esset distincta à se ipsa; dico, quod anima est quod, & intellectus est quo. Instabis, Accidentia separata non habent proprium quod, patet. Nam ante consecrationem panis erat proprium quod, & in consecratione non habent illud, ergo &c. Dico, ratio tua supponit vnum falsum. scilicet quod subiectum sit proprium quod respectu ipsorum accidẽtium, quod est falsum.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 4. Q. 2. ad B. dicit. Deus creat, iustificat &c. est propositio primo vera, non intelligendo aliquod suppositum, vel aliquod incommunicabile in illa natura, quia incommunicabilitas non est ratio talium actuum, Oppositum patet ex illo dicto communiter Arist. attribututo. Actiones sunt suppositorum.

Resp.

Lucas. Resp. Hæc propositio. Actiones sunt suppositorum, nunquam fuit dicta ab Arist. sed Arist. in prohemio Met. tantum dixit. Actiones sunt circa singularia, tamen quia communiter citatur, & acceptatur, eam expono tripliciter. Primo. Actiones sunt suppositorum, idest aliquorum se gerentium more suppositorum. vt sunt accidentia separata. Hæc expositio est Scoti lib. 4. d. 12. Q. 3. solu. rationes princ. Secundo sic. Actiones sunt suppositorum, non præsuppositorum, ita quod præsupponant talia, sed constitutiuorum, quia constituunt alia supposita in esse, vt docet Scotus lib. 1. d. 26. Tertio, Actiones sunt suppositorum, idest vltimatè denominatorum, non quod sint principaliter in suppositis, sed quia vltimatè denominant. Hisque patet ad contradictionem.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 4. Q. 2. ad B. dicit. Deus, vt non includit aliquod incommunicabile, seu conceptum alicuius incommunicabilis, verè potest agere. Oppositum huius videtur sequi ex Scoto in materia de Trinitate. Nam Deus generans Deum, verè agit, & producit, ergo Deus generat sine conceptu alicuius incommunicabilis, & tunc Deus distingueretur à se, quod est falsum.

Lucas. Resp. Quamuis Deus sine inclusione alicuius incommunicabilis, possit creare, gubernare, & conseruare mundum, tamen sic non potest generare filium, quia inter generans, & genitum semper est distinctio realis, si ergo hic Deus non includens personam, posset generare Deum; Tunc, hic Deus generans, distingueretur realiter à Deo genito, cum Deus sic tantum dicat Deitatem, sequeretur, quod Deitas distingueretur à se ipsa, pro aliquo supposito necessario supponit cum dicitur; hic Deus generat, quando verò dicitur, hic Deus creat mundum, non supponit necessariò suppositum. Nam vt sic omnia includit necessaria ad creationem; est enim ens infinitum actualissimè, & per se existens, licet non sit incommunicabile. Non enim actio de necessitate præsupponit suppositum, & ratio incommunicabilitatis non est ratio agendi, siuè creandi. Dices, & si non sit ratio formalis agendi, est tamen conditio necessaria requisita ad agendum, sicut à simili; singularitas non est ratio agendi, sed tantum conditio agentis. Non est simile de ratione suppositi, & singularitatis, nam singularitas necessario includit ipsam naturam agentem, quæ natura necessario ad agendum non includit suppositum. Calor enim separatus à substantia est ratio calefaciendi, & non includit substantiam. Dices amplius. Si ratio incommunicabilitatis non est simpliciter necessaria ad actionem, ergo Deitas, seu memoria fæcunda, vt non includit rationem suppositi, erit ratio formalis generandi filium, etiam propinquè. Dico; ratio suppositi non est simpliciter necessaria propter generationem, at propter distinctionem realem producentis, & producti. Nam generatio requirit extrema realiter distincta; idcirco in diuinis necesse est ponere rationem suppositi respectu generantis. Nam si generatio per possibile, vel impossibile posset esse in diuinis, sine reali distinctione generantis, & geniti, non esset inconueniens dicere memoriam fæcundam simpliciter esse rationem formalem generãdi proximam, & optimè dispositam, vt docet Scotus lib. 1. d. 7.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 4. Q. 2. ad C. dicit. Color existens, si esset separatus à subsistentia, & superficie, posset esse principium operationis realis.

Oppo-

Oppositum huius habet lib. 4. d, 12, Q. 3. vbi dicit. Color separatus à quantitate non est visibilis, quia omne quod videtur debet esse quãtum, & extensum.

Lucas. Resp. Colorem posse immutare dupliciter, aut potentia propinqua, aut potentia remota, propinquè non potest sine quantitate, vt dicit Scotus in 4. remotè verò potest etiam sine quantitate, idest habet ex se immutare, & rationem immutandi, & non ab alio. Rursus. Scotus d. 4. pr. non dicit, quod color separatus à superficie posset immutare; sed dicit, si esset separatus a subsistentia in supposito. At talem subsistẽtiam habet à substantia, & non à quantitate. Dices. Scotus loco citato in primo, parum inferius dicit. Color supponit proprimo significato suo, puta pro hoc colore existente, non autem pro aliquo colore inferiori ad hunc colorem, puta pro hoc colore in hac superficie, vel in illa, ergo videtur separari a superficie. Dico, Scotus non intendit abstrahere colorem à superficie omnino, sed tantum ab hac, vel illa superficie. Dices. Scotus ibidem ait. Multo magis hoc esset verum, si hic color, vt hic, esset per se existens, vbi videtur innuere separationem coloris à quantitate. Dico. Scotus ex illis verbis id intendit, quod id magis competeret colori, si esset per se existẽs eo modo, quo substantia est per se existens. At non intelligit per se existens de facto, vt sit separatum à quantitate. Vel dicas, cum non sit locus lib. 1. determinandi hanc difficultatem, Scotus non curauit, an color separatus à quantitate esset visibilis, vel nè, cum tantum exemplariter locutus sit. Potes etiam dicere, est visibilis, quantum est ex parte sui: nam si, separatus à superficie, non sit visibilis, est tamen ratione cuiuidam necessario præexigiti.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 4. Q. 2. ad D. & in corp. quæst. dicit. Terminus communis captus pro principali significato supponit simpliciter; at captus pro suppositis supponit personaliter. Oppositum huius habent nostrates in logicis, & potissimum Maur. super Q. 9. Vniuersalium vbi vult ad mentem Sco. quando terminus communis capitur pro principali significato est suppositio personalis.

Lucas. Resp. Duplex est suppositio simplex, vna quando prædicatum ponit differentiam inter superius, & inferius, vt homo est species. Altera, quando accipitur terminus communis in se, vt homo est visibilis, & hæc secunda respectu primæ potest dici suppositio personalis, cum eius prædicatum non ponat differentiam inter superius, & inferius: at respectu huius, homo currit, vocari potest suppositio simplex; hoc bene notato, possunt multæ oppiniones conciliari in logicis, quæ sibi contrariæ esse videntur.

QVINTA DISTINCTIO.
QVAESTIO PRIMA.
LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* COTVS lib. 1. d. 5. Q. 1. in Initio dicit contra Abb. Ioachin. Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt vna res, & habetur de summa Trin. & fide catholica c. damnamus. Nos autem, sacro approbante Concilio, credimus, & confitemur cum Petro, scilicet quod vna summa res est Essentia, vel natura diuina, quæ nec generat, nec generatur, & tamen non sequitur, quod sit quaternitas, quia illæ tres res Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt illa vna res; quaternitas autem esse non potest, nisi esset quartum realiter à tribus distinctum. Oppositum huius habet Scotus in materia de Trin. quod Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt tres res, quod colligitur ex Concilio Later. appellante tres personas diuinas, tres res.

Lucas. Resp. Errauit circa id Abbas Ioachin., triaq; falsa firmauit. Primum Essentia est, quod generat, & generatur. Secundum. Tres personæ sunt vnum quasi vnitate specifica. Tertium. Magister fuit hereticus, qui posuit quaternitatem. Omnia hæc fuerunt reprobata à Concilo Lateranensi tanquam falsa, vt legitur extra de Sum. Trin. & fide catholica. Damnamus. Cuius verba paulo superius allata sunt. Vbi solemniter approbatur Magister, & & damnatur Ioachin. Positio que catholica Magistri quod scilicet Essentia non generet, nec generetur diuersimodè à theologis pertractatur, eorumque, dicta mox enarrabo à data solutione contradictionis. Res enim bifariam sumitur, aut essentialiter, & sic propositio Scoti est vera. Pater, Filius, Spiritus Sanctus sunt vna res: aut notionaliter, & sic sunt plures res. Quæres. An in diuinis possit esse quaternitas? Profectò. Nam est ibi generatio actiua, passiua, spiratio actiua, & passiua, sicque sunt quatuor res realiter distinctæ quod spiratio actiua distinguatur realiter à generatione actiua, & ab alijs, docet Scotus d. 13. pr. & sæpe in via sua. Dices. Id est contra determinationem S. Ecclesiæ, quæ determinauit esse tantum tres res distinctas realiter. Dico (sub censura tamen melioris iudicij) determinatio Ecclesiæ est, quod tantum sint tres res subsistentes realiter distinctę; nunquam determinat de rebus non subsistentibus, vt est spiratio actiua. Bonau. lib. 1. d. 5. Q. 3. respondens, Cur Essentia non generet, nec generetur, ait, natura in creaturis, quia numeratur, ideo generatur; at quia in diuinis natura non numeratur, ideo non generatur. Et alibi, addit de Abb. Ioacchin. Fuit valde præsumptuosus, & superbus qui, cum esset ignorans, tanto viro contradicere ausus est. Vnde merito compulsus est reuocare, & libellum suum Concilio Lateranensi præsentare. Rubion. lib. 1. d. 5. Q. 1. dicit ad hanc conclusionem, Essentia non generat, nec generatur, nulla est

est ratio efficax, nisi determinatio Ecclesiæ. Gabriel. eadem d. Q. 1. refert Olchot. tenentem, quod hæc determinatio fuit facta ex quada reuelatione speciali Ecclesiæ. Franciscus verò lib. 1. d. 5. Q. 1. recitat plures modos dicendi ad hoc declarandum. Prior est. Essentia ideo formaliter non generat, quia actiones sunt suppositorum, Essentia autem diuina non est formaliter suppositum. At sic contra id arguit. Anima separata agit, & tamen non est suppositum. Alter est. Idcircò Essentia non generat, quia pari ratione generaretur, & sic idé generaret se. Id non valet, quia est idem intellectus in tribus, & conceditur, quod intellectus generat, & tamen non conceditur quod idé generet se ipsum. Tertius est. Ideo Essentia non generat, nec generatur, quia est ad se si enim generaret, relationem haberet ad illud secundum generationé; sed hoc nihil valet. Nam licet Essentiæ repugnet esse ad aliquid quidditatiué, non autem denominatiué. Quartus, Essentia non generat, quia est communis tribus, sicque quelibet persona generaret. Sed contra. Nam immensus generat immensum, & æternus æternum, & tamen immensus, & æternus sunt entia communia tribus. Quintus est. Essentia non generat, quia pater alio est pater, & alio Deus; nam generatione est pater, & Essentia est Deus. Contra istud. Nam probaret, quod Essentia non esset principium productiuum verbi, quia alio est Deus, & alio est generans. Sextus, est Scoti dicentis. Essentia non generat, quia est principium quò, & ideò non potest esse principium quod, & ista ratio verificatur de eo, quod est vltimū quo, quia non valeret de quo nō vltimo, quod respectu diuersorum potest esse quo, & quod; sicut enim prima causa nihil habet de effectualitate, ita vltimus effectus nihil habet de causalitate, itaque proportionate de principio, & principiato dicatur.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 1. in secunda ratione pro opinione Magistri dicit. Si Essentia generaretur, tunc referretur ad se, & distingueretur à se. Oppositum huius habet Sco. lib. 1. d. 3. Q. 7. ad R. & d. 2. primi parte 2. Q. 3. & lib. 2. d. 2. Q. 10. In his omnibus locis (periti videre possunt) ait. Eadem voluntas refertur ad se ipsam, & Angelus potest mouere se, intellectusque potest mouere se, & tamen non distinguuntur à se ipsis.

Lucas. Resp. Scotus locis citats vult, quod, & si non sequatur distinctio realis, cum non sit talis relatio originis ibi, scilicet agentis ad passum, est tamen ibi relatio realis respectu tertij verè producti, nam recipi in eodem agente, & ideò quando idem producit aliquid in se ipso, licet realiter distinguatur à producto, non tamen realiter distinguitur à se ipso, vt receptio talis producti. Essentia vero si generaret includeret relationem originis, terminatam ad genitum in se, quod genitū non potest esse nisi Essentia: quia, qua ratione dicitur generans, eadem ratione diceretur genita, sicque includeret relationem originis ad se ipsam, quæ relatio de necessitate est inter extrema realiter distincta. Item, non est simile de Essentia producente, & de voluntate creata; nam primum spectat ad secundum modum relatiuorum requirenté distinctionem realem; secundum autem pertinet ad tertium modum relatiuorum distinctionem realem non exposcentem. Ideò, & si inter mouens, & motum non requiratur distinctio realis, tamen, vt omnia soluantur, dicas, quod requiritur distinctio realis inter effectū

de nouo productum in motu, vt cum voluntas mouet se ipsam, non requiritur distinctio realis inter voluntatem mouentem, & motam, sed inter voluntatem, & velle de nouo productum in voluntate.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 1. in tertia ratione pro magistro dicit. Pater est formaliter eo quod generat, quia pater formaliter est ipsa Essentia, quæ est in filio propter indistinctionem ipsius Essentię. Oppositum huius habet Scotus pluribus in locis, est etiam dictum Aug. Pater est pater paternitate, & Deus Deitate, ergo non est pater formaliter Essentia.

Lucas. Resp. Pater duobus modis accipitur adiectiuè, & substantiuè, adiectiuè pater formaliter est eo quod generat, substantiuè autem pater formaliter est ipsa Essentia; quia pater, vt prima persona, in sui ratione includit Essentiam, & relationem. Nota, quod generare, & generari, spirare, & spirari, immediatè prædicantur de solis suppositis, de Deo verò, & alijs concretis essentialibus, mediatè: & ista est vera Deus generat, mediatè tamen, quia pater generat; idcirco licet Essentia sit pater, & pater generet, non sequitur quod Essentia generet; huius rei ratio est, quia essentia est vltimatè abstracta, cui repugnat recipere prædicationem formalem, non sic autem est de Deo.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 1. ad A. Quandocunque est subiectum abstractum vltima abstractione, & prædicatum ex ratione sua prædicari non valet, nisi formaliter, non potest propositio esse vera, nisi sit per se primo modo; ob id concludit hanc propositionem esse falsam. Essentia generat, vel generatur. Oppositum huius patet sic, & est ad sensum. Hæc est vera. Essentia est abstracta, essentia est distincta, & prædicantur hæc prædicata formaliter, & tamen non sunt in primo modo dicendi per se.

Lucas. Resp. Franc. lib. 1. d, 5. Q. 1. inquit. Abstractio, & distinctio important negationem, quamuis videantur nomina affirmatiua, & addit. Regula Scoti veritatem habet in affirmatiuis, & non in negatiuis. Dices. Hæc est vera. Essentia concipitur, ergo &c. Resp. Conceptio non est nisi respectus rationis, & de talibus nō intelligitur regula Scoti. Instabis. Ista est vera, Essentia est summa, & prima res, & primitas, & sūmitas sunt precisè respectus rationis. Essentia diuina est bona, & vera, veritas, & bonitas sunt conditiones fundamentales, & nō respectus actuales; deque talibus non intelligitur regula Scoti. Dices insuper. Hęc est vera. Essentia est vna, & non est in primo modo dicendi per se. Regula Scoti non valet in terminis priuatiuis, sed tantum in positiuis, vnitas autem est priuatio. Dices amplius. Hæc est vera. Essentia est infinita, æterna, & non est in primo modo. Regula Scoti non habet veritatem in modis intrinsecis, non valet ergo nisi in terminis primæ intentionis; non valet in terminis concernentibus actum intellectus, & voluntatis propter has propositiones. Essentia est amabilis, & intelligibilis, non valet in operationibus immanentibus. Non valet nisi in his, quæ se habent per modum fluxus, & fieri, vt generare, & in his, quæ se habent per modum habitus, & quietis. Ob has, Essentia est pulcra, & libera, quæ tantum significant per modum quietis. Hæc Franc.. In quem sic Vorilion egregiè arguit. Omnia in quodam signo naturæ sunt posteriora Essentia Diuina, ergo si Essentia Diuina est vltimatè abstracta, abstrahit ab illis. Rursus, contra id, quod dicit, veritatem, & bonitatem non distingui formaliter ab essentia

sentia diuina; sunt passiones, vel quasi passiones, ergo formaliter distinguuntur à subiectis. Hæc Vorilion. Qui male etiam respondet, & plus quàm Franc. Omnia inquit supradicta prædicata prædicantur de Essentia indenticè. Id est contra Scotum. Nam cum sint prædicata adiectiua, non possunt prædicari nisi formaliter, vt ait Scotus. Vide Paulum, & Vigerium, qui quoque non bene exponunt hanc regulam Sco. quibus omnibus visis determinationem in isto passu à Licheto, & non ab alijs recipias velim. Omnes hæ propositiones, Essentia est vna, vera, & bona, infinita, amata, intellecta, distincta, abstracta, communicata, pulchra, omniaq; prędicta in quibus adiectiuum prædicatur, sunt falsæ, ratio falsitatis est. Omne vltimatè abstractum includit hoc sincathegorema per se primo, vt communiter admittunt omnes Logici. Ideo hæc est falsa. Humanitas est alba, currit, &c. Ob id omnes illæ propositiones falsę conceduntur tantum in bono sensu, & non de rigore sermonis. Quoniam, & si à parte rei ita sit modus tamen falsificat tales propositiones. Hęc est optima solutio absq; tot glosulis datis regulæ Scoti. Hoc est verum, quod aliqui dicunt, quod vltimatè abstracta includant tantum illud sinchategorema per se primo respectu prædicatorum realium, & non respectu intentionalium; includunt enim illud respectu quorumcunque prædicatorum.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 1. ad A. dicit. In substantia simplici, siue composita, pręcisè secundum suam rationem formalem quidditatiuam tantum est abstractio a suppositis propriæ naturæ. Oppositum habet Sco. lib. 3. d. 7. Q. 1. solu. 2. princip. vbi concedit plures abstractiones in substantia.

Lucas. Resp. In substantia est tantum vna abstractio in via Scoti à supposito, & si multę abstractiones reperiantur in substantia, omnes tamen sunt à supposito, & ita est vnica abstractio à supposito, quæ potest habere multos gradus, & non est abstractio à subiecto, nec à fundamento, sicut est in absolutis, & respectiuis. Aut dicas. Est vnica abstractio vltimatè præcisè secundum rationem suam quidditatiuam. Dices. In Christo sunt abstractiones, vna a supposito proprio, vt humanitas Christi, ab hoc homine, qui impropriè dicitur suppositum. Altera est à supposito alieno, scilicet à supposito Verbi, ergo in substantia sunt plures abstractiones. Dico, quod Scotus (dum ponit vnicam abstractionem in substantia) loquitur de abstractione à suppositis, ad quam natura habet inclinationem. Expende; Vltimatè abstractum nō potest prædicari de aliquo supposito, qui abstrahit ab omni supposito. At forte non abstrahit ab omni singulari. Idcircò adhuc in tali abstractione potest de singulari prædicari, vt hæc humanitas est humanitas.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 1. ad A. & C. dicit. Quando adiectiua prædicata prædicantur de vltimate abstracto prædicantur in primo modo dicēdi per se, quæ adiectiua, seu prædicata formalia significant formam per modum informantis. Oppositum huius patet ratione, prædicata formalia adiectiua, quæ prædicantur per inęsionem, vnquam possunt prædicari primo modo, ergo non rectè videtur dicere Scotus, quod si prædicantur de vltimate abstracto, prædicentur primo modo.

Lucas. Resp. Prædicari formaliter est duplex, quidditatiuè, scilicet vt homo est animal, & formaliter per inhęsionem, vt homo est albus, quomodocunque igitur capiatur formaliter, cum vltimatè abstractum inclu-

dat omne id quod non est de quidditate, & includat hoc sincathegorema per se primo, ideò si propositio esset vera, esset in primo modo. At propositio nunquam est vera, capiendo formaliter adiectiuè; si tamen daretur, vera esset in primo modo, ob causam dictam. Id tamen licet vnquam contingat.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 1. ad 1. concedit talem propositionem. Sapientia est nata eo quod sapientia est principium operandi. Oppositum huius apparet ex doctrina Scoti pluribus locis. Nam huiusmodi prędicata, nasci, generari, semper important distinctionem realem, ergo oportebit concedere; Memoria fecunda generat, cum ipsa sit potentia generandi, vt dicit Scotus lib. 1. d. 7. si conceditur sapientia est nata, quod tamen est falsum.

Lucas. Resp. Hec propositio. Sapientia est nata, non est vera de rigore sermonis, & in bono sensu conceditur à Theologis. Etiam, Hæc, Sapientia est nata, & generans, conceditur, quia est principium summe dispositum ad generandum, & concernit aliquod suppositum. Hinc habet aliquam veritatem. Similiter in isto sensu possumus concedere, quod memoria fecunda generet, quæ, vt est potentia generandi, concernit aliquod suppositum, cuius dicatur potentia generandi. Sed Essentia, vt vltimate abstracta, non dicitur potentia generandi. Hinc est quod non potest vllo pacto generare. Dices, cur conceditur hæc, Substantia generat substantiam, & non hec, Essentia generat Essentiam. Resp. Quære. Consule Franc. lib. d. 5. Q. 2. in fine, & intelliges.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 1. ad 1. citans Aug. in libello contra Epistolam fundamenti dicit. Euangelio non crederem, nisi quia Ecclesiæ Catholicę credo. Vbi videtur, Ecclesiam excedere Euangelium, & sibi dare robur. Oppositum huius apparet. Nam Euangelium est ius diuinum propriè, & Ecclesia non potest super ius diuinum.

Lucas. Resp. De ista materia diximus 3. cont. Q. 2. Prol. & modo subdimus quod Ecclesia potest multipliciter sumi. Primo pro Ecclesia materiali in qua diuina officia celebrantur. Secundo, pro multitudine alicuius cleri collegiati. Tertio, pro multitudine Ecclesiasticorum numerando Papam, Cardinales, Episcopos &c. Quarto capitur Ecclesia pro speciali multitudine virorum, scilicet pro Papa, Cardinalibus: & omnibus spectantibus ad congregationem Concilij generalis. Quinto pro omnibus Christianis simul vnitis. Sexto, & vltimo pro omni multitudine tam viuorum, quam mortuorum includente Christum, caput. Ecclesia hoc vltimo modo est maior Euangelio: alijs autem modis. Euangelium excedit Ecclesiam. Queres. Ecclesia num possit errare? Resp. 1. 2. & 3. modis potest errare. At 4. 5. & 6. modis. Ecclesia errare non potest. Dubitabis, vtrum Ecclesia possit suos subditos obligare ad peccatū mortale? Et id quod dico de Ecclesia etiā de Concilio legitime congregato, repræsētante Ecclesiā vniuersalem inquam. Resp. licet superius circa id aliquid dictum fuerit, hæc addenda censui. Ecclesia sine dubio obligare potest subditos ad mortale. Idque fulcitur hisce auctoritatibus. Mat. cap. 10. quicunque non receperit vos, nec audierit sermones vestros. Amen dico vobis. Tollerabilius erit terræ sodomorum, & Gomorreorum in die iudicij, quam terræ illi. Matth. 18. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus, & quodcunque ligaueris &c. Matt. c, 23. super cathedram.

Moisi

Moſi &c. Luce cap. 10. Qui uos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit, & qui ſpernit me, ſpernit eum, qui miſit me. Paul. ad Rom. 13. Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, & cæt. & 1. ad Teſſal. cap. 4. Qui hęc ſpernit, non hominem, ſed Deum ſpernit, & cap. 2. Si quis non obedierit verbo, hunc notate, & non commiſceamini cum illo, vt confundatur. Et Deut. cap. 17. Qui ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio; qui ex tempore miniſtrat Deo ſuo, ex decreto iudicis moriatur homo ille. At in lege veteri mors non dabatur, niſi pro mortali, ſicut, & in noua. His patet Eccleſiam poſſe ad mortale obligare, & eſt clara ſententia beati Thom. 1. 2. Q. 96. ar. 4. vbi ſic ait. Leges poſitiuæ humanæ iuſtæ habent ius obligandi in foro conſcientiæ à lege ęterna, à qua deriuantur. Bon. lib. 2. d. 35. dicit. Qui non obedit prælato peccat, ſicut qui non obedit Deo, & addit, Ideo totum pendet ex mandato Dei; nam Deus mandauit, vt homini obediatur. Idque tenet expreſſe Gabr. lib. 4. d. 16. pr. 3. ar. 1. At quid ſentit Scotus, Reſp. lib. 4. d. 3. Q. 9. ſic ait. Non eſt ergo iſte perplexus, quia ſeruando preceptum ſuperioris, & præceptum ſtrictius Eccleſię benefacit, & ſi non ſeruaret, peccaret mortaliter. Hæc Scotus. Hæc auctor: non multum cogit. Dicerem enim quod iſte peccat mortaliter ratione præcepti ſuperioris, ſcilicet Chriſti concurrentis cum precepto Eccleſiæ. Eodem 4. d. 11. Q. 6. in fine ait. Et forte etiam grauiter peccant, qui non conformant Eccleſię Petri, maxime cum hic habetur fundamentum ſolidum, quod ſic Chriſtus inſtituit, illud ſacramentum celebrandum. Hæc auctoritas dupliciter ſoluitur. Primo ex illo verbo, forte. Secundo, ex illo verbo, ſic Chriſtus inſtituit iſtud Sacramentum; ſicque nihil poteſt haberi certè, quid ſenſerit Scotus. His poſitis, vt dubium melius intelligatur, has pono concluſiones. Prima ſit iſta. Eccleſia condens legem pro fide Chriſti cognoſcenda, defendenda, conſeruanda, ſeu augmentanda poteſt obligare lege illa ad mortale. Secunda, Eccleſia condens legem pro obſeruatione mandatorum Dei, poteſt obligare ad mortale. Tertia. Eccleſia condens legem pro conſeruatione ſui, & inſurgentes, in Eccleſiam, poteſt obligare ad mortale. Quarta, Eccleſia, vel Papa condens legem ſuper his, quæ ſpectant ad Cathedram, id eſt docere, & declarare ea, quę ſunt fidei, poteſt obligare ad mortale. Quinta, ſi Eccleſia condat leges non pertinentes ad aliquod horum dictorũ, in tranſactis quatuor concluſionibus, dubium eſt, an poſſit obligare ad mortale. Et ad preſens. Dico, non poteſt, niſi oppoſitum mihi conſtet: ſicque his patet ad difficultatem. Dices Aug. in Epiſtola ad Fauſtum ait. Peccatum mortale eſt dictum, vel factum, aut concupitum contra legem Dei. Reſp. Præceptum Eccleſiæ eſt præceptum Dei, cum Deus dixerit. Qui vos ſpernit, me ſpernit. Et quæcunque dixerint vobis ſeruate, & facite. Eccleſia ergo ſub auctoritatiue præcipit, quod Deus auctoritatiue mandat. Dices adhuc, Scotus lib. 2. d. 35. 36. 37. & 43. & lib. 3. d. 39. & 18. Q. Quol. ait. Peccatum eſt auerſio à Deo, & conuerſio ad creaturam. Reſp. Peccator auertendo ſe à præcepto Eccleſiæ, auertit ſe à præcepto Dei, cum præceptũ Eccleſię ſit Dei miniſterialiter. Inſtabis denuo. Luc. 12. dicitur. Dico autem nobis amicis meis ne terreamini ab his, qui occidunt corpus & poſt hoc non habent amplius quid faciant. Oſtendam autem vo-

bis

bis quem timeatis. Timete eum, qui postquam occiderit habet potestatem mittere in gehennam. Resp. Hæc non est comparatio Dei ad Ecclesiam: sed Dei ad persecutores Apostolorum, & Martirum. Vel dic vt supra. Tandem dices. Ecclesię sunt duæ claues regni cęlorum, vt patet. Matth. 18. At ullibi reperitur quod sibi sint datæ duæ claues inferni. Resp. Ecclesia per clauem absolutionis claudit infernum, & sic saltem accessorie habet claues inferni, sicut paradisi.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 1. ad H. dicit. Nullum extremum vnius relationis est idem formaliter cum altero extremo correlationis. Oppositum apparet ratione, & experientia. Nam duplex est idem formaliter cũ multiplici, similiter dimidium est idem formaliter sub multiplici, & Scotus lib. 1. d. 2. parte 2. Q. 1. dicit. Inferius est idem formaliter suo superiori.

Lucas. Resp. Scoti dictum scilicet d. 1. non est verum absolutè, & generaliter, at solum in proposito suo, quia communicans, & producens (de quibus loquitur Scotus eo loci) & si sint idem realiter, non sunt tamen idem formaliter. Vnde hęc propositio communicans est producens, est tantum vera denominatiuè, sed non formaliter. At resp. negando Inferius esse idem formaliter suo superiori. Et ad Scoti dictum. Resp. Quære.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 1. ad H. dicit. Genus per se non prædicatur de differentia, nec consequenter de propria passione hominis. Oppositum huius apparet ex doctrina Scoti pluribus locis. Hæ prędicationes non sunt per accidens, nec sunt formales, ergo videtur, quod sint per se.

Lucas. Resp. in via Scoti. Hæ veritates. Rationale est animal, risibile est animal, rationale est substantia, & similes non sunt identicæ. Nam nec ambo extrema, nec alterum est infinitum formaliter, nec permissiuè quod requiritur ad propositioné identicã. Nec vt dicit Arist. 10. Metth. sunt formales, quia genus non prædicatur per se de differentijs. Quales ergo erunt? Scotus 8. d. 1. Q. 3. solu. princ. ait. Quod in creaturis non est aliqua vera prędicatio in abstracto per identitatem, quæ nõ sit formalis. Ideo nunquam fuit tradita logica in creaturis de prædicatione alia formali, & alia per identitatem. Hæc Scotus. Omnis prędicatio in creaturis est formalis secundum Scotum vt dictum est; genus non prędicatur per se formaliter de differentia. Dico æquiuocatio est in verbis. Nam hæc scilicet rationale est animal, est ens &c. nõ sunt formales. idest quidditatiuę, at bene sunt formales, idest in concreto, & ita non pure identicę. Hinc Tromb. in formalitatibus ad propositionem identicam duo exiguntur. Primum, quod prædicetur abstractum de abstracto. Alterum, quod ambo extrema, vel saltem alterum, sit formaliter aut permissiue infinitum. Ex prima conditione. Illæ propositiones non sunt purè identicę, sed formales, idest cõcretiuè designatę. Dices. Auctor formalitatum. Concedit hanc idéticam in creaturis. Humanitas est entitas. Resp. Alterum extremum scilicet entitas non est creatura, sed quid superius ad entitatem creatã, & increatam.

Quinta dist. Quæst. secunda lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. d. 5. Q. 2. in impugnatione contra Henr. per totum dicit. Essentia est terminus formalis generationis. Oppositum deducitur ex Arist. 2. Phis. 14. vbi ait. Generatio est via in naturam, idest in formam, quæ fit per generationem, sed Essentia non capit esse per generationem, ergo non est terminus formalis.

Lucas. Resp. Pro concilianda hac difficultate. Nota. Nominales communiter dicunt, quod ad terminum formalem generationis duæ conditiones requiruntur. Prior, quod terminus formalis accipiat esse per productionem. Altera, quod terminus formalis sit pars producti. At hæ duæ conditiones (addunt illi) non competunt Essentię; ita quod concludunt, quod Essentia non est terminus formalis. Scotus verò, & reales aiunt. Duæ illæ conditiones non competunt termino illi formali, ex ratione termini formalis, sed accidunt termino formali in creaturis, ex imperfectione creaturarum. Nam formalis est hæc. Terminus formalis est ille, quo productum simpliciter habet esse suum, sic est Essentia. Idcirco est terminus formalis. Ex his ad dictum Arist. resp. accidit formæ, vt est terminus formalis, vt accipiat esse per generationem. Dices. In resurrectione, anima vnietur corpori, tamen non erit terminus formalis illius actionis, nec resurrectio dicetur generatio, huius rei ratio non est alia, nisi quia anima præfuit, ergo cum Essentia præfuerit in patre non potest esse terminus formalis generationis in filio. Resp. Resurrectio non est generatio, neque productio, qua productum accipiat esse nouum, vt termino formali, sed tantum vt actu productiuo. Dices adhuc. Sicut de ratione termini totalis alicuius generationis est non habere totale esse, nisi per productionem, ita de ratione termini formalis est non habere esse formale, nisi per productionem, at Essentia non habet esse formale per generationem; quia secundum totum suum esse, est in patre. Resp. Accipere esse contingit dupliciter, vno modo in se, & absolutè, ita vt in aliquo instanti originis intelligatur non habere esse, & in alio intelligatur habere verum esse. Alio modo, vt intelligatur habere esse alio pacto, quam prius non habuit, scilicet esse communicatum; ita vt in aliquo instanti, non dicatur habere esse in filio, & in secundo instanti dicatur habere esse in filio dans ei esse essentialiter, & quidditatiuè. Primo modo terminus formalis generationis non accipitur, nec sic Essentia est terminus formalis, cum esse reale simpliciter Essentię sit in diuinis, vt ait Sco. d. 8. 1. Q. 3. Secundo, dicitur Essentia terminus formalis generationis filij: nam Essentia ipsa per talem generationem habetur in filio, per quam filius est quidditatiuè Deus, & idem essentialiter cum patre. Dices amplius. Idem non est elecituum alicuius productionis, & terminus formalis eiusdem, quia idem non est prius, & posterius se ipso; secundum Sco. principiũ elicitiuum est prius origine, terminus verò formalis est posterior origine; at Essentia ex Scoto est principiũ elicitiuũ generationis, ergo non est terminus formalis eiusdem. Resp.

Idem esse prius, & posterius se ipso bifariam intelligitur, primo quātum ad idem esse reale, vt quod, A. sit realiter prius, & posterius se ipso, & id est impossibile. Secundo, quantum ad alium, & alium modum, & respectu vnius, & eiusdem modi, est impossibile, quod idem dicatur prius, & posterius se ipso. At secundum vnum modum potest dici prius, & secundum alium posterius: sic in proposito. Essentia diuina, vt est principium elicitiuum in patre, est prior se ipsa, vt est communicata filio per productionem: idque opus est dicere, quia ex quo ipsa ponitur principium formale productiuum, quo pater producit filium, vt patet 7. d. 1. & eadem met ponitur communicari filio per talem productionem, sequitur, quod vt in patre est principium elicitiuum sit prior se ipsa, vt communicata in filio per productionem. Dices tandem. Secundum Scotum vna persona tantum vno modo habendi Essentiam habet, si ergo filius habeat eam, vt terminum formalem generationis, ergo cohabet eam vt principium elicitiuum, quod est cotra Sco. Nam filius producit Spiritum Sanctū. Resp. filius non habet Essentiam diuinam, vt principium formale generandi; sed benè pater; at habet quidem vt principium elicitiuum spirationis, & habet eam, vt terminum formalem productionis: & vt principium elicitiuum spirationis, & vt principium intellectionis volitionis, &c. Ad id quod ait Sco. Inconueniens est filium habere Essentiam duobus modis. Nam intelligit Sco. quod non habetur in filio Essentia alio modo habendi, vt dans esse filio, arguit Scotus in Henr. quæst. præsenti.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad A. dicit. Filius non est terminus formalis generationis, sed ipsa Essentia. Nam nulla entitas formaliter infinita simpliciter perfectior termino formali productionis habetur per productionem, Essentia est formaliter infinita, relatio autem non, ergo si relatio esset formalis terminus productionis, persona non haberet Essentiam per productionem. Oppositum huius habet Sco. 2. Methap. vbi ait. Forma totius est nobilior forma partis, & nihilominus habetur per productionem.

Lucas. Resp. Forma totius in creaturis resultat ex partibus, & perfectio illius est principaliter à forma partis, & si forma partis non esset perfectior omni eo quod pertinet ad productum, nunquam in tali productione haberetur; modo Essentia diuina, cum sit tota perfectio producti, & non sit producta, sicut forma totius, si non esset terminus formalis generationis filij, nunquam per generationem posset haberi. Etiam Scotus comparationem non facit termini formalis ad totum productum, sed bene termini formalis ad aliam partem, vel quasi partem. Vel dic. Scotus arguit in Henr. non tenentem tertiam entitatem sicut tenet Doctor Subtilis.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad A. dicit. Principiare aliquod verum ens in quocunque genere principij, non conuenit alicui nisi realiter enti. Oppositum apparet de causa finali, quæ secundum Scotum pluribus in locis non habet verum esse reale, & tamen principiat aliquod ens verè reale.

Lucas. Resp. Scoti dictum intelligitur de principiare propriè, & realiter, non autem de principiare metaphoricè, vt est actio causæ finalis, quæ tantum metaphoricè mouet efficiens. Et nota, quod principiare verum

ens

ens reale stat dupliciter. Primo, vt principale principians in aliquo genere causæ; Secundo, vt necessario concomitans. Est tantum vera propositio Scoti primo, & non secundo modo; quoniam, vt patet, concurrunt in principiatione alicuius multæ relationes tam reales; quã rationis; idcirco Scoti dictum secundo modo locum non habet.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad B. videtur determinare his verbis, & in patre erit relatio realis prior relatione ad filium, vel saltem alia ab illa, quod videtur inconueniens, quod in patre non sit nisi vnica relatio. Oppositum huius habet Scotus 6. Quol. vbi in patre ponit æqualitalem, identitatem, similitudinem, &c.

Lucas. Resp. Scotus lib. 1. habet pro inconuenienti quod in patre sint duæ relationes spectantes ad originem. At ob id non excludit relationes communes. Imo 6. Quol. vt dictum est eas patri enumerat. Dices. In patre est generatio actiua, & spiratio actiua, ergo sunt plures relationes spectantes ad originem. Resp. Scotus habet pro inconuenienti, quod in patre sint duæ relationes ad originẽ spectãtes respectu vnius personæ productæ. At non habet pro inconuenienti, vt in patre sit vna relatio respectu filij, & altera respectu Spiritus Sancti spirati.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1, d. 5. Q. 2. ad C. dicit. Prima causalitas effectiua se sola effectiuè causat, excludendo omnem aliam causam eiusdem, & alterius generis. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 1. Q. 5. & d. 2. 1. parte 1. Q. 1. vbi dicit. Ratio primi efficientis, & vltimi finis coincidũt in primo ente, & efficiens non agit, nisi vt motum à fine.

Lucas. Resp. Dum ait Scotus. Prima causalitas excludit omnem aliam causam, in ratione causæ materialis, & formalis intelligitur, non autem vult excludere causam finalem, Et ratio cur causa materialis, & formalis excludatur à primo effectiuo est, quia causalitas intrinseca dicit imperfectionem, vt docet Scotus 5. Quol. & colligitur ab Arist. 5. Metthap. 12. vbi vult quod totum habeat rationem perfecti, & perfectum in illis duobus locis sic diffinitur. Perfectum est cuius non est extra aliquid accipere, & 5. Metth. totum sic diffinitur. Totum est cuius nulla pars abest.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad C. dicit. Potentia creatiua prima per se sine alio principio materiali producit productum, & probat à simili, vnde elicitur, quod Deus per se sine alio principio materiali producit productum, idest Deus sine materia potest producere hominem sine materia. Oppositum huius patet ratione. Nam repugnãtia est, Deum facere hominem phisicè compositum sine materia. Et à Scoto d. 8. 1. Q. 1. Deus non potest supplere causam intrinsecam aliquam propter sui imperfectionem, quia si sic Deus faceret, si partem, componibileq; quæ omnia manifestè dicunt imperfectionem.

Lucas. Resp. Scotus dum dicit, Deus potest facere hominem sine materia, intelligit de materia præsupposita. Nam ad creationem non requiritur talis materia, cum à Creatore de nihilo producantur, quę creantur, non vult quod Deus possit supplere causam materialem, aut, quod homo, qui est phisicè compositus, sit sine materia, cum id implicet contradictionem.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1, d. 5. Q. 2. ad F. dicit. Essentia est terminus formalis, secũdum quem terminus primus formaliter accipit esse. Oppositum huius habet Scotus d. 8. Q. 3. lib. 1. vbi vult, Deum non posse vocari for-

mam, propter formæ imperfectionem, cum dicat rationem partis, ergo non erit essentia terminus formalis.

Lucas. Resp. Forma tripliciter sumitur. Primo, pro altera parte compositi. Secundo pro causa extrinseca, sicut accepit Boet. 3. de consol. metro. 3. dicens. Forma boni liuore carens. Tertio, capitur pro actu purissimo. quo modo Essentia est forma, & terminus formalis. Quæres, quomodo se habet Essentia in generatione respectu filij, cum per Scotum non se habeat, nec vt materia, nec quasi materia. Resp. Franc. lib. 1. d. 5. Q. 5. & dicit esse responsum à Scoto. Relatio comparatur ad Essentiam per modum proprietatis indiuidualis, idque probat duabus rationibus. Prima. Illud, quo distinguntur supposita eiusdem naturæ, sunt proprietates indiuiduales, sed relationes respectu Essentiæ sic se habent, ergo &c. Secunda, Illa, quibus producens, & productum distinguntur in generatione vniuoca, se habent, vt proprietates indiuiduales, quia si non, productio non esset vniuoca, sed relationes isto modo se habent, ergo &c. Quæres amplius. Cum generatio sit progressio ad esse simpliciter, & alteratio ad esse secundum quid, quomodo Essentia potest esse terminus formalis generationis, cum tantũ accipiat esse secundum quid? Resp. Franc. vt supra. Sufficit, quod filius, qui est terminus totalis, accipiat esse simpliciter. Quæras tu aliã responsionem.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad G. dicit. Filius habet eamdem substantiam, & quasi formam cum patre. Idem habet paulo infra. Si illa Essentia existens in patre prius origine sit quasi forma communicata filio. Oppositum huius habet Sco. pluribus locis, vbi vult Essentiam esse actum perfectissimum, ergo non erit, quasi forma.

Lucas. Resp. Forma, cum in creaturis habeat multas imperfectiones nullo pacto sic reperitur in Deo, quia in creaturis forma est pars: ideo ponitur illa particula, quasi, ad tollendas istas imperfectiones, sicut etiam dicitur. Personæ diuinæ sunt quasi partes subiectiuæ, & Essentia est quasi totum, adhunc sensum dicitur habere Essentiam, quasi formam eamdem cum patre, de quo originaliter est.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad H. dicit. In animatis est paternitas, & filiatio. Oppositum huius habet Scotus lib. 3. d. 8. Q. vn. resp. ad Q. vbi ait. Filiatio est habitudo producti naturaliter similis producenti in natura intellectuali, ergo non est in animatis paternitas, & filiatio ab animato intellectuali.

Lucas. Resp. Scotus, & si dicat filiationem reperiri in animatis, in omnibus animatis non intendit reperiri; nam loco citato in 3. excludit paternitatem, & filiationem à plantis, & à brutis. Additque ibi. Si omnino contendas, brutum esse filium bruti, & vitulum bouis: tunc filatio est habitudo producti naturaliter similis producenti in natura intellectuali, vel sensitiua, at in plantis excludit Sco. omnino filiationem. Et nota, quando dicitur, ad filationem requiritur quod filius sit de substantia patris, expone, idest de semine patris, vel substantia dicisa. Nam si Deus miraculosè ex manibus Petri produceret hominem, ille non esset filius Petri: sicut Eua producta fuit de costa Ade, & tamẽ Adam non fuit pater Euæ, quia tunc non potuisset habere eam in vxorem. Ob id Sco. in 2. d. 18. in fine ait. Costa Adæ non fuit ratio seminalis. At si velis aliter soluere contrad. dic ex verbis Sco. In litera; animatis

vbi

vbi est paternitas, & filiatio, & sic euanescit difficultas.

10. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad H. vult patrem esse patrem actu suo generatiuo. Nam sic dicit. Videmus, quis sit ille actus, per quem generans dicitur esse Pater formaliter, ille est vbique actus decidē di semen. Oppositum huius habet Scotus 4. Quol. & lib. 1. d. 13. & 27. & lib. 4. d. 6. Q. 10. & d. 13. Q. 1. vbi vult expresse, quod Pater non sit pater actu suo generatiuo, sed eo quo habet genitum secum coexistentem. Vnde 4. Quol. sic ait. Pater non est pater eo quo generat, sed quia habet genitum secum coexistentem. Et 13. 4. Generare, seu genuisse non est fundamentum paternitatis, sed potentia generatiua est eius fundamentum. Et id ob duas rationes, quas ibi habet Scotus, vt facile poteris videre Q. 1. illius d. 13. lib. 4.

Lucas. Resp. Dum Scotus lib. 1. dixit. Pater est pater suo actu generatiuo noluit intelligere, quod Pater esset pater sua actione, idest actu suo generandi: nam id falsum est. Sed tantum voluit habere, quod Pater nullam aliam operationem habet, per quam dicatur postea pater formaliter, præter hanc, quia nihil aliud facit pater quam decidere semen. Dices. Arist. 5. Meth. 20. ait. Pater est pater eo quo generat. Resp. Scotus lib. 4. d. 13. Q. 1. quod actus potuit esse causa in fieri ipsius generationis, & quando fuit, tunc relatio inficebat, sed non est causa in esse sicut non manet, manente relatione. Fundamentum autem, non est tantum causa in fieri ipsius relationis, sed in esse: quid est ergo fundamentum? Dicitur, non est genuisse, nec generare, sed potentia generatiua, non loquendo de respectu, sed de absoluto, denominato a tali respectu, Consule glosulas à Scoto ad Arist. autoritatem, superius adductam, ibidem positas.

11. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad I. dicit. Natura est perfectior actus, quam differentia indiuidualis, his verbis. Tertio, humanitas est aliquis actus in Sorte, & precisè accipiēdo humanitatē, & proprietatē indiuidualē, distinguendo contra se; humanitas est perfectior actus, quam se ipsa proprietas indiuidualis, licet indiuidualitas, sit magis proprius actus, & aliquo modo actus naturæ, in quantum determinat naturā. Oppositum huius patet ratione. Nam quicquid contrahit est perfectius contracto, sed proprietas indiuidualis est contrahens, ergo est nobilior ipsa natura contracta.

Lucas. Resp. Confugiunt omnes scotistæ ad hunc locum citatum ad probandū quod natura sit perfectior actus differentia indiuiduali, & ita tenendum est ad mentem Scoti. Ad maiorem illius rationis dicitur, quod vera est de contrahente ad aliud esse, quam sit esse indiuiduale; non autem est vera de sic indiuidualiter contrahente. Notandum. Qui tenent gradum perfectiorem quidditate, sic respondeant ad Scotum dicentem loco citato in primo. Quidditas est perfectior gradu; verum est, quod quidditas est perfectior ratione communicabilitatis, at non perfectior simpliciter, & nota quod gradus inuidualis est simpliciter simplex, & ens de eo non prædicatur quidditatiue, & dicitur materia in quantum non est de quidditate naturæ, & dicitur forma in quantum contrahit ipsam naturam ad esse indiuiduale, vt docet Sco. lib. 2. d. 3. Q. 6.

12. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad L. dicit. Persona in diuinis non est composita, nec quasi composita, sed est simpliciter simplex, & ita verè simplex

plex sicut Essentia. Oppositum huius habet lib. 1. d. 3. Q. 2. & alibi vbi dicit. Cconceptus simpliciter simplex est qui totaliter scitur, & non est resolubilis in plures conceptus, sed persona est resolubilis in conceptus, Essentiam, scilicet, & relationem, ergo &c.

Lucas. Resp. Scotus non vult intelligere quod sit simpliciter simplex, idest non resolubilis in multos conceptus, sed tantum quod est simpliciter simplex, idest non composita, vt se exponit his verbis. Simpliciter simplex, & ita vere simplex sicut Essentia nullam habens compositionem, nec quasi compositionem, in se: ideo exponatur simpliciter simplex idest summe simplex.

13. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad L. dicit. Perfectio enim identitatis tollit cōpositionem, & quasi compositionem, tamen non excludit distinctionem formalitatum. Idem habet d. 8. pr. Q. 3. ante sol. princip. & ita Essentia, & paternitas sunt perfectissima identitate idem, & non potest fieri verius vnum. Oppositum huius patet ratione; nam ex animali, & rationali videtur fieri verius vnum, quam ex Essentia & paternitate, quia paternitas non prædicatur de persona primo modo, vt rationale de homine.

Lucas. Resp. Verior, & perfectior est identitas inter Essentiam, & paternitatē, quam inter animal, & rationale; idque non ratione tertij ex ipsis constituti, at quia vnum transit in aliud, & vnum non est in potentia ad alterum; ratio tamen tertij verius faciunt vnum animal, & rationale quam Essentia, & paternitas, & sunt magis idem.

14. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad L. tenet quod ex Essentia, & relatione, quæ sunt idem realiter, & si distinguantur formaliter, non fit aliquod cōpositum, vel quasi compositum. Oppositum huius patet ratione. Nam hęcceitas, & natura in Francisco componitur ex hęcheitate, & humanitate, & si identificentur realiter, & distinguantur formaliter ex Scoto lib. 2. d. 3. Præterea. Color, & disgregare sunt idem realiter respectu albedinis, & tamen diffinitum est quasi compositum.

Lucas. Resp. Ad hæc obiecta simul dicitur. Essentiæ, & relationis est maior identitas realis, quam in aliquo horum dictorum. Nam propter suā infinitatem absolutè, & simpliciter, etiam circumscripto omni alio quod non est idem realiter illi, includit perfectissime illud. Et vltra, quod est in vltima actualitate ex sua ratione formali; itaque nihil actualitatis potest sibi aduenire: etiam omnes relationes sunt ibi in vltima actualitate. Hisque patet ad illa obiecta. Tamen dico ad primum. Natura ex se non est in vltima actualitate, nam contrahitur per differentiam indiuidualem, ideo, licet sint idem realiter ob id non sequitur ex his non esse compositum. Ad alterum de albedine, & colore dico. Color non est simpliciter idem differentiæ, nisi tantum quia identificatur in albidine. Dices. Scotus lib. 2. d. 1. & alijs locis ait. Essentia, & existentia sunt idem realiter, & tamen potest dici homo quasi compositū ex Essentia, & existētia. Resp. Essentia, & existentia nō faciunt cōpositionē, nec quasi cōpositionē. Et si aliquā cōpositionē proteruias inter hæc. Inquam, Essentiam suo modo esse in potentia ad existentiam, & existentia aduenit Essentię, non vt accidens, at vt gradus intrinsecus, & ipsa Essentia ex se non est in vltima actualitate, imo vt sic, nullam includit existentiam, sicut Essentia diuina in primo modo suam includit existentiam. Pro his vide Lych. Q. 2. d. 5. lib. 1.

15. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad H. dicit. Actus personalis, non est de se formaliter infinitus; idem habet eadem Q. ad K. Relatio non est actus infinitus, ex sua ratione formali. Idemque ex professo sustinet Sco. 5. Quol. Oppositum huius patet ista ratione. Paternitas diuina aut est maioris perfectionis, quam creata, aut non, at certum est, quod est maioris perfectionis, ergo est infinita formaliter.

Lucas. Resp. Inter paternitatem creatam, & diuinam non est comparatio formaliter; nam alterum extremum relatio, scilicet diuina, non est quãta, sicque nec maioris, nec minoris perfectionis, formaliter loquendo. Dices, ex Erueo natali Quol. 1. Q. 4. Sicut se habet finitum, & infinitum ad quantitatem molis, ita se habet finitum, & infinitum in perfectione ad quantitatem perfectionis. At relatio diuina non est formaliter finita, ergo formaliter infinita. Resp. Concedo, sed nihil in nos. Nam debes probare, quod relatio diuina sit formaliter quanta, quod non probas, sed supponis, & falsum. At si sic accipias: sicut se habet finitum, & infinitum ad quantitatem molis, quia omnis est finita, vel infinita, ita se habet infinitum, & finitum ad ens in virtute, similitudo est falsa vniuersaliter, sed vera esset hoc modo. Ita se habet finitum, & infinitum ad ens quantum, in quantum ens quantum, sed nihil in nos, quia relatio diuina non est quanta. Dices adhuc. Illud in quo est magis, vel minus, est finitum, vel infinitum, quia quantum, sed relatio est huiusmodi, ergo est finita, vel infinita, sed relatio diuina non est finita, ergo est infinita. Resp. Minor est vera de relatione creata, non autem de increata, quia cum non sit quanta, in ea non est magis, nec minus, quæ in quantitate perfectionis idem sunt. Dices adhuc. Sicut omne creatum se habet ad finitum esse, ita omne increatum ad infinitũ esse, sed omne creatum est formaliter finitum, ergo omne increatum est formaliter infinitum. Resp, maior propositio est falsa, loquendo vniuersaliter, vt patet, particulariter verò est vera, quia realiter omne increatum est infinitum, non autem formaliter.

16. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad O. citans dictum Arist. 9. Meth. 15. dicit. Illa quæ sunt priora generatione sunt posteriora perfectione. Oppositum huius patet ratione, & ex Sco. lib. 4. d. 1. Q. 1. Nam cum totum genus substantiæ sit prius origine quolibet accidente, sequeretur, quod quælibet substantia esset perfectior quolibet accidente.

Lucas. Resp. Propositio Arist. debet intelligi, in eodem genere, at substantia, & accidens sunt alterius generis. Dices. Ordo naturarum est prior generatione, ordine proprietatum indiuidualium, & etiam est prior ordine perfectionis, ergo nõ omnia illa quæ sunt priora generatione &c. Resp. Ordo naturarum, & proprietatum indiuidualium, sunt alterius & alterius generis. Instabis. Proprietas indiuidualis secundum Scotum lib. 2. d. 3. Q. 6. est in eodem prædicamento reductiuè in quo est natura illa contrahibilis per talem proprietatem indiuidualem. Resp. Quamuis sint eiusdẽ generis prædicamẽtalis tamen sunt in alio, & alio genere causę, quia totus ordo naturarum est in genere potentiæ, at ordo proprietatum indiuidualium, in genere actus, in quantum proprietas indiuidualis est actus naturę; ideò humanitas est prior origine, & perfectior differentia indiuiduali, licet in ratione potentiæ; pro quãto est contrahibilis à proprietate indiuiduali sit origine prior.

Scotus

17. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad O. ait. Vel suppositum quod natum esset subsistere per illam formam. Oppositum huius habet Scotus lib. 3. d. 1. Q. 1. & lib. 1. d. 2. par. 2, Q. 1. & d. 23. & 19. Quolibet vbi dicit. Suppositum est tale per duas negationes, ergo non est suppositum per formam, vt dicit Scotus 1. d. primi.

Lucas. Resp. In concilianda ista difficultate non nulli scotistarum dixerunt, per suppositum intellexisse singulare Scotum d. 5. primi; aiunt, alij Scotum intellexisse per suppositum compositum, vt patet ex processu literæ eiusdem. Quidam verò alij dicunt, Scotum reuera intellexisse suppositum, at per formam rationem formalem suppositi non intellexisse, sed aliquod necessario præexigitum, rationi formali ipsius suppositi, quæ est duplex negatio, vt patet locis iam iam allegatis. Potest insuper dici, cum 5. d. 1. non sit locus talis materiæ Scotum tetigisse vnum modum ex his, qui habentur in tertio. Ibidem enim narratur vnus modus, quem sequitur Gabriel, quod suppositum est tale per aliquod positiuum, vel dicas, quod Scotus fuit probelematicus in ista materia vt in tertio patet. At dubitabis. Scotus 19. Quol. dicit. Natura singularis, & suppositum sunt idem realiter, ergo suppositum non est tale per duas negationes. Resp. Scotus 19. Quol. non comparat rationem suppositi ad naturam singularem, at differentiam singularitatis ad naturam absolute sumptam: at hęc solutio non videtur ad mentem Scoti. Hinc aliter dicitur. Ratio suppositalis est eadem naturæ singulari negatiuè, sed non est eadem affirmatiuè, quia non dicit aliam realitatem, vt inquit Auctor formalitatum de modo intrinseco respectu illius cuius est modus. In super Scotus non dicit, quod natura, & ratio suppositi sunt idem, sed natura, & suppositum; quia suppositum est quid agregatum ex positiuo, & negatiuo, quo animaduerso, patet ad dubium, vel dicatur quod loquitur secundum mentem propriã. Etiam Scotus comparat naturam substantialẽ ad accidentalem, & dicit. Substantialis natura non suppositatur ex supposito extrinseco, sicut accidentalis. Ideo dum dicit. Natura singularis, & suppositum sunt idem, loquitur respectiuè, non sic natura accidentalis, & suum suppositum, sunt idem. Nam suppositum naturæ accidentalis est extrinsecum, ideo dictum Scoti; verum est in respectiuo sermone. Hæc est optima conciliatio.

18. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad O. dicit. Nulla natura creata habet esse prius naturaliter, quam in supposito. Oppositum huius patet, his motiuis concessis a Scoto. Nam natura est singulariter prior singularitate, ergo & ratione suppositali, quæ sequitur naturam singularizatam. Rursus, talis natura, est prior natura negatione fundata in illa, vt dicit Scotus lib. 2. d. 3. Q. 1. Etiam: Natura assumpta à Christo nunquam fuit in supposito.

Lucas. Resp. Vigerius sic resp. Quamuis existentia sit passio naturæ, vel modus intrinsecus, non tamen absolutè conuenit naturæ. Hæc Vigerius. At ista sententia est contra Scotum in 4. d. 45. Q. 3. in resp. ad argumenta principalia vbi sic dicitur à Scoto ad verbum. Resp. Existentia actualis primo conuenit naturæ: vnde hæc natura non est existens formaliter, quia hęc, sed per naturam illam, aut natnram, vt existentem intuitiuè cognoscit intellectus, & ista cognitio existentis, vt existentis, sufficit ad hoc, quod eius possit esse recordatio, hæc Scotus. Quę senten-

sententia est immediate contra resp. Vigerij. Idcircò aliter resp. Natura creata non habet verum esse existentiæ in vltima actualitate, nisi in singulari, & supposito, quia vt prior singularitate, vt habens etiam verum esse existentiæ, est cotrahibilis per hæccheitatem existentem in propria existentia, at natura diuina, vt prius natura supposito, habet verum esse in vltima actualitate. Natura etiam creata non habet esse vltimum actuale, & incommunicabile, quod est nata habere, cum sit diuisibilis, nisi actu habeat negationem duplicis communicabilitatis: natura vero diuina, etiam in supposito diuino, nullo modo actuatur, nec perficitur: & naturę diuinę, in priori signo consideratę conuenit sibi esse per se; itaque sibi repugnat esse in supposito alieno, sed non sic repugnat naturæ creatæ, nisi vt habet esse in supposito proprio.

19. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad O. ponit tales enunciationes. Relatio est subsistens, & per Essentiam relatio est Deus simpliciter. Oppositum patet D. 5. 1. lib. Q. 1. ad A. vbi non concedit prædicationem concreti de abstracto vltimatè. Nam quando prædicatur concretum de abstracto, non est vera, nam sit in primo modo dicendi per se, veluti non sunt propositiones prædictę.

Lucas. Resp. Hæ propositiones non sunt vere de rigore sermonis ob id, quod dicit Scotus d. 5. Q. 1. Nam in similibus propositionibus, ad hoc vt sint verę debet prædicari concretum de concreto, vel abstractum de abstracto, & non abstractum de concreto, nec concretum de abstracto, at sunt concedendæ in bono sensu, vt sic. Relatio est subsistens, idest ratio subsistendi.

20. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad P. tangit in quodam exemplo de rarefactione sic. Ponatur quod eadem materia manens nata sit recipere aliam partem corporis, sicut ponitur in rarefactione, quæ rarefactio ponitur in genere qualitatis vt habet Scotus lib. 4. d. 12. Q. 4. ad quē locum confugiunt Scotistæ, quid sit tenendum de raro, & denso ad mentem Sco. Oppositum habet Arist. & Auer. 4. Phis. 84. vbi ponit rarum in quantitate.

Lucas. Resp. Rarum, & densum in via Scoti, vt dictum est, & in via Arist. & Auer. ponuntur in qualitate. Nam Arist. in 2. de partibus anim. c. 1. & Auer. 7. Phis. 15. enumerant raritatem, & densitatem inter qualitates elementorum. Ad dictum Auer. 4. Phis. dicitur, quod loquitur ad mentem antiquorum. Dices. Auer. 1. Meth. ait. Rarum, & densum sunt in prædicamento Situs, & 8. Phis. 77. dicit, quod sunt motus locales. Dico, dum ait, sunt in Situ, loquitur ad mentem aliorum. Addis, sunt motus locales. Loquitur ad hominem. Nam antiqui dicebant generationem, & corruptionem fieri per congregationem, & per separationem. Vel sunt motus locales, quia motus locales sequuntur raritatem, & densitatem. Dices amplius. Arist. 2. de gener. non numerauit rarum, & densum inter qualitates. Dico, ex hoc non numerauit, quia reducuntur ad mollitiem, & duritiem, vel eas tacuit, quia non sunt qualitates actiuæ, nisi consecutiuè, vt ait Auer. 2. de gener. com. 15. & 17.

21. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad P. & Q. replicat sæpe, quod relatio non est actus naturæ, sed suppositi. Oppositum huius patet ratione. Nam relatio facit Essentiam esse in filio incommunicabilem, ergo aliqualiter eam determinat.

Lucas. Resp. Essentia in filio non est incommunicabilis, quia determinatur à relatione, at est incommunicabilis, quia habet in filio terminum adæquatum. Nam Deitas ipsa non diuiditur per relationes in personis, sicut conceptus personæ, sed est in ea, in qua persona subsistit, tanquã in termino suo formali. Et expende. Essentia non est terminus formalis, vt forma informans, at est terminus formalis; sicut natura dicitur terminus formalis respectu differentiæ indiuidualis.

22.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad R. dicit. Natura est perfectior ratione subsistentiæ, etiam in creaturis. Oppositum huius habet Scotus lib. 3. d. 1. Q. 1. Nam ratio subsistentiæ in creaturis est duplex negatio, scilicet actualis, & aptitudinalis dependentiæ, cum itaque negatio nullius perfectionis sit, quomodo erit verum dictum Scoti. Natura est perfectior ratione subsistentiæ in creaturis?

Lucas. Resp. Scotus per rationẽ subsistentiæ intelligit proprietatem indiuidualẽ, vt patet in litera, vel intellexit rationem personalem, secundum tenentes rationem personalem positiuam esse.

23.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad R. dicit. Nulla entitas simpliciter perfectior formali termino productionis potest esse per productionem. Oppositum habet Scotus 7. Mett. Q. 6. vbi dicit. Compositum est perfectius termino formali, & tamen habetur per productionem.

Lucas. Resp. Valet dictum Scoti in diuinis, ait Vigerius; argumentum verò procedit in creaturis. Vel dic, quod tenet argumentum de termino formali partiali: At Scotus in primo intelligit de termino formali totali, qui est ipsa natura, aut dices. Scotus non comparat in primo, naturam ad totum, quod includit naturam, & differentiam, at comparat naturam ad quodcunque aliud concurrens cum ea ad generationem.

24.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. ad R. dicit. Communicatum in quantum productione communicatur non præsupponit illud cui communicatur, nec econuerso. Oppositum huius apparet sic. Essentia diuina præcedit personam productam cui communicatur. Nam certum est quod prius origine Essentia intelligitur in se, quam in persona aliqua, & prius origine intelligitur in persona improducta, quam in filio; ergo falsum est illud verbum Scoti, nec econuerso.

Lucas. Resp. Essentia potest dupliciter considerari in se absolutè, & sic præcedit personam, vt verò communicata per productionem, sic est simul cum eo cui communicatur, & hoc modo intelligitur dictum Scoti.

SEXTA DISTINCTIO.
QVAESTIO VNICA.
LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* COTVS lib. 1. d. 6. Q. vn. in 1. ar. in initio dicit. Intellectio præcedit volitionem, & intelligere præcedit ipsum producere. Oppositum patet hac ratione. Quęcunque ex suis rationibus formalibus habent ordinem aliquem, vbicunque saluantur secundum suas rationes formales, retinent eundem ordinem; at in creaturis dicere, seu producere præcedit intelligere, ergo intelligere non pręcedit producere, vt dicit Scotus.

Lucas. Resp. Ordo ille v. vt dicere præcedat in creaturis non conuenit eis inquantum actus intelligendi, & actus dicendi sunt. Nam sic ratio cōcluderet, sed competit eis inquantum sunt tales actus, sicut sapientiæ creatæ conuenit inhærere, & si non in quantum sapientia est in se. Dices; qualem ordinem habent aliqua vbi sunt realiter distincta, talem habent vbi sunt distincta secundum rationem, at in creaturis, vbi dicere, & intelligere distinguuntur realiter, dicere præcedit intelligere, quia intelligere producitur per dicere, ergo & in Deo. Maior est maxima Scoti prima, 6. & 7. Quol. Resp. Verificatur dictum Scoti vbi cętera sunt paria, sed sic non est in proposito. Nam in creaturis intelligere est terminus formalis ipsius dicere, sed Verbum est terminus formalis, loquendo semper de dicere, vt est notionale. Dices amplius. Quæcunque conueniunt alicui quidditatiuè, & in primo modo, sunt priora illis, quæ conueniunt in secundo modo dicendi per se, quia per dicere constituitur, & non per intelligere. Resp. Aliqua habēt ordinem considerata in se ipsis simpliciter, & absolute, quæ tamen non habent illum ordinem considerata secundum aliquam reduplicationē, vnde, & si materia sit prior forma, tamen cum hac reduplicatione, vt in composito, non est prior forma; sic dico, dicere vt patris, est prius intelligere vt patris, sed simpliciter, & absolutè non. Dices tandem. Quando aliquid conuenit alicui in secundo modo, non conuenit alteri, mediantè illo, nisi in secundo modo, saltem non intimius quam suo primo subiecto; sed intelligere non conuenit patri, nisi mediante Essentia, & Essentia conuenit solum in secundo modo, ergo &c. Res. Quamuis (vt dictum est) intelligere, vt in patre, sequatur ad dicere, tamen intelligere simpliciter, & absolutè, est prius ipso dicere, sicut potentia materiæ, vt in composito, est prior absolutè non vt in composito.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 6. Q. vn. ad C. tenet quod Pater in primo signo originis intelligit formaliter, & tunc etiam potest habere actum volendi formaliter, & in isto primo instanti non est gignitio Verbi, cum dicat Sco. loco citato. In Patre non est nisi vnica intellectio formaliter, quæ pręcedit aliquo modo productionem Verbi. Oppositum huius patet

ratione, & ex Aug. & Scoto. Nam Voluntas non potest velle gignitionem, nisi ab intellectu prius cognitam, sed in illo primo instanti non cognoscitur intuitiuè quia tunc generatio filij non est existens, nec abstractiuè, quia talis cognitio est imperfecta, ergo nullo modo cognoscit, & consequenter voluntas non vult generationem, & pater non generat volens.

Lucas. Resp. Scotus lib. 1. d. 10. Q. vn. resp. ad vlt. princ. his verbis satisfacit difficultati. In illo priori originis, antequam intelligatur generatio filij, pater cognoscit generationem, vt intuitiuè, licet non vt existentem in se; quia cognoscit Essentiam diuinam, quæ est ratio cognoscendi intuitiuè quodcunque obiectum intelligibile, sicut Trinitas cognoscit intuitiuè creaturam, antequam producatur, quia Essentia sua, quam intuetur, est ratio perfectissimè cognoscendi omnia alia, & per consequens est ratio cognoscendi intuitiuè quodlibet cognoscibile, licet nullum existeret in se.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 6. Q. v. ad G. tenet, quod in secundo signo originis Pater gignit filium, & vult illam gignitionem, volitione habita in primo signo originis. Oppositum huius patet hac ratione. Pater, per Scotũ, in primo signo intelligit, & vult, in secundo generat, sed generare in secundo est ab alio generare, ergo pater generat ab alio, quod est hæreticum.

Lucas. Resp. Duo hic faciam. Primum de talibus signis aliquid narrabo. Alterum erit resp. ad contrad. quo ad primum. Ordo prioris, & posterioris, potest accipi multis modis. Primo, illud quod dicitur prius, & vltra entitatem propriam, dicit aliquam mensuram, secundum quam dicitur prius alio, vt Iacobus est prius tempore Ioanne, quia ponitur in aliquo tempore, tanquam in mensura, in qua non ponitur Ioannes, sic in Deo reperitur prius. 2. modo aliquid dicitur prius, sic intelligendo, quod entitas, quãtũ est ex parte sua de necessitate præsupponitur alteri, vt pro aliquo signo dicatur prior, nõ quod talis entitas prior sic dicitur prior in aliquo instãti distincto a tali entitate, & mẽsuratiuo eiusdẽ entitatis, at si posset dari aliqua instantia, quæ diceretur instãtia naturæ, vel originis mensuratiua, verè mensuraretur tali instanti. Sic Essentia diuina est prior omni attributo, omnique proprietate. Sic intellectus diuinus est prior voluntate, intellectio prior volitione, & generatio filij prior spiratione. Nec talis prioritas in diuinis, est tantum per actum intellectus nostri, nec per actum collatiuum intellectus diuini, etiã si per impossibile nullus intellectus actu consideraret, adhuc Essentia diuina esset prior relatione. Quando dicitur. Pater in primo signo intelligit, & in secundo gignit, non intelligo, quod pater in se ipso formaliter intelligat; sed sic intelligo, quod si dabile esset aliquod instans distinctum ab entitate patris, mensurans ipsum patrem, esset verum dicere. Pater in aliquo instanti intelligit, in quo non gignit, idest intellectio, quantum est ex se, prius inest patri, quam gignitio. Et vlterius expende, instans originis aliquando accipitur à Scoto pro instanti naturæ, vt lib. 1. d. 6. Q. v. Aliquando accipitur instans originis verè originatiuè, sic quod sit verè originatum, in secundo instanti originis ab eo quod habet esse in primo instanti: itaquod habens esse in primo instanti verè producit illud, quod habet esse in secundo, semper intelligendo, quod tale producens sit prius producto. Hoc modo

loquitur

loquitur Scotus lib. 2. d. 1. Q. 1. vbi dicit. Pater est prius origine filio, quia pater quicquid habet, a se metipso habet, estque filius posterior origine, quia quicquid habet, habet a patre. Hæc de primo, ex quibus patet responsio ad omnes obiectiones, quas habet Greg. lib. 1. d. 6. & Occam d. 9. Quo ad secundum. Scotus d. 6. capit ordinem originis, vt est inter essentiale, & notionale; ratio verò in contrarium, capit ordinem originis, vt est inter originans, & originatum. Ideo æquiuocatione fallit ratio tua. Dices. Aut filius habuit esse in primo signo, aut non, si non, cum post habuit esse, sequitur quod habuit esse post non esse. quod falsum est; si sic; ergo in illo signo fuit generatio eius. Resp. Non habuit esse filius in illo signo, scilicet primo, dum infers, ergo habuit esse a non esse. Dico, non esse præcedere esse multipliciter, vel non esse duratione, vel non esse natura propriè sumptũ, vel non esse origine, filius nec primo, secundoue modo non habuit esse post non esse, non est autem inconueniens, quod non esse filij præcedat ipsum esse aliquo instanti originis. Dices adhuc, aut in primo signo, quando intelligit, aut habet esse, aut non esse, si habet esse, igitur est pater in primo signo. Nam secundum Ambr. Absurdum est dicere, patrem prius fuisse, quam patrem esse, quasi accessione, fiat pater paternitatis, igitur non prius intelligit, quam generet. Resp. Pater habet esse in illo primo signo; Si infers; ergo est pater in illo primo signo; negatur consequentia. Nam & si conueniat sibi in illo signo esse, non tamen conuenit sibi paternitas, quia est ibi ordo prædicatorum, quorum alterum sibi conuenit in illo signo, scilicet esse, non tamen aliud, scilicet pater, sicut dicimus de animali, & risibili, respectu hominis, animal sibi inest primo modo, risibile non. Expende. Duplex est ordo originis, propriè, scilicet sicque id est prius, a quo alius est, alter est ordo originis præsuppositionis qualis est inter intelligere, & velle, qui non dicitur ordo originis propriè: sed potius ordo naturæ, & nota, ordo naturę est duplex, impropriè & tunc est inter duas perfectiones distinctas formaliter ad inuicé, etsi realiter sint eadé: sic est ordo naturæ, inter Essentiam, & proprietatem inter intellectum, & voluntatem. Alter est ordo naturæ propriè, & est inter naturas specie distinctas, quarum vna sit eminentior altera, vt homo, & asinus. Nota vlterius. Ordo originis triplex: Primo, pro esse a se, & ab alio, hoc modo inter Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, est ordo originis. Secundo, ordo originis capitur pro ordine aliquo existente inter duas productiones, seu origines; hoc modo, generatio est prior origine spiratione. Tertio modo capitur pro ordine inter duas formalitates, seu perfectiones simpliciter; hoc modo intellectio essentialis est prior origine, volitione essentiali; & intellectio, & volitio sunt priora origine, ipso dicere, seu generare.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 6. Q. vn. per totum dicit. Volitionem essentialem, præcedere dicere, seu generare, & alibi vult essentiale præcedere notionale. Oppositum huius habet Scotus 14. Quol. art. 2. vbi ponit, dicere præcedere volitionem essentialem. Ait enim sic. Obiectum diuinum ordine quodam naturali mouet intellectum diuinum primo ad intellectionem actualem sui, & secundo mouet ipsum ad notitiam actualem genitam sui, & hanc sequitur motio voluntatis

& ista est duplex, scilicet ad amare simplex, & ad amorem præcedentem.

Lucas. Resp. In quol. Scotus assignat duas origines completas, vnam ad intra, & alteram ad extra, & ibi habet, quod totus ordo originis ad intra præcedit totum ordinem originis ad extra. Sufficiebat enim Scoto habere, quod volitio essentialis, & Spiritus Sanctus præcedebant notitiam lapidis; nec intelligebat loqui ibi de præcessione eorum, quæ sunt ad intra inter se; at quod omnia ad intra, idest, quę sunt in primo ordine originis præcedunt omnia, quę sunt in secundo ordine originis, quæ, respectiuo sermone, sunt ad extra. Dices. Si volitio essentialis præcedit dicerere, seu generare, ergo filius generatur volitione, seu voluntate. Scotus sic 6. 1. d. Resp. Pater generat voluntate antecedente. Pater generat voluntate consequente. Pater non generat voluntate, vt principio elicitiuo. Franciscus 6. d. 1. Q. 1. Sic ait. Pater generat voluntate antecedente. Pater generat voluntate concomitante. Pater non generat filium voluntate consequente, quia voluntas, nec natura, neque origine consequitur productionem. Pater non generat filium voluntate eliciente. Dices adhuc. Tertia conclusio Francisci repugnat secundę Scoti. Dicas. Scotus per voluntatem consequentem intellexit voluntatem concomitantem. D. Bonauentura 6. d. 1. ait. Pater generat filium natura, & voluntate; natura, vt principio; voluntate, vt concomitante; & producit Spiritũ Sanctum voluntate, vt principio, & natura, vt concomitante. Et addit. In Deo est tantum vna voluntas antecedens respectu creaturarum, & non respectu ipsius Dei. At id non ad mentem Scoti loquendo de antecessione originis, seu naturæ, vt inquit Scotus lib. 2. d. 1. Q. 1. & lib. 1. d. 12. Ioan. Maior ait. Pater generat filium voluntate concomitante, & conplacente, sed non voluntate antecedente, nec consequente, quia tam voluntas, quam filius sunt ab æterno, At iste æquiuocat; nam loquitur de antecessione temporis, & Sco. de antecessione orig. seu naturæ. Riccardus. 6. d. 1. Q. 2. dicit. Pater non genuit voluntate consequente, nec antecedente, nec eliciente, sed tantum voluntate approbante, & concomitante, & notat, quod ablatiuus absolutè sumptus notat habitudinem causę: idcircò non debet concedi absolutè, Pater generat voluntate, sed debet modificari. Pater generat voluntate approbante, seu concomitante. Riccardum teneas, excepto quod negat voluntatem antecedentem. Rubion (vt nominalis) tenet quod memoria, & voluntas nullam pænitus habeant distinctionem, & ita ambo producunt Verbum, & ambo produnt Spiritum Sanctum; tamen memoria dicitur principium producendi filium appropriatè, & non propriè. Similiter voluntas dicitur principium producendi Spiritũ Sanctum appropriatè, & non propriè. At id est falsum, vt docet Scotus lib. 1. d. 2. p. 2. Q. 4. & d. 8. Q. 3. & d. 13. quibus in locis ostendit memoriam, & voluntatem distingui formaliter, & non tantum ratione.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 6. Q. v. ad E. dicit. In patre non est nisi vnica intellectio formaliter, quæ præcedit aliquo modo productionem verbi. Oppositum habet Scotus lib. 1. d. 35. ad K. vbi vult, Patrem seu in patre esse infinitas intellectiones.

Resp.

Lucas. Resp. In patre vt dicit Scotus 6. d. 1. non. est nisi vnica intellectio formaliter, & id verum; tamen terminatiuè sunt in eo infinitæ intellectiones; cum quandoquidem alia à se sic cognoscat, vt docet Scotus in primo d. 35. Rursus. In Patre in quantum præcedit dicere, est tantum vnica intellectio, & formaliter, & terminatiuè, & sic intelligitur Scotus 6. d. lib. primi.

SEPTIMA

SEPTIMA DISTINCTIO.

QVAESTIO VNICA.

LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 7. Q. vn. Quærit de principio productiuo ipsius Patris, quod est memoria fæcunda. Oppositum, aut saltem superfluum, id quæritur hic à Scoto: nam superius d. 2. parte 2. Quæsiuit, & determinauit contra Henr. Memoriam fæcundam esse principium generandi: ergo superfluè id quæritur à Scoto 7. d. 1.

Lucas. Resp. Scotus d. 2. p. egit de memoria fæcunda, vt est principium formale gignendi, & nihil aliud: in 7. verò 1. d. quomodo sit propria Patri, & quod, vt fæcunda, non conueniat filio, nec S.S. & quid faciat, memoriã in esse patri, declaratur, aut dicas 2. p. d. solum incidentaliter, & breuiter, vt numerum productionum declararet, de memoria fæcunda meminit. In 7. verò 1. d. per se, & vt in proprio loco, & ideò diffusius rem ipsam tractauit. Et nota quod de principio formali generationis sunt variæ sententiæ, prima est. Essentia, vt Essentia est tale principium, & hęc fuit opinio D. Thomæ 1. parte Q. 41. ar. 5. Gabr. Alfunf. & Rubion lib. 1. Altera est; sola proprietas est tale principium. Et hæc fuit positio Henrici, & Var. Tertia est. Essentia cum relatione est tale formale principium, sic tenet Basol. & fuit Bonau. Q. 1. 7. d. lib. 1. quod Essentia cum modo quodam (estque, 4. ipsius Riccardi Q. 1. 7. d. l. 1.) sit principium formale, & modus ille est non habere Essentiam ab alio: hunc etiam modum sequitur etiam Egidius. Quinta est Greg. & Ioan. Maioris negantium illam distinctionem de principio quo, & quod, & dicunt. Idem fore principium quo, & quod; vnde aiunt. Pater sicut est principium quod, ita est principium quo. Sexta est, quod potentia intellectiua est præcisè tale principium. Septima est: memoria fæcunda, scilicet intellectus diuinus cum Essentia diuina est principium quo, sic Sco. d. 2. par. 2. Q. 4. lib. 1. & d. 7. eiusdem, quem omnes Scotistæ sequntur. An (dices) concurrant ex æquo intellectus, & Essentia? Non; at Essentia est principalior ratio, & intellectus minus principalis; nam Essentia est illimitatior, & si concurrat cum voluntate in productione Spiritus Sancti. At in creaturis est oppositum; cum intellectus, ex Scoto 8. d. 1. Q. 3. sit ratio principalior, quam obiectum. Quæres, cum sint tot modi de principio formali generationis, cur Scotus duos tantum impugnat 7. d. lib. 1. Resp. Scotus impugnat duos modos principales, ex quorum impugnatione patet facile modus impugnandi alios modos.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. v. ad A. dicit (& sunt verba S. Augustini 7. de Trinitate cap. 5.) Hoc est Deo esse, quod subsistere. & cap. 4. Omnis creatura ad se subsistit, quanto magis Deus. Oppositum huius habet Scotus

Scotus lib. 1. d.4. Q. 2. ad B. vbi vult, Deum esse naturam singularem, sed non subsistentiam.

Lucas. Resp. Subsistere in via Scoti 5. Quolibet capitur dupliciter, propriè, & impropriè, proprié est incommunicabiliter existere; impropriè est idem, quod per se esse, & ita cepit subsistere Sco. 7. d. 1. & lib. 3. d. 1. Q. 2. appellauit Scotus Essentiam subsistentem. De subsistere verò propriè locutus est alijs in locis. Et aduerte, quamuis Deus Benedictus per se existat, antequam intelligatur suppositum, tamen sine supposito non potest generare, maximaque illa. Forma sufficienter elicitiua alicuius actionis, si per se agit illa actione, quæ est Sco. 7. pr. & 17. eiusdem. Tertia 2. Q.8.& 12. 4. Q. 3. habet veritatem de forma, quæ separata potest esse principium actiuum proximum, sicut species sensibilis separata non potest esse principium proximum actiuum, nisi vt in oculo; ita Essentia non potest esse principium actiuum ad operandum, nisi vt habet esse in suppositis. Aut habet veritatem de forma, cui non repugnat habere modum suppositi. Aut, vt notat Franc. d.5. 1. Q. 1. est vera, si talis forma non sit vltimatè abstracta, & ratio est. Nam si sit tali modo abstracta, non potest esse aliquo modo quod, si autem non sit vltimate abstracta, potest esse quo, & quod respectu diuersorum. Aut est vera, vt dicit Sco. 17. p. quando illa forma est totalis ratio operandi, non autem, quando est ratio partialis. Et nota, quod color separatus à substantia potest agere, sicut coniunctus, sed non separatus a quantitate, vt habet Scotus lib. 4. d. 10. Q. 6. & 7.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. v. ad Y. tenet, quod Essentia diuina non potest habere actionem generandi, nisi in supposito conuenienti realiter distincto à producto. Oppositum huius habet Sco. 4. Quol. vbi ait, actionem non præsupponere suppositum; nam si actio præsupponit suppositum, ergo suppositum erit prius actione, cuius oppositum patet apud Scotum.

Lucas. Resp. Quando ait Scotus Actionem requirere distinctionem suppositorum loquitur secundum illum modũ, qui tenet personas constitui per absoluta. At melius. Actio illa generandi in Essentia præsupponit suppositum, non iam constitutum, cum ipsũ ni constituat, sed præsupponit ipsum denominatiuè. Nam nihil præcedens suppositum, potest illa actio denominare, sed primum quod denominat est ipsum suppositum, & id vult Scotus 7. d. 1.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad finem dicit. Principij autem productiui, idest Essentiæ, ad productum, est relatio rationis, sicut prius dictum est de natura communicata, & communicante d. 5. p. Oppositum huius patet ex Scoto, pluribus locis, & præcipuè 2. & 7. d. 1. vbi vult Essentiam realiter, vt principiũ quo, concurrere ad generationem filij, ergo non est relatio rationis, cum non sit fabricata per actum potentiæ collatiuæ.

Lucas. Resp. Scoti dictum sic debet intelligi, quod non est distinctio realis principij formalis, ad productum, qualis est inter producens, & productum; sed tamen ibi est distinctio ex natura rei, & realis impropriè, vt distinguitur contra distintionẽ rationis, non autem est relatio realis propriè, cum extrema videlicet relatio, & Essentia non sint inter se realiter distincta, dicitur igitur rationis, quia non complete realis, carendo conditionibus assignatis à Scoto 6. Q. Quol. relationi reali.

5. *Iacobus.* Scotus lib. d. 7. Q. vn. in fine dicit. Ignis est prius secundum causalitatē ipso calore: & id supponit, quod docet Scotus in 4. d. 12. Q. 3. vbi vult, quod substantia genita sibi generet sua accidentia. Oppositum habet lib. 2. Q. 1. d. 1. art. 3. vbi dicit, quod ignire præcedit calefacere, ergo calor est prius secundum causalitatem.

Lucas. Resp. Pro præsenti difficultate nota ex Arist. in post predicam. cap. de priori & 5. Meth. 16. quod Prius capitur multis modis, & secundum causalitatem, & a quo non conuertitur consequentia, & secundum tempus, & dignitatem, & ordinem naturæ, & secundum locū, & motum, vt puer est propinquior primo mouenti, quam vir, & secundum cognitionem, & secundum ordinem, & secudum potentiam & c. Ignis igitur in via Scoti est prius secundum causalitatem calore; & ad eius dictum in 2. inquam. Scotum ibi comparare ignem & calorem ad suos effectus 7. vero primi, comparare ignem, & calorem inter se, & sic ignis, quia causat calorem, est prius causalitate calore.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. in fine videtur habere, quod sensitiua bruti habet operationem, & si mediate, cum vegetatiua ad productionem bruti. Oppositum habetScotus d. 18. 2. vbi dicit Anima sensitiua est à Deo.

Lucas. Resp. Pro ista difficultate nota, quod si anima sensitiua sit à Deo est problema in via Scoti. Nam 4. d. 3. declinare videtur, quod sensitiua sit à generante, & sic dum videtur in primo ponere animam sensitiuam esse à generante non assertiuè loquitur, sed tutior via est, vt sit producta à Deo, & sic euitatur illud, quomodo mater per uegetatiuam potest generare sensitiuam, cum sensitiua sit perfectior vegetatiua.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad D. citans dictum Arist. 5. Phis. ait Relatio non est principium, nec terminus motus. Oppositum huius habet Scotus lib. 3. d. 1. Q. 1. ad K. vbi vult, ad relationē posse esse motum.

Lucas. Resp. In via Scoti relatio non est principium motus, nec per se primo, est terminus motus; tamen relatio potest esse terminus motus per se non primo, sed non per se primo, vt dicunt Parisienses 5. art. 2. dub. 2. & Canon. 5. Phis. Q. 5. vbi vult quod relatio acquiratur propria actione, & declarat modum. Et nota. Omnia prædicamenta (exceptis actione, & passione) acquiruntur propria actione, & ita sunt termini actionis actiuæ, non tamen sunt termini mutationis. Nam mutatio est tantum in substantia, quantitate, qualitate, & vbi, vt dicit Arist. 5. Phis. 15. Dices. Scotus 11. Quol. art. d. ait. Relatio tantum per accidens terminat; Idemque Canon. 5. Phis. in fine 5. Q. ergo non potest acquiri propria actione. Resp. Scotus loco citato declarat se dicens, Per accidens, idest alio acquisito, & hoc verum est. Parisienses 5. Phis. Q. 1. art. 1. not. 1. ponunt vnam distinctionem, licet per accidens, ex qua respondetur ad omnia loca°, quæ dicunt. Ad relationem tantum est motus per accidens, quæ distinctio est hec. Per accidens dupliciter, vno modo, quod inest per aliud, quodcunque fit illud, & isto modo inter per se, & per accidens non est dare mediū. Alio modo aliquid dicitur per accidens in esse, quia sibi non inest per aliquod intrinsecum: & per oppositum, id dicitur per se, quod sibi inest, per aliquod intrinsecum. Septem alia prædicamenta (exceptis actione, & passione) per accideus, idest ad acquisitionem alterius acti-

acti-

actiuam ratione suæ propriæ Essentiæ. Et nota, quod excipitur, vbi, quod acquiritur propria acquisitione, & proprio motu.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad F. dicit. Indeterminatio principij actiui est ad disparata; sed non ad contradictoria. Oppositum habet Scotus vbique de voluntate, quæ est indeterminata indeterminatione principij actiui, & tamen est ad disparata, & contradictoria.

Lucas. Resp. Scotus dum ait. Indeterminatio principij actiui est ad disparata, & nō ad contradictoria, intelligit de indeterminatione actiua principij naturalis, veluti est Essentia diuina, & de indeterminatione principij liberi, sicut est voluntas.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad I. Ponit indeterminationem potentiæ actiuę illimitatæ; sicut sol est illimitatus ad producendū multa animalia. Oppositum huius habet Arist. 8. Phis. 8. & 15. & Auer. in com. vbi negat hanc indeterminationem actiuam positam à Scoto, vt expresse patet intuenti com. Auer. & Arist.

Lucas. Resp. Arist. & Auer negauerunt hanc indeterminationem actiuam, eo quod non possit esse aliquod agens naturale, & indeterminatum, quia tunc semper vniformiter produceret, & sic non posset esse illimitatum magis ad hunc, quam ad illum effectum. At quicquid dicant. Exemplum est verum, & multa saluat, tum phisice, tum theologicè. Phisicè patet. Theologicè declarat, quomodo possit esse effectus nouus sine actiuitate in causa, vt si ponatur sol semper esse in se ęque luminosus, & creetur aliquod medium perspicuum esse approximatum, de nouo illuminabit illud, itaquod nihil nouum erit in sole, ad hoc, vt ab ipso sit noua illuminatio. Et si posset exponere medium perspicuū, & sub lumine, sicut causat in ipso lumine, ita poneret in esse hoc totū, medium illuminatum, sine aliqua nouitate in se ipso. Ad motiuum Arist. & Auer. dico, quod huiusmodi exemplum valet, quod non oportet propter nouitatem effectus ponere nouitatem in causa, non tamen valet. quo ad hoc, quod effectus possit esse nouus a causa naturaliter agente, & totali, quia tale agens, semper tale agens, vniformiter est agens, si tale esset respectu effectus; sicque intelligitur eorum motiuum.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad I. (loquens de potentia logica, quæ dicit modum compositionis factæ ab intellectu, & notat non repugnantiā extremorum) videtur habere. Potentiam logicam esse distictam a potentia obiectiua. Oppositum affirmant multi Scotistæ tenentes, potentiam logicam, & obiectiuam non distingui.

Lucas. Resp. In via Scoti. Potentia Logica (de qua tractat Scotus lib. 1. d. 2. parte 2. Q. 3. & d. 5. Q. 2. & d. 7. Q. vn. & d. 20. & 35. & lib. 2. d. 7. 16 & vltima, & lib. 3. d. 8. & lib. 4. d. 43. Q. 3. & Q. 8. Quol. & 16. & 9. Meth. Q. 1. & 15.) est distincta a potentia obiectiua, cuius potentiæ obiectiuæ meminit Scotus lib. 1. d. 2. parte 2. Q. 1. & 3. & d. 5. Q. 2. & d. 20. & lib. 2. d. 1. Q. 2. & alibi in doctrina sua. Et quod ad inuicem sint distincta hæc duo, his firmatur. Primo Scotus lib. 1. d. 7. diuidit potentiam, in logicam, obiectiuam, & realem; si essent vnū & idem, quomodo possent esse membra bonæ diuisionis? idque patet eo loci à Scoto in casu illo, si mundus non fuisset &c. vbi concludit apertè, quod potentia logica non est potentia obiectiua, estque locus proprius, ad quem confugiunt Scotistæ pro tali distinctione.

Secundo, Scotus lib. 2. d. 1. Q. 2. vult, quod in primo signo sit potentia logica, in secundo, esse cognitum, & in tertio, potentia obiectiua. Id non esset si essent vnum, & idem. Tertio. Arist. 9. Metth. 2. excludit a sua consideratione potentiam logicam, & non obiectiuam. Quarto. Scotus 9 Meth. Q. 1. ponit has tres potentias esse distinctas, vt logicam, mathematicam, & potentiam, vt est differentia entis, quæ est propriè obiectiua. Quinto. Potentia logica non euacuatur in aduentu actus entitatiui, obiectiua verò euacuatur. Sexto. Scotus 9. Meth. vult, quod possit esse potentia logica, vbi nulla correspondet potentia obiectiua. Septimo. Potentia logica est inter duo aliquo modo distincta, & comparata ad inuicem; sed potentia obiectiua est eiusdem ad se secundum esse potentiale, & actuale, & ista est sententia Arist. 9. Meth. 11. vbi ait. Est aut actus rem existere, non sicut in potentia, & ex t. 13. & 15. trahitur. Potentia, & actus sunt eiusdem generis, quod non esset nisi de eodem verificarentur. Octauo. Potentia logica non reperitur, nisi in complexis, at potentia obiectiua, in complexis, & in incõplexis. Nono. Nullo intellectu causante daretur potentia logica, quod non contigit de potentia obiectiua. Decimo. Potentia logica est purum sincathegorema, quia est modus compositionis, potentia verò obiectiua, non. Vndecimo. Scotus ponit potentiam logicam in Deo 7. d. 1. non autem obiectiuam, & d. 36. in fine, expresse dicit hanc non esse illam. Duodecimo. Potia logica, & obiectiua, diuersimode diffiniuntur. Nam potentia obiectiua ex 2. Q. 5. d. lib. 1. & potentia producibilis, at potentia logica ex 2. d. 1. est sola non repugnantia terminorum. Ad Scoti autem tenentis oppositum, & si quid dicatur in eorum fauorem, dicitur. Potentia logica, & obiectiua, possunt bifariam sumi, scilicet propriè cũ præcisione, sicque opponuntur, & non sunt idem, & impropriè, & sic potentia logica includitur in potentia obiectiua.

11. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad L. ponit quendam casum sic. Si ante mundi creationem, mundus non solum non fuisset, sed per impossibile Deus non fuisset, & incepisset a se esse, tunc fuisset potens creare mũdum, si fuisset intellectus aliquis ante mundi creationem, componens hanc. Mundus erit, hæc fuisset possibilis. Oppositum, habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. ad P. vbi vult quod non repugnantia terminorum propositionis non sit nisi ab intellectu diuino producente terminos illos in esse intelligibili, & dante illis rationes suas per quas primo mouent intellectum, & per consequens dante illis possibilitatem illam, quæ est non repugnantia terminorum. Si igitur Deus non fuisset per casum positum, & aliquis intellectus esset, qui formaret hanc. Mundus erit, videtur quod hęc nulla possibilitate sit possibilis, non reali, quia tunc nulla potentia realis est, nec logica, quia termini non repugnant, nisi ex intellectu diuino producente illos, intellectus autem diuinus, per casum, tunc non est, ergo illa propositio, nulla possibilitate est possibilis.

Lucas. Resp. Non repugnantia terminorum est ab intellectu tantum efficiente, formaliter verò ex istis terminis est talis repugnantia. Nam quia termini sunt formaliter tales: Idcircò ex se ipsis formaliter repugnant, vel non repugnat, & non per aliud extrinsecum. Itaque Deus tantum causat illam non repugnantiam mediate, & non immediate, ac in si

illo

illo intellectus daret eis talem repugnantiam producendo eos in esse cognito; nam intelligitur illa potentia, seu non repugnantia, logica pro formali.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. v. ad L. dicit. Potentia obiectiua non ponitur in Deo. Alio modo dicitur, ista sunt eius verba. Potentia diuisa contra actum, illa non est in Deo. Oppositum patet ex Scoto pluribus locis. Nam certum est quod potentia obiectiua est in Deo, cum sit terminus suæ omnipotentiæ, quia id, quod terminat omnipotentiam, non habet esse, nisi in potentia obiectiua.

Lucas. Resp. Intelligi debet dictum Scoti 7. primi sic. Potentia obiectiua non est in Deo ad intra, at non negat quin sit respectu ad extra, & dicitur esse diuisa contra actum non formalem sed entitatiuum. Nam contra actum formalem distinguitur potentia subiectiua. Aut dicas. Potentia obiectiua non est in Deo intrinsecè, sed bene extrinsecè, seu non est potestatiuè; sed bene obiectiuè; hancque potentiam obiectiuam expresse ponit Arist. 9. Meth. t. 1. 8. 11. & 17. ac vult. Si rectè textus ille contempletur. Quamuis aliqui dicant, quod Arist. 9. Meth. t. 1. vbi diuidit ens in potentiam, & actum, non loquatur de potentia obiectiua. & de actu entitatiuo sibi opposito; quia statim ibi t. 2. subdiuidit potentiam in actiuam, & passiuam, quæ non sunt membra potentiæ obiectiuæ, sed potentiæ realis, vt distinguitur contra potentiam obiectiuam, vt dicit Scotus 7. parte. Resp. ad id. Arist. in 2. t. 9. Meth. non subdiuidit potentiam cuius meminit 1. t. sed recapitulat quasdam diuisiones habitas, quinto Meth. 17. Vnde in huius veritatem sic dicit. Quod quidem igitur multipliciter potentia, & posse, determinatum est a nobis in alijs, sicque patet ad argumentum Thomistarum. Posses tamen reflectere argumentum in eos sic. Tu qui dicis in 1. tex. loquitur de potentia subiectiua, illa non potest subdiuidi in potentiam actiuam, & passiuam. Nam potentia actiua non potest diuidi in actiuam, & passiuam, vt patet.

13. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. v. ad L. dicit. Potentia pro per se significato dicit relationem, de connotato verò dicit absolutum. Oppositum huius patet ex Arist. in Prædicamentis, vbi ait. Potentia est species qualitatis. ergo est absolutum. Item 5. Meth. dicit, quasdas relationes fundari super potentiam, ergo est aliquid absolutum. Hæc sunt argumenta, & motiua Thomæ Anglici.

Lucas. Resp. Hæc argumenta verum dicunt, capiendo potentiam pro connotato, sed non pro per se significato. At expende. Naturalis potentia, & impotentia non sunt secunda species qualitatis, quia aut capiuntur pro arte, seu pro habitu, ex actibus sepe elicitis, & vt sic, in prima specie qualitatis, aut capiuntur pro naturalibus inclinationibus, seu habitudinibus, & vt sic, volunt omnes communiter, quod sint in secunda specie qualitatis. Sed id non puto verum. Nam naturalis aptitudo est in illo prædicamento, in quo est suum subiectum. Idcircò quo ad id, bene se habuit Arist. in prædicam. Quamobrem se ipsum correxit 5. Meth. 19. vbi enumerans species qualitatis tacuit, & non posuit illam secundam speciem, quam posuerat in Logica. Idcircò in Logica Arist. communiter locutus est. Et nota. Potentia pro fundamento aliquando sumitur pro suo fundamento præcisè, & aliquando pro ipso cum alijs omnibus concurrentibus; huiusque diuisionis

primum

primum membrum est ens per se, secundum est ens per accidens. Dices. Scotus 13. d. 1. vult, quod effectus, seu productum per se, necessario velit principium formale producendi per se. Dico: verum est; si intelligit per se, secundum primum membrum huius diuisionis, sed non iuxta secundum membrum.

14. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad M. videtur dicere. Relationes non distingui pænes terminum. Oppositum habet lib. 2. d. 1. Q. 4. & 5. vbi sic ait. Omnis illa relatio est eadem fundamento, cuius fundamento repugnat esse sine termino, & omnis illa est distincta a fundamento, cuius fundamento non repugnat esse sine termino.

Lucas. Resp. Pro huius rei intelligentia aduerte. Relatio quatuor modis dicitur distingui a relatione; Primo, formaliter per suam propriam differentiam vltimam, vt habet Franc. lib. 1, d. 29. Q. 4. vbi inter alia sic ait Relatio per suam propriam differentiam differt aquacunque alia relatione, quæ non sit eiusdem generis cum illa per fundamentum autem & per terminum, non distinguitur, nisi originaliter. Idem habet Sco. lib. 2. d. 1. Q. 4. & 5. & lib. 1. d. 30. & 35. & concedit proprium genus, & propriam differentiam in relatiuis. Secundo modo. Vna relatio distinguitur ab alia pænes fundamentum. Id ponit Arist. 5. Meth. 20. vbi voluit primum modum fundari super vnum, & secundum super potentiam actiuam, & passiuam. Et Scotus 5. Meth. Q. 13. & Ant. And. Q. 16. dicunt tertium modum differrre à primo pęnes diuersa fundamenta. Tertio. Vna relatio differt ab alio pænes terminũ, & sic Arist. in prædicam. cap. de Ad aliquid docet relationes referri ad terminos. Sic Scotus in prædicam. Q. 25. & Q. 15. Vniu. vbi vult vnam relationem diffiniri per suum correlatiuum. Ad dictum autem Sco. 2. pr. vbi videtur id negare, dico quod Scotus ibi habet, quod vna relatio non distinguitur ab alia pęnes terminum, idest quod vna sit naturaliter, & alia liberè elicita, quia vtraque naturaliter aspicit suum terminum, & quo ad hoc solum negat, quod pænes terminum vna relatio non distinguitur ab alia, sed non negat absolute quantum ad alios modos distinctionis. Quarto, vna relatio distinguitur ab alia pænes principium elicitiuum, vt habet Scotus 7. pr. Dices. Scotus 13 pr. impugnat hunc modum dicendi. Dico, quod Sco. vult ibi, quod diuersitas principiorum non distinguat formaliter, & intrinsecè, sed non negat quin distinguat effectiuè. Hæc enim sunt verba eius ibi. Non per intrinseca, quia relatiua non sunt intrinseca correlatiuis suis. Dices amplius. Scotus ibidem citat se in 7. pr. & dicit, se ibi impugnasse hanc distinctionem pænes principia elicitiua, & determinatiua. Id videtur falsum, cum 7. pr. concedat hanc distinctionem. Resp. Scotus citat se quo ad hoc, quod relatio non possit esse tale principium elicitiuum, per quod habeatur ista distinctio, & id habetur verè 7. pr. & hoc patet si ponderes literam Scoti 13. d. 1. in positione Henr. vbi sic ait. Aliter dicitur, quod emanationes distinguũtur pænes principia formaliter elicitiua, & ponuntur esse relationes personarum producentium, puta, vis generatiua, & vis spiratiua. Hæc Scotus. Pondera verba, &c.

15. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad M. dicit. Illud, quo producens producit, si non est eiusdem rationis cum producti forma, continet eam virtualiter, & est perfectius ea. Oppositum patet d. 3. pr. Q. 6. 7. Nam intellectus

tellectus agens producit speciem intelligibilem mediante phantasmate principio quo, quod non est eiusdem rationis cum specie intelligibili producta, & est phantasma imperfectius specie. Idque etiam patet de intellectu possibili producente, media specie intelligibili intellectionem, ergo dictum Sco. non videtur verum.

Lucas. Resp. Propositio Sco. debet intelligi de causa æquiuoca totali, vel de causa æquiuoca partiali principali. At phantasma, & species intelligibilis sunt causæ partiales minus principales, de quibus, sic causis, non verificatur Scoti propositio.

16. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad M. dicit. Ergo cum modo Deitas communicetur in identitate numerali (vt ait Sco. de generatione) & communicatione adæquata sibi; ita quod Deitate non potest esse aliqua communicatio numero eiusdem rationis cum ista. Oppositum huius habet Scotus d. 2. pr. in materia Trin. vbi vult, quod Deitas & vis spiratiua communicatur à patre, & filio, in productione Spiritus Sancti, ergo non est adæquata, vt dicit Scotus.

Lucas. Resp. dicatur, quod habet veritatem dictum Scoti de communicatione adequata per generationem, vt declarat idem Scotus, dicens; itaquod Deitate non potest esse alia communicatio numero eiusdem rationis, cum ista, licet sit alia per spirationem.

17. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad H. tenet, quod Essentia est principium quo generandi. Oppositum patet ratione. Nam omne principium generandi est realiter distinctum à generatione, vel a generato, quia omne principium distinguitur ab eo, cuius est principium; sed Essentia diuina non sic distinguitur à generatione, nec à genito, ergo non est principium quo.

Lucas. Resp. Duplex est principium, quod, & id distinguitur à principiato, & quo, & id non distinguitur à principiato. In hanc responsionem arguit Greg. lib. 1. d. 7. Q. vn. Si id esset verum, non magis principium, quo esset principium principiati, quam e conuerso v. g. In proposito, Essentia non magis est principium quo generationis, vel geniti, quam e conuerso, genitum, vel generatio esset principium eius. Similiter Essentia ita esset principium Essentię, sicut generationis. Ex quo tale principium à principiato, non distinguitur, sed est ipsum. Hoc autē nullus diceret, nisi vocabulis abuteretur. Resp. hæc ratio Tomistæ facit difficultatem; Scotistæ verò facilis est responsio. Nam Scotus expresse vult d. 2. p. 2. Q. 1. quod relatio originis distinguatur formaliter ab Essentia &c. Dices. Principium, in quantum principium, est alterius, & non sui 1. Phis. t. 8. Essentia non est principium alterius, ergo. Resp. Quære. At nota, quod principium quo in creaturis est alterius realiter distincti; in Deo autem principium quo comparatur ad terminum formalem productionis, aut ad terminum totalem productum. Primo modo non est alterius nisi vt tantum ratione distincti, quia Essentia diuina, vt in patre est principium quo communicandi se ipsamet filio, vt terminum formalem productionis: & sic ipsa Essentia communicata tantum distinguitur ratione à se ipsa, vt in filio. Secundo modo est alterius distincti saltem ex natura rei, & formaliter, licet nullo modo realiter. Dices amplius. Si Essentia esset principium generationis, vel filij, Essentia diceretur relatiuè principium ad filium, consequentia patet, quia principiū in quantum principium, esset ad aliquid

aliquid. Resp. quando principium non distinguitur a producto, ibi non est relatio realis, at vbi distinguitur, relatio est realis, licet autem in creaturis semper principium quo sit realiter distinctum à producto & per consequens referantur realiter ad inuicem; in diuinis autem non est distinctio realis inter illa, vnde nec relatio realis, sed rationis. In hanc Sco. resp. sic in sat Greg. Hæc solutio Scoti nulla est: primo, quia dicit incompossibilia, aliquid, scilicet esse principium, & non distingui ab illo, patet 1. Phis. t. 8. Secundo, si non exigitur realis distinctio, quid prohiberet relationem, vt relatio est, esse principium quo generationis, vt est actio, vel productio, & esset tamen indistinctum ab ea realiter: quod etiam ait. Relationem non esse, nisi rationis, nihil est. Nam, quod extra animam est, principium est extra animam, & non secundum rationem est tantum ad aliquid. Si ergo Essentia non realiter referatur, non erit principium realiter. Hæc Greg. Dico, quod Scotus non negat, quod principium alicuius non distinguatur ab illo, loquendo de principio quod, si verò loquatur de principio quo, superius dictum est. Et cum dixit vltra, quod si non exigitur realis distinctio, relatio posset esse principium quo; id falsum est: nam nulla relatio potest esse principium producendi. Cum addit, quod tale principium quo est extra animam; conceditur, cum inferatur, Si ergo Essentia non referatur realiter, non erit realiter principium. Dico, quod esse realiter principium quod, infert referri realiter, at non sequitur de principio quo.

18. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad P. dicit. Generatio in diuinis est vniuoca; nam generans, & genitum habent eandem naturam. Oppositum apparet ex hoc, vbi principium, & terminus sunt alterius rationis, ibi est generatio vniuoca: nam memoria, vt memoria, est principium, & Essentia terminus.

Lucas. Resp. Ad vniuocationem perfectam sufficit in principio principali conuenientia cum termino, sicut est in diuina generatione. Nam Essentia est principium principale, & est omnino eadem cum termino, qui etiam est Essentia præcisè. Dices etiam. Hoc stante, tunc non erit tanta vniuocatio in Deo, vt in creaturis, quia in creaturis totale principium caloris est calor. Resp. Falsum supponit dictum tuum, scilicet quod principium totale in creaturis sit eiusdem rationis cum termino: nō enim aliqua causa particularis, & creata est, quę sit tota causa sui effectus, quin ibi concurrat saltem Deus. Dices amplius. In creaturis videtur, quod a causa particulari sumatur vniuocatio, cum ergo in Deo id non sit, non erit vniuocatio. Resp. si causa vniuersalis assimilet sibi effectum est maior vniuocatio, quam quod particularis assimilet sibi, & non vniuersalis; ex defectu enim fæcunditatis est in creaturis, quod causa vniuersalis non assimilet sibi productum; sed in diuinis est ex plenitudine perfectionis, & ideo maior vniuocatio; nam si sol, & asinus producerent solem, maior vniuocatio esset, quam quando producunt asellum. Aduertendum, quod potentia generandi tripliciter sumitur, primo, secundum esse simpliciter, & sic est in tribus; secundo, actiue, & est in solo patre; tertio passiuè, & sic est in solo filio. Hæc distinctio est Vorilionis.

19. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 7. Q. v. ad Q. dicit. Relationes in Deo esse subsistentes. ad ista resp. ad primum, quod relationes sint subsistentes, tamen &c.

Idem

Idem habet 5. d. 1. Q. 2. Oppositum patet ex Scoto multis in locis. Nam subsistere est proprietas suppositi per se stantis, ergo relationes non debent dici subsistentes.

Lucas. Resp. Scoti dictum 7. pr. Relationes sunt subsistentes, sic glosatur; subsistentes, idest incommunicabiles, & non inhærentes, non vult Scotus, quod relationes sint supposita subsistentia. Et nota, quod relationes diuinæ tripliciter distinguntur. Primo, secundum suas rationes formales. Secundo, per principia elicitiua. Tertio, secundum terminum totalem: at nullo pacto distinguuntur secundum terminum formalem, qui est diuina Essentia.

17. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad S. & alibi in illa dist. ait. Potentia generandi est in patre. Oppositum habet eamet dist. resp. ad Quæst. vbi dicit. Potentiam generandi non esse in filio, igitur tunc aliquid est in vna persona absolutum, quod non in alia.

Lucas. Resp. Potentia generandi potest sumi pro potentia propinqua, scilicet capiendo totum illud agregatum requisitum, vt sit potentia propinqua ad generationem; sic tantum est in patre, & non dicit aliquam perfectionem, si verò capiatur fundamentaliter, vel remote, tunc est aliquod absolutum dicens perfectionem simpliciter, & est communis tribus. Idque docet Scotus 2. primi in fine sol. Quæst. his verbis. Resp. dico, quod & si idem absolutum, quod est potentia, sit in patre, & in filio, non tamen sub ratione potentię: quantum ad actum notionalem est in vtroque, quia non est sub ratione prioris, ad illum actum, & potentia, siue principium requirit ordinem prioritatis ad terminum. Hæc Scotus. Et nota quod prioritas illa est præsuppositionis, vt habet Scotus 2. Quol. art. 3. & ille ordo est ipsa paternitas, ita quod paternitas, dici potest, & dicitur etiam relatio potentiæ, vt patet 4. Quol. & sic paternitas est conditio producentis, pertinens ad potentiā proximam: & illud absolutum præcisè sumptum, quod est in patre principium dicendi, non est in filio principium dicendi; quia habet terminum adæquatum, & vt potentia proxima generandi stat cum paternitate, sed non determinatur a paternitate, vt sentit Henr. Vel assignes distinctionem communem de potentia generādi, pro formal est quædam relatio, & vni soli conuenit, pro connotato est quoddam absolutum; quod est fundamentum proximum talis relationis, & conuenit tribus. Dices, probando motiuo Aureoli in patre nullam esse potentiam productiuam, verè, qua generet filium, sic. Vbi est principium productiuum, siue elicitiuum, ibi est productio elicita, ergo &c. Resp. Dum dicit Aureolus. Vbi est potentia generandi, ibi est productio elicita; si intelligatur generatio pro genito, patet quod genitum est vere productum a patre, si verò intelligatur pro ipsa generatione, dico, quod quamuis generatio non sit elicita à patre, cum ipsum constituat, dicitur tamen quasi elicita à potentia generandi, quę est memoria fœcunda, & id sufficit. Dices adhuc. Posse esse patrem, non est potentia productiua, quia si talis potentia esset productiua, pater in diuinis produceretur in esse patris, quod est falsum: sed eadem est potentia, qua pater potest generare, & qua pater potest esse, sicut est idem actus generare, & paternitas, sicut etiam dicit Magister, quod istæ sunt idem. Pater potest esse pater, & pater potest generare, sed filius non potest esse pater, & non potest generare; ergo nulla est po-

tentia productiua verè in patre. Resp. Nego quod eadem sit potentia qua pater potest generare, & qua pater potest esse pater. Nam memoria fæcunda pater potest generare, & paternitate potest esse pater; quia non eodem pater est Deus, quo est pater, vt inquit Aug. Deitate enim est Deus, & paternitate est pater. Ad magistrum dicentem. Idem esse, patrem esse, & patrem generare, concedo, si capiatur adiectiuè, quod idem est generare, siue genuisse, vt inquit Scotus 5. d. 1. Q. 1. Dices amplius. Cuius negatio non est negatio potentiæ, ipsum non est formaliter potentia, vt secundum Aug. Negatio potentiæ generatiuæ non est negatio potentiæ, sed tantũ possibilitatis terminorum, ait enim contra Maximum lib. 3. filius non genuit, non quia non potuit, sed quia non oportuit. Quod exponens Magister dicit. Non quia non potuit, idest non ex aliqua impotentia fuit, & per consequens generatiuę potentiæ negatio, non est negatio potentiæ. Resp. Particula illa, non potuit, accipitur ab Aug. & Magistro, vt nominat impotentiã, & notat imperfectionem: Quicquid enim perfectionis est in potentia generandi in patre, illud idem est in filio, si eadem memoria quæ est in filio non præintelligeretur habere terminum adæquatum, ita esset potentia generandi in filio, sicut in patre.

19. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad T. dicit. A forma communi est operatio cõmunis. Oppositum habet 1. Meth. Q. 6. vbi ait. Singularitas est conditio agentis, & Arist. 1. Meth. ait. Actiones sunt circa singularia, & vt communiter fertur. Actiones sunt suppositorum. Itaque non potest esse aliquis effectus vniuersalis, seu communis.

Lucas. Resp. Scoti dictum secundum Lichetum d. 7. 1. sic intelligitur. Effectus qui natus est sequi formam communem, dicitur prius esse a tali natura communi, sicut propria passio inest singularibus, per rationem alicuius communis, cui primo inest, vt patet; primo Post. Vel ille effectus dicitur communis, quia inest singularibus per rationem formæ communis particularizatæ. Nam cuilibet vniuersali correspondet proprium indiuiduum.

20. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 7. Q. vn. ad V. dicit. Quæ autem sit ratio, quare quædam formæ sunt actiuæ, & quædam non, difficile est assignare rationem communem, quia aliquę formę substantiales, non sunt actiuæ &c. & addit inferius, quod neque potest assignari ratio, quare non generat cum dicitur, aliquæ tamen perfectiores, scilicet formæ, non sunt communicatiuæ sui, sicut formę corporum cælestium, & formæ Angelicæ. Oppositum habet lib. 4. d. 1. Q. 1. vbi ait, Angelus tantum agit per intellectum, & voluntatem, quæ producunt intellectionem, & volitionem. quę sunt accidentia, ergo assignatur ratio, cur Angelus non generet.

Lucas. Resp. Non potest assignari aliqua ratio in communi, cur formæ istę non sint actiuæ, inquit Scotus 7. d. pr. licet possit assignari in aliquibus particularibus causa, cur non agant. Soluitur igitur dubitatio per illa verba. Difficile est assignare rationem communem, & per illa. Non igitur videtur ratio, quare formæ aliquæ in communi non sint actiuæ, & aliquæ sic. Et nota ea, quę habet Sco. d. 2. 1. Q. 6. vbi sic inquit quanto forma creata est nobilior; tanto distinguitur in plures gradus nobilitatis; sicut sunt plures formæ mixti, quam elementares, plures formæ animati, quam inanimati, & fortè plura animalia, quam plantæ.

tæ; & tamen licet istę formæ sint sic incommunicabiles, non potest reddi ratio communis, cur plures earum sint actiuæ. Dices. Scotus 29. 1. Q. vii. in fine quæst. videtur dicere oppositum, quod modo dictum est, scilicet quod vno perfecto existente, sunt multa imperfecta per recessum ab illo secundum diuersum gradum, & ponit exemplum de rationali, quo existente sunt multa irrationalia. Id videtur repugnare ijs, quę dicta sunt ex 2. lib. Scoti. Resp. Hic dixit illam propositionem in argumento Posito in capite quæst. quæ autem ibi communiter ponuntur, topica sunt, & non assertiua, & sunt ex dictis aliorum, communiter accepta; & hoc patet, quia illud dictum est S. Thomæ in lib. contra gentes. Etiam allegatur ex Bon. & alijs antiquis, & apparenter facit pro Thoma ponente, quemcunque Angelum constituere speciem. At melius dicitur. Scotus lib. 2. loquitur de contentis sub eodem genere infimo, vt patet per eius exempla. Nam lib. 2. loquitur de gradibus entium substantialium, in quantum sunt de perfectione vniuersi, in vniuersalibus loquitur de speciebus animalis precisè, sicque patet ad hanc difficultatem.

Lucas. Scotus lib. 1. d. 7. Q. v. ad argum. princip. ait. Essentia diuina est, quo pater generat filium, & vt generat, est sibi propria: quia, & si eadem sit necessario in tribus, tamen in nulla alia persona, à persona patris, est cum modo habendi eam non ab alio. Oppositum huius patet hac ratione. Quandocunque aliquid conuenit alicui, quod non conuenit alteri, oportet, quod sibi conueniat per illud, in quo illa distinguntur, & impossibile est, quod pater conueniat per illud, in quo conueniunt, posse autem generare, ita conuenit patri, quod repugnat filio, ergo per aliquod proprium; sed nihil est proprium patri, nisi relatio, ergo relatio est illud, in quo sibi conuenit generare.

18. *Iacobus.* Resp. Aliquando per idem principium potest aliqua operatio alicui conuenire, & alteri repugnare propter diuersam dispositioné illius principij. Nam igni in inferioribus conuenit calefacere, in superioribus autem non, & id non est per aliud, & aliud principium, sed propter dispositionem diuersam illius principij; ità in proposito eadem Essentia, vt in patre, non habet terminum adæquatum, potest ei esse principium producendi: eamet Essentia, licet sit in filio tamen quia intelligitur habere terminum adæquatum, non erit principium producendi in filio.

OCTAVA DISTINCTIO.

QVAESTIO PRIMA.

LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.*

Lucas.

SCOTVS lib. 1. d. 8. Q. 1. determinat, Deum esse summe simplicem. Oppositum huius habet Sco. d. 8. 1. Q. 4. vbi concedit in Deo dari plures realitates, & ita videtur dari aliqua compositio in Deo.

Resp. Deus, ex sententia omnium Sanctorum, est summè simplex; nam non est compositum, nec alteri componibilis, nec aliud est sibi componibile: at non est simpliciter simplex, cum conceptus talis sit irresolubilis in vlteriores conceptus, & si quando inueniatur, aut à Scoto, aut ex graui Doctore, Deum esse sic, debet exponi simpliciter simplex, idest summe simplex, aut est simpliciter simplex phisice 1. non resolubilis in plures res, sed non Methap. idest non resolubilis in plures, realitates, quarum vna se habeat vt actus, & altera, vt potentia, vt genus, & species. Relinquitur ergo Deum esse summe simplicem; nam non est compositus ex materia, & forma, cuius compositionis meminit Arist. 1. Phis. & 2. à t. 7. vsque ad 16. & 2. de Anima, & 8. Meth. 15. & 16. Nec est compositus ex genere, & differentia, cuius meminit Arist. 7. Methap. à 33. vsque ad 44. Et 12. Methap. a 15. vsque ad 29. & apertius 10. Methap. 23. vbi est proprius locus talis materiæ. Nec est compositus ex subiecto, & accidente, quam compositionem posuit Arist. in ante prædicam; in diuisione illa, quadrimembri & 3. phis. dum docuit motum esse in mobili, & 2. de anima 37. dum dicit speciem lapidis esse in anima, & 7. Methap. 1. dum ait. Accidentis esse est inesse. Nec est compositus ex positiuo, & priuatiuo. Idque innuit Arist. 12. Methap. 56. vbi docet omnia a primo dependere, & consequenter non habere tantam perfectionem, sicut prima intelligentia, & Auer. 3. de anima 36. vbi ait. Nulla Intelligentia, præter primam, est liberata à potentia. Nec est compositus ex partibus quantitatiuis, de quibus Arist. 6. Phis. à 1. vsque ad 24. vbi docet, quod continuum est diuisibile in infinitum. Nec tandem est compositus compositione graduali, cuius mentionem fecit Arist. 2. Methaph. 4. vbi dicit. Ignis, quia calidissimus, ideo est causa caloris in alijs & 10. Methap. 22. & 23. & lib. de sensu, & sensato cap. de colore vbi docet, quomodo media ex extremis componuntur, & 4. cęli 26. & Calculator in tractatu de intensione, & remissione. Scotus excludit 1. Q. 8. d. l. 1. à Deo primam & tertiam, & quintam compositiones. Quęst. vero 2. eiusdem 8. d. excludit quartam compositionem; secunda excluditur Q. illiusmet 8. d. vbi dicitur. Deus non est in genere, consequenterque nec compositus ex genere, & differentia. Vltima verò compositio cum dicat, vel præsupponat compositionem quantitatiuam, aut saltem ex subiecto, & accidente, ex-

clusa

clusis illis, excluditur ista. His positis, inquam ad formam contrad. Deus, & si habeat in se plures realitates, ob id non est aliquo modo compositus. Nam ad compositionē non sufficit in aliquo esse plura, at quod vnum se habeat vt contractum, & alterum, vt contractiuum, seu per modum actus, & potentiæ, quod nullo modo est in Deo. Nam Deus est quicquid habet, vt ait Aug. consequenterque valde simplex.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 1. ad B. dicit. Deus non est compositus ex materia & forma; nam talis causalitas præsupponit causam efficientem, quod non potest Deo conuenire. Oppositum huius habet Arist. 12. Meth. 39. vbi sic ait. Dicimus autem Deum esse animal sempiternum, & optimum, & 1. de anima, 3. dicit. Deus est animal celeste, & 8. Phis. 27 Motus cæli est naturalissimus per animam, & corpus, & Auer. 2. cæli. Cælum esse animatum, quia habet differentiam positionis.

Lucas. Resp. Scotus lib. 2. d. 15. Q. 1. ad istas, & consimiles auctor resp. distinguendo de duplici anima assistente, & informante. In huncque modum cæli sunt animati, quia Intelligentiæ eis assistunt; & Deus methaphoricè dicitur animal, quia omnibus viuentibus assistit.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. ad A. dicit. Causalitas materiæ, & formæ non est simpliciter prima. Oppositum habet Arist. 2. Methaph. 5. 6. & 7. vbi probat deueniendum esse ad primum in genere causæ materialis, & in eodem lib. t. 10. & 11. Probat statum in genere causæ materialis.

Lucas. Resp. Causalitas materiæ, & formæ est prima in suo genere, non autem est prima, habita comparatione ad extrinsecam causalitatem, idest efficientem. Ob id Sco. ait. Non est simpliciter prima, sed prima in suo genere.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 1. ad B. vbi probat Deum non esse compositum ex materia, & forma, videtur deducere, quod quodlibet essentiale sit perfectio simpliciter. Oppositum huius patet ex doctrina Scoti. Nam mouere, gubernare mundum, & similia, sunt essentialia, cum tribus conueniant, & tamen non sunt perfectiones simpliciter, cum sint tantum relationes rationis ex 30. d. 1. apud Scotum.

Lucas. Resp. Perfectio simpliciter duobus modis potest capi, vno modo formaliter, alio modo pro substrato, seu fundamentaliter, certè mouere, creare &c, non sunt perfectiones simpliciter formaliter, vt dicit Scotus 30. d. 1. sed bene sunt perfectiones simpliciter fundamentaliter.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 1. a C. excludit omnem efficientiam à materia, & forma. Oppositum huius est dictum commune Philosophorum; Actus est distinguere, separare &c.

Lucas. Resp. Formam efficere stat dupliciter, vno modo, vt propria actione vniat se materiæ, & id non potest fieri, vt dicit Scotus 8. d. 1. & lib. 4. d. 12. Q. 1. remouet Scotus actionem ab ipsa forma, imo titubat ponere respectum formæ ad materiam in prædicamento actionis, & d. 43. Q. 3. art. 3. Anima non potest se vnire corpori, corpore existēte disposito, & anima existente extra corpus, & derelicta naturalitate, & eadem d. Q. 5. addit, quod Angelus non potest id facere, sed solus Deus, at non negat Scotus propriam vnionem formæ, quando est in materia, vt perficiat, separet &c.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 1. ad C. Materia de se est in potentia ad formam, & hæc passiua, & contradictionis. Oppositum huius habet Arist. 1. Phis. 61. vbi dicit. Materia ex natura sua appetit formam. Quod à

Scoto

Scoto lib. 4. d. 49. Q. 10. sic exponitur. Inclinatur ad suam perfectionem, sicut vniuersaliter imperfectum ad suam perfectionem.

Lucas. Resp. materia prima vere inclinatur ad formā naturaliter, vt dicit Arist. tamen est in potentia contradictionis, ad hanc, vel ad illam formam.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 1. ad F. tenet Deum benedictum esse infinitum in efficacia, siue in vigore. Oppositum huius habet Arist. 1. Phis. 35. vbi dicit. Non datur infinitum secundum quantitatem, nec secundum formam, aut speciem, vbi communiter glosatur secundum formam, idest secundum intensionem, seu perfectionem.

Lucas. Resp. Clarissimum est, in via Scoti, Deum benedictum esse infinitæ virtutis in entitate, & non tantum in duratione, vt sentiunt Auerroistæ; de qua materia superius egimus. At nunc addo (vltra ea quæ habet Scotus lib. 1. d. 2. Q. 1. & 7. Quol.) ex Arist.. Quod Deus sit infinitus in vigore. Nam infinitas molis est possibilis, vt patet in continuo, ergo, & infinitas virtutis: sed si est possibilis, ergo ibi est, quia in diuinis non differt esse à posse 3. Phis. 32. Rursus, secundo de generatione. Natura semper facit quod melius est, sed infinitas intensiua Deo non repugnat, ergo ibi est. Naturalis infinitas est in prima causa, qualis negatur in secundis causis, sed in secundis causis solum negatur infinitas intensiua, ergo ponitur in prima. Vlterius Arist. 9. Meth. 17. & 1. Cæli 12. dicit Omne sempiternum est formaliter necessarium, sicque si est actiuum, habet potentiam infinitam, non in duratione, vt cælum, ergo in entitate. Auer. 12. Meth. 45. sic ait. Et dissolutum est, quod iste motus componitur, vt declaratum est ex duobus motoribus, quorum vnus est infinitæ motionis, & est anima existens in eo, & alter est infinitæ motionis, & est potentia, quæ non est in materia, & 8. Phis. 79. Primus motor nec est finitus, nec infinitus, quia finitas, & infinitas tantum quantitati congruunt. Ex his igitur patet infinitudo intensiua Dei benedicti. An autem ex processu Arist. 12. Meth. possit conuinci, quod aliæ Intelligentiæ sint infinitæ, sicut prima. Consule Ant. And. 12. Meth. Q. 3. in hoc multum singularem. Ad Arist. autem 1. Phis. dico, quod per li, secundum speciem, non intellexit secundum intensionem, at secundum qualitatem, & ibi vult, quod non datur infinitum in magnitudine, nec in qualitate: idque verum est, sed non negat in Deo infinitudinem intensiuam.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 1. ad F. Probans ex necesse esse simplicitatem Dei, sic ait. Si primum sit compositum, sint componentia A. & B. Quero de A. si sit formaliter ex se necesse esse, aut non, & concludit, si necesse esse, ergo erit bis necesse esse. Oppositū deducitur sic ex doctrina Scoti pluribus in locis. Nam persona ex Scoto constituitur ex Essentia & relatione, Quæro, aut hæc duo sunt ex se necesse esse, aut possibilia esse, non possibilia, quia est hæreticum, si necesse, igitur componitur ex duobus necesse esse, & sic erit persona bis necesse esse, & tunc erit necesse ex aliquo, quo sublato, non minus erit necesse esse, quod est falsum; & tamen admisso Sco. ad probandum simplicitatem Dei, necessario sequitur, & id quod dictum est.

Lucas. Resp. vigerius ad hanc difficultatem negat maiorem, quia persona non componitur, & ideo ratio non concludit contra Scotum; sed bene concludit contra eos, qui ponunt Deum esse compositum, & contra tales arguit Scotus 8. d. 1. Cum dicitur vlterius, aut sunt ex necesse

esse

esse &c. Dico, quod Essentia est ex se necesse esse secundum suam rationem formalem, paternitas autem non est ex se necesse esse, sed tantum secundũ identitatem. Nam relationes simpliciter, nec sũt formaliter, siuè ex se necesse esse infinitæ, nec finitę, sed tantum identicæ. Si dicas igitur personæ, sunt ex se non necesse esse. Dico quod huiusmodi sincathegoremata, per se, ex se, destruunt modum arguendi, nec possunt fieri contradictoria cum illis particulis. Inferes. Saltem Pater erit compositus ex his, quæ sunt necesse esse ex se. Dico, quod præsuppositum est falsum, scilicet quod pater sit compositus, sed bene est constitutus ex necesse esse simplicitrr, & ex necesse esse identicè. Et id sufficit ad hoc, quod pater sit necesse esse. Alij dicunt, quod Essentia, & paternitas non distinguuntur realiter, & etiam quod paternitas non est ex se formaliter necesse esse; licet aliqui dicant, quod quamuis paternitas ex se non sit formaliter infinita, est tamen formaliter ex se necesse esse, ob id non sequitur, quod pater sit bis necesse esse, quia paternitas, & Essentia non distinguuntur realiter, & non sequitur aliqua compositio, propter infinitudinem ipsius Essentiæ. Sed restat difficultas de attributis; ad quam sic dicit Lichetus. Nam, & si attributa sint formaliter necesse esse, tamen ipsis non existentibus, per impossibile, adhuc Essentia esset necesse esse; ratio igitur cõcluderet cõtra Sco. si ipsa attributa essent rationes necessario essendi ipsi Deo, quod non est verum; imo & si ipsa attributa sint formaliter necesse esse, originaliter tamen propter identitatem realem cum Essentia sunt quoque necesse esse. At de his alibi sat diximus.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 1. ad G. dicit. Simplicitas est simpliciter perfectionis, secundum quod excludit componibilitatem, vel compositionem ex actu, & potentia. Oppositum huius patet sic. Nulla negatio est perfectio, simpliciter, simplicitas est negatio formalis. Nam nihil aliud est, nisi negatio compositionis.

Lucas. Resp. Negando quod simplicitas sit tantum negatio compositionis: nam vltra negationem, dicit prius actum possitiuum, sicut actualitas dicit gradum intrinsecum illius, cuius est positiuum, ita & simplicitas, & sicut vnitas ex consequenti dicit indiuisionem à se, & diuisionem à quolibet alio, tamen dicit aliquod positiuum respectu entitatis cuius est vnitas; ita simplicitas licet ex consequenti dicat negationem compositionis, dicit etiam positiuum respectu entitatis cuius est simplicitas. Dices. Nulla perfectio simpliciter in relatione saluatur, vt relatio est, simplicitas saluatur in relatione, vt relatio est, ergo &c. patet de relatione diuina. Resp. Perfectio simpliciter, cui non repugnat infinitas intensiua, necessario includit perfectionem, & excludit imperfectionem, & tantum potest competere suppositis entis quanti: idcircò si relatio ponatur ens non quantum, repugnabit ei omnis perfectio. His habitis. Dico, simplicitas ponitur sub ente quanto, & est perfectio simpliciter, & ex sua perfectione intrinseca excludit omnem compositionem, & dum ait; relatio, vt relatio, est simplex. Id falsum est. Nam relatio in genere, & si non sit composita ex re, & re, tamen ex realitate, & realitate, sicut quælibet species sic componitur. Admisso etiam, quod relatio sit composita ex realitate, & realitate, est tamen alteri componibilis, & sic non summè simplex, dato etiam, dici simplicem, non tamen illa simplicitate,

de qua-

de qua loquimur in proposito. Ad id de Paternitate in diuinis; dico, quod ista non est ens quantum, & consequenter non est simplex simplicitate includente ens quantum. Et nota; simplicitas negatiuè potest etiam materiæ conuenire, & excludit compositionem, non autem, vt excludit compossibilitatem, quę est perfectio simpliciter, & simplicitas negatiuè non est perfectio simpliciter, sed tantum positiuè capta, quæ, vt sic est modus intrinsecus entis, & conuenit enti quanto, cui non repugnat infinitas formaliter. Hinc patet, quod relatio diuina est simplex tantum negatiuè, & non positiuè. Ideo dicentibus paternitas est simplex, & tamen non est formaliter perfectio simpliciter, Dicas, relatio diuina est simplex negatiuè, non autem positiuè, quę requiritur ad perfectionem simpliciter: simplicitas autem in Deo, cum id includat positiuum, est perfectio simpliciter. Dices amplius. Nihil, quod diuiditur per quantum, & non quantum, est perfectio simpliciter, quia ens non quantum nullam imperfectionem includit, vt dicit Scotus 5. Quol. sed simplicitas diuiditur in simplicitatem relatiuam, & absolutam, & simplicitas relatiua dicitur non quanta, quia nullam imperfectionem includit, & precipuè relatio diuina, vt dicit Scotus pluries, ergo simplicitas non est perfectio simpliciter. Resp. negando, quod simplicitas, de qua loquimur, sit indifferens ad ens quantum, & non quantum. Et aduerte, quod non sequitur, simplicitas est perfectio simpliciter, ergo quelibet simplicitas est perfectio simpliciter, nam entitas est perfectio simpliciter, cum sibi non repugnet infinitas intensiua, ergo quęlibet entitas est perfectio simpliciter, non sequitur. Sufficit enim ad perfectionem simpliciter, quod possit reperiri in aliquo infinito formaliter. Sic dico in proposito. Simplicitas est perfectio simpliciter, quia in aliquo est formaliter infinita, vt est simplicitas, quæ est modus intrinsecus Essentiæ diuinæ, & non est opus, quod quælibet simplicitas sit sic. Vnde per oppositum. Quare humanitatis non est perfectio simpliciter, quia in aliquo non potest reperiri formaliter infinita. Caue Franc. 8. d. 1. Q. 7. affirmantem simplicitatem negatiuam. At consule eum d. 35. pr. ar. 1. circa diffinitionem perfectionis simpliciter, quia egregiè se habet, & Scotum non dimittit.

Octaua dist. Quæst. secunda, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 8. Q. 2. dicit. Omnis creatura est composita ad minus ex entitate, & ex priuatione alicuius gradus entitatis. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 5. Q. 2. vbi dicit. Relationem diuinam non esse compositam, tamen ex hoc dicto loco citato, videtur sequi, quod paternitas in Deo sit composita, ex entitate, & carentia alterius entitatis; patet, quia dicit aliquam entitatem, & carentiam alterius entitatis, cum non sit formaliter infinita.

Lucas. Resp. Paternitas diuina non est sic composita, quia in se non est ens quātum, licet enim, in quantum ens, absolutè non repugnet sibi infinitas, vt gradus intrinsecus, & vt paternitas careat aliquo infinitate, non

tamen dicetur componi ex ente, & tali carentia, cum paternitas, vt dixit, non dicat entitatem positiuam quantam. Rursus. Scoti dictum potest etiam sic exponi. Omne ens est compositum, quod includit aliquam entitatem positiuam, vt carentiam vlterioris perfectionis, idq; verum est, si illa entitas positiua non sit in se infinita, nec alteri entitati formaliter infinitæ idem realiter. In proposito, paternitas, & omnis relatio diuina, quamuis non dicat entitatem formaliter infinitam, dicit tamen entitatem realiter infinitam, cum realiter sit Essentia. sicq; etiam, in quantum ens, non est capax vlterioris perfectionis. Nam ex illa carentia, & actu sequitur, quod non sit composita, cum infinitum non possit excedi: nam realiter, aut formaliter infinita non est composita vllo modo. Dices, saltem, Essentia diuina erit composita ex entitate, & carentia, nam & si dicat entitatem formaliter infinitam tamen in quantum ens, non repugnat sibi formaliter entitas lapidis, & tamen caret ea, ergo est composita ex entitate, & carentia alterius entitatis, quod est falsum, nihilominus sequitur ex dicto Scoti. Resp. quamuis Essentia diuina careat realiter, & formaliter perfectione lapidis, quia non est formaliter, aut realiter lapis, non tamen caret aliqua perfectione entis, vt ens, cum sit formaliter, & realiter infinita, & non possit vlterius perfeci, & eminenter includit omnem perfectionem lapidis, & vniuscuiusque entis finiti, & limitati.

2. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 6. Q. 2. ad A. dicit; quicquid enim est ens, & caret aliqua perfectione entis, est simpliciter possibile, & terminus potentię simpliciter. Oppositum huius sic apparet. Nam multa sunt entia, quæ carent aliqua perfectione entis, & tamen non sunt formaliter obiectum potentiæ simpliciter, & possibilia, patet quia relatio creaturæ ad Deum caret aliqua perfectione entis, & tamen non est obiectum potentię productiuæ, quoniam nullam per se terminat productionem cum in ad aliquid non sit motus ex 5. Phis. 11.

Lucas. Resp. Scoti dictum 8. pr. sic intelligitur, quod omne, scilicet tale, vel est per se obiectum potentiæ causatiuæ, siue per se terminus alicuius productionis, vel de necessitate concomitatur aliquid, quod est per se terminus. sicque licet relatio creaturæ ad Deum non possit esse per se terminus alicuius productionis, de necessitate tamen concomitatur suum fundamentum, quod verè creatur, & quod est verè obiectum potentiæ simpliciter, & quod dico de relationibus creaturæ ad Deum, dico de quocunque alio, quod est in creaturis. Dices. Scoti dictum superius iam citatum. Carens aliquo gradu entis simpliciter est possibile, non videtur verum. Tum, Ideæ in mente diuina sunt huiusmodi, & tamen non sunt possibiles, nec etiam sunt respectu alicuius possibilis, vt docet Scotus 30. pr. Tum, omnia etiam, quæ producuntur ab actu intellectus diuini, loquendo de productione ad extra, & vt producuntur ante omnem actum vol untatis diuinæ ad extra, sunt necessaria, & nullo modo possibilia, vt ait Scotus lib. 1. d. 3. Q. 4. Resp. Scotus tantum intelligit de entibus, quo ad esse existentiæ, non autem quo ad esse secundum, quid, & talia sunt Ideæ, cum sint tantum obiecta secundaria intellectus diuini habentia tantum esse cognitum, vt ait Scotus d. 39. 1. lib.

3. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 8. Q. 2. ad A. dicit. Ad istam etiam sequitur compositio actus, & potentiæ obiectiuæ, vbi videtur Scotus potentiam obiecti-

33

uam componere cum actu. Oppositum huius patet ex 7. d. 1. Scoti; nam potentia obiectiua est diuisiua entis contra actum entitatiuum, ergo non videtur componi cum actu entitatiuo.

Lucas. Resp. Scotus non intelligit componere potentiam obiectiuam cum actu entitatiuo simpliciter, & sic sunt opposita in diuisione entis. At sic debet intelligi Scoti dictum, quod est compositio actus cum carentia summæ actualitatis, quæ dicitur à Scoto, potentia: vt ergo habeam caliditatem, vt quatuor, & nunquam habeam eam in gradu intensiori, tunc habeo compositionem ex actu horum graduum, & potentia obiectiua aliorum quatuor. quos nunquam habebo, sicque non componitur aliqua res ex entitate, & potentia obiectiua eiusdem entitatis, vt aliqui putant, Nec res componitur ex actu præsente, & potentia obiectiua præterita, nec componitur res ex actu, & potentia futura obiectiua, vt quidam admiserunt, sed est composita ex actu entitatis habitę, & potentia entitatis non habitæ. Dices. Vltima differentia non videtur composita ex positiuo, & priuatiuo, quia ratione sui non est capax alicuius perfectionis, nec ratione entis etiam, quia non includit ens quidditatiuè. Resp. Scoti dictum debet intelligi de his, quæ quidditatiuè includunt ens, cuiusmodi non sunt vltimę differentię. Vel (vt dicunt aliqui) vltima differentia caret aliqua perfectione, non ratione sui, quia quidditatiuè non includit ens, sed ratione alicuius, cui est idem realiter, vt rationale, quod est idem realiter homini, & animæ. Prior autem responsio est melior. At nota, quod tales vltimę differentiæ non sunt propriè creaturę, nec propriè substantiæ, nec propriè ens, sed sunt aliquid entis.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 2. ad F. dicit. Primis duobus modis relatio capientis, & capti, potest concedi realis; tertio vero modo est rationis. Oppositum habet Scotus ibi parum superius, vbi in primo exemplificauit de homine, & de animali, inter quæ non est distinctio realis.

Lucas. Resp. Solutio ex verbis illis Scoti haberi potest, vbi ait. Potest concedi ex quo non loquitur assertiuè. Vel dicas, quod est realis respectiuè, quia non est ita purè rationis, sicut illa, quæ est in tertio modo, & quando pars capti est ipsum totum capiens, quia in duobus primis modis sunt duæ conditiones requisitæ ad relationem realem, sed non in tertio modo, quia extrema non sunt realia, scilicet natura, & suppositum, cum suppositum sit duplex negatio, nec consequenter, realiter distinguntur, cum distinctio realis requirat extrema positiua, nec exurgit ex natura extremorum, & sic est purè rationis. Aut tandem dic, quod Scotus 8. d. 1. Q. 2. loquutus est communiter, cum non sit locus talis materiæ determinandæ. Per idem respondere poteris: si formetur difficultas in secundo modo accipiendi partem, vt quando pars capti est pars capientis, vt si homo tantum caperet partem animalis, tunc pars capti esset pars capientis. Vel homo capit totum animal, in quantum animal est totum essentiale, & non in quantum animal est totum vniuersale, quæ sunt exempla Vigerij, & Ioa. montis. Notandum, quod creatura dupliciter dicitur ens per participationem effectiuè, in quantum efficitur à Deo, & formaliter, in quantum est in ea ipsum ens formaliter, & multa alia, quę etiam sunt formaliter in Deo, & sic omne participans habet participatum pro causa, vt ait Sco. l. 1. d. 1. Q. 4.

Octaua dist. Quæst. tertia lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 8. Q. 3. dicit. Deus, vel aliquid dictum formaliter de Deo, non est in genere. Oppositum huius habet Damascenus in Elementario, vbi dicit. Deum substantiam, & in pluribus lo cis suæ doctrinæ multa dicit, quæ videntur innuere Deum esse in genere.

Lucas. Resp. Genus, vt ad præsens spectat, est triplex, Logicum. Phis. & Meth. in nulloque horum est Deus, formaliter loquendo, materialiter verò in scriptura est in prædicamento substantiæ, in voce, aut in intellectu, est in prædicamento qualitatis. Reuera autem Deus, nec aliquid dictũ formaliter de Deo est in genere. Ad Damascenum autem resp. Per verbum illud in elementario cap. 8. quo soluit omnia videntia dicere Deum in genere. Ait enim sic ibi. Substantia, quæ continet supersubstantialiter increatam Deitatem cognoscibiliter autem, & contentiuè omnem creaturam, generalissimum genus, non igitur dicit. Substantiam, quæ est generalissimum, continere contentiuè Deitatem, sicut continet creaturam, sed supersubstantialiter, hoc est accipiendo illud quod est perfectionis in substantia, quę est genus, & relinquendo illud, quod est imperfectionis, vt docet Auicen. 9. Meth. Deum esse ens per se.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. resp. ad 1. arg. Henr. dicit. Nam omnia per se diuidentia aliquod commune vt sunt talia, de istis dicuntur extrema contradictionis, & tamen vniuocantur in ipso diuiso. Oppositum apparet sic. Nam ens diuisum non dicitur vniuocè de differentijs vltimis, quo modo igitur diuisa vniuocantur in ipso diuiso?

Lucas. Resp. Scoti dictum, quod extrema contradictionis vniuocantur in diuiso, verum est, & sufficit, quod tale diuisum prædicetur vniuocè, aut sit prędicatum vniuocum. Tunc; & si ens diuisum vniuocè de differentijs vltimis non prædicetur, sufficit ad hoc, quod vniuocentur, quod sit prædicatum vniuocum.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. resp. ad 2. arg. Henr. dicit. Deus est alius à creatura, seu diuersus in realitate. Oppositum sequitur ad multa dicta Scoti ex isto dicto. Nam Scotus ait, quod alietas, seu diuersitas in Deo non est relatio realis, & tamen, si Deus est alius, seu diuersus à creatura, extrema hęc, scilicet Deus, & creatura sunt realia, & consequenter relatio illa alietatis erit realis.

Lucas. Resp. Id certum est, quod nulla alietas, seu diuersitas in Deo est relatio realis, sed tantum relationis, & licet fundamenta sint realia, ob id non sequitur, quod relatio debeat esse realis in Deo. Nam, vltra extrema realia, requiritur ad relationé realem mutua coexigentia extremorũ, quæ in Deo esse non potest. Nullum enim necessarium simpliciter coexigit contingens, nec quo ad esse, nec quo ad aliquid sui. Dices, diuersitas est relatio æquiparantiæ, ergo est de primo modo relatiuorũ; At omnis talis est realis in vtroque extremo, & mutua, ergo diuersitas in Deo erit realis, & mutua relatio. Resp. concedo antecedens, & nego vltimam consequentiam, quia non tenet, nisi vbi vtrunque ex-

tremum est finitum, & vnum coexigit aliud ad suum modum referendi; cum itaque Deus nullo modo possit coexigere creaturam, nisi de tertio modo relatiuorum, & sic diuersitas creaturę ad Deum, & econtra, est de tertio modo. Similiter dicendum est de relationibus causalitatis, quæ Deo attribuuntur respectu creaturæ. Dicitur enim causa prima respectu creaturæ, & omnes tales sunt tertij modi in Deo, quamuis sint secundi modi in creaturis, & breuiter. Hæc sit regula generalis. Omnis relatio creaturæ ad Deum, quia non est mutua, est in tertio modo relatiuorum.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3; resp. ad 3. arg. Henr. dicit. Homo non est perfectior quam asinus, sed perfectius animal. Idque potest firmari ex dicto. Auer. 12. Meth. 2. Prioritas inuenitur in eodem genere, & in diuersis generibus, quæ dicuntur respectu eiusdem rei. Et per dictum Arist. 5. Meth. 10. Species se habent sicut numeri. Et ordo specierum patet ex Arist. 2. Meth. 11. Oppositum huius habet Scotus Q. 16. vniuersalium. vbi dicit. Intensiuè totum animal est in homine, & ita in alijs speciebus, ergo videtur, quod homo non sit perfectius animal quam asinus.

Lucas. Resp. Homo non est perfectius animal, quam asinus in ratione animalis, sed bene in ratione vltimæ differentiæ contrahentis ipsum animal. Aliqui tamen dicunt ad hoc, quod homo est perfectius animal, quam asinus, si animal capiatur ratione signati, seu signabilis, sed non si capiatur ratione signi.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. resp. ad 3. arg. Henr. dicit. Omnis comparatio est in aliqualiter vniuoco, & simpliciter comparatio fit in simpliciter vniuoco, scilicet in specie specialissima. Oppositum huius patet ex Scoto, & ex Philosophis multis in locis. Nam comparatio fit in aliquo quod suscipit magis, & minus, at species specialissima de prædicam; substantiæ non participiatur a suis indiuiduis, secundum magis, & minus, ergo in ea non fit comparatio.

Lucas. Resp. Comparatio fit in specie respectu alicuius accidentis existētis in indiuiduo eiusdē speciei, non autem fit respectu speciei, seu substantiæ. Vel fit comparatio inter indiuidua eiusdem accidentis, si verò teneatur quod substantia suscipiat magis, & minus, vt tenet Ant. And. 11. Meth. Q. vn. tunc cessat difficultas, & sic poterit responderi ad Arist. in prædicam. dicentem substantiam non suscipere magis, & minus, & ad dictum Coment. qui tenet, quod substantiæ perfectæ non suscipiant magis, nec minus, poterit sic responderi, quod substantia non suscipiat magis, & minus, eo modo quo suscipiunt accidentia magis, & minus, quia substantia tantum suscipit in fieri, & non in facto esse. Nam, postquam posita est in esse, non suscepit magis, & minus. Accidentia verò, & in fieri, & in facto esse, suscipiunt magis, & minus. Circa id, quid tenendum est in via Scoti? Vnquam reperi id à Scoto determinatum, & puto eum, vt peripateticum, tenuisse partem Arist.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. resp. ad quoddam dictum Aug. conductum ab Henr. in probatione suæ opinionis. dicit. Et tunc per hoc. quod dicitur per se, contrahitur bonum, quod erat commune, & fit proprium Deo, & isti inhærendo per fruitionem est beatitudo, quæ naturaliter habetur. Oppositum huius habet Scotus lib. 4. d. 49. in materia de beatitudine, & Q. 1. Prol. vbi vult beatitudinem non posse naturaliter haberi.

Resp.

Lucas. Resp. Beatitudo est in duplici differentia, vna naturalis, altera credita; naturalis est duplex, in communi, & in particulari; de fęlicitate in communi loquitur Arist. 1. Ethic. cap. 13. vbi sic eam diffinit. Beatitudo, cum sit summum bonum, & operatio hominis secundum virtutem. De fęlicitate in particulari loquitur Arist. 10. Ethic. c. 10. vbi ponit fælicitatem in speculatione substantiarum abstractarum: & de his fælicitatibus, quæ sunt naturaliter, loquitur Sco. lib. 1. Fælicitas autem credita etiam est duplex, in patria, scilicet, & in via; fęlicitas autem credita in via est, dum anima est informata habitu fidei, spei, & charitatis, alijsque virtutibus. Hancque sic describit Aug, lib. de vita beata. Vita beata est facere quæcunque vult Deus eum facere, bene viuere, & immundum spiritum non habere: fælicitas patriæ sic describitur ab Aug. 3. de Trin. cap. 5. Beatus est, qui habet quicquid vult, & vltra hoc nihil vult, quod declaratur à Scoto lib. 4. d. 49. Q. 1. & 3. & lib. 1. d. Q. 4. & alibi sępe. Hanc etiam definit Boet. 3. de Consol. Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus. Et Scotus lib. 4. d. 49. Q. 1. Beatitudo est summum bonum, sufficiens, excludens omnem imperfectionem, indigentiam, & defectum; istaque beatitudo naturaliter haberi nequit. vt ait Scotus lib. 4. & 1. Prol. Q. At dubiũ emergit. An beatitudo viæ credita, & beatitudo patriæ sint eiusdem speciei? Resp. quamuis Scotus lib. 4. d. 49. Q. 5. videatur circa hoc problematicus, tamen declinat ad hanc partem, quod sint distinctæ specie: tanquam probabiliorem, & addit. Et si eadem sit potentia, & obiectum, sola tamen approximatio facit actus specie distinctos. Idq; expresse habet Scotus lib. 2. d. 26. & 2. Meth. Q. 3. & clarius lib. 3. d. 13. vbi egregiè habet, quomodo, stante identitate potentiæ, & obiecti, sola diuersa approximatio facit differre specie, & ita est tenendum in via Scoti, scilicet, quod differant specie. Dices. Scotus lib. 1. d. 3. Q. 7. ait. Intellectio distincta, & confusa albi sunt eiusdem rationis. Dico, sunt eiusdem rationis obiectiualis, sed non sunt eiusdem rationis simpliciter. Aut dic. Scotum loqui ad hominem, vel cum li, videtur.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. ad Aug. auct. resp. pro Henr. ait. Conceptus bonitatis est perfectissimus, quem possumus habere in via, concipiendo Deum naturaliter. Oppositum huius habet Sco. 3. prol. 9. & d. 3. lib. 1. Q. 2. vbi vult perfectissimum conceptum de Deo naturalem esse entis infiniti.

Lucas. Resp. Vigerius quintupliciter huic difficultati satisfacit. Primo. Conceptus boni est perfectissimus post infinitatem. Secundo, Conceptus boni est perfectimus inter attributales, infinitas autem non est attributum, sed modus intrinsecus. Tertio Scotus 3. prol. loquitur de conceptibus simplicibus, inter quos conceptus entis infiniti est perefectissimus. At 8. d. 1. loquitur de complexis, inter quos conceptus boni est perfectissimus. Quarto, dictum Scoti 8. d. 1. est verum de intellectu practico, & non de intellectu speculatiuo, quia prima notitia practica, in quantum dirigit in opus, est circumstantionata circumstantia finis, cuius ratio est bonitas. Quinto, Conceptus boni est perfectissimus; verum est, vt bonum per se idem est, quod ens infinitum, quia est ens independens, & ens per essentiam, & capitur, non vt est passio entis, & attributum, sed pro bonitate essentiali, quæ est infinitas. Adde, &

Sexto

Sexto Sco. dictum d.8.1. habet veritatem inductione, quam facit Aug. Nam in discursu illo est manifestum, quod perfectissimus conceptus, qui possit haberi, est conceptus boni. Tandem potest responderi ex illo verbo Scoti, in littera d. 8. 1. scilicet li naturaliter, bene ponderato. Nam bonitas Dei est conceptus naturalis, vniuersaliter ab omnibus in Deo concessus, sed non sic est de infinitate, quia Occam, & plures alij in via Philosophi tenentes Deum finiti vigoris, dicunt infinitatem esse creditam. Itaq; dico, quod Sco. 8. d. 1. loquitur inter conceptus naturales, naturaliter ab omnibus concessos.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. ad E dicit. Opportet dicere, quod ratio entis sit ratio subiecti, dicitur enim de vtrique in quid, & ita erit vniuocum vtroque modo. Oppositum huius videtur, quod scilicet hęc consequentia non valeat. Est prædicatum in quid, ergo est vniuocum. Nam Scotus 4. Methap. Q. 1. & 4. Q. Prædic. & Franc. in prol. aiunt, quod stat aliquod prædicatum esse æquiuocum, & tamen prædicari in quid.

Lucas. Resp. Vig. inquit, quando æquiuocum prædicatur in quid; sumitur pro significato subiecti, & est eiusdem de se ipso prędicatum, vt asserentes ens esse ęquiuocum, ad substantiam, & ad accidens. Si dicatur, quod hæc sit in quid. Substantia est ens, intelligitur, vt ens supponit pro substantia, quando autem dicitur, canis latrabilis est canis, est in quid, non vt supponit pro voce æquiuoca, sed vt supponit pro significato subiecti. Sco. 8. 1. intelligit consequentiam de prædicato supperioris respectu inferiorum, quia talis conceptus est alius, & includitur essentialiter in illis inferioribus, ergo est prędicatum in quid propriè loquendo. At melius. Scotus in logicis, & Methap. loquitur sæpe communiter, & non est accipienda ab illis facultatibus determinatio.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. in initio contra Henr. ait esse ponendum conceptũ vniuocũ de multis. Oppositũ huius habet Arist. 4. Meth. 4. vbi dicit. Statim enim genera existentium habentia ens, & vnum, ergo non habent aliquid de quibus dicantur vniuocè.

Lucas. Resp. Dictum Arist. sic exponitur à Scoto in editione in Methaph. statim enim existunt &c. idest æqualiter se habent ad omnes substantias, & ista glosula iam nihil est contra nos. Dicitur secundo, quod litera illa male iacet, & si bene iaceret, nihil faceret in nos, quod malè iaceat, patet. Quoniam litera Auer. sic habet. Cuius prima genera sunt ens & vnum. Bessarion sic legit. Sunt autem subinde habentia genera ipsum vnum, & ens. Sic Arigiropolus. Nam vnum ipsum, & id quod est, genera habent continuò, & ita poteris ex his nouis translationibus respondere. Dicitur tertio, quod sunt statim genera in respectiuo sermone, quia ibi non sunt tot contractiua, sicut sunt, si ens, & vnum debent descendere in genera subalterna, & in speciebus specialissimis. Dicitur tandem. Sunt statim, idest non descendunt per differentias eo modo, quo genus in suas species descendit: istumque modum innuit Scotus in expositione illius tex. vlt. 8. Methap. Dices. Arist. 8. Metha. t. vlt. ait Intelligentiæ sunt statim ens, & vnum, idest habent id quod sunt, sicut ens est statim aliquod prædicamentorum. Resp. Auer. sic dicit in com. quod, li, statim, capitur transumptiuè, ita quod ipsæ Intelligentiæ sunt statim ens, & vnum, idest non sunt sicut composita ex materia, & forma, quia Intelligentiæ non habent causam aliam a se, vt sint ens, & vnum: hoc quidem, & clarius ait Scotus in expositione

tione illius textus. Dices amplius Arist. 12. Meth. t. 19. habet hæc verba formalia. Extra substantiam, & alia prædicamenta nihil est commune. Resp. Retulit id Arist. arguitiuè, & non ex intentione, vt ibi videre est ex processu literæ. Vel dic quod loquitur de principijs propinquis, & sic extra prædicamenta nihil est, scilicet, quod possit esse tale principium propinquum, estq; solutio ista Auer. 12. Meth. com. 22. & Scoti exponentis locum illum. Dices adhuc. Si ens esset vniuocum, tunc non esset immediata illa propositio, in qua vnum genus negatur ab alio, quod est contra Arist. 1. Post. Triplicem responsionem affero. Prima est, quod Arist. loquitur de medio, quod est diffinitio. Secunda est, quod Arist. loquitur exemplariter. Tertia est, quod loquitur conditionaliter, vt patet ibi in testu suo. Finaliter dices. Nihil prædicatur in quid de aggregato per accidens, vt ait Scotus lib. 3. d. 22. sed creatura est ens per accidens, cum includat relationem, & fundamentũ. Distinguas de creatura, pro fundamento, pro formali, & por aggregato.

10. *Iacobus.* Scotu lib. 1. d. 8. Q. 3. versus principium, citans dictum Aug. 7. de Trin. cap. 4. Omnis res ad se subsistit, quanto magis Deus, sic exponit, li subsistit, idest existit. Oppositum huius patet de relatione, quæ in via Scoti, & Phil. non existit.

Lucas. Resp. Dictum Aug. est verum de creatura, quæ per se, & primo potest esse terminus creationis, cuiusmodi non sunt relationes. Aut dic, quod relationes in se habent formaliter existentiam, idest, quod respectus ad Deum, non est formalis ratio, nec existentiæ, vt volebat Henr. & tunc verba Scoti verificantur 3. Q. 8. d. 1. cum dicit. Si idem accipiatur in præmissa, & conclusione, idest si existentia accipiatur in præmissa pro existentia, quæ conuenit creaturæ, vt refertur ad Deum sub ratione existentis.

11. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. circa principium dicit contra Henr. Relatio in creatura habet in virtute sua causare cõceptus relationis sibi correspõdentis. Oppositum huius apparet ex doctrina Scoti. Nam relatio realis, nec relatio intentionalis vllam habet actiuitatem, nec realem, nec intentionalem.

Lucas. Resp. Dum Scotus dicit. Relatio habet virtutem causandi, non vult, vt propria virtute, id sibi conueniat, sed id facit virtute fundamenti. Vel dic. Scotum arguitiuè ibi se habere contra Henr. sic affirmantem, & dicentem.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. arguendo contra Henr. in principio dicit. Relatio Dei ad creaturam, quæ est tantum rationis, non includit in se Essentiam diuinam, quam tamen Essentiam, vel perfectionem absolutam oportet ponere esse fundamentum relationis Dei ad creaturam. Oppositum huius patet sic pluribus locis a Scoto. Nam relatio Dei, sub ratione potentiæ causatiuæ, ad creaturam causatam fundatur in voluntate diuina, & non in Essentia.

Lucas. Resp. Relatio causæ finalis fundatur in Essentia, sub ratione bonitatis infinitæ. Relatio verò potentiæ causalitatis effectiuæ, fundatur in voluntate, vt in tribus. Relatio autem causæ exemplaris in Essentia, vt includit intellectum. Relatio verò primi in eminentia in Essentia absolutè accepta. Tunc ad difficultatem dico. Relatio causalitatis fundatur in voluntate. idque explicat Scotus dum ait. Quam tamen Essentiam

sentiam, vel perfectionem absolutam. Oportet ponere fundamentum; loquitur enim disiunctiuè, & per li, perfectionem absolutam intelligit voluntatem, quæ fundamentum est potentiæ ipsarum relationum in creatura.

13. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. contra resp. Henr. ad Achilem Scotistarum dicit, loquendo de modis significandi Logicis) sic Logicales, vt pænès quoscunque modos considerandi diuersos, sicut pænès vniuersale, & partilare, vel pænès explicitè, vel implicitè, explicitè, sicut diffinitio, implicite sicut diffinitum exprimit, & addit huiusmodi modos tantũ differre ratione. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 2. Q. 2. vbi vult quod diffinitio, & diffinitum, non solum differunt pænès modos, qui sunt ab intellectu, sed etiam ex natura rei.

Lucas. Resp. Diffinitio, & diffinitum bifariam considerantur, primo pro materiali, seu in fundamento, sicque differunt ex natura rei, alio modo cõsiderantur, pro formali, & sic tantum differunt ratione, vel in gradu secundo distinctionis rationis. De modis signif. gram. & log. vide 16. Q. Vniuersalium Scoto.

14. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. circa finem impugnationis Henr. pertractans dictum Dion. de diu. nom. tenet, quod negatio præsupponit positiuum. ait, In tertio gradu non statur in sola negatione, sed in aliquo positiuo conceptu à creatura accepto, cui attribuitur illa negatio. Oppositum huius habet Scotus lib. 3. d. 1. Q. 1, & 19. Quol. vbi dicit, quod aliud est negatio sine affirmatione opposita sibi correspondente.

Lucas. Resp. Negatio consideratur dupliciter, aut simplicitet, aut secundum quid, simpliciter negatio est illa, quæ importat tres negationes, aptitudinalem, potentialem, & actualem, hæcque negatio non potest in esse alicui, nisi per aliquod positiuum: de ista loquitur Scotus 8. d. 1. Negatio secundum quid, quę tantum importat duas ex illis tribus negationibus, vt est negatio suppositiua, potest inesse, imo necessario inest sine aliquo supposito, quod neget, vt docet Scotus lib. 3. d. 1. vel dicas, quod est verum de negatione extra genus, quod non supponit aliquod positium, sed bene de negatione in genere.

15. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. versus finem impugn. Henr. tenet, quod Deus cognoscitur sub ratione causę proportionabiliter ex creaturis. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 1. ad C. vbi dicit. Discursus præsupponit notitiam simplicem illius, à quo discurritur, & id non videtur conforme dictis Sco. mox citatis, vbi ex creatura discurrimus ad Deum, qui non cognoscitur, sed fit cognitus ex creatura cognita, sicut Arist. 8. Phis. in princ. ex æternitate motus arguit æternitatem Motoris.

Lucas. Respl Dictum Sco. 3. 1. ibidem est verum, quia nunquam probamus ex esse effectus causam esse, nisi prius naturaliter cognoscamus saltem quid nominis causæ. Dices. Cognitio, quid est supponit cognitionem si est, quomodo ergo scimus quid est, ignorato si est? Resp. Si est, vt dicit aptitudinem bene presupponitur ad quid est, at non præsupponitur, vt dicit actualem existentiam. Aut dic. Et si etiam, si est præcedat quid rei, non tamen præcedit quid nominis, & maximè quando si est, dicit tantum aptitudinem. Pro differentia si est, vt dicit aptitudinem, & vt dicit existentiam consule Scotũ lib. 4. d. 1. Q. 2. art. 2.

Sco-

16. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. in fine impugnationis Henr. dicit tractans dictum Arist. 2. Meth. Principia sempiternorum esse verissima) quod Aristo. probat per exemplum de igne, qui est causa cæteris vniuoca in istis inferioribus. Oppositum huius habet Sco. lib. 2. d. 15. & Auer. 12. Metha. com. 18. citans Arist. lib. de animalibus dicentem, qood calor ignis non est calor, qui est in semine, quoniam calor ignis facit ad calefactionem, & ad desiccationem, non autem ad formam animatam, & quod ignis corrumpit animalia, & non generat, & ideo talis calor non est ignis, nec igneus, hoc ergo stante, quomodo potest esse ignis causa caloris vniuoca in istis inferioribus?

Lucas. Resp. Vigerius ait, quod ignis in sphera sua calidissimus est causa caloris in alijs ignibus inferioribus, at hæc expositio non est ad propositum text. Nam sicut comparat Philosophus Deum ad ista inferiora, quæ sunt alterius rationis, ita est de exemplo ignis ibi posito. Etiam Auer. in com. ait. Ignis est causa in rebus calidis, ideo est magis dignus habere hoc nomen, calidum, & eius intensionem, quam omnia calida. Ex quo dicitur ad dubium, quod ignis potest calefacere animal calore eiusdem rationis cum suo, ita enim calefacit animal, sicut lapidem, si iuxta ignem ponatur.

17. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. ad V. (citans dictum Boetij lib. de Trin. cap. 12.) dicit. Essentia continet vnitatem, & relatio multiplicat Trinitatem, quia relationes competunt personis, vt sunt, quibus constituuntur in esse personali. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 4. Q. 2. in corp. quæst. Nam creatio est formaliter relatio, & competit Deo ratione singularis Deitatis, vt hæc sit vera. Deus creat. pro singulari Deitatis.

Lucas. Resp. Vera est sententia Boetij iam citata, quod relatio multiplicat Trinitatem. At duplex est relatio, ad intra propria, vt paternitas, generatio, processio actiua, & passiua, & similia. De hac loquitur Boetius. Altera est relatio ad extra, & communis, vt creatio, iustificatio, redemptio & c. De his non intelligitur dictum Boetij.

18. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. ad X. tenet, quod est grandis differentia inter cõpositum ex re, & re, & realitate, & realitate. Oppositum habet lib. 4. d. 4. Q. 3. solu. princ. vbi habet hæc verba. Nec oportet exponere res per realitates, & formalitates, quia similis esset distinctio rei, & rei, sicut realitatis, & realitatis, & formalitatis, & formalitatis.

Lucas. Resp. Res capitur dupliciter, simpliciter, & sic est differẽtia inter rẽ, & rẽ, realitatem, & realitatem, & secundum quid, & sic est eadem distinctio rei, & rei, & realitatis, & realitatis. Sic capit Scotus lib. 4. vbi sic ait. Ad primum extendit duas res, ad realitatem secundum quid & c. ex illo verbo, secundum quid, patet ad instantiam, & lib. 4. d. 46. Q. 4. in Report. sic inquit. Ad primum princ. huius Q. dico, quod sunt duæ res, extendendo dualitatem ad dualitatem formalitatum, & formalium rationum. Hæc Scotus. Et nota, quod ad hoc, vt aliquid sit in prædicamento, requiritur, quod saltem sit compositum ex realitate, & realitate. Idque intelligitur de eo, quod est in genere per se, & directe, & non de omni, quomodocunque posito in genere, propter vltimas differentias, & passiones non sic compositas.

19. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. ad F. tenet, quod genus, & differentia dicant aliam, & aliam realitatem. Oppositum videtur habere 1. Repor. d. 33. Q. 2. vbi ait hæc verba, & dicit Socinas 7. Methap. 12. & Greg.

lib. 1. d. 8. Q. 3. Nisi multa essent eadem simpliciter, quę non sunt eadem adæquatè, sequeretur, quod forma accidentalis, vt albedo, esset composita realiter. Nam si ratio communioris, a quo accipitur ratio generis, esset alia ratio ab illa, a qua accipitur ratio differentiæ specificæ albedinis, tunc albedo esset composita ex duabus realitatibus, quod negatur communiter, sunt ergo vna realitas hæc duo in albedine, & tamen neutrum adæquatum est ratio albedinis per se, quia tunc vnũ vel aliud superflueret. Hæc Scotus.

Lucas. Resp. Intentio Sco. est pluribus locis, & singulariter 7. Meth. Q. 19. quod genus, & differentia dicant aliam, & aliam realitatem. Idem Ant. Andr. 7. Methap. Q. 14. Idque sic firmatur. Primo, cum differentiæ sint plures sub vno genere, & non sint aliud, id a quo genus accipitur ab eo à quo sumitur differentia, tunc erunt tot genera, quot differentię, quod est falsum. Secundo, si conceptus generis non sit alius a conceptu differentiæ, tunc genus erit æquiuocum. Tertio Arist. 12. Meth. à 19. vsque ad 29. determinat, quod principia non sunt eadem, nisi secundum proportionem, & analogiam, & Auer. com. 33. ait. Dicere principia esse eadem proportionabiliter, est dicere, quod materia, forma, & priuatio sunt principia decem Prædicam. Et com. 26. dicit. Potentia, & actus in substantia sunt alia a potentia, & actu, in alijs prędicam. ergo in via Auer. Accidentia habent realitatem generis, & differentiæ, sicut substantia. Quarto, Accidentia, propria genera, & differentias proprias, vt dicit Arist. in Antepræd. habent, ergo (Methap. loquendo) eodem modo componuntur, sicut substantia, proportione tamen. Quinto, In 12. Meth. 33. dicitur. Diffinitio est ratio habens partes, & sicut diffinitio se habet ad diffinitum, ita partes, ad partes, quod non esset, si genus, & differentia eamdem dicerent realitatem. Sexto, si non, tunc in diffinitione esset nugatio, quia idem bis diceretur. Septimo, nullo intellectu considerante, natura generis est contrahibilis, & non contractiua, & e conuerso natura differentiæ est contractiua, & non contrahibilis. Octauo, ea, quę immutant intellectum ad diuersa, sunt diuersæ entitates, at genus, & differentia sunt sic, nam de linea visuali, ratione sui generis, scilicet lineæ, habetur Geometria, ratione verò differentiæ, scilicet visualitatis habetur Perspectiua. Rursus. Tunc aliquis posset intelligere animal, non intelligendo rationale, huius oppositum patet. Tandem Auic. 7. Meth. dicit. Nulla est cathegoria, quæ non habeat exitum de potentia ad actum. Hisque patet intentio Scoti. Ad dictum autem eius citatum à Paulo, & Greg. dico, quod falsè loquuntur, & falsum imponunt Sco. quod nunquam dixit. At loco illo, ista sunt verba formalia Scoti. In formis accidentalibus eadem est entitas, a qua sumitur ratio generis, & differentiæ. Aliter albedo, non esset forma simplex, sed haberet in entitate sua compositionem rei cum re. Hęc Sco. Vbi vides, quomodo tantum habet pro inconuenienti, vt albedo sit composita ex re, & re, sed nõ ex realitate & realitate. Dices, quod se toto est actus, nõ est compositum, ex actu, & potentia, sed accidens est sic, cum se toto sit in subiecto. Dico, & concedo, quod accidens est totaliter actus, & totaliter informat, & totaliter est ratio agendi respectu subiecti, in se tamen diuiditur in partem potentialem, & actualem. Dices adhuc. 7. Methap. 43. Genus nihil est, præter eas, quę sunt generis species.

Dico

Dico auctoritatem illam truncatè adduci. Nam Arist. addidit. Si est, est vt materia, quod concedo. Dices amplius. Tunc vna res faceret duos conceptus in anima, quod est falsum, Concedo, quod res propter diuersas realitates, in ea existentes, potest facere duos conceptus in intellectu. Tandem dices. Albedo eodem modo mouet visum, quo disgregat; at disgregat ratione vltimæ differentię, & mouet ratione coloris, ergo disgregat ratione coloris, & sic genus, & differentia sunt vna realitas. Disgregat eodem modo, & mouet realiter, sed non formaliter, siue ex natura rei. Vel dic, quod color non est aptus natus mouere visum, nisi in suis speciebus. Vel quod ratio motionis est communis colori, & differentiæ, sed non ratio disgregationis, quę competit albedini ex sua vltima differentia.

30. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. ad 1. dicit. In aliquibus creaturis, genus, & differentia accipiuntur ab alia, & alia re, & addit paulo inferius. Aliquãdo ibi non sunt res, sicut in accidentibus, saltem in vna re est vna realitas, à qua sumitur genus, & alia à qua sumitur differentia. Oppositum videtur habere lib 1. d. 3. Q. 3. ad Q. vbi dicunt aliqui, quod genus, & differentia tantum sumuntur a diuersis realitatibus, & non rebus.

Lucas. Resp. In via Scoti potest desumi realitas generis, & differentiæ à diuersis rebus, quod patet sic. Corpus, quod est genus, sumitur à forma mixtionis, & rationale ab anima intellectiua. At forma mixtionis, & anima intellectiua sunt formæ realiter distinctæ, vt patet à Sco. lib. 4. d. 11. Q. 3. sicq. aliquando desumuntur hæ realitates à diuersis rebus, & quandoque a diuersis realitatibus, vt patet à Scoto lib. 1. d. 3. Q. 3. & clarius lib. 2. d. 3. Q. 6.

31. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. ad 1. dicit. Genus, & differentia accipiuntur ab alia, & alia re, sicut ponendo plures formas in homine, animal accipitur à sensitiua, & rationale ab intellectiua. Ex quibus verbis videtur in homine sensitiuam, & intellectiuam distingui realiter. Oppositum habet lib. 2. d. 15. Q. 5. quod intellectiua, sensitiua, & vegetatiua non distinguuntur realiter.

Lucas. Resp. In homine vegetatiua, sensitiua, & intellectiua sunt tres animæ non distinctæ realiter. Ita habetur in doctrina Scoti. Idem, Greg. lib. 2. d. 29. Q. 2. & Soncinas 8. Meth. Q. 13. & fere omnes Thomistæ. Et Parienses 2. de anima Q. 1. dub. 3. Pro istaque via sic arguitur. Primo, formæ illæ sunt compossibiles, quarum vna virtualiter continet aliam, at intellectiua virtualiter continet vegetatiuam, & sensitiuam, minor est Scoti d. 15. lib. 2. Et Arist. 2. de anima 31. Verum tamen est, quod Arist. dicit, ibi quod Vegetatiuum continetur in Sensitiuo, & non dicit, Sensitiuum continetur in intellectiuo. Ait enim sic. Vegetatiuum continetur in Sensitiuo, sicut Trigonum in Tetragono. Secundo sequeretur tunc, quod homo prius esset planta, post animal, & postremo homo. Etiam, destructis dispositionibus facientibus pro anima intellectiua, & non pro sensitiua, illa ablata, adhuc homo viueret, quod est falsum. Tertio, est auctoritas Aug. de Eccles: dignit: vbi dicit. Nec duas animas dicimus in vno homine, sicut Iacobus, & alij Sirenorum scribunt, vnam animalem, qua animatur corpus, & mixta sit sanguini, & alteram spiritualem, quæ rationem ministrat. Sed dicimus vnam esse, & eandem animam in homine, quæ & corpus sua societate viui-

cet, & semetipsam sua relatione disponat, habens in se libertatem arbitrij, vt in sua substantia eligat cogitare, quod vult. Quarto arguitur ex intentione Aug. 10. super Gen. vbi dicit. Anima rationalis non solum præbet carni animalem vitam, verum etiam secundum ipsam carnem aliquid concupiscit. Si ergo animalem vitam præbet, ergo præter hanc fatuum est dare aliam, quæ sit sensitiua. Idem habet Aug. de fide, & simbolo. Homo, inquit, excepta forma membrorum, quæ diuersis generibus animantium diuersa tributa est, non distat à pecore, nisi rationali spiritu, qui mens etiam nuncupatur. Tandem. Damascenus lib. 2. dicit. Anima rationalis continetur organo corporeo, & ei est vitæ, & augmentationis, & sensus, & generationis tributiua, hancque sententiam ponit Aug. de quantitate animę. His itaque fundamentis, tenendum est in homine esse solum animam intellectiuam, virtualiter continentem vegetatiuam, & sensitiuam. Ad dictum autem Sco. 8. d. 1. dico, quod loquitur ibi exemplariter, & exemplum non est ad mentem eius, sed tenentium, vt Occam lib. 4. Q. 10. Diff. 5. & in Quol. Q. 3. & 10. Quod anima sensitiua distinguatur realiter in homine ab intellectiua. Dices, Impossibile est in eodem instanti contraria esse in eodem, at si anima sensitiua, vegetatiua, & intellectiua non distinguerentur realiter, contraria essent in eodem, quia simul, & semel in homine esset actus appetendi aliquid, & inuehendi in illud. Resp. Ob hanc rationem moti sunt Manichei ad ponendum in homine duas animas, vt refert Aug. l. 10. super Gen. Ad quam dicitur. Anima intellectiua, quia virtualiter continet alias omnes, facit omnes operationes virtute sua, quas facerent illę animæ. Adde, quod actus appetendi naturaliter renuēdi ipsius appetitus, & rationalis non sunt contrarij, nisi virtualiter, non autem formaliter. Dices adhuc. Sensationes sunt subiectiuè in anima, sed non sunt in intellectiua, ergo in sensitiua, ergo hæc anima non est illa. Ad hoc Greg. resp. negando minorem, scilicet non recipiantur in anima intellectiua. Addunt Parisienses. Recipiuntur in potentijs sensitiuis realiter ab anima distinctis. Adde tu, quod recipiuntur in organo toto mixto. in hocque differunt ab intellectionibus, & volitionibus. Nam hæ immediatè recipiuntur in anima, & sensationes immediatè in mixto .i. composito ex anima, & corpore vt docet Scotus Q. 9. Quol. Dices amplius. Non potest eadem forma esse corruptibilis, & incorruptibilis. Dic. Anima sensitiua solū est in homine virtualiter, & sic est incorruptibilis, sicut, & intellectiua. Dices iterum. Alio homo est homo, & alio est animal, sed primum habet ab intellectiua, & secundum à sensitiua, ergo hæc, & illa sunt duæ formę. Dico, quod per eamdem formam, sicut Sortes albedine est albus, & coloratus, & qualis, cum forma specifica includat essentialiter omnes formas superiores, & maximè hæc, quæ est aliqualiter illimitata per virtualem continentiam. Dices amplius. In omni generatione est aliquid, quod est terminus formalis generationis, quod accipit esse per illam generationem, sed anima intellectiua non accipit esse per generationem, ergo oportet, quod sit ibi alia forma, quę erit sensitiua. Ad hoc difficulter Thomistæ respon. tenentes in homine nullam aliam formam præter animam intellectiuam. At contra Scotistas ponentes formam corporeitatis aliam realiter ab anima, vt patet lib. 4. d. 11. Q. 3. Non currit argumentum. Dices tandem, Impossi-

bile est idem esse extensum. & non extensum, sed anima sensitiua est extensa, & non anima intellectiua, ergo &c. Concedo, quod anima sensitiua in homine non est extensa, quia ibi non est formaliter, sed tantum virtualiter continetur in intellectiua, quæ nullo modo extenditur, sed est tota in toto, & tota in qualibet parte secundum Peripateticos.

12. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. ad O. dicit. Sicut de ratione generis generalissimi non est habere sub se plures species, sed non habere aliud superueniens genus, sicut hoc prædicamentum, Quando, quia non habet superueniens genus, est generalissimum, licet paucas habeat species, aut nullas. Oppositum huius patet in lib. sex Principiorum, & ab omnibus tractantibus facultatem Logicæ, dicentibus oppositum, scilicet Quando habere species.

***Lucas*.** Resp. Scoti dictum est vna propositio disiunctiua, cuius prima pars paucas habeat species, & est verum. Altera, aut nullas, est falsum. Vel dic, quod illa secunda pars disiunctiue, aut nullas, sic debet intelligi, quod prædicamentum, Quando, nullas habet species nobis notas; idq; dicunt Parisienses in summulis, & addunt, quod eiusdem genera supplentur per ista, Esse, fore, fuisse; & eius species per hæc, in hora, in mense, in anno, & eius indiuidua, in hac hora, in hoc anno, & similia. At nascitur dubium. Si genus in vnica specie potest saluari? Resp. Parisienses, quod genus secundum existentiam potest saluari in vna specie, nam destructis omnibus speciebus (dempto homine) adhuc homo est animal, & bene sequitur, homo est, ergo animal est. Dicunt secundo. Genus secundum potentiam potest saluari in vna specie, nam Deus potest facere, quod omnes species destruantur (dempto homine) & tamen homo erit animal. Addunt tertio, quod secundum aptitudinem genus non potest saluari terminatiue in vna specie, ex eo, quod predicari de pluribus secundum aptitudinem, ponitur in eius diffinitione. Sed magis sapit sententia Scoti in Vniuersalibus Q. 18. qui dat duos modos dicendi. Vnus est, quod genus tantum requirat multas species in aptitudine; alter est, ad quem magis declinat in fine illius quæst. scilicet quod genus actu requirat multas species, & hic est modus eius vt patet ex illo verbo, simpliciter posito in fine illius quæst. Et Mauritius super illo passu in art. 3. dub. 1. dicit, quod hic modus magis sapit, & est melior logice loquendo. Ex quo verbo, scilicet logice loquendo, poteris euadere plurimas difficultates in hunc modum dicendi.

13. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. ad O. dicit. Substantia continet virtualiter omnia accidentia. Oppositum huius habet Scotus lib. 3. d. 1. Q. 1. in initio vbi sic ait. Accidens ad subiectum suum duplicem habet habitudinem, scilicet informantis ad informatum, & posterioris naturaliter ad suum prius, a quo dependet, non vt ab aliqua causa, quia si habet subiectum pro aliqua causa, illud habet pro causa materiali, & hoc est, inquantum informat ipsum.

***Lucas*.** Resp. Scotus lib. 3. mentionem non fecit de aptitudine causæ efficientis, quia loquitur de habitudine tantum simili habitudini Verbi ad naturā: & quia habitudo substantiæ in ratione efficientis non est ei similis, ideo non enumerauit eam: & ex illo verbo; Inquantum informat, patet resp. ad contradict. 1. Accidens non dependet à substantia, nisi tanquam à causa materiali, inquantum informat ipsam, Dices. Acciden-

tia infusa non sunt ab aliqua substantia, ergo substantia non erit principium effectiuum accidentium, vt dicit Scotus. Resp. quod loquitur de Prædicamentis. In doctrina Arist. Et certũ est, quod substantia prędicamentalis continet accidentia, quæ ponuntur in prædicamentis accidentium. Arist. autem non concedit talia accidentia infusa.

24. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. ad K. tenet, quod linea infinita sit in genere quantitatis, & consequenter videtur tenere posse dari infinitum in magnitudine. Oppositum huius habet Scotus 2. Meth. Q. vlt. in fine, vbi se allegat in 1. d. 2. Q. 3. & in 3. d. 13. exponens illud 3. Phis. 69. Quantumcunque contingit esse in potentia, tantum contingit esse in actu. Et in his locis expresse tenet, etiam per potentiam diuinam non posse fieri magnitudinem aliquam actu infinitam,

Lucas. Resp. In via Scoti est impossibile vllo modo dari infinitum in magnitudine, & ista est mens eius, vt locis ait iam citatis. Ad Scotum autem 8. d. 1. Dico, quod loquitur conditionatè, idest si infinita linea daretur, esset ponenda in prædicamento Quantitatis, & non loquitur absolutè, vt dictum est. Franc. lib. 1. & Greg. lib. 1. d. 44. Q. 4. & lib. 2. d. 1. Q. 3. & Bacc. lib. 2. d. 1. Q. 7. tenent expresse Deum per potentiam infinitam posse facere corpus actu infinitum. Idem Thom. d. 16. 1, Et dicunt, quod tale corpus non esset figuratum, nec mobile, quia tales sũt passiones corporis finiti. Sed contra hos est Arist. 6. Phis. 18. & 1. cęli 33. 34. & 39. vbi dicit, quod tale corpus esset immobile, quia si posset moueri, tunc motus infinitus posset moueri tempore finito, quod esset falsum. Ad hoc resp. Greg. quod tale corpus posset moueri circulariter, at non rectè. Contra hoc Arist. 1. cæli 39. vbi pluribus rationibus probat, quod corpus actu infinitum non potest moueri circulariter. Consule illas, quia pulchræ sunt; sicque patet ad mentem Scoti cui fauet etiam Occam lib. 2. d. & Quol. 2. Q. 5. quod non potest dari magnitudo actu infinita. At num valeat dari multitudo actu infinita. Franc. Greg. Baccon. resp. hoc possibile fore per potentiam diuinam; sed quicquid sit de alijs Doctoribus, videatur quæ sit mens Scoti, qui lib. 2. d. 1. Q. 3. tenet, quod non est dabilis talis multitudo, & ille est locus, ad quem confugiunt Scotistæ pro opinione Scoti habenda. Dices. Sco. lib. 4. d. 48. Q. 1. art. 3. ponit quatuor modos dicendi, quomodo in die iudicij fiat innotescentia meritorum, & in quarto modo, qui videtur modus eius, dicit, quod Deus in intellectu cuiuscunque simul creabit actus distinctos, & intellectiones distinctas omnium personarum, meritorum, & demeritorum, ergo videtur, quod Deus simul causet infinita in actu. Resp. Verum est, quod habebunt in die iudicij distinctos actus cognoscendi personarum, meritorum, & demeritorum, sed negatur, quod illa obiecta sint infinita; nam personę merita, & demerita simul sumpta sunt finita numero, & consequenter illi actus non erunt infiniti. Dices amplius. Sco. lib. 1. d. 14. Q. 2. vult, quod anima Christi recipiat simul infinitas visiones, & infinitas species infinitorum obiectorum à Deo creatas, ergo Deus potest facere infinitum multitudine in actu. Ad hoc ipsemet Sco. resp. ibi, vbi habet hæc verba formalia. Posset dici, quod ista conclusio posset poni duobus modis, primo quod anima Christi haberet visionem vnam respectu Verbi, vt primi obiecti, & omnium obiectorum secundariorum relucentium in Verbo, ad quę haberet respectus distinctos, nec

seque

ſequeretur infinitas actus fundantis tales reſpectus; qui non eſſent niſi in potentia, & iſto modo nulla ponitur infinitas in actu. Secundo, quod reſpectu cuiuſcunque obiecti eſt propria viſio, ita quod eſſent ſimul infinitæ viſiones in anima recepta à Verbo cauſante, & ſecundum iſtam viam oportet ponere aliqua infinita, quod videtur contradicere multis dictis Philoſophorum, & Sanctorum. Hæc Scotus. Ex quibus verbis habes ſolutionem, quoniam Scotus adhæret primo modo dicendi, & non ſecundo, quia repugnat auctor. Sanctorum, & Philoſophorum. At num ſit dabile infinitum in intenſione in via Scoti? Partem negatiuam tenet Sco. lib. 1. d. 13. & clarius lib. 3. d. 13. Q. 2. & 3. vbi habet, quod gratia Chriſti ſit in termino, itaquod ſibi repugnat augeri. Idem tenet D. Thom. d. 46. pr. Franc. autem, Greg. & Baccon. vt ſupra, dicunt, Deus poteſt graduare vnam qualitatem in infinitum, quod non implicat contradictionem. Sine eos. Dicatur, ſi aliqua qualitas eſſet in infinitum intenſa, eſſet Deus. Reſp. Franc. Non valet, quia non eſt infinita niſi ſecundum quid, & iſta infinitas limitatur ad aliquid determinatum genus, non ſic de infinitate Dei. Si quæratur. An tale accidens, cum ſit infinitum, ſit nobilius ſubſtantia. Reſp. Franc. Infiniti aſini non valent vnum hominem, quod poteſt firmari, Maxima Scoti lib. 2. d. 1. Q. 6. Infinitum perfectioris ſpeciei eſt nobilius ſummo ignobilioris ſpeciei, & addit Franc. Anima Chriſti habet ſummam gratiam vnibilem, ſed non ſummam ſimpliciter, quia Deus poteſt creare vnam gratiam intenſiorem: & illa nulli animæ eſſet vnibilis. Si amplius quæras, An habens infinitam qualitatem, per eam ageret in inſtanti? Reſp. Greg. lib. 1. 1. d. 44. Q. 4. quod ſic. Si tamen quæras. An intellectus noſter habens notitiam infinitam de Eſſentia diuina, per talem notitiam comprehendat eam. Reſp. Greg. quod non, Nã notitia cõprehenſiua de Eſſentia diuina debet eſſe increata hæc autem eſſet creata. Et nota. Si daretur infinitum extenſiuè, eſſet in genere. Sed quid de infinito intenſiuè? Tale infinitum eſt duplex quoddam in gradibus non dicentibus aliam formalitatem a re, cuius gradus ſunt, vt Deus, cuius infinitas eſt gradus non dicens aliam formalitatem ab Eſſentia ſua, & tale infinitum non eſt in genere. Aliud eſt infinitum intenſiue, ſecundum quod componitur ex gradibus dicentibus aliam formalitatem a re, cuius ſunt gradus, vt albedo habens infinitos gradus, ſecundum tenentes quod albedo eſt intenſibilis in infinitum, & tale infinitum eſt in genere, & iſti gradus albedinis sũt inſequentes naturam indiuidui, & non ſpeciei, quia talis gradus ſpecificus non dicit aliam formalitatem a natura finita albedinis.

25. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. ad S. dicit citans dictum Auic. 1. Methap. Ens in ſe non habet principium. Oppoſitum videtur habere Ariſt. 4. Metha. 1. vbi ait. Neceſſe eſt & entis elementa eſſe, non ſecundum accidens, ſed in quantum entia. Vnde, & entis in quantum ens primæ cauſæ ſunt accipiandæ. Ecce quomodo Ariſt. vult, quod entis in ſe ſint principia.

Lucas. Reſp. dictum Ariſt. citatum multipliciter exponitur. Primo à D. Thoma prol. Meth. & in 4. lect. 1. vbi dicit, quod ens, quod eſt ſubiectum in Methap. non habet principia extrinſeca, quia omne ens continetur ſub eo; habet tamen principia intrinſeca, idem incluſa in ſuo obiecto, & hoc modo Deus eſt principium entis, inquantum ens, quia eſt cau-

ſa,

sa, teneatur specificatiuè, non autem si tenetur reduplicatiuè, quia tunc inferret de omni, hæcque potest esse mens Auic. Sed Auer. 1. cõ. 4. Methap. aliter resp. Quærentur principia entis simpliciter, idest, quia non quæruntur principia entium, in quantum sunt mobilia, nec inquantum sunt Mathematica.

16. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 3. ad Y. tenet, quod Deus, & creatura conueniunt, & vniuocantur in conceptu entis realis. Oppositum patet ex illo principio desumpto à Philosopho. Primo diuersa in nullo conueniunt; sed sic sunt Deus, & creatura. Itaq; &c.

Lucas. Resp. Id tenendum in via Scoti. Ens, scilicet conceptum communem Deo, & creaturę admittere; ita vt Deus, & creatura conueniant in aliquo conceptu quidditatiuo de ipsis prædicante in quid, sed non conueniunt in aliqua realitate. Nam cum sit summe simplex, in ipso nullo modo sunt intelligendæ duæ realitates, itaque conceptus ille non est communis Deo, & creaturę communitate reali, sed solum communitate rationis. Dices, num talis conceptus sit primæ, vel secundæ intionis? Minimè, quia talis conceptus non solum fit ab intellectu, sed causatur a rebus, a quibus abstrahitur, ideo non est secunda intentio, cum non causetur per actum collatiuum intellectus, sed per actum rectum. At, an ille conceptus sit aliqua intellectio, vel aliqua res cognita? Dico, est res concepta, imperfectè tamen, quia debilitas nostri intellectus non potest illam perfectè intelligere; ideo in conceptu quodam communi tantum illam intelligit. Et nota, quod communitas illa est tantum facta per intellectum, ideo potest vocari communitas rationis, & est conceptus, cui nihil realiter correspondet, & non potest cõcipi, nisi imperfectè, & ab in intellectu imperfecto. Verum, dices, Quomodo potest esse conceptus, & communitas rationis absque communitate reali. Dico, apud intellectum confusè concipientem, potest esse communitas rationis absque communitate reali, sed non apud intellectum distinctè concipientem. Ex quo sequitur, quod in intellectu diuino non potest esse vniuocatio entis, cum non possit aliquid confusè concipere, potest tamen Deus cognoscere nostram cognitionem esse confusam, & nos habere vniuocationem entis, & si ipse non habeat, & sic dicas de intellectu separato, & de quocunque distinctè cognoscente ex hoc inferri poterit. Scotistæ non habent vniuocationem entis, cognoscunt tamen eam in intellectu quorumdam Thomistarum, & ipsi eam habent, & cognoscunt se habere. Dices. Can. 1. Phis. Q. 3. dicit. Ens commune Deo, & creaturæ communitatem habet realem. In hoc non teneo Can. Aut dicas, quod intellexit, sit ens reale, vt distinguitur contra ens rationis fabricatum per actum collatiuum intellectus, & non inquantum distinguitur ab ente rationis fabricato per actum rectum. Multi Scotistæ admittunt hanc distinctionem, quæ non est habenda, scilicet quod duplex est realitas, subiectiua, & obiectiua, at hoc non potest stare. Nam illa realitas, quomodocunque sit, si sit à posteriori, semper intelligitur potentialis, & contrahibilis. Ex quo puto non esse auscultandum Tromb. in formal. cap. de Ident. & Dist. ex natura rei, concedentem ens respectu finiti, & infiniti, esse in potentia Methap. & si non in potentia Phisica. Et talis potentia methap. secundum eum non dicit imperfectionem, & multa addit fundamenta super hoc principio, quod non puto verum, & tandem

dem

dem ait. Deus & creatura, sicut substantia, & accidens, sunt primo diuersa quidditatiuè, & non modaliter. At hoc non puto verum. Nam, ablatis modis, adhuc differunt per propria prædicata nobis ignota. Dices. Si conceptus ille est rationis ad sensum datum, tunc dicendo, Deus est ens, idem de se ipso prædicaretur, quia idem imperfectè conceptum prædicaretur de se ipso perfectè concepto. Et nota: intellectio, qua cõcipitur ens cõfusè, nõ potest concipi nisi ab intellectu Brandanico, at intellectus perfectus cognoscit brandanicum intellectum habere illum conceptum communem. Tandem dices. Simpliciter simplex, vt ens, aut totaliter scitur, aut totaliter ignoratur, quomodo ergo potest cognosci ens confuse? Resp. Notitia distincta superioris dicitur notitia confusa inferioris, vt quando concipio animal distinctè, tunc concipio hominem confusè, sic illa notitia est perfecta respectu entis, & imperfecta respectu Dei, & creaturæ. Si est imperfecta, ergo non ponitur in Deo. Concedo; nam vt dictum est superius, in intellectu diuino non est vniuocatio entis, nec in aliquo intellectu distinctè cognoscente.

27. *Iacobus.* Scotus lib. primi d. 8. Q. 3. ad B b. videtur dicere infinitatem pręcedere existentiam, ait.n. sic. Et ideo ex se est hoc, & ex se infinitum, vt quasi per prius intelligatur aliquo modo infinitatem esse gradũ entitatis per essentiam, quàm intelligatur esse hæc. Oppositum habet lib. 1. d. 2. p. 1. Q. 1. vbi ait. Existentia est de quidditate Dei. Nam hæc propositio, Deus est, est per se primo modo, ergo non poterit sequi ad infinitatem, cum infinitas non sit de quidditate Dei.

Lucas. Resp. Scotistæ capiũt communiter à Scoto loco citato. d. 8. primi. quod Scotus voluerit existentiam præsupponere, & sequi entitatem, at id non habetur ex [illegible]era Scoti, sed tantum, quod modus, quo Deus est hic, sequatur [illegible]initatem, sed non dicit, talem modum esse ipsam existentiam, vt plures mali eliciũt ex illo loco: sed ibi habetur, quod modus, quo Deus intelligitur singularis, præsupponit infinitatem, quicunque sit ille modus. Dices. Sco. ibi ait, Deus de se est hoc, & ex se infinitum, & infinitas præcedit esse hoc, ergo infinitate erit Deus. Dico, quid si ponderetur litera Scoti non potest colligi, quod infinitate sit Deus, at solum ex se infinitus .i. non per aliam formalitatem; sed non intelligitur, quod sit ex se. i. sua quidditate infinitus: hicque est verus intellectus illius loci. Vnde cum existentia sit de quidditate Dei, in primo signo habet Deus omnia prędicata quidditatiua; in secundo, & in tertio singularitatem: qui verò tenẽt existentiam modum intrinsecum; aliter debẽt dicere .s. vt primo sit infinitudo, deinde existentia, & singularitas. Dices amplius. Sco. lib. 1. d. 3. Q. 3. dicit, singularitatem præcedere existentiam. Dico, verum est in naturis creatis, quæ singularizantur per aliquam formalitatem; aut dicas, in creaturis existentia est modus intrinsecus: hinc est, quod sequitur singularitatem, in Deo autem, cum sit de quidditate, non eam sequitur; singularitas est de intrinseca ratione, ergo non est posterior existentia. Verum est, ad hunc sensum .i. quæ non ponit aliam formalitatem illi, quod singularizatur per eam.

28. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. in fine dicit Sapientia nostra est indiuiduum sapientiæ trascendentis, eo quoniam in nobis perfectio simpliciter da-

tur ex Augnst. 15. de Trinit. Oppositum huius ibidem dicit, quod sit indiuiduum sapientiæ genericæ, cum sit habitus positus in genere qualitatis.

Lucas. Resp. Scotus d. 8. primi mouet hanc difficultatem de sapientia nostra, si sit indiuiduum sapientiæ trascendentis, vel qualitatis, an alterius tātum, & dimittit dubium(aliquibus, pro, & contra adductis) irresolutum. Ex quo non potest sumi eo loci autor. à Sco. ad hanc, vel ad illam partem. Sed quid sentit Scotus? Multi multa dicunt, an sapientia sit indiuiduum sapientiæ qualitatis, vel trascendentis. Paulus, & Gratianus aiunt, quod est indiuiduum sapientiæ trascendentis. At id non potest esse de mente Scoti ponentis habitus scientiales in genere. Lichetus tenet, quod est tantum indiuiduum qualitatis, quāuis dicat, quod possit teneri alia via ad mentem Scoti. At tunc sapientia in communi non de ea prædicaretur, nec per sapientiam nostram cognosceremus sapientiam Dei, nec sapientia nostra diceretur ens per participationem respectu sapientiæ diuinæ, quæ dicitur perfectio simpliciter, & ens per essentiam. Franciscus tenet, quod est indiuiduum sapientiæ trascendentis tantum, & cum hoc concomitatur illud indiuiduum qualitatis. Alij dicunt. quod sapientia nostra est indiuiduum vtriusque, hoc est, quia sapientia in se habet duas rationes formales, & secundum vnam tantum includit qualitatem, & ens, & secundum aliam includit sapientiam tantum in cōmuni; & secundum hanc rationem, tales propositiones non includunt ens quidditatiuè, sed tantum denominatiuè, & sunt perfectiones simpliciter: & sic dicitur, quod secūdum vnam rationem est indiuiduum vnius, & secundum aliam indiuiduum alterius, & secundum hunc modum dicendi sapientia nostra est vna res, non tamen vnus conceptus, sicut homo, & risibilis sunt vna res, sed non vnus conceptus. Et iste est vltimus modus, quem ponit Scotus lib. 2. d. 27. & clarius d. vlt. vbi habet hæc verba. Ad Anselmum dico, quod libertas absolutè est perfectio simpliciter; vnde formaliter ponitur in Deo. Et secundum eumdem, libertas in nobis est limitata: potest tamen considerari secundum eius rationem formalem sine illa limitatione, & tunc non est perfectio limitata, sed perfectio simpliciter. Exemplum. Sapientia est perfectio simpliciter, & illius ratio absolutè est in nobis, non tantum sic, sed cum limitatione, itaquod sapiētia nostra includit duo, quorum alterum est perfectio simpliciter, alterum non. Adde. Sapientia potest considerari dupliciter, vno modo in ratione informantis, & inhærentis, & sic non trāsfertur ad diuina, quia non est perfectio simpliciter, & sic est in genere. Alio modo in ratione manifestantis, vel declarantis, vel perficientis, & trāsfertur sic ad diuina, & est perfectio simpliciter, & non est in genere. Idque potest colligi à Sco. lib. primi. d. 8. Q. 1. versus finem. Idem poterit dici de intellectu, & voluntate. Et nota, quod Deus non sit in genere, est Arti. n. 15. Oxoniensis dicens sic. Quod prima causa est in genere, & non extra genus, error.

Octaua

Octaua dist. Quæst. quarta, libri primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 8. q. 4. ad B. dicit. Perfectum semper est independens ab imperfecto sicut imperfectum dependens à perfecto. Oppositum patet ex pluribus locis Scoti. Nam totum est perfectius partibus, & tamen dependet à partibus, quæ secundum Scotum sunt imperfectiores toto.

Lucas. Resp. Lych. sic dicit. Aliquid dependere ab aliquo dicitur tripliciter: Primo, vt a partibus essentialibus, vt compositum. Secundo, vt à causa efficiente, vel finali. Tertio, vt mensuratum à mensura. Tertio, & Secundo modo perfectum non potest dependere ab imperfecto, at primo modo potest, vt compositum. Rursus. Dictum Scoti hic intelligitur de simpliciter perfecto, & non tali specie limitata, vt est totum. Hinc addit eo loci Sco. Nullum creatum est perfectio simpliciter, sed quodlibet limitatum, & simpliciter quælibet eius perfectio essentialis. Ex quibus verbis patet, quod loquitur de simpliciter perfecto.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad B. dicit, quodlibet creatum inesse quidditatiuo est limitatum, & quælibet perfectio eius essentialis. Oppositum patet ex doctrina sua. Nam ratio entis in homine est essentialis, & tamen non est perfectio limitata.

Lucas. Resp. Lychetus sic distinguit. Perfectio essentialis creaturæ potest dupliciter considerari; in esse reali, & existente, & in esse conceptibili primo modo verificatur dictum Sco. Nam hic homo multa includit esse dicitur hoc ens, hęc substantia, hoc corpus, hoc animal, & hic homo, hæ perfectiones sic in isto homine sunt limitatæ in eo existentes; at in esse conceptibili non habet veritatem, quia conceptus sumpti ab his perfectionibus necessario non sunt limitati, vt patet de conceptu entis, qui abstrahitur ab hoc ente, & de conceptu substantię, vt dicit ens per se absolute, secus est de substantia prædicamentali. Aut dicas. Dum ait Scō. quodlibet creatum in esse quidditatiuo est imperfectum, & similiter quælibet eius perfectio essentialis; intelligitur de imperfectione essentiali creata, & sic cessat instantia de ente, & substantia.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad C. elicitiuè, tenet quod creaturę tantum in esse quidditatiuo habent Ideam, & perfectio simpliciter in creatura, vt natura talis limitata in esse quidditatiuo, habeat Ideam, sed non in quãtum est perfectio simpliciter. Oppositum sic patet. Nam in via Sco. d. 35. 1. Idea est esse cognitum rei, sed sapientia nostra vt est perfectio simpliciter, habet esse cognitum, ergo habet Ideam.

Lucas. Resp. Scotus arguitiuè se habet in d. 8. 1. arguit enim contra Theologos antiquos tenentes Ideam esse rationem cognoscendi ipsi Deo, idq; negat Sco. d. 35. 1. Illi enim sic ex fundamentis illorum debent dicere; sapientia nostra, vt nostra, in tali gradu limitato non habet aliquid ibi formale correspondens, & tamen si debeat necessario cognosci, vult Ideam, sed, in quantum est perfectio simpliciter, habet ibi aliquid formaliter correspondens, per quod potest à Deo cognosci, vt sic non re-

quirit Ideam, & hoc est quod voluit Sco. d. 8. 1. iuxta mentem illorum arguens ad hominem. Et nota quod de Idea plures sunt opiniones, Prima. Idea omnium est Essentia diuina, quæ est respectu omnium, ij, enim tantum vnicam Ideam ponunt. Secunda D. Thome, & Henr. tenentium. Idea est relatio Dei ad alia à se cognita, & hi ponunt infinitas. Tertia ponit, quod Idea est aggregatum ex essentia, & relatione. Quarta est Scoti, Occam, Gabr. & plurium theologorum, vt patet 35. 1. quod Idea nihil aliud sit nisi res cognita in mente diuina. Idea, referente Gabr. d. 35. 1. Q. 5. est obiectum cognitum á principio effectiuo intellectuali, ad quod actiuum respiciens potest aliquod in esse reali rationabiliter producere. Scotus autem ex intentione Aug. ait. Idea est ratio ęterna in mente diuina, secundum quam aliquid est formabile extra, & secundum propriam rationem eius, li secundum quã, non dicit circumstantiam potentiæ intellectiuæ, nec circumstantiam habitus, nec obiecti mouentis, sed tantum circumstantiam obiecti terminantis. Idque notant Gabr. & Occam. d. 35. 1. Hæc ex ijs sequitur Primo, Ideæ sunt tantum in Deo obiectiuè. Secundo, omnium rerum factibilium distinctæ sunt Ideæ. Tertio, Omnes partes tam essentiales, quam, accidentales, habent proprias Ideas. Quarto, Ideæ primo sunt singularium, & non vniuersalium, quia singularia sunt primo producibilia. Quinto, Deus habet infinitas Ideas, cum habeat infinita obiecta cognita. Sexto, Priuationum, & negationum nõ sũt Ideæ. Septimo, Secundę intentiones, per multos, non habent Ideas. At quomodo cognoscantur à Deo dicetur aliàs. Et nota Franc. citare Scotum d. 47. 1. Q. 2. & addit, Scotum dicere. Idea est quidditas producta in esse intelligibili. At nunquam vidi locum, vbi id dixerit.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad C. dicit. Continens omnem Ideam æqualiter videtur respicere omne ideatum. Vnde sapientia attributum, non magis respicit sapientiam Ideatam, quam colorem ideatum, quia vtrunque est limitatum. Oppositum patet ex doctrina Sco. Nam creaturæ imitantur Deum secundum diuersos gradus, ergo non respiciuntur æqualiter.

Lucas. Resp. In dicto Scoti, li æqualiter, tenetur ex parte ipsius recipientis, quod est sapientia, itaquod non magis aspicit hoc, quam illud, sed æqualiter omnia continet, cum sit infinitum. Aut dicas, li æqualiter debet capi geometricè, non arimeticè, & hoc accipiendo æqualiter ex parte contentorum. Aut dicitur, æqualiter, idest non magis ab vno, quam ab alio accipi potest attributum in diuinis. Sed hæc vltima responsio parum valet. quia sequitur ex dictis aliorum, Dices. Scotus ait ibidem, vtrumque est limitatum, loquens de sapientia ideata, & de colore ideato, ergo creaturę non secundum gradus perfectionum imitantur Deum, sic æqualiter, vt dicit Scotus, sunt limitatæ. Dico, creaturę dicuntur æqualiter limitatę, inquantum comparantur ad Deum infinitum, qui in infinitum superat omnia, & sic omnes creaturæ distant in infinitum æqualiter, sed non omnes æqualiter participiant Dei perfectiones. Idque elicitur à Scoto lib. 4. d. 12. Q. 2.

5. *Iacobus.* Scotus d. 8. Q. 4. ad D. vocat intellectum, & voluntatem Dei attributum dicens sic. Distinctio attributorum est fundamentum respectu distinctionis emanationum personalium. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 26. vbi ait Intellectum, & voluntatem non esse attributa, at modos.

Resp.

Lucas. Resp. Antequam difficultat satisfiat: scias quod attributum est perfectio Essentiæ, quasi secundaria reperta in creaturis, remota imperfectione annexa his, quę sunt in creaturis, & dicitur attributum, quasi Deo ex creaturis tributum. Hinc prædicata primi modi, vt entitas, vita intellectualis, intellectus, voluntas &c. non sunt attributa, quia non sunt perfectiones secundæ. Nam relationes in diuinis sunt attributa, quia non sunt perfectiones simpliciter. Immensitas etiam, omnipotentia, necessitas, æternitas, & similia, non sunt attributa, cum non sint reperta in creaturis. Nec attributum potest sumi à conceptu quidditatiuo creato, quia talis conceptus est ex se limitatus, & sibi repugnat perfectio simpliciter, & quodlibet attributum in creaturis, vt bonitas, sapientia, dupliciter considerari potest, aut in quantum est Essentia creata, & sic notat limitationem, aut in quantum perficit substantiam, quæ in se est perfecta substantialiter, & non importat sic limitationem. Nam perficere, vt perficere, non includit imperfectionem, licet perficiens, inquantum informans, dicat imperfectionem; attributum ergo acceptum à creatura, & Deo tributum, ei tribuitur, inquantum perficiens, & non inquantum informans. His notatis, dicitur ad Contrad. Vigerius d. 26. pr. sic respondet. Intellectus, & voluntas si capiantur pro vita intellectiua, & volitiua, sunt modi intrinseci. Sed hoc non videtur stare. Nam Sco. 1. Q. Quol. ait. Si Essentia diuina diffiniretur, vita intellectualis esset intra eius rationem. Non sunt ergo modi intrinseci, vt Vigerius dicit. Quid ad Sco. d. 26. pr. Hæc se habent per ordinem. Primo sunt prædicata essentialia Dei. Secundo modi intrinseci. Tertio attributa. Intentio Sco. erat 26. pr. probare intellectualitatem non esse attributum; at vt id faceret sufficiebat intellectum remouere à tertio loco, & collocare in secundo loco; ideo dixit, intellectualitatem esse modum intrinsecum, non quod velit, vt re vera sit modus intrinsecus, cum in litera ibidem immediatè præcedenti cōpararit intellectualitatem rationali. At manifestum est rationale non esse modum intrinsecum hominis, at de eius ratione formali; quidam aiunt, intellectualitatem bifariam accipi, vt est habitudo, & vt potentia, at nil valet ista distinctio cum nullo modo, siue sic, siue sic accipiatur, est modus intrinsecus. Estne attributum? Non, nisi fuso vocabulo, & propriè intellectus, & voluntas sunt prædicata primi modi, & tunc loquendo sic fuso vocabulo ratio Sco. valet in Thomam. Si hæc, quæ tantum largo modo sunt attributa differunt, à fortiori ea, quæ sunt verè attributa ab intra differunt.

Iacobus. Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad D. dicit. Emanationes distinguntur realiter, vt spiratio, & generatio, & respiciunt intellectum, & voluntatem aliquo modo distincta, quia spiratio, & generatio sunt alterius rationis, hinc principia debent esse distincta. Oppositum, immo maximum inconueniens sequitur ex hoc. Nam spiratio, & creatio sunt alterius rationis, ergo debent habere principia aliqualiter distincta, quod est falsum. Etiam. Intellectus noster per actum dicendi producit verbum, & per actum generationis producit habitum, at dicere, & generare sunt alterius rationis, & tamen sunt ab eodem principio.

Lucas. Resp. Omnes propositiones enumeratæ in difficultatibus propositis sunt alterius rationis ratione terminorum, at non ratione principij actiui, & sic satisfit omnibus obiectis. Poteris notare, hæc talia tribus modis

dilig-

differre, aut ratione principij actiui, aut ratione terminorum, aut ex suis rationibus formalibus, vt docet Sco. lib. 2. d. 1. Q. 6. & alibi. Thomistæ nitentes respondere huic dicto. Generatio, & spiratio sunt alterius rationis, ergo præsupponunt aliqua distincta ex natura rei. Dicunt. Productiones non præsupponunt aliqua distincta ex natura rei, inter intellectum, & voluntatem, sed tantum, quod illa duo in Deo sint formaliter, & quod diuina Essentia, ex hoc, quod est intellectus, non est voluntas, & e conuerso, ex quo sequitur, quod aliquid conuenit ei, in quantum intellectus est, quod non conuenit ei, inquantum voluntas est. Ex hoc non sequitur aliqua distinctio actualis, sed quod solum ante actum intellectus inchoata est distinctio rationis attributorum in Essentia diuina. At ista responsio non videtur stare. Nam intellectus, & voluntas ante actum intellectus, sunt penitus idem, aut non, si non, habetur propositum, si sic. Ergo, quicquid intellectui competit, voluntati competit, & econtra, & multa alia absurda sequuntur. Alij Thomistæ dicunt, non est vera illa propositio, vbi principium pænitus indistinctum æquipollet distinctis principijs realiter, & tunc potest esse principium emanationum, non minus, quam si essent principia realiter distincta. Sed ponit hęc responsio intellectum, & voluntatem tantum per æquipollentiam, & non formaliter, quod est valde inconueniens. Gaetanus ait, quod obiecta intellectus, & voluntatis, vt verum, & bonum sunt distincta fundamentaliter. Id est falsum. Nam si actualis intellectio, & actualis volitio sit, ergo obiecta debent esse actu. Insuper. Intellectus, & voluntas respiciunt obiecta sub alia, & alia ratione, ergo, vt verè respiciunt ea, oportet, quod sint verè distincta, & ad id, quod addit Gaetanus. In diuinis ante actum intellectus est distinctio formalis non formaliter, sed virtualiter, idest eminenter contenta hoc modo, quia quodlibet diuinum propriam operationem exequitur, ac si esset distinctum ab alio. Intellectus, enim ita intelligit, quod non vult, & voluntas ita vult, quod non intelligit, ac si esset distinctio formalis formaliter. Hæc Gaetanus. Sed quomodo operatur distinctos actus sine aliqua actuali distinctione?

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad E dicit. Vbi est mera distinctio rationis, non requiritur respectus ad aliquid extra. Oppositum huius apparet sic. Omnis relatio rationis fit semper ex comparatione vnius ad alterum, ergo sicut relatio rationis requirit rem ad extra comparatam, ita & distinctio rationis requirit respectum ad aliquid extra.

Lucas. Resp. quamuis omnis relatio rationis sit causata, vel saltim derelicta per aliquem actum collatiuum intellectus, vel alterius potētiæ comparantis vnum obiectum ad aliud, sicque non potest fieri sine tali recomparata, tamen multa sola ratione distinguuntur sine respectu, ad extra, idest vt intelligantur distingui ratione, non habent hoc per respectum ad extra, imo per impossibile, remoto omni respectu ad extra, adhuc distinguerentur. Nam licet intentio generis, & speciei sint causatæ suo modo per actum intellectus comparantis vnum obiectū ad aliud, tamen quod inter se distinguantur, non habent id per respectū adextra.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad E dicit. Vbi verè est distinctio rationis, non requiritur respectus ad extra, sicut est in diffinitione, & diffinitio. Oppositum patet de propositione per se nota, vbi vult diffinitionem, & diffinitum ex natura rei distingui.

Resp.

Lucas. Resp. Diffinitio, & diffinitum considerantur multipliciter, aut pro vocibus, & sic realiter distinguuntur, aut pro conceptibus formalibus, & sic etiam realiter distingũtur. aut pro conceptibus obiectiuis tãntum, sicq; distinguuntur ex natura rei, aut tandem, vt sunt intentiones, & ratione distinguntur. Aut dicas, Scotus d. 8. pr. loquitur ad hominem, dum ait. Diffinitio, & diffinitum ratione distinguntur, id ex datis a Thomistis, & alijs, sic tenentibus.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad 1. dicit. Nulla distinctio realis necessario preexigit distinctionem, que est tantum rationis. Oppositum sic apparet ex doctrina sua. Nam distinctio realis creaturarum, puta, hominis, & equi, realiter existentis præexigit de necessitate distinctionem Idearum, scilicet esse cognitum vtriusque, quod est ens rationis.

Lucas. Resp. Scoti dictum sic intelligitur. Reale non præexigit rationale, vt suum distinctiuum, quia nulla relatio rationis potest esse ratio distinguendi aliqua realiter, at non negat dictum simpliciter, & absolute; neque Idee, quamuis præexigantur, non tamen in ratione distinguendi; quia, si per impossibile, non esset Idea lapidis, & hominis, adhuc realiter inter se distinguerentur. Si autem intellectus, & voluntas essent in Deo tantum ens rationis, vt Antiqui notant, ens tunc rationis esset ratio distinguendi aliqua realiter, scilicet generationem, & spirationem quæ distingũtur realiter, quod pro inconueniẽti habet Sco. in Antiquos.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad G. dicit, quod est purè reale non præexigit aliud, quod est merè ens rationis. Oppositum huius habet Scotus 35. d. 1. & d. 1. 2. Q. 1. vbi vult, quod esse reale creaturæ necessario præsupponat esse cognitum in mente diuina. Et lib. 2. d. 1. Q. 2. vult, quod creatura non potest fieri de simpliciter nihilo, vt simpliciter excludit omne ens, quia, vt excludit esse cognitum ipsius, non potest fieri. Rursus. In intellectu diuino ante productionem cuiuscunque creaturæ sit aliqua relatio rationis, scilicet comparando se ipsum ad alia, vel ad suam Essentiam, vt patet d. 30. pr.

Lucas. Resp. Sic intelligas dictum Sco. Ens verè reale non præsupponit ens rationis, ita quod ens rationis sit ratio essendi entis realis, sicut intellectus diuinus est ratio productionis filij per modum naturæ, & voluntas est ratio producendi per modum libertatis; esse autem cognitum, & si præsupponatur, non est tamen ratio essendi creaturæ, nam circumscripto, adhuc voluntas diuina potest producere. Nam ponitur tale esse cognitum, siue ideale, quia intellectus diuinus ante omnem actum voluntatis de necessitate intelligit obiecta possibilia, vt ait Sco. lib. 1. d. 3. Q. 4. Et d. 35. 36. 39. 41. & 43. Etiam, posito quod tale præexigatur, non tamen est simpliciter purum ens rationis, quia sibi non repugnat esse realis existentię: vt homo ab ęterno habet esse cognitum, & sibi non repugnat verum esse reale. Adde, homo, vt habet esse cognitum in intellectu diuino, est simpliciter perfectius, & verius ens, quam in sua actuali existentia, licet in se sit verius tale. Et si requirat, non vt sui effectiuum, & principiatiuum.

11. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad G. dicit, quod est posterius naturaliter non potest esse perfectius ens ente priori naturaliter. Oppositum huius patet de composito, quod est posterius partibus essentialibus, & tamen est perfectius illis. Similiter forma est naturaliter posterior materia, & tamen est perfectior.

Resp

Lucas. Resp. Lichetus dicit, aliquid esse posterius alio stat multipliciter. Primo, vt compositum est naturaliter posterius suis partibus. Secundo, vt forma est posterior materia. Tertio, vt effectus est naturaliter posterior sua causa. Quarto, vt mensuratum est posterius mensura. Quinto, vt imperfectum absolutè est naturaliter posterius perfecto. Tunc dicit. Posterius primo, & secundo modis est perfectius suo priori, at tertio, & quarto, & quinto modis, semper posterius est imperfectius, licet tertio possit esse quandoque perfectum, quando scilicet est causa vniuoca, si autem æquiuoca partialis minus principalis, tunc effectus est perfectior causa, si vero sit causa æquiuoca totalis, siue partialis magis principalis, tunc causa est perfectior effectu, vt habet Scotus vbiq; Cum itaque Scotus dicit. Posterius naturaliter non potest esse perfectius priori naturaliter, debet intelligi tertio, quarto, & quinto modis non autem primo, & secundo modis. Dum igitur ens rationis non præexigatur enti reali primo modo, quia non est pars essentialis eius, nec secundo modo, quia non est subiectum perfectibile ab ente reali, si ergo præexigatur, aliquo modo trium sequentium preexigitur, at id non; quia de necessitate ens reale esset ens rationis. Cum itaque distinctio emanationum sit realis, & posterior intellectu, & voluntate, & intellectus, & voluntas sunt principia distinguendi illa duo modo prædicto, itaque non est ibi ens rationis, sed sunt ibi verè ex natura rei. Hæc Lichetus. Aliter dicitur. Ens reale non præsupponit ens rationis, tanquam prius, vt principium productiuum.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4 ad H. dicit. Illa autem beatitudo, vt dicitur, requirit rationem propriam obiecti, & potentię, & operationis. Oppositum patet in materia de beatitudine ex Scoto. Nam ipsa operatio est beatitudo, ergo non videtur posse requiri ad beatitudinem.

Lucas. Resp. Foret hic disputandum, an beatitudo consistat in vna, vel in pluribus operationibus, At pro hoc consule Sco. l. 4. d. 49. Q. 3. per totum, vbi reperies plures modos dicendi, in quo consistat beatitudo, & ad præsens dico, quod duplex est beatitudo, formalis, & obiectiua, formalis beatitudo est operatio, sed requiritur etiam obiectiua, vt inquit Scotus d. 8. pr.

13. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad I. volens probare, quod quælibet perfectio simpliciter est formaliter in ente perfecto ex natura rei, dicit. Tum quia aliter non esset Deus perfectus, simpliciter, quia non esset, quo maius excogitari non potest. Oppositum sic deducitur ex 5. Q. Quol. vbi habet Scotus, quod Essentia, & quodlibet attributum habet suam propriam infinitatem distinctam formaliter ab infinitate alterius, eo modo quo distinctio formalis inter modos reperiri potest, sicque si Deus careret aliqua perfectione harum posset maius excogitari.

Lucas. Resp. & si Deus careret aliqua perfectione simpliciter, certum est, quod in sui ratione, remaneret infinitus, sed non esset simpliciter perfectus sine omnibus perfectionibus, & si distinguantur ab eo, & habet infinitudinem formaliter distinctam. Dices. Si in sui ratione remaneret infinitus, ergo si careret, vt potè, sapientia, videtur quod permaneat perfectus. Resp. Perfectio est duplex, quidditatiua modaliter, & simpliciter. Deus tunc esset perfectus quidditatiuè, & modaliter, sed non simpliciter.

14. *Iacobus.* Sco. l. 1. d. 8. Q. 4. ad M. dicit intellectus diuinus actu suo non potest causare

nisi relationem rationis. Oppositum huius habet Sco. & elicitur ex 1. d. 3. Q. 4. in corp. quæsiti & d. 36. pr. vbi vult, quod intellectus diuinus actu suo producat omne ens in esse cognito, & tamen illud esse cognitum non est sola relatio rationis, vt declarat Sco. d. 30. pr. & alibi, Immo vult expresse d. 43. pr. quod intellectus diuinus actu suo producit quodlibet ens in esse possibili, & tamen illud ens possibile non est sola relatio rationis, sed est ens quidditatiuè, vt patet à Scoto d. 11. lib. 3. Q. 5. & d. 36. & d. 3. 2. lib.

Licet. Resp. Omnibus ijs, & similibus Lichetus satisfacit. Actus intellectus diuini dupliciter consideratur; primo, vt respicit obiectum in se, secundo, inquantum respicit obiectum cognitum, & hoc modo non potest causare nisi relationes rationis, quia tantum in quantum cognitum, dicitur habere esse diminutum. Debet ergo sic intelligi Sco. quod intellectus actu suo comparatiuo, qui est respectu obiecti cogniti comparati ad aliud, inquantum huiusmodi causat entia rationis. At breuius dici potest, quod Scotus intelligit de actu negociatiuo, quo dicebat Henr, attributa causare. At quid est actus collatiuus, seu secunda intentio, in via Scoti? Resp. Scotus lib. 1. d. 13. Secunda intentio est relatio rationis, non quæcunque, at pertinens ad extremum, vel actum intellectus componentis, vel diuidentis, aut saltem conferentis vnum ad alterum, hocque patet, quia secundum omnes, secunda intentio causatur per actum intellectus negociantis circa rem primæ intentionis. Hæc Sco. & nullibi clarius diffinit secundam intentionem. Tamen d. 2. p. 2. Q. 1. ait. Quicquid intellectus causat sine actione obiecti circa obiectum præcisè, hoc est virtute propria intellectus, & hoc loquendo de obiecto, vt in intellectu, habet esse præcisè in intellectu, & de intellectu considerans est præcisè relatio rationis. Hæc Scotus. Dices. huius oppositum habet Scotus lib. 4. d. 1. Q. 2. vbi dicit, quod secunda intentio sit comparatio passiua &c. Resp. illa comparatio passiua non est ens rationis, seu secunda intentio. Sed Scotus appellauit eam ens rationis, quia per eam immediatè causatur ens rationis, & non sic causatur per actum rectum. In se enim illa comparatio est ens reale, per quam immediatè causatur ens rationis. Et nota, quod in plus se habet relatio rationis, quam secunda intentio, patet. Sco. lib. 1. d. 47. & lib. 2. d. 6. Q. 2. & alibi dicit, quod relatio rationis non tantum causatur ab intellectu, sed etiam à voluntate, & relatio rationis causata à voluntate non est secunda intentio. & ob id Sco. in diffinitione dixit, est relatio rationis, non quæcunque, sed pertinens ad extremum, vel actum intellectus componentis, & diuidentis. Dices tandem, quærendo, quomodo secunda intentio est relatio pertinens ad extremum, vel actum intellectus componentis, & diuidentis? Lichetus super 23. D. pr. sic exponit, idest, pertinet ad subiectum, vel pręDicatum propositionis affirmatiuæ, vel negatiuæ, & sic accipitur secunda intentio, vt ponitur subiectum decem Prædicamentorum, quia omne subiectum, vel pręDicatum pertinet ad terminos simplices, qui sunt vniuersale, singulare, proprium, accidens, & similia, & tales pertinent ad actum intellectus componentis, & diuidentis, idest, quod accipitur pro relatione fabricata in propositione affirmatiua, vel negatiua, vel ad actum intellectus comparantis vnum ad aliud, & hoc vltimo dicit Scotus in vniuersalibus, & hoc dictum Doctoris, quod intellectus negotians,

circa obiectum cognitum non potest causare, nisi relationem rationis d. 8. Q. penult. declaratur. Hæc Lichetus.

15. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad M. dicit. Intellectus diuinus non cognoscit aliquod obiectum, nisi secundum quod existens. Oppositum huius apparet sic. Nam ab ęterno intellectus diuinus (vt ait Scotus Q. de sinceris veritatibus, & alibi) cognouit creaturas, quæ tamen non fuerunt existentes in propria existentia.

Lucas. Resp. Intellectum diuinum cognoscere stat tribus modis. Primo, vt obiectum primarium in se formaliter existens virtute propria suo modo mouens, & sic intuitiuè cognoscit Essentiam suam. Secundo tanquam obiectum, non primarium, nec eminenter contentum in Essentia diuina, neque ex sua ratione formali aliquo modo mouens intellectum diuinum ad cognitionem sui, vt proprietates hipostaticæ ad intra cognoscuntur, virtutæ Essentiæ intuitiuè, & non continentur eminenter in illa propter perfectã identitatem earum realem cum Essentia diuina, Tertio, tanquam obiectum secundarium eminenter contentum in Essentia. Nam Essentia est perfectissima ratio cognoscendi omnem creaturam maximè in esse quidditatiuo; sicque cognitio intuitiua intellectus diuini terminatur ad aliquod existens in propria existentia, aut ad aliquod, quod secundum suam totam entitatem continetur in verò existente, quod est causa talis cognitionis. Hocque tertio modo creaturæ cognoscuntur quidditatiuè ab intellectu diuino ab æterno. At quæres. Quomodo Deus cognoscit relationes rationis, cum nequeat cognoscere nisi intuitiuè, quæ cognitio requirit propriam existentiam? Resp. huic difficultati Lich. super 4. Q. d. 8. lib. 1. quod cognosci intuitiuè in Deo contingit tripliciter. Primo, vt est in propria existentia, vt Essentia diuina. Secundo, vt eminenter continetur in Essentia. Tertio, quando non habet propriam existentiam, nec in se, nec in alio, nec etiam continetur eminenter, tamen perfectissimè cognoscitur secundum suam totam entitatem, quantum potest cognosci cognitione perfectissima, quæ nata est haberi de illo. Hoc tertio modo, relationes rationis cognoscuntur perfectissimè ab intellectu diuino. Tu verò vide, an modus iste tintillet. Ioa. de Basolis Q. 1. Prol. dicit Ad notitiam intuitiuam requiritur tantũ, quod existat obiectum primarium, & non requiritur, quod existat obiectum secundarium, quia Deus cognoscit secundaria, possibilia, negationes, & impossibilia, quæ non existunt extra, nec possunt existere, & tamen intuitiuè à Deo cognoscuntur. At id nihil est: nam & si obiecta secundaria non habeant illam existentiam realem in genere proprio, vt habet Essentia, tamen necessario volunt aliquam existentiamrealem idealem, vt intuitiuè cognoscantur a Deo Quidam dixerunt. Deus cognoscit secundas intentiones, & entia rationis, media quadam notitia, quæ nec intuitiua est, nec abstractiua. Vnde Franc. Q. 20. prol. ponit vltra has duas notitias illatiuam, & illatiuam dicit esse, quando cognoscuntur relationes ex cognitione fundamentorum, & id vllo pacto tueri potest. Nam cognitio abstractiua, & intuitiua contradicunt, ob id medium non admittunt, & illæ duæ notitiæ medię, si benè ponderentur ambæ sunt discursiuæ, & omnino Deo repugnant, & reducuntur aut intuitiuam, aut ad abstractiuam. Landulphus lib. 1. & 2. d. 11. Q. 7. & 8. ponit notitiam mediam inter intuitiuam, & abstractiuam, & dicit, quod talis cognitio media est, quę

habet

habet obiectum existens, & præsens, sed non transfertur in ipsum, nisi sub ratione quidditatiua, non concernendo præsentialitatem, sicut, rosa presente, considero præcisè quod sit rosa. Hęc Landul. At certè ista talis notitia est intuitiua, quoniam existentia non est ratio notitiæ intuitiuæ, at ratio tantum sine qua non, & tunc Deus cognosceret alio modo, quam intuitiuè, quod non conceditur. Nonnulli alij dicunt. Secundę intentiones vt cognoscantur, sufficit, quod fundamenta earum reluceant in mente diuina. Tandem ponitur modus Sco. quod secundæ intentiones cognoscuntur ab intellectu diuino intuitiuè, & quamuis non possint esse in Deo eminenter (cum non sint capaces talis esse, tamen sunt in Deo subiectiuè, vt patet ex Scoto d. 39. p. Q. 4. sol. 2. arg. quod taliter sint in Deo patet sic. Non magis repugnant Deo modi significandi logicè, quam grammaticè, sed manifestum est, quod modi significandi grammatici attribuuntur Deo, ergo & logici ab eo non debent negari. Dices. An in Deo possit aliquid de nouo inesse. Profecto, logicè, & grammaticè potest, at non phisicè, & Methaphisicè, & Lich. addit. Minimè, realiter, & intrinsicè, sed benè prædicatiuè; sicut dicimus, quod paries est visus; visio tantum inest parieti prędicatiuè, & denominatione extrinseca, sicut dicitur Dominus ex tempore denominatione extrinseca, & tantum prædicatiuè, & non per nouam relationem inexistentẽ sibi. Et nota, quod tenentes notitiam intuitiuam sumi à ratione motiua obiecti, consequenter dicunt, entia absoluta solum cognosci intuitiuè, & nullã relationem posse intuitiuè cognosci, quod tamen est falsum. At de ratione notitiæ intuitiuæ non est, quod obiectum moueat, sed quod terminet in propria præsentia, & id patet ex diffinitione notitiæ intuitiuæ ex Scoto lib. 1. d. 2. p. 2. Q. 1. vbi ait. Notia intuitiua est obiecti, vt obiectum est pręsens in existentia actuali. Et nunquam dixit, quod requiratur, vt moueat. Quod obiectum præsens requiratur in ratione terminatiua, & non motiua, patet sic. Si Deus suppleret totam actiuitatem obiecti, & tamen faceret notitiam terminari ad obiectum pręsens, vt prçsens, esset intuitiua. Rursus notitia intuitiua, & abstractiua differunt specie, ergo per aliqua essentialia, & mouere est accidentale ex 15. d. lib. 3. ergo differunt essentialiter per terminare.

16. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad Q. dicit. Infinitas non destruit formaliter rationem illius, cui additur. Ex quo loco Auct. Formal. de distinctione, & identitate ex natura rei, colligit diffinitionem modi intrinseci, sic dicens. Est autem modus intrinsecus, secundum Scotum, qui additus alteri, non variat rationem formalem constituti per ipsum. Oppositum huius deducitur ista ratione. Si non variat rationem formalem, substantia non distinguitur formaliter à nouem prædicamentis, patet sic Nam ens descendit in decem prædicamenta per modos, scilicet per ens in se; & ens in alio, descendit per quantum, quale, &c. sed distinctio per modos non variat rationem formalem, vt dictum est, ergo prædicamenta non sunt distincta formaliter.

Lucas. Resp. Duo faciam in prçsenti difficultate, primo, de modo intrinseco dicam aliquid, postea satisfaciam contradictioni. Diffinitio modi intrinseci datur etiam a Franc. d. 8. p. Q. 5. & non est eadem cum diffinitione, quam dat Auct. Formal. loco citato, cum addat, constituti per ipsũ, quod non ponitur a Scoto. Vnde nota, quod modus intrinsecus ad

tria potest comparari, primo ad illud, cui aduenit, vt quando aduenit sapientiæ, ,vel bonitati & sic non variat eius rationem. Secundo, ad illud, quod contrahit, vt ad ens, & sic non variat rationem eius, quod contrahit, & in hoc conuenit modus cum differentia, quia etiam differentia non variat rationem eius, quod contrahit, vt rationale non variat rationem animalis. Dices, finitas, & infinitas variant rationem entis, quia ens finitum, & infinitum distinguntur formaliter, & quidditatiuè. Resp. Tromb. in formal. Ens finitum, & infinitum dupliciter considerantur fundamentaliter, & formaliter. Fundamentaliter distinguuntur essentialiter, & non præcisè ratione finitatis, vel infinitatis, sed ratione essentiæ, ad quam ista sequuntur, se ipsis distinguuntur essẽtialiter. Si vero capiãtur formaliter, tãtũ modaliter distingũtur, Quæres Concesso, quod modus intrinsecus non variat rationem formalem cui additur, nec eius, quod contrahit. An variet rationem formalem constituti per ipsum? Hęc est tertia comparatio modi intrinseci, quando comparatur ad constitutum, & non variat rationem eius, vt dicit Franc. d. 8. Q. 5. Et in hoc differt modus a differentia. Nam differentia variat rationem constituti per eam, & modus intrinsecus non. Vnde per sui appositionem, & remotionem variat rationem formalem hominis, & ita concludo, quod modus nullius variat rationem formalem, nec contracti, nec eius, cui aduenit, nec constituti per eum. Trombetta vult, quod dicatur modus intrinsecus, quia non ingreditur in quidditatem eius, cuius est, & quia non distinguitur ab eo formaliter positiuè, quia nullam formalitatem habet, quod est verum de modo intrinseco specifico, sed non de consequente esse indiuiduale, sicut intensio, & remissio: nam illi gradus sunt formalitates, quia terminant motum alterationis. Franc. d. 8. q. 3. & d. 9. q. 1. dicit, quod dicitur modus intrinsecus, quia reducitur ad idem genus, ad quod ratio formalis, cuius est modus, & quia non variat rationem formalem constituti, & est per se inconceptibilis, quia non potest concipi sine re, cuius est modus, tamen potest diffiniri: & sic non in se vt terminat, saltem intellectionem concomitantem rem, cuius est modus, & non seorsum, & in ratione talis concumitantię diffinitur, & noscitur. Adde; quod sunt aliqui tenentes modum intrinsecum variare rationem, formalem constituti, & id est contra. Auct. Formal. Salua eum. Distinguendo de vltima ratione constitutiua, quæ bene variatur, sed talis non debet vocari ratio formalis, cum modus non sit formalitas, sed tantum ratio modalis. His dictis. Resp. contradic. Decem prædicamenta non tantum per modos distinguntur, sed (vt ait Canon.) per proprias quidditates nobis ignotas, tamen quantum ad nostrum modum concipiendi confusè distinguntur per modos; absolutè verò, & formaliter per quidditates. Dices si modus intrinsecus non variat rationem formalem, Deus non est distinctus formaliter à creatura, quia ens diuiditur per finitum, & infinitum. Resp. quære. Dices amplius quando prædicatur concretum de abstracto, propositio non est vera, nisi in primo modo dicendi per se, sed in hac, Essentia diuina est infinita, prædicatur concretum de abstracto, ergo est in primo modo, ergo modus intrinsecus non variat rationem formalem; nam quod sic prædicatur, dicit formalitatem. Dico. Essentia diuina est infinita, ergo prædicatio quidditatiua, tunc esset verum, quando esset in primo

modo

modo, & in primo gradu, at ista non est in primo gradu primi modi. Et sic patet ad difficultatem.

17. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad R. dicit. Includere aliquid formaliter, vt in communi, est includere aliquid in ratione sua essentiali, ex quo patet, quod superius sit idem formaliter suo inferiori. Oppositum huius patet lib. 1. d. 2. p. 2. Q. 1. ad Hh. vbi vult, quod inferius sit idem formaliter superiori.

Lucas. Resp. Esse idem formaliter tripliciter sumitur. Primo, vt idem est, quod includere aliquid in sua ratione formali. Secundo quod idem est, quod esse de ratione formali alterius. Tertio, vt idẽ est quod dicere eãdẽ formalitatem. Dico ergo. Inferius est idem formaliter superiori primo modo, & non econtra, & est identitas formalis non mutua. Sic loquitur Scotus d. 2. pr. Superius est idem formaliter inferiori directe posito sub eo, secundo modo, & non e contra, & est etiam identitas formalis non mutua. Hoc modo loquitur Sco. d. 8. pr. At superius, & inferius, non dicunt eadem formalitatem.

18. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. adfert in corp. quæst. rationes, & auctoritates probantes distinctionem formalem inter attributa. Oppositum ita deducitur. Nihil est ponendum in diuinis, nisi quod habetur ratione naturali, vel fide, aut sacra pagina, vel Auctore autentico, At hæ formalitates non habentur ab aliquo horum, quod in Deo sint ponendæ, ergo non sunt ponendæ.

Lucas. Resp. Vtique ratione naturali, fide, sacra scriptura, & dictis Doctorum autenticorum intentum Scoti probatur. Et primo, ratione naturali. Quandocunque aliqua sic se habent, quod aliquid conuenit vni ex natura rei, secluso opere intellectus, quod non conuenit alteri, ibi est distinctio ex natura rei, at intellectui, secluso omni opere intellectus, diuino conuenit intelligere, & non conuenit voluntati, ergo distinguuntur ex natura rei. Tum, quando vnum est absolutum a parte rei formaliter, & quidditatiue, & aliud est formaliter relatiuum, illa dicunt distinctas formalitates, multa sic sunt in Deo. Pro ista probatione naturali poterunt adduci illę duodecim contrad. Franc. lib. 1. d. 8. Q. 3. Prima est, Pater producit filium intellectu, & non voluntate, & Spiritum Sanctum voluntate, & non intellectu, ergo &c. Secunda Actus intelligendi terminatur ad bona, & ad mala, & actus volendi terminatur tantum ad bona, ergo distinctio. Tertia. Deus sua volitione bona vult, & non mala, & sua nolitione mala, & non bona, ergo &c. Quarta. Deus ab æterno voluit omnia, quæ facta sunt voluntate beneplaciti, sed non voluntate signi. Quinta, Potentia ordinata non potest velle aliquid, quod potest velle potentię absoluta. Sexta, Notitia simplicis visionis non est notitia simplicis intelligentiæ. Septima, Sapientia diuina est de æternis, & scientia de temporalibus. Octaua, Aliquid conuenit iustitiæ, quod non conuenit misericordiæ. Nona, Deus fruitur se, & nõ creatura, & vtitur creatura nõ se. Decima, Infinitas repugnat relationi diuinæ, non tamen necessitas. Vndecima, Ratio substãtiæ cõmunicatur lapidi, & non spiritus ratio. Vltima fundatur in causalitate, & ęternitate. Deus est æternus. id est naturaliter notum, Deus est efficiens; non est sic, loquendo de efficientia, vt loquuntur Theologi. Fide quoque sic patet. Credimus, quod Essentia diuina est communicabilis, & de facto communicatur tribus personis, & est absolutissima

ſima. Paternitas autem nec eſt communicabilis, nec communicatur, nec eſt ens abſolutum, ergo fide, in Deo eſt diſtinctio formalitatum. Et ſcriptura probatur. Ad Rom. 1 Inuiſibilia Dei, per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur. Hæc autem inuiſibilia, aut ſunt eſſentialia, & habetur propoſitum, quod multa eſſentialia ſunt conſpecta, & non ficta; aut ſunt perſonalia. Hæc autem ſecundum Aug. & Hilar: non conceduntur plura in neutro genere. Perſonæ enim ſunt plures, & non plura. Rurſus ad Rom. c. 2. dicitur, quod benignitas Dei adducit illum ad pænitentiam, qui in futurum iram eius theſaurizat, & ſic Deus, nunc ad iſtum habet benignitatem, & non iram, & in futurum iram, & non benignitatem, ergo, inter hæc a poſteriori eſt neceſſaria aliqua diſtinctio. Etiam ad Rom. 11. O. altitudo diuitiarum ſap. & ſcien. Dei &c. Aut idem intelligitur per ſcientiam, & ſapientiã, & tunc foret inutilis repetitio; aut aliquo modo non ſunt idem, & habetur propoſitum. Tandem pr. ad Cor. cap. 2. Ea quę ſunt Dei, nemo, nouit, niſi Spiritus Dei. Ex quo habetur, quod Spiritus Sanctus plura cognoſcit intuitiuè, ergo ſunt ibi ex natura rei. Ex dictis etiam ſanctorum patent hæ formalitates, lege Scotum d. 8. Q. 4. lib. 1.. Dices; omne illud, quod eſt perfectum ſimpliciter includit omnem perfectionem ſimpliciter modo perfectiſſimo, ſed Deus eſt ens perfectiſſimum & attributa dicunt perfectionem ſimpliciter, ergo Eſſentia diuina continebit attributa modo perfectiſſimo, cum quo non poteſt ſtare formalis diſtinctio. Franc. lib. 1. d. 8. Q. 2. ſic reſp. huic difficult. quamuis primus modus perſeitatis ſit principalior, non tamen maior, quia non ſolum primus, ſed etiam ſecundus ſtat cum infinitate, & ſumma perfectione, ſicut primum ſignum originis eſt principalius, ſed non perfectius ſecundum Hil. lib. de Trin. Attributa autem, quamuis ſint ita perfecta, ſicut Eſſentia. vt pręciſa ab omnibus attributis, ſicut cum eis ſumpta ſimul, & hoc eſt, propter vnicam quantitatem virtutis, ſcilicet infinitatem, tamen opus eſt, quod in perfectiſſimo ſit omnis perfectio ſimpliciter, ſed non quidditatiuè. Dices adhuc. Diuina Eſſentia eſt perfectiſſima in ſua ratione quidditatiua, & tamen poteſt intelligi aliquid perfectius ea, ſi, vt ſic accepta, non includat omnem perfectionem ſimpliciter, ſicut ſuppoſitum non includens omnem perfectionem ſimpliciter non eſt perfectiſſimum. Ad id ſic reſp. Franc. Eſſentia eſt perfectiſſima in ſua ratione formali, quia omnem perfectionem includit eo modo. quo aliquid eſt natum includere, non quidditatiuè, quia hoc ſibi repugnat, ſed tantum identicè. Dices, tandem, omnis creatura eſt imperfecta, eo quod caret aliqua perfectione, ergo Eſſentia diuina, ſi caret aliqua perfectione, in ſua quidditate erit imperfecta. Reſp. idem Franc. Eſſentia diuina non caret ſimpliciter aliqua perfectione, ſed tamen cum præciſione, ſcilicet quidditatiuè caret, quæ carentia propriè nunquam eſt ibi pro illo ſigno, pro quo natum eſt ineſſe ſibi oppoſitum carentiæ, ſicut catulus ante nonum diem non eſt cæcus, quia nullo pacto nata eſt ſibi in eſſe viſio. Pro diſtinctione attrib. potes videre Auer. 12. Meth. 39. qui ibi tenet, quod tantum diſtinguuntur ratione, tamen lib. Deſt. deſt. diſp. 4. dub. 3. & diſp. 5. dub. 4. ponit attributa ſecundum rationem formalem, & diſputatur ibidem. Vnde eſt, cum attributa ſint formaliter in Deo, quod non faciant cmpoſitionem. Ex quo patet, nihil reſoluti poſſe haberi de

distin-

distinctione attributorum in via Auer. Imo Baccon. lib. 1. d. 2. Q. vii. ar. 5. ait, in sequendo viam Auerr. Tenendum est, quod ea, quę sũt in Deo, differant sola ratione, sed secus est (ait ille) in sequendo viam Theologicam beati Aug. qui Baccon. circa attributorum distinctionem posuit mediam opinionem inter Sco. & D. Thom. & loco citato dicit sic, Venio ad punctum quęst. & sic teneo, quod attributa distinguuntur ex natura rei, quod est contra Aureolum, non per absolutas rationes, at per respectiuas. Vnde intelligendum est, quod distinctio attributorum ex natura rei potest intelligi dupliciter: primo, intelligendo attributum, quantum ad per se rationem formalem attributi scilicet prout quælibet ratio attributalis dicit quandam perfectionalem rationem absolutam, per quem modum Sco. accipit attributum. Secundo, quod est contra Sco., quod quælibet ratio attributalis habeat propriam intelligibilitatem per quam conuenit sibi distinctè repræsentari intellectui, vt in hoc exemplo. Non solum sapientia, & veritas, quę specialiter respiciunt intellectum, retinent suos respectus, secundum quos nata sunt repræsentari ipsi intellectui, quæ etiam respiciunt voluntatem, vt bonitas, & fælicitas retinent proprios respectus in ordine ad voluntatem, & e contra, intellectus, & voluntas retinent suos respectus in ordine ad alia obiecta; & sic de alijs attributis, retinent suas proprias intelligibilitates, siue repræsentatiuitates, secundum quas nata sunt distinctè concipi ab intellectu. Hæc Baccon. Vbi vult, quod illi respectus sint ex natura rei, sed non ipsa absoluta. At hæc positio stare non potest. Nam diuersi respectus ex natura rei non oriuntur nisi ex diuersitate fundamentorum, & absolutorum ex natura rei; ergo implicat illa sua distinctio respectuum sine distinctione absolutorum. Dimittatur itaque ista opinio includens contradictionem. Motiua Thomistarum, Occam, & aliorum, & responsiones illorum ad argumenta, & impugnationes responsionum videas in Licheto d. 8. Q. 4. lib. 1. vbi exposita litera Scoti, omnium aduersariorum Scoti fundamenta euertit.

29. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad Y. dicit. Deus quiddi tatiuè est bonus, & sapiens, non sic eodem est Deus, & pater. Oppositum huius videtur habere Damasc. lib. 1. cap. 4. Si iustum, si bonum, si tale quid dixeris, non naturam, sed quæ circa naturam dicis, igitur Deus non est quidditatiuè bonus, & sapiens.

Lucas. Resp. Quidditatiuæ in litera Scoti, bifariam sumitur, primo, vt idem est, quod essentialiter, & sic Deus non est quidditatiuè bonus, & sapiens, & sic concludit Damascenus, qui etiam potest esse contra Thomistas tenentes omnes perfectiones simpliciter poni in diffinitione Essentiæ diuinæ. Secundo, vt distinguitur contra hipostaticè, seu notionaliter, & hoc modo capitur a Scoto. Nam Deus est quidditatiuè bonus, & sapiens, idest vt Deus, & non vt in personis.

30. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad Z. dicit, Concipiendo abstractum, vltima abstractione concipitur, ad quodcunque, quod est extra propriam rationem quidditatis; ideo hæc est falsa. Animalitas est rationalitas, & ecõuerso. Oppositum tamen videtur sequi ex hoc in doctrina Scoti. Nam videtur concedere, quod ista possit esse vera humanitas, vt humanitas, non excludit ea, quæ sunt de ratione formali quidditatiua, ergo hæc est vera. Humanitas est animalitas.

Resp.

Lucas. Resp. Lich. sic ait. Animalitas, vt animalitas nullum suppositum concernit, & ideo nullo modo potest verificari de inferiori, vt dictum est lib. 1. d. 5. Q. 1. Non enim dicit Sco. quod illud quod est de quidditate alterius possit predicari de eo vltima abstractione, sed quod si prædicaretur, tunc prædicaretur in primo modo. Vigerius ait sic. Si debet verificari talis prędicatio, prædicatum in huiusmodi debet dicere præcisam, & adæquatam quidditatem, quod vt vides, non facit animalitas respectu humanitatis. Adde tu. Ideo hęc non est vera, humanitas est animalitas, quia prædicatur pars per modum partis, hęc autem est vera, homo est animal, quia prædicatur pars per modum totius. Errant igitur affirmantes, quod hęc sit vera, humanitas est animalitas, & cōtra hos est Sco. 16. Q. Vniuersaliū, vbi sic ait. Si ista esset vera, humanitas est animalitas, esset per se, & sic ista esset per se, humanitas est rationalitas. Et ex his in tertia figura sequeretur quod ista esset per se rationalitas est per se animalitas, quod est contra Arist. 3. Meth. 11. vbi vult genus non posse prædicari de differentia per se.

21. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad princip. resp. vult, quod attributa sint formaliter infinita, & ab inuicem formaliter distincta. Oppositum videtur sequi in doctrina eius. Nam hoc admisso, viderentur esse plures existētiæ in Deo formaliter distinctæ; quia quidditas, & existentia sunt idem realiter.

Lucas. Resp. Lichetus sic ait. Nullum video inconueniens esse, immo hoc est simpliciter necessarium ponere in Deo plures existentias ex natura rei distinctas, esset tamen inconueniens ponere plures existentias realiter, & essentialiter distinctas. Idem dicendum est de infinitate. Infinitas vnius attributi distinguitur formaliter ab infinitate alterius, & tot sunt ibi infinitates, quot sunt attributa, Licet Franc. d. 2. Q. 1. velit, quod vnica infinitate, omnia, quæ in Deo sunt infinitentur, potest tamen ad bonū sensū trahi, vt sit vna infinitas realis, sicut dictū est de existentia.

22. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad Z. dicit. Oppositum est in Deo, quia abstrahendo sapientiam à quocunque, quod est extra rationem sapientiæ, & bonitatem similiter abstrahendo à quocunque, quod est extra rationē eius formaliter, remanet vtraque quidditas præcisè sumpta formaliter infinita. Oppositum videtur colligi ex 5. Q. quol. vbi Scotus vult, quod modus intrinsecus non sit de quidditate rei, & tamen ex dicto Scoti d. 8. 1. colligitur, quod modus intrinsecus sit de quidditate, & quod prędicetur in primo modo dicendi per se, cum prædicetur de illa quidditate vltimatè abstracta, vt puta, bonitas est infinita.

Lucas. Resp. Antequam dicam ad difficult. Nota, quod huiusmodi prædicationes, bonitas est sapientia &c. sunt veræ prædicatione identica, quæ prædicatio tunc est, quando ambo extrema, vel saltem alterum extremum est formaliter, aut permissiuè infinitum, quicquid dicat Vigerius, asserens, quod istæ propositiones, rationalitas est entitas, bonitas est entitas, sunt tantum veræ, prout conueniunt in tertio, & non possunt reddi veræ ratione infinitatis permissiuè, quoniam Scotus d. 8. p. Q. 4. ad princip. tantum facit mentionem de propositione identica ex infinitate alterius extremi infiniti formaliter, & non facit aliquam mentionem de propositione identica propter infinitatem permissiuam alterius extremi, sed id est contra omnes Scotistas communiter, præcipuè Auctor. for. cap. de dist. & ident. Formali, & Tromb. ibidem, assignan-

tes; quod propositio identica fit tribus modis, vt iam dictum est, & 3. Q. 1. dicit Sco. quod tales propositiones identicę ratione identitatis per missiuè conceduntur propter infinitatem alterius extremi excedentis. Cum dicitur. Sco. non posuit hanc propositionem d. 8. p. Dic Locus ab auctoritate negatiuè non valet. Rursus, facit ibi mentionem de propositione identica, quæ ad rem ibi faciebat. His visis, dico ad contrad. hæ propositiones, bonitas est infinita &c. conceduntur in bono sensu, tamen de rigore sermonis sunt falsæ, quia cum subiectum sit vltimatè abstractum, & prædicatum non possit prædicari nisi formaliter, si essent veræ, essent in primo modo, quod non est verum. Dices. Sco. ait, facta illa abstractione adhuc vtraque quidditas remanet formaliter infinita. Dico. Sco. sic intelligit; remanet formaliter infinitę, idest non sunt tantum infinitæ realiter, vt relationes, sed formalitate propria; istaque expositio est necessaria, quia aliter modus intrinsecus variaret rationem formalem, quod tamen negatur à Scoto.

23. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 4. ad princ. dicit hæc non conceditur in diuinis. Paternitas est spiratio actiua, neque vt vera formaliter, neque per identitatem. Ex quo sequitur, quod generatio actiua, & spiratio actiua sunt distincta realiter. Oppositum huius est determinatio Ecclesiæ, quæ determinauit, quod in Deo sunt tres res realiter distinctæ, & Deus non esset trinus, at quaternarius.

Lucas. Resp. Franc. lib. 1. d. 8. Q. 5. habet hæc verba. Sed in diuinis est trinitas rerum, sed non quaternitas, Est ibi secundum omnes quaternitas relationum, non fabricata ab anima, ergo distinctio ex natura rei inter quatuor relationes, quæ non est realis, quia ibi sic essent tot res, quot sunt relationes, quod est falsum. Hæc Franc. Bonau. d. 26. pr. Q. 4. dicit, quod generatio actiua, & spiratio actiua distinguntur realiter. Burlifer exponit, idest formaliter, & dicit, ita se glosare Bonauenturam, vt eum concordet cum Scoto tenente, quod, tantum distinguntur formaliter. At id est falsum, vt patet ex litera Scoti superius citata, & Burlifer dixit insequendo opinionem Scotistarum, qui in hoc errat, vt patet etiam ex sententia Scoti d. 13. lib. 1. His notatis, dico ad formam dubij. Ecclesia determinauit, quod tantum sunt tres res subsistentes realiter distinctæ, sed non absolutè determinauit, quod sint tres res. Sunt in diuinis igitur quatuor res distinctæ, & necessariò sunt. Nam duæ sunt origines, & cuicunque origini correspondent duæ relationes, actiua, scilicet, & passiua, ergo de necessitate erunt quatuor relationes Dices. Si spiratio actiua distinguitur realiter ab alijs, cur non habet personam correspondentem sibi, sicut alię? Dico, quod habet personam correspondentem, scilicet Spiritum Sanctum. Quare non constituit, quia non est propria vni personæ, sed duabus, & relatio propria est illa, quę vltimatè constituit.

Octaua dist. Quæst. quinta, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS l. 1. d. 8. Q. 5. ad A. citãs dictũ Arist. 7. Phi. dicit. õne quod mouetur ab alio mouetur. Oppos. huius patet in via Sco. plurimus loci. Nã ele

mẽta mouẽtur à se ipsis, & multa possũt esse in actu virtuali, & in potẽtia formali respectu eiusdẽ, vt est subiectum respectu passionis, & animatum respectu quantitatis, & grauia, & leuia respectu suorum vbi, & animalia se mouentia progressiuè, & aqua calefacta reducit se ad frigiditatem, & potentia cognitiua, & appetitiua mouent se ad actus suos. His ergo stantibus, quomodo est verum dictum Arist. Omne quod mouetur ab alio mouetur.

Lucas. Resp. Omnia, quæ dicta sunt, & omnes illę potentiæ dupliciter possunt se mouere. vel ad actus secundos, vel ad actum primum, verum est quod possunt se mouere ad actus secundos, sed non ad actum primum itaque effectiuè, quantum ad actum primum mouentur ab alio, & ità saluatur dictum Arist. Omne quod mouetur &c. Id etiam docet Scotus lib. 2. d. 2. Q. 10. & 9. Methap. Q. 14. Hoc idem ait Rubion. d. 8. p. Q. 7. cum ista glosula tenet ratio Arist. At nota quod Galenus in lib. contra demõstrationem Arist. dicit, quod ratio illa nihil valet. Idem ait Greg. vt recitat Soncin. Q. 8. 9. Meth. Themistius dicit. Illam rationem superfluere. Scotus ait. Si fortè valet, tamen diminutè concludit, licet ducat eam ad bonum sensum lib. 2. vt dictum est. D. Thom. vult illam rationem esse à priori, & propter quid. Auer. verò, quod sit tantum demostratio signi. Huic assentit Sco. vt habet 9. Methaph. Q. 14. Cum dixit Arist. quod tantum quiescit ad quietem partis, li, ad tenetur consecutiuè non causaliter. Et Auer. resp. Galeno pro Arist. 7. Phis. cap. 1. ait. Galenus fuit deceptus: nam cum dixit Arist. Omne quod mouetur &c. Non intellexit ab extrinseco, sed ab alio, quatenus mouetur à parte, & mouet se ipsam. At semper dubitatur, quomodo ratio Arist. concludat intentum suum. Habet enim probare, quod omne, quod mouetur, mouetur ab aliquo extrinseco, quod non facit illa ratio, vt patet. Idcirco non mirum est, si multi dixerunt eam non valere. Poterit tamen dici quod ratio Arist. probat, præsupposito, quod Deus non habeat partes integrales; quo stante, sequitur ipsum non posse moueri ad quietem suarum partium cum non sint.

2. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad A. dicit ad hoc, vt rationes illæ 5. 7. 8. Phis. vbi Arist. probat immortalitatem Dei, valeant, indigent expositione. Et fortè non plus concludunt, nisi quod primum non mouetur, vt corpus, sed vt virtus in corpore, sicut anima mouetur per accidens in corpore moto. Oppositum huius habet lib. 2. d. 2. Q. 10. vbi exponendo loca illa Arist. tuetur. rationes illas valere.

Lucas. Resp. Scotus d. 8. pr. dicit (forte non plus concludunt &c.) Vt Theologus, tenens Angelos esse simpliciter mobiles, & ab eo declaratur lib. 2. d. 2. Q. 9. At Philosopho sat est ad concludẽdã immobilitatẽ, quod non moueatur, vt corpus, at vt virtus in corpore, quia ad id bene sequitur immobilitas. Ex hocque concludit Arist. quamlibet substantiam abstractã, seu non eductam de potentia materiæ esse simpliciter immobilem. Idcirco 8. phis. post quam concluserat per hosce processus motorem immobilem, ait. Vtrum autem sit vnus talis motor: aut plures, alterius negocij est, quam Phisici, quia pertinet ad Methap. Ideo 12. Methap. concludit Arist. tot esse tales motores, quot sunt orbes mobiles; & si (vt ipse concludit) sit vnus primus motor simpliciter immobilis, idest independens in suo motu. Rationes tamen philosophi non concludunt contra theologum. s. probando substantias abstractas, alias

a pri-

à prima, esse simpliciter immobiles, quia communiter adducuntur rationes Arist. 6. phis. quibus probat indiuisibile non posse moueri. Ad quas posset dici, quod concludunt indiuisibilia de genere quantitatis non posse moueri, contra Democr. & Plat. asserentes oppositum. Vel indiuisibile non potest moueri per Arist. arguentem contra illos, dicentes totam causam successionis, continuitatis motus esse ex parte mobilis, & tamen ponebant indiuisibile posse moueri, ita quod illa argumenta sunt ad hominem. Ad argum. vero 8. phis. & 12. Metha. potest dici, quod, vt procedunt de alijs à primo, concludunt, quod ens abstractum non sit mobile, vt corpus, vel vt virtus in corpore, ex hoc si inferas, ergo simpliciter immobile, negatur. Nam ad concludendam immobilitatem simpliciter, requiritur infinitudo, seu in dependentia, quia incompossibilitas terminorum, vt dicitur in 2. est causa successionis in motu respectu potentiæ finitæ. Itaque infinitas in entitate, & necessitas à se, & huiusmodi prędicata concludunt immobilitatem.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad B. dicit. Henr. dicens, primum modum habendi esse, scilicet ex se formaliter esse necesse esse, & ab alio causaliter, non esse ad mentem Arist. Dicit inquam Sco. non bene se habere. Oppositum hujus patet ex Arist. 2. Phis. 29. & 2. Meth. 6. & 5. Meth. 2. vbi diffiniens causam efficientem, ait, quod est causa, vnde motus, ergo si Intelligentiæ haberent causam efficientem, essent effectæ per motũ, quod est falsum.

Lucas. Resp. Scotus 9. Meth. Q. 3. & 4. docet, quod Arist. nec in Phis. nec in Methap. diffinit potentiam actiuam methaph. at phisicè semper. Dices, quomodo debet methaph. diffiniri? Sic methap. habet diffiniri ait Scotus. Potentia actiua est principium efficiendi aliud, inquantum aliud; sicque patet ad difficultatem. Dices. Philosophus naturalis non debet diffinire, nisi quod est sensibile, vel ex sensibilibus deducibile, sed nec per sensum, nec ex sensibilibus possumus concludere, quod sit agens sine motu, ergo &c. Negatur minor; nam sicut ex mobilibus manu ducimur ad primum immobile, ita ex effectibus ad primum efficiens; at de his superius sat diximus. Adhuc dices. Si habet esse ab alio, ergo ex se habet non esse, ergo est possibile non esse, & ita non habet esse necessarium. Dico ex se habet non esse effectiuè, sed non formaliter. Denuo dices. Auer. 12. Methap. 9. ait. Omne compositum est nouum, & ità Intelligentiæ cum sint compositæ, erunt nouæ, quod sint compositæ patet, ex l. 1. d. 8. Q. 1. Dico ad dictum Auer. sic. Omne compositum est nouum, idest dependens; si sic, daretur saltem creatio æterna; concedo in via Philosophi dari creationem ęternam. Dices iterum, vel necessitas est de essentia talis entis, vel non; dico, quod necessitas est modus intrinsecus, & non est de essentia, & illud ens est formaliter necessarium ex se, sed non à se. Dices tandem: aut producitur per motum, aut per mutationem, non per motum, quia tunc non esset æterna, nec per mutationem, quia talis requirit subiectum, vt ait Scotus l. 2. d. 4. & 5. & alibi. Dico, nec per motum, nec per mutationem, sed per simplicem creationem, quæ nec est motus, nec mutatio.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad B. dicit, citans dictum Arist. 12. Methap. Cuiuscunque est causa finalis, eius est causa efficiens. ex quibus verbis elici potest, quod corpora cælestia, & Intelligentiæ dependent à pri-

ma non solum in genere causæ finalis, sed etiam efficientis. Idque clarius dicit lib. 2. d. 1. Q. 2. & ita in via Arist. ex Scoto datur vera creatio in qua creans tantum natura, & non tempore præcedit creatum. Oppositum habet Arist. 1. Phis. 71. & Auer. in com. vbi concorditer aiunt Ex nihilo nihil fit, ergo Intelligentiæ non possunt sic causari.

Lucas. Resp. Pro hac difficultate tollenda, principiò videndum est, quomodo à Philosopho detur creatio; deinde firmatur opinio Scoti, & tandem resolutio habebitur: quo ad primum. Concedit creationem in hunc modum, idest productionem verè realem, ex puro nihilo. Vbi esse creantis tantum pręcedit esse creati ordine naturæ, & non durationis; & in tali creatione ex carentia subiecti est tantum productio sine omni mutatione. Creationem verò, quæ nullum subiectum præsupponit, cuius non esse duratione præcedit esse, nullo pacto Arist. concedit at sic Theologus. At quid est creatio? Dico ex Scoto lib. 4. d. 1. Q. 1. creatio est productio de nihilo. Creare ex prima d. 2. Q. 2. Est aliquid de nihilo producere in effectu. Creatura autem ex Scoto lib. 3. d. 11. Q. 1. est, quę accipit esse immediatè a primo efficiente post omnino nihil. Opinio Scoti est, quod Intelligentiæ omnes, corpora cælestia, materia prima, & omnia æterna (quicquid dicant Greg. & Baccon. l. 2. d. 5. Q. 1.) dependent à prima, non solum in genere causæ finalis, sed etiam efficientis, modo iam prædicto creantur, & firmatur hæc sententia his dictis. Primo, Arist. 2. Meth. t. 7. 8. probat statum in genere causæ efficientis, quod non esset, nisi omnia essent effecta a Deo; sed effectum primum, vt dicit Scotus lib. 2. d. 1. Q. 2. fuit factum, nullo alio præsupposito, ergo creatum. Secundo, id expresse ponit Arist. 6. Methap. cap. 2. & 9. Meth. cap. 4. vbi ponit verè creationem, in quantum est processio naturæ creantis ad creatam. Tertio, est auctor. Arist. 2. Methap. 4. Principia sempiternorum esse causas extremorum & quantum ad entitatem, & quantum ad veritatem. Et Auer. ibi dicit. Prima causa est tantum per se ens, & per se vera; alia autem sunt entia, & vera per veritatem eius, & esse eius. Quarto Auer. 12. Methap. dicit. In Intelligentijs est causa, & causatum &c. Quinto, Arist. 12. Methap. in fine, vult omnia dependere à prima causa in genere finalis causæ (quod etiam concedunt Greg. & Baccon.) sed causatio finis est mouere efficiens. Sexto, Arist. 5. Methaph. 6. concedit quorũdam necessariorum esse alteras causas. Septimo, Auer. 8. phis. 15. in fine com. ait, quod sunt res necessariæ, quæ non habent principia, nec causas, quia tunc procederetur in infinitum, deinde declarat, multa necessaria habere causas: & 6. Methap. expresse dicit. Entia abstracta sunt causæ corporum cęlestium, & 9. Methap. 1. & 2. vult, quod potẽtia actiua in plus se habeat, quam transmutatiua. Causatio autem non est mutatio, sed tantum productio, & ita poterit dari creatio, vbi materia non erit. Et lib. de subst. orbis, ait, Intelligentiam non solum mouere orbem, sed ipsum causare, & conseruare, at conseruare spectat ad genus causæ efficientis. His notatis, dico ad formam difficultatis. Creatio potest considerari dupliciter, vno modo, vt est productio in esse vero ex nihilo; secundo modo, vt origo passiua, per quam aliquid capit esse per istans; hacque distinctione possunt omnes auctoritates verificari, loquendo de creatione; secundo modo, & non primo. Rursus. Dum ait Arist. de nihilo nihil fit, loquebatur de gene-

generatione, & non de creatione. Dices, data veritate huius, sequitur quod materia sit effecta ab æterno, sed id est contra Arist. 1. Phis. 82. dicentem. Materia est ingenerabilis, & incorruptibilis. Concedo materiam non esse genitam, nec generabilem, nego tamen non esse effectam seu creatam, quia aliud est rem generari, & rem creari. Dices adhuc. Intelligentia secunda est sempiterna, ergo non est facta, quia, quod factum est, non potest esse incorruptibile ex 1. cæli 134. Dico; quędam est factio, quam concomitatur motus, vel mutatio. Alia est, quæ est simplex productio sine motu, & mutatione. Ratio concludit primo modo, sed non secundo. Dices tandem. Secunda intelligentia si est facta, ergo possibilis, quia omne factum possibile est, vt fiat, quia impossibile non potest fieri. Si cum hoc est necessaria, tunc natura possibilis vertitur in necessariam, contra Auer. 134. Dico, quod est possibilis possibilitate logica, quæ est non repugnantia terminorum sed non est possibilis, vt possibile quod conuertitur cum contingenti; aut distingue possibilitate ab æxtrinseco, vel ab intrinseco,

5. *Iacobus.* Sco. l. 1. d. 8. Q. 5. ad B. dicit. Nec est simile de figuris, & numeris, quia est, ibi prior, licet non sit causa effectiua posterioris, est tamen causa materialis, Oppositum apparet ex contrarietate; nam impossibile est, quod vna species sit causa alterius speciei.

Lucas. Resp. Scoti dictum intelligitur materialiter, non formaliter; quoniam (texte Porph.) duę species completæ non possunt tertiam constituere formaliter, secus est effectiuè, vt patet de generatione burdorum.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad B. dicit. Necessitas enim est conditio existentiæ; non igitur speciei conuenit, nisi in indiuiduis. Oppositū habet Scotus l. 4. d. 45. vbi vult naturam specificam habere existentiam competentem suę entitati.

Lucas. Resp. Quamuis non habeat propriam existentiam, sibi correspondentem, tamen sicut sua Essentia non distinguitur realiter à singulari, ita nec sua existentia ab existentia singularis, & tantum in sigularibus reperitur; & ita debet intelligi Scotus. Ex quo sequitur, quod species corruptibilium solum per accidens sunt necessarię, & elementum ab intrinseco secundum se totum est corruptibile, at non destruitur, quia rueret ordo vniuersi; sicque tantum ab extrinseco est incorruptibile.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1, d. 8. Q. 5. ad B. dicit corruptibile est ex causa intrinseca, quãdoque necessariò non est. Oppositum huius habet lib. 1. d. 8. Q. 1. vbi vult, quod nec materia, nec forma possint assequi actum suum sine agente extrinseco.

Lucas. Resp. Corruptibilia sunt in duplici differentia, homogenea, & ætherogenea, & vtraque corruptibilia sunt ab intrinseco, & extrinseco, sed diuersimodè. Nam ętherogenea corruptibia sunt ab intrinseco tripliciter. Primo, ex consumptione humidi radicalis. Secundo, quia illius partes sunt diuersarum rationum, & mutuo pugnant ad inuicem. Tertio, quia ex impuritate alimenti pars secundum speciem fit pars secundum materiam, vt ait Scotus lib. 2. d. 19. & lib. 4. d. 44. Q. 2. At est alius modus communis tam toti ætherogeneo, quam homo geno, scilicet appetitus materiæ semper machinantis ad maleficium, sed ex hoc præcisè tamen, nunquam reducetur ad actum ratione huius tantum, sed necessariò requiritur agens extrinsecum. Hisque patet ad contradictionem.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad G. dicit. Ex positione possibilis in esse, non sequitur impossibilitas, nec noua incompossibilitas alicui necessario, & alludit ad id, quod habet Arist. 9. Methap. 7. & 8. phis. 36. & 1. de gener. 8. vbi diffiniens possibile, sic dicit. Est autem possibile hoc, cui si existerit actus, cuius dicetur habere potentiam, nihil erit impossibile; hæcque diffinitio est similis illi, quæ habetur de contingenti Priorum lib. 1. 18. Dico autem contingere, & contingens, quo non existente necessario, posito autem in esse, vel non esse, per hoc nihil erit impossibile. Oppositum huius habet Scotus lib. 4. d. 49. Q. 13. in resp. ad vltimum princ. vbi sic ait. Ex possibili posito in esse, sequitur noua impossibilitas.

Lucas. Scoti dictum in 4. intelligitur de impossibilitate, quę est ab extrinseco, & non ab intrinseco, scilicet ratione potentiæ in se; quantum enim sic ex parte subiecti, ita potest recipere formas nouas, sicut ante; ab extrinseco ergo, & non ratione sui est illa repugnantia. Dices. Continuum est diuisibile in infinitum, & tamen si esset actu infinitum diuisum, sequeretur impossibile. Dico, actus correspondens diuisibilitati continui non est continuum, ex se actu diuisum; sed istud. continuum semper diuiditur, vt ait Zerbus. Vel consule resp. Scoti lib. 2. d. 2. Q. 9. Dices amplius. Album potest esse nigrum, & sedens potest stare, sed si ponatur in esse, sequitur impossibilitas. Dico, quod album potest esse nigrum, & similes sunt verę in sensu diuiso. Replicabis. Superficies simul habet potentiam ad albedinem, & ad nigredinem, ergo simul potest recipere. Dico, verum est quantum est ex se, sed repugnantia est ab extrinseco. Vel distingue, de simultate potentiæ, & de potentia simultatis.

9. *Iacobus.* Scotus l. 1. d. 8. q. 5. ad I. dicit. Philosophi concedunt communiter, quod prima causa naturaliter, & necessario causat primum causatum. Oppositum videtur habere Arist. 11. Met. 36. vbi dicit prima causa mouet, vt appetibile, & intelligibile. i. causat causatum per intellectum, & voluntatem, ergo non naturaliter.

Lucas. Resp. Naturaliter capitur dupliciter primo large, & idem est, quod necessario causare, id est non coactè causare, & sic spectat ad intellectum, & voluntatem, secundo strictè, & sic spectat ad intellectum solum; naturaliter capitur à Scoto primo, & nõ secũdo modo. Nota, quod ait. Causat primum causatum; quoniam vlt. Q. Quol. in fine habetur, quomodo sine sui mutatione potest Deus contingenter causare aliquid de nouo in istis inferiorioribus & ista contigentia accipitur ex diuersitate accepta in his inferioribus. At non sic est de primo causato.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad K. dicit. Intellectus agens naturaliter perficitur sua actione. Oppositum patet ex Scoto pluribus locis, nam actio intellectus agentis, siue sit intellectio, siue species intelligibilis recipitur in intellectu possibili, ergo per eam non perficitur intellectus agẽs.

Lucas. Resp. Vigerius dicit, quod intellectus agens capitur a Scoto pro intellectu possibili. Adde tu, Intellectus agens capitur pro intellectu actiuo. Vel dic, Intellectus agens perficitur realiter, non formaliter.

11. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad I. in quadam resp. pro Auic. dicit. Ita tamen quod illa productio perfectionis in alio non sit finis, sicut nec finis aquę est infrigidare, Ex quibus verbis vult habere, quod Deus, licet causet alia, non tamen perficitur ab illis. Oppositum habet Arist. 12. Methap.

thap. 48. diceus, Omnis substantia impassibilis est sortita optimum finem, ergo videtur substantia impassibilis perfici.

Lucas. Resp. Duplex est finis, perficiens, & proueniens ex perfectione, beatitudo in substantijs impassibilibus est finis perficiens, sed mouere (quia dicit Arist. sortitæ sunt optimum finem, quia sunt causæ actiuę lationum) est finis ex perfectione proueniens. Similiter debet glosari dictum Auer. 12. Meth. 36. motus est finis Intelligentiarum, non finis perficiens, sed finis proueniens ex perfectione.

12.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad O. dicit. Ex minus impossibili non sequitur impossibilius, sicut, nec ex minus falso sequitur falsius. Oppositum huius est id, quod communiter dicitur. Ad impossibile sequitur quodlibet.

Luca. Resp. Scoti dictum, ex minus impossibili non sequitur impossibilius, veritatem habet in formali consequentia. Nam benè de materia sequi potest secundum communiter dictum. Ad impos. seq. quod. licet nunquam id dixerit Arist.. Sed dixit. quodlibet cum quolibet, vel eius oppositum stat. Similiter potest dici de falso, & minus falso, de necessario, & minus necessario & consimilibus.

13.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad O. tenet quod ex negatione minus necessarij non sequatur negatio magis necessarij: at e conuerso bene sequitur. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 1. Q. 1. art. 3. vbi ait. Per impossibile, negata productione ad intra, propter id non debet negari productio ad extra, ergo ex negatione minus necessarij non debet negari magis necessarium.

Lucas. Resp. Vigerius sic ait. Quamuis productio ad intra sit magis necessaria & ideo negare illam sit maius impossibile, tamen comparando eas inter se, negando primam, maneret tamèn tota potentia causatiua in vna persona, sicut nunc est in tribus. Et ideo minor est necessitas secundæ productionis, scilicet ad extra ad suam causam. Aut dicas: Sco. intelligit, quando inter magis necessarium, & minus necessarium est talis ordo, quod ab intrinseca ratione repugnat minus necessarium poni, magis necessario non posito, quod sic non est de productione ad intra, & de productione ad extra, vt lib. 2 notat Sco. Adde. Hæc instantia non videtur contra Scotum. Nam Scotus 8. pr. habet pro inconuenienti, quod magis necessarium ponatur non esse propter non esse minus necessarij, & non vult, quod possit minus necessarium poni in esse, magis necessario non posito.

14.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8 Q. 5. ad R. dicit. Sicut in entibus entitas causæ est formaliter alia ab entitate causati. Oppositum habet lib. 1. d. 2. p. 2 Q. 2. & alibi, vbi vult, quod inter causam, & causatum sit distinctio realis.

Lucas. Resp. Dum ait Scotus d. 8. pr. quod inter causam, & causatum est destinctio realis, his verbis, ponat veritatem aliam à veritate &c. Sicut in entibus entitas causæ est formaliter alia ab entitate causati, li, formaliter, capitur, vt est aduerbium deductum à forma, & non deducitur à formalitate. Similiter potest dici, de li, realiter, vt venit à re, & vt venit à realitate, vt notat Auct. formal. cap. de dist. & Ident. reali.

15.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. dicit in rationibus contra Philosophos. Deus se solo potest causare omnem entitatem absolutam, non sic est de respectiua, vt notant Scotistæ. Oppositum potest sic deduci in via Scoti. Deus potest suplere omnem causam efficientem, ergo poterit suplere

cau-

causalitatem effectiuam fundamenti, & termini, sicque sine fundamēto, & termino poterit causare relationem.

Lucas. Resp. Vigerius ita ait. Deus potest suplere causalitatem efficientis in absolutis, non autem in respectiuis. At melius. Deus & si possit supplere causalitatem effectiuam fundamenti, & termini, non tamen suplet rationem fundatiuam, vel terminatiuam.

16. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad T. dicit. Causa prior prius naturaliter respicit causatum, quam causa posterior. Ex quibus verbis videtur velle, quod prima causa sit prior prioritate naturæ, perfectionis, & originis. Oppositum habet lib. 2. d. 37. ad V. vbi sic inquit. Resp. Dico, quod prioritas, quæ includit posse esse sine contradictione, non est ordo in causis vt causant effectum communem, sed simul causant. Sicut enim; loquendo de diuersis generibus causarum, non prius natura materia materiat, quam efficiens efficiat, quasi sine cotradictione possit esse materiatum, & non effectum, vel e conuerso: sed tantum prius natura, idest perfectius vna causa causat, quam alia, ita in eodem genere causę, diuersæ causæ ordinatæ, licet habeant ordinem secundum perfectius, & imperfectius causare, non tamen habent prioritatem naturæ, quæ dicat posse esse sine inuicem respectu tertij, imo sicut in vno instanti naturæ materia materiat, & efficiens efficit, ita duæ causæ efficientes ordinatæ in vno instanti naturæ causant effectum communem: ita quod neutra causat sine altera. Hæc Scotus.

Lucas. Resp. Lich. sic dicit. Si illa causa prior sit libera, tunc tantum dicitur prior prioritate perfectionis, & ita dicitur prius causare, idest perfectius causare, sed tamen non est aliqua prioritas naturæ, sed si talis causa prior sit naturalis, tunc est prior, idest prius influit prioritate naturæ & etiam prioritate perfectionis. Vigerius autem ait. Ratio Scoti d. 8. pr. est ad hominem, & secundum dicentes causam primam in aliquo priori naturæ causare effectum, quam causa secunda. Et certè in via Scoti debet tueri, quod in eodem instanti temporis, naturæ, & originis prima concurrat cum secunda ad causandum effectum, ita quod si ibi sit ordo causarum inter se, non tamen in causando effectum, quem omnes simul attingunt. Idque dicit Sco. lib. 2. vt dictum est, & 9. Meth. Q. 3. & 4. id potest deduci. Hinc puto Licheto Vigerium melius dixisse, quod v. hæc probatio Scoti non est ad eius mentem, at aliorum, Et nota, signa uaturæ inter primam, & secundam causam, in quantum causant vnum effectum communem, sunt signa a quibus, & non signa in quibus.

17. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad V. dicit. Prima Intelligentia est mutabilis ab intellectione ad intellectionem. Oppositum huius habet d. 8. Q. 1. vbi negat omnem mutabilitatem, & cөmpositionem à prima Intelligentia.

Lucas. Resp. Quære.

18. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad Y. dicit Intellus creatus potest habere intellectionem cuiuscunque intelligibilis, non autem vnicam omnium, nec infinitas simul omnium intelligibilium. Oppositum huius habet lib. 3. d. 14. Q. 2. vbi vult, quod anima Christi potest recipere infinitas visiones, & non solum hoc, sed quod actiuè potest se habere ad illas.

Lucas. Resp. Scotus lib. 3. ponit plures modos dicendi, de intellectu animæ Christi, quorum tres sunt topicè dicti, quartus verò, qui est ad mentem eius, vult quod tantum habitualiter, & non actualiter possit anima

Christi videre infinita; sicque patet ad dubium.

19. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad. Y. dicit. Voluntate antiqua potest fieri nouus effectus, sine mutatione voluntatis, vt Deus in æternitate voluit aliud à se esse pro aliquo tempore, & tunc illud creauit, quando voluit esse. Oppositum habet Auer. 8. Phis. c. 8. & 15. vbi ait. Voluntas Dei non expectat tempus, cum talis expectatio imperfectionem ponat in expectante.

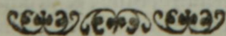
Lucas. Resp. Queras. Resp. At nota, quod voluntate antiqua possit venire effectus nouus sine eius transmutatione patet ex Articulo Parisiensi publicato sub Stephano illius vrbis Episcopo 1226. Dominica 4. quadragesimæ de Consilio illius ciuitatis omnium Theologorum, dicente sic. A uoluntate antiqua non potest nouum prouenire sine eius transmutatione præcedente, error. Et si omnes causæ aliquando fuerunt sub quiete necesse est ponere Deum mutabilem. Error. Et scias hęc, Deus voluit pro æterno, & ab æterno fore, si æterno potest determinare si voluit, & si fore, si determinat, voluit, esto quod à sit contingens, sunt ambæ verę, sed si determinat, fore, sunt ambæ falsę, & cum dicitur omnis actio infert passionem, verum est de actione facta cum motu. Et si dicatur. Agens agit actione, verum est, vt actu productiuo, sed non vt principio formali producendi, & nota, error Philosophorum est quia dicebant, Deum referri realiter ad creaturam, sicut creatura refertur realiter ad Deum. Ex quo sequitur, quod nihil immediatè potest producere Deus sine mutatione sui, quod est falsum.

20. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5. ad Y. dicit. Voluntas Dei vult, est immediata propositio respectu omnium contingentium. Oppositum habet Sco. 3. pro. Q. ad N. vbi vult quod prima contingentium sit. Essentia vult.

Lucas. Resp. Si ordo sit in contingentibus, & quomodo sit, aliàs dictum est. At scias id verum in via Scoti, primam omnium contingentium esse hanc Deus vult. Ad id quod dicit Sco. d. 8. pr. cum ibi non fuerit locus disputandi, quæ sit prior, sufficit sibi, quod ad propositum suum ibi, quod hæc, voluntas vult, sit prior, ita quod non habeat causam priorem, tamen in rigore sermonis, & secundum Scotum. Hæc est prima. Deus vult. Ista verò, voluntas vult, non est vera de rigore sermonis, sed conceditur ad bonum sensum.

21. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 8. Q. 5 ad Z. dicit. Necessitas repugnat omni respectui ad posterius, quia ex quo omne posterius est non necessarium primum, non potest habere necessariam habitudinem ad aliquid eorum. Oppositum huius patet sic in via Scoti. Relationes sunt posterius Essentia, & tamen sibi non repugnat necessitas, imo conuenit.

Lucas. Resp. Distingue posterius tempore, & origine. Nota, quod, vt aliquid sit perfectio simpliciter, duo requiruntur: quod sit essentiale, & quod sit ad se. Vnde omnis perfectio simpliciter est necessaria in Deo, sed non e contra, omne necessarium est perfectio simpliciter, quia paternitas in patre est necessaria, & tamen non est perfectio simpliciter. Ideo necessitas dicit perfectionem, vbi ipsa perfecto est compossibilis, ubi autem non est compossibilis, non dicit perfectionem, vt in relationibus.

NONA DISTINCTIO.

QVAESTIO VNICA.

LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.*

SCOTVS d. 9. Q. v. lib. 1. in initio in 2. argumento ad oppositum dicit. Si igitur est patri proprium semper genuisse. proprium est filio semper genitum esse, sicq; semper nascitur, & semper genitus est. Oppositum videtur habere l. 83. Q. 37. Aug. vbi ait, quod semper nascitur, non dum est; ergo si filius Dei est natus, non semper nascitur.

Lucas. Resp. Semper fuit creditum generationẽ semper fuisse filij ab æterno, & quod nunquam sit terminata, nec terminabitur: at in ęternum semper fuerunt, & erunt genitum, & generatio, ita quod semper erit ipsa productio, & ipsum productum: vt inquit Sco. 2. quolib. art. 3. & his firmatur dictis. Damasc. Primo ait. Deus est infinitè, & sine tempore ens, infinitè, & inquiescibiliter generat. Secundo. Realiter infinitum caret omni termino, & generatio est realiter infinita &c. Tertio Si ab æterno genuit, & nunc non generat, ergo mutatus est, quod est imposſibile. Quarto. Inconueniens est aliquam potentiam esse in Deo, & non esse sub actu, ergo potentia generatiua in Deo semper est sub actu, sicque semper generat filium. Quinto. In his quæ sunt sine motu, simul sunt factum esse, & fieri, ergo cum generatio filij non sit per motum, simul est, & generatur. Tandem consule Magistrum 9. d. lib. 1. citantem plurimas sanctorum auctoritates, id ostendentes. His visis, resp. ad Aug. Dictum eius veritatem habet in creaturis. Sed non in omnibus, at in his, quę nascuntur per motum, & mutationem, sicque non est ad rem, de generatione æterna filij Dei. Dices. Arist. 1. de Interp. ait, quod fit, non est, ergo à simili, quod generatur non est genitum. Resp. vt supra. Dices adhuc. Generatio terminatur ad genitum esse, sed filius Dei est genitus, ergo generatio eius terminata est. Dico, Verum est, vbi terminatum excludit imperfectionem, sed non vt excludit durationem. Dices amplius. Nobilius est, genitum esse, quam generari, quia generari est via ad genitum esse, sed nobilius Deo est attribuendum, & minus nobile ab eo remouendum, ergo videtur, quod filius genitus sit, & non quod generetur. Dico, quod verum est, vbi genitum, & generari non sunt vnum, & idem, & vbi non possunt esse simul, vt est in creaturis. Occam sic probat, filium genitum æternaliter. Imposſibile est aliquid esse idem cum Essentia diuina, & non esse ęternum, at tam generatio, quam filius sunt idem cum Essentia, ergo &c. Franc. sic probat, quandocunque aliquod suppositum agit actione aliqua constituente in esse suppositali, si suppositum est æternum, tunc, & productio eius est æterna. Pater in diuinis æternaliter constituitur per generationem, ergo &c. Riccardus sic. Summa actualitas est in vtroque, ergo pater nunquam

fuit

fuit in potentia, nec filius ad generari, quod tamen contingeret, si pater ab æterno non genuisset filium. Bonauentura sic. Si incepit generari, ergo incepit esse, ergo secundum substantiam esset mutatus, quod est falsum.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 9. Q. v. ad B. dicit. Generatio filij Dei est perfecta, & colligit quicquid perfectionis sparsim recipitur in generationibus creaturarum. Oppositum habet 5. Q. Quol. vbi vult, quod generatio nullam ponat perfectionem.

Lucas. Resp. Generatio filij Dei non dicitur perfecta, eo quod aliquam perfectionem includat, sed pro quanto excludit omnem imperfectionem, vt faciunt omnes relationes diuinæ. Notandum, quod Generatio filij Dei est per modum naturæ permanens alicuius suppositi intellectualis ad esse suppositale, cuius est idem esse, & produci in eadem natura numero producentis. At quęres. quid æternitas est. Franc. ponit aliquos modos circa id. Prior est. Aeternitas nihil est, nisi ipsa existentia. Id non potest stare, quæcunque sunt idem formaliter, si vnum communicatur, & reliquum, sed existentia communicatur creaturæ, ergo cómunicabitur sibi æternitas, si existentia, & æternitas sunt idem. Alter est. Aeternitas est attributum speciale diuisum ab illis. Contra, quod conuenit cuilibet, non est attributum speciale diuisum ab alijs, sed æternitas conuenit omnibus alijs. Tertius est. Aeternitas est pura negatio principij in duratione. Contra. Si creatura esset ab ęterno, adhuc æternitas Dei esset alterius rationis ab æternitate creaturæ, & tamé creatura caret principio durationis, sicuti Deus. Quartus est. Aeternitas est habitudo ad tempus, itaquod æternitas est, qua Deus coexistit cuicunque tempori. Contra. Aeternitas conuenit Deo, omni alio circumscripto, ergo non conuenit sibi per habitudinem ad tempus. His confutatis. ait Franciscus. Aeternitas est modus intrinsecus omnium diuinorum, non solum absolutorum, sed etiam relatiuorum, & in hoc differt a diuina infinitate, quæ solum conuenit absolutis, & addit Franc. quod cum in diuinis sint quatuor modi intrinseci. existentia, infinitas, necessitas, & æternitas, hi tres, scilicet existentia, necessitas, & æternitas sunt communes omnibus, at non infinitas, vt dictum est. Boet. l. 4. de consolatione prosa vlt. sic diffinit æternitatem. Aeternitas est interminabilis tota simul, & perfecta possessio, & dicit. Si mundus, secundum Philos. careat principio, & fine, non tamen est æternus, quia non est tota simul, & perfecta possessio, quia præteritum iam est transactum, & futurum nondum est.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 9. Q. v. per totum ponit generationem filij ęternam. Oppositum patet sic. Cuius non esse præcesfit suum esse, non est æternum sed non esse filij præcesfit eius esse, ergo non est æternum. min. patet sic. Nam generatio, & corruptio sunt oppositæ mutationes, 5. Phis. Arist. at corruptibilis esse præcedit non esse, ergo ex opposito, geniti non esse præcedit esse. Tum. Filius pro secundo instanti originis est, pro primo non est, sed primum instans præcedit secundum, ergo non esse præcedit esse filij.

Lucas. Resp. Quando dicitur. Cuius non esse præcedit esse &c. Duplex est non esse simpliciter, & secundũ quid: maior vera est de primo non esse, & non de secundo non esse secundum quid, idest non esse tale, hoc est à se, & non simpliciter non esse, quia filius habet simpliciter esse, licet

non habeat esse à se. Dices. Si filius æternaliter generatur à patre, & semper generatur, ergo filius generat se ipsum: patet. Habens principium formale productiuum in aliquo instanti, in quo non habet terminum productum, illo principio semper potest producere, hoc patet ex 10. d. 1. & alibi. Si ergo filius in primo instanti æternitatis per generationem accipit principium productiuum formaliter, ergo in secundo instanti naturæ, seu temporis coexistente existenti æternitatis, filius eomet principio producit filium, patet hæc consequentia, quia in illo secundo instanti memoria fecunda verè est in patre principium generãdi, ergo, & in filio in eodem instanti est principium generandi filium, ergo filius generat nunc se ipsum, & semper generabit se ipsum. Resp. Filius in diuinis nec pro secundo, nec pro tertio, nec pro aliquo alio instanti potest generare se ipsum, quia generans est prius genito, & licet filius pro secundo instanti, habeat potentiam generandi eamdem cum patre, & eamdem memoriam fecundam, quam pater, non tamen habet potentiam generandi, vt superius ostendimus. Si inferas, ergo in tertio instanti poterit generare mediante illa memoria fecunda, poterit generare vnà cum patre. Nego: quia in illo instanti originis in quo pater generat filium, filius non est, quia in tali instanti accipit esse a patre, & si in tali instanti pater non produceret filium, filius non esset. At quæres. Num, pater, vltra quod generet filium, eundem conseruet? Minime, quia conseruare respicit propriè rem possibilem, & cõtingentem, & omnis talis, quantum est ex se, dicit ordinem ipsius ad suum esse præcedens duratione, & agens primum non de necessitate producit illam, quia tunc ab æterno produceret illam, quod non est.

4. *Iacobus.* Scotus l. 1. d. 9. Q. v. ad D. dicit. Expressius tamen secundum Gregorium significatur diuinæ generationis veritas per hunc sermonem, semper natus est, quia per istum sermonem semper nascitur. Oppositum huius uidetur esse illud Exodi. 3. vbi nominauit se Deus per verbum præsentis temporis. Ego sum, qui sum, & non præteriti.

Lucas. Resp. Generatio Filij Dei potest exprimi per nascitur, & per natus est, tamen ad excludendũ errorem de cordibus simplicium, ne possint existimare generationem illam tantum esse in fieri, conueniẽtius exprimitur per verbum præteriti temporis, quam præsentis, quia tamen illa generatio talis est, quia semper est perfecta, & genitus tamen semper generatur, conuenientissimè declaratur per verbum præsentis temporis, vel præteriti, & per aduerbium presentis, vt Psal. 2. Ego hodie genuit te. Tempus præsens exprimit eam, vt permanentem, & præteritum expremit eam, vt perfectam, & ita soluitur dubium. Quæres, quomodo conuenientius exprimitur verbo præteriti, an verbo futuri? Resp. Riccardus. Conuenientius exprimitur per verbũ præteriti temporis, quia vt sic, exprimitur perfecta, & si non permanens, sed per verbum futuri temporis non exprimitur permanens, nec perfecta. Ideo conuenientius dicitur. Pater generauit, quam Pater generabit, licet vtraque admitti possit.

DECIMA

DECIMA DISTINCTIO.
QVAESTIO VNICA.
LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. x. Q. v. ad F. dicit. Nullum infinitum potest esse possibile non necessarium. Oppositum huius habet Sco. lib. 1. d. 8. Q. 3. ad R. vbi dixit. Linea infinita, si daretur infinita, esset in genere, ergo ens possibile, quia solum tale est in genere.

Lucas. Resp. Sco. dictum x. d. 1. sic intelligitur. Nullum infinitum simpliciter in entitate infinitum potest esse possibile non necessariũ, at linea infinita, si daretur, non esset infinita intensiuè, & consequenter non excederet perfectionem conuenientem quantitati.

2. *Iacobus.* Scotus d. x. lib. 1. Q. v. ad M. Impugnat hanc distinctionem, quod voluntas capitur dupliciter. Primo, vt voluntas. Secundo, vt natura, & vt voluntas velit ad finem, & vt natura velit finem. Oppositum huius habet Sco. lib. 2. d. 3. Q. 5. 6. & 7. Et d. 5. Q. 2. & d. 36. & 42. & lib. 3. d. 15. & 17. vbi habet istam distinctionem, scilicet, quod voluntas consideratur, vt natura, & vt voluntas.

Lucas. Resp. Sco. non impugnat illam distinctionem, capiendo voluntatem, vt natura, pro appetitu, seu naturali inclinatione ipsius voluntatis, at increpat applicationem illius distinctionis, vt voluntas, scilicet, vt voluntas velit ad finem, & vt natura ipsum finem. Nam eiusdem potentię actiuæ non sunt oppositi modi agendi, modo naturaliter, & liberè sunt oppositi modi, & primo distinguunt ipsam naturam.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. x. Q. v. ad M. ex dicto Aug. in Enchir. cap. 63. ait, quod voluntas illa, qua volumus beatitudinem, est libera. Oppositum huius habet Scotus lib. 1. d. 1. Q. 4. vbi ex Aug. dicit, quod voluntas naturaliter vult finem vltimum.

Lucas. Resp. Voluntas respicit beatitudinem, aut actu elicito, aut ex naturali inclinatione, actu elicito respicit liberè, naturali autem inclinatione necessario. Et patet id de Mimo, quem reprehendit Aug. quod melius dixisset omnes velle beatitudinem; non intelligit Aug. de velle actuali, seu elicito, sed de aptitudinali, quod scilicet voluntas prona est, vt statim inclinetur ad actum volendi beatitudinem, si actualiter offeratur sibi ab intellectu.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. x. ad N. tenet, quod cum voluntate diuina respectu producendi Spiritum Sanctum stat libertas, & necessitas. Oppositum huius patet ex Arist. 2. phis. vbi distinguit principia actiua, in naturam, & intellectum; quæro tunc, aut intelligit distinguere intellectum respectu cuiuslibet sue operationis à principio actiuo naturali, aut non, si sic, ergo intellectus respectu nullius est principium actiuum naturale, quod est falsum; si non, ergo oportet, quod hoc sit, quia aliter est principium aliquorum actuum, & aliter aliorum; sed non potest dari

talis differentia, nisi quia actus aliquos habet in sua potestate,& aliquos non, & sic intellectus distinguitur à natura respectu operationum, respectu quarum contingenter se habet.

Lucas. Resp. Quando Arist. distinguit principium actiuum in naturam, & intellectum, vt comparatur solum ad naturam suam, & ad operationem suam, quia vt sic, est actiuus merè naturaliter, sed accipit intellectum pro agente à proposito, vt comprehendit intellectum; & voluntatem, non enim intellectus præcisè sumptus, vt distinguitur contra voluntatem, aliter est principium actiuum aliquorum, & aliter aliorum, quia respectu cuiuscunque producibilis ab eo, eodem modo se habet: scilicet modo naturæ, & si respectu aliquorom non se habet per modum naturæ, id verum erit, vt determinatur à voluntate ad agendum, aliter non, nec valet inferri, agit per modum libertatis, ergo distinguitur, non sequitur, vt patet ex 16. quol. Sco. Vide pro his Lich. x. d. 1. & 16. quol.

5. *Iacobus.* Scotus l. 1. d. x. Q. v. ad R. dicit. ita in proposito, oportet, Essentiam diuinam, cuius amor spiratur, esse precognitam Patri, & filio ad hoc, vt spiretur; sed non oportet in isto instanti originis concedere Spiritum Sanctum, qui est amor spiratus, esse præcognitum Patri, & Filio, licet in instanti æternitatis sit tota Trinitas nota cuilibet personę in Trinitate. Oppositum huius tamen videtur sequi ad Scotum. Nam ex responsione videtur concedere, quod Spiritus Sanctus sit amor essentialis in diuinis, quod tamen est falsum, nec a Doctoribus cõmuniter conceditur.

Lucas. Resp. Verum vtique est in via Scoti Spiritum Sanctum non esse amorem essentialem, nihilominus dictum Scoti est constans; & quantum ad præcognitionem eadem est ratio de amore essentiali, & de amore producto, Sicque Pater, & Filius valent intelligere ipsum actum amandi, siue cognitionem ipsius dilectionis.

6. *Iacobus.* Scotus l. 1. d. x. Q. v. ad S. dicit. In illo priori signo originis, antequam intelligatur Spir. S. spirari, pater, & filius cognoscunt, Spir. San. intuitiuè, licet non existentẽ in se, quia cognoscunt Essentiam diuinam, quæ est ratio perfectissima cognoscendi intuitiuè omnia. Oppositum huius patet sic. Nam Spiritus Sanctus non continetur eminenter in Essentia diuina, quia nullum ad intra eminenter continetur, licet creaturæ sic eminenter contineantur.

Lucas. Resp. Lich. sic dicit. Quod pater, & filius intuitiuè cognoscunt Spiritum Sanctum in illo priori, in quo non intelligitur Spiritus Sanctus productus, quia Essentia diuina est ratio cognoscendi quodcunque obiectum intelligibile, licet in aliquo signo non sit in se existens: & sic cognitio intuitiua in illo priori, quo non intelligitur Spiritus Sanctus productus, terminatur ad Spiritum Sanctum non in se productum, sed producendum, relucentem in Essentia diuina. Essentia enim est ratio cognoscendi Spiritum Sanctum non tantum, vt productum, sed etiam, vt producendum. Hæc Lic. Dices. quomodo cognitio est intuitiua, cum non fiat in propria existẽtia, sed in repræsẽtante? Sco. l. 3. d. 14. Q. 3. & lib. 1. d. 2. p. 2. dicit, cognitio de rebus in Essentia diuina est intuitiua, quia repræsentatiuũ est excellentius. quã sint res in propria existentia, & talis cognitio non solũ est intuitiua, sed intuitiua perfectior, quã sit intuitiua in proprio genere. Non autẽ sic est de alijs reprę sẽtatiuis, quæ omnia à reprę sentatiuis deficiunt, vt docet Scotus lib. 2. d. 3. Q. 10. & Q. 9.

VNDECIMA

VNDECIMA DISTINCTIO.

QVAESTIO PRIMA, LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* COTVS lib. 1. d. 11. Q. 1. ad A. volens probare Spiritum Sanctum ab vtroque, dicit ex Symb. Sic. Qui ex patre filioque procedit. Oppositum primo tomo Conc. in Concilio Niceno, vbi non habetur illa particula, ab vtroque, sed sic legitur. Et in Spir. Sanctum Dominum, & viuificatorem ex patre procedentem, cum patre, & filio coadorandum, & conglorificandum.

Lucas. Resp. Illa particula, filioque, addita fuit à latinis symbolo Niceno. At quando fuerit addita, non docet Magister d. 11. pr. Sed id docet Ioa. Maioris eadem dist. sic dicens. Hoc verbum fuit additum in Concilio Lugdun. Sub Greg. x. vt patet. Extra de Sum. Trin. & fide cattholica cap. 6. Fideli, vbi sic dicitur. Fideli, ac deuota professione fatemur, quod Spiritus Sanctus æternaliter ex patre, & filio, non tanquam ex duobus principijs, sed tanquam ex vno, non duabus productionibus, sed vna productione, nec duabus spirationibus, sed vna spiratione procedit. Id ergo, quod Scotus citat, non habetur in symbolo Niceno absolutè, sed habetur in Symbolo cum additione facta in Concilio Lugd. Pro his consule Bon. d. 11. Q. 1. l. 1. vbi circa hæc multa scitu digna narrat, & ei maximopere circa hoc negotium est deferendum, cum Lugduni disputarit cum Grecis, & eos cum alijs Patribus ad vnionem reduxerit. Et vide Magistrum in litera d. 11. vbi inducit auct. Grecorum, & tandem consule scripta sua cap. 1. in Ioa. vbi omnia circa id ad plenum inuenies. Paulus scriptor notat d. 11. p. Non oportet fidelem esse paratum in suis opinionibus corrigi a quocũque, nec etiam semper à Papa, quia potest errare in fide, & in moribus. Nec semper oportet corrigi à maiori parte Cleri, quia Clerus pro maiori parte errauit, vt aduenit tempore Athanasij. Sed quis debet corrigi per Concilium legitimè congregatum, & continuatum. Nota li, continuatum, quia Concilium in principio, & in medio potest errare, sed non in fine, & vltimatè.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 11. Q. 1. in corpore quæst. dicit. Spiritus Santus procedit à patre, simul & filio. Oppositum huius est illud commune dictum Philosophi, acceptatum vbique à Scoto. Nullus actus, seu effectus proueuire potest à duobus principijs totalibus.

Lucas. Resp. Franc. satisfacit isti difficultati per duo exempla; primum est. Si duo homines eamdem animam haberent, ambo producerent vnum actum intelligendi numero, & tamen quilibet eorum esset principium totale. Non est ergo inconueniens, vbi principium formale est vnum, quod idem actus sit à duobus principijs quod. Alterum est exemplum. Vnum actum habent duo oculi, & tamen quilibet eorum est principiũ totale, quia etiam ibi est eadem vis productiua, & probat sic idem

Franc.

Franc. conclusionem .: Inter personas diuinas est summa germanitas Si Spiritus Sanctus nō procederet a filio non esset hæc sūma germanitas inter personas, dicitque hanc rationem esse. Hug. de Sacram. Occam d. 11. pr. ponit hanc rationem collectam ex dictis Anselmi in lib. processionis Spiritus San. quæ est hæc. Quicquid competit patri, cuilibet alij personæ est attribuendum, nisi contrarium sit expressum in sacra scriptura, vel ab Ecclesia determinatum, uel euidenter sequatur ex sacra scriptura expresse, vel per se, vel mediantibus propositionibus per se notis. Sed omnes greci, & omnes cattholici euidenter habent concedere, quod Spiritus Sanctus procedit à patre; nec aliquo horum modorum inuenitur, quod Spiritus Sanctus non procedat à filio, imo magis innuit, quod procedat à filio, ergo &c. Alphon. sic probat. Omnis conclusio in contentis ex sacra scriptura deducta est tenenda, vt articulus fidei, sed ista est sic, ergo. Dices. In quatuor Concil. apud grecos celebratis, vbi a patribus fides est sufficienter explicata, dicitur Spiritum Sanctum procedere à Patre; nec fit ibi mentio, quod procedat à filio, ergo videtur, quod à solo patre procedat. Ad id resp. Ric. Bon. Rubion. d. 11. pr. At Tho. diffusius resp. parte 2. Q. 36. art. 2. sic Concilia successu temporis veritatem catholicam expresserunt, & vnū Concilium declarauit contra errores, & hereses, tunc potissimum occurrentes. Nec sequens Concilium aliud edidit Symbolum contrarium priori, sed veritatem nondum expressam expressius declarauit; quandoque veritatem nunc, & non prius impugnatam defendit, & declarauit, & vbi veritas non fuit impugnata, vel forte actu non cognita transijt silentio. Parum, aut nihil de hoc determinans, aut scribens; quia igitur tempore antiquorum Conciliorum nondum fuerat exortus error dicentium Spiritum Sanctum non procedere à filio, non fuit opus id explicite poni; sed quorumdam postea insurgente errore, quodam Concilio, in partibus occidentalibus congregato, expressa fuit auctoritas Romani Pontificis, cuius auctoritate antiqua concilia congregabantur, & confirmabantur. Continebatur tamen implicitè in hoc ipso, quod dicebatur Spiritum Sanctum procede à patre. Hæc est sententia S. Tho. & aliorum. Rubion citat quoddam dictum Anselmi sic dicentis. Si ideo greci negant Spiritum Sanctum procedere a filio, quia hoc non est contentum in eorum Symbolo, eadem ratione deberent negare ipsum esse Deum de Deo, cum hoc in illo Symbolo non sit contentum; sicque patet, quod greci nulla via possunt probare suam conclusionem. Latini verò habent rationes, & auctor. sacræ scripturæ expressius. Greci autem non habent rationes, nec auct. sacrę scripturę; ex quibus eliciant hanc negatiuam. Spiritus Sanctus non procedit à filio. Dubitabis tandem. Num pater producat Spiritum Sanctum per filium? Franc. d. 11. lib. 1. Q. 1. resp. quod li, per, quatuor modis sumitur. Primo, vt per notet principium productiuum, Secundo, instrumentū. Tertio, causam secundam. Quarto, vt per id cui communicatur principium productiuum. Tunc dicit, quod propositio est vera in quarto sensu, & falsa in tribus primis. Nota cum tres personæ simul sint per circuminceßionem, vt docet Scotus lib. 1. d. 19. Q. 2. omnes istæ propositiones theologicæ sunt verę. prima. Pater habet esse in filio a se. secunda. Pater habet esse in Spiritu Sancto à se. tertia. Pater producit filium in se. quarta. Pater producit filium in Spi-

ritu

ritu Sancto. quinta. Pater producit Spiritum Sanctum in se. sexta. Pater producit Spiritum Sanctum in filio. Septima filius producit Spiritũ Sanctũ in se, licet non à se. Octaua, filius producit Spiritũ Sanctũ in patre, & sic de alijs consimilibus. Hæc omnia docet Franc. vt supra.

Vndecima dist. Quæst. secunda, lib. primi.

B. Iacobus. SCOTVS lib 1. d. 11. Q. 2. quærit an, si Spiritus Sanctus non procederet à filio, posset stare distinctio realis ipsius ad filium, & huius quæst. tuetur partem affirmatiuam. Oppositum huius habet Scotus eadem dist. vbi vult, quod Spiritus San. sit necessariò à filio.

Lucas. Resp. tenet Scotus procedere Spiritum Sanctum à filio; sed quęrit de distinctione Filij, & Spiritus Sancti, quodnam sit principium primum distinctiuum. An generatio passiua, vel spiratio actiua, & concludit tale principium esse filiationem, & vt id ostendat, admittit hoc impossibile. Si Spiritus Sanctus non procederet à filio, adhuc realiter ab eo distingueretur. Potest admitti sine iniuria artis obligatoriæ, cum spiratio actiua non sit de essentia filij, & non consequatur eum in consequẽtia essentiali, sed tantum in consequentia accidentali. Nota, quod in arte obligatoria duplex attenditur impossibile, euidens, scilicet, & non euidens, vt id, homo non est animal, & id non admittitur; ineuidens vt id, productum in diuinis non est, est enim ineuidens, quia latuit omnes Philosophos, & id in arte obligatoria est admittendum. Vnde Arist. 4. phis. concessit, vacuum esse, vt probaret maius inconueniens, motum scilicet fieri in instanti: idque in Theologia conceditur, ut hic, Si Spiritus Sanctus non procederet à filio, aduc realiter distingueretur ab eo; hincque patet error Gotfr. volentis admittere huiusmodi impossibile ineuidens, patet, quia non tantum latuit Philosophos, sed etiam Grecos: ob id fuit facta determinatio contra eos in Concilio Lugdun. quod debeat admitti, vltra rationes Scoti, sic patet, primo. Generari, & spirari habent impossibilitatem, quęro, à quo. Si dicat, id est, per spirare, quod est in filio; subinferam, quomodo spirare dat hanc impossibilitatem? aut effectiuè, aut formaliter, aut quouis alio genere causæ. Si effectiuè, ergo generare habet hanc impossibilitatem, licet habeat causam quasi effectiuè ab alio, etiam spirare nullam perfectionem dicit, ergo non potest esse principium formale quo, nec principium quod, & ita nullo pacto potest esse principium effectiuum, vel quasi effectiuũ. Non formale, quia tũc generari, & spirare essent idem formaliter, q a principiũ formale est idẽ cũ eo, cuius est principiũ formale, quod est falsum. Etiam, tunc vna origo esset ratio formalis respectu alterius, quod est falsum. Secundo, omne quod est in diuinis propter simplicitatem se ipso est tale, ergo generari se ipso incompossibile est spirari, ergo non est spirare. Tertio. Proxima causa incompossibilitatis generationis, & spirationis passiuæ secundum se est, quia ista illam præexigit in supposito producente, ratio verò, quod ista præexigat, illa præexigatur, est ex suis rationibus formalibus, remota autem secunda causa, idest præexigentia, adhuc stat prima, videlicet ex rationibus

formalibus, ergo si spiratum non procedat à generato, adhuc illæ duæ productiones erunt incompossibiles. Quarto, Nulla persona potest distingui per se primo duobus distinctiuis adæquatis. Quinto, si filius distinguitur à Spiritu Sancto per spirare, ita & pater, & per consequens duæ personæ eodem distinctiuo distinguerentur, & sic duæ personæ essent vna persona, cum haberent idem distinctiuum. Tandem filiatio non distinguitur à Spiritu Sancto spiratione. ergo nec filius; patet, quia concretum, & abstractum sola ratione differunnt. Quæres. Num, eadem numero esset spiratio actiua, quæ modo est, si Spiritus Sanctus procederet à solo patre? Vorilion ait, quod non: nam modo est communicabilis duabus personis, tunc verò esset propria vni, scilicet patri, & sic non eadem.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 11. Q. 2. in fine dicit. Est autem ei proprium distingui ab omni relatione, tam opposita, quam disparata, & incompossibili. Oppositum inquit Scotus d. 8. pr. Q. 4. in fine, vbi vult, quod paternitas, & spiratio actiua non sunt incompossibilia.

Lucas. Resp. In via Sco. paternitas, & spiratio actiua realiter distinguntur, quia neutrum eorum est formaliter infinitum. In xI. vero, quando dixit. Proprium est distingui realiter ab omni relatione, tam opposita, quam disparata, & incompossibili, expressit id, quod certum est, & concessum apud omnes, dimittendo illud aliàs disputandum, cum non sit præsentis speculationis.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 11. Q. 2. ad B. in fine dicit. Homo non distinguitur à lapide rationalitate. Oppositum habet paulo inferius à principio ad C. vbi habet, quod constitutum, per constitutiuum formale distinguitur adequatè ab omni non tali, at rationalitas est constitutiua hominis, ergo adæquatè per ipsam distinguitur ab omni non tali.

Lucas. Resp. Aliquid distingui ab altero stat dupliciter, primo, quando extrema, inter quę est distinctio, conuertuntur vniuersaliter, sicut quod si vnum vniuersaliter distinguitur ab alio, & alterum ab illo e conuerso, & sic rationalitas, & lapis distinguntur adæquatæ, ita vt bene sequitur. Nullum rationale est lapis, ergo nullus lapis est rationalis, & sic rationale est ratio distinguendi quodlibet, de quo prædicatur ab omni lapide, & similiter defferentia vltima lapidis.

DVODECIMA

DVODECIMA DISTINCTIO.

QVAESTIO PRIMA.

LIBRI PRIMI.

1. *Lectio.* SCOTVS lib. 1. d. 12. Q. 1. ad B. vult quod Pater, & filius sunt vnum principium Spiritus Sancti, & declaratum est in Conc. Lug. sub Greg. x. vt patet de Sum. Trin. cap. fideli. Et hodie est in 6. lib. Decret. Oppositum videtur deduci per id. quomodo hæc propositio est vera. Pater, & filius spirant, vt vnum principium, si li, principium, supponat pro persona, falsum est, quod sint vnum principium. Si pro Essentia patet, quod illa non spirat, & sic non potest esse tale principium.

Lectio. Resp. D. Tho. par. 1. Sum. Q. 35. ar. 4. ait, quod li, principium, non habet determinatam suppositionem, sed confusam, pro duabus personis simul. At non potest stare. Nam nullum ponit signum, quod confundat li, principium; ergo non stat confusè. Rursus. Si sic, vt dicis. Pater, & filius sunt personæ, ita dicere possumus. Pater, & filius sunt principia, Occam d. 12. p. Q. 1. sic ait, quod principium non supponit pro aliquo prædictorum primo sed pro constituto ex Essentia, & spiratione actiua præcisè, circumscribendo paternitatem, & filiationem, quod constitutum est realiter pater, & filius; sed non formaliter. Et subdit. sicut ex Essentia, & spiratione passiua præcisè aliquod vnum constituitur, scilicet Spiritus Sanctus, ita ex essentia, & spiratione actiua præcisè aliquod vnum constituitur, quod dicitur spirare, & pater, & filius sunt illud vnum constitutum. At contra, tale constitutum videretur esse persona, & sic pater, & filius essent vna persona. etiam communiter nullus Theologus ponit spirationem actiuam esse alicuius constitutiuam. Cameracensis sic ait; quod sicut nomen Trinitatis est nomen collectiuum, supponens immediatè pro tribus personis simul, & pro nulla earum seorsum, sic ille terminus principium in proposito, immediatè supponit pro duabus personis, & pro nulla earum simul, & exemplum potest esse, de hac propositione. Omnes Apostoli Dei sunt duodecim; vbi est tantum vera illa propositio, si li, omnes, capitur collectiuè. At contra. nam in bona logica, hæc distributio collectiua fit tantum respectu termini numeralis. Rubion d. 12. p. Q. 1. ait, quod spirant in quantum sunt vnus Deus, sed contra d. 5. p. dicitur, quod hæc, Deus generat, non est primo vera, sed tantum ratione huius. Pater generat. Cui patri, primo, & immediatè conuenit generare quod non sic immediatè competit Deo, ita similiter dicatur de spirare. Greg. d. 12. p. dicit probabiliter, & sine assertione, quamuis illa propositio sit vera, & communiter concessa, non tamen est accipienda in sua proprietate, , nec in sensu, quem primo facit de rigore sermonis, sed in sensu, quem intendebant Sancti illam scribentes, & est hic. Pater, & filius sunt vnum principium Spiritus Sancti, idest pater, & fi-

lius eodem modo, & simul, tanquam vnum principium, spirant Spiritum Sanctum. Scotus d. 12. p. resp. ad vlt. princip. sic ait, quod talis propositio est vera ratione vnitatis principij formalis, seu vis spiratiuæ, quæ est ipsa voluntas fæcunda, quæ vnica est in patre, & filio. Hunc modum communiter tenent Doctores. Vnde scias, quod formaliter spiratio actiua est vna numero, & est etiam vna numero, vnitate principij formalis, sed non vna vnitate principij quod. Dices, Plurificatio principiorum, quod, plurificat actus, vt dicit Scotus lib. 2. d. 1. Q. 6. Dico. Scoti dictum non habet veritatem, quando ille actus est vnus quidditate sua, & ratione vnitatis principij formalis, vt est in proposito, sed est verum regulariter, & communiter; nam quicquid est in Deo, quidditate sua est hoc.

2. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 12. Q. 1. ad F. dicit. Voluntas infinita, vt talis, intellecta ante omne velle habens infinitum obiectum sibi presens, est principiũ sufficiens productiuum spirati amoris. Ex quibus verbis videtur dicecere, quod productio Spiritus Sanctus præcedat velle essentiale. Oppositum huius habet lib. 1. d. 2. p. 2. Q. 4. & d. 11. Q. 1. & p. Q. Quol. vbi vult, quod essentialia præcedant notionalia.

Lucas. Resp. In via Scoti essentialia præcedũt notionalia; nec Sco. 12. d. 1. ait velle nõ præcedere spirationẽ, sed tantũ negat, quod præcedat, vt ratio formalis talis productionis, vt admittebat Henr. contra quem illo loco arguit.

3. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 22. Q. 1. ad H. dicit. Voluntas diuina habens obiectum primum sibi præsens est ratio producendi amorem adæquatum illi perfectius, quam habens obiectum secundarium sibi præsens, & per obiectum secundarium intelligit personam. Oppositum habet lib. 2. d. 1. Q. 1. Obiectum secundarium intellectus diuini, & voluntatis sunt res creatæ, & creandæ.

Lucas. Resp. Essentia diuina est obiectum primarium, personæ sunt quasi obiectum secundarium, vt ait Scotus 12. d. 1. Q. 2. Creaturæ verò sunt propriè obiectum secundarium, sicque tollitur dubium.

4. *Iacobus*. Scotus lib. 1. d. 12. Q. 1. ad K. dicit. Voluntas est æquè perfecta in vno supposito, sicut in duobus, & vnum suppositum æquè perfectum in perfectione requisita ad suppositum, agens, sicut duo. Oppositum habet Scotus ibidem, vbi dicit, scilicet eadem Q. quod voluntas fecunda, vt proximum pricipium producendi est in duobus.

Lucas. Resp. Scotus non negat, quod voluntas fecunda, vt sit principium producendi, debeat esse in duobus, quia id omnino affirmat; sed tantum negare vult; quod non sit principium proximum in duobus, secundum modum Henr. scilicet sub amore mutuo. Vnde ratio formalis agendi est, quod sit in vno supposito, sed conditio agentis, quod sit in duobus, & Henr. non distinxit inter rationem formalem agendi, & conditionem agentis, & nota, ad hoc, quod voluntas fæcunda sit formale principium agendi, requiritur, quod sit in supposito realiter distincto à producto. vlterius nota, quod Pater habet omnem perfectionem, tam absolutam, quam respectiuam in primo signo originis; de proprietate absoluta patet, de relatiua tantum est verum de constituente, vel constitutiua, non autem est verum de omni, quia equalitas, identitas, & similitudo non sunt in Patre, nisi filio producto. Nota etiam, quod voluntati diuinæ accidit, quod sit in duobus suppositis, si debet esse, principium productiuum proximum. Dices. Si accidens, ergo per

accidens

accidens Pater habet secum filium spirantem. Resp. accidit enim & est accidens rationi formali voluntatis, sed non est accidens simpliciter Voluntas enim quantũ est de ratione sua formali, ita est secunda in vna persona sicut in duabus, sed absolutè id non euenit propter ordinem potentiarum.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 12. Q. 1. ad V. dicit. Hæc propositio est vera. Pater, & filius sunt duo spirantes. Oppositum videtur deduci ex Athan. in symbolo. Nam si illa conceditur, sunt duo spirantes, ergo hæ debent concedi. Sunt tres omnipotentes, tres æterni, tres immensi, tres increati, quæ tamen ab Athan. non admittuntur.

Lucas. Resp. Franc. sic dicit. Sunt tres omnipotentes, æterni immensi, & increati, Fortè de vi sermonis non sunt negandæ; at propter inscios, ab Ath. negantur, & propter erroris timorem, ne dicendo tres increati, tres immensi, tres omnipotentes, sicut dicimus tres personas, sic esse tres Deos suspicarentur. Et tandem concludit Franc. quod sunt duo spirantes, & non duo spiratores. Et dubitat, an hæc possit concedi, sunt duo spirantia. Resp. quod non, qnia adiectiuum in masculino, & feminino non substantiuantur, sed in neutro genere. Ad hunc tamen sensum potest concedi. Sunt duo spirantia, idest duo supposita spirantia. Bon. d. 29. pr. Q. 1. ait. Et si omnes concedant, quod Pater, & filius sunt vnum principium, non tamen sunt idem principium, quia idem ad suppositum refertur, & addit, quod Pater, & filius non sunt vnus spirator, sed duo spiratores, nam spirator dicitur, quia spirat, sed sunt duo, qui spirant, ergo duo spiratores. Tu declara ad bonum sensum Bonau. Allex. & alios Doctores admittentes, duo sunt spiratores, idest duo spirantes. Riccardus. 12. d. p. Q. 6. sic ait. Sunt duo spirantes, & non duo spiratores, quia li spirantes, multiplicat supposita, & spiratores vim spiratiuam. Et si fiat instantia. Ista propositio est vera. Pater filius, & Siritus Sanctus, sunt vnus, qui creat, idest vnus Deus, qui creat. Sed dicendo. Pater, & filius sunt vnus, qui spirat, non videtur vera, quia, li vnus, non potest verificari nec de supposito, nec de Essentia, quia Essentia, nec generat, nec generatur. Resp. Riccard. quod sic debet exponi. Sicut tres sunt vnus, Deus, qui creat, ita pater, & filius sunt vnus principiator Spiritus Sancti, quia sunt vnum principium quod Spiritus Sancti, ita quod li, qui, refert, non suppositum, sed Patrem, & filium, in quantum sunt vnum principium spirandi. Vel dic, quod li, qui, refert Deum, non vt communem tribus, sed præcise, vt communem duobus.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 12. Q. 1. ad secundum princ. ait. Actio est singularis per se existentis, & non oportet esse alicuius singularis incommunicabilis per se existentis. Oppositum videtur habere Arist. 1. Meth. Actiones sunt suppositorum.

Lucas. Resp. Id non dixit Arist. licet communiter citetur. at benè dixit. Actiones sunt circa singularia, & est vera, de actionibus transeuntibus, & non de immanentibus, vt docet Scotus 1. Meth. Q. 6. & lib. 4. glosat multipliciter eam. Primo. Suppositorum, vel aliquorum gerentium se vice suppositorum, vt est anima separata, & accidentia miraculosa. Secundo. Actiones sunt suppositorum, sed non præsuppositorum, idest, quod præsupponant talia esse, sed constituorum, idest constituũt talia in esse, vt patet d. 26. pr. Tertia, Actiones sunt suppositorum vltimatè

timatè denominatorum, idest quod non sint principaliter in suppositis sed quia illa vltimatè denominant, sicut ista. Deus creat, subiectum primo non apponit pro suppositis, sed tantum vltimatè.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 12. Q. 1. ad vltimum argum. dicit. Ad hoc, quod dicantur plura producentia, requiritur numeratio suppositorum. Non enim dicitur aliquis plures scientes, licet habeat plures scientias, sed oportet esse plura supposita, ad hoc, quod sequatur. Oppositum huius habet Scotus lib. 3. d. 1. Q. 3. resp. ad 1. princ. vbi ait. Si Christus haberet plures naturas humanas, esset plures homines.

Lucas. Resp. dictum Scoti 12. d. 1. est tantum verum de concretis accidentalibus, & non de substantialibus. Nam Scotus lib. 3. loco prenotato habet. Si Verbum assumeret plures naturas humanas, tunc, esset plures homines, quod non esset, Si Scoti dictum esset verum in substantialibus, vel dicas, quod Scotus ibi non loquitur ad propriam mentem.

Duodecima dist. Quæst. secunda, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 12. Q. 2. in corp, Quæst. dicit. In patre est primo vtraque fecunditas à se. Secundo est in patre actus primæ fecunditatis, tunc in filio est secunda fecunditas. Tertio est actus secundæ fecunditatis simul à patre, & filio habentibus simul illam fecunditatem: adhuc tamen cum aliquo ordine; quia ille actus est patris à se, filij autem non a se, sed à patre, sicut nec in secundo signo est illa fecunditas filij à se, sed patris est a se. Non est ergo ordo originis inter spirationem patris, & filij, quasi spirent: pater in aliquo signo originis, in quo non spiret filius, sed in eodem signo originis simul spirant, est ibi tamen ordo spirantium in spirando, quia pater in illo tertio signo originis spirat a se, filius autem non a se. Oppositum huius patet sic. Aut pater, & filius spirant in alio, & alio signo, vel in eodem; si in eodem, vt ait Scotus, filius spirat ab alio, ergo pater spirat ab alio, quod est falsum.

Lucas. Resp. spirant in alio, & alio, & in eodem, in alio, & alio signo, prout ordo originis est inter personas originantes, in eodē, prout ordo originis est inter emanationes, seu origines, nam eadem originatione ambo spirant. cum dicitur, filius originat ab alio, Dico, quod æquiuocas, quia capis ordinem originis inter originata, & cum Scotus ait, quod in eodem spirant, tunc est ordo originis inter origines: at notandum est quod multiplex est ordo originis. Prior est inter ipsa originata, vt inter filium, & Spiritum Sanctum. alter est inter ipsas origines, vt inter generationē, & spirationem. Tertius est, inter principia formalia originantia, vt inter memoriam fecundā, & voluntatem fecundam. Quartus est inter principia, quod, originantia, vt inter patrem, & filium originantes Spiritum Sanctum. Tandem est, inter originans, & originatum, vt inter Patrem, & filium, & Spiritum Sanctum. Primi tres modi sunt verè ordines naturę, duo vltimi propriè sunt ordines originis. At Theologi sæpe confundunt hos duos ordines, & sæpe capiunt vnum pro alio. Post hos, adhuc in diuinis est alius ordo, qui est inter constituentia, & constituta, vt inter Essentiam, & paternitatem, & patrem

ex alia parte, & hic est ordo naturæ. Est etiam ordo originis inter patrē, & filium, & Spiritum Sanctum, in quantum producunt ad extra. At de his lib. 2. d. 1. Q. 1. ordo naturæ est præsuppositio huius ab hoc, ordo verò originis, cuius meminit Scotus lib. 1. d. 10. & 12. Q. 2. & 26. & lib. 2. d. 2. Q. 1. & 4 Q. Quol. art. 1. est secundum quam, quælibet persona est ab ipsa, & ipsa est à nulla: & scias, quod in via Sco. ordo originis est tantum duobus modis, primo, quando vnum producit aliud, & sic est ordo originis inter patrem, & filium, secundo, quando duo per idem principium producunt aliud, & principium est in illis producentibus, sic, quod in vno est à se, & in altero, quia accipit ab alio, & sic pater prius origine spirat Spiritum Sanctum, quam filius, & pater, & filius prius origine spirant ad extra, quam Spiritus Sanctus. Nec in tota doctrina Scoti, reperies alios modos originis ab his duobus, licet sæpe confundat ista vocabula, & ordinem, qui in rei veritate, est ordo naturæ, appellet ordinem originis, qui ordo originis semper est inter aliqua realiter distincta. Et nota, quod sola signa originis, à quibus, faciunt ordinem originis, at signa, in quibus, semper faciunt ordinem naturæ; hocque bene notato, poteris euadere multa argumenta in contrarium, & potissimè argumenta Alphonsi l. 1. d. 9. Occam l. 1. d. 9. Q. 3. tenet cum Scoto, quod Pater est prior origine filio, quia filius accipit esse à patre. Ioa. Bac. d. 6. p. apertissimè tenet in diuinis prius, & posterius origine; additq; in isto ordine dantur signa, à quibus, & non, in quibus, & probat talem ordinem esse in Deo auct. Aug. lib. de gaudijs electorum sic dicentis. In beata visione videbimus processiones; quomodo Pater pręcedit filium origine, & non tempore.

TERTIA DE-

XIII. DISTINCTIO QVAESTIO PRIMA, LIBRI PRIMI.

B. Iacobus. COTVS lib. 1. d. 13. Q. 1. ad A. impugnat positionem Egidij, & Varronis, asserrentium productiones distingui per terminos, qui sunt personæ productæ, ex eo, quod respondeat ad propositum, quia quærit de distinctiuo intrinseco, & a priori, & illi respondent a posteriori, Oppositum huius deducitur ex Arist. 2. de anima 33, Actus distinguuntur per obiecta, ita productiones per personas.

Lucas. Resp. non est simile de actibus, & productione, quia actus habent esse per obiecta, non sic origines per originata, sed magis originata per ipsas origines. Dices. Hæ emanationes sunt relationes, quæ necessariò præsupponunt suos terminos: ergo per ipsos à priori poterunt distingui. Resp. Scotus lib. 4. d. 13. Q. 1. quod actio de genere actionis præcedit, sed vt est de genere relationis, sequitur effectum. Cumque itaque actio personarum sit de genere relationis, insequitur ipsas emanationes. Dices. Scotus 4. Quol. vult, quod generatio, emanatio, seu productio, & vt relatio sola differunt ratione, ergo relatio videtur presupponere ipsum terminum, & sic non erit constitutiua. Dicas, quod relatio suppositalis non supponit terminum, sed non aliæ relationes.

B. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 13. Q. 1. ad A. dicit. Ideo enim aliquid est compossibile, vel incompossibile alicui, quia ipsum est tale in se, & non e conuerso, quia veritas negatiuæ fundatur super veritatem affirmatiuæ, ideo enim homo non est asinus, quia homo, est homo 2. perier. in fine, & 4. Meth. 16. Idemque habet lib. 3. d. 1. Q. 1. vbi ait. Nulla negatio inest alicui primo, nisi per affirmationem oppositam. Oppositum habet 9. Q. Quol. vbi sic dicit. Resp. non est simile, quia multis communiter non conuenit idem prædicatum, saltem, quod non est de essentia eorum, nisi per idem commune eis; sed multis potest repugnare idem non per aliquod commune eis. Exemplum, repugnat homini, & albedini esse Angelum, & licet fortè homini, & albedini sit ens commune vniuocè, tamen ens, non est ratio huius repugnantiæ, quia conuenit Angelo. Exemplum clarius. Lapidi, homini, & chimeræ repugnat esse Deum, non tamen per aliquod commune, sicut manifestum est; hæc Scotus.

Lucas Resp. Exempla adducta à Scoto non negant, quin negatio insit per aliquod positiuum proprium, sed tantum per aliquod positiuum commune; & ad exemplum dic, quod repugnantia est ratione entis materiati. Ad secundum dic, quod illa negatio est æquiuoca, sicut ens creatum sibi correspondens, cuius ratione inest ei talis negatio: aut dic, quod Scotus 9. Quol. resp. Henr. ex positionibus concessis ab eo. Dices.

Scotus

Scotus 19. Quol. habet oppositum huius propositionis, scilicet quod nihil repugnat alicui per solam negationem, & dicit. Non est inconueniens aliquam negationem præcedere affirmationem. Dico. Verba Scoti formalia ibi sunt ista. Nec est inconueniens aliquam negationem imperfectionis prius conuenire alicui, quam aliquod posterius dependere ad ipsum, sicut prius conuenit homini non esse irrationale, quam esse album, quia negatio illa statim sequitur affirmationem in ratione hominis, etiam si tale accidens nunquam posset competere homini. Hæc Scotus. Ex quibus patet resolutio.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 13. Q. 1. ad C. impugnat Henr. quia ponit relationes distingui pænes principia distincta secundum rationem, vt pænes naturam, & voluntatem. Ex quibus verbis videtur negare, quod relationes distinguantur pænes principia. Oppositum sentit Scotus in doctrina sua, scilicet quod relationes distinguuntur per principia.

Lucas. Scotus non negat emanationes, & relationes distingui à priori, quasi effectiuè, & quasi principiatiuè per sua principia formalia elicitiua, sed solum negat, quod per talia non distinguuntur, vt formalia distinctiua. Etiã negat Scotus, quod illa principia sint distinctiua, vt sunt entia rationis, sed nõ simpliciter. Nã relationes reales nõ possũt distingui per ens rationis, nec potest presupponere id, tãquã rationem formalem ad sui esse.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 13. Q. 1. ad D. dicit. Ens diminutum non potest esse ratio entis veri. Oppositum sic patet. Pars respectu totius habet esse diminutum, estque tamen causa totius.

Lucas. Resp. Scotus per ens diminutum intelligit id, quod nihil habet realis existentiæ, vt sunt entia purè rationis, de quibus disputat cum Henr. & tale ens non habet esse formaliter in memoria, vt docet Scotus lib. 2. d. 1. Q. 1. Neque vt sunt motiua intellectus, habent esse in memoria, nec talia entia sunt causæ, vel causata propriè, nec propriè sunt substantia nec accidens, nec propriè inhærent, nec propriè habent esse; nam, hæc propriè non conceditur. Secundæ intentiones sunt, vt aiunt Parisienses in prol. super Porphirium: quæres, num habeant propriam existentiam? Dico, quod propriè non habent existentiam, sed benè habent existentiam proportionatam suo esse. At num dicant perfectionem aliquam vltra gradum suæ entitatis? Dico, quod sic, ex sententia Scoti in Vniuers. fol. vlt. 6. quæst. Et Mauritius ibi ait. hanc esse intentionem Sco. in pr. Et lib. 1. Report. Sed an habeant proprium genus in quo reponantur? Resp. quære à Scoto Q. 10. Prædicam. Franc. d. 2 n 1. Q. 2. dat duos modos dicendi. Prior est, quod secundæ intention3. ponuntur in Prædicam. Ad aliquid; Alter est, quod sunt trascendentes sicut, & quidditates earum, quas sequntur. Dices. Scotus d. 13. les, 1. videtur negare quod entia cognita talia habeant esse existentiæ. Scib. loquitur ad hominem. Nam Henr. vt ait Sco. lib. 3. d. 6. negat noo. solum de entibus rationis, sed de omni accidente reali negat, quod haa beant propriam existentiam, aliam ab existentia subiecti.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 13. Q. 1. ad F. dicit. Nihil potest poni in Deo secundum quamcunque identitatem, quod non sit simpliciter idem alteri, propter simplicitatem illius Essentiæ. Oppositum patet de rationibus Idealibus, quæ sunt in Deo, & tamen non sunt simpliciter idem Essentiæ cum solum habeant esse cognitum.

Lucas. Resp. Vigerius sic resp. quod Scotus loquitur ibi de his, quæ habent esse

ex natura rei; id non potest stare, vt patet ex processu literę Scoti; nam loquitur ibi de illis entibus rationis, quæ dicebat Henr. prerequiri ad productiones diuinas. Lich. sic dicit. Ideæ in Deo, tantum habent esse obiectiuum, & non sunt ibi formaliter, nec subiectiuè. Quæres. Cum Deus ab æterno comparat se ad creaturas, vt ait Scotus lib. 2. d. 30. lib. 1. capio duas relationes rationis, sic causatas, per actum intellectus diuini, num sint idem simpliciter Essentiæ? Lich. resp. quod tales relationes sunt obiectiuè, & non subiectiuè, non formaliter in Deo; quidam alij dicunt. Non est necessarium ponere tales respectus in Deo ad creaturas, quia potest terminare respectum creaturæ ad ipsum absque hoc, quod in Deo ponatur talis respectus subiectiuè; idque firmatur ex Scoto lib. 2. d. 1. Q. 2. & 4. & 5. & alibi dicit. Creaturæ ad Deum est respectus realis, Dei verò ad creaturas est tantum rationis, vel nullus. Alij dicunt, tales respectus esse in Deo formaliter obiectiuè. Et si dicas. Deus non est capax accidentis. Resp. de accidente reali verum est, at non est inconueniens de accidentibus intentionalibus, quia non magis Deo repugnant modi significandi logici, quam gramatici, & tamen omnes concedunt Deo modos gramaticos, & hic modus est Scoti lib. 1. d. 39. in fine, & hic modus potest teneri. Dices omnis deductio, quam habet Scotus in Henr. d. 13. 1. currit etiam contra hunc modum dicendi. Resp. Lich. quod Henr. ponebat illa entia rationis principia productiua. ideo necesse est, quod identificentur realiter: non sic autem est de respectibus positis à Scoto. Vel dic; argum. Scoti contra Henr. d. 13. 1. est tantum topicum, & non demonstratiuũ, & id patet; nam Scotus ait. Hoc videtur obuiare summæ simplicitati. Considera li, videtur &c. Aut dic, quod Scotus loquebatur ad hominem, qui volebat relationes Dei ad creaturas tantum habere esse obiectiuum, vel quod loquebatur, secundum illum modum, qui negabat tales respectus in Deo.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 13. Q. 1. ad F. dicit In diuinis, quod non est idem formaliter alicui, non est idem sibi, nisi vel alterum, vel vtrumque sit formaliter infinitum, vel saltem vtrumque sit idem alicui formaliter infinito. Dicitur, quod Scotus hic posuit hanc vltimam particulam, scilicet vel saltem vtrumque sit verè idem alicui formaliter infinito, propter generationem actiuam, & spirationem actiuam, quæ non sunt realiter distincta. Oppositum habet lib. 1. d. 8. Q. 4. in sol. arg. princip. vbi tenet generationem actiuam, & spirationem actiuam esse distincta realiter. ait enim sic. Paetrnitas in diuinis est spiratio actiua, non conceditur, neque vt vera formaliter, nec vt vera per identitatem; & ratio est, quia abstrahendo paternitatem, & spirationem ab Essentia, vel à supposito, neutrum est formaliter infinitum.

Lucas. Resp. In via Scoti est tenendum, quod paternitas, & spiratio actiua sunt realiter distincta; nec est habenda glosa Burliferi exponentis realiter, idest formaliter; quoniã in via Scoti, verè, & realiter distinguuntur, & sic patet; primo, generatio actiua, & spiratio actiua non possunt de se inuicem prædicari formaliter, quia tunc vnum de alio prædicaretur in primo modo, quod est falsum; nec possunt identicè prædicari, quoniam ad prædicationem identicam, vt ait Scotus d. 5. 1. Q. 1. & 8. pr. Q. 4. & Q. 5. Quol. requiritur ad minus, quod alterum extremum sit infinitum formaliter, vel permissiuè, quod non contingit in proposito; secun-

cundo, Illæ relationes realiter distinguuntur, quæ opponuntur relationibus realiter distinctis, sed generatio actiua, & spiratio actiua sunt sic, patet, quia opponuntur generationi, & spirationi passiuæ, quæ sunt realiter distinctæ, tertio. Relationes, quarum vna est constitutiua, altera non, sunt realiter distinctæ, sed istæ sunt tales, ergo &c. quarto quandocunque sunt aliquę duæ relationes, realiter se habentes, quod vna tantum vni personæ competit, & altera duabus, sunt realiter distinctæ, sed hæ sunt sic, ergo. quinto, si generari, & generare sunt eadem realiter cum spirare, ergo inter se sunt eadem, quod est falsum. sexto, Ab vna actione non possunt esse immediatè duæ passiones realiter distinctæ, sed à generare est generari, & à spirare spirari; at generari, & spirari, realiter distinguntur, vt quasi passiones, ergo est necesse quod generare, & spirare realiter distinguantur. septimo, Relationes producentis, & producti necessario distinguuntur realiter, sed in filio spiratio actiua est relatio producentis, & generatio passiua est relatio producti, ergo &c. octauo, Nisi hæ duæ relationes essent realiter distinctæ, tunc in diuinis non essent quatuor relationes reales, quod est contra dicta Sanctorum, propter ergo has rationes tenendum est has duas relationes esse distinctas realiter ad mentem Scoti. Idem tenet Basolus d. 13. 1. Ioa. Roditon. Durandus, & Landulf. d. 13. pr. Ad Sco. autem d. 13. p. dicitur, quod illa particula, vel saltem vtrumque verè sit idem alicui formaliter infinito, non probat spirationem actiuam, & paternitatem esse idem realiter. Vel dicas, quod loquitur ad mentem aliorum, cum ibi arguat in Henr.. Dices. Si spiratio actiua, & paternitas essent distincta realiter, tunc esset quaternitas, in diuinis. Resp. quære. Instabis. quæcunque sunt eadem realiter vni simplicissimo sunt eadem realiter inter se, sed generatio, & spiratio actiua sunt eadem realiter Essentiæ simplicissimæ, ergo sunt eadem realiter inter se. Resp. quære. Aut dic, non valet, quia illud tertium simplicissimum, in quo identificantur realiter, est illimitatius eis, & etiam inter se non sunt vna res: si res capiatur notionaliter. Dices adhuc, tunc sequeretur, quod distinctio realis esset in vna persona ante distinctionem personarum. Negatur consequentia, quia spiratio actiua est quasi aduentitia patri, & filio. Dices amplius. Si hæc duo sunt in patre distincta realiter, ergo vel vtrumque est essentiale patri, vel vtrumque accidentale, vel vnum essentiale, & alterum accidentale. Dico, quod vna esset essentialis, scilicet paternitas, & altera accidentalis, idest extra eius rationem formalem, non tamen accidentalis, quod inhæreat, Quæres iuxta id, an spiratio actiua sit alicuius constitutiua? Id examinat Franc. d. xi. 1. Q. 4. & recitat Petrum Aureolum tenentem, quod spiratio actiua cum paternitate: & cum Essentia constituat patrem, & similiter spiratio actiua cum Essentia, & filiatione constituat filium, & & assignat hanc rationem: quæcunque sunt indiuisa sic se habent, quod si vnum constituit, & reliquum, sed illæ relationes, & Essentia sunt talia, ergo &c. Contra hanc opinionem arguit Franc. quæcunque personę conueniunt in vltimo constitutiuo sunt vna persona, sicut quæcunque conueniunt in vltima differentia, indiuiduali sunt vnum numero. Secundo, in constitutiuis, id quod est vltimum, magis constituit, sed spiratio actiua inter constituentia personam, est vltima, prius enim intelligitur paternitas, quam spiratio intelligatur aduenire, ergo ipsa

est magis propria, & per consequens magis constitutiua, & incommunicabilis: id est falsum, quia est communicabilis duabus personis. Tertio, nullum communicabile constituit personam in vltimo esse. At vnde est, quod spiratio actiua nullius est constitutiua? Resp. Franc. Id sibi repugnat ex sua ratione formali, nec est alia ratio expectanda. Vnde si compararetur ad aliquid, quod ex se esset constituibile, adhuc ipsa non constitueret, quia ex sua ratione formali sibi repugnat constituere. Idque potest elici à Sco. Q. 5. Quol.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 13. Q. v, ad O. dicit, quod productiones, seu emanationes se ipsis formaliter distinguuntur. Generatio enim se ipsa formaliter est generatio, & spiratio se ipsa est formaliter spiratio. Oppositum habet lib. 1. d. 2. p. 2. Q. de prductionibus, vbi ponit productiones distingui per principia formalia.

Lucas. Resp. Scoti dictum q. de product. intelligitur originaliter, & principiatiuè, sed non formaliter. Dices. Scotus d. 13. 1. impugnat. Henr. admittentem distingui per principia formalia elicitiua. Dico, Henr. voluisse productiones distingui per principia elicitiua formalia, quæ tantum erant ratione distincta. Id Scotus impugnat, scilicet quod non est possibile aliqua esse distincta realiter per aliqua tantum distincta ratione. Vel dic, quod Sco. volebat per talia principia non posse distingui formaliter. Dices. Scotus 26. d. 1. sol. 3. arg. pro tertia via, dicit quod non distinguũtur se ipsis formaliter. Dico, quod se totis distinguuntur quantum est ex natura rei, sed non in conceptu, conueniunt enim in conceptu communi illis, licet in nulla realitate conueniant. Et hæc est differẽtia inter vltimas differẽtias, & hasce emanationes; quoniam vltimæ differentiæ in nullo conueniunt, nec ex parte rei, nec in conceptu quidditatiuo; sed istæ emanationes, si in nulla realitate conueniant; conueniunt tamen in conceptu quidditatiuo in quid prędicante de illis. Baccon. d. 10. 1. cum Sco. ait, quod se ipsis formaliter distinguuntur, tamen earum distinctio nobis innotescere potest per sua principia formalia. Rubion. d. 13. pr. ait cum Scoto distinguũtur se ipsis formaliter, & ex suis principijs originaliter. Basolus ait, distinguuntur per memoriam, & uoluntatem; si intelligat originaliter, seu quasi effectiuè, est cum Scoto. Si autem intelligat formaliter; non audiatur. S. Bon. d. 13. 1. Q. 3. dicit, quod habent esse à suis principijs, differunt tamen formaliter se ipsis. Riccar. d. 13. p. Q. 3. dicit. differunt se ipsis formaliter, originaliter tamen per vim spiratiuam. Et addit, quod distinctio emanationum, etiam nobis innotescit, per suos terminos. Occam., & Gabr. tenent id, quod Scotus. Greg. negat distinctionem de principio quo, & quod, & secundo ait, personas distingui se ipsis formaliter, & realiter, in his ne audias eum, tertio, ait, se ipsis formaliter distinguuntur, & id cum Scoto, & in fine d. 13. dicit, quod non est possibile dicere 'cur generatio non sit spiratio, sed sola fide id est tenendum. Idem ait Marsilius Q. 15. At Cameracensis Q. 8. ar. 3. redarguit Greg. sic. Turpe est Theologo non posse qualitercunque credendorum intellectum, & rationem dare. Adde tu. Theologus cuiuscunque credendi potest probare, & declarare non repugnantiam illius credendi: & ad hoc Theologia scolastica seruit fidei nostrę; ne infideles dicerent nos credere, & docere impossibilia.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 13. Q. 1. ad P. dicit. Generatio dicitur naturalis, ex inclinatione

clinatione principij passiui, non autem ex ratione principij actiui. Oppositum habet parum infra; ait enim. Generatio filij Dei est naturalis, tamen ibi non est principium passiuum.

Lucas. Resp. Generatio est naturalis à principio quidem passiuo, vbi est tale principium, sed vbi non adest, vt in diuinis, sumitur naturalis aliunde, scilicet ratione modi producendi, aut ratione inclinationis principij actiui; idque sufficit, ait Scotus.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 13. Q. 1. ad R. dicit. Productio non includit formaliter Essentiam diuinam; persona autem includit formaliter eam, quia persona non est tantum proprietas, seu relatio, sed hypostasis subsistens in natura diuina. Oppositum huius habet lib. 1. d. 4. Q. & d. 26. lib. 1. circa finem, vbi ait; hæc, Pater est Deus, non est formalis, sed tantum identica.

Lucas. Resp. Vigerius sic dicit. Persona includit formaliter Essentiam diuinam, tanquam id, quo persona est Deus quidditatiuè, siue ens per se. At Sco. locis citatis, negat Deum de persona quidditatiue dici, & formaliter, sed tantum identicè dici concedit. Scotus itaque sic intelligit. Essentia in his productionibus est terminus formalis, & persona includit formaliter terminum suum formalem, sed non formaliter, scilicet quidditatiuè; ita quod Essentia prædicetur formaliter de persona. Vel dic, quod formaliter capitur pro necessario requisito adesse personę, sicuti diceretur homo risibilis, includit formaliter animal, idest necessario. Hunc dicendi modum insequitur Paulus; denique dicas, quod Sco. loquitur respectiuè, & vt patet intuentibus literam eius, comparat has propositiones ad inuicem. Relatio est Essentia, & Persona est Essentia, & dicit hanc secundam esse formalem, & nōn primam, non simpliciter, at respectiuè loquendo.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 13. Q. 1. ad V. dicit. Licet Essentia diuina in qualibet persona sit omnino primum, quasi fundamentum omnis perfectionis essentialis, prima tamen persona appropriatè habet memoriam. Oppositum apparet in via Scoti. Nam memoria, cùm sit perfectio simpliciter, propriè tribus conuenit.

Lucas. Resp. Memoria consideratur dupliciter, vt est perfectio simpliciter, sic est propriè communis tribus, vel vt principium productiuum, & sic appropriatur patri. Vel dic, memoria, vt est principium productiuum, est propria patri, vt autem est perfectio simpliciter est appropriata patri, & non propriè, & conformiter dicatur de intelligentia essentiali, quæ est appropriata filio, & non propriè, & nota, quod filius est terminus totalis generationis. Essentia est terminus formalis propriè, & notitia essentialis est terminus formalis appropriatè, & ita conformiter dico de Spiritu Sancto Essentia, & amore essentiali. Vlterius nota, quod per notitiam genitam intelligitur secunda persona, seu terminus totalis, per principium productiuum memoria fæcunda, per notitiam intelligitur notitia essentialis, quæ appropriatè est terminus formalis. Quęres, an notitia genita sit in patre? Paulus ex verbis Sco. d. 13. p. in fine, videtur velle, quod sic; his verbis. Memoria est formaliter in notitia genita actuali, & notitia est formaliter in persona generante, licet neutrum illorum, sit prima ratio agendi, & terminandi productionem. Sed hoc nequit haberi ex litera Scoti: nam ait sic. Et, notitia est formaliter in persona generante, vbi non ponit, li genita sed dixit

dixit absolutè, notitia est formaliter &c. Et intellexit notitiam essentialem, quæ appropriatè terminus est formalis genitæ. At quomodo intelligitur, quod neutrius, scilicet, memoria, & notitia sit prima ratio agendi; & prima ratio terminandi productionem. Paulus exponit, si prima, idest adæquata, ita quod, nec hoc, nec illud, est talis ratio prima adæquata. Vigerius sic ait. Nec memoria in filio, nec notitia in patre est ratio producendi. Adde tu. Memoria non est prima ratio primitate generationis, sed est ipsa Essentia: nec etiam notitia est prima ratio terminandi primitate generationis, sed est ipsa Essentia.

XIV. DISTINCTIO.

QVAESTIO PRIMA, LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.*

SCOTVS lib. 1. d. 14. Q. 1. ait conformiter ad magistrum, quod Spiritus Sanctus realiter, & visibiliter mittitur ad extra. Oppositum videtur ex Beda dicente, quod Spiritus Sanctus non mittitur realiter, sed tantum mittitur, dum dona sibi appropriata nobis largiuntur, Cum dona dantur, inquit, hominibus, tunc mittitur Spiritus Sanctus,

Lucas. Resp. conlusio cattholica est, quod Spiritus Sanctus realiter in persona mittitur, & non quantum ad sua dona; istaque conclusio defenditur à Magistro, Aug. & Ambr. & sic ex Euangelio ostenditur. Ioa. c. 14. Ego rogabo pat. & alium par. dabit vobis. Ad Rom. ca. 8. Si quis Spiritum Christi non habet, membrum Christi non est. Glosa per Spiritum Christi, intelligit Spiritum Sanctum. Leo Papa in serm. Pent. Super illa verba. Ego rogabo &c. ait. Alium non minorem, sed similem in gloria, & eiusdem substantiæ, & subdit. Affuit in hac die suis fidelibus, & non tantum per gratiam visitationis, & operationis, sed per ipsam præsentiam maiestatis. Quæres, quomodo Spiritus Sanctus datur in propria persona. Greg. resp. quod talis modus non potest à nobis comprehẽdi, potest tamen nobis à posteriori manifestari, quando nobis adest Spiritus Sanctus, scilicet quando videmus nos aptos, & promptos ad dilectionem Dei, & proximi, Occam, & Gabr. sic aiunt. Res dicitur alicui dari in se, quando in alterins dominium transit, ita quod ille alius vti potest, vt libet ad agendum: hoc modo etiam mos habet dominium, vt alter alteri se dare dicat, quando ad illud se offert, vt paratus parere alterius voluntati. Cum itaque Spiritus Sanctus illapsu suo sanctificatiuo hominem per gratiam inhabitando, paratus est ipsum iuuare in omni actione meritoria, & tandẽ eum in beatitudine subleuare, dicitur quodammmodo volũtati hominum obtemperare, & homini se dare. Hinc, Exodi c. 32. Deus dicebat Moisi. Dimitte me, vt irascatur furor meus. Sicque homo a dono Spiritus Sancti adiuuatur, vt ab habitu, & a Spiritu Sancto: vt à cooperante, vltra influxum generalem. Greg. addit. quandocunque datur Spiritus Sanctus, datur eius donum, scilicet, charitas, & e contra; & subdit. Possibile est dare Spiritum Sanctum, & non donum, vt patet de Caipha. Ioa. c. xi. & e contra possunt dari dona sine Spiritu Sancto, & nota, quod habens Spiritum Sanctum tantum, non est gratus Deo; tamen, si quis tantum haberet solum gratiam, sine Spiritu Sancto esset gratus Deo. Dices. Opera Trin. ad extra sunt indiuisa. quomodo ergo dicitur Spiritus Sanctus concurrere specialiter, & non pater, nec filius. Dico, omnes personæ faciunt hunc specialem concursum, sed tamen attribuitur Spiritui Sanct. quia fit in dono sibi ap-

pro-

propriato, ita dicatur de filio, & sic specialiter concurrere est illapsus, de quo loquuntur Sancti. His stantibus, dicitur sic ad Bedam; non enim dixit Beda, hoc esse Spiritum Sanctum mitti, quod est eius gratiam dari, sed ait. Simul cum gratia datur, mittitur Spiritus Sanctus ita quod sola concomitantia ibi denotatur. Expende. S. Bon. ait, quod nobis datur charitas, & Spiritus Sanctus in propria persona, in quantum per gratiam possideo Deum, quem sine gratia non possiderem. Riccard. sic ait SpirtumS anctum datum secundum personam, & non tantum, vt donum appropriatum, & dicit talem esse modum, videlicet quod dare Spiritum Sanctum se propriè, est dare rationali creaturę facultatem se posse frui Deo; hanc autem facultatem habet rationalis creatura per charitatem: & ideo cum sibi datur, vt donum charitatis; tunc vere datur persona SpiritusSancti, quia est vbique per essentiam, tamen ipsa creatura non habet ex hoc facultatem ad fruendum eo; sicut homo pauper habet pecunias alicuius diuitis in domo sua, non ob id diceremus, quod habet illas pecunias, vt rem suam, sed si facultas daretur à diuite, vti illa pecunia, vt re sua, tunc eam haberet, vt rem suam; ita hic à simili dicatur. Qui hunc modum tenent, habent consequenter dicere, quod non potest dari Spiritus Sanctus sine charitate, at oppositum, vt dictum est, debet teneri. Et nota, quod non defuerunt, qui dicerent, quod signa sensibilia, in quibus apparuit Spiritus Sanct. vt columba, nubes, flatus, linguæ igneæ, fuerunt assumptæ a Spiritu Sancto in vnitate suppositi, dum in talibus Spiritus Sanctus apparuit. sicut fuit assumpta natura humana à Verbo. Sed hoc est falsum, quia si hoc fuisset factum, scriptura non tacuisset, & licet Spiritus Sanctus sit in homnibus, iuxtà illud. Spiritus Domini repl. orb. terrarum. Non tamen est in omnibus missus. Vnde Spiritum Sanctum mitti ad aliquē, secundum communiter scribentes, non est aliud, quam facere diligere Deum meritoriè, & tantum Spiritus Sanctus, & filius mittuntur; & si Pater mitat, sicut aliæ, non tamen dicitur mitti, cum non habeat intrinsecam productionem passiuam. Mittere autem est commune tribus, cum sit manifestare personam productam, & sicut aliæ personæ possunt manifestare Spiritum Sanctum existentem super capita discipulorum per sonum, & ignem, ita ipse se manifestat, imo necessario se manifestat, cum opera ad extra sint indiuisa. Dices. Pater etiam manifestatur, ergo mittitur. Resp. quęre. Dubitabis, an Spiritus S. tempore legis scriptę fuerit missus. Vigerius ait, quod non, propter duo, primum est, quia tunc non erat plenitudo gratię, secundum, quia non debuit mitti visibiliter ante missionem visibilem filij. Quæres amplius. An columba, in cuius specie apparuit Spiritus Sanctus fuerit res vera. Profectò. At, an viuens, vel aliqua res habens similia accidentia. Vtraque positio est probabilis.

XVII. Dist.

XVII. DISTINCTIO, QVAESTIO PRIMA, ET SECVNDA, LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.*

COTVS lib. 1. d. 17. Q. 2. ad E. dicit. Potentia est qua simpliciter possumus, & primo, quia quo quis potest simpliciter operari illud est potentia. Oppositum habet in doctrina sua multis in locis. Nam vult quod etiam obiectum ad operari necessariò requiratur.

Lucas. Resp. Scoti dictũ intelligitur per cõparationẽ ad habitũ, sed non per comparationem ad obiectum, & alia essentialia cum potentia. Nam 17. p. loquitur de potentia, vt comparatur ad habitum, & sic potentia est id quo simpliciter possumus, habitus autem quo sic possumus, Vnde per habitum (dicit Franc.) operamur velociter, faciliter, & firmiter, & concurrit cum voluntate ad actum meritorium, & principalius licet quantum ad substantiam actus principaliter sit à voluntate.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ad E. dicit, quod accidens in ligno agat sic, sic agit per calorẽ sibi accidentaliter inhærentẽ; ex hoc nulla conuenit actio ligno per formam ligni, sed tañtum illi accidenti, quod recipitur ab ipso. Oppositum patet ex Arist.. Nam accidens tale in ligno non est agens.

Lucas. Resp. Scotus, si bene consideretur littera eius, tantum intendit in illa ratione contra Henr. excludere rationem formalem ab omni, quod sit aliquid voluntatis, sicut patet ex illo exemplo. Nihil ligni est ratio formalis, calefaciendi, & sic est intelligedus. Nam exemplariter loquitur.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ad F. dicit; Habitus cum non sit formaliter voluntas, nec per consequens, formaliter liber, si est principium actiuum, erit merè naturale. Oppositum patet 16. Q. Quol. ar. 3 Vbi sic ait. quandocunque potentia naturalis aliqua concurrit cum voluntate; tota illa operatio dicitur libera, ergo habitus erit liber.

Lucas. Resp. Aliquid dicitur liberum dupliciter, formaliter, aut per participationem. Habitus per participationem certè liber est, sed non formaliter, & ideo Scotus dicit, merè naturaliter, formaliterque liber.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. 17. Q. 2. ad F. dicit. Habens formam aliquam actiuam sibi prædominantem, vnquam potest moueri contra inclinationem illius formæ prædominantis, sicut nunquam corpus mixtum graue potest ascendere contra inclinationem terræ prædominantis; ex quibus verbis patet, quod non potest dari equale ad pondus. Oppositum videtur habere Auic. vbique in doctrina sua, scilicet, quod tale æquale ad pondus detur.

Lucas. Resp. circa hanc difficultatem differunt Auer. & Auic. sed quicquid dicat Auic. teneas cum Com. nam primo cæli c. 7. & 2. de gener. c. 48. dicit non dari æquale ad pondus propter duo. Primum, quia tale cor-

pus vbicunque poneretur, ſtaret, & non moueretur, etiam quilibet locus eſſet ſibi naturalis. Secundum, quia tale corpus eſſet perpetuum, quia non haberet qualitatem prædominantem vincentem, ſicque non accideret ei tranſmutatio: & Ariſt. p. cæli 7. vult. mota moueri ab elemento prædominante, quod non eſſet, ſi ibi eſſet æqualitas ad pondus Petrus Tatar. lib. 2. de gener. q. vlt. tenet, quod non datur æquale ad pondus, ſed tantum ad iuſtitiam; quia ſi daretur æquale ad pondus, motus non haberet locum naturalem, quia qua ratione locus ſurſum eſſet ſibi naturalis, eadem ratione locus deorſum. Dices. In aqua, quæ eſt calida, vt ſex, redeundo ad ſuam priſtinam naturam, tranſit, tunc eſt temperamentum ad pondus, ita dicatur de infirmo, vt redit ad ſanitatem. Dico, non ſiſtitur, ſed vltra tranſitur, & æqualitas ad pondus debet intelligi, quod ibi ſiſtatur. Aut dic, quod intelligitur de ſtatu naturali rei, & non de violento. De hac æqualitate ad iuſtitiam, & non ad pondus, locutus eſt Ariſt. 1. cæli, & Sco. lib. 4. d. 43. Q. 2. & d. 44. Q. 3.

5. **Iacobus.** Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ad G. dicit. Intenſio actus non eſt aliquod extrinſecum accidens actui, ſed gradus intrinſecus actui, quaſi velit inferre, quod ſit accidens intrinſecum. Oppoſitum apparet in doctrina Scoti. Nam intenſio, cum ſit modus intrinſecus, non poteſt eſſe accidens.

Lucas. Reſp. Eſt accidens modus intrinſecus ad hunc ſenſum, quia non eſt de quidditate illius, cuius eſt modus. Dices. Ait Scotus. Actus intenſus eſt quoddam per ſe vnum, ergo videtur non eſſe accidens. Dico, ſic intelligitur, quia non eſt accidens illi extrinſecum, ideo dicitur per ſe vnum. Vel dic, quod res, & modus ſunt per accidens logice loquendo.

6. **Iacobus.** Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ad K. dicit. Hoc apparet inductiuè in paſſionibus conſequentibus idem ſubiectum, in quo eſt neceſſariò determinatus ordo, quod vna immediatius ſequitur ſubiectum, quam altera, & hoc ſecundum totam ſpeciem. Oppoſitum huius habet Scotus d. 39. p. vbi non ponit ordinem paſſionum determinatum.

Lucas. Reſp. Scotus d. 17. pr. loquitur exemplariter, ſeu conditionaliter, & cum non ſit locus proprius, locutus eſt communiter, & id ait in parte arguens ad partem negatiuam. Ex quibus omnibus patet, quod non eſt deſumenda ſententia Sco. ibi, vbi nititur probare, quod habitus non ſit actiuus reſpectu actus. Quæres, an habitus ſit actiuus? Franc. d. 17. p. Q. 3. ait, quod ſic, & probat ita. Quandocunque eſt aliqua natura, quæ poteſt in duas operationes, inquantum vna abundat, & vna deficit, ſi adiutorium detur illi naturæ, rationabilius eſt, quod ſibi detur ex parte, qua deficit, quam ex parte, qua abundat, ſed natura in producendo deficit, in perficiendo abundat, ergo ſi habitus detur ei in adiutorium, potius debet ſibi dari, ex parte, qua deficit, i. ex parte qua producit, quam ex parte, qua eſt receptiua, Dices. Impoſſibile eſt circulum dari in eſſentialiter ordinatis, ſed actus in eſſentiali ordine præcedit habitum, quia ex eo generatur, & habitus non eſt cauſa actus, quia tunc eſſet ordine eſſentiali prior. Reſp. Franc. tenendo, quod actus ſequentes, & pręcedentes habitum, ſint alterius rationis, argumentum eſt ſolutum, ſed tenendo, quod ſint eiuſdem rationis, tunc oportet negare, quod ibi ſit ordo eſſentialis, & ratio eſt, quia ita poſſunt cauſari cum habitu, ſicut ſine habitu, quia actus illi poſteriores poſſunt cauſari à

potentia ità perfectè, cum maiori conatu, ſicut etiam eſt tantum accidentalis ordo ſanitatis inductæ ad medicinam, quia ſanitas, & medicina inducta poterat in duci cum maiore conatu. Dices. Habitus generatur ex actibus. Dico li, ex, debet exponi, vt dicit ordinem, & non efficientiam, ſicut dicimus, ex aurora fit dies, ita ex actibus fit habitus ideſt poſt actus fit habitus.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ad V. dicit. Non oportet omnem actum generatiuum habitus eſſe rationem agendi quo. Oppoſitum patet, dicto illo communi, quod eſt cauſa cauſæ eſt cauſa cauſati, ergo ſi actus eſt cauſa habitus, erit quoque cauſa actus cauſati ab habitu.

Lucas. Reſp. Verum eſt, quod eſt cauſa actus poſterioris, ſicut remotum quo, ſed non ſicut immediatum quo. Sco. lib. 4. d. 49. Q. 2. ait, Hęc. Quicquid eſt cauſa cauſę eſt cauſa cauſati; verificatur, duabus conditionibus ſeruatis. Prima, quod ſit in eodem genere cauſæ. Secunda, quod inter cauſas illas, ſit ordo eſſentialis, iſtaſque limitationes ponit 5. Meth. Sco. Q. 1.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ad N. & M. videtur dicere, quod habitus reſpeſpectu actus non eſt actiuus, ſed tantum facilitat potentiam. Oppoſitum habet lib. 1. d. 3. Q. 7. & lib. 3. d. 14. Q. 1. & lib. 4. d. 6. Q. 10. & d. 49. Q. 10, & d. 50. Q. vlt. quibus locis inquit, quod habitus ſolum datur potentiæ in ratione actiui, & paſſiui.

Lucas. Reſp. eſt verum, quod ait Scotus d. 17. pr. quod habitus datur potentiæ in ratione paſſiui, ſed loquitur topicè docendo ſuſtinere opinionem quartam ibi poſitam, at tenet tertiam ibi recitatam, quæ ponit habitum actiuum. Dices. Scotus lib. 2. d. XI. lignum ſiccum, ait, magis eſt diſpoſitum, vt recipiat calorem, quam humidum, ergo videtur, quod habitus faciat in ratione paſſiui. Reſp. Scotus 17. pr. loquitur de habitu conſuetudinario, qualis in ligno non reperitur, quia talis habitus eſt tantum in viuentibus. Vel dic, ſiccitas non facit potentiam paſſiuam eſſe magis diſpoſitam, ſed tunc remouet impedimentum. Vnde aliud eſt potentiam paſſiuam diſponi, & aliud, quod ab ea remoueatur impedimentum, Altera tamen reſponſio eſt melior.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ad O. dicit. Habitus, inquantum virtus, non eſt actiuus bonitatis in actu morali. Oppoſitum huius habet Scotus eadem Q. 2. vbi ponit habitum eſſe actiuum reſpectu actus.

Lucas. Reſp. Habitus dupliciter conſideratur, pro ſubſtrato, & eſt quædam qualitas, naturalis actiua, & ſic eſt actiuus; pro formali, vt notat coformitatem ad rectam rationem, & dicitur ſic habitus, in quantum virtus, & ſic non eſt actiuus. Notandum, quod virtus multis modis capitur: primo, vt ſe extendit ad naturam, ſeu potentiam aliquam, vt accipit Ariſt. 1. cæli 131. 132. Ex quibus locis elicitur illud dictum famoſum. Virtus eſt vltimum in potentia. Secundo capitur pro quacunque diſpoſitione bona ordinata ad finem, ſic Ariſt. 7. Phiſ. 13. dicit. Virtus eſt diſpoſitio ad optimum; hoc modo habitus intellectuales, corporales, moraleſque dicuntur virtutes. Tertio capitur pro virtute morali, vt diffinitur ab Ariſt. 2. &c. c. 5. ſic. Virtus eſt habitus, qui perficit habentem, & opus bonum reddit, & ſic virtus habitus eſt electiuus in mediocritate conſiſtens, quo ad nos ratione terminata, & vt ſapiens determinabit. Alia eſt virtus heroica, de qua tractat Ariſt. 2. Etic. & dicit. Ille dicitur heroicus, qui eſt plenus omnibus virtutibus,

& caret omni vitio, & in omnibus ratione regitur, & addit Arist. quod talis non inuenitur, quia si inueniretur, potius diuinus, quam humanus esset; ex hoc virtus heroica diuina dicitur; & oppositum virtutis heroicæ, quod dicitur bestialitas, seu incontinentia, non inuenitur, & talis esset, qui haberet omne vitium, & careret omni virtute. At quid est virtus heroica? Vnus modus est, quod virtus heroica est aggregatio omnium virtutum moralium in summo, sicque virtus heroica est ens per accidens. Scotus verò lib. 3. d. 34. in fine ait. Virtus heroica est quæcunque virtus in summo, vt in gradu perfectissimo. Vnde si quis haberet omnes virtutes in summo, & in gradu perfectissimo, ille haberet tot virtutes heroicas, quot essent illæ virtutes; hinc benè ait Franc. Virtus heroica non est vna virtus, sed est culmen, & fastigium omnium virtutum. Tandem est virtus theologica, quæ secundum Sco. lib. 3. d. 26. triplici conditione ornatur. Prior, vt aspiciat Deum immediate. Altera, vt habeat pro regula diuinam voluntatem. Tertia, vt sit infusa immediatè à Deo. Et diffinitur ita ab Aug. Virtus theologica est qualitas bona, qua bene viuitur, quam Deus in nobis, sine nobis, operatur. Datur etiam virtus media, vt fides, spes, charitas acquisita, quæ tantum habet duas primas conditiones, sed non tertiam, & differunt virtus theologica, & moralis tripliciter. Primo, ratione obiecti virtus theologica respicit Deum immediatè pro obiecto, moralis necessariò respicit aliquod creatum finitum. Secundo, ratione finis. Tertio, ratione modi, quia virtus theologica eleuat mentem ad aliquod supernaturale, moralis autem non.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ad R. dicit, quod habitus, cum sit qualitas absoluta, est virtus actiua. Oppositum habet Arist, 7. phis. 17. vbi ait. Virtus, & vitium sunt ad aliquid, & ad aliquid non est actio, nec motus.

Lucas. Resp. quæras resp. At aduerte, quod rationes Arist. ad probandum illam conclusionem. Ad habitus morales non est per se alteratio, sunt diminutæ, vt ait Sco. 13. Q. Quol. & d. 17. pr. Nam prima eius ratio est. Habitus, & malitia sunt ad aliquid, ergo ad ea non est alteratio; neque habetur in t. 17. Secunda, quæ habetur in t. 18. hæc est. Nihil dicitur alterari, dum perficitur, atque corrumpitur, ergo secundum has qualitates non est alteratio per se. Tertia, quæ habetur in t. 19. hæc est. Id, quod acquiritur ad acquisitionem alterius, non alteratur, habitus &c. Dimminutè hæ rationes concludunt. Nam prima, & tertia probant tantum, quod non sit motus per se ad relationem, sed non probant per se non primo. Secunda ratio habet maiorem falsam. Tamen Sco. affert tres responsiones ad dictum Philosophi in 13. Q. Quol. Prima est, quæ dicit Arist. 7. Phis. non sunt de eius mente, at Platonis; idq; refert Auer. in fine 20. com. His visis, non quod hæc sit opinio eius, sed intendit demostrare vim huius opinionis. Altera responsio est, quod Arist. non concedit alterationem, nisi ad formam, quæ primo acquiritur in illo ordine, non sic autem est de scientia, vel actu intelligendi, quia non acquiritur ab obiecto extra, sed ab aliquo intra. Nam 2. de ani. 55 Cũ volumus intelligimus, non autem sentimus, cum volumus, quia ad intelligendum habemus obiectum intra, & ad sentiendum extra. Ideo 7. phis. 12. concedit Arist. sensum alterari, & habet intentum ex illa conclusione speciali, & habet conclusionem principalem, quam intendit in t. 11. illius 7. lib. 5. quod mouens, & motum sunt simul: idq;

probat inductiuè in omnibus motibus, & specialiter in alterationibus videtur habere instantiam de illis qualitatibus, quæ non immediate ducuntur à primo alterante, quia ibi, si alteratum sit simul cum proximo alterante, non tamen cum primo in illo ordine, de quo tamen est manifestius, quod ipsum sit alterans. Tertio, resp. Scotus quod posset intelligi de alteratione, quæ est verè motus, cuiusmodi non est intellectio, cum indiuisibiliter acquiratur, & est in subiecto indiuisibili.

11. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ad S. tenet, quod appetitus sensitiuus, licet non sit liber, est tamen aliquo modo actiuus, sicut etiam & sensus. Oppositum patet ex Arist. 1. phis. vbi ait. Non est ponenda pluralitas sine necessitate, sed non est necessarium ponere sensum actiuum distinctum ex natura rei a sensu passiuo.

Lucas. Resp. In via Sco. certum est sensum fore actiuum. Ad Philosophi dictum dicitur, quod necessitas est ponendi sensum actiuum, & sic patet; nisi esset sensus actiuus, tunc potentia sensitiua non esset virtus animæ. Tum sequeretur, quod virtus vegetatiua esset actiua 2. de an. 35. & inde Tum, sensus iudicat de suis obiectis. Tum Basiliscus visu interficit, & mulier mestruata visu inficit speculum.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ad Z. dicit. Prudentia non est simpliciter necessaria ad actum moralem, sed simpliciter sufficit solum dictamen rationis. Oppositum videtur dicere Sco. eamet Q. paulo ante, scilicet, quod prudentia sit simpliciter necessaria, his verbis. Et hoc præcipuè, vt illæ conditiones dicantur à recta ratione debere inesse actui simpliciter.

Lucas. Resp. tollitur hæc difficultas ex verbis Scoti, dum ait, quod iste habitus natus est esse conformis prudentiæ, si in esset. vnde necessario, vt iste habitus sit virtus, vult conformitatem aptitudinalem ad prudentiam, & non actualem, sed ad dictamen rationis vult necessario conformitatem actualem. Dum dicit Sco. quod prudentia est causa actus moralis, non intelligit, quo ad substantiam, nec quo ad intensionem actus, sed solum, quo ad hoc, quod est conformatiua actus. Expende, dum ait Scotus. Prudentiam esse superiorem ad actum moralem, quod tantum est superior in ratione mensurantis, non autem simpliciter, quia simpliciter virtutes morales, cum sint in voluntate, sunt perfectiores habitibus intellectus. Et quecunque virtus moralis, specie distincta ab alio habitu morali, habet prudentiam sibi correspondentem specie distinctam à prudentia correspondente alij habitui. Et prudentia est tantum vnus habitus genere, & non specie, vt ait Sco. lib. 3. d. 36.

13. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ad Oo. dicit, quod sine charitate non potest esse actus meritorius. Oppositum habet Sco. lib. 3. d. 13. Q. 4. vbi dicit. Gratia absolutè non requiritur, nec ad actum meritorium, nec ad fruitionem.

Lucas. Resp. Scotus lib. 3. loquitur de potentia Dei absoluta, & vt potentia recipit, & non agit; sic enim ibi se declarat & d. 17. pr. loquitur de potentia Dei ordinata, & vt potentia non solum recipit, sed vt agit, istaque potentia concurrit ad actum meritorium, voluntas, & habitus, & principalius habitus, quam voluntas. Contra est de substantia actus, quæ minus principaliter est à charitate, & principaliter à potentia. Et nota, quod charitas in patria non requiritur, vt actus meritorius sit, quia ille status est extra mæreri, & demæreri, sed requiritur, vt actus

beati-

beatificus perfectius eliciatur. Et licet charitas in patria non reddat actū gratum, reddit tamen personam, seu naturam Deo gratam.

14. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ad Pp. dicit. Delectatio quippe est ab obiecto, quod attingitur per actum, & non tantum ab ipsa potentia agente circa obiectum, quibus verbis dicere videtur, quod delectatio sit immediatè à potentia. Oppositum habet lib. 1. d. 13. & lib. 2. d. 33. & lib. 3. d. 15. & lib. 4. d. 14. Q. 1. & d. 44. Q. 2. & d. 46. Q. 4. dicens, quod delectatio, & tristitia non causatur à nobis immediatè, nec sunt immediatè in nostra potestate, ita quod posito, actu, non possumus non tristari, vel lætari.

Lucas. Resp. Nota illud quod habet Scotus lib. 1. d. 3. & lib. 4. d. 49. Q. 7. vbi expresse determinat, quod delectatio est realiter ab operatione, & est effectus realiter ab operatione distinctus, quia si esset idem realiter, non posset esse minor delectatio in maiori actu, vt ait Scotus d. 17. 1. Hoc stante, potest Deus concurrere ad operationem, non concurrendo ad delectationem, & ita poterunt esse actus, sine iustitia, & delectatione consequentibus, & vt sibi videbatur, poterit esse maximus conatus in habitu cum minima delectatione. Dices. Id verum est de Deo specialiter operante, sed an hoc secundum, scilicet stante maiori conatu, possit esse minor delectatio, Deo tantum secundum influxum generalem, & non specialem operante. Dico, quod sic, & ratio est ista, quia causatur ab obiecto actus, ab actu, & a potentia, & ita potentia non tantum concurrit cum obiecto mediatè ad delectationem pro quanto causant actum, sed etiam cum ipso actu immediatè causant delectationem, vel tristitiam, & ita actus non est totalis causa, sed partialis, cum alijs concurrens, scilicet cum potentia, & obiecto. Vnde actus semper suo modo delectat, non tamen semper voluntas habet complacentiam cum obiecto actus. Hæc resp. est Pauli, sed non plenè tuta; cum concedat potentiam, & actum immediatè causare delectationem. Vel dic, quod Scotus loquitur de delectatione causata ab obiecto libero, vt in proposito est, quod potest, prout voluerit causare minorem, vel maiorem delectationem. Hic modus est conformis Sco. lib. 3. d. 15. vbi habet quod passio non est in voluntate, ab ipsa voluntate effectiuè, quia tunc esset immediatè in potestate voluntatis, sicut volitio, & nolitio, quod est falsum. Dices. Delectatio est à potentia, quia dicit Scotus. Et non tamen ab ipsa potentia agente circa ipsum obiectum. Dico, quod delectatio est ab ipsa potentia, sed mediatè. Bargius addit, quod litera Scoti male iacet, quia li, tantum debet deponi, & tunc sententia erit clara. Adde, quod 17. d. 1. non est locus declarandi à quo sit effectiuè tristitia; sed tantum Sco. declarat, quomodo potest esse minor delectatio, stante maiori conatu ipsius actus. Sco. lib. 4. d. 14. expresse dicit, quod voluntas causat tristitiam vt causa remota, non vt proxima. Ex his oritur dubium. Si habituatus in bonum operetur secundum conatum, vt quatuor, & similiter non habituatus, quæritur, quis istorum magis mæreatur? Resp. Paulus, quod mæritum est à difficultate actus; cum ergo non habituatus difficilius operetur, videtur quod plus mæreatur; tu tamen dic ex principijs Sco. lib. 3. d. 9 & 15. & d. 14. lib. 4. quis non excusatur ex impedimento, quando ipse dedit occasionem talis impedimenti; sed sibi imputatur,

ac si non esset tale impedimentum, ita à simili dicatur, habitus, quo faciliter habituatus operatur cadit in fauorem sui; adeo quod in isto casu dico, quod si non magis, saltem tantum mæretur, sicut non habituatus non obstante, quod ille alius cum maiore difficultate operetur, quod si non esset, multis esset dare occasionem non se habituare in bonis actibus, quod quidem esset contra æquitatem.

15. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 2. ad Qq. dicit, Cooperari Spiritum Sanctum igni ad calefacendum, non est miraculum, cooperari autem aquæ frigidæ ad calefaciendum esset miraculum. Ita Spiritum Sanctum cooperari voluntati habituatæ non est miraculum; sed cooperari voluntati non habituatę esset miraculum. Oppositum habet Aug. in Ioa. vbi sic ait. Maius miraculum est gubernatio totius mundi, quam saturatio quinque millia hominum, ex quinque panibus. Illud enim mirantur homines, non quia maius, sed quia rarum.

Lucas. Resp. Scotus Q. 2. prol. art. 8. sic diffinit miraculum. Voco miraculum, quicquid arduum, & insolitum supra spem, & facultatem mirantis apparet; istaque diffinitio est Augu. lib. de vtilitate credendi, prope finem. Et subdit, quædam solum faciunt admirationem, quædam magnam gratiam conciliant, qualia fuerunt miracula Christi. His dictis. dico ad difficultatem. Sco. d. 17. p. accipit miraculum, vt est quid insolitum, secundum quod accepit Aug. lib. de vtil. cred. Aug. autem super Ioa. accepit miraculum magis communiter pro opere Dei valde mirifico.

16. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 1; ad Ff. dicit, Cognitio charitatis aliorumque habituum supernaturalium ratione naturali non potest haberi. Oppositum habet lib. 3. d. 24. vbi sic ait. Charitas potest ostendi ex actu interiori, quo inuenit se homo promptum ad diligendum Deum, & exteriori, quo feruet in actibus extrinsecis pro aliquo dilecto, sicut aliqua scientia ostenditur actu interiori in intelligendo, & actu exteriori in bene docendo. Hęc Sco. ex quibus verbis, videtur, quod possit elici naturaliter charitas.

Lucas. Resp. Diximus ex Scoto nullum posse scire se esse in gratia, seu charitate de lege communi; idque patet ex Scoto d. 17. pr. & lib. 3. d. 23. Resp. ad quæst. & d. 24. & d. 26. & 27. & lib. 4. d. 6. Q. 9. Ex quibus locis colligitur, quod charitas non potest certitudinaliter probari. At pro intelligentia nota. Esse in gratia, seu in charitate dupliciter est, scilicet secundum præsentem iustitiam, & secuundum finalem iustitiam, prima dicitur iustificatio secundum quid, quia secundum hanc, multi dānati aliquando fuerunt iustificati, alia dicitur iustificatio simpliciter, quia secundum hanc soli electi iustificabuntur, & solum pro ipsis efficaciter Christus mortus est, & passio oblata, pro alijs autem tantum sufficienter, vt docet Sco. lib. 3. d. 19. His positis. Dico, de communi lege nullum posse scire, an sit in gratia simpliciter, idest secundum finalem iustitiam, sicque verificatur illud Ecclef. cap. 9. Nescit homo an odio vel amore dignus sit. Sed sicut capiuntur hamo pisces, & aues laqueo, sic homines capiuntur tempore malo. Potest enim cadere a bono, & capi in malo, sicut aues in laqueo. Sic etiam dicitur apud Iob. c. 9. Si simplex fuero, hoc ignorabit anima mea. Dic secundo. Non potest homo, etiam sanctus, ex communi lege certitudinaliter cognoscerę se esse in gratia Dei secundum quid, idest secundum præsentem

iustitiam

iustitiam, quia gratia speciali multi fuere certificati de vtraque gratia vt Paulus, & Franc. Adde tertio, quamuis homo non possit certitudinaliter de communi lege scire, potest tamen scire coniecturaliter, & congruenter, vt dicit Sco. lib. 4. d. 6. Q. 9. Hæc congruentia potest haberi ex facilitate, promptitudine, & appetitu ad bonum operandum, & ex victoria contra carnem, demonem, & mundum. His ostensis, dicitur ad dictum Sco. d. 24. lib. 3. primo quod loquitur ad hominem, secundo, soluitur, ponderando illud verbum Sco. in 1. Certitudinaliter. Vult ergo lib. 1. d. 17. quod non possit cognosci certitudinaliter, lib. verò tertio, quod possit cognosci coniecturaliter. Adde tertio, loquitur Sco. lib. 3 contra illa lumina chimerica, quæ ponebat Henr. & vult habere Sco. quod nulli actus dantur, per quos aliquo modo possint probari illa lumina, sed charitas saltem coniecturaliter, per aliquos actus potest probari, sicque loquitur ibi in respectiuo sermone. Dices, Sco. lib. d. 14. Q. 1. dicit. Cæcus illuminatus supernaturaliter, videt naturaliter, sic etiam ex promptitudine, expeditione, facilitatione, seu ex talibus actibus arguere charitatem, est probatio naturalis, scilicet ex effectu ad causam. Dico, Sco. in 3. loco citato ait, non potest naturaliter probari charitas per tales actus, & ratio est, quia isti actus indifferenter possunt prouenire à fide, charitate acquisita, sicut ab infusa; modo: quando aliquis effectus indifferenter potest prouenire à duabus causis, ab illis effectibus alteram causam arguere est fallacia consequentis, vt aiunt logici, arguendo à pluribus determinatis ad vnam determinatam.

17. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 1. ad Gg. tenet, quod stante charitate in voluntate possunt dari actus indifferentes. Oppositum habet lib. 3. d. 23. vbi ait. Charitas, vltra actum suum, scilicet vltra actus voluntatis, facit actum cuiuscunque potentię esse meritorium, & ista est maxima perfectio charitatis.

Lucas. Resp. Sco. Q. 17. Quol. ar. 2. in fine, & lib. 3. d. 18. & alibi sic glosat propositionem hanc allatam ex 23. d. l. 3. Charitas facit actum cuiuscunque potentiæ esse meritorium. Verum est, quando illi actus eliciuntur secundum inclinationem charitatis; hoc idem dicit Scotus d. 17. pr. quod si non esset, tunc non daretur actus indifferens, nec peccatum veniale in habente charitatem. Et nota, quod prius acceptatur natura, quam actus extra. Respexit Deus ad Abel, & ad munera eius. Et scias, quod intensio actus non facit ad beatitudinem; quoniam Sco. lib. 4. d. 49. Q. 6. ait, quod B. V. Maria in via habuit maiorem charitatem, charitate alicuius inferioris beati.

18. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 1. ad Ll. diffiniens meritum sic dicit. Meritum est actus potentiæ liberæ, & secundum inclinationem gratiæ elicitus, acceptus Deo, vt præmiabilis beatitudine, & lib. 3. d. 18. sic diffinit. Meritum est aliquod acceptum, vel acceptandum in alio, pro quo ab acceptãte est aliquod retribuendum illi, in quo est quasi debitum illi pro illo merito, vel alteri, pro quo mæruit ex sua diffinitione patet sic. Nullus mæretur alteri, qnando ipsemet est agens. sed quilibet pro præsenti vita est agens, ergo non potest pro alio mæreri.

Lucas. Resp. Pro hac difficultate primo nota, qnod diffinitio mæriti data à Sco. d. 17. pr. est diffinitio meriti de condigno, at diffinitio data lib. 3. est diffinitio meriti in communi ad meritum de congruo, de condigno, & de di-

de digno. Vlterius nota. Ad actum meritorium duo requiruntur, Vsus scilicet liberi arbitrij, & gratia, defectu primi, paruulus baptizatus non potest mæreri; defectu secundi, existens in peccato mortali non potest mereri, & potest addi tertium, videlicet quod sit in via, & defectu huius, beati in patria non possunt mæreri pro se, sed pro nobis, vt ait Gabr. 18. d. lib. 3. citando Sco. in 4. d. 45. Q. 4. & Scotus d. 18. lib. 3. ponit hæc quatuor ad meritum, potentiam, gratiam, vsum potentię, & præsentiam obiecti. Et habetur meritum tunc, quod est in acceptatione diuinæ voluntatis, quæ acceptatio actiua, cum sit Dei ad creaturam, est respectus purè rationis, vt ait Franc. d. 17. pr. Q. 2. in princ. His notatis dico ad dubium. Triplex est meritum generale, scilicet mediū, & speciale, quilibet potest pro alio mæreri merito generali, & medio, sed non speciali. Nam quilibet est egens, & non potest speciale illud meritum alteri dare; & expende, quod si Petrus, & ego sumus in gratia, vt duo, iam non possum tunc sibi mæreri tertium gradum gratiæ, quia sum egens sicut ille, si tamen habeo vnum gradum gratiæ, & ipse nullum, possum sibi mæreri primum gradum gratiæ. Ex quo existens in peccato mortali non potest mæreri de congruo alij existenti in peccato mortali primam gratiam; quia ipse est egens.

19. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 17. Q. 1. ad Ll. dicit. Non est ordinatio actus ad beatitudinem, vt ad præmium iustè reddendum pro tali actu, ex quibus verbis liquet, quod non est meritum ad ipsam gratiam de condigno. Oppositum videtur dicere Sco. lib. 4. d. 14. Q. 2. vbi ait, quod ex puris naturalibus aliquis potest se disponere ad gratiam.

Lucas. Resp. Sco. dictum lib. 4. est ponderabile, non enim dicit simpliciter, quod ex puris naturalibus &c. ponit enim duplicem regulam in intellectu dictantem de displicentia peccati, quarum prima est merè naturalis, quæ cognitio dictatiua est voluntati, vt detestetur peccatum absolutè, quia in se malum. Alia est regula supernaturalis, quæ sibi reuelata est à scriptura, seu à Sanctis Apostolis, quibus credimus, & hæc regula est cognitio dictatiua voluntati, vt detestetur peccatum sub istis circunstantijs, vt est offensiuum Dei, retardatiuum à bono, expulsiuum à vita ęterna &c. Dictum ergo Sco. in 4. hoc secundo modo intelligitur, non autem primo modo. Vel dic, peccator ex suis naturalibus potest detestari peccatum, & se disponere in illum actum, quem Deus disposuit acceptare pro dispositione ad gratiam habendam, & talis dispositio dicitur meritum secundum quid, seu de congruo.

20. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 17. Q. 1. ad Ll. dicit. Sed accipiendo actum secundum rationem meritorij potest dici, quod principaliter illa conditio conueniat actui ab habitu, vbi Sco. vult, quod actus meritorius fit a charitate propter acceptationem diuinam. Oppositum videtur his dictis, quod detur præmium ex opere, & non ex illa acceptatione, 2. Paralip. 1. c. 15. Est merces operi tuo. Sapientiæ c. 10. Reddet Deus mercedem laborum Sanctorum suorum. Pr. ad Cor. c. 3. Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Mat. c. 5. Merces vestra copiosa est in cælis & c. 20. Voca operarios, & red. illis mercedem, & Luce c. 10. Dignus est operar. merc. sua.

Lucas. Resp. Istis, & similibus auctoritatibus dico, quod operi debetur merces, sed non omni, & operi tantum digno, mediante gratia. Vnde nullum opus sine gratia meretur præmium, non quod gratia id faciat ex sui na-

tura, sed solum ex ordinatione diuina. Dices. Si requireretur charitas infusa, & voluntas, vt actus acceptaretur, ergo magis ipsa charitas esset acceptata. Idque tenet, per regulam illam. Propter vnumquodq; tale &c. Dico, Deus non acceptat actum nostrum, eo quod charitas sit magis acceptata, sed quia, sic placuit acceptare actum, sic elicitum, & non alio modo, etiam charitas potest esse quo, sed non quod, quomodo verò valeat posterioristicè, alibi dictum est. Dices, charitas facit opus minus laboriosum. ergo videtur minuere meritum. Dico, si sit laboriosum ratione obiecti, propositio assumpta est vera; sed non sic est, si sit laboriosum ex operantis defectu, quia imputandum est operanti, cur non disponit se ad gratiam, cuius causa opus erit minus laboriosum. Insuper id non est ex natura rei, sed ex ordinatione diuina.

21. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 1. ad Ll. in primo exemplo de diuisione alicuius corporis mediante cultello attribuit actiuitatem instrumento. Oppositum huius dicit lib. 4. d. 1. Q. 1. & d. 6. Q. 5. vbi negat omnino actiuitatem ab instrumento.

Lucas. Resp. Quomodo careat actiuitate instrumentum dictum est alias, nunc verò dicitur, quod duplex est ratio agendi in instrumento, partialis, scilicet vt acuties, siue motio seorsum accepta, & totalis, .s. vt acuties cum motione illa, & integrat vnam formalem totalem rationem agēdi in securi, & tunc dum dicit Sco. in 4. quod capit suam rationem agendi in illa motione, est verum completiuè, sed non totaliter, vel melius, quod non loquatur ad mentem propriam.

22. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 1. ad Ll. in fine videtur dicere, quod habi tus moralis sit repræsentatiuus obiecti, sicuti, & habitus Theologicus. Oppositum huius ait Sco. lib. 3. d. 14. Q. 1. & bis in illa quæst. habet, quod habitus non est repręsentatiuus: Etiam id dicit lib. 2. d. 11. quæst. 9. & alibi.

Lucas. Resp. Habitus simpliciter, & absolutè in via Scoti non est repræsentatiuus sed aliquo modo pro quanto virtualiter partialiter continet actum qui actus verè repræsentat obiectum, seu dicitur aliquo modo repræsentare, in quantum inclinat ad obiectum, sed siuè sic, siue sic, certum est, quod non simpliciter, sed tantum quodammodo repræsentat, vt dicit Scotus d. 17. pr. Vel dic, quod Scotus loquitur communiter d. 17. pr. cum non sit locus proprius materiæ.

23. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 1. ad Mm. dicit. Deus de potentia absoluta potest acceptare naturam beatificabilem, & actum eius existentem in puris naturalibus, Oppositū videtur dicere Paulus 2. ad Tim. c. 4. Cursum consumaui, fidem seruaui, in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ. Ecce quomodo ex Paulo videtur beatitudo dari ex meritis.

Lucas. Resp. Dictum Apostoli intelligitur secundum leges præfixas, & de potentia ordinata. Dices. Aliquis actus malus meretur ęternam pænam, ergo aliquis actus bonus meretur vitam æternam. Negatur consequētia, & ratio est, quia actus malus meretur pænam æternam dupliciter, scilicet malitia sua, & ordinatione diuina, actus verò bonus meretur premium secundo modo tantum, scilicet ex ordinatione diuina, & non ex bonitate sua. Dices etiam ex Paulo ad Heb. 11. c. Impossibile est sine fide placere Deo, ergo & sine charitate. Resp. qnære.

24. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 1. ad Nn. dicit. Omnis diligens proximum diligit dilectionem suam formaliter, si conuertit se super illam. Ex quo patet quo

quomodo dilectio non possit diligi nisi actu reflexo. Oppositum habet Sco. 1. Meth. Q. 4. vbi dicit, quod solus intellectus est reflexiuus.

Lucas. Resp. In via Scoti nedum intellectus, sed & voluntas est virtus reflexiua, vt patet lib. 1. d. 45. & lib. 2. d. 6. Q. 1. & alibi. Ad id, quod ait Scotus in Meth. quod intellectus solus est reflexiuus, dico, quod ibi loquitur de intellectu distincto contra sensum, & non vt distinguitur contra voluntatem, & ratio propter quam vult Scotus quod intellectus sit reflexiuus est, quia est virtus immaterialis, quæ ratio sic probat de voluntate, sicut de intellectu, vt patet. Sensus non est reflexiuus, quia est virtus materialis.

XVII. dist. Quæst. quarta, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 17. Q. 4. ad Rr. damnat confugientes ad agens vniuersale dicens, fugam fore irrationabilem. Oppositum habet lib. 2. d. 18. vbi vtitur tali fuga in productione animæ sensitiuę.

Lucas. Resp. ad agens vniuersale tunc est fugiendum, quando non potest inueniri causa particularis, vt fecit Scotus lib. 2. discurrendo per omnes causas particulares, at in proposito malum est, cum possit assignari causa particularis, & nota quod fugere ad causam vniuersalem stat dupliciter primo, ad Deum, qui est causa vniuersalis, & sic quandoque licet; secundo, ad causam vniuersalem in prædicando, vt potè ad Ideam Platonis, & talis fuga semper est mala, & ratio est, quia actiones sunt suppositorum.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 4. ad Ss. dicit, motus non est in substantia, quia non suscipit magis, nec minus, est autem in accidentibus, suscipientibus magis; & minus. Oppositum patet de qualitate, & vbi, cum ad hæc sit motus, & tamen vt docet Arist. in Prędicamentis, non suscipiunt magis, & minus.

Lucas. Resp. Sco. dictum d. 17. 1. intelligitur de accidentibus intensibilibus, & remissibilibus, nam in toto illo quæsito semper loquitur de talibus accidentibus, quæ verè suscipiunt magis, & minus.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 4. negat omnimode corruptionem graduum prę-existentium in formis intensibilibus, & remissibilibus. Oppositum ex Arist. sic apparet 8. Meth. vlt. Ex duobus non fit vnum, nisi vnum sit in potentia, & aliud in actu, sed sic non sunt illi gradus præcedentes, & subsequentes, ergo corrumpuntur.

Lucas. Resp. Quod circa hanc materiam determinat Sco. tanquam consonum dictis sanctorum, & Arist. est asserendum. Aug. super Ioa. sic ait. Meminisse debemus, quod fides ædificatur, non ut illa, quæ non erat, prius esse susciperet, sed vt illa, quæ prius erat, cresceret. Tum super Ioa. Credebat, inquit, hoc non fide noua, sed fide aucta. Auicen. 1. suę Philosophiæ tract. 2. ait. Albedo aucta est stabilis euidentia, ergo manet, & 8. Meth. cap. 2. dicit, quod Arist. docuit duobus modis aliquid fieri ex alio, vno modo vt est extractio albi ex nigro, & isto modo, illud ex quo fit, non manet; alio modo, sicut perfectum ex imperfecto, vt ex puero fit vir, & hoc modo, id ex quo fit, manet idem secundum

substantiam. His notatis, dicitur ad Arist. quod est verum in compositione ætherogenca, sed non in compositione homogenea. Dices. Sicut est in motu ad vbi, ita est in alijs, sed in motu ad vbi, semper mobile est in alio, & alio vbi, ergo in alia ratione semper manet mobile, alia, & alia forma. Resp. Canon. quod non est simile in motu locali, & alterationis, quia in motu locali totus terminus acquiritur, non sic est in motu alterationis. Vel dic, sicut in motu locali, motus est sub alio, & alio vbi, ita in motu alterationis, est continuè sub alio, & alio gradu, sed non sub alia, & alia natura specifica, quia talis non intenditur, nec remittitur. Queres, quomodo illæ partes faciant vnum. Resp. Franc. faciunt vnum vnitate homogenea.

XVII dist. Quæst. quinta, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 17. Q. 5. tenet, quod intensio. seu alteratio non est propter inesse formæ, nec propter maiorem, aut minorem dispositionem subiecti, sed ex latitudine graduum forma intenditur, & remittitur. Oppositum videtur habere Auer. 6. principiorum, forma est simplex, & inuariabili consistens essentia, ergo non intenditur, & remittitur, vt dicit Scotus.

Lucas. Resp. Pro hac difficultate eneruanda notandum, quod triplex est modus dicendi circa augmentationem, seu alterationem formarum. Prior est Auer. & Auerorristarum, & Sueff. précipuè 8. Meth. Q. 6. quod alteratio fit per minima, ita quod agens naturale in vno instanti producit vnum gradum, & post quiescit per tempus medium, & in alio instanti producit alium gradum, & iterum quiescit per tempus, & sic vltra procedendo. Et addunt, quod alteratio est discontinua, & successiua. Scotus lib. 2. d. 2. Q. 9. sic arguit contra hunc modum dicendi; quia tunc daretur primum in motu, quod abhorret Arist. 6. Phis. 32. Vbi probat, quod omne moueri precedit mutatum esse in infinitum & e conuerso. Rursus, omnis motus est continuus, intensio est motus, ergo &c. Alter modus dicendi est S.Thom. 8. Phis. lect. 5. & Pauli Sōc. 8. Meth. Q. 22. dicent. Tota alteratio non est continua, sed diuiditur in partiales alterationes, ad inuicem discontinuas, quelibet tamen illarum est continua in se ac si sumatur ignis, & signetur primum instans in quo approximetur alicui combustibili siue accipiatur, in quo non approximetur per affirmationem, sed sic, quod illo non, & immediatè post illud sic, certum est, quia ignis incipiet agere per negationem in lignum aliquid caloris, vt pote calorem remissum non tamen agit subito, quia illum citius ageret fortior ignis, quam debilior, & hoc modo in tempore. Hæc igitur generatio huius caloris est continua, quia in vno tempore, deinde cessat ignis agere, & lignum pati, donec iterum secunda intensione ab eodem agente in idem lignum generetur tantumdem caloris. Et iterum quiete media interposita faciet tertiam partem caloris. quousque tota fit acquisita, in quo casu patet particularem intensionem, quæ est vnus gradus, esse continuam, & vnam totam

totam intensionem esse successiuam, non tamen vnam, & continuam, quatenus quies interponitur. Hec est sententia D. Tho. & Pauli. Scotus in hunc modum ait, Vnde est, quod agens idem eodem modo actiuum, & per primum gradum iam inductum fortificatum, subiecto existente eodem modo disposito, imo melius disposito per primum gradum, iam inductum, cum sit agens naturale, vnde est quod debeat expectare; Si resp. debet expectare, quia gradus ille est indiuisibilis, & ideo indiuisibiliter debet produci. Hæc excusatio esset pro primo modo, qui posuit illos gradus esse indiuisibiles, & quod tantum in instanti producuntur, sed non pro isto modo, qui ponit singulum gradum producendi in quadam portione temporis. Vnde nota, quod hęc positio esset vera, vbi esset impedimentum ex parte agentis, vel ex parte subiecti, vel aliunde ab extrinseco, sed ex ratione formali alterationis, nunquam est vera. Tertius modus dicendi est Scoti lib. 2. d. 2. Q. 9. sic dicentis, quod non datur primum in alteratione, & quod alteratio est vnus motus continuus. Vide Sco. Ad formam contr. Resp. quære.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 5. in 2. arg. contra opin, Tho. dicit, quod idem non potest bis produci. Oppositum habet lib. 4. d. 43. Q. 3. vbi vult, quod idem numero possit redire, & reproduci.

Lucas. Resp. Sco. dictum d. 18. pr. est ad Philosophos. Nam secundum Arist. & & communiter Philos. idem non potest bis produci, & redire. nam 5. phis. 36. eadem sanitas numero non potest redire & 2. de gen. penul. & vlt. Substantia, quæ perijt, non potest redire eadem numero. Lib. autem 4. loquitur ad Theologos, cum ibi fiat sermo de resurrectione mortuorum.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. Q. 5. in resp. ad pr. princ. dicit. Vnitas ternarij potest fieri intensior. Oppositum habet lib. 2. d. 3. Q. 7. & Arist. 8. Meth. vbi aiunt nnmerus non suscipit magis, & minus.

Lucas. Resp. Sco. dictum intelligitur de vnitate materiali, & non de vnitate formali. Insuper, cum vnitas materialis possit dupliciter considerari, scilicet pro materiali, & pro formali, & verum dictum de vnitate materiali, vt dicendo tres albedines, in qualibet illarum est considerare albedinem, & ipsa albedo potest intendi, licet non eius vnitas.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 17. vult, quod forma ex se suscipiat magis, & minus. Oppositum videtur habere Arist. 3. top. vbi ait, quod illud est albius, quod est nigro impermixstius. Ex quibus verbis videtur, quod intensio formarum fit à suo contrario.

Lucas. Resp. In via Scoti præcisa, & vnica causa suscipiendi magis, & minus est graduum latitudo, vt docet Ant. And, 8. Meth. Q. 6. & id quia impossibile est aliquam formam participari secundum magis, & minus, nisi sit aliqualiter illimitata, quia oppositum prędicati infert oppositum subiecti, si non esset aliquo modo illimitata, quomodo participaretur secundum alium, & alium gradum? Et secundum Simpl. super Prædicam. cap. de Qual. commendat opinionem Architæ sic dicentis. Mirabiliter Architas breui sermone causam eius, quod est magis, & minus insinuat dicens, qualitas, quia infinitatem quandam participat, ideo secundum rationem eius est, quod suscipiat magis, & minus, & non ex participantibus, sicque dicendum, ac tenendum est in præsens. Ad illud Arist. in Top. albius est nigro impermixstius, glosant Parisienses Impermixitius, idest dissimilius. At pro hac auctoritate exponenda

& om-

& omnibus, quę possent contra adduci, vide Ant. And. 10. Methaph. solu. pr. & habebis optimam solutionem. Expende, vt ait Franc. d. 18. Q. 1. qualitas intensibilis, & remissibilis, tripliciter consideratur. primo, secundum suam essentiam, seu formam specificam. secundo, secundum existentiam. tertio, secundum gradum seu modum intrinsecum. duobus primis modis nulla forma suscipit magis, & minus, sed tertio modo; hæcque est sententia. Sco. d. 17. lib. 1. Q. vlt. & in pręd. cap. de qual. idque tenent Franc. Zerbus, Dominicus de Flandria, & Suessanus. Est alius modus, scilicet, quod suscipiat magis, & minus in forma, seu gradu specifico; hicque tuetur à Thoma de Arg. vt recitat Alp. 17. d. 1. Q. 1. & Allex. 6. Methaph. & Egydius in quol.. Dices si forma, puta, albedo est indiuisibilis in gradu specifico, vt dicis, quomodo potest partibiliter, & diuisibiliter in tempore acquiri? Ad id resp. dupliciter, quod essentia formæ, secundum esse specificum, acquiritur in instanti sine aliquo gradu, & in tempore immediatè sequenti acquiruntur gradus, secundum quos fit intensio, & remissio. At id non potest stare, non enim potest produci forma in esse specifico, nisi vt habet esse in aliquo singulari cum actiones sint circa singularia, 1. Meth. tum, singulare, quod producitur, non potest esse sine suo modo intrinseco, & gradus ipse est modus intrinsecus, seu indiuiduum, ergo non poterit sine eo produci, & natura cum non possit produci, nisi in singulari est necesse, quod semper producatur sub aliquo gradu. secundo, dicitur ad mentem Sco. in primo instanti producitur forma specifica cum vno gradu, & id totum fit secundum simplicem mutationem, & post in tempore immediatè sequenti producuntur alij gradus, secundum quos fit verus motus; in hunc modum arguit Suess. cum iste gradus, & sequentes sint eiusdem speciei, vnde est, quod vnus producatur per mutationem, & alij per motum? Id non potest prouenire à parte agentis naturalis, nec à parte subiecti, quia subiectum est verius dispositum, primo gradu disposito, quam ante. Dico, hoc prouenit à forma, quæ est indiuisibilis secundum naturam specificam, ideo non potest nisi in instanti produci, & cum illa forma non possit esse sine vno gradu ad minus, est necesse, quod ille primus gradus producatur ad productionem illius formæ. Dices. Gradus ille est indiuisibilis in infinitum, quomodo ergo potest indiuisibiliter acquiri? Resp. id non est inconueniens, sicut etiam de continuo extenso, quod est in infinitum diuisibile, & tamen potest diuisibiliter acquiri. Verum, dubium occurrit. Si charitas possit diminui? Greg. lib. 1. d. 17. Q. 1. ait. Charitas potest multipliciter considerari. primo, secundum se, secundo, in ordine ad subiectum; tertio in ordine ad efficientem, quarto, in ordine ad causam meritoriam, & sic resoluitur dubium per quatuor propositiones. Prima, Charitas secundum se, cum sit graduata, est diminuibilis, Secunda, Charitas considerata in subiecto est diminuibilis. Tertia, Charitas per nullum agens creatum potest diminui, quia sua productio, & annihilatio non subsunt causalitati agentis naturalis, sed eius remissio est quædam annihilatio. Quarta. Charitas non potest minui per peccatum demeritoriè, quia non potest minui per peccatum mortale, quia illud totaliter demeritoriè corrumpit, cum sit sibi incompossibile, nec etiam diminuitur per peccatum veniale, quia pro minori malo, non tolit Deus maius bonum,

sed

sed charitas est maius bonum, quam peccatum veniale sit malum. Tum, quia, cum venialia sint innumerabilia, possent destruere totam charitatem. Vnde nota, de possibili per potentiam diuinam potest charitas minui, nunquam tamen de facto minuitur, sed bene augetur. Et adhuc nota, licet peccatum veniale non diminuat charitatem, remittit tamen feruorem eius, quia actus oppositi impediunt conatum potentię, vt non ita perfectè exeat in suam bonam operationem.

XIX. DISTINCTIO, QVAESTIO PRIMA, LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* COTVS lib. 1. d. 19. Q. 1. ad E. concedit in Deo multiplicari qualitates, remittendo se ad 31. d. lib. 1. Oppositum videtur posse deduci ab Auic. in 6. Nat. p. 2. c. 3. vbi dicit, In pluribus amicis est vna amicitia, ergo similiter in tribus personis æqualibus est vna æqualitas.

Lucas. Resp. in via Scoti, vt patet d. 31. lib. 1. solu. 1. 2. & 3. princip. tenet æqualitatem numerari, sicque deducitur. Primo, quia relationes numerantur, ad relationem, sed non fundamentorum, non obstante identitate rationis formalis fundandi illas relationes. Secundo Auic. 3. Meth. cap. de relatione dicit. In duobus patribus sunt duę paternitates. Tertio, Scotus lib. 3. d. 8. tenet quod in patre habente plures filios, tot sint paternitates, quot filij. Et Q. 5. Quol. vult, quod vnum attributum non est formaliter reliquum, & infinitas vnius non est formaliter infinitas alterius, & formaliter sunt tot infinitates, quot attributa, & tot magnitudines, quot perfectiones simpliciter, & consequenter tot ęqualitates, & scias, perfectiones in Deo esse numero infinitas, vt dicit Sco. lib. 4. d. 13. Q. 1. His notatis, dicitur ad Auic. quod intellexit, quod est vna amicitia specie, sed non numero. Dices, similitudo hominis albi ad hominem album est eadem similitudo in specie, quia causa huius similitudinis, scilicet albedinis est eadem specie in vno quoque, ergo similiter trium personarum est eadem æqualitas in numero, cum sit vna æqualitas in vtroque. Dico, licet non multiplicetur quantitas, tamen multiplicantur fundamenta æqualitatum, & hoc sufficit. Quæres, quomodo inter personas diuinas est æqualitas, cum in patre, & filio sint duæ relationes originis? Resp. Franc. d. 20. Q. 1. lib. 1. in fine, quod non est inconueniens, quia nulla illarum relationum dicit aliquam perfectionem. Hæc responsio habetur etiam à Scoto. Q. 5. Quol. Caueant ergo qui dicunt relationes originis dicere perfectionem. Aureolus ait, quamlibet relationem dicere perfectionem infinitam, & quod ex hoc non impeditur æquilitas perfectionis personarum; tum, quia earum æqualitas perfectionis non attenditur, nisi secundum perfectionem simpliciter: relationes autem illæ non sunt perfectiones simpliciter. Tum, quia dato, quod relationes illæ sint alterius rationis, vna tamen non est perfectior alia. At in hunc modum sic arguitur. Dato quod sint æquales in perfectionibus simpliciter, tamen absolutè, & simpliciter non sunt æquales, quod est contra symb. Athan. vbi dicitur. Nihil maius, aut minus est. Occam lib. 1. d. 19. Q. 1. ait, quod relationes dicunt aliquam perfectionem, & quod perfectio, quæ est in vna est in alia per æquiualentiam. Contra hunc modum sic. In patre, & filio sunt duę relationes, & in Spi-

ritu Sancto tantum vna. Resp. quod paternitas, & spiratio actiua non sunt plures relationes,& si non sint idem formaliter. Hæc sententia non potest stare. Tum vna ratio constituit, altera non. Tum, non potest esse identificatio in diuinis, nisi ad minus alterum illorum sit infinitum, sed neutrum istorum est formaliter infinitum, ergo &c. Dubitabis. An personę sint æquales in omnipotentiâ. Athan. in symb. resp. quod sic. Omnip. Pat. omnip. Fil. omnip. Spir. S. Dices. Pater generat filium, & filius non potest generare, ergo videtur, quod non sint æquales. Resp. quære, & nota, quod perrsonæ sunt ęquales relatione mutua, sed non effectiuè.

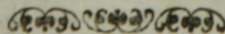
XIX. dist. Quæst. secunda, lib. primi.

1. Iacobus. SCOTVS lib. 1. d. 19. Q. 2. dicit, quod vna persona est in alia per circumincessionē. Oppositū sic deducitur. Si quęlibet persona est in alia, videtur esse opinio Anaxagore, consequenterque est ibi confusio.

Lucas. Resp. Pro hac difficultate sedanda, scias, quod circumincessio est alicuius subsistentis in subsistente realiter distinctio mutuæ præsentialitatis inexistentia in eadem natura numero, vbi ad circumincessionem quatuor requiruntur. Primum, quod illa, quæ sic sunt circumincessiuè, sint in eadem natura numero. Vnde si duo corpora essent in eodem loco, non essent circumincessiuè, quia non habent eamdem naturam numero. Secundum, Requiritur, quod illa sint subsistentia, idest incommunicabiliter existentia, ideo, licet attributa sint intimè præsentia Essentiæ diuinæ, non sunt circumincessiuè, quia sunt communicabilia. Tertium, Requiritur, quod sint realiter distincta; idcircò essentialia, quia sunt idem realiter, non sunt sic circumincessiuè; hinc si pater, & filius non distinguerentur realiter, vnus non esset in alio hoc modo essendi in. Quartum, Requiritur, quod inexistant mutua existentia intimæ præsentialitatis, ideo licet pater, & filius sint intimè præsentes vbique, quia tamen omnia alia non existunt æquè patri, & filio, nec sunt in eadem natura, pater, & filius non sunt circumincessiuè in alijs rebus. Et nota, quod inexistentia capitur substantialiter. His dictis, ad difficultatem responsionem quære.

2. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 19. Quæst. 2. ad B. dicit Subsistere autem, idest incommunicabiliter per se esse conuenit personæ primo. Oppositum sic patet. Relatio est, qua persona subsistit, ergo ipsa persona subsistit.

Lucas. Resp. Relatio, vt patet d. 5. lib. 1. non subsistit propriè. Hinc Scotus dicit, quod conuenit subsistere personæ, & relatio est ratio subsistendi. Expende. Circumincessio est relatio communis, posterior similitudine, æqualitate, & identitate, quia illæ fundantur in extremis, vt sunt vnum, sed circumincessio fundatur in extremis, vt sunt distincta; modo illa, quæ sunt vnita, præcedunt illa, quæ sunt distincta, & est circumincessio relatio realis, sicut aliæ relationes communes, & non relatio rationis.

XX. DISTINCTIO.
QVAESTIO VNICA.
LIBRI PRIMI.

1. Iacobus.
SCOTVS lib. 1. d. 20. Q. 1. ad A. dicit. Potentia logica est illa, quæ dicit modum compositionis factæ ab intellectu, id etiam habet d. 2. p. p. 2. Q. 4. & d. 7. & alibi. Oppositum sic patet. Chimera est ens, dicit modum compositionis factæ ab intellectu, tamen ibi non est possibilitas aliqua.

Lucas. Resp. Diffinitio potentiæ logicę data à Scoto recta est; sed vt magis intelligatur, hæc sunt notanda. Primum, nullũ ens, siue creatũ, siue increatũ (incomplexè sũptũ) est possibile possibilitate logica; idque sic patet. Nam tale possibile est modus compositionis factæ ab intellectu, sed incomplexa non sunt talis compositio. Secundum. Nullum ens prohibitum, siue fictitium est possibile possibilitate logica, & per id patet ad contradictionem. Tertium, tantum propositiones possibiles sunt possibilitate logica. Quartum, si nullus intellectus esset, nihil esset possibile tali possibilitate. Quintum, Talis potentia non est sincathegorema, patet, quia est modus compositionis. Sextum, possibilitas logica est propositio possibilis. Septimum omnis propositio necessaria est possibilis tali possibilitate. Octauum, omnis propositio contingens, & omnis falsa possibilis est tali possibilitate possibilis, & sola propositio impossibilis caret tali possibilitate. Et scias, quod ex p. 3. & 4. dictis patet differentia inter potentiam logicam & obiectiuã, de qua differentia alibi diximus. Et nota amplius id quod habet Scotus lib. 2. d. 1. Q. 2. quod in primo signo est potentia logica, in secundo res cognita, & in tertio potentia obiectiua. Et si dicas. Sco. d. 7. pr. dicit, quod potentia logica est in Deo, sed non potentia obiectiua. Dico, quod potentia obiectiua non est in Deo intrinsecè, sed bene extrinsecè, seu non est in Deo obiectiuè, idest quod Deus sit obiectũ talis potentiæ, sed benè potestatiuè.

2. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 20. Q. v. ad F. & alibi lib. 1. dicit, quod idem absolutum est in patre, & filio, super quod fundatur potentia æqualis secundum extensionem. Oppositum sic patet. Filius non habet potentiam super generationem, quomodo est igitur eadem memoria fæcunda?

Lucas. Resp. Ad hanc difficultatem, ita resp. à multis. Primo ab Henr. quia habet terminum adæquatum. Secundo, filius non generat, non quia non potuit, sed quia non oportuit, & adducunt auct. Aug. contra Maximum. At hoc nequit stare, quia à posse ad esse valet consequentia in diuinis, vt habetur 3. phis. 32. Tertio, dicitur à Thoma, quod est propter defectum materiæ. At hunc modum impugnat Scotus Q. 2. Quol. Quarto ab Henr. signatur hæc ratio, quod virtus est exhausta. At impugnatur 2. Q. Quol. Quinto, à Franc. lib. 1. d. 7. dicitur, quod filius non potest generare, quia generatio illa est æterna, & quod filius

semper

semper stat. Hic modus est Bonauenturę, & impugnatur. 2. Q. Quol. Sexto, quia tunc filius esset sub relatione opposita, & tunc esset pater, & filius, Septimum, dicitur à Scoto d. 7. lib. 1. Report., quod memoria fæcunda, filius, generare, sunt de se hæc, itaquod, quærenti, quare filius non plurificatur, respondetur, quia est de se hic, & de quoqunq; alio similiter. Et 2. Q. Quol. ait Scotus, quod hoc repugnat rationi formali ipsius filij, & quęrenti, quare sibi repugnat; quia est tale ens, & 20. d. 1. ait Scotus. Dico, & si idem absolutum, quod est potentia sit in patre, & filio, non tamen sub ratione potentiæ; quantum ad actum notionalem est in vtroque, quia non est sub ratione prioris ad illum actum, & potentia, siue principium dicit ordinem prioritatis ad terminum.

XXI. DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA, LIBRI PRIMI.

2. *Iacobus.*

Lucas.

COTVS lib. 1. d. 21. Q. v. tenet, quod hæc propositio, solus pater est Deus, vllo pacto sit vera. Oppositum sic videtur: hæc est vera, solus pater generat, pater est Deus, ergo solus pater est Deus.

Resp. pro ista difficultate scias, primo, particula exclusiua, solus, & aliæ similes, vt habet Scotus d. 21. p. Q. v. possunt cathegorematicè, & sinchategorematicè capi, & in Prædicam. Substantiæ, & lib. 3. d. 9. siuè capiatur primo, siue secundo modo, propositio non est vera propter illam exclusiuam, quę aliter excludit posita à parte subiecti, & aliter à parte prædicati; quia addita subiecto præcise excludit respectu prædicati omne illud, de quo verè non dicitur subiectum, nec per se, nec per accidens, Et scias ex Scoto lib. 3. d. 6. Q. 2. quod logica communiter non est tradita de exclusiua posita, à parte prædicati, & ex parte prædicati excludit respectu subiecti quicquid non formaliter, vel essentialiter dicitur de prædicato, & maximè eiusdem generis. Et quando ponitur à parte subiecti, non est pars subiecti, sed eius determinatio, at posita à parte prædicati, est eius pars, & nullo modo determinat subiectum. Et potest dictio exclusiua capi substantiuè, adiectiuè, & aduerbialiter. Tertio modo est tantum pu-

rum sinchategorema, primo modo, pure cathegorema, secundo modo, partim sic, & partim sic. Expende secundo, ex Franc. lib. 1. d. 21. Q. v. has conclusiones. Prima, dictio exclusiua addita personę à parte subiecti respectu predicati communis non determinat subiectũ, sed facit propositionem falsam, sicut istam. Solus Pater est Deus. Secunda concl. dictio exclusiua addita personæ à parte subiecti, respectu sui prędicati notionalis proprij, determinat subiectum, & facit propositionem veram: sicut hæc, solus pater generat, & solus filius generatur, quia talia conueniunt tantum vni personæ. Tertia, dictio exclusiua addita prædicato essentiali, & communi determinat prædicatum respectu personæ, & dimittit propositionem veram; & sic hæc, Pater est solus Deus, est vera. Quarta; dictio exclusiua addita ex parte prædicati prædicato personali non videtur admitti in diuinis, sicut hæc. Pater est solus generans, de virtute sermonis videtur importare, quod ille qui generat sit simpliciter solus, sed quia scriptura videtur tribuere solitudinem in diuinis, iuxta illud psal. 85. Tu es solus Deus: ideo est intelligendum, quod dictio exclusiua nõ tantum repugnat termino essentiali, sicut personali, eo quod personalia sunt multa, essentialia verò non multiplicantur; ideo rationabilius est dicere, Deum solum, quam patrem solum. Hæc Franc. Bargius addit duas alias conclusiones. Prior est, dictio exclusiua addita termino communi respectu etiam prædicati quod sit terminus communis, est vera, vt solus Deus est omnipotens. Altera, quando, solus, determinat extremum absolutum, non in ordine ad aliud extremum, facit propositionem non exclusiuam, sed de subiecto excluso tantum; & potest addi indifferenter, tam essentialibus, quam notionalibus, & in isto sensu conceduntur istæ. Tantum pater est Deus, tantum pater creat, pater est solus Deus, & sic de alijs. At vtrum ista sit vera? solus pater est pater. Dic de sinchategorematico, & cathegorimatico, de secundo est vera, & de primo falsa. D. Thomas d. 21. scrip. notat in ista propositione, solus pater est Deus, est distinguendum, solus, aut potest negare personam, vt sit sensus, nulla alia persona a patre est Deus, & sic est falsa, aut tenetur neutraliter, & tunc significat, quod nihil aliud à patre est Deus; & sic est vera; nam licet filius sit alius à patre, non tamen aliud.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 21. Q. v. ad E. tenet, quod dictio exclusiua addita relatiuo excludit correlatiuum. Oppositum huius patet ex illo dicto communi Philosophi. Vnum correlatiuum est de conceptu quidditatiuo alterius.

Lucas. Resp. In via Doct. subt. tenendum est dictionem exclusiuam excludere correlatiuum, si addatur relatiuo, idque sic patet. Dictio exclusiua excludit omne illud, quod non cadit sub distributione signi vniuersalis additi relatiuo, sed relatiuum non cadit sub distributione signi vniuersalis additi suo correlatiuo, ergo &c, Tum quia sequeretur tunc, quod hæc est falsa. Solus pater est pater, & solus filius est filius, & similia; & tamẽ omnes tales sũt veræ. Tum ex Arist. 1. Phis. 8. arguente in antiquos. Si tantum principium est, principiatum non est, ergo correlatiuum non est de intellectu correlatiui. Hanc opinionem tenet Vorilion, Alphon. Basol. Rubion. Occam etiam d. 21. pr. f. quod dictio exclusiua addita relatiuo excludit correlatiuum suum, & ex hac opinione vera, sequitur quod omnes propositiones exlcusiuę, quæ sunt de prædicatis, quæ non possunt inesse vni relatiuo, nisi insint alteri, sunt falsæ, & illę,

quæ

quæ sunt de prædicatis, quæ possunt inesse vni sine altero, possunt esse veræ. Vnde hæc est vera, solus pater generat, & hæc est simpliciter falsa, solus pater est, quia sequitur, Pater est, ergo filius est; filius est, ergo non solus pater est. His visis, dico ad formam contradictionis, dum assumitur. Vnum correlatiuum est de conceptu quidditatiuo alterius, id est falsum. Nam relatiuum non est de intellectu correlatiui, sicut si aliquid eius, vt puta pars essentialis, vel integralis; sed sicut aliquid, ad quod terminatur intellectus eius, vt docet Scotus d. 21. pr. & Q. 15. vniuersalium solu. 5. princip. & clarius, estque locus proprius 25. Q. Prædica. Dices, dictio exclusiua non excludit id, quod de necessitate sequitur illud cui additur, sed vnum relatiuum necessariò sequitur reliquum, ergo &c. Dico, nego assumptum, & vt dictum est, si prædicatum sit commune ambobus, tunc talis propositio est falsa, si verò non sit commune, poterit esse vera. Dices adhuc, dictio exclusiua non excludit accidens sui subiecti, quod contingenter sequitur, ergo non excludit relatiuum, quod necessario sequitur; Dico, ideo dictio exclusiua non excludit accidens, quia inhæret subiecto; non autem sic suum correlatiuum. Dices tandem, Sæpe ambo correlatiua incidunt in idem, vt mouens, & motum, ergo dictio exlusiuo addita vni non excludit aliud. Dico. In isto casu, si non excludat, est ens per accidens, ratione talis coincidentiæ, Vel dic, quod si non excludat id pro substrato, excludit tamen ipsum pro formali. Basolus dicit, quod hoc habet intelligi, quando relatiua sunt distincta subiecto, seu supposito. Sicque patet ad præsens dubium. Vigerius notat, quod in propositionibus de secundo adiacente, dictio exclusiua addita non excludit: Bargius verò ait, quod excludit, & tales propositiones esse falsas, quia prædicatio competit ambobus, vt iam superius dictum est.

XXII. DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA.

LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 22. Q. v. Distinctius potest aliquid significari, quam intelligi. Oppositum patet ex Scoto 2. Meth. Q. 5. arg. contra Thom. aiebat enim Thomas. Infinitum non cognoscitur. Contra, inquit Sco. ei nomen imponimus, ergo cognoscimus. Diceret Thom. possumus alicui, nomen imponere dato, quod non cognoscatur. Contra, dicit Scotus, quia voces significant mediantibus conceptibus, ergo nihil potest significari, nisi cognoscatur.

Lucas. Resp. Et primo dico, quod Scotus 2. Meth. loco citato, arguitiuè se habet; secundo, Sco. vult, quod cognoscatur, sed non ita perfectè, sicut significatur, & ita est necessaria cognitio, sed non distincta. Expende. Circa hoc est positio Tho. & Sco. Thomas vuult, quod aliquid non potest distinctius significari, quam concipi. Et ex 3. p. sum. Q. 13. art. 1. Hæc colliguntur. Primum. Deus potest nominari diuersis nominibus. Secundum, nec Angeli, nec Beati, nec aliqua creatura possunt Deum nominare propriè sub ratione suę infinitatis, quia sic, cum non cognoscunt, & nihil potest nominari, nisi eo modo, quo cognoscitur. Tertium, Beati possunt nominare Deum eo modo, quo ipsum intelligunt. Quartum, nomen, quod Beati imponunt Deo, non potest esse notum viatoribus. Quintum, viatores secundum modum suæ cognitionis possunt Deum nominare, eique nomen imponere. Hæc omnia habent pro fundamento, quod res non potest nominari, nisi eo modo, quo cognoscitur, & quod nomen significat conceptum, & conceptus significat rem, quod quidem in via Scoti non potest stare. Nam nomen significat rem, mediante conceptu, vt patet ex Scoto d. 27. Q. 1. lib. 1. solu. 2. & proprius locus est 2. de Interpr. Q. 2. vbi Sco. multis sensatis fundamentis probat voces significare res, & non rerum conceptus.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 22. Q. v. Viator, ait, potest nominare Deum aliquo nomine significante Essentiam diuinam, vt hæc. Oppositum patet ex Aug. 5. de Trin. dicente. Non solum mea vox silet, sed, & Angelorum, ergo Deus est innominabilis.

Lucas. Resp. Hic essent multa dicenda de nomine Dei, quæ tanquam nota mitto; At si quis velit de nominibus Dei plurima videre legat Hieron. t. 2. Epistola ad Marcellum, vbi ponit decem nomina Dei. Legat Petrum Galatinum contra Iudeos, & videat Albertum de Padua serm. 3. super Epist. Christus assistens &c. Et dico ad dictum Aug. vt dicit Sco. in Repor. lib. 1. d. 22. Deus non sufficienter exprimitur, ideo ex hoc dicitur, quod vox silet &c. Dices. Aug. lib. 6. de Trin. ait. Verius cognoscitur Deus, quam dicatur, sed non potest cognosci, ergo nec nominari. Resp. Scotus in Repor. quod verius cognoscitur, quam dicatur, comparando

parando veritatem ad signum vocale, quia cognitio est signum naturale, quod est verius, quam vocale, quod non esset ad placitum. Dices adhuc Augustinus 3. de Trin. ait non potest per humanum sermonem explicari. Resp. quod non potest explicari per sermonem vsitatum. Dices amplius. Paulus 2. ad Cor. c. 12. dicit, quod audiuit, quę nō licet homini loqui, quanto ergo magis est ineffabilis ille, qui talia dixit, scilicet Deus. Resp. Sco Deus dicitur ineffabilis, quia non potest perfectè intelligi. Vel dicitur ineffabilis respectu creaturæ omnis, ab aliqua tamen creatura potest aprehendi. Expende. Thomas Angl. resp. quod non signum fecit rem, & non conceptum, dixitque multa, quæ nolo recitare, Et addit ex Aug. quod quis concipit animo, lingua sequente declarat. Dicitur ad id, & ad omnia, quod cognoscimus, ex quibus imponimus ad significandum, sed non ita perfectè, sicut signa illa significant, quæ imponimus ad significandum illas res, per talia signa significata.

XXIII. DISTINCTIO,

QVAESTIO VNICA.

LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.*

SCOTVS lib. 1. d. 23. Q. v. ad A. diffiniens secundam intentionem sic ait. Omnis intentio secunda est relatio rationis, non quæcunque, sed pertinens ad extremum vel actum intellectus componentis, & diuidentis, vel saltem conferentis vnum ad alterum. Oppositum huius videtur habere Sco. lib. 4. d. 1. Q. 2. vbi dicit, quod ens rationis non est nisi comparatio passiua, hic verò, quod secunda intentio causatur per actum comparatiuũ intellectus.

Lucas. Resp. Antequam satisfaciam contradictioni, pauca sunt exponenda de prima, & secũda intẽtione, quid sit prima, intẽtio Occã, & Gabr. d. 23. p. sic ait. Prima intẽtio est ens realiter existens. Rubion. Prima intentio est vniuersaliter omnis res, siue in anima, siue extra animam existens non est alia ab alia, ab actibus cognitiuis. Vnde secundum istum, species intelligibiles, habitus, & alia, quæ sunt in anima, sunt primæ intentiones, sed non sunt actus cognoscitiui. Franc. d. 23. lib. 1. Q. 1. dicit, quid non sit, secundo quid sit. Prima intentio non est actus intelligendi, non est species intelligibilis, non est quidditas obiecti in esse cognito

cognito, non est quidditas in esse intelligibili. Deinde dicit. Prima intentio est quidditas in esse quidditatiuo, intelligo autem per quidditatem in esse quidditatiuo, quidditatem præcisam ab omni alio, quod non est de primo modo dicendi per se. Hæc Franc. Hi deuiant à via Sco. Idcircò Scotistæ, vt recitat Mauritius in Q. 3. vniuersalium, diffiniunt primam intentionem. Prima intentio est primum obiectum cognitum, vel cognoscibile in actu recto, vel actu reflexo &c. At cõmuniter sic diffiniunt. Prima intentio est primus conceptus rei, & hæc diffinitio est Thom, vt ibi refert Mauritius. Bargius sic diffinit. Prima intentio est omne id, quod non est secunda intentio. Sed melius sic eam diffiniunt Scotistæ. Prima intentio est res primo cognita, vt cognita. Maior, notat differentiam inter hæc. Prima intentio, res primæ intentionis, & nomen primæ intentionis. Nam prima intentio est potentia, vel actus, vel habitus, quibus tendo in obiectum. Res primæ intentionis est obiectum cognitum. Nomen primę intentionis est signum ad placitum significans rem primæ intentionis. Hæc quo ad primam intentionem. Quo ad secundam. Occam, & Gabr. sic eam diffiniunt. Secunda intentio est aliquid in anima prædicabile de nominibus rerũ. Franc. sic. Secunda intentio est aptitudo rerum, quę conuenit ipsis quidditatibus. Rubion sic. Secunda intentio est solus actus cognitiuus; At omnia, quæ isti dicunt secundas intentiones, sunt primæ, vt patet; accipiendo ergo diffinitionem Scoti 23. d. 1. quia, nullibi ità clarè eam diffinit Scotus sicut ibi, & si plura vis videre, consule Maur. in vniuersalibus. Ad formam ergo contradictionis sic dicitur. Scotus in 4. noluit habere quod secũda intentio sit ens rationis, appellauit eã ens rationis, quia per eam immediatè causatur ens rationis, & non sic immediatè causatur per actum rectũ. Vel dic, quod Scotus loquitur ibi communiter diffiniendo ens rationis ad mentem Thomæ, & aliorum, &c.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 23. ad B. dicit. Res autem non videtur dicere secundam intentionem, & tamen est communis tribus personis, & numeratur in eis &c. Oppositum dicere videtur Scotus 2. Q. Quol. vbi ait. Res est quid æquiuocum, & est communis non solum realibus, & intentionalibus, sed etiam positiuis, & fictitijs.

Lucas. Resp. Res (quemadmodum capit Scotus rem in quolibetis) est quid æquiuocum, sed non est simplicter æquiuocum. Ob id Scotus vtitur hoc verbo, videtur d. 23. p. Res autem non videtur dicere secundam intentionem &c. vel recurre ad d. communem de re, vt venit à Reor reris, quod est opinor opinaris, vel vt res dicitur à ratitudine, vt docet Scotus lib. 1. d. 3. Q. 5.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 23. in corpore quęsiti acceptat diffinitionem personæ datam à Riccardo 4. de Trin. cap. 22. Persona est incommunicalis existẽtia intellectualis naturæ. Oppositum. Patet sic. Nam materia prima non communicatur nec vt quo, nec vt quod, & tamen non est persona; ergo persona non est incommunicabilis existentia.

Lucas. Resp. Scotus, per incommunicabilem quo, non intellexit ipsam formã taliter, sed etiam intellexit incommunicabilem per modum partis, quod non conuenit materiæ. Nota, quod ratio personæ in diuinis est relatiua; sed in creaturis non est absoluta, nec relatiua; cum absolutum & relatiuum dicant ens positiuum, & dicant ens positiuum; sed pro substrato, tam in diuinis, quam in creaturis est ens absolutum, sal-

tem

tem in creaturis, & in diuinis erit ens aggregatum ex absoluto, & relatiuo, Sed an persona dicatur vniuocè de personis diuinis. Resp. Franc. lib. 1. d. 23. Q. 3. Quod sic, & benè inquit. Deinde dubitat. An persona dicatur vniuoce de creata, & in creata. Resp. affirmatiuè. Sed id non potest stare, quoniam ratio personæ in diuinis est positiua, quam concomitatur triplex negatio, scilicet actualis, aptitudinalis, & potentialis; sed in creaturis est tantum duplex negatio, cui nullum positiuum correspondet. At positiuo puro, & negatiuo nihil est vniuocum. Dices. Intellectus certus de vno, & dubius de duobus &c. sed in passione Christi, quis potuit esse certus, quod aliqua persona patiebatur, dubitando, an esset persona creata, vel increata, vt aliquis infidelis, ergo &c. Dico quod illius certus non fuisset super conceptum personæ formalé, sed tantum pro substrato. sicque concedo, quod vniuocantur, sed non pro formali. Dubitabis adhuc, Si persona de se includit incommunicabilitatem, quomodo potest esse communis tribus? Resp. Franc. quod ratio formalis personæ est incommunicabilis, vt supponit pro substracto, non autem vt supponit pro formali, quia tunc non repugnat sibi communicabilitas. Dices ergo communicabile erit incommunicabile. Resp. quod persona in communi, quæ communicatur personis est persona vt quid, & est natura, vt modus, & non est persona, vt modus.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 23. Q. v. ad F. dicit. Ab vltimis distinctiuis, & constitutiuis personarum nihil potest commune abstrahi. dictum de eis in quid, quia illa sunt primo diuersa, idest nihil id é realiter includentia. Idque etiam dicit d. 13. lib. 1. Oppositum habet eamet d. 23. pr. ad A. arguendo contra Egidium, vbi ait. Ab vltimis constitutiuis potest abstrahi aliquod reale commune primę intentionis. Hoc idem habet lib. 1. d. 2. p. 2. Q. 1. & d. 26. pr.

Lucas. Resp. Vigerius sic conciliat, quod Scotus concedit conceptum communé vniuocum, sed non vniuocè, & in quid dictum, istaque distinctione vult contradictionem esse solutam. At ista responsio non euacuat, quoniam Scotus locis citatis, concedit conceptum abstractum ab vltimis constitutiuis vniuocum vniuocè dictum in quid. Resp. quamuis de hac controuersia alibi dixerimus, nunc dico sic. Conceptus abstractus ab vltimis constitutiuis in via Scoti vniuocè, & in quid prędicatur. Ad dictum autem Scoti quod non potest conceptus communis in quid: verum est, quod non abstrahitur conceptus communis realis, sed non negat conceptum negatiuum; hæcque responsio elicitur ex Scoto d. 26. p. & ex verbis d. 23. p. Nihil idem realiter includentia &c. Dices, Scotus d. 23. pr. Negat conceptum quidditatiuum. Dico, negat quidditatiuum realem, communem correspondentem illi negationi communem in communicabilitati, ita quod merito illius inesset talis negatio.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 23. Q. v. ad G. tenet, quod negatio potest esse communis pluribus, & negatio eiusdem rationis, tamen non inesset illis pluribus per aliquam affirmationem communem illis, siue per aliquod positiuum commune illis. Oppositum habet lib. 1. d. 3. Q. 1. contra Tho. & alibi, vbi ait. Negatio non potest inesse alicui, nisi per aliquam affirmationem.

Lucas. Resp. Tichetus sic ait. Facilis est responsio quia ibi idest d. 3. lib. 1. dicit quod negatio non prædicatur de aliquo, nisi præsupponat aliquam af-

firmationem in illo, sicut, non lapis, non conuenit homini, nisi propter aliquam affirmationem, siue propter aliquam realitatem positiuam existentem in homine, cui repugnat affirmatio lapidis, & sic dicit in proposito, quod illa negatio communis non potest competere inferiori, nisi per aliquod positiuum, vel affirmationem in illo, & non est necesse, quod competat soli per aliquod positiuum commune in inferioribus, &c. Hæc Lich.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 23. Q. IV. in calce dist. ait. Potest dici, quod ab indiuiduis non tantum potest abstrahi species indiuiduorum, quæ dicit quidditatem, sed etiam aliquid quasi proprium. Oppositum habet 7. Meth. Q. 17. & lib. 1. d. 3. Q. 3. & lib. 2. d. 3. Q. 6. & lib. 4. d. 11. Q. 6,

Lucas. Resp. Dicunt aliqui, quod Scotus d. 23. lib. 1. voluit, quod talis conceptus esset communis, & tamen quod esset tantum negatiuus, & non affirmatiuus, sicut est conceptus speciei. Vigerius sic dicit, quod talis conceptus est positiuus, non tamen dicitur vniuocè de ipsis indiuiduis, nec in quid, sed tantum denominatiuè, vt puta, aliquis conceptus trascendens dictus denominatiuè de ipsis constitutiuis. Lich. sic ait, quod talis conceptus dicitur quasi proprius, quia non dicit quidditatem. At Franc. 23. d. 1. Q. 3. ad hoc sic respondet. Sed circa ista sunt adhuc aliquæ difficultates. Prima. Vtrum à principijs constitutiuis possit abstrahi aliquod commune. Dico quod sic. Ista constitutiua sunt tres relationes, ergo ratio relationis numeratur in eis, & per consequens est eis vniuocè communis, & confirmatur, quia ratio diffinitiua relationis conuenit paternitati; in quantum relatio est, quæ etiam conuenit filiationi, in quantum est relatio, scilicet, esse ad aliud, ergo relatio est eis communis. Si dicatur, quod vltima constitutiua sunt primo diuersa; primo autem diuersa in nullo conueniunt. Potest dici, quod in creaturis, licet vltimæ differentiæ sint primo diuersæ, tamen eis, quasi denominatiuè conuenit secundum vnam rationem, ratio primæ diuersitatis, quod non est aliud, nisi non habere quidditatiuè aliquod cōmune, sed tantum aliquod consequens quidditatem. Ita potest dici in proposito, quod ratio relationis, licet dicatur secundum vnam rationem de constitutiuis personarum, non tamen dicitur in quid eo modo, quo genus dicitur in quid de specie, quia tunc essent compositę, vel saltem resolubiles, dicitur tamen de eis eo modo, quo genus de differentijs, sicut dictum est superius, quod ens dicitur de prædicatis, quæ conueniunt Deo, & creaturę. Hæc responsio ad dubium Sco. ægregia est, & tantum censuranda est in eo, quod ait; relatio prædicatur quidditatiuè, & in quid de diuinis personis. Dices. Vnde est, quod ab vltimis constitutiuis diuinarum personarum abstrahitur vnus conceptus in quid dictus de eis vniuocè, & non constitutiuis indiuiduorum, seu singulariū creatorum? Ratio est, quia hæc faciunt vnum per se, & non illa, & ideo sunt primo diuersa, & non illa, idque patebit d. 26. p. & lib. 2. d. 12. Q. 1.

XXIV. DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA. LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* COTVS lib. 1. d. 24. Q. v. ait, quod in Deo non est numerus simpliciter, conceditur tamen ibi numerus secundum quid, scilicet, cum hac determinatione personarum. Oppositum patet sic. Nam Boet. 3. de Trin. dicit. Illud est verè vnum, in quo non est numerus. Personæ autem diuinæ sunt verissimè vnum, ergo, &c.

Lucas. Resp. Pro ista difficultate hęc sunt notanda. Primum, si numerus capiatur, ut dicit vnitatem formalem, aliam ab vnitatibus materialibus, vt tenet d. 22. lib. 3. tunc numerus vllo pacto est in Deo. Secundum, si numerus sit tantum vnus vnitate aggregationis, nec hoc modo numerus est in Deo. Tertium, Si numerus tantum habeat esse in intellectu, nec numerus sic est in Deo. Quartum, Numerus a parte rei non est in Deo simpliciter. Quintum. Numerus est in Deo cum determinatione tollente imperfectiones, quæ solent numero accidere, &c. Franc. d. 24. p. Q. 1. circa finem docet, quomodo, non tantum numerus prędicamentalis, sed etiam trascendens est accidens rebus numeratis. Alphon. dicit, quod numerus capitur bifariam, strictè, scilicet & sic, est multitudo quantorum, large, & sic est multitudo entitatum, quæcunque sint illæ, & dicit, quod in Deo est tantum numerus secundo, & non primo modo. Rubion dicit, quod in Deo est verus numerus, qui nihil est, nisi res numeratæ: ille tamen numerus in Deo est vnicum ens, at in creaturis, tenendo quod sit ipsæ res numeratæ, non est talis numerus vnicum ens, sicut in Deo. De numero tres dantur descriptiones. Prima est Boetij. Numerus est multitudo ex vnitatibus aggregata. Secunda, Arist. 10. Meth. Numerus est multitudo numeratorum per vnum. Tertia, est Damasc. lib. 3. cap. 8. Numerus, est eorum, quæ differunt differentia. His notatis, dico ad auct. Boetij inductam in contrad.. Illud est verè vnum, in quo non est numerus de genere quantitatis, sed numerus, qui tantum importat distinctionem sine aggregatione partium, & diuersitate formæ, benè conceditur in diuinis; Dices. Vbicunque est numerus, ibi est totum, & pars. Verum est de numero prædicamentali, non autem de trascendentali. Dices adhuc. Vbicunque est numerus, ibi est compositio. Nego, quia pluralitas non facit semper compositionem, nisi vnum sit in potentia respectu alterius. Dices amplius. Si in Deo est numerus, vel est secundum substantiam, vel secundum relationem. Nec hoc, nec illud, quia in se sunt distinctæ proprijs nominibus, nec propter hoc conuenit vni personæ: nec etiam habet correlatiuum, cum nullam vnam relationem determinatam importet. Dices tandem. Vbi est numerus; oportet, quod sit finitus, vel infinitus, non potest ibi poni, vt finitus, quia fini-

finitas dicit imperfectionem: nec vt infinitus, quia numerata erunt infinita, cuius oppositum tenetur. Dico. Numerus in Deo, quia accipitur cum determinatione, est finitus entitatiuè, non tamen dicit imperfectionem, cum determinata per ipsum sint infinità essentialiter, & intensiuè, vt personæ. Quæres. Numerus estne ens reale, vel rationis? Est ens reale extra animam. patet, quicquid est obiectum sensus est ens reale. Secundo, quod est per se in aliquo prædicamento reali est ens reale. Tertio, numerus est obiectum Arithmeticæ. Quarto, Per se notum est ens reale, sed duo, & tria faciunt quinque est per se notum.

XXV. DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA, LIBRI PRIMI.

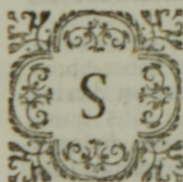
1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 25. ad C. videtur dicere, quod persona dicat aliquod positiuum abstractum a tribus, & quasi proprium. Oppositum, habet lib. 1. d. 27. ad finem, quod abstrahitur à personis conceptus negatiuus.

Lucas. Resp. Scotus probabiliter videtur loqui d. 25. quod, scilicet possit abstrahi à tribus personis conceptus negatiuus, & positiuus. Et scias, quod de persona creata non est difficultas. Nam in via Scoti persona creata tantum importat duas negationes, & hęc est via communis, licet nominales velint, quod importet aliquod positiuum, vt patet lib. 3. d. 1. p. & 19. Quol. Est igitur tantum difficultas de persona diuina. Tamen Scotus in Report. tenet quod à personis diuinis abstrahatur conceptus positiuus, quem modum tenet Franc. d. 23. p. Q. vltima. Licet Basolus dicat, quod colligitur tantum conceptus negatiuus, & addit, quod nullus conceptus positiuus potest esse vniuocus in Deo, quia, omne, quod est in Deo, est de se hoc. Dicas conceptus iste non est vniuocus in realitate, licet in conceptu bene sit. Dices; quærendo. Vtrum iste conceptus communis positiuus sumatur ab aliqua realitate communi adæquata, & numerata in tribus personis, atque ad ipsas contracta per differentias indiuiduales? Dico, conceptus ille realis positiuus, non est potentialis, quia nihil potentiale est in Deo, sed est conceptus acceptus à realitate inadæquata, idest imperfectè concepta, sicut est realitas illa, à qua sumitur conceptus communis entis vniuocus Deo, & creaturę. Vel si sumatur à realitate adęquata tribus personis numerata

in eis, vt videtur dicere Sco. dist. ista, quod hic conceptus est distinctus in personis. Potest dici, quod talis realitas non est distincta in eis per differentias indiuiduales, sicut realitas potentialis in creaturis, sed est distincta aliquibus, quæ nullam actualitatem tribuunt illi realitati, nec aliquam perfectionem proprietatibus personalibus, & à tali actualitate sumitur ille conceptus; hęc omnia videntur de mente Scoti d. 23. p. in sol. p. dub. vbi sic dicit. Omne commune abstractum à personis, & à constitutiuis earum, vel est conceptus omnino negatiuus, vel saltem non est quidditatiuus conceptus vnius rationis, supple, sumptus ab aliqua realitate potentiali perceptibili, & adęquata tali conceptui, qualis est conceptus animalis in creaturis; sed bene ab eis sumitur conceptus quidditatiuus vnius rationis, sumptus à realitate inadæquata, vel à realitate adęquata distincta in eis, & tamen non est potentialis. Dices. Constitutiua sunt primo diuersa, ergo nihil includunt. Dico, sunt primo diuersa in realitate, sed non in conceptu. Vel dic. Personæ solum in quid includunt talem conceptum, non autem constitutiua earum, sed tantum includunt denominatiuè, quod à paternitate, & filiatione non possit abstrahi conceptus communis, vide Lichetum, argumenta Occam id probantia, soluentem.

XXVI. DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA. LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 26. Q. v. ad L. Exponens illud Damasceni, Pater, Filius; & Spiritus Sanctus secundum omnia vnum sunt, præter ingenerationem, generationem, & processionem, tenet, quod dictio exclusiua, præter, non excludit alias proprietates patris. Oppositum huius patet ex Scoto d. 21. lib. 1. vbi vult, quod hæc, solus pater est Deus, est falsa, quia li, solus, excludit Filium, & Spiritum Sanctum.

Lucas. Resp. Scotus d. 21. lib. 1. ait est verum logicè loquendo, vt ibi patet in litera, logicè enim disputat de particula illa exclusiua. At 26. d. 1. est verum realiter.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad M. dicit. Realitas propriç existentiç in creatura non facit compositionem cum natura. Oppositum habet lib. 1. d. 5. Q. 2. vbi vult, quod natura dicat potentialitatem respectu singularitatis, ergo compositionem.

Resp.

Lucas. Resp. Lichetus aliorum solutionem ponit istius dubij, sic. Si dicatur, quod verum est de realitate singularitatis, sed non de realitate subsistentiæ, seu suppositi. Contra, quæro, an ratio suppositi dicat aliquid positiuum, si sic, idem videtur. Si non vt, videtur tenere Sco. d. 28. lib. 1. & lib. 3. d. 1. & Q. 19. Quol. tunc, licet non faciat compositionem in creaturis, in Deo faciet, cum dicat entitatem positiuam, vt tenet Sco. lib. 1. d. 23. & lib. 3. d. 1. Q. 1. Deinde, sic respondet. Dico breuiter, quod entitas positiua, & si sit contractiua naturæ, & actus naturæ, quia tamen identificatur cum natura, vt ait Franc. lib. 2. d. 3. non facit cum natura compositionem, & posito, quod impropriè faciat quasi compositionem propter diuisibilitatem naturæ in plura indiuidua, in diuinis tamen non sequitur, quia natura diuina ex sua entitate formali est in vltima actualitate. Dico secundo, in creaturis posito, quod actus indiuidualis faciat aliquam compositionem cum natura, actus tamen suppositalis etiam positiuus, si poneretur, nullam pænitus faceret compositionem cum natura singulari, cuius est talis actus, vt patet ex d. 26. primi. Vel dic, quod realitas propriæ subsistentiæ non facit compositionem, idest non facit maius secundum perfectionem, quia proprietas personalis non videtur addere aliquam perfectionem, cum sit actus hipostaticus; sed relatio, quæ est in creaturis, quæ dicit actum entitatiuum, facit compositionem; aut dic, quod Scotus non loquitur secundum mentem propriam, quoniam iste non tenet personationem fieri per aliquod positiuum. Est ergo aliorum opinio, quæ duo falsa dicit, quod proprietas personalis erat positiua, & quod cum natura non faciebat compositionem. Vel dic, quod Scotus loquitur exemplariter. Tandem, & melius. ideo non facit compositionem, quia dato quod proprietas personalis sit positiua, non tamen dat esse, sed tantum est ratio recipiendi esse. Idcircò non facit compositionem.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad N. dicit. In diuinis, natura dat totaliter esse personæ diuinæ. Oppositum huius habet Aug. sic dicens. Alio pater est Deus, & alio pater est pater, quia Deus deitate, & pater paternitate, ergo videtur, quod natura non dat totaliter esse personæ.

Lucas. Resp. Scotus loquitur de esse dicente perfectionem, vel de esse communicabili, aut tandem, quia aliud est loqui de esse simpliciter, & aliud est loqui de esse tale, proprietas non dat aliquod esse, sed facit esse tale idest incommunicabile.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad O. dicit. Aequalitas est perfectior inęqualitate formaliter, & non solum ratione fundamenti. Oppositum habet lib. 1. d. 19. Q. 1. resp. ad secundum principale vbi vult æqualitatem dici tãtum perfectionem præexigitiuè.

Lucas. Resp. Scotus lib. 1. d. 19. loquitur de æqualitate inter personas diuinas, quæ non dicit perfectionem d. verò 26. p. loquitur de æqualitate in creaturis, quæ secundum suam rationem formalem dicit perfectionē. Dices, perfectio vniuersi est in inęqualitate, ergo non videtur, quod simpliciter ęqualitas sit proponenda inęqualitati. Resp. Scotus 19. d. 1. quod semper æqualitas est perfectior inæqualitate in his, quæ sunt eiusdem speciei, sed non in alijs; quoniam inter species eiusdem generis est ordo essentialis, & magis est essentialis, inter genera, ordo verò essentialis necessariò vult inæqualitatem; & sic habes, quando ęqualitas sit pręponenda inæqualitati, & quando non,

Scotus

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad O. Habet pro inconuenienti, relationem fundari super relatione, nolens æqualitatem fundari super paritatem. Oppositum habet 3. & 6. Quol. & alibi, vbi vult proprietatem fundari super proportionem.

Lucas. Resp. Non negat Scotus absolutè 26. d. 1. relationem fundari super relationem, sed tantum negat de æqualitate, & inæqualitate. Vult enim ęqualitatem non posse fundari in inæqualitate &c.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad A. dicit. Ipsa etiam ex hoc quod est relatio, est opposita necessario, vt termini. Oppositum huius habet lib. 4. d. 12. Q. 1 concl. 2. vbi vult, respectum ad sui esse fundamentum requirere.

Lucas. Resp. Si æquè essentialis sit habitudo relationis ad terminum, vel ad fundamentum. Resp. Quære. Dices. Vnde est, quod relatio constituit personam? Franc. 26. d. 1. Q. 4. dicit. Primo. Generatio actiua in patre, & paternitas sunt idem realiter, similiter filiatio, & generatio passiua in filio; & hæc talia sunt distincta ex natura rei. Secundo dicit. Generatio actiua præintelligitur paternitati, & similiter generatio passiua filiationi. Tertio dicit. Proprietas generatiua patris, magis videtur constitutiua sub ratione generationis actiuæ, quam sub ratione paternitatis, & sic proportionabiliter dicatur de alijs, & addit. Relatio, in quantum comparatur ad oppositum, non constituit, sed tantum, inquantum comparatur ad fundamentum, & quod relatio non constituit secundum suam quidditatem, sed secundum suam passionem, & hęc sequuntur ex dictis eius. Marsil. oppositum tenet Q. 30. p. art. 3. Quod relatio magis distinguit, vt proprietas, quam vt origo, & ita magis constituitur pater per paternitatem quam per generationem actiuam. Scotus d. 26. p. ait quod relatio constituit in quantum formaliter distincta ab essentia, & non curat, an constituat, in quantum origo, vel inquantum relatio, & 4. Quol. non vult, quod generatio actiua, & paternitas non distinguantur nisi per intellectum.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad Q. dicit, quod essentia non refertur realiter. Oppositum huius sic videtur. Si essentia non refertur ad filium, ergo refertur per intellectum, quod est falsum in via Scoti.

Lucas. Resp. Essentia distinguitur ex natura rei a patre, & ita refertur ad eum, sed illa relatio non est realis, at ob id non sequitur, quod sit per intellectum; nam est realis, idest a parte rei, sed non realis, quod habeat conditiones distinctionis realis. Nam datur medium inter relationem purè realem, & purè rationis.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1, d. 26. ad R. dicit. Paternitas non prius inest Essentiæ, quam pater. Oppositum sic videtur. Tum, quia paternitas immediate pullulat ab Essentia, vt ait Scotus 28. p. Tum, quia paternitas non præsupponit suppositum patris, vt patet a Scoto 4. Quol. Tum, quia quando sunt duo constituentia intrinsecè prius est habitudo adinuicem, quam ad constitutum.

Lucas. Resp. Lichetus sic ręsp. ad has instantias, Aliquid prius inesse alteri contingit dupliciter. Primo, vt actus informans, siue perficiens, alio modo, vt ratio subsistendi in natura, in qua subsistit. Primo, Paternitas non inest prius Essentiæ, quia non est actus perficiens Essentiam. Secundo Inest prius Essentiæ, quam patri, quia proprietas personalis prius præintelligitur in natura, cuius est, quam intelligatur suppositum constitutum ex natura, & tali proprietate; Si dicatur, Si paternitas prius

inest

inest Essentiæ, isto modo, ergo paternitas denominat Essentiam. Resp. quære ex 2. Q. d. 5. lib. 1. Vel dic. Relatio prius inest Essentiæ, quam patri, vt tale ens, sed non sub ratione denominatiui, quia primum, quod ab ea denominatur, est suppositum ipsum, licet altero modo, prius altero insit. Et nota, quod relatio aduenìens Essentiæ non potest ipsam denominare, licet identicè de ea possit prædicari; potest tamen denominare Essentiam in concreto, vt dicendo, Deus generat.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad R. dicit Animatum prędicatur de homine per se primo, & de corpore per se non primo. Idque clarius habet 3. Quol. art. 3. Oppositum patet ibidem ex 26. d. 1. a Sco. Nam animatum non dicitur de homine nisi prius dicatur de corpore, ergo videtur quod primo dicatur de corpore.

Lucas. Resp. Quando dicitur, Animatum prædicatur de homine per se primo, li primo Dicit totalitatem, seu adæquationem, & sic expositum, competit homini, & non corpori, quia homo est terminus totalis. Vnde Scotus 3. Quol. art. 3. id expresse docet. Vide eum. Expende, quod forma prædicatur per se de supposito, vt dicitur. sed Sco. exponit per se, secundo modo, vel per accidens.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad B. dicit. Quod est quale qualitate non est posterius qualitate. Oppositum sic patet. Nam concretum est tale, & est posterius suo abstracto.

Lucas. Resp. Scoti dictum intelligitur de quali fundamentaliter, non autem de quali pro formali, quia si sic. posterius qualitate.

11. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad T. dicit. Vniuersaliter effectus dependens a principio actiuo, & passiuo necessario requirit relationem realem. Oppositum huius patet de secundis intentionibus, vbi est actiuum, & passiuum, & tamen non est relatio realis.

Lucas. Resp. Sco. loquitur, si ille effectus sit realis. Vel dic, secundæ intentionis ad suas causas est effectus realis proportionabiliter, eo modo, quo res est. Et nota, quod relationes reales ex natura rei, quæ non sunt purè reales, nec purè rationis, possunt esse in eodem, vt patet de animali ad hominem, & è contra, & tales quandoque à Sco. appellantur reales, & quandoque rationis.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad D. videtur dicere, quod ordo originis non stat in vno signo naturæ. Oppositum huius habet 4. Quol. in princ. & d. 28. 1. Q. 3. vbi ait, quod ordo originis stat in vno signo naturæ, sicut ordo naturæ in vno signo temporis.

Lucas. Resp. Arguitiuè se habet Scotus d. 26. pr. negando ordinem originis stare in vno signo naturę. Nam est in argumentis secundæ viæ contra viam communem de constitutione diuinarum personarum, quod id sit verum patet, quia respondendo ad illa argumenta dicit id, quod habet Q. 4. Quol. Franc. 13. 1. Q. 2. arguit contra hanc sententiam Sco. & vult, quod sicut in vno instanti temporis potest esse totus ordo naturæ, ita & e conuuerso, in vno instanti naturæ potest esse totus ordo temporis, & etiam in vno instanti originis potest esse totus ordo originis, & temporis; & id probat quadrupliciter. At hæc positio, Franc. aduersatur Scoto, nisi velit dicere, quod Scotus 4. Quol. non dicit, quod totus ordo naturæ non possit esse in vno signo originis, sed quod ordo originis nō necessario præexigit ordinem naturæ, & hoc est verum.

Scotus

13.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad D. Motus non potest esse in ad aliquid, nisi per accidens. Oppositū 8. Phis. aiunt Parisienses; quod ad relationem est per se motus, sed non primo.

Lucas. Resp. Scoti dictum, ita intelligitur, vt glosat ipse Q. 11. Quol. vbi per accidens, idest ad alterius acquisitionem.

14.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad Q. videtur habere, quod relatio sit terminus formalis, seu forma. Oppositum habet lib. 1. d. 5. Q. 2. vbi negat relationem esse terminum formalem.

Lucas. Resp. Scotus 26. p. loquitur arguitiuè. Vel dic, quod vocat vltimum constitutiuum personæ, quod potest sic dici forma: sed alia ratione fuit dicta Essentia terminus formalis d. 5. Q. 2. sicut etiam in creaturis, terminus formalis generationis est natura, & tamen differentia indiuidualis eius est forma, in quantum vltimatè constituit. Dices, si relatio est in Essentia, quare non denominat Essentiam? Di o, aliquid non potest denominare aliquod, nisi quando illud susceptiuum sit limitatū, nisi prædicatio illa denominatiua importet subiectum esse proprium, & distinctum ab opposito. Dices. Hæc non videtur solutio; nam voluntas est illimitata, vt eliciat, & recipiat volitionem, & tamen ab vno quoque illorum denominatur. Negatur similitudo, & ratio est, quia voluntas distinguitur realiter ab eo, quod recipit, non autem Essentia ab eo, quod recipit, & cuius est proprium susceptiuum.

15.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad V. dicit, quod omnis motus recipit speciem à termino formali motus. Oppositum habet lib. 1. d. 2. p. 2. Q. 3. & lib. 3 d. 14. Q. 1. vbi tenet, quod idem terminus potest acquiri, per diuersos motus, vt idem vbi potest acqhiri per motum circularem, & per motum rectum, & tamen sunt motus incomparabiles, vt ait Arist. 7. phis. 21. ergo videtur, quod à termino non fiat specificatio motus.

Lucas. Resp. Dico motus istos fore omnes locales, & tantum specie accidentali differre, & Sco. d. 26. p. loquitur de differentia essentiali specifica. Quæres, an relatio possit terminare motum? Dico, si sit relatio extrinsecus adueniens, potest terminare motum, vt patet de vbi, & de vnione naturæ assumptæ à verbo; si vero sit intrinsecus adueniens, oriens ex natura extremorum, tunc non potest per se primo terminare motum; si autem sit relatio non veniens ex natura extremorum, sed constituens extrema, tunc si non relatio, saltem relatiuum per eam constitutum, poterit per eam per se primo terminare generationem. Idque valde ponderabis.

16.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad E. tenet, quod continere formaliter est perfectius quam continere virtualiter. Oppositum habet lib. 1. d. 1. Q. 1. & d. 8. Q. vlt. vbi ait, quod prima causa est perfectior ex hoc, quod continet virtualiter causalitatem causarum secundarum, quam si contineret eas formaliter.

Lucas. Resp. Scotus Q. 15. Quol. & lib. 2. d. 25. sic respondet, quod si aliquid sit capax alicuius formalitatis formaliter, tunc perfectius est, quod habeat eam formaliter, quam virtualiter tantum. exemplum sit de intellectu, & de intellectione. Si autem non sit capax recipiendi illud formaliter, tunc perfectius est, vt habeat illud virturaliter. Exemplum est de Deo, & causalitate causarum secundarum.

17.*Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad Y. dicit, quod potest haberi aliquis conceptus communis, qui dicitur in quid de generatione, & spiratione diuina; imò

fortè, qui dicatur in quid de paternitate diuina, & creata. Oppositum habet lib. 1. d. 23. vbi non vult, quod possit colligi talis conceptus communis, vltimis constitutiuis.

Lucas. Resp. Quæres responsum. Vigerius ait, dum Scotus inquit, quod fortè etiã datur conceptus, qui prædicatur in quid de paternitate creata, & increata, dicit quod posuit fortè, quia illud dictũ non est de mente eius. Sed id non potest stare. Supposita enim vniuocatione entis in Deo, & creatura; ità conformiter debet dici de paternitate communi ad creatam, & increatam, & prædicatur formaliter, & in quid, & non tantum est prædicatum vniuocum, & scias, quod Sco. non loquitur de vltimis differentijs constituentibus vnum per se, sed de constitutiuis diuinarum personarum, quæ non constituunt vnum Per se, sed vnum per accidens, logicè loquendo. Ideo non est par ratio de differentijs vltimis, & constitutiuis vltimis, sicque de vltimis differentijs non prædicatur in quid: de constitutiuis verò sic. Lichetus inducendo sic Sco. ad contrad. sic ait. Nam d. 23. p. inquit Sco. Ab vltimis constitutiuis non potest abstrahi conceptus dictus in quid. D. 26. verò dicit, quod sic. Dico. Nego, quod Sco. d. 23. p. neget talem conceptum à personis diuinis, & similiter ab earum constitutiuis, imò dicit, quod personis, & suis constitutiuis est conceptus communis positiuus; si enim negat, à constitutiuis indiuiduorum negat, & non ab istis. Dices. d. 23. p. ait Scotus quod persona dicitur de tribus, & dicit conceptum positiuum, non specificum, sed magis proprium. Dico, quod, dum inquit Sco. quod ille conceptus non est conceptus speciei; sed proprij, loquitur de constitutiuis indiuiduorum, & non de constitutiuis personarum. Dubitat Lichetus dicens. Videtur, quod conceptus entis dictus de Deo, non propriè dicatur in quid; sed hoc patet esse falsum in via Sco. At nunquid conceptus collectus ab vltimis constitutiuis sit tantum realis, idest conceptus vniuocus, & non formalis, idest in quid. Litera Scoti est clara, quod est conceptus formalis, & in quid. Et si alicubi reperiatur in dictis Scoti, quod non sit conceptus formalis, verificantur illa dicta de conceptu indiuiduorum, & vltimarum differetiarum; qui verò tenere vellet, quod non sit conceptus formalis, dicat sic, quod ab aliquibus potest abstrahi conceptus communis, realis, formalis, & potentialis, idest formaliter inclusus, vt conceptus animalis ab homine, & asino, aliquando abstrahitur conceptus vniuocus communis, & formalis, qui tamen non est realis, nec potentialis contrahibilis, vt est cenceptus entis, qui abstrahitur à Deo, & creatura, qui præcisè est per intellectum, vt vult Scotus d. 8. p. q. 3. Aliquando abstrahitur conceptus tantum realis, & non formalis, ita quod includatur in ipsis in primo modo dicendi per se, & iste est entis, & generum, respectu vltimarum differentiarum in creaturis. Alio modo potest esse conceptus non formalis, sed tantum realis, tamen ille conceptus non est à parte rei, sed tantum per intellectum, & non dicitur, quod sit à parte rei, sed dicitur realis, ita quod non formalis, & hic est conceptus entis, respectu vltimorum constitutiuorum personarum diuinarum, & sic intelligatur Scotus d. 26. p. cum ait illum conceptum esse realem. idest non formalem. Si sic teneas, opus est respondere Sco. d. 26. p. qui dixit, quod est prædicatum in quid, quod per li, in quid, intellexit prædicatum vniuocum, sed non vniuocè dictum.

Vel

Vel quod accepit prędicari in quid impropriè, vt distinguitur contra prædicari in quale accidentale, & non propriè, vt est prædicatum quidditatiuum. Et ad dictum Sco. lib. 1. d. 2. p. 2. Q. 1. dicitur, quodcum Sco. dixit. Ens prædicatur de istis per se primo, li per se primo, non debet exponi in primo modo dicendi per se, sed habet intelligi, quod per suam formalitatem de istis prædicetur, & non solum in quantum sunt idem realiter cum essentia, sicut si diceremus. Rationale est res per se primo, idest per suam rationē formalem, & non in quantum identificatur idem realiter cum homine. Tamen hæ expositiones videntur voluntariæ; hinc magis tenerem alium modum, quod sint voluntariæ, & extorqueant textum, patet sic. Paternitas (2. d. 1. lib, dicit Scotus) in quantum paternitas est ens, accipiendo ens vtroque modo, scilicet reduplicatiuè, & specificatiuè, sed quando ens stat reduplicatiuè, tunc reduplicat rationem formalem, quando ratio formalis adest; sed quando non adest, reduplicat illam rationem, quam ibi necessario reperit conuenire subiecto, vt puta, conceptum realem, vt hic. Rationale, in quantum rationale, est ens. Vlterius, & melius dici potest, quod aliud est, quod li, in quantum, ponatur à parte subiecti. & quando ponitur à parte prædicati; quoniam primo modo reduplicat rationem formalem subiecti, & non prędicati; & si a parte prædicati reduplicat rationem formalem prædicati. Dicit ergo Scotus quod Paternitas, in quantum paternitas, est ens, & non dicit, quod sit ens, in quantum ens. Vnde sic, hæc est vera. Rationale, in quantum rationale, est ens, & non ista. Rationale est ens, in quantum ens.

18. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad H. dicit. Secunda substātia nō includit aliquid, quod non sit formaliter substantia. Oppositum sic patet. Homo includit rationale; quod non est formaliter substantia, ergo &c.

Lucas. Resp. Scotus d. 26. arguitiue se habet. Vel dic, quod intelligit, quod sit formaliter, idest quod non sit alterius generis, vt ibi patet ex processu literæ Scoti.

19. *Iacobus.* Scotus 26. 1. d. ad H. dicit. Substantia non est ex non substantia. Oppositum habet in prædicamentis Q. 15. vbi dicit, quod ex non substantia sit substantia.

Lucas. Resp. Scotus in prædicamentis intellexit, vt ipse declarat, per non substantiam id quod non habet generalissimum substantiæ, quod de illo possit quidditatiuè prædicari, 26. vero primi intellexit per non substantiam, rem alterius generis.

20. *Iacobus.* Scotus d. 26. p. ad H. tenet, quod substantia per ea, quæ sunt sui generis, potest habere vltimum actum seu esse, idque non conuenit accidentibus, propter suam imperfectionem. Oppositum sic patet. Quęro, quid intelligit hic Sco. per istud vltimum esse; si differentiam indiuidualem, accidentia hoc habent per aliquid sui generis, sicut substantia ex Scoto lib. 2. d. 3. Q. 2. si intelligat rationem suppositalem, illa non sibi inest per aliquid sui generis, cum sit duplex negatio præcisè, ex Scoto vbique.

Lucas. Resp. Sco. loquitur de differentia indiuiduali, & secundum illam positionem tenentem, quod indiuiduatio accidentium fiat ex habitudine ad substantiam; arguit enim ad hominem. Vel dic, quod loquitur de ratione suppositali, & substantiæ ex suo genere habent, quod eis insint illæ duæ negationes, quod tamen non habent accidentia.

21. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad Bb. dicit. Ab absoluto, & respectiuo potest abstrahi aliquod commune quidditatiuè. Oppositum videtur habere eamet d. dicens, quod ab incommunicabili tali, & tali potest abstrahi aliquod commune, sed non quidditatiuè.

Lucas. Resp. Scotus bene dicit, quod ab absoluto, & respectiuo &c. Non autem ab incommunicabili tali, & tali abstrahitur conceptus quidditatiuus, quia à tribus personis diuinis, cum non sint entia per se, logicè loquendo, non potest abstrahi conceptus quidditatiuus, quia nihil quidditatiuè potest de eis prædicari. Et si à diuinis personis non potest abstrahi conceptus quidditatiuus, ergo à fortiori, non poterit à persona creata, & increata abstrahi. At, an possit abstrahi conceptus quidditatiuus è constitutiuis personarum creatarum. Dico, quod, cum ratio personæ creatæ sit duplex negatio non potest abstrahi conceptus positiuus. Sed tenendo personam creatam personari, per aliquod positiuum, tunc dico posse abstrahi conceptum communem, vniuocum, realem a positiuis creatis, & increatis, sed non formalem, idest vniuocè dictum. Et nota, quod Boet. & Riccar. diffiniunt personam in communi, ad creatam, & increatam. Dices, ergo persona sic difinita in communi est vniuoca, cum solius vniuoci sit diffinitio. Dico, quod non est diffinitio, sed descriptio. Vel dic, quod est vniuoca, sed non vniuocè dicta de persona creata, & increata, & hoc in creaturis, capiendo positiuum pro singulari. Vel tenendo personam esse talem per aliquod positiuum, quod tamen non tenet Sco. sed tenendo, vt Sco., quod constituatur per duas negationes, tunc nihil est commune vniuocum personę diuinę, & creatæ.

22. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad I. dicit. Potest exponi, quod origines non distinguuntur formaliter, sed bene principiatiuè. Oppositum videtur habere eamet Dist. quod scilicet relatio sit ratio distinguendi.

Lucas. Resp. D. Tho. p. 1. Q. 40. ar. 2. dicit, quod relatio constituit, non vt origo, sed vt proprietas, & sic inter originem, & relationem ex Thoma est distinctio ex natura rei. Occam non ponit distinctionem inter relationem, originem, & proprietatem. Sco. sic resp. inquantum proprietas constituit formaliter, & inquantum origo constituit quasi principiatiuè. Dubitabis. Vtrum omnis relatio constituat. Occam dicit, Constitutiuum est duplex, primum, quod est de essentia alicuius, distinctum tamen ab eo ex natura rei, secundum, pro illo quod est de essentia alicuius, distinguens illud ab omni alio; primo modo, spiratio actiua constituit, secundo modo non, accipiendo constitutiuum. Scotus dicit, quod spiratio actiua est aduentitia, & quasi accidens primę & secundæ personæ, & non constituit.

23. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 26. ad Dd. dicit. Intellectualitatem esse modum intrinsecum. Oppositum habet 1. Q. Quol. & d. 35. lib. 1. Report. vbi vult quod si Essentia diuina diffiniretur, intellectualitas esset de eius ratione formali.

Lucas. Resp. Intellectualitas capitur dupliciter. Primo, vt est actus primus, & sic est de formali ratione. Secundo, vt est quædam habilitas, & sic potest dici modus intrinsecus, vel aptitudo, & sic potest dici locutum fuisse Scotum lib. 2. d. 1. Q. 6. dum aiebat, quod licet Angelus, & anima differant specie, tamen earum intellectualitates specie non differunt. Vel dic, quod hæc inter se habent ordinem; primo, prædicata essentia-

lia

lia Dei. Secundo modi intrinseci. Tertio attributa. Scotus hic probat intellectualitatem non esse attributum, & vt id faceret, sufficiebat eam remouere a tertio loco, & collocare in loco priori; Idcirco dixit ipsam esse modum intrinsecum, vt excluderet eam non esse attributum, & non quod intendat eam esse modum intrinsecum, quia ibi in litera immediatè præcedente Scotus comparauit intellectualitatem rationali sed manifestum est, quod rationale non est modus intrinsecus homini. sed est de eius ratione formali diffinitiua.

XXVII. DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA, LIBRI PRIMI.

I. *Iacobus.*

SCOTVS lib. 1. d. 27. ad E. citans dictum Aug. 15. de Trin. cap. 13. Nihil plus in prole, quam in parente, videtur dicere, quod actus non perfectius, & verius repræsentat obiectum, quam species. Oppositum habet 14. Quol. & lib. 1. d. 3. Q. 6. & alibi, vbi vult, quod actus verius repræsentet obiectum quam species.

Lucas. Resp. Scotus per prolem, non intelligit actum, sed illam speciem, quam ponebat Egidius, quæ erat species intelligibilis secunda, & per parentem intelligit primam. Vel dic quamuis actus perfectius repræsentet obiectum, tamen non in ratione intelligibilis, sed in ratione cogniti. Aut dic. In parente est tantum vnum repræsentatiuum, scilicet species intelligibilis, ita & in prole debet esse vnum tantum repræsentatiuum, scilicet actus intelligendi. Et scias, quod de verbo nostro variæ sunt opiniones. Prima est, Verbum est sola notitia actualis declaratiua. Secunda Verbum est species intelligibilis repræsentans obiectum. Tertia, Verbum est quidditas obiecti cogniti. Quarta, Verbum est obiectum cognitum. Quincta, Verbum est actus intelligendi rem productam continens in esse intellecto, existens similitudo, & imago rei notæ de quo gignitur. Sexta, Verbum est idolum seu similitudo. Septima, Verbum non est solus actus intelligendi, nec solum actus dicendi, sed aggregat hos duos actus. Octaua, Verbum est actus intelligendi in specie, in qua obiectum relucet. Nona, Verbum est omnis actus intellectus, tam simplex, quam complexus. Decima, Verbum est species genita in intelligentia de specie in memoria. Vndecima, Verbum est aliquid per actum intelligendi formatum. Duodecima, Verbum est ipsamet intellectio, vt quasi

passio

passio causata a se, vt actio. Tandem secundum Scotum. Verbum est actus intelligentiæ a memoria perfecta productus, non habens esse sine actuali intellectione repræsentans Verbum diuinum.

2. *Iacobus.* Scotus lib. d. 27. ad F. dicit, quod intellectio non potest esse productiua alicuius termini. Oppositum habet lib. 1. d. 3. Q. vult in solutione vult. arg. & d. 17. p. quod intellectus potest esse principium formale productiuum habitus.

Lucas. Resp. Nulla est contradictio in verbis Scoti, ait Lichetus. Nam Scotus 27. p. dixit, quod intellectio non est actio de genere actionis, & productiua &c. Non autem negat quin sit principium formale productiuum habitus. Si dicatur, saltem vna intellectio potest producere aliam, & tamen producta dicitur verbum; hoc nihil est, quia tunc non esset maior ratio de vna, quam de alia, vt diceretur Verbum. hæc Lichetus.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 27. ad F. videtur dicere quod angelus non discurrat. Oppositum patet a Scoto lib. 2. d. 2. Q. 11. vbi vult, quod Angelus discurrat.

Lucas. Resp. Quære resp. loquitur enim Scotus 26. p. ad hominem, & arguit contra Thom. Dubitabis. An notitia causata à Deo in ratione alicuius veritatis sit verbum. Resp. Franciscus d. 27. p. quod si totaliter causatur a Deo, non potest dici verbum, quia Deus non dicit ad extra, sicut nec generat. Quæres iterum. Num notitia reuelata ab Angelo, sit verbum? Franciscus dicit quod est verbum. Adde tu, quod secundum tenentes notitiam, & verbum debere esse eiusdem suppositi, dicendum est, quod non est verbum. Qui verò tenent hoc non requiri, dicant consequenter, & talis notitia secundum Scotum, appellatur auditio, non visio. Quæres adhuc. Vtrum Deus possit causare aliquod verbum ad Extra. Resp. Franciscus, quod Deus non potest causare verbum ad extra, quia quicquid causat ad extra, causat mediante voluntate, sed voluntati repugnat dicere, ergo non potest ad extra verbum causare. Dices Scotus 2. d. 1. parte 2. Q. 4. solu. 4. dicit, quod disparitas ortus non variat speciem, ergo actus causatus a Deo verbum erit. Resp. Et si disparitas ortus speciem essentialem non variet, accidentalem tamen variat, sed quod notititia alicuius obiecti sit verbum, vel non, est tantum variatio accidentalis, idest vnius existentis in tali notitia, & hæc differentia accidentalis potest variari ex disparitate ortus.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 27. ad G. dicit, quod quælibet intellectio actualis, quæ gignitur de memoria, est verbum, Ex quo sequitur, quod beati in patria non habent verbum. Oppositum habet ibidem paulo ante, vbi videtur in tertio argumento contra D. Thom. ponere, quod beati in patria habent verbum.

Lucas. Resp. Franc. dicit, quod si potentia intellectiua beati concurret actiuè, potest dici, quod habeat verbum, si concurrat passiuè, minimè. Scotus autem qui tenet, quod intellectus se habeat actiuè minus principaliter consequenter habet dicere, quod est verbum. At quia Scotus oppositum dicit hic. Dico, Ad hoc quod aliqua notitia sit verbum oportet quod intellectus se habeat actiuè principaliter, si habet se actiue minus principaliter non est verbum, vel si est, est verbum diminutum. Et in summa apud Scotum, vt est videre 14. Quol. Beatus non habet propriè verbum in patria. Quicquid dicat Vorilion. p. sententiarum

& ad

& ad dictum Scoti 27. p. dico quod est ad hominem, & in parte argutiua, vbi non est accipienda aliqua determinatio.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 27. ad G. dicit, quod notitia actualis distincta, quæ habetur via inquisitionis, imprimit habitualem in memoria perfecta. Oppositum, habet pluribus in locis. Nam species non causatur per actum sed ab intellectu agente in phantasmate.

Lucas. Resp. Verum est, quod species non causatur per actum, sed bene augetur per ipsum, sicque si non causat memoriam absolutè, causat tamen eam in quantum est perfecta. Et scias, quod hęc species habitualis, quæ imprimitur à notitia, est species distincta in intellectu repræsentans tale obiectum distinctè, cuius merito semper cum voluerimus intelligere distinctè, intelligimus sine aliqua inquisitione.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 27. ad H. dicit. Operatio seu notitia non est productiua alicuius, sed est ipsa producta actione, quæ est de genere actionis. Oppositum habet d. 12. p. Q. 2. vbi vult notitiam esse productiuam habitus.

Lucas. Resp. Scotus 27. p. intendit hoc, quod operatio non est productiua sicut actus productiuus producit, qui est de genere actionis: sed est principium formale, vt est qualitas actiua, & producit habitum, & licet ipsa notitia non sit actio de genere actionis, tamen appellatur actio. Ex Scoto 13. Q. Quol. art. 3. propter duas conditiones, in quibus conuenit cum actione prima, & sicut actio est in continua dependentia, quia propriè non fit, sed elicitur, nam si propriè fieret, esset processus in infinitum; ita, & operatio licet non sit ens successiuum; altera est, quia operatio transit in obiectum, sicut in terminum licet per ipsam non accipiat esse, quia præsuppositum est in suo esse.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 27. ad I. tenet, sicut & in tota quæst. Quod detur tantum verbum notionale in Deo, non autem verbum essentiale. Oppositum sic patet. Nam dicitur communiter, quod Beati vident omnia in verbo, & ibi verbum capitur essentialiter.

Lucas. Resp. Franc. 27. d. 1. Q. 4. Basol. Rubion. & Riccard. negant verbum essentiale in diuinis, & huiusmodi ratio est, quia verbum, filius, imago patris, & notitia genita sunt vnum, & idem, sed manifestum est, hæc tantum esse in secunda persona. Ad illud, quod dicitur. Beati vident in verbo, dicitur quod abutuntur vocabulo, & sensus est, vident in verbo, idest in Essentia diuina. Et notat Franc. quod tenentes verbum esse speciem, & notitiam declaratiuam, & obiectum cognitum, necessariò habent ponere verbum essentiale, quia omnia illa sunt communia tribus. Sed tenentes, quod verbum sit notitia genita (vt tenet Scotus) dicere habent, quod tantum detur verbum notionale. Quæres, per quod magis exprimitur secunda persona, nomine filij, an verbi? Dico, quod magis nomine filij, quia filius vult naturam viuentem, vt dicit Sco. d. 8. 3. & hic, non autem verbum sic. Et scias, quod verbum nostrum, & Verbum diuinum conueniunt, & differunt. Conueniunt, quia vnumquodque producitur per memoriam. Secundo, conueniunt; quia sicut Verbum diuinum est declaratiuum memoriæ perfectæ, ita & verbum nostrum est declaratiuum obiecti relucentis in intellectu. Differunt, quia Verbum diuinum est substantia per se subsistens, ęquè perfectum cum producente; verbum autem nostrum est totum oppositum. Etiam Verbum nostrum perficit verbantem, quod

quod non facit Verbum Diuinum. Et nota, quod verbum, & filius in creaturis non possunt coincidere, in diuinis autem coincidunt. Dices Aug. 7. de Trin. c. 2. ait. Eo est filius, quod Verbum, ergo videtur, quod filius, & Verbum habeant eamdem habitudinem. Dico, quod Aug. intendit, quod sicut sola secunda persona dicitur Verbum, ita sola secunda persona dicitur filius, & non quod sit eadem ratio vtriusq; Quæres, an eadem proprietate dicatur secunda persona filius, Imago, & Verbum? Bonau. ait. Dicitur Verbum, quia procedit ex interioribus; Imago, quia imitatur in exterioribus, & filius complectitur vtrúq; Ideo communius dicitur filius, quam Imago, & Verbum. At, an Verbum sit translatum à Deo ad nos, vel e contra? Dicit Bonau. quod ratio paternitatis, per prius reperitur in Deo, quam in nobis, tamen ipsum nomen translatum est a nobis ad Deum, sic etiam ratio lucis. Sapientiæ, & ratio Verbi.

XXVIII. DISTINCTIO,

QVAESTIO PRIMA.

LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* COTVS lib. 1. d. 28. Q. 1. in initio dicit, quod innascibilitas conuenit patri tanquam proprietas. Oppositum sic apparet. Innascibilitas dicit priuationem, & nulla priuatio ponitur in patre, cum sonet imperfectionem,

Lucas. Resp. Franciscus d. 28. p. dicit, quod sunt quædam priuationes, quæ priuant perfectiones, sicut ignorantia, & nescientia, & istæ dicunt imperfectionem. Aliæ sunt, quæ priuant non perfectionem simpliciter, sed solum perfectionem secundum quid, vt inanimatum, & incorporeum. Aliæ sunt, quæ priuant imperfectionem, vt immortale, & incorruptibile, & istę ponuntur in Deo, quia dicunt perfectionem pro connotato saltem. Aliæ sunt, quæ priuant aliquid. quod non ponit perfectionem, vt ingenitum, & innascibile, & istæ etiam ponuntur in Deo, sed non in omnibus personis. Dices, Quomodo priuationes sunt in Deo, quomodocunque sit, cum Deus habeat quicquid sit aptus natus habere. Resp. Franc. quod in Deo sunt priuationes ad quas est aptus natus secundum rationem transcendentem, & non propriam; priuationes verò, quæ videntur in Deo ratione sui, vt immortale &c. connotant aliquod positiuum, & tamen non differunt à negationibus, quia dicunt solam ca-

rentiam præscindendo ab omni fundamento.

2\. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 28. Q. 1. ad D. dicit fæcũditas non est ali quod vnum positiuum in patre, nisi Essentia. Oppositum habet lib. p. d. 2. part. 2. Q. 4. & alibi in doctrina sua, vbi vult memoriam fæcundam, & voluntatem fecundam esse fæcunditatem, seu fontalem plenitudinem.

Lucas. Resp. Dum dicit Scotus hic, quod Essentia est fæcunditas, sub Essentia comprehendit potentias, quia non loquitur de Essentia, vt distinguitur contra Essentiam, sed tantum contra personale.

4\. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 28. Q. 1. ad D. dicit. Et tunc essent quinque notiones, quod non conceditur communiter. Oppositum patet. Nam ferè omnes Theologi concedunt quinque notiones, vt patet ex Gabriele. Voril. &c.

Lucas. Resp. Vigerius Dicit, quod litera Scoti sic debet iacere; tunc essent sex notiones, quod tamen non conceditur communiter. At hoc non videtur stare. Nam si consideres literam Scoti non potest sequi ex suo argumento, nisi quod sint quinque notiones, & sic litera Scoti bene iacet, & tunc dico, quod non conceduntur quinque notiones communiter apud antiquos doctores, & etiã quantũ ad doctores posteriores, vt patet de Occam. Aut dic quod non sunt quinque notiones positiuæ: idq; sonant verba Scoti, si rectè inspiciantur.

5\. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 28. Q. 1. ad D. arguit Bonau. eo quod dicat ingenitum præsupponere connotatum. Oppositum sic patet à Scoto. Nam vult quod omnis negatio præsupponat affirmationem, ingenitum autem, cum sit negatio, connotabit positiuum.

Lucas. Resp. In enitum ex Scoto præsupponit positiuum aliquod, quia præsupponit constitutiuum patris: sed tantum negare vult Sco. quod non connotat id, quod dicebat Bonau. scilicet illam totalem plenitudinem; nam ingenitum præsupponit paternitatem, tanquam priorem proprietate, quia in via Sco. vt colligitur 4. Quol. art. 1. paternitas precedit ingenitum. Nam primo est paternitas. secundo est primitas originis. tertio ingenitum.

6\. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 28. Q. 1. dicit, dando regulam, quomodo valeat consequentia, a negatiua de prædicato finito ad affirmatiuam de prædicato infinito, scilicet de negatione in genere, & extra genus & d. 4. lib. 1. Q. 1. dat aliam limitationem, scilicet quod illa regula non valet in prædicatis compositis. Oppositum habet 2. de Interp. Q. 2. vbi vult, quod valeat in compositis.

Lucas. Resp. Exponit se Scotus 2. de Interp., scilicet, quod verum est, quando illa prædicata sic se habent, quod vnum non est necesse dici de quolibet & quando non dicitur de quolibet, tunc non valet, vt hoc est album lignum, hoc est non album lignum, de Sorte vtrumque negatur, ideo non valet consequentia. Vel dic, quod tantum valet in negatione extra genus, non autem in negatione in genere, & non requiritur constantia subiecti ad hoc, vt illa consequentia teneat.

7\. *Iacobus.* Scotus lib. l. 1. d. 28. Q. 1. ad K. dicit. Negatio non est de se incommunicabilis, nec etiam inest alicui, nisi per aliquod positiuum. Et id patet 4. Quol. & lib. 2. d. 3. Q. 2. Oppositum habet lib. 3. d. 1. Q. 1. Et 10. Quol. vbi vult naturam creatã personari per duas negationes absq; correspondentia alicuius positiui.

Lucas. Resp. relicta prolixitate Licheti, breuiter inquam. Persona diuina per-

sonatur per tres negationes, actualem, scilicet aptitudinem, & potentialem, quæ faciunt vnam negationem simpliciter. Persona creata per duas personatur, quæ est illa duplex incommunicabilitas, vt quo, & vt quod, quæ faciunt vnam negationem secundum quid. Tunc dicitur quod negatio simpliciter non potest inesse, nisi per aliquod positiuum, sed benè negatio secundum, quid potest inesse sine aliquo positiuo sibi correspondente.

XXVIII. dist. Quæst. tertia, lib. primi.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 28. Q. 3, dicit. Sortes non vt substratum, sed sub paternitate est prior origine filio. Oppositum huius habet 4. Quol. vbi vult, quod tantum Sortes pro substrato præcedit origine filium, & non pro formali.

Lucas. Resp. Standum est in hac difficultate ad id, quod determinat Sco. 4. Quol. quia ibi se correxit, & dixit exemplum positum esse dubium. Vel dic, non est curandum de veritate huius exempli, nam ponitur ad declarandam prioritatem originis in Deo. Nam filius pro formali non habet esse pro formali à patre, & tamen pater prius origine est &c. Et scias, quod in creaturis paternitas non est ratio agendi, nec conditio concomitans suppositum in quantum agens, sed requiritur ad suppositum; at in diuinis, & si paternitas non sit ratio agendi, vt patet ex 7. d. 1. est tamen conditio requisita ad suppositum. Ex quo sequitur, quod filius producitur à patre, capiendo patrem pro formali, sed non in creaturis, sed tantum à patre pro materiali &c.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 28. Q. 3. ad G. citat dictum Auic. 6. Meth. Causa, in quantum causa, est prior natura causato, in quantum causato, quod exponitur prior natura, idest origine. Vel quod exponitur pro substrato, & non pro formali. Nam pro formali sunt simul natura. Oppositum huius videtur habere Sco. lib. 2. d. 1. Q. 2. & alibi, vbi dicit, quod primo est absolutum in causa; secundo, est absolutum in effectu; tertio, est respectus effectus ad causam, & quarto, si quis sit, est respectus causæ ad effectum, ergo ex Sco. relatiua non sunt simul natura, nec pro fundamento, nec pro formali.

Lucas. Resp. Si illi duo respectns exurgant ex natura extremorum, tunc ambo sunt simul in tertio signo; si autem vnus sit ex natura rei, & alius per intellectum, vt est respectus ad propositum Scoti in 2. Tunc respectus realis est in tertio signo, & respectus rationis in quarto signo.

XXIX. DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA. LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* COTVS lib. 1. d. 29. Q. v. ad A. dicit. Relationi reali, & rationis non est aliquod commune idem, quia ei, quod est secundum quid tale, & ei, quod est simpliciter tale, non est commune vniuocum. Oppositum tamen huius videtur dicere Sco. 3. quol. vbi dicit, quod ens est vniuocum enti reali, & enti rationis.

Lucas. Resp. Communiter in via Scoti tenetur, quod ens commune enti reali, & enti rationis, est æquiuocum, & confugiunt Scotistæ ad sic tenendum ad istum locum. Et ad dictum Sco. 3. Quol. dicitur, quod non loquitur ibi assertiuè, vel quod in respectiuo sermone se habet. Nam ibi comparat ens commune enti reali, & enti rationis, & enti fictitio ad ens commune tantum enti reali, entique rationis, & manifestum est, quod ens tantum commune ad ista duo debet dici vniuocum per respectum ad illa tria; sicque potest esse vniuocum respectiuè.

XXX. DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA. LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* COTVS lib. 1. d. 30. Q. v. ad C. tenet, quod similitudo inter personas diuinas, & æqualitas non dicunt relationes reales, his verbis. Quia modo non ponitur esse rationis, nisi per intellectum comparantem illam magnitudinem vnam. Oppositum habet lib. 1. d. 19. Q. 1. & d. 3. & 6. Quol. vbi ponit similitudinem in diuinis, & æqualitatem relationes reales.

Lucas. Resp. Lichetus ait, quod Scotus sibi non cotradicit, quia hic vult exemplum ponere, quod si per impossibile essent ibi duæ magnitudines realiter distinctæ, vna non ordinaretur ad aliam realiter

& non negat, quod ibi non sit similitudo realis: secundo, dico, quod ibi potest esse similitudo rationis, comparando illam magnitudinem tantum ad se ipsam, & hoc per actum intellectus negociantis, quia omnis comparatio eiusdem ad se, siue relatio est tantum rationis. Sco. autem in locis præallegatis ponit; extrema æqualia, & similia inter se realiter distincta habentia eamdem magnitudinem, quæ est fundamentum æqualitatis, & positis talibus extremis, ex natura rei oritur æqualitas eorum. Vel si hoc dicit hic, quod est tantum similitudo, & æqualitas relatio rationis, quia fundamentum est vnum, loquitur Sco. secundum opinionem Henr. qui expresse negat in Deo, vel in personis diuinis similitudinem, & æqualitatem, & identitatem esse relationes reales, vt patebit d. 31. Hec Lich. & hec tertia responsio est ad mentem Sco. Bargius addit, quod litera Scoti, vbi ait, quod similitudo, & æqualitas est relatio rationis, est vnum extra, & vacat, cum intercipiatur inter sex puncta, vt patet.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 30. ad F. habet, quod relatio creaturæ necessariò non terminatur ad relationem in Deo, sed ad absolutum, scilicet ad Dei voluntatem. Oppositum patet. Nam relatiua, ex Arist. dicuntur ad conuertentiam, ergo vnum est terminus alterius, & e contra.

Lucas. Resp. Concedo relatiua dici ad conuertentiam, at nego vnum relatiuum esse terminum alterius. Dices, in post Prædicam. cap. de Oppos. dicitur. Quæcunque, vt relatiua opponuntur, ea ipsa quidem oppositorum dicuntur, ergo relatiua dicuntur ad sua opposita, sed quod opponitur relatiuo, non est absolutum, sed relatiuum, ergo &c. Nego hanc consequentiam, scilicet dicutur, ergo terminantur. Vel dic, quod capitur oppositum pro fundamento, & non pro formali. Dices adhuc. In diuinis, pater refertur ad filium, & non ad aliquod absolutum. Nego consequentiam, tenendo quod personę constituantur per absoluta; sed tenendo viam communem, dico, quod cum in diuinis relatio constituat suppositum, refertur filius ad relatiuum, non sic autem in creaturis. Et scias de mente Sco. relationem creaturę referri ad aliquod absolutum, & non ad aliquam relationem. Basolus ait. Dei ad creaturam nulla est relatio rationis noua per intellectum diuinum facta. Secundo, ait, Dei ad creaturam esse multas relationes nouas factas per intellectum creatum. At melius Vorilion inquit, quod non sunt nouæ, nec per intellectum diuinum, nec per intellectum creatum, secundum patet, quia destructo intellectu creato, cæteræ res non terminarentur ad Deum, quod est falsum. Quod non per intellectum diuinum; quia si intellectus diuinus de nouo produceret ens rationis, cum id ens rationis de nouo esset in eo; tunc mutaretur, quod est absurdũ. Confirmatur, quia dato, per impossibile, quod primum ens non intelligeret, adhuc res terminarentur in eum. Vnde dico, quod res referuntur in Deum, non ratione alicuius noui respectus, sed sub ratione absoluta. Hæc Vorilion. Dices. Si tales relationes rationis ponuntur in Deo, an simul sint cum respectu creaturę ad Deum? Sco. lib. 2. d. 1. Q. 2. dicit. Non: nam primo est absolutum in causa. Secundo absolutum in effectu; tertio respectus ad causam; quarto, respectus causæ ad effectum, si talis respectus in causa detur. Dices. Relatiua sunt simul natura, ergo &c. Dico, quod est verum, vbi respectus exurgunt ex natura rei, sed non vbi vnus est ex natura rei, & alius per

intel-

intellectum tantum, vt in proposito.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 30. ad I. citando Arist. 5. Meth. 20. dicit. Tertius modus relatiuorum distinguitur a duobus primis per relationem mutuo, & non mutuo. Idque habet etiam d. 31. p. & 13. Quol. & alibi. Oppositum huius habet 5. Meth. Q. 13. vbi ait. Tertius modus non distinguitur à duobus, nisi per sua fundamenta.

Lucas. Resp. Distinctio modorum relatiuorum duobus modis inuestigatur. primo, effectiuè, & extrinsecè, & sic distinguuntur per fundamenta, quibus applicantur. secundo modo intrinsecè, & formaliter, & sic tertius modus à duobus distinguitur per mutuo, & non mutuo. Et scias, quod omnes relationes creaturæ ad Deum in via Scoti, sunt in tertio modo relatiuorum, quicquid dicant alij.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 30. ad G. dicit, Diffiniri relatiuum per fundamentum sui correlatiui, & non per correlatiuum. Hoc idem habet Sco. d. 35. & 43. pr. & alibi. Oppositum huius patet Q. 15. Vniu. solu. vlt. & in Prædica. Q. 26. vbi vult Scotus, quod relatiuum diffinitur per suum correlatiuum.

Lucas. Resp. Sco. in logica, & Meth. ferè est insecutus opinionem communem. At tenendum est id, quod determinat in sententijs. Vel dic, vt ait Sco. dictum Relatiuum debet diffiniri per absolutum, habet intelligi de diffinitione data per prius, & notius; sed non de diffinitione absolutè, sicque glosari possunt auct. Arist. Auer. in cap. de ad aliquid. Si quis diffinitiuè nouerit vnum relatiuorum, diffinitiuè noscet, & reliquum. Altera 6. Top. vbi dicit. Duplum non sine dimidio diffiniri, & quæcunque per se, & ad aliquid dicuntur. Et auct. Porphirij cap. de specie. Necesse est in vtrorumque rationibus vtrisque vti. Vel dic, vt ait Scotus 15. Vniuersalium. Ad Quintum, dico, quod absolutum potest cognosci in se per essentialia, & notiora. Et ideo in eius diffinitione alia poni non debent. Illud autem quod per se, secundum, quod est dependet ad aliud, sine illo cognosci non potest, sicut dicitur in Prædicam. cap. de Relatione, & ideo ponitur, quod relatiuum non vt notius, sed quia sine eo diffinitum cognosci non potest. Hæc Scotus. Tatar. cap. de specie ait, relatiuum diffinitur per suum correlatiuum, idest per fundamentum sui correlatiui, quod est prius, & notius. Et in Prædicam. ait. Dicta Arist. & Porph. de rigore sermonis falsa esse, nisi exponantur ad sensum datum, & quod communiter tales diffinitiones sunt insufficientes; & addit, quod relatiuum refertur ad correlatiuum, sed non terminatur ad illud, sed ad eius fundamentum, & quod debet diffiniri per suum fundamentum, & per fundamentum sui correlatiui. Et quod quis potest cognoscere diffinitiuè vnum relatiuum per suum fundamentum, & per fundamentum sui correlatiui, absque hoc quod cognoscat suum correlatiuum.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 30. ad N. dicit. Nihil autem aliud a Deo est ita formaliter necessarium, sicut Deus, secundum quamcunque positionem. Oppositum videtur habere Scotus lib. 1. d. 8. Q. vlt. vbi vult, quod Intelligentię à prima sunt secundum Phil. ex se necessariæ formaliter.

Lucas. Resp. Scotus hic tantum negat, quod illud tale non erit formaliter necessarium ex se, & a se, sed non negat, quod non sit in se formaliter necessarium. Dubitat Vorilion. Si Deus posset assumere relationem aliquam in unitate suppositi, & illius gratia referri realiter. Dico primo, quod

quod repugnat relationi assumi per se, & primo, quia ad eam non, est per se primo motus 5. Phis. 10. secundo, quod si assumeret, non referretur naturaliter illa relatione, quia in communicatione idiomatum, exigitur, quod illud, quod communicatur, primo conueniat communicanti; sicut quia homo vnitus Deo dicitur mortuus, ideo Deus dicitur mortuus: relatio vero non refertur, quia esset processus in infinitum ideo non potest dici Deum ea referri. Hæc Vorilion. Et scias quod Sco. in Report. meminit de partibus organicis respectu animæ intellectiuæ, & in via eius anima immediate informat formam totalem, & non formas organicas particulares, & partiales. Idque docet Scotus lib. 3. d. 2. Q. 3. lib. 4. d. 10. Q. 6. d. 43. Q. 5. art. 3. & d. 44. Q. 1.

XXXI. DISTINCTIO,

QVAESTIO VNICA.

LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* COTVS lib. 1. d. 31. ad A. dicit. Ad relationem realem tria sufficiunt. Primo, quod fundamentum sit reale, & terminus realis. Secundo, quod extremorum sit distinctio realis. Tertio, quod ex natura extremorum sequatur relatio absque opere intellectus. Oppositum patet de relationibus mouentis, & moti, quando idem mouet se ipsum, quia tunc non omnis relatio realis præsupponit extrema realia realiter distincta.

Lucas. Resp. Quicquid sit de relatione in se reali, an requirat hæc, quæ dicit Sco. tamen relatio, de qua est hic sermo, ex 6. Quol. requirit illa tria, & necessario prçexigit extrema realiter distincta. Ad illud de relatione mouentis, & moti, inquam, vt dicit Scotus lib. 2. d. 25. quod ad hoc, vt relatio sit realis non requiritur, quod mouens, & motum sint distincta realiter, sed sufficit, quod sit distinctio realis inter mouens, & id quod causatur in motu, vt voluntas, quando mouet se ipsam sufficit distinctio realis inter ipsam voluntatem, & volitionem causatam in ea, & ita proportionabiliter dicatur de alijs.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 31. ad M. concedit in patre esse aliquam æqualitatem ad filium, & aliquam ad Spiritum S.. Oppositum sic patet. Nam si sic, tunc in patre erunt plures res, quod videtur repugnare dictis Theologorum.

Lucas. Resp. Aliqui dicunt, in patre esse plures res formaliter, & vnam rem tantum realiter. At ista sententia consistere non valet, quia termini sunt realiter distincti, scilicet filius, & Spiritus Sanctus respectu æqualitatis patris, ergo erunt realiter distincti. Dic igitur ad mentem Scoti: non fore inconueniens in patre plures res notionales, realiter distinctas esse. Hçcque sententia patet ex Scoto lib. 3. d. 8. Q. vn.

XXXII. DI-

XXXII· DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA. LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.*

SCOTVS lib. 1. d. 32. ad A. tenet, quod respectus notitiæ genitæ expressus, vt dicit relationem ad exprimẽtem, est in secundo modo relat uorum. Oppositum habet d. 6. p. vbi ait; gignitionem verbi esse de genere actionis.

Lucas.

Resp. Quod generatio diuina, prout correspondet actioni de genere relationis. est in secundo modo relatiuorum; sed prout correspondet actioni de genere actionis, sic dicitur de tali genere. Quæres. Num sicut pater dicit filio, ita filius dicat patri? dico quod non, quia vna persona non dicit alia ablatiue formaliter, sed benè principiatiuè, & hæc tantum conpetit patri respectu filij, & non è contra. Et hæc est ratio cur hæc non conceditur. pater est sapiens sapientia genita, & tamen. Hæc, filius est sapiens sapientia ingenita. Marsilius ponit has conclusiones. Prima, filius est sapiens sapientia genita formaliter. Secunda, filius formaliter est sapiens sapientia, quæ non est formaliter genita, nec ingenita, quæ est sapientia essentialis. Tertia, filius est sapiens sapientia ingenita originatiuè. Quarta, filius non est sapiens sapientia ingenita formaliter. Adde, quod nusquam. Pater est sapiens sapientia genita, sed tantum sapientia ingenita, & essentiali, & ita pater est tantum sapiens formaliter, & non originatiuè. Dices, cur istæ duæ conceduntur. Pater diligit Spiritu Sancto. Pater dicit Verbo, & tamen ista non conceditur. Pater sapit filio? Bon. d. 32. p. art. 2. dicit. Id est, quia diligere, & dicere possunt indifferenter accipi, & essentialiter, & notionaliter, & mixtim; sed sapientia semper essentialiter, & hoc, est, quod esse sapientem semper essentialiter, & nullo modo notionaliter sumitur.

XXXV· DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA, LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.*

SCOTVS lib. 1. d. 35. in p. arg. ad oppositum videtur dicere, quod in Deo sit actus reflexiuus. dicit enim sic Deus prius intelligit alia a se, quam intelligat se intelligere illa, quia actus reflexiuus præsupponit actum rectum. Oppositum patet sic. In Deo non est actus reflexiuus, quia actus reflexiuus vult aliud obiectum, ab obiecto actus recti, sed cum inteligere Dei sit Deus, & si in-

si intelligat suam intellectionem, non tamen habet actum reflexum.

Lucas. Resp. Clarum est, in via Scoti, non esse in Deo actum reflexum, & quando ait hic, quod in Deo sit actus reflexus, arguitiuè se habet in alios. Vel dic Scotum in Deo ponere actum reflexum secundum æquiualentiam, sed non verè. Et scias, quod quandoq; actus reflexus est perfectior actu recto, vt quando intelligo, me intelligere aliquam relationem, seu secundam intentionem. Dices. Scotus d. 27. p. ait, quod actus rectus semper est perfectior actu reflexo. Resp. quære. Vel dic, quod litera illa d. 27. p. est vnum extra, quia in veteribus impressionibus non habetur.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 35. ad A. dicit. In intellectu non oportet ponere distinctionem, ad hoc vt distinctè intelligat, quia etiam intellectus noster, vt omnino indistinctus, secundum rationem potentiæ potest plura intelligere. Oppositum huius habet Scotus lib. 2. d. 1. Q. 6. vbi vult notitiam Angeli, & hominis respectu eiusdem obiecti differre specie ex parte potentiarum.

Lucas. Resp. De vno, & eodem intellectu ad diuersa comparato hic loquitur Scotus, & lib. 2. de duobus intellectibus ad vnum obiectum comparatis loquitur, vnde stante hac intelligentia cessat omnis difficultas.

3. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 35. ad C. dicit. Principium quo operandi; debet esse per se vnum. Oppositum tamen huius habet lib. 1. d. 3. Q. 6. & 7. vbi ait. Intellectus, & species intelligibilis faciunt vnum per accidens, & tamen sunt vnum quo cognoscendi.

Lucas. Resp. Non inconuenit ex obiecto, & potentia fieri vnum per accidens, sed est inconueniens, quod, aliquid solum se habens in ratione potentiæ, vel solum in ratione obiecti, sit vnum per accidens: hic verò essentia, & relatio ambo se habent in ratione obiecti, & hoc est inconueniens.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 35. Q. 1. ad C. dicit, quod cognitio lapidis in Deo est vna operatio per se. Oppositum huius dicit ibidem, vbi vult, quod ens absolutum, & ens rationis dicantur tantum vnum per accidens, ergo non erit vna operatio per se.

Lucas. Resp. Poteris ex Francisco responsum habere. Vel a Franc, Licheto hic optimè difficultatem explicante.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 35. ad F. dicit. Terminus relationis est absolutum, vt absolutum. Oppositum tamen huius babet 3. Quol. & alibi vbi ait, quod proportionabilitas fundatur super proportione, ergo relatio potest terminari ad aliud, quam ad absolutum.

Lucas. Resp. Dico, quod tunc relatio habet vicem absoluti, sicut paternitas, quando refertur ad aliud. Vel dic Sco. loqui de fundamento vltimo. siuè mediato, siuè immediato.

6. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 35. ad I. quod intellectio nostra, inquit, mensuratur à suo obiecto. Oppositum patet sic. Nam cum intellectio nostra terminatur ad aliquid vilius se, vt ad quantitatem, ad ens rationis, & similia; quomodo potest tunc talis intellectio mensurari à tali obiecto?

Lucas. Resp. Duplex est mensura, perfectionis, & quantitatiua. Omnis scientia mensuratur a suo subiecto mensura quantitatiua, sed non mensura perfectionis, & ita ab obiecto dicitur communis, vel particularis. Dices, etiam ab obiecto dicitur intellectio perfecta, vel imperfecta, ergo videtur quod mensuratur mensura perfectionis ab obiecto, & non

tantum

tantum quantitatiua; dicimus enim logicam imperfectam esse, quia de tali obiecto, & Theologiam perfectam, quia de tali obiecto. Dico quod scientia tribus modis dicitur perfectior, & imperfectior. primo ratione suæ vltimæ differentiæ nobis ignotę, quod est a priori intrinsecè, & formaliter. Secundo, a priori extrinsecè, & effectiuè. Tertio, a priori, & a causa sine qua non, & sic dicitur talis à priori ab obiecto terminatiuè. Gratianus lib. 2. d. 3. Q. v. sic soluit. Scientia mensuratur ab obiecto mensura perfectionis, est verum de mensura innotescentiæ, quia videlicet perfectio scientiæ innotescit nobis, per suum obiectum. Dices, si scientia dicitur perfecta a priori, ab obiecto motiuo, ergo logica erit scibilior Mathematica. Quod est falsum, patet sic Capio scientiam de specie fundata in homine, manifestum est, quod hæc scientia habet perfectius obiectum motiuum, quam Mathematica, ergo erit perfectior ea. Dico, ad hoc, quod vna scientia sit perfectior alia, non sufficit, quod habeat perfectius obiectum, sed quod illa perfectio illius scientię non repugnet, modo repugnat logicæ habere tantam perfectionem, sicut habet Mathem. At quare sibi repugnat? Quia hoc est hoc, & illud est illud, si tamen dare vellemus logicam, diceremus, quia sibi repugnat per suam vltimam differentiam. Vel dic ad principale dubium, scientia dicitur perfecta, & imperfecta ab obiecto denominatione extrinseca, seu mensura innotescentię &c. Dices, si logica non mensuratur suo obiecto mensura perfectionis, a quo ergo mensuratur? Dico, quod mensuratur a perfectissima specie sui generis, scilicet à Meth. mensuratur per acccessum, & recessum ad illam. Quod species imperfectiores a perfectiori specie mensurari debeant. Docet Arist. 10. Meth. 2. licet talis imperfectio nobis innotescat per talem obiectum, & ita denominatione extrinseca a suo obiecto debet mensurari. Et scias, quando obiectum est perfectius scientia, tunc se habet ad scientiam secundum triplicem respectum, scilicet effectiuum, mensuratiuum, & terminatiuum.

5. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 35. ad I. dicit. Idea est ratio æterna in mente diuina; secundum quam aliquid est formabile extra secundum propriam rationem eius. Oppositum tamen huius sic patet. Nam quilibet artifex habet rationem, & exemplar, & tamen non est æterna.

Lucas. Resp. Idea capitur dupliciter propriè, & impropiè; propriè est tantum ratio in mente diuina ęterna. Impropriè dicitur Idea in quolibet artifice agente secundum rationem. At cum hic sit de Ideis sermo, aliquid de eis dicamus. Idea, inquit Alex. 2. p. sum. dicitur ab Idor, quod est aqua, sicut enim in aqua repræsentantur varię imagines, sic in Deo repræsentantur ipsę res per Ideas. Seneca lib. 8. Aepist. Aepist. 1. dicit, quod Idea dicitur Idor veri in artificiato, & in greco habet tria nomina. Idea scilicet Ethimogium, & Paradigma. In latino, vocatur ars, exemplar, & ratio. De Ideis, quadruplex est opinio. Prior, Idea est Essentia diuina, & non aliud, & isti, respectu omnium ponunt vnam solam Ideam. Et hæc est opinio Marsilij & Rubionis d. 35. pr. Altera opinio, quod Idea sit relatio, & est opinio Tho. Henr. & Franc. & isti ponunt infinitas Ideas. Tertia opinio dicit, quod ex essentia, & relatione est aggregatio. Quarta est opinio Sco. Gabr. Occam, Baccon, Voril. & Scotistarum communiter, quod Idea, scilicet est ipsa res cognita. Et secundum istos, hæ propositiones verificantur. Prima Ideæ in Deo

Rr sunt

47

sunt obiectiuè, & non subiectiuè. Secunda. Rerum factibilium distinctæ sunt Ideæ. Tertia, omnes partes tam integrales, quam essentiales habent proprias Ideas. Quarta, Ideæ primo sunt singularium, & non vniuersalium, quia singularia sunt primo producibilia. Quinta, Deus habet infinitas Ideas, cum habeat infinitas res cognitas. Sexta, Priuatiua, & negatiua non habent Ideas in mente diuina. Septima secundæ intentiones non habent Ideas, sed hæc vltima propositio est dubitabilis, quia secundæ intentiones cum sint cognitæ, vt patet d. 3. Q. 1. videntur habere Ideas; tamen Basol. dicit, quod respectus, & entia rationis Ideas non habent, quia illa solum, quæ in esse reali sunt producibilia Ideas habent. Adde tu, quod esse volitum non est Idea, quia non est in mente diuina. Impossibilia non habent Ideam in mente diuina, quia non sunt factibilia, & ideo non ponitur vt ratio cognoscendi, quia Essentia est vnica ratio cognoscendi in Deo, sed ponitur, vt Deus sit rationabiliter operans. Sed an Idea sit eadem realiter Deo? Bonau. lib. 1. d. 35. Q. 3. dicit, quod omnes Ideę sunt vnum in re cum Essentia, & differunt sola ratione. Voril. & Viger. dicunt, quod Ideæ non sunt idem realiter cum Deo, cum ex parte sui non sint res, & sic Idea, & diuina Essentia non identificantur realiter; quia Idea formaliter est ens rationis, nec est distincta realiter, quia Idea non dicit rem distinctam veram & ad hunc sensum potest dici realiter cum Essentia, vt ait Franc. d. 47. p. Q. 1. quod non differunt realiter, sed tantum formaliter à diuina Essentia. Sed an sint infinitæ? Communiter aiunt Doctores, quod sunt infinitæ. At an beatus videat omnes Ideas infinitas? Resp. Franc. quod non, & addit, quod est adoranda realiter, sed non formaliter. Et Voril. dicit, quod in Ideis est ordo, quia qualis est ordo rerum, talis est ordo Idearum, & quod Idea abstrahit ab absoluto. & respectiuo, sicut, & Ideatum, & nota quod complexa contingentia non habent Ideas, quia intellectus diuinus cognoscit ea tantum post determinationem diuinæ voluntatis. Sed an Ideæ dicant perfectionem? Resp. Voril. & Ricc. quod non. Et idem quod dicit Scotus, quod terminatiuè non dicunt perfectionem. Quæres, quidnam sentit Plato circa Ideas? Scotus dicit. Intentionem Platonis fuisse ponere Ideas in mente diuina ad modum Aug. & non Arist. qui Platoni falsum imposuit. Quęres. Cur Arist. Platoni imposuit istud falsum? Resp. Franc. d. 47. p. Q. 1. quod id fecit ex inuidia. Secundo, quia Arist. fuit optimus Phis. sed pessimus Meth. & ideo nequiuit abstrahere, ob idque fecit pessimā Methaph. Voril. ait, quod intentio Platonis fuit ponere Ideas in mente diuina, & hanc Ideam vocauit Noin. vt refert Macrobius in lib. de somno Scipionis, mediantibus, quibus vniuersa creauit, vt patet in Thimeo. Vnde Boet. citans eius dictum Metricè. 3. de consol. ait. Mundum mente gerens, similique imagini formans, idest gerens in mente mundum exemplarem, & ad eius imagines mundum creans sensibilem & ideo non posuit Ideas realiter distingui à Deo, & hoc probatur triplici auctoritate. Prima est Aug. 7. conf. dicentis. Formasti mihi domine quosdam Platonicorum libros, ex greca lingua in latinam versos; ibi legi non eisdem verbis, sed eisdem sententijs, quod in principio erat Verbum &c. vsque ibi, & Verbum caro factum. Vbi Aug. per Verbum capit Ideas, & ita est realis Identitas, quia dicitur, & Deus erat Verbum. Secunda est Eustratij in com. p. Ethic. in expositione opinio-

nis

nis Platonis, qui ponit bonum per se esse hominis fælicitatem. Vbi increpans Arist. de impugnatione Platonis ait. Poteras ò Arist. aliud dicere, & subdit, quod aliud impugnabat Arist. & aliud sentiebat Plato quod non apparet, nisi quia Plato ponebat Ideam boni, Deum esse. & Arist aiebat, quod ponebat singulare separatum. Tertia est Franc.d.4. p. Q. 3. vbi dicit Platonem rectè de Ideis sensisse, & Arist. ex inuidia eum impugnasse. Hæc Vorilion. Possunt tamen conciliari Plato, & Arist. sic primo per Auer. 12. Meth. c. 18. vbi dicit, quod istæ proportiones, & virtutes, quæ fiunt in elementis à motibus solis, & aliarum stellarum, sunt Ideæ, quas reputauit Plato formas, & eas intendit, sed longè respiciebant eas, quia eas dicebant formas. Secundo possunt conciliari; dicendo, quod Plato per Ideas intellexit naturas rerum, siuè species annexas, & secundum se consideratas per abstractionem intellectus à singularibus, eo modo, quo Auic. 5. Meth. dicebat. Equinitas est tantum equinitas; si sic intellexit, non est arguendus Plato, nec Arist. rationes contra eum valent. hoc concilium est Zerbi. Tertio, possunt conciliari per Aug. scilicet quod Plato posuit Ideas in mente diuina ad modũ theologorum, quo loquuntur de Ideis theologi d.35.p.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 35. ad L. ponens signa, in quibus contemplatur absoluta & relationes; dicit, quod in tertio signo consurgit relatio effectus ad causam, & e contra si relatio sit mutua. Oppositum habet lib. 2. d. 1. Q. 2. vbi ait, quod relatio effectus ad causam sequitur in tertio signo, & causæ ad effectum in quarto.

Lucas. Resp. Vigerius dicit sic. Scotum in 2. loqui vniuersaliter ex parte effectus, ideo li primum non debet exponi, idest prius, sed primum, idest vniuersaliter quia in causa aliquando nullus est respectus; imo si sit relatio, dato illas relationes esse simul natura, tamen vna est prior, alia origine, scilicet relatio causæ ad effectum.

XXXVI· DISTINCTIO,

QVAESTIO PRIMA.

LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* COTVS lib. 1. d. 36. ad B. videtur habere, quod ex potentia obiectiua, & actu sibi correspondente non fiat compositio; nam potentia obiectiua, & actus sibi correspondens sunt incompossibiles. Oppositum habet lib. 1. d. 8. Q. 2. vbi dicit, quod ex actu, & potentia obiectiua sit compositio.

Lucas. Resp. Lich. ita soluit quod non est compositio potẽtię obiectiuæ, & actus rei, & rei, sed non negat Sco. quod ex actu & potentia obiectiua non fiat compositio simpliciter. Vel dic, quod non est compositio ex actu, & potentia obiectiua correspondente illi actui; sed ex illo actu, & potentia obiectiua illius gradus en-

titatis, quo caret. vel relatione entis fit compositio, & isto modo, & non alio fit compositio ex actu, & potentia obiectiua.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 36. ad F. dicit. Prima distinctio entis videtur esse in ens extra animam, & ens in animam. Oppositum habet 5. quol. vbi vult quod prima diuisio entis sit in ens quantum, & non quantum.

Lucas. Resp. Viger. ait Scotum hic loqui de diuisione entis in ens reale, & rationis, & ista est prima diuisio entis, at 5. Quol. loquitur de prima diuisione entis realis. Si verò intelligatur dictum Scoti hic, quod diuidatur ens in animam, & extra animam in realia, vt exponit Lichetus tunc non est prior diuisio. obidque Scotus vtitur illa notula, videtur; sed prima diuisio est per quantum, & non quantum, & sic, data ista diuisione entis, notes, quod membra huius diuisionis non sunt ordinata, sed excedunt, vt patet ex litera hic. Dices, hic autem Scotus ait. Quod ens extra animam diuiditur in actum, & potentiam, & quod vtrumque istorum, scilicet ens in actu, & ens in potentia (quæ sunt extra animam) potest habere esse in anima, & quod quodcunque ens vt habet esse in anima diminuit de sua entitate, quia li, cognitum, est determinatio diminuens. At si hoc sit verum, ergo habet minus esse in intellectu ens in potentia obiectiua, quam in se ipso, quod tamen non videtur verum, cum in se ipso habeat esse purè negatiuum, & in intellectu positiuum, ergo res non habet verius esse in se ipsa; quam in intellectu. Vtique habet verius esse in intellectu, quam in se ipsa, loquendo de esse simpliciter, sed non de esse tali, nam quantum ad esse tale diminuuntur, & omnis res quantumcunque minima, etiam pura negatio, quo ad hoc, potest habere esse diminutum. Quæres, An hæc entia diminuta aliquid horum perfectius alio viuat in Deo, vt puta, homo, musca? Aiunt aliqui, quod sic, quia Idea hominis est perfectior Idea muscæ. Sed Voril. quod Ideæ nullam dicunt perfectionem, idcircò vnum non habet Ideam perfectiorem alio, sed Ideam principaliorem Idea alterius: sicque viuit in Deo vnum alio principalius, sed non perfectius, & gradus istius principalitatis cognoscuntur secundum proportionem graduum Ideatorum, quia alia ratione conditus est homo, & alia asinus. Sed qua vita viuunt in Deo speculatiua, an practica? Resp. Sco. in Report. d. 36. Q. 4. Quod illa vita est practica, quia Ideę sunt exemplaria ad modum artis, summè dirigentia artificem in exequtione operis,

3. *Iacobus.* Scotus d. 36. p. ad I. videtur dicere, quod intellectus diuinus sit Metha. Nam intellectio sua est Meth. & realis. Oppositum habet 3. Q. Prol. & 15. Quol. & lib. 4. d. 16. Q. 2. vbi vult, quod Deus sit tantum Theologus, quia ex quo cognoscit, tantum in Essentia cognoscit.

Lucas. Resp. Vocat Scotus intellectum diuinum Meth. eo quia non est logicus; & ratio est, quia illud est ens logicum, cui repugnat efficiens reale, vt sunt secundæ intentiones, sed res cognitæ sic se habent, quod eis non repugnat per diuinam potentiam habere verum esse reale, & ideo talium cognitio dicitur cognitio Meth. non absolutè, sed in respectiuo sermone.

4. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 36. ad L. dicit, quod negatio potest in esse alicui, non propter repugnantiam alicuius positiui. Oppositum videtur habere 19. Quol. & alibi, quod negatio non inest alicui, nisi per affirmationem oppositam.

Resp.

Lucas. Resp. Scotus se exponit lib. 2. d, 3. Q. 2. quod illud dictum, non est negatio, nisi per affirmationem &c. non verificatur de omni negatione; sed tantum de illa, quæ ponit formalem repugnantiam, vt ibi declarat Scotus, & talis non est negatio hæc, de qua loquitur Scotus in superficie.

XXXVII. DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA. LIBRI PRIMI.

2. Iacobus.

COTVS lib. 1. d. 37, in argumento ad oppositum tenet quod Deus non sit extra vniuersum, licet aliquid possit causare extra vniuersum. Oppositum patet sic. Quod nusquam est, videtur esse extra omnem locum. Deus nusquam est, ergo &c.

Lucas. Resp. Riccard. d. 37. Q. 4. art. 1. tenet cum Scoto, quod Deus non est extra vniuersum secundum essentiã quia Deus in nullo est, quod non sit in ipso, sed extra mundum non est aliquid, quod sit in Deo, ergo Deus non est extra vniuersum. Tum, extra mundum nihil est, Deus non est in nihilo, ergo Deus non est extra mundum. Vnde Deum esse extra mundum stat dupliciter, vno modo quod eius immensitas excedit mundum, & non dependet a mundo, nec diffinitur à mundo, & sic est, verum, Deum esse extra mundum; infinitum enim excedit finitum, nec dependet à finito, nec concluditur finito, quia finiti ad infinitum nulla est proportio. Alio modo potest intelligi esse extra mũdũ, ita quod sit dare spatiũ extra mundũ, in quo sit Deus, quod est falsum, scilicet Deum sic esse extra mundum; nam id ponere, esset confirmare opinionem illorum ponentium vltra vltimum cælum esse spatium actu infinitum, quæ opinio reicitur. Hæc Riccard. firmat id Bonau. d. 37. 1. art. 2. Q. 2. vbi vult, quod esse vbique non conueniat Deo æternaliter, sed tantum creaturis creatis, & positis inesse. Et per Riccardi distinctionem patet ad difficultatem, & ad dictum Ecclesiæ, Virgo Dei genetrix, quem tótus non capit orbis. Dices Arist. primo cæli 99., & 100. dicit. Extra cælum non est locus, nec vacuum, nec tempus, & subiungit. Vita ergo illic est fixa, sempiterna, quia nec finitur, nec deficit: si igitur vita sempiterna sit extra mundum, sequitur Deum esse extra mundum. Respondet. Riccardus, quod forte Arist. noluit intelligere vitam illam esse extra cælum, sed in vltimo cælo, ita quod per, li, illic, demonstretur vltimum cælum, de quo immediatè ante loquutus est. Vel dic, Deum esse extra cęlum vt supra, Ioan. Maior tenet quod extra vniuersum est spatium infinitum, imaginarium in quo est Deus. Arist. 8. Phis. 84. dicit, quod Deus habitat in circumferentia primi cęli, quia ibi magis apparet eius actio. Et Auer. ibidem

ait

ait, quod omnes leges conueniunt in hoc quod habitat in cælo. Dices.
Quomodo dicit primo cæli. Quod vita sempiterna habitat extra cę-
lum. Resp. Paris; primo cæli Q. 2. quod Deus & Intelligentię non sunt
in cælo, nec extra cælum circunscriptiuè, quia carent situ, & magni-
tudine. & quod Deus, & intelligentiæ sunt extra mundum priuatiuè,
quia non habent situm in mundo, & si dicatur. Intelligentiæ sunt par-
tes mundi, ergo sunt in mundo. Verum est, at non sunt in mundo cir-
cunscriptiuè, & quando Arist. ait, Quod extra cælum sunt entia, capit
li, extra, priuatiuè, idest sunt entia, quæ non habent situm in cælo.
Plato in Timeo dicit. Deum habitare in centro terræ, quia dicit De-
um habitare vbi est maxima quies. Saraceni imaginantur Deum esse
in cælo sedentem, super solium excelsum substentatum ab octo spiri-
tibus. Iudei dicunt. Quod Deus habet caput in cælo, & pedes in terra
iuxtà illud Cælũ Esa. c. 66. mea sedes, terra autẽ scabellum pedum meo-
rum. Christiani verò volunt Deum esse vbique præsentialiter, & nul-
libi circunscriptiuè, nec diffinitiuè. Et notat Voril. quod in eodem
sensu, quo conceditur Deum esse in loco, ita etiam debet concedi De-
um esse in tempore, at ista secunda propositio non est in vsu sicut pri-
ma. Rursus notat, quod quando Arist. 1. Post dicit. Vniuersalia esse
vbique, Verum est per abnegationem, idest nullibi. Quæres. An
Deus sit ęqualiter in omnibus creaturis. Resp. Ric. quod sic per natu-
ram, & non per gratiam. Sed an esse vbique per præsentiam, poten-
tiam, & essentiam, sit proprium Deo? Resp. Ric. quod esse vbique
per se, & primo, soli Deo conuenit; potest tamen per accidens compe-
tere creaturę, sicut si Deus annihilaret omnia reseruando solum homi-
nem, tunc competeret illi animæ esse vbique, & id per accidens, &
non per se sibi competit. Dices. Creatura est vbique, ergo esse vbiq;
non est proprium Deo. Resp. Mars. Q. 39. p. quod & si creatura sit
vbique nulla tamen creatura est vbique. Bon. dicit, quod esse vbique
vt dicunt Sancti, conuenit soli Deo, & non alij, nec conuenire potest.
Occam dicit potest intelligi dupliciter, vno modo simpliciter, vt ver-
ba sonant, ita quod aliquo casu possit esse in omnibus. Alio modo, quod
hoc necessario sequitur ad suum esse, ita quod repugnet suum esse, &
non esse omnibus existẽtibus primo modo non est proprium ipsi Deo,
quia per potentiam diuinam potest alicui creaturæ cõmunicari. Nam
sicut Deus potest facere vnum corpus, in diuersis vbi, ita potest facere
ipsum esse in omnibus vbi, quia non est maior ratio de pluribus, quam
de omnibus. Secundo modo, dicit, quod est proprium soli Deo, & ita
loquuntur Sancti, sicque sunt intelligendi. Dices. Inquit Aug. Potius
dicitur, quod in Deo sunt omnia, quam ipse sit in omnibus; si enim
Deus esset in alijs, & alia essent in ipso, Deus esset in se, quod est fal-
sum. Dico, quod consequentia deducta ex dicto Aug. non valet, nisi
accipiatur vniformiter esse in se. Deus enim est in rebus per præsen-
tiam, potentiam, & essentiam; sed isto modo non sunt res in Deo; sed
tantum virtualiter, & in ipso cognito obiectiuè, & ideo non sequitur,
quod Deus sit in se. Dices adhuc. Si Deus est vbique Deus incepit es-
se, vbi non fuit, quod est falsum, sicque mutaretur. Dico. quod mu-
tatio est in creatura, & noua relatio est in creatura ad Deum. Dices
tandem. Totum est extra quod nihil est 3. Phis. sed totus est Deus in
aliquo loco, ergo non est extra illum locum. Dico, quod si, extra

refera-

referatur ad totum, sic propositio est vera, sub hoc sensu. Totum est alicubi, idest in aliquo loco, extra quem locum nihil est, quod ipsum totum est. secundo modo potest dici de anima, quæ est tota in digito, extra enim ipsum digitum nihil est ipsius, ipsa tamen benè est tota extra digitum, primo modo est vera. secundo est falsa. Sic pariformiter de Deo dicatur, scilicet quod li extra referatur ad Deum, extra quem nihil est, quod sit ipsum, sed in arguendo refertur ad locum limitatum & sic non concludit.

XXXIX. DISTINCTIO,

QVAESTIO VNICA.

LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* COTVS lib. 1. d. 39. ad Y. dicit quod coexistentia æternitatis ad tempus dicit relationem realem. Oppositum patet d. 30. pr. quod Dei ad creaturam non est relatio realis.

Lucas. Resp. quod coexistentia est relatio realis, sed tantum ex parte creaturæ, & non est realis ex parte Dei, & hęc coexistentia est relatio æquiparantię realis tantum in vno extremo.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 39. ad Y. dicit, quod est imaginatio Mathematicorum punctum fluentem causare lineam. Oppositum habet lib. 2. d. 2. Q. 9. solu. 3. princip. vbi vult, punctum fluentem causare lineam, ergo non est imaginatio Mathematicorum, sed veritas.

Lucas. Resp. Scotus dicit, quod secundum imaginationem Mathem. punctus fluens causat lineam, & hæc veritas rei est, quam sustinet Sco. lib. 2. loco citato. Vbi ostendit per multa experimenta ita esse. Dices. Si veritas est ita, cur ait, quod sit imaginatio Geometrorum? Dico, quod hic loquitur cōmuniter, cum nō sit locus proprius. At quid ad Arist. 2. Phis. 62. & 6. Phis. 32. & 8. Phis. 40. & 46. dicentem Indiuisibile non posse moueri. Resp. quære.

1. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 39. ad B. dicit. Causa prius naturaliter, simpliciter respicit effectum suum, quam causa posterior, ergo in illo priori &c. Oppositum habet lib. 2. d. 37. vbi vult, quod causa prima non præcedat natura causam secundam in agendo.

Lucas. Resp. in via Scoti, id est tenendum, scilicet quod causa prior, seu superior non prius natura causet, quam posterior, sed simul natura, & ad dictum Sco. hic, quod est auct. de causis, sic inquit Sco. quod debet exponi, prius naturaliter respicit obiectum, idest perfectius. Dices. Si sic est, ergo argumentum Sco. non procedit contra D. Tho. igitur debet intelligi, quod sit prior de ordine naturæ. Vigerius dicit: argumentum esse ad hominem. Alij, quod est argumentum tantum topicum: & alij, quod loquitur de ordine negatiuo. De quo loquitur lib. 2. d. 1.

2. d. 1. Q. 2. Et alij, quod loquitur hic, sicut lib. 4. d. 12. Q. 3. solu. 3. princ. videlicet, quod hæc prioritas est tantum prioritas agentis ex parte, sed nō ex parte actionis, vel termini, vt recipitur in passo; quia sic simul natura terminatur actio agentiū ordinatorū in passo ad formam, & sic est ordo agentium inter se, sed non respectu tertij. Alij respondent, Scotum noluisse dicere causam primam in aliquo instanti priori naturæ causare prius, quam causam secundam, quia in eodem instanti causat; sed voluit; quod ex parte effectus prius exurgat respectus ad causam primam, quam ad secundam. Nam ad primam est essentialis & ad secundam non.

4 *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 39. ad C. videtur dicere, quod diffinitio passionis sit medium in demostratione; ait enim sic. Et ideo non potest esse medium inter ipsum, & suam passionem, quia neutrius est diffinitio, quæ possit esse medium in demostratione. Oppositum habet lib. 2. d. 3. Q. 6. vbi vult diffinitionem subiecti esse medium.

Lucas. Resp. Vtique diffinitio subiecti est medium in demostratione potissima in via Sco. & propter quid, & dicit lib. 2. & ad eius dictum hic dicitur, quod non se determinat, quid sit medium, cum non sit locus proprius. Dices. Arist. 2. Poster. passionem vult prędicari per se secundo modo de subiecto, & consequenter posse demonstrari. Dico, quod Arist. loquitur de passionibus habentibus diffinitionem, vel quæ diffiniuntur. Dices amplius. Omnis passio est simpliciter simplex, ergo nulla erit diffinibilis. Resp. quod passiones limitatæ sunt saltem descriptibiles, licet passiones entis nec diffinibiles, nec descriptibiles existant. Vel dic, passiones limitatas non esse omnes simplices, nec vnquam Sco. hoc dixit, sed lib. 1. d. 3. Q. 3. dixit tantum, omnes vltimas differentias, & entis passiones esse simpliciter simplices; sed non dixit de passionibus aliorum, quia lib. 2. d. 12. Q. 1. dicit, quod sicut ens potest esse simplex, vel compositum, ita, & passio eius, scilicet vnitas potest esse simplex, vel composita.

5. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 39. ad C. dicit, quod non est ordo inter passiones entis, & si esset, non viderentur propositiones assumptæ pro præmissis esse euidentiores conclusionibus, & sic non demonstratur vna passio de alia. Oppositum videtur habere 1. prol. & lib. 3. d. 14. Q. 2. & alibi, vbi vult, quod passio posterior per priorem demonstrari potest.

Lucas. Resp. Illis in locis conditionaliter, vel exemplariter Sco. loquitur; hic autem, vbi est locus proprius, oppositum tenet. Si velis defendere Ant. And. dic consequenter. Dices, ordinem esse in passionibus videtur dicere Sco. 17. d. 1. sic. Idem subiectum in quo est necessario determinatus ordo, quia vna immediatius sequitur subiectum, quam alia, & 5. Meth. Q. 9. ponit expresse hunc ordinem. Dico, & si de hoc Sco. dubitarit, declinat tamen ad hanc partem, quod talis ordo non detur; ita Viger. & Barg. tenent, & ad illud d. 17. 1. sic resp. quod Scotus loquitur exemplariter, vel conditionaliter, vel communiter. Aut, quod ibi hoc dicit in parte, qua arguit ad partem negatiuam. Idque patet, nam argumenta ibi facta, ab eodem soluuntur. Ad illud de 5. Meth. dicitur, quod Sco. ibi non loquitur de passionibus entis, sed de passionibus quantitatis, vel cum hi videtur, & non assertiuè, vel quod in Meth sequitur viam communiter.

6. *Iacobus.* Sco. lib. 1. d. 39. ad G. dicit, quod potentia logica concomitatur potentiam

tiam realem ipsius voluntatis. Oppositum huius habet lib. 2. d. 1. Q. 2. vbi vult in primo signo esse potentiam logicam, in secundo rem cognitam, & in tertio potentiam obiectiuam, & etiam d. 36. vbi apparet Sco. velle potentiam logicam præcedere potentiam obiectiuam, & semper, & potentiam obiectiuam præcedere realiter, ergo potentia logica præcedit realem.

Lucas. Resp. Omnis comparatio debet fieri vniformiter; potentia logica tantum reperitur in complexis; potentia autem realis, tam in complexis, quam in incomplexis, & cum incomplexa præcedant cōplexa, ideo potentia realis præcedit potentiam logicam, in quantum potentia realis reperitur in incōplexis, in quibus nō est potētia logica. Insuper. Potētia realis nō potest dari, nullo intellectu stāte, & nulla propositione stāte, nō autē potētia logica. Ex quo patet, quod ordo Sc. in 2. & 36. intelligitur in cōplexis, & non in incomplexis. Vel dic, quod potentia logica sequitur realem, non respectu effectus, quem iam habet, sed respectu effectus quem non habet, potest tamen habere loco illius, quem habet. Vel tandem dic, quod Sco. in illis locis comparat potentiam logicam ad potentiam obiectiuam, hic vero ad potentiam actiuam respectu duorum effectuum. Adde, quod Scotus dicit, concomitatur, & non dicit, sequitur.

7. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 39. ad O. impugnat Bon. de distinctione composita, & diuisa; quomodo Deus necessario sciat lapidem. Oppositum patet intuenti literam Scoti, quia eius sententia videtur omnino coincidere cum sententia Bon.

Lucas. Resp. Bon. posuit distinctionem necessitatis scientiæ in se, & vt transit super obiectum Sco. verò non addit, vt transit super obiectum. Vel dic Sco. conuenire cum Bon. in sententia, & eum tantum impugnare, quod distinctio sua non sit logica; sed an scientia Dei possit augeri, & minui? idest quod possit scire plura, quam scit, vel pauciora? Bon. d. 3. 1. ar. 1. dicit, quod cognitio Dei est triplex, approbationis, visionis, & intelligentiæ, cognitio approbationis est solum de his, ad quæ se extendit beneplacitum voluntatis, & hæc est solummodo de his, quæ fiunt, & bona sunt, & hæc potest esse plurium. Cognitio visionis est eorum, quorum ab æterno fuit præuisio, & hæc est solum eorum, quæ sunt, fuerunt, vel erunt; hæcque cognitio potest esse plurium, quam scit. Cognitio intelligentiæ est, qua scit omne possibile, & sibi, & alijs, & hac cognitione scit Deus infinita, & hæc nullo modo potest esse pluriū.

8. *Iacobus.* Scotus lib. 1, d. 39. ad P. tenet, quod Deus cognoscit determinate futura contingentia, quantum ad alteram partem. Oppositum habet Arist. primo, Perierm. Quod de futuris contingentibus non est determinata veritas.

Lucas. Resp. Riccard. d. 38. 1. Q. 5. solu. 1. dicit, quod hoc est intelligendum, aut accipiendo determinatam veritatem, pro necessaria veritate, aut pro veritate certa per comparationem ad intellectum nostrum suis naturalibus derelictū, quamuis enim in illis de futuro contingenti non sit altera pars determinatè de necessitate vera necessitate absoluta: tamen altera pars vera est, & a diuino intellectu certitudinaliter cognita Hæc Riccard. Tu vero dic, quod propositio Philosophi est vera secundum eum, at non secundum Theologos, & maximè est vera, secundum Philosoph. ponendo quod Deus nihil intelligit extra se, & secun-

dum Theologum debet verificari per comparationem ad causas secundas, sed non per comparationem ad Deum, & ad Theologos contradictionis cuiuslibet altera pars est determinata; sed ad Philos. nulla pars futuri est determinata. Sed quæ sit illa, solus Deus nouit, & cui voluerit reuelare. vel dic, quod propositio Philosophi, quantum ad realem existentiam, intelligitur, quia sic veritas nondum est determinata: sed non intellexit, quod non sit veritas determinata quantum ad Dei præscientiam. Christianorum aliqui dicunt, quod de futuro contingenti non est determinata veritas de possibili, sed bene de inesse. Dic tu cum maioribus tuis, quod Arist. turpiter errauit in propositionibus de futuris contingentibus. Dices. Si voluntas Diuina alteram partem determinat, ergo vanum est consiliari. Dico, quod hæc determinauit, contingenter, & ideo est consiliandum. Vel dic, quod sicut determinauit aliquod, ita, & media ad illud. Consule exemplum Sco. apud Voril. dum disputabat, cum rustico Anglico. Aut dic, quod, licet omnia futura sint determinata in notitia diuina, ob id tamen non oportet cessare à consilio, & alijs medijs, quia, & si sint determinata, vt cadāt sub determinatione diuinæ volūtatis, in se tamē sunt indeterminata, & modus deueniendi ad illa est cōsiliū apud illos, quibus nō sūt determinata, nec in se, nec in notitia, antequam fiant, determinatum est apud Deū, nec oportet Deū consiliari, cū nō oportet determinari. Ex quo patet prouidentia Dei super omnia, & si dicas. Nunquid de bobus cura est Deo? Resp. quere. Si addatur. Omnis prouisor excludit mala in quantum potest. Dico, prouisor particularis excludit omne malum quantum potest, sed non prouisor vniuersalis, quia permittit aliquem defectum in particulari, vt vniuersum manuteneatur, Vel dic, quod Deus permittit multa mala penæ ad vtilitatem nostram, & mala culpę non excludit ob liberum arbitrium.

9. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 39. ad Q. dicit, ex vna de in esse, & altera de possibili propositione, nec silogisticè, nec necessario sequitur conclusio de possibili. Oppositum habet Arist. 1. Poster. vbi vult, quod ex vna de inesse, & altera de possibili, sequatur conclusio de possibili; sicut etiam, ex vna de inesse, & altera de contingenti, sequatur conclusio de contingenti.

Lucas. Resp. Lich. ad hoc dicit dupliciter, primo quod Sco. hic non loquitur vniuersaliter, sed tantum de istis propositionibus, Deus nouit me sessurum cras, & possum non sedere cras, ergo Deus potest decipi, sed id mittit, quod regula Arist. nō sit vera vniuersaliter. Idcircò ait. Secūdo, quod quando illa de inesse, est de inesse, vt nunc, tunc non licet ex tali de inesse, & vna de possibili inferre vnam de possibili, vt omne animal currit, sed possibile est hominem non currere, ergo possibile est hominem non esse animal; hæc conclusio non sequitur, quia illa de inesse est tantum vera, vt nunc, sed quando est de inesse simpliciter, tunc est bonum argumentum, vt homo est animal, sed possibile est album esse animal; hæc sequitur, quia de inesse vera est simpliciter. Dices, bene valet, animal currit, possibile est album esse animal, ergo possibile est album currere, & tamen propositio est vera, vt nunc. Dico, quod quando illa de inesse est simpliciter, tunc talis modus arguendi est formalis, & de forma tenet, at quando est de in esse, vt nunc, tunc si tenet, de materia tenet, & non formaliter. Et scias, quod propositio de

c onti-

contingenti, & de poſſibili conuertuntur, etiam conuertuntur de ineſſe ſimpliciter, & neceſſaria.

10. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 39. ad R, dicit, quod ad poſitionem poſſibilis, non ſequitur impoſſibile. Oppoſitum videtur habere lib. 4. d. 49. Q. 15. ſolu. princ. vbi ait, quod ex poſitione poſſibilis in eſſe, ſequitur noua impoſſibilitas.

Lucas. Reſp. à poſitione poſſibilis in eſſe certum eſt, ex Ariſt. & Sco. non ſequi impoſſibile, ſed ſi cum poſſibili addatur aliqua propoſitio de ineſſe ſibi repugnans, tunc ſequitur impoſſibile, non ratione poſſibilis, ſed ratione repugnantis, ex hoc patet contra diſtinguentes, poſſibile eſſe duplex, cui annexum eſt impoſſibile, & cui non eſt annexum impoſſibile, & de iſto eſt verum, quod poſſibili poſito ineſſe nullum ſequitur impoſſibile; ſed non eſt verum de alio, cui eſt annexum impoſſibile: ſed hoc non diuidit poſſibile, ſed diuidit poſſibile, & impoſſibile. Alij aiunt, quod propoſitio hęc, Poſſibili poſito ineſſe non ſequitur aliqua impoſſibilitas, eſt vera per ſe, & falſa per accidens. Et iſte modus videtur Sco. in Vniuerſ. Q. 33. & declaratur ex Ariſt. 6. Phiſ. 76. voluit.n. motũ eſſe determinatæ velocitatis, & tarditatis, & ſic illa propoſitio. Motus eſt in infinitum velocitabilis, eſt vera per ſe, & falſa per accidens. Tamen hic modus reiicitur à Scoto 7. Meth. Q. 2, Vide ibi. Alij, quod hæc propoſitio, poſſibili poſito ineſſe &c. eſt vera, ceſſante, & remota obligatione, ſed non ſtante obligatione. Id parum eſt, quia nulla obligatio poteſt tollere, quin paſſio competat ſuo proprio ſubiecto. Dices. Ariſtoteles 6. Phiſicorum. 36. ſic ait, licet igitur ponamus poſſibile eſſe, nullum impoſſibile accidit, falſum fortasſis, & ita Ariſt. videtur velle, ex poſſibili poſito ſequi falſum. Hoc nihil facit, quia Auer. in com. ibi ait, quod ex poſſibili poſito in eſſe, bene ſequitur falſum poſſibile, ſed non falſum impoſſibile, ergo ſecundum Ariſt. ex poſitione poſſibilis in eſſe ſaltem ſequitur falſum. Dico, vt ait hic Scotus, quod non ſequitur ratione, quia poſſibile eſt poſitum in eſſe, ſed illa de ineſſe repugnat huic. Aut dic, quod Ariſt. loquitur, cũ fortaſſe. Alij faciunt differentiam inter propoſitioné eſſe poſſibilé, & propoſitioné de poſſibili. Et alij quod propoſitio de poſſibili, poteſt eſſe de ſenſu compoſito, vel de sẽſu diuiſo, ſi ſit de sẽſu cõpoſito, ſi ponatur in eſſe, nullũ ſequitur impoſſibile, ſi ſit de ſenſu diuiſo, tunc ſequitur impoſſibile, ſed modo, quo dicit Sco. Et ſcias, Vallam abſolutè negaſſe hanc propoſitionem. Poſſibili poſito in eſſe nullum ſequitur impoſſibile. At grammaticus, & orator fuit, & parum, aut nihil habuit de Philoſophia, & Theologia. De ſilogiſmo ex oppoſitis conſule Tatar. 2. Prior. optimè dicentem.

11. *Iacobus.* Scotus lib. 1, d. 39. ad V. dicit. Neceſſitas immutabilitatis non priuat, niſi poſſibilem ſucceſſionem oppoſiti ad oppoſitum. Neceſſitas verò ſimpliciter priuat abſolutè poſſibilitatem huius oppoſiti. Oppoſitum habet d. 8. p. Q. vl. vbi præponderat neceſſitatem immutabilitatis, ſuper neceſſitatem ineuitabilitatis, igitur videtur, quod neceſſitas immutabilitatis magis ſit neceſſitas ſimplipliciter, quam alia

Lucas. Reſp. Simpliciter neceſſitas ineuitabilitatis eſt neceſſitas, quia negat actũ & potentiam ad oppoſitum; neceſſitas verò immutabilitatis eſt neceſſitas ſecundum quid, cum ſolum actum neget, & ad Scotum 8. p. dicò, quod in permanentibus, præualet neceſſitas ineuitabilitatis,

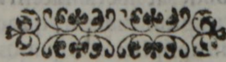
& non potest in talibus esse sine alia necessitate, & si non in se, saltem in suis causis, sed in successiuis, vt in motu, & maximè in via Phil. est necessitas ineuitabilitatis absque necessitate immutabilitatis, & sic Sco. preposuit necessitatem immutabilitatis alteri necessitati.

12. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 39. ad X. dicit. Quod intelligere B. in Deo non est perfectio simpliciter. Oppositum habet 35. p. contra Thom. & Henr. vbi supponit hanc propositionem, vt veram. Intelligere lapidem est perfectio simpliciter.

Lucas. Resp. Bargius refert; plures resp. datas ad id a Gaddio. Prima, quod 35. p. arguit ad hominem. Secunda, quod, illud dictum est verum, quoad absolutum, & non quoad connotatum. Tertia, quod est vera in sensu diuiso, & falsa in sensu composito. Quarta, quod Scotus ibi loquitur de perfectione extrinseca, & non intrinseca. Quinta, quod est verum subiectiuè, & non terminatiuè. Sexta, quod est vera præexigitiuè, & non formaliter. Septima, quod est vera complexiuè, quia complectitur perfectionem simpliciter. Et ad dictum Scoti hic dicas, quod est perfectio simpliciter cum addito, quod necessario concomitatur perfectionem simpliciter.

13. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 29. ad Y. dicit. Ad hoc, quod sequatur consequentia, ex maiori de necessario, & minori de inesse, opus est, quod illa minor sit de inesse, simpliciter, & hoc non tantum quod sit vera pro omni tẽpore, sed quod sit necessario vera, vt. Necesse est omne animal esse substantiam. Omnis homo est animal, ergo necesse est hominem esse substantiam. Oppositum habet Arist. Primo, Priorum, & ibidem Sco. Q. 28. vbi dicunt, quod non requiritur minorem de inesse fore necessariam, sed sufficit esse de inesse, vt nunc.

Lucas. Resp. Dico, quod in sensu composito, vt loquitur hic Scotus, requiritur quod minor sit de inesse, & necessaria. In sensu verò diuiso, vt primo Prior, loquitur Arist. indifferenter est bonum argumentum, siue sit de inesse vt nũc, siue sit de inesse simpliciter sic Petrus 1. Prior. Q. 4. ar. 3. du. 1. Dices ergo non docuisset, aliũ modũ arguendi præter eũ, quẽ docuit, quomodo ex duab⁹ de necessario sequitur cõclu. de necessario. Dico aliũ modũ docuisse, quoniã in sensu diuiso valet, quãdo minor est de inesse, nec tũc requiritur, quod sit de inesse simpliciter, vel dic quod nõ esset ea dẽ mixtio, quia licet omnis propositio de inesse sit simpliciter necessaria nõ tamẽ omnis de necessario est necessaria; ideo Arist. debuit dare alium modũ arguẽdi. Nec propositio de inesse simpliciter est necessaria, quia aliqua semper est vera de inesse simpliciter, nec tamen est necessaria, vt ista, Nix est alba, non est per se, necessaria, & tamen est de inesse simpliciter, quia vera pro omni tempore.

XXXX. DI-

XXXX. DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA. LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.*

Lucas.

COTVS lib. 1. d. 40. ad A. ait Prædestinatio est actus voluntatis. Oppositum sic patet. Nam prædistinatio videtur insequi præscietiā iuxta illud Pauli ad Rom. c. 8. Præsciuit, & prædestinauit; ergo non videtur esse actus ipsius voluntatis.

Resp. Voril. & Paulus scriptor aiunt, quod prædistinatio insequitur præscientiam, & actum intellectus insequitur, sicut electio consilium; sed id non potest tueri in via Scoti. Nam veritas contingens prius est determinata a voluntate diuina, quam sit scita ab intellectu, quia vt dicit Scotus, Actus intellectus concomitatur prædestinationem. Et scias, quod prædestinatio capitur tribus modis; vno modo impropriè, & sic quodcunque contingens præuisum dicitur prædestinatum. Alio modo magis propriè, & sic est ordinatio creaturæ rationalis, tam ad bonum, quam ad malum, & hoc pacto damnati possunt dici prædestinati. Tertio modo capitur proprijssimè, & sic de ea loquitur Scotus hic. Et nota, quod nulla voluntas creata potest prædestinare, nulla creatura irrationalis potest prædestinari, & nulla gratia in via facit hominem prædestinatum simpliciter, sed finalis gratia facit hominem simpliciter prædestinatum, at secundum quid, seu secundum præsentem iustitiam gratia in presenti prædestinat, & differunt hęc nomina, scientia, præscienscientia, prouidentia, prædestinatio, reprobatio, propositum, & electio. Scientia est cognitio Dei, omnium possibilium bonorum, & malorum. Præscientia est scientia respectu futurorum tantum, tam bonorum, quam malorum. Prouidentia est præscientia practica futurorum in finem ordinatorum. Prædestinatio est respectu futurorum saluandorum. Reprobatio est respectu futurorum damnandorum. Propositum est actus volendi, tam respectu futurorum agendorum, quam permittendorū. Electio addit supra propositum, discretionem electi à suo contrario. Insuper scias: qnod liber vitæ est duplex: simpliciter, & secundum præsentem iustitiam, qui sunt scripti simpliciter in libro vitæ, sunt indelebiles, at qui tantum secundum quid, sunt delebiles, & de his intelligitur illud psalmi. Deleantur de libro viuentium. Et Exodi 32. Dele me de libro tuo, & Dominus ad Moisen. Qui peccauerit mihi delebo eum de libro meo.

XXXXI. DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA. LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.* SCOTVS lib. 1. d. 41. recitat opinionem Aug. & Tho. qui tenent, quod prędestinationis non detur causa, quod etiam Scotus tenet. Oppositum huius sic patet. Nam si Deus sine causa prædestinat, videtur irrationabiliter prædestinare, quia voluntas faciens aliquid sine ratione est irrationalis.

Lucas. Resp. Voluntas quæcunque facit diuina, rationabiliter facit: ideo non irrationabiliter prædestinat: & Franc. ait hic, quod voluntas regulata à ratione, si agat sine ea, irrationabiliter agit; at voluntas diuina in contingentibus est prima regula omnium, à nullo regulabilis. Et Basolus ait, quod iustitia accipitur vno modo strictè pro iustitia commutatiua, seu distributiua, & non oportet sic, quod in omnibus operibus iustitia reluceat Dei. Alio modo capitur pro condecentia diuinæ voluntatis, & sic in omnibus relucet iustitia, quia nihil facit, nisi quod decet suam bonitatem, sicque sine causa prędestinat, sed non irrationabiliter. Dices, Anselmus ait, Sicut omnis volũtas habet quid, ita habet cur. Frãc. resp. quod si, cur, referatur ad obiectum, falsum est, sed si referatur ad potentiam, habet, cur, scilicet complacentiam, quia sibi complacet. Et scias de prædestinatione decem fore opiniones. Prima est D. Thomæ, quod in generali potest assignari ratio, at non in speciali: ratio prędestinationis in generali est, vt bonitas diuina manifestetur, ratio reprobationis est, vt manifestetur iustitia diuina. Secunda op. est Henr. videlicet quod bonus vsus liberi arbitrij à Deo præuisus est causa prædestinationis, & malus vsus præuisus est causa reprobationis, & hæc opinio est tripartita. Nam quidam posuerunt, quod est propter bonum vsum liberi arbitrij quo ad actum credendi. Alij dixerunt, propter bonum vsum in actu credendi, vt actus à Deo liberè procedentes. Alij dixerunt, quod bonus vsus liberi arbitrij est duplex, scilicet meritorius vitę æternæ, sed iste non est causa prædestinationis, sed effectus eius, alius est bonus bonitate morali, & hic est causa prædestinationis de congruo, sed non de condigno. Tertia op. est, quod ex parte prædestinationis non datur causa, at reprobationis extat causa; ratio est, quia reprobatio fit ex iustitia præsupponente culpam, seu defectum. Quarta est opinio Magistri in litera, tenentis, quod nec prædestinationis, nec reprobationis datur causa. In primo, & in secudo signo factę exponit Scotus; sed bene datur causa prædestinationis factæ in quarto signo. Quinta opinio est Tho. de Argentina, quod Deus aliquos gratis prædestinat, vt Beatam V. M. Ioa. bap. & alios in vtero sanctificatos. Alios vero propter merita prædestinat. Sexta opinio est Monachi Cirtersiensis, quod Deus nullum sine causa iustificat, nec reprobat, sed quem videt discessurum in gratia, prædestinat, & quem videt discessurum in peccato

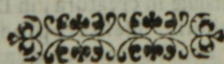
morta

mortali, vel originali, reprobat. Septima opinio tribuitur Origeni, vt refert hic Ricc., & est, quod Deus prædestinat propter merita animarum, ante quam sint corporibus vnitæ; sed ista opinio est falsa, quia non creantur animæ, antequam corporibus vniantur, vt patet lib. 2. d. 17. Octaua opinio est, quod causa prędestinationis est præscientia meritorum. Nona opinio relata à Greg. est; quod causa prędestinationis tantum datur priuatiua, scilicet non ponere obicem gratiæ nobis oblatæ, & causa reprobationis est positiua, ponendo scilicet obicem gratiæ nobis oblatę. Decima opininio est quorundam dicentium, quod prædestinationis, & reprobationis datur causa, sed illa non potest cognosci a nobis. At communiter tenetur quarta, vel quinta opinio. Scotus lib. 1. d. 41. dicit, quod præscientia futurorum contingentinm sequitur determinationem diuinæ voluntatis, & ideo scit contingenter contingentia à parte obiecti accepta. Hoc idem ait clarius d. 39. pr. Oppositum inquit ad Rom. c. 8. Paulus. Nam quos præsciuit, & prædestinauit &c. ergo præscientia præcedit, & non sequitur determinationem diuinæ voluntatis.

Lucas. Resp. Illa præscientia, de qua loquitur Apostolus est tantum respectu simplicium complexorum contingentium, & talis cognitio pręcedit determinationem diuinę voluntatis, vt patet ex Scoto in materia prędestinationis. Vel dic, quod scientia capitur à Paulo, vt est eadem cum prædestinatione.

2. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 41. ad A. dicit, quod reprobationis est aliqua causa. Oppositum patet ad Rom. c. 9. vbi dicitur de Iacob, & Esau. Cum nondum nati essent, aut aliquid egissent boni, vel mali, non ex operibus, sed ex vocante, dictū est, quod maior seruiet minori, & multæ auct. possunt induci.

Lucas. Reprobatio capitur dupliciter in via Scoti; primo vt idem est, quod nulli dare gloriam in primo instanti, & gratiam in secundo, & hic non est assignanda causa reprobationis; secundo, vt idem est, quod velle infligere pœnam, & hæc habet causam, & de ista loquitur Scotus, & per hanc distinctionem conciliantur multæ opiniones, & satisfit multis locis scripturæ, & dictis sanctorum. Prædestinationis autem non est causa. Dices. Non minus est Deus rationalis in dando, quam in non dando, sed in non dando habet causam, ergo & in dando. Resp. quære. Dices. finis est causa medij, & non econtra. Dico: verum est in intentione, at non in executione; quæres, quomodo temporale est causa æterni? prædestinatio, & reprobatio sunt æterna, & meritum, & demeritum sunt temporalia. Dico, quod meritum, & demeritum, vt præuisa, eodem modo sunt æterna, sicut prędestinatio, & reprobatio.

XXXXII. DI-

XXXXII. DISTINCTIO QVAESTIO VNICA. LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.*

COTVS lib. 1. d. 42. ad B. dicit. Si Philosophi non potuerunt per rationem naturalem concludere Deum posse contingenter agere, quanto magis, nec posse immediate in quemcunque effectum, vel in quodcunque quod potest producere meditantibus causis secundis. Oppositum habet lib. 1. d. 2. Q. 1. & clarius d. 8. Q. vlt. vbi ait, quod nulla contingentia potest esse in rebus, nisi prima causa contingenter causet.

Lucas. Resp. Quære ex Lich. resp. Vel dic, quod Philosophi sic dixerunt, at non debuerunt sic dicere. Scotus igitur hic loquitur secundum id, quod dixerunt Philosophi, & in 8. d. 1. loquitur secundum id, quod dicere debebant; & sic sibi non contradicit.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. d. 42. ad R. tenet, quod obiectum omnipotentiæ est ens possibile. Oppositum habet lib. 1. d. 8. Q. vlt. vbi vult, quod stat aliquid esse in se formaliter necessarium, & tamen effectum ab alio.

Lucas. Resp. Scotus 8. d. 1. loquitur secundum Philosophos, & non ex mente sua, imo in via sua implicat contraditionem, aliquid esse in se necessarium, & esse effectiuè ab alio. Vel dic, quod Scotus per ens possibile intelligit ens causabile.

XXXXIII. DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA. LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.*

COTVS lib. 1. d. 43. ad A. arguit contra pr. op. Henr. quod scilicet impossibilitas sit ex parte rei, & possibilitas ex parte Dei. Oppositum sic patet; nam Scotus tenet quoque hanc sententiam, quomodo igitur impugnat?

Lucas. Resp. Henr. vult, quod id, quod correspondet potentiæ passiuæ in creatura, in Deo sit omnipotentia, & hoc est falsum. Nam res producuntur in esse possibili ab intellectu diuino, & non à voluntate, quæ pro substrato est omnipotentia, & quo ad hoc impugnatur Henr. à Sco. quæres. Si impossibile est impossibile ratione sui, quocunque extrinseco remoto, an similiter possibile sit possibile, quocunque alio circumscripto. Ad hoc resp. Scotus d. 7. 1. quod loquendo de possibili logico, tale possibile

datur

datur sine aliquo actiuo sibi correspondente, & si sibi correspódeat, hoc sibi accidit, sed possibile obiectiuum non datur sine actiuo sibi correspondente.

A. Iacobus. Scotus lib. 1. d. 43. ad E. dicit quod res in esse possibili producuntur ab intellectu diuino. Oppositum sic patet. In illo priori antequam producantur in tali esse, vel habent esse possibile, vel non, si habent esse possibile, ergo antequam producantur in esse possibili, habent esse possibile, quod est falsum. Si habent esse impossibile, ergo eis sibi repugnat produci, & poni in esse possibili.

Lucas. Resp. Scotus non dixit, quod res producantur in esse possibili, sed quod producantur in esse cognito, & post in secundo signo concomitatur esse possibile, vt passio. Vel dic quod res antequam producantur in esse possibili, habent esse impossibile negatiue, non autem contrarie, sed impossibili negatiuè non repugnat poni in esse possibili contrarie. Vel dic, quod tunc habent esse possibile logicum, sed non possibile obiectiuum. Dices, nihil recipit esse causabile ab aliqua causa, ergo nec similiter esse possibile. Nego consequentiam, nam possibile productũ non habet rationem causabilis, sed causati eodem modo, quo est ibi causatio. Dices, esse possibile per Sco. in secundo signo sequitur ex esse cognito rei. Contra, hoc medium est commune tam possibilibus, quam impossibilibus, quia impossibilia etiam habent esse cognitum, ergo si esse cognitum infert in secundo signo esse possibile, igitur impossibilia habent esse possibile. Dico, quod Scotus loquitur de esse cognito simplici, quale esse non habent impossibilia. Scias, quod Doctores mouent hic illam difficultatem. Si Deus potest facere preteritum non præterijsse. Greg. Q. 1. d. 43. docet tenere ambas partes, & citat Porretanum tenentem Deum posse facere præteritum non præterijsse, at ipse declinat ad partem negatiuam, quam tenent ferme omnes Doctores. Franc. 2. Q. huius dist. negat, quod potentia productiua Dei sit infinita, nam tunc esset frustra, cum non producat effectum infinitum. Sed tu cum Scoto teneas, & nega, quod sit potentia frustra, quia Deus potest multa facere, quæ tamen nunquam facit, & nihilominus illa potentia non est frustra. Secundo, non est frustra, quia potentia infinita non tantum requiritur respectu infiniti producendi, sed etiam respectu cuiuscunque finiti, creando, vt dicit Scotus lib. 4. d. 1. Q. 1. Tertio non est frustra, quia si non exit in actum, est, quia est repugnantia in adiecto, & illa propositio est vera, obiecto non repugnante. Vel dic, quod & si non exeat in actum, vt creatiua ad extra, exit tamen in actum vt productiua ad intra. Vide Lich. hic resoluentem motiua. Occam, quia multa bona ibi dicit.

XXXXIV. DISTINCTIO.

QVAESTIO VNICA.

LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.*

SCOTVS lib. 1. d. 44. dicit. Quod Deus de potentia absoluta potest dispensare, quamcunque legem. Oppositum patet sic. Nam d. 37. lib. 3. ait Præcepta legis non esse dispensabilia.

Lucas. Resp. Duo præcepta primæ tabulæ non potest Deus dispensare, quia sunt de iure naturæ stricte captæ, circa tertium pręceptum Scotus remanet dubius. At præcepta secundę tabulæ tenet Deum posse dispensare, non tantum negatiuè, idest, vt non tenear ad illa præcepta, sed etiam contrariè ita quod faciendo oppositum non solum erit licitum, sed etiam meritorium, & ratio est; Quia non sunt de iure naturæ, propriè acceptę. Idque habet Franc. lib. 1. d. 45. Q. 2. & addit, quod non omne, quod est melius secundum regulas naturales, est melius secundum voluntatem diuinam, quia dare Elemosinam est melius secundum regulas naturales, quam actus baptizandi: sed totum oppositum est secundũ voluntatem acceptam a voluntate diuina, quia actus baptizandi purgat originale peccatum, quod non facit elemosina. Quærit hic Paulus. Si Deus possit me obligare ad impossibile. Resp. quod non potest me obligare ad facere impossibile, at bene obligat me ad velle impossibile: quia obligatur peccator ad nolle peccasse, & tamẽ pręteritũ nõ potest nõ esse: etiam non baptizatus obligatur ad iustitiam originalem habendam vel ęquiualens ei, quod tamen ex se habere non potest, licet ex se possit se disponere. Quoniam Magister hic quærit. An Deus potuit facere res melius quam fecit, & Scotus non disputat hoc. Sed vtrum Deus possit facere aliter res, qnam ab ipso ordinatum est fieri. Quid dicendum est ad quęstionem Magistri in via Scoti? Hæ conclusiones in via Scoti sunt habendæ. Prima. Deus non potest facere mundos infinitos numero actu eiusdem rationis cum isto, quia infinitas in numero actu est impossibilis, vt docet Scotus lib. 2. d. 1. Q. 3. Secunda. Deus non potest facere istum mundum maiorem extensiue in infinitum, quia corpus actu infinitum non potest facere Deus in via nostra. Tertia, Deus non potest facere hunc mundum meliorem in infinitum bonitate accidentali, quia qualitatem infinitam intensiuè Deus non potest producere, vt habet Scotus lib. 3. d. 13. Quarta est, Deus non potest producere infinitos mundos speciè distinctos, quia multitudo numeralis in actu non potest dari, minus ergo dabitur infinitas specierum in actu. Quinta, Tenendo quod summa natura sit data (Nam de hoc Scotus videtur problematicus lib. 3. Q. 2. d. 13. & in Report. d. præsenti Q. 4.) Deus non potest facere alium mundum meliorem isto essentialiter, sed tenendo quod non sit data, dicendum est, quod Deus potest facere alium mundum isto meliorem essentialiter. Sexta, Deus potest facere hunc mundum, & etiam alium eiusdem speciei meliorem accidentaliter

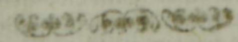
ternam in accidentalibus, Deus non semper facit quod melius est, quia animę nostræ sunt tantæ capacitatis, sicut anima Christi, & tamen eis non datur tanta gratia. Septima, Deus potest facere multos mundos eiusdem rationis essentialis cum isto, sed non infinitos. Octaua, Deus potest facere hunc mundum, & alios eiusdem rationis meliores ipso extensiuè, licet non infinitè, & hoc præsupponendo, quod de facto non sit maximus homo, & sic de alijs animalibus. Hæc in hac materia, in via Scoti. At dices, hæc determinatio est contra Arist. 1. Cæli 70. vsq; ad 90. vbi probat, quod non possunt esse plures mundi. Primo, si essent plures mundi, ergo terra vnius esset eiusdem rationis cum terra alterius, & ita naturaliter mouerentur ad eundem locum, & terra alterius ad centrum nostrum moueretur, & e conuerso. Resp. Quære ex Bargio recitante responsiones Occam, & aliorum, ad rationes Arist. super d. 44. lib. 1. versus finem.

XXXXV. DISTINCTIO, QVAESTIO VNICA. LIBRI PRIMI.

1. Iacobus. COTVS lib. 1. d. 45. ad B. dicit. Intellectus diuinus prius comparat obiectum intellectum ad se ipsum, quam ad volitum. Oppositum habet d. 39. pr. vbi dicit, voluntatem prius componere, antequam intellectus intelligat illam compositionem.

Lucas. Resp. De complexis contigentibus loquitur Scotus d. 39. p. hic vero, de simplicibus, & sic cessat contradictio; dum hic dicit Scotus. Intellectus prius comparat obiectum, vt volitum ad voluntatem, quam, vt obiectum intellectum ad ipsum intellectum, sic intelligat. Sunt tria signa, primo est obiectum intellectum. Secundo, est volitum, & tertio est volitum intellectum, & in tertio signo intelligit Scotus, quod intellectus prius comparat obiectum voluntati, quam volitum cognitum voluntati cognoscenti, &c.

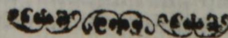

XXXXVI. DISTINCTIO,

QVAESTIO VNICA.

LIBRI PRIMI.

1. Iacobus. SCOTVS lib. 1. d. 46. dicit, quod voluntas beneplaciti séper impleatur. Oppositū patet ex Paulo. 1. ad thim. c. 2
Deus vult omnes saluare, & tamē nō omnes saluantur.
Lucas. Resp. Voluntas in Deo sex modis capitur. Pro voluntate antecedente, consequente, eliciente, concomitante, seu complacente, pro voluntate beneplaciti, & volūtate signi. Voluntas antecedens non aspicit, merita, nec demerita, & coincidit sic cum voluntate signi, & distinguitur contra voluntatem consequentem. Voluntas consequens respicit merita, & demerita creaturarum, & coincidit cum voluntate beneplaciti, & adimpletur. Voluntas eliciens est voluntas comparata ad aliquem actum, qui spectat proprie ad voluntatem, & sic dicitur, quod Deus vult, diligit, & spirat voluntate eliciente. Voluntas concomitans est voluntas sibi complacens de aliquo actu alicuius potentiæ prioris ea, & sic dicitur, quod voluntas Dei intelligit se & alia. Voluntas beneplaciti est, quam vult Deus aliquid efficaciter extra, & destinguitur contra voluntatem signi. Voluntas signi, secundum Franc. d. 45. Q. 3. lib. 1. nouem modis capitur, & sic possumus dicere, quod nouem continentur sub voluntate signi. Preceptum, scilicet, prohibitio, consilium, monitio, comminatio, punitio, permissio, impletio, & remuneratio. Licet Vgo a S. Victore ex his nouem, ponat tantum quatuor, scilicet preceptum, prohibitionem, permissionem, & operationem. Et Magister d. 45. addit his quatuor consilium, & Marsilius notat, quod diuisio voluntatis in voluntate beneplaciti, & signi est diuisio analogi in sua analogata. Ad formam autem contrad. resp. quære. Dices. Pueris morientibus ante batismum non dat eis antecedentia ad salutem necessaria, quid enim dat morientibus in matris vtero? Ioa. Maioris d. 45. ita resp. Deus quantū est ex se dat necessaria ad salutem secundum communem legem, sed ex errore parentum interdum moriuntur, & sic dat illis salutem antecedenter. Dices, Scotus d. 41. p. dicit, quod in primo instanti vult Petro gloriam, & in secundo, gratiam, & in illis instantibus nihil vult Iudæ, quomodo dat omnibus æqualibus antecedenter? Dico, quod in illis signis vult salutem Iudæ antecedenter, quia nihil mali vult contra Iudam, non tamen, quod habeat aliquem actum positiuum. At posset dici velle in quantum non est ibi nolle, licet ibi sit non velle.

XXXXVII. DISTINCTIO,

QVAESTIO VNICA.

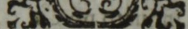
LIBRI PRIMI.

S. Iacobus. SCOTVS lib. 1. d. 47. tenet, quod permissio diuina non est actus positiuus voluntatis, idest, Deus non potest mala velle. Oppositum patet de Abraham cui precepit mala, idest interficere filium, & Hebreis praecepit vt furarentur Egyptios. Et Oseae mandauit, vt acceperet vxorem fornicariam.

Lucas. Resp. Quo ad primum de Abraham inquam non peccasse, cepit enim potestatem à Deo. Dices. Deus malefaciebat volens interficere iustum. Dic ex 44. 1. Quod Deus potest facere oppositum eorum, quae fecit, alias instituendo leges, & ita iustè potest iustum flagellare. Vel dic ex Riccardo d. 47. 1. Q. 4. quod licet Isaac fuerit innocens peccato actuali, erat tamé debitor mortis ex peccato originali. Quoad Egyptios furatos, ait Franc. d. 44. p. Q. 6. Deum dispensasse legem. At Scotus lib. 3. d. 37. inquit, quod Deus non dispensauit legem, sed transtulit dominium vasorum. Vnde Israel accepit rem suam, & addit quod filij Israel meruerunt talia accipere seruiendo longo tempore Egyptijs. Quoad fornicariam dicit Ric. non fuisse intentionem Domini, quod Oseas fornicaretur, sed quod acciperet in vxorem mulierem prius fornicariam. Ita quod filij ex ea nati dicerentur filij fornicationis, non quia nati de fornicatione, sed quia de iam fornicaria nati. Basolus dicit, quod Deus dispensauit legem vt Oseas fornicaretur. Dices 3. Reg. 22. Dixit Dominus spiritui mendaci offerenti se ad decipiendum per mendacium Regem Israel. Decipies, & preualebis. Egredere, & fac ita. sed mendacium est malum, ergo Deus potest precipere malum. Ric. sic ait in presenti, quod illud verbum imperatiui modi, non tenetur imperatiuè, sed tantû permissiuè. Addit etiam, quod verbum imperatiui modi, aliquando accipitur indicatiuè vt in ista auctoritate. Et scias, quod differentia est inter malefacere, & malumfacere, & inter malum facere, & facere malum, primum, & quartum non conceduntur in Deo, sed tertium, & secundum possunt concedi de rigore sermonis. At, vt dicunt Theologi nostri non sunt concedende tales propositiones propter scandalum, & nota, quod, & si Scotus ponat in Deo hic actum reflexiuum, non tamen propriè ponitur, ita quod actus, super quem fit reflexio, sit aliquod positiuum distinctum à primo obiecto intellecto, sed poniiur in Deo, vt reflectit se super suum non velle.

XXXXVIII. DISTINCTIO QVAESTIO VNICA. LIBRI PRIMI.

1. *Iacobus.*

COTVS lib. 1. d. 48. in arg. ad oppositum dicit. Iudei voluerunt Christum pati, & mori, quod etiam Christus voluit. Oppositum habet ibidem dicens, quod Iudei peccauerunt occidendo Christum, & probat ex dicto Lucæ c. 23. Dimitte eis, quia nesciũt quid faciũt, quomodo igitur conformati sunt Iudei, & Christus.

Lucas. Resp. Rubion hic Q. 1. docet voluntatem esse conformem dupliciter, positiuè, scilicet, & sic est velle id quod Deus vult, & negatiuè, & sic est tantum non dissentire ab eo, quod Deus vult, & iterum notat, voluntatem creatam esse conformem dupliciter in obiecto volito, & in modo volendi; nam Iudei, & Christus erant conformes non in modo volendi, sed in obiecto volito. Et addit, quod voluntas creata confirmata in malum, vt est voluntas damnatorum, non tenetur se conformare voluntati diuinæ. Et Ric. hic art. 1. Q. 2. notat, quod duplex est conformari voluntati diuinæ, habitualiter, & sic tenemur: actualiter, & sic non tenemur. Adhuc scias, quod conformitas potest esse quadrupliciter, in obiecto, scilicet, vt quando duo conueniunt in obiecto. In causa efficiente, vt si Deus vult mortem patris mei, tamen vult me velle vitam eius, non sum concors Deo in obiecto, sed in causa efficiente, quia volo id quod vult me velle. Tertio, in causa finali, sicut Deus ordinat omnia in ipsum, quod etiam ego faciam. Quarto. in causa formali, tunc in tali causa est vera conformitas, sicut, si id, quod diligo, facit Deus, qui omnia diligit charitate. Bon. dubitat an sit dolendum de passione Christi, & respondet hic in dub. circa literam, quod dolere de aliquo, stat dupliciter, aut quod dolens voluntate rationis absoluta velit contrarium eius de quo dolet, & sic non licet dolere de passione Christi, alio modo est fieri ad oppositum voluntate pietatis, & sic bonum est condolere Christo, & sic B. Virgo M. & Sancti doluerunt. Ric. hic art. 3. Q. 1. ait. Passio Christi dupliciter consideratur, vno modo sub ratione, qua fuit afflictio innocentis naturę, sicque nullus debuit velle passionem eius. Alio modo, in quantum Deus per illam ordinauit genus humanum redimendum, & sic omnes passionem Christi velle debent.

2. *Iacobus.* Scotus lib. 1. dicit quod voluntas creata non tenetur se conformare voluntati increatę in omnibus, & per omnia. Oppositum patet in oratione dominica. Math. c. 6. Fiat voluntas tua sicut in cęlo, & in terra.

Lucas. Resp. Voluntas creata in via Scoti, vt patet hic, non tenetur se conformare in omnibus diuinæ voluntati, nam non tenetur ità intensè diligere aliquod obiectum, sicut voluntas diuina, nec actu infinito, nec semper, sicut diuina voluntas facit. Etiam voluntas diuina diligit, vt prima regula, non sic voluntas creata. similiter voluntas creata in diligendo mouetur ab obiectis, sed non sic voluntas diuina, & Franc. addit.

d. 45. Q. 5. lib. 1. Quod voluntas creata tenetur se conformare voluntati diuinæ quantum ad voluntatem signi, quia voluntas nostra legi diuinæ est obligata, & ipsa lex pertinet ad voluntatem signi, seu antecedentem, at non tenetur voluntas creata se conformare voluntati beneplaciti, seu consequenti, quia nullus tenetur velle damnationem suam, tamen Deus vult damnationem reproborum voluntate beneplaciti, ex hoc patet ad dubium. Si Deus reuelaret alicui suam damnationem, an iste talis teneatur se conformare voluntati diuinę, vt vides Franc. dicit quod non. Bonau. hic circa literam negat casum, tanquam non admittendum. At casu concesso, in damnatione sunt tria, scilicet separari à Deo, æterno tempore, continua blasphemia, & tandem pœna æterna. Tunc resp. quod creatura tenetur velle damnationem quantum ad tertium, sed non quantum ad duo prima, & hanc sententiam sequitur Voril. Greg. hic dicit, quod ille, cui fieret reuelatio ista, teneretur velle suam damnationem. Occam dicit. Si Deus mihi reuelaret damnationem meam, non teneor hoc velle, sed si Deus mihi reuelaret, quod vult me hoc velle, tunc teneor velle, & conformare me voluntati diuinę. Sed si Deus reuelaret mihi, quod peccarem mortaliter, an in hoc teneor conformare me voluntati diuinæ? aliqui negant casum, & certè est negandus, vt patet ex his, quæ habet Scotus d. 44. lib. 1.. Nam si Deus prępiceret aliquid, non esset peccatum, quia esset secundum alias leges. Et hæc dicta sufficiant pro solutione difficultatis 48. d. & pro complemento cont. libri primi. Omnia subijciendo censuræ sanctæ Romanæ Ecclesię. Finis.

Laus Deo, Beatę Mariæ, Diuoque Francisco.